

Tesi Doctoral

**ESPAI PÚBLIC,
VIDA QUOTIDIANA I
IDENTITAT DE BARRI A TERRASSA:
LA CONSTRUCCIÓ MATERIAL I SOCIAL
DE CAN PALET I CA N'ANGLADA
A TRAVÉS D'UNA GEOGRAFIA DE LA PROXIMITAT**

Fabià Díaz-Cortés, 2009

Tesi Doctoral

dirigida per la Dra. Maria Dolors Garcia Ramon

**ESPAI PÚBLIC,
VIDA QUOTIDIANA I
IDENTITAT DE BARRI A TERRASSA:
LA CONSTRUCCIÓ MATERIAL I SOCIAL
DE CAN PALET I CA N'ANGLADA
A TRAVÉS D'UNA GEOGRAFIA DE LA PROXIMITAT**

Fabià Díaz-Cortés

Departament de Geografia
Universitat Autònoma de Barcelona
Bellaterra, primavera de 2009

A totes les persones que formen part de la meua vida.
Perquè hem viscut aquesta experiència i
perquè el resultat final és producte d'aquesta vivència.
Moltes gràcies, salut! i fins ara!

-

ÍNDEX

I. INTRODUCCIÓ	<i>p.14</i>
1.1. PRESENTACIÓ I JUSTIFICACIÓ DE LA RECERCA.....	<i>p.16</i>
1.2. ORIGEN DE LA RECERCA.....	<i>p.17</i>
1.3. PREGUNTES DE RECERCA PRÈVIES.....	<i>p.18</i>
1.4. ESTRUCTURA DEL TREBALL.....	<i>p.20</i>
2. MARC DE REFERÈNCIA TEÒRIC, METODOLÒGIC I TERRITORIAL	<i>p.24</i>
2.1. MARC TEÒRIC DE LA RECERCA.....	<i>p.26</i>
2.1.1. De l'àgora a la plaça passant pel capitalisme i la vida quotidiana. L'espai públic com a fet social.....	<i>p.26</i>
2.1.2. Utopia, tensió i conflicte en un ordre social, polític i econòmic basat en la desigualtat i la discriminació. La funció social de l'espai públic..	<i>p.33</i>
2.1.3. Contribucions des de l'acadèmia i des del carrer a la idea d'espai públic.....	<i>p.36</i>
2.1.3.1. L'estudi de la diferència i la desigualtat a partir de l'anàlisi dels usos i apropiacions a l'espai públic.....	<i>p.37</i>
2.1.3.1.1. El gènere com a mecanisme social de discriminació i exclusió a l'espai públic.....	<i>p.39</i>
2.1.3.1.2. Les construccions socials identitàries com a mecanisme social d'exclusió i discriminació a l'espai públic.....	<i>p.41</i>
2.1.3.1.3. L'edat com a mecanisme social de discriminació i exclusió a l'espai públic.....	<i>p.45</i>
2.1.3.2. Resistències i alternatives en favor del dret a l'espai públic.....	<i>p.46</i>
2.1.3.3. Relectures sobre la privatització de l'espai públic i de la vida social.....	<i>p.52</i>
2.1.3.4. L'opinió recollida al carrer sobre la idea d'espai públic.....	<i>p.55</i>
2.1.4. A tall de resum teòric.....	<i>p.59</i>

2.2. EL CONTACTE DIRECTE AMB EL MEDI EN EL TREBALL DE CAMP: L'ADAPTACIÓ METODOLÒGICA A LES ÀREES D'ESTUDI.....	p.60
2.2.1. Vida i recerca: cap a una mateixa forma de viure la geografia.....	p.61
2.2.2. Referents metodològics en la recerca	p.68
2.2.3. De l'observació passiva a la participació activa a les àrees d'estudi...	p.73
2.2.3.1. “Què passa a la plaça?”. Les observacions sistemàtiques.....	p.74
2.2.3.2. Mirades i contactes. Les observacions no sistemàtiques.....	p.79
2.2.3.3. No n'hi ha prou amb observar. La participació activa en espais comunitaris.....	p.81
2.2.4. Les fonts orals com a mètode per sistematitzar un treball de camp més relacional i pròxim a les àrees d'estudi: les entrevistes en profunditat semidirigides.....	p.83
2.2.4.1. El guions de temes i preguntes, una eina de suport en les entrevistes.....	p.87
2.2.4.2. Els contactes. Defugint de la “bola de neu” apostant per la diversitat.....	p.89
2.2.4.3. Adaptació de l'entrevista en profunditat semidirigida. La realització d'entrevistes.....	p.90
2.2.4.4. El buidatge de les entrevistes. De l'anàlisi de les fonts orals recollides a la redacció final.....	p.92
2.2.5. Fonts de consulta en el treball de camp.....	p.94
2.2.6. A tall de resum metodològic.....	p.97
2.3. EL MARC TERRITORIAL: LES ÀREES D'ESTUDI.....	p.98
2.3.1. Les visites al lloc d'estudi: la descoberta dels barris de Can Palet i Ca n'Anglada de Terrassa.....	p.98
2.3.2. Context urbà i social de Can Palet i Ca n'Anglada.....	p.99
2.3.3. Barris i espais públic: els “can palets” i “ca n'anglades” més enllà de la realitat terrassenca.....	p.122
Recapitulació.....	p.134

3. EL PROCÉS DE CONSTRUCCIÓ HISTÒRICA DE CAN PALET I CA N'ANGLADA: DE LA “PERIFÈRIA” AL “CENTRE”	<i>p.136</i>
3.1. ELS ORÍGENS DE CAN PALET I CA N'ANGLADA: BARRIS OBRERS DE LA TERRASSA INDUSTRIAL.....	<i>p.140</i>
3.1.1. Industrialització i migracions camp-ciutat.....	<i>p.141</i>
3.2. ELS DESPLAÇAMENTS MIGRATORIS PER RAONS POLÍTIQUES I ECONÒMIQUES I LA CONSTRUCCIÓ MATERIAL DELS BARRIS: CASES BARATES, AUTOCONSTRUCCIÓ I POLÍGONS D'HABITATGE.....	<i>p.146</i>
3.2.1. Condicionants urbanístics i cohesió comunitària a través de l'etapa d'autoconstrucció material dels barris.....	<i>p.147</i>
3.2.2. Els canvis que vénen de fora dels barris: la política <i>desarrollista</i> franquista i els canvis ideològics del Concili Vaticà II.....	<i>p.150</i>
3.3. LES NECESSITATS COL·LECTIVES EN UNS BARRIS EN CREIXEMENT: LA LLUITA VEÏNAL PER LA DIGNIFICACIÓ DE CAN PALET I CA N'ANGLADA.....	<i>p.154</i>
3.3.1. Les parròquies al servei del veïnat organitzat	<i>p.156</i>
3.3.2. La lluita veïnal organitzada per millorar les condicions de vida als barris.....	<i>p.159</i>
3.3.3. Un balanç general i històric sobre la vida de barri a Can Palet i Ca n'Anglada.....	<i>p.166</i>
3.3.3.1. Un ambient rural i obrer.....	<i>p.167</i>
3.3.3.2. Gènere i vida de barri.....	<i>p.169</i>
3.3.3.3. Control polític i solidaritat veïnal en transformació.....	<i>p.171</i>
3.3.3.4. Relacions socials a barris amb escassetat d'espais públics planificats.....	<i>p.173</i>
3.4. LA INTEGRACIÓ TERRITORIAL A LA CIUTAT DE CAN PALET I CA N'ANGLADA AMB LA REINSTAURACIÓ DELS AJUNTAMENTS DEMOCRÀTICS.....	<i>p.178</i>
3.4.1. Can Palet, la integració territorial a través dels projectes de ciutat...	<i>p.178</i>
3.4.2. Ca n'Anglada, la integració territorial amb els projectes de barri.....	<i>p.182</i>
Recapitulació.....	<i>p.188</i>

4. ELS IMAGINARIS SOCIALS SOBRE CAN PALET I CA N'ANGLADA:	
IDENTITAT DE BARRI, PERCEPCIONS I INTEGRACIÓ.....	<i>p.190</i>
4.1. LES BASES DE LA IDENTITAT DE BARRI A CAN PALET I	
CA N'ANGLADA.....	<i>p.194</i>
4.1.1. El component cultural.....	<i>p.194</i>
4.1.2. El component de classe.....	<i>p.196</i>
4.1.2.1. Les parròquies obreres: el recurs humà i espacial	
per trobar-se i autoorganitzar-se.....	<i>p.198</i>
4.1.2.2. La lluita veïnal: l'expressió organitzada i política	
d'una vida en precari als barris.....	<i>p.201</i>
4.2. IDENTITAT DE BARRI I NOVES REALITATS SOCIALS I CULTURALS	
A CAN PALET I CA N'ANGLADA.....	<i>p.202</i>
4.2.1. De la identitat de barri a la identitat de ciutat.....	<i>p.202</i>
4.2.2. Entre el lloc d'origen i el lloc d'arrelament.....	<i>p.206</i>
4.2.3. El progrés familiar i personal en els barris i la ciutat.....	<i>p.209</i>
4.3. PERCEPCIONS SOCIALS COL·LECTIUS SOBRE LA REALITAT ACTUAL	
DE CAN PALET I CA N'ANGLADA.....	<i>p.212</i>
4.3.1. Brots xenòfobs i racistes en el context de les percepcions	
negatives sobre la realitat socio-espacial dels dos barris.....	<i>p.219</i>
4.3.2. L'etnicització dels compartaments individuals i dels llocs.....	<i>p.225</i>
4.4. EL DEBAT SOBRE LA INTEGRACIÓ SOCIAL A CAN PALET I	
CA N'ANGLADA DE LA POBLACIÓ NOUINGUDA: DE QUINA	
INTEGRACIÓ PARLA EL VEÏNAT?.....	<i>p.236</i>
4.4.1. La nova etapa migratòria als barris amb l'assentament	
de persones d'origen extracomunitari de classe treballadora.....	<i>p.236</i>
4.4.2. El debat als barris sobre la integració als barris de la població	
nouvinguda d'origen extracomunitari.....	<i>p.237</i>
Recapitulació.....	<i>p.244</i>

5. LES RELACIONS VEÏNAT-AJUNTAMENT EN EL PROCÉS DE MILLORA DE LA QUALITAT DE VIDA A CAN PALET I CA N'ANGLADA: LES DIFERENTS FORMES DE FER BARRI...	<i>p.246</i>
5.1. REIVINDICACIONS VEÏNALS A CAN PALET I CA N'ANGLADA....	<i>p.250</i>
5.1.1. Les problemàtiques socio-urbanístiques expressades pel veïnat de Can Palet i Ca n'Anglada.....	<i>p.250</i>
5.1.1.1. La “problematització” de la recent immigració.....	<i>p.262</i>
5.1.2. Demandes veïnals a Can Palet i Ca n'Anglada.....	<i>p.263</i>
5.2. INTERVENCIONS MUNICIPALS A CAN PALET I CA N'ANGLADA.....	<i>p.274</i>
5.2.1. Grans projectes en marxa a Can Palet i Ca n'Anglada.....	<i>p.281</i>
5.2.2. El paper del sector privat en la transformació dels dos barris.....	<i>p.285</i>
5.3. PARTICIPACIÓ I INTERLOCUCIÓ BARRIS-AJUNTAMENT.....	<i>p.292</i>
5.3.1. Formes impositives de fer política municipal als barris.....	<i>p.292</i>
5.3.2. La vida quotidiana en relació a les formes de participació institucionalitzada.....	<i>p.300</i>
Recapitulació.....	<i>p.306</i>
6. ESPAIS PÚBLICS I VIDA QUOTIDIANA A CAN PALET I CA N'ANGLADA.....	<i>p.308</i>
6.1. LA XARXA D'ESPAIS DE TROBADA A CAN PALET I CA N'ANGLADA.....	<i>p.312</i>
6.1.1. La Plaça de Can Palet i la Plaça de Ca n'Anglada.....	<i>p.312</i>
6.1.1.1. Les opinions veïnals sobre les dues places a les entrevistes.....	<i>p.313</i>
6.1.1.2. Les observacions sistemàtiques a les dues places.....	<i>p.327</i>
6.1.1.3. Les dinàmiques socials a les places segons diferents col·lectius.....	<i>p.348</i>
6.1.2. Els altres espais públics i de trobada a Can Palet i Ca n'Anglada.....	<i>p.358</i>
6.1.2.1. Les places i carrers i el Parc de Vallparadís.....	<i>p.358</i>
6.1.2.2. Els equipaments comunitaris.....	<i>p.362</i>

6.1.2.3. Els espais comercials.....	p.373
6.1.2.4. Les llars.....	p.375
6.2. PROBLEMÀTIQUES SOCIALS ALS BARRIS EN RELACIÓ	
ALS ESPAIS PÚBLICS.....	p.380
6.2.1. Classe social i exclusió a l'espai públic.....	p.380
6.2.2. Gènere i exclusió als espais públics.....	p.381
6.2.3. Ètnia i exclusió a l'espai públic.....	p.383
6.2.4. Edat i exclusió a l'espai públic.....	p.386
6.2.5. L'estat de deixadesa de places i carrers.....	p.388
6.2.6. La preeminència del cotxe sobre l'anar a peu.....	p.389
6.2.7. Privatització de l'espai públic.....	p.390
6.3. QUOTIDIANITAT I VIDA DE BARRI A CAN PALET I	
CA N'ANGLADA.....	p.394
6.3.1. Quotidianitat i divisió sexual del treball.....	p.394
6.3.2. Quotidianitat i comerç de proximitat.....	p.400
6.3.3. Quotidianitat i autoseguretat personal i comunitària.....	p.405
6.3.4. Una reflexió sobre la vida de barri: les dones i la cultura com a motor de canvi als barris.....	p.411
Recapitulació.....	p.420
7. CONCLUSIONS.....	p.422
7.1. REVISIÓ DE LES PREGUNTES DE RECERCA.....	p.426
7.2. REFLEXIONS FINALS: CAP A UNA GEOGRAFIA IMPLICADA EN L'ENTORN QUOTIDIÀ.....	p.446
BIBLIOGRAFIA.....	p.452
Material de suport en el text	
Taula 1. Calendari de les observacions sistemàtiques.....	p.78
Taula 2. Evolució de la població a Terrassa, 1910-2005.....	p.105
Taula 3. Evolució de la població a Can Palet i Ca n'Anglada, 1995-2006.....	p.106
Taula 4. Evolució dels orígens de la població de Can Palet, 1995-2006.....	p.108
Taula 5. Evolució dels orígens de la població de Ca n'Anglada, 1995-2006.....	p.108
Taula 6. Estructura de la població per edats i sexe de Can Palet, 2006.....	p.109
Taula 7. Estructura de la població per edats i sexe de Ca n'Anglada, 2006.....	p.110
Taula 8. Evolució de l'estructura poblacional per sexe a Can Palet i Ca n'Anglada, 1997- 2006.....	p.110

Taula 9. Evolució dels delictes registrats a Terrassa, Can Palet i Ca n'Anglada, 1994- 2006.....	p.114
Taula 10. Evolució de les llicències d'obres majors a Ca n'Anglada, 1999- 2006.....	p.115
Taula 11. Evolució de les llicències d'obres majors a Can Palet i Ca n'Anglada, 1999- 2006.....	p.115
Taula 12. Evolució de les llicències d'obres majors a Ca n'Anglada sense tenir en compte els aparcaments, 1994- 2006.....	p.115
Taula 13. Superfícies urbana i zona verda en relació a la població a Terrassa, 2006.....	p.117
Taula 14. Comportament electoral a Can Palet, eleccions municipals 1995-2007..	p.119
Taula 15. Comportament electoral a Ca n'Anglada, eleccions municipals 1995-2007.....	p.120
Taula 16. Comportament vots en blanc i nuls a Can Palet i Ca n'Anglada, 2003 i 2007.....	p.120
Taula 17. Evolució de persones votants i electores en eleccions municipals a Can Palet i Ca n'Anglada, 2003 i 2007.....	p.121
Imatge 1. Descripcions orals enregistrades de les situacions observades a les places.....	p.75
Imatge 2. Localització sobre un plànol de les persones presents a les places.....	p.76
Imatge 3. Descripcions redactades en bloc de les situacions observades a les places.....	p.76
Imatge 4. Observacions no participants a les places.....	p.77
Imatge 5. Bloc de notes del treball de camp.....	p.79
Imatge 6. Participació a les "Tertúlies de Ca n'Anglada".....	p.82
Imatge 7. Codificació amb el programa Atlas-ti.....	p.93
Imatge 8. L'àrea urbana de Terrassa.....	p.100
Imatge 9. Les àrees d'estudi en el context urbà de Terrassa.....	p.100
Imatge 10. Estructura urbana actual de Can Palet.....	p.103
Imatge 11. Estructura urbana actual de Ca n'Anglada.....	p.105
Imatge 12. El carrer Colom de Can Palet a l'any 1947.....	p.140
Imatge 13. Els futurs terrenys del barri de Ca n'Anglada als anys quaranta.....	p.141
Imatge 14. El Pla Pratmarsó, 1949.....	p.147
Imatge 15. Polígons d'habitatge a Can Palet, 1964.....	p.152
Imatge 16. Polígons d'habitatge a Ca n'Anglada, 1964.....	p.152
Imatge 17. Anàlisi socio-urbanística de l'ISPA a Terrassa als anys seixanta.....	p.155
Imatge 18. Demandes veïnals a Ca n'Anglada als anys setanta.....	p.161
Imatge 19. Notícia sobre demandes veïnals a Can Palet als anys setanta.....	p.162
Imatge 20. Portada del butlletí veïnal Egara Informació d'abril de 1973.....	p.164
Imatge 21. Perfils de la proposta Bucher.....	p.184
Imatges 22 i 23. La transformació de la Plaça de Ca n'Anglada al 1995.....	p.185
Imatges 24 i 25. La transformació de la Plaça de Ca n'Anglada al 1995.....	p.185
Imatges 26-29. Fets del juliol de 1999 a Ca n'Anglada.....	p.221
Imatge 30. La Plaça de Can Palet.....	p.312
Imatge 31. La Plaça de Ca n'Anglada.....	p.313
Imatge 32. Avis a la Plaça de Can Palet.....	p.314
Imatge 33. Avis a la Plaça de Ca n'Anglada.....	p.315
Imatge 34. Canalla a la Plaça de Can Palet.....	p.315
Imatge 35. Canalla a la Plaça de Ca n'Anglada.....	p.316
Imatge 36. Mares acompanyant a la canalla a la Plaça de Can Palet.....	p.317
Imatge 37. Mares acompanyant a la canalla a la Plaça de Ca n'Anglada.....	p.317
Imatge 38. Pares acompanyant a la canalla a la Plaça de Can Palet.....	p.318
Imatge 39. Pares acompanyant a la canalla a la Plaça de Ca n'Anglada.....	p.318
Imatge 40. La Plaça de Can Palet com a lloc de pas.....	p.319
Imatge 41. La Plaça de Ca n'Anglada com a lloc de pas.....	p.319

Imatge 42. La gent gran i el fet d'estar a la plaça.....	p.320
Imatge 43. Les relacions entre dones que acompanyen a la canalla a la Plaça de Can Palet.....	p.321
Imatge 44. Les relacions entre dones que acompanyen a la canalla a la Plaça de Ca n'Anglada.....	p.321
Imatge 45. Mares acompanyant a la canalla a la Plaça de Ca n'Anglada.....	p.322
Imatge 46. L'entrada al centre cívic a través de la Plaça de Can Palet.....	p.323
Imatge 47. La proximitat de les escoles i l'ús de la Plaça de Ca n'Anglada.....	p.324
Mapes situacionals dimarts migdia a les places de Ca n'Anglada i Can Palet.....	p.330
Mapes situacionals dimarts tarda a les places de Ca n'Anglada i Can Palet.....	p.332
Mapes situacionals dijous migdia a les places de Ca n'Anglada i Can Palet.....	p.334
Mapes situacionals dijous tarda a les places de Ca n'Anglada i Can Palet.....	p.336
Mapes situacionals dissabte migdia a les places de Ca n'Anglada i Can Palet.....	p.338
Mapes situacionals dissabte tarda a les places de Ca n'Anglada i Can Palet.....	p.340
Mapes situacionals diumenge migdia a les places de Ca n'Anglada i Can Palet.....	p.342
Mapes situacionals diumenge tarda a les places de Ca n'Anglada i Can Palet.....	p.344

ANNEX A

ANNEX A-1: La recerca bibliogràfica

ANNEX A-2: Les persones entrevistades en el treball de camp

ANNEX A-3: Exemples de transcripcions del diari de camp

ANNEX A-4: Guions de suport en les entrevistes a veïnat

ANNEX A-5: Guions de suport en les entrevistes a informants

ANNEX A-6: Llista de codis analítics i codificació

ANNEX B

ANNEX B-1: Trajectòria investigadora i docent

ANNEX B-2: Exemples de transcripció d'entrevistes

ANNEX B-3: Textos analítics tematitzats de la codificació

ANNEX B-4: Fets de 1999 a Ca n'Anglada

ANNEX B-5: Fets del 3 de març de 2003 a Ca n'Anglada

ANNEX B-6: Participació a les "Tertúlies de Ca n'Anglada"

ANNEX B-7: Conflictes veïnals a Ca n'Anglada

I. INTRODUCCIÓ.

I.1. PRESENTACIÓ I JUSTIFICACIÓ DE LA RECERCA.

I.2. ORIGEN DE LA RECERCA.

I.3. PREGUNTES DE RECERCA PRÈVIES.

I.4. ESTRUCTURA DEL TREBALL.

I.1. PRESENTACIÓ I JUSTIFICACIÓ DE LA RECERCA.

La present recerca tenia per objectiu previ i inicial analitzar l'ús i apropiació que fan dones i homes d'espais públics concrets, és a dir, a través d'una anàlisi de gènere. Aviat, però, la recerca s'adaptà a la realitat i necessitats dels casos d'estudi, fent que l'objectiu principal i general passés a ser l'anàlisi de la construcció social i material d'espais públics en uns contextos urbans concrets, els barris. A aquest objectiu de base s'han subordinat d'altres objectius més concrets com l'anàlisi històrica i actual en la construcció d'imaginari col·lectiu, d'identitat i de sentiment de pertinença respecte els espais públics i els barris; l'anàlisi de la relació entre polítiques i intervencions urbanes i socials respecte els barris i la millora de les condicions de vida del veïnat, amb una atenció especial a les formes de participació veïnal i interlocució barri-ajuntament; i l'anàlisi de la vida quotidiana als espais públics tenint en compte aspectes com el gènere, l'edat, l'ètnia o la classe, dimensions que, al llarg del treball, hem mirat de tenir sempre presents de forma interrelacionada.

L'interès d'aquesta recerca té dues vessants: la pròpia recerca en sí i que el material generat sigui i tingui utilitat social. La recerca, en sí mateixa, ja és un procés viscut on no només s'enriqueix la persona -a partir d'un procés viscut de llums i ombres- sinó que també es contribueix a desenvolupar el coneixement i el saber col·lectiu i universal. Sembla un tòpic aquest interès però, amb l'edat que tinguem i identificats i identificades amb la universitat pública i amb la geografia, cal que tinguem clar l'interès per generar una recerca que barregi l'experiència viscuda i la contribució social en favor d'un saber i coneixement col·lectiu. Però la recerca també volem que sigui una eina d'utilitat pública i col·lectiva, amb l'interès que sigui útil per altres persones amb l'objectiu de millorar les condicions de vida de les persones i, en concret, de les persones que viuen en barris populars a Catalunya. Enriquir la idea d'espai públic en general i tractar l'actualitat dels barris populars a Catalunya no pot ser una tasca individualista i cal que fem interconnectar múltiples experiències tant des de l'àmbit acadèmic, com veïnal i polític. I aquesta Tesi Doctoral vol ser una contribució, una mirada més, per tal que el veïnat d'aquests barris torni a tenir en les seves mans el poder per transformar quotidianament el lloc viscut, el seu entorn, a partir d'una millor autoconeixença comunitària i de les seves necessitats i demandes col·lectives.

I.2. ORIGEN DE LA RECERCA.

Aquesta recerca té el seu origen en un projecte d'investigació més ampli que portava per títol *Geografia, gènere i vida quotidiana. Intervencions urbanes i integració social*, finançat per fons públics a través del Pla Nacional d'Investigació 2000-2003 de l'extingit Ministeri de Ciència i Tecnologia i del qual es va ocupar de desenvolupar les i els integrants del Grup de Recerca de Geografia i Gènere del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona¹. L'objectiu d'aquest projecte de recerca era analitzar l'impacte real d'actuacions i intervencions urbanístiques en diferents ciutats, basades en la promoció o reforma de l'espai públic, en l'àmbit de l'exclusió social i de processos de marginació socio-espacial sobre grups concrets de població.

La concessió d'una beca pre-doctoral de Formació de Personal Investigador va fer possible que m'incorporés a aquest projecte entre els anys 2001 i 2005 i que obtingués un sou digne que fes possible la dedicació al projecte general, al grup de recerca i l'estudi i treball de camp que ara es presenta. En aquesta primera etapa es van discutir i assentar les bases temàtiques, teòriques i metodològiques des d'una tasca col·lectiva que es van anar transformant conforme es desenvolupava el primer treball de camp per una de les àrees d'estudi, el barri de Ca n'Anglada.

Posteriorment, la meua continuïtat en altres projectes finançats amb fons públics de l'Estat com el de *Sentit del lloc i pràctiques d'ús en els espais públics urbans. Una mirada des de la geografia del gènere* (2003-2006, Ministeri de Ciència i Tecnologia) i *Espais públics, llocs d'inclusió o d'exclusió? Aportacions des de la geografia social i del gènere* (2006-2009, Ministeri d'Educació i Ciència), i que seguien la mateixa línia temàtica i metodològica que el primer projecte, van fer possible completar la recerca, desenvolupant un segon treball de camp pel cas de l'altra àrea d'estudi, el barri de Can Palet, i la posterior tasca d'anàlisi comparativa entre els dos casos d'estudi. En aquest període, però, no es va deixar de banda el cas del barri de Ca n'Anglada, desenvolupant-se una participació més directa en afers col·lectius que també va suposar un primer retorn del treball realitzat al veïnat.

¹ Les geògrafes i geògrafs que han integrat el grup de treball d'aquesta recerca, dirigit per Maria Dolors Garcia Ramon, han estat, per ordre alfabètic a partir del primer cognom, Abel Albet, Mireia Baylina, Ariadna Cucurella, Anna Ortiz, Maria Prats, Isabel Salamaña, Anna Serra i Montserrat Villarino, a més de la persona que escriu aquestes línies.

També cal recordar i remarcar que a l'any 2008 la Fundació Jaume Bofill m'atorgava un ajut de finalització de Tesi Doctoral, un suport econòmic que m'ha facilitat l'estabilitat necessària per tancar aquesta etapa i, també, ha suposat un reconeixement al treball que s'estava realitzant. En aquest sentit, tampoc vull passar de llarg la resta de suports econòmics o contractes laborals que han fet possible poder desenvolupar aquesta recerca a partir de l'any 2005, com serien la concessió d'un accèssit en el Premi Rogeli Duocastella de la Fundació La Caixa a l'any 2005, les dedicacions remunerades en el mateix grup de recerca entre el 2005 i el 2007 o la contractació com a Professor Associat a la Universitat Autònoma de Barcelona des del 2005.

I.3. PREGUNTES DE RECERCA PRÈVIAS.

Com s'ha comentat anteriorment, l'objectiu principal i general de la recerca és l'anàlisi de la construcció social i material d'espais públics en uns contextos urbans concrets, els barris, que també es concretava amb altres objectius subordinats com analitzar la construcció d'imaginari col·lectiu, d'identitat i de sentiment de pertinença, les polítiques urbanes i socials i la vida quotidiana, seguint sempre l'eix dels espais públics, les condicions de vida i les formes de participació i de relació comunitàries interconnectant dimensions analítiques com el gènere, l'edat, l'ètnia i la classe. Per tal de poder aprofundir en aquest objectiu de la recerca ens hem plantejat quatre supòsits temàtics amb les seves corresponents preguntes de recerca:

✓ Identitat de barri i sentiment d'apropiació i pertinença.

Als barris populars de l'Estat espanyol, l'arrelament a aquestes àrees urbanes i als seus espais públics està íntimament lligat amb la història recent i l'experiència col·lectiva en el marc de la lluita veïnal per la millora de les condicions de vida als barris i contra la dictadura franquista:

- La identitat de barri i el sentiment de pertinença al lloc s'explica per un procés de construcció social i material caracteritzat per l'autoorganització i lluita veïnal?

- Quina incidència té el sentiment de pertinença al lloc en relació a l'espai públic?

- Quina relació hi ha entre identitat de barri i processos i expressions de descohesió comunitària en aquestes àrees urbanes?

✓ **Repercussions socials i materials de les actuacions municipals als barris.**

A partir dels anys vuitanta, les administracions públiques s'han esforçat per mobilitzar recursos, humans i econòmics, per desenvolupar polítiques d'intervenció social i urbanística en els barris populars, amb la intenció de millorar la qualitat de vida del veïnat:

- Les polítiques públiques d'intervenció social i urbanística han suposat una millora col·lectiva i del conjunt del barri?
- Les polítiques públiques d'intervenció social i urbanística han suposat una millora en les formes de participació comunitària en els afers col·lectius del barri?
- Les polítiques públiques d'intervenció social i urbanística en matèria d'espais públics han suposat un reforçament i promoció de la vida de barri?

✓ **La vida quotidiana als espais públics.**

La vida quotidiana als espais públics es configura a través de diverses dimensions com poden ser el gènere, l'edat, l'ètnia o la classe i segons la incidència de cadascuna d'elles s'esdevindran unes situacions, usos i apropiacions als espais públics:

- Quina incidència té el gènere en la vida als espais públics?
- Quins tipus de desigualtats i de discriminacions, segons aquestes dimensions, condicionen les presències i absències als espais públics i les situacions i usos que trobem?
- L'escala de barri i la vida quotidiana que se'n desenvolupa al seu interior reforça la coneixença mútua, entre persones i llocs, i actua com a mecanisme de prevenció i seguretat comunitària?

✓ **El paper dels espais públics als barris.**

L'existència d'espais públics als barris és fonamental per fer possible la trobada entre el veïnat, la socialització col·lectiva i el reforçament dels vincles comunitàries.

- La construcció d'espais públics tradicionals, places i carrers, contribueix a reforçar i incentivar la vida de barri?
- Respon a les necessitats i demandes del veïnat la construcció d'espais públics tradicionals?

I.4. ESTRUCTURA DEL TREBALL.

La Tesi Doctoral que us presentem l'estructurarem en sis parts a partir de la presentació del primer capítol que correspon a l'apartat introductori del treball, on es presenten els objectius i interessos principals de la recerca, l'origen de la mateixa i el plantejament de les preguntes de recerca que guiaran el desenvolupament del treball.

Una primera part, que correspon al capítol 2, serviria de context de referència del conjunt de la recerca, des del punt de vista teòric, metodològic i de les àrees d'estudi. Es tracta d'un punt de partida per al treball en sí i sobre el que s'ha intentat anar i venir al llarg dels posteriors capítols. Un primer subapartat d'aquesta primera part és el dedicat a l'estat de la qüestió entorn la idea d'espai públic, a través de la consulta bibliogràfica de revistes científiques combinades amb opinions sobre aquest tema de la gent entrevistada en el treball de camp. Es tracta d'un cos teòric que es presenta i s'estructura de forma classificada i tematitzada a partir de la interpretació analítica dels articles consultats. Prèviament, es contextualitza teòricament l'espai públic a partir de la seva naturalesa social en societats capitalistes. Un segon subapartat es centra en la descripció dels procediments seguits i les tècniques emprades en el treball de camp, on s'ha mirat de fer una redacció el més propera possible al procés viscut. El tercer subapartat se n'ocupa de la presentació de les àrees d'estudi, des d'un punt de vista sociodemogràfic i que també ha reclamat la incorporació d'un cos teòric bàsic i de referència en relació a la idea de barri popular, l'escala de treball on s'ha emmarcat la recerca.

La segona part, ja al capítol 3, es centraria en assentar aspectes bàsics en el desenvolupament posterior del treball des del punt de vista històric, on mirem d'analitzar i interpretar el procés de construcció històrica en relació a les dues àrees d'estudi, des del punt de vista social i material. Aquest capítol l'entendem com una tasca prèvia, necessària i imprescindible per poder entendre les construccions identitàries en relació als barris i el sentiment de pertinença respecte llocs concrets, assenyalant els processos i episodis històrics que han marcat l'evolució social i urbanística d'una i altra àrea d'estudi. És a partir d'aquest capítol on la utilització analitzada de la font oral marcarà el fil conductor del treball.

La tercera part és la que iniciaria l'anàlisi de l'actualitat un cop tractat el procés de construcció històrica de les dues àrees d'estudi. S'inicia amb el capítol 4, que centra el seu interès en els imaginaris col·lectius que té la gent respecte els seus barris, on la construcció d'identitats s'estudia amb la combinació del tractament de la història social, com referent que assenta les bases identitàries d'un i altre barri; els canvis socials que es viuen en l'actualitat, que reclamen una reconfiguració de la identitat de barri pre-existent; les imatges subjectives que el veïnat té respecte el seu lloc de residència, on les lectures integradores i optimistes contrasten amb les percepcions més excloents i discriminatòries en relació als canvis socials que s'han produït recentment; i, finalment, el debat veïnal entorn a la integració als barris de les noves realitats socials en relació a les dinàmiques socials, culturals i espacials que estaven consolidades per la població arrelada en una i altra àrea d'estudi.

La quarta part, que segueix centrada en l'anàlisi de l'actualitat, continuaria amb el capítol 5, on l'interès està en treballar les problemàtiques existents als dos barris i les demandes veïnals que hi tenen lloc, així com les actuacions municipals que s'han desenvolupat en les dues àrees d'estudi, tenint en compte, també, les formes de participació comunitària i la interlocució barri-ajuntament. El capítol també introdueix el paper que juga un altre agent social de transformació dels barris, a banda del veïnat i l'administració local, com és el sector privat, sobretot a través del sector immobiliari i la transformació urbanística a través de l'habitatge, però incloent també consideracions que van en la línia de reconèixer la incidència que tenen els processos de privatització i

de mercantilització en l'àmbit dels espais de trobada i de la vida quotidiana d'un i altre barri i de forma general.

La cinquena part conclouria l'estudi de l'actualitat pel cas d'un i altre barri a través del capítol 6, on l'actualitat de les dues àrees d'estudi passa a ser analitzada i interpretada des de la mateixa vida quotidiana que es desenvolupa en un i altre barri, parant atenció especial en el paper que juguen els espais públics i de trobada, fent un seguiment més particularitzat en el cas de dues places centrals i emblemàtiques per cadascuna de les àrees d'estudi, i les relacions personals i comunitàries en la vida quotidiana que hi tenen lloc.

La sisena part és la que correspondria a les conclusions, al capítol 7, que les hem dividit en dos subapartats, un que donaria resposta a les preguntes de recerca plantejades a l'inici de la Tesi Doctoral i, una segona, que miraria de fer un tancament del treball valorant de forma genèrica i global la recerca, la formulació de propostes i el camí a seguir a partir de l'experiència viscuda.

El treball es tanca amb la inclusió de la bibliografia i l'annex, que s'ha optat per incloure'l en dos formats, un de paper, on es pot trobar informació de referència sobre el procés de recerca i del treball de camp (l'anomenat Annex A) i, un de digital, on s'afegeixen exemples de transcripcions generades a partir de les entrevistes realitzades en el decurs de la investigació i d'altra informació d'interès en la meua trajectòria dels darrers anys (l'anomenat Annex B).

Val a dir, en definitiva, que la mateixa estructuració del present treball, explicitada en l'índex resultant i els títols corresponents, ja suposa en sí una declaració d'intencions o, millor dit, d'intuïcions. L'índex final és resultat d'un treball analític i interpretatiu que ha tingut diferents formes i expressions, restant sempre en discussió i transformació contínua, posant-se de manifest que la capitulació final expressada en el present treball no deixa de ser com una hipòtesi encoberta, expressió de síntesi de la recerca, tant en el seu resultat final i de conjunt, que ara es presenta, com en el procés viscut, des del primer fins l'últim dia.

2. MARC DE REFERÈNCIA TEÒRIC, METODOLÒGIC I TERRITORIAL

2.1. MARC TEÒRIC DE LA RECERCA.

2.2. EL CONTACTE DIRECTE AMB EL MEDI EN EL TREBALL DE CAMP:
L'ADAPTACIÓ METODOLÒGICA A LES ÀREES D'ESTUDI.

2.3. EL MARC TERRITORIAL: LES ÀREES D'ESTUDI.

Recapitulació.

2.1. MARC TEÒRIC DE LA RECERCA.

El context teòric en el qual cal emmarcar la recerca l'hem treballat des de tres punts de vista. Primer, des d'una contextualització inicial sobre l'evolució del concepte de plaça, l'espai públic a partir del qual es va originar el tema i objecte d'estudi. Segon, la realització d'un estat de la qüestió entorn l'espai públic, consultant fons de revistes científiques en ciències socials, que ha donat lloc a una tematització interpretada del conjunt d'articles consultats. I tercer, s'introdueixen les opinions de persones entrevistades al treball de camp per mirar d'oferir més visions i posicionaments entorn a la idea d'espai públic. Es tracta de tres punts de vista que han servit de guia i referent en els posteriors capítols, i que han ajudat a situar l'espai públic des d'un punt de vista teòric, temàtic i de concepció.

2.1.1. De l'àgora a la plaça passant pel capitalisme i la vida quotidiana. L'espai públic com a fet social.

En l'actual recerca, un àmbit de referència bàsic ha estat la plaça, sempre entesa com un espai públic concret, (re)construït material i socialment, i situada en un marc estructurat i estructurant més ampli, com pot ser el barri, i on també incideixen processos d'escala regional i planetària. L'origen del que avui coneixem com a plaça, pel que fa a la seva funció infraestructural i social, cal buscar-ho en les ciutats de l'època clàssica, essent la referència més clara l'àgora grega i, posteriorment, el fòrum romà. Lewis Mumford cita *l'Iliada* d'Homer per definir l'àgora grega com a lloc d'assemblea on les persones es congreguen, havent persistit la seva funció social encara avui dia. Així, per a ell, la plaça actual descendeix directament de l'àgora, ja que “és al lloc obert, amb els seus cafès i restaurants circumdants, on es produeixen trobades espontànies i cara a cara, converses i flirtejos que no són oficials, encara que siguin habituals” (Mumford, 1966:187). Richard Sennet destaca que a l'àgora tenien lloc activitats simultànies sense relació entre elles, agrupant-se la gent en grups de discussió i debat on es parlava de temàtiques diverses, sense que es produís una sensació de caos (Sennet, 1997). Sennet també destaca que la presència i apropiació a l'àgora i el seu ús no estaven oberts a tothom, posant de manifest que “la majoria dels esdeveniments cerimonials i polítics que es produïen en la mateixa estaven vedats a la immensa població d'esclaus i estrangers ('metecs') que sostenien l'economia de l'antiga

ciutat” (Sennet, 1997:56). Tant a l’època clàssica com en l’època medieval, la ciutadania i la burgesia, bàsicament homes benestants i amb una rica vida pública i amb temps per desenvolupar-la, eren els usuaris assidus i més presents a les àgores i places, i on dones en general i homes dels grups i classes més baixes i populars restaven fora d’aquests espais on només l’ús de pas era el que bàsicament desenvolupaven. Fernando Chueca ens presenta l’àgora com l’espai privilegiat de la reunió i la tertúlia ciutadana, que a la llarga esdevindrà la tertúlia política, essent un espai que ell adscriu a les ciutats que anomena *públiques*, les que considera mediterrànies, on l’exterior, el carrer i la plaça són els vertaders hàbitats socials, en contraposició a les que anomena *ciutats domèstiques* anglosaxones i nòrdiques, on la casa és l’hàbitat social per excel·lència, i *ciutats privades* o *religioses* islàmiques, on els àmbits domèstic i públic estan marcadament dividits (Chueca, 2002). No se’ns ha d’escapar, però, que la ciutat i places mediterrànies responen a unes realitats molt complexes, com tot el que és producte i pràctica de les societats humanes, observant-se com les ciutats mediterrànies tenen molt de vida al carrer, però també de vida a la llar familiar, àmbits que han estat travessats per la religió i per les divisions espacials entre públic-privat per motius de distinció, exclusió i desigualtat, jugant un paper important en les conductes i maneres de percebre i desenvolupar la vida a les ciutats, per la qual cosa és difícil de no veure influències d’altres àmbits, com els esmentats del nord d’Europa i del nord d’Àfrica, entre d’altres.

En l’època medieval, les places difícilment responien a un model rectangular, en canvi, el que més sovintejava, era una plaça on l’ús estava destinat a les activitats comercials i de mercadeig i la forma estava supeditada a les necessitats dels edificis circumdants, els quals tenien preferència i condicionaven la distribució dels espais oberts (Mumford, 1966). Les places, en alguns casos, restaven totalment diluïdes amb la xarxa de carrers existents a les ciutats, integrant-se a la xarxa de mobilitat d’aquella època, formant part d’una trama única i articulada, on es pot reconèixer en diferents parts el treball dels constructors, però també dels gremis especialitzats. És per això que cal destacar la diferència etimològica entre àgora, definida com a lloc d’assemblea, i plaça, definida com una part més de la xarxes i vies de comunicació de l’interior de les ciutats. Les places i carrers responen de forma diversa a les necessitats funcionals de la pròpia ciutat, on la mobilitat de persones i mercaderies destaca per sobre d’altres atributs, on

les places “ofereixen espais majors que no difereixen conceptualment dels carrers” (Benevolo, 1993:47-48). En d’altres casos, però, trobem places tancades o recluses que resten al marge de la circulació, que poden guardar relació amb els patis interiors mediterranis o les bastides i les places majors presents al llarg de les geografies ibèriques i occitana.

Serà l’emergent capitalisme del segle XVII el que iniciarà un període on la unitat orgànica de la ciutat es comença a esmicolar, dividint i fragmentant els diferents espais urbans i on el valor de canvi de la propietat urbana començarà a prevaler per sobre del valor d’ús de l’espai urbà. L’inici de l’etapa capitalista comportarà una clara oposició entre ambients privats i ambients públics, fins llavors relacionats i compenetrats i, àdhuc, diluïts. Serà la *ciutat industrial haussmaniana* descrita per Benevolo (1993) o la versió novel·lada catalana, la de la *ciutat dels prodigis* (Mendoza, 2000) on s’aplega bona part de la població, famílies burgeses i obreres, on tot és possible, on quasi tot està en venda i on hi ha l’interès, per part del sistema econòmic, de fer tot potencialment mesurable, vendible i rendible. Entrem en una etapa on la vida urbana a les ciutats s’intensifica i es fa més complexa, i els espais públics esdevenen lloc de disputa i conflicte entre la quotidianitat de les persones, els agents que mercantilitzen els espais urbans. Una nova visió de l’espai públic a partir d’aquesta etapa és la que ens il·lustra Jane Jacobs, ja a finals dels anys seixanta, al clàssic treball de *Muerte y vida de las grandes ciudades*, considerant que les persones no utilitzen espais públics com places o parcs simplement perquè estiguin a prop de la seva residència habitual ni perquè urbanistes i arquitectes desitgin que els usin. Es mostra taxativa quan considera que els parcs no són res per definició, apuntant que no es poden considerar els espais públics oberts, partint dels projectes, ni com elements que actuïn en un increment del valor dels edificis i establiments contigus ni en una estabilització de la població resident. És per això que creu que, generalment, s’espera i es demana massa dels espais públics, posant de manifest que més que no pas transformar les qualitats essencials de l’entorn i d’elevant automàticament la seva qualitat social, places i parcs són precisament els afectats i condicionats directa i dràsticament per la forma com actuen sobre ells la vida als barris on s’insereixen. Referint-se al Rittenhouse Square de Filadèlfia destaca la varietat i la confusió d’usos funcionals dels edificis que l’envolten, contribuint a què sigui un espai que és utilitzat per la gent en franges horàries diferents gràcies a què els

usos quotidians difereixen i són diversos. Per això ressalta que el que és important és “la diversitat funcional dels seus centres, establiments i altres llocs adjacents, contigus o propers, és a dir, per la diversitat d’activitats i usos que produeixen i determinen la presència d’una menor diversitat i quantitat d’usuaris” (Jacobs, 1967:105). És per això que considera que una plaça tancada en un entorn unifuncional, com pot ser el fet de residir, esdevé un espai buit durant diferents franges horàries del dia. Per a ella, creiem que encertadament, l’animació i la diversitat són elements claus per tal d’induir un continu flux d’activitats i vides, ressaltant que “una varietat arquitectònica superficial pot donar aparença de diversitat, però només un genuí contingut de diversitat econòmica i social, resultant de les anades i vingudes de persones que fan coses diferents” (Jacobs, 1967:110) és el que realment dóna significat a la plaça i els espais públics i tenen el poder, com ella considera, de dóna’ls-hi vida.

En l’actualitat, vivim un procés on la iniciativa privada produeix espais públics amb la complicitat de les administracions públiques, sobretot locals (Benach, 2000 i 2003), basant-se en la competència entre ciutats i, en general, en el benefici, la sobreprotecció de classe i la capacitat de consum, la qual cosa provoca una disputa i conflicte entre usos socials quotidians i interessos privats o d’una minoria en relació a l’espai públic. Richard Sennet considera que aquest assalt del sector privat i dels grups dominants sobre l’espai públic significa el *declivi de la persona pública*, on l’espai públic serà cada cop més artificialitzat pel consumisme de masses i on les necessitats exagerades de seguretat portarà a un abandonament de l’espai públic o a un sobrecontrol sobre ell que deixarà excloses a moltes persones i col·lectius, confonent-se els àmbits d’allò públic i allò privat, on les places passen a ser monuments en sí mateixes, dignes de ser contemplades i travessades, però no viscudes, confirmant-se que “l’espai públic és una àrea de pas, ja no de permanència” (Sennet, 1978:23). Isaac Joseph també considera que les places i els carrers ja no són els àmbits on les persones intercomuniqueu i es troben, canviant també els usos dels temps, on els desplaçaments han variat així com els ambients, advertint que el que “ha canviat és la pròpia cosa pública” (Joseph, 1999:7) on la confusió manifestada per Sennet, en relació als espais públics, es torna a posar en evidència. Antonio Montesino ressalta que els canvis socials que han suposat els avenços de la tècnica -allà on han arribat- han fet més complexes i heterogènies les relacions interpersonals produint-se -en qui s’ho ha pogut permetre- una major

disponibilitat de l'anomenat temps lliure, però la parcialitat i desigualtat en l'abast d'aquests avenços posa de manifest que l'ús d'aquest temps estigui lligat a jerarquitzacions, controls i discriminacions (Montesino, 2002).

La privatització dels espais públics, entesa com la mercantilització i control d'aquests espais per part dels grups dominants en les societats capitalistes i neoliberals, és una dinàmica que cal observar amb deteniment i denunciar, car està actuant tant en els mecanismes d'exclusió i marginació com, a partir d'aquests, en la construcció i recreació d'un nou tipus d'espais públics o de vida pública, basada en la capacitat de consum, en el tancament de classe i la proliferació d'espais de trobada i consum custodiats i altament vigilats. Les situacions d'exclusió als espais públics són, en l'actualitat, un dels fets més presents i palpables en la realitat observada i viscuda de les ciutats contemporànies. La privatització d'aquests àmbits de la vida social i la implementació de polítiques de control i seguretat destinades a evitar la presència de certs col·lectius, està essent un dels mecanismes més efectius en les pràctiques d'exclusió als espais públics. Fernández Durán descriu un procés general on el capital privat amb connivència amb els poders polítics estan transformant molts espais urbans en enclavaments privatitzats i altament vigilats, sobretot aquells llocs més valorats des del punt de vista econòmic, social, polític i militar, que en moltes ciutats coincideix amb el centre urbà, que va perdent multifuncionalitat –com reclamava Jane Jacobs- i en favor de la unifuncionalitat (Fernández Durán, 1996) i d'altres visions, concretant en l'exemple de Barcelona, apunten cap a una ciutat dual, on es les polítiques urbanes estarien dirigides a grans projectes de renovació en un context de competència internacional entre grans ciutats mentre es mantindrien espais socials precaritzats a través de la residència i concentració en determinades parts de la ciutat de les poblacions més desfavorides (Benach i Tello, 2004). En aquesta línia, pel cas dels Estats Units, Mike Davis apunta que els nivells actuals de pobresa existents no es veien des d'abans de la Segona Guerra Mundial però el que destaca és el consens polític entre els anomenats *republicans* i *demòcrates* en la retallada de prestacions socials i el rebuig a les mesures de caràcter social per a la millora de la situació dels i les més febles, i preventives, obligant, en canvi, a incrementar les inversions públiques i privades en seguretat i coerció, afectant de forma directa a la vida en les ciutats i als espais públics (Davis, 2001), una realitat que també la vivim al nostre entorn.

Però, tanmateix, el que també es reflecteix són les permanències i les resistències en favor d'uns espais públics no controlats per la coerció o pels interessos privats -que no de privacitat-, tant de forma organitzada, a través dels moviments socials urbans, com de forma espontània en l'àmbit de la quotidianitat (Benach, 2005). Per a Rosa Tello, l'espai públic és causa i efecte dels canvis de la ciutat postindustrial, on els aspectes físics, econòmics, socials, relacionals, simbòlics, etc. fan possible l'existència d'una rica diversitat i heterogeneïtat d'espais públics. Per a ella l'espai públic “conté l'imaginari social que li dona valor simbòlic, referencial o d'identitat, i a la vegada conté les diferències d'expressió del poder polític que l'ha definit i l'ha construït, però també se l'ha apropiat en resimbolitzar-lo” (Tello, 2002:21). En el mateix sentit, Manuel Delgado reconeix que les coses estan canviant en relació als espais públics, on formes de viure i estar als espais públics que es pensaven en crisi tornen a reparèixer i a reivindicar-se en els darrers temps, considerant que avui en dia “es viu un moment en què el carrer torna a ser reivindicat com espai per a la creativitat i l'emancipació, al temps que la dimensió política de l'espai públic és creixentment col·locada al centre de les discussions a favor d'una radicalització i una generalització de la democràcia” (Delgado, 1999:19). És per això que es reclama una defensa dels espais públics, com remarca Fernández Durán, ja que els poders econòmic i polític neoliberals encara no s'han apropiat plenament d'aquests espais, reclamant l'esforç col·lectiu de la gent per crear i ocupar “nous espais intermedis comunitaris de convivència, relació, producció i consum, autogestionats, és a dir, no heterodeterminats ni des d'allò polític ni des de la lògica de la mercaderia” (Fernández Durán, 1996:389). En aquesta línia Jordi Borja, ja contraposava als anys vuitanta els models de privatització de les àrees i vides urbanes amb els que considerava un *nou urbanisme*, que promogués “la reconstrucció de teixits socials de base, la solidaritat i l'intercanvi, l'apropiació comunitària de l'espai urbà, la recuperació de la ciutat, la defensa i promoció de les identitats locals (barris i ciutats i no grans àrees metropolitanes anònimes i tecnocràtiques)” del qual són part resistencial, activa i transformadora moviments socials urbans que tenen com a base de la seva lluita, entre d'altres, la demanda de places i espais públics, la revalorització de festes de barri o el reclam i ús intensiu d'equipaments col·lectius (Borja, 1988:138-139).

Comprovem com les definicions quotidianes dels espais públics són resultat de construccions socials de la pròpia gent, de la pròpia col·lectivitat, essent a llocs com el carrer i les places els espais “on es produeix en tot moment –malgrat les excepcions que procuren de tant en tant la policia i els fanàtics- la integració de les incompatibilitats, on es poden desenvolupar els més eficaços exercicis de reflexió sobre la pròpia identitat, on cobra sentit el compromís polític com consciència de les possibilitats de l’acció i on la mobilització social permet conèixer la potència dels corrents de simpatia i solidaritat entre estranys” (Delgado, 1999:208). Així, l’espai públic és producte de continues construccions socials. En aquest sentit, el present estudi cal entendre’l com una contribució més als plantejaments lefebvrians de producció social de l’espai i del dret a la ciutat, reconeixent a l’espai públic com a lloc físic concret producte de processos socials que tenen el seu origen en la influència mútua entre persona i societat i processos locals i globals (Lefebvre, 1969, 1972 i 1976; Bassand, 2001). Aquest és el nostre punt primari de partida, que l’espai públic és una producció social, individual i col·lectiva, una producció social que té les seves representacions concretes per, exemple, a una plaça, però aquestes representacions no es regulen, única i exclusivament, per fenòmens donats i observables a la plaça mateixa, sinó que responen a diferents lògiques que tenen el seu origen en diferents escales i dimensions analítiques. Reconeixent la producció social de l’espai públic estem fent una passa decidida per evitar que els processos de privatització i mercantilització s’imposin. En aquest sentit, s’emfatitzaria la vessant social de l’espai públic, com a fet social, per sobre de la vessant material (Carr et al. 1995; Borja i Muixí, 2003; Frick, 2007), on els espais públics construïts i dissenyats no serien res si no actués sobre ells la societat (Jacobs, 1967), i sobre els quals cal tenir una mirada multidisciplinar que tingui en compte aproximacions a l’espai públic des de l’àmbit de la política, l’economia, l’arquitectura i la interdependència d’allò material, allò relacional i allò simbòlic (Tello, 2002). Es podria dir que la concepció social quedaria clara quan parlem dels espais públics, però i el dret als espais públics?

2.1.2. Utopia, tensió i conflicte en un ordre social, polític i econòmic basat en la desigualtat i la discriminació. La funció social de l'espai públic.

Ja hem vist com en la fase del capitalisme que ens trobem en l'actualitat els espais públics són privatitzats, reinventats, regulats o restringits des de l'òptica del valor de canvi i del capital, com passa amb altres conquestes socials de les classes populars i de caràcter públic, com la sanitat i l'educació. En tot cas, els espais públics, continuen essent un àmbit de la sociabilitat humana on les persones es continuen relacionant, badant, jugant, lluitant, amagant-se, divertint-se, mostrant-se, manifestant-se, etc., en definitiva, les persones continuant donant vida a aquests espais, i vivint-los. Un fet social i també un dret, però un dret sobre el qual es regula i es normativitza però també un dret no escrit que les persones miren d'exercir sense coaccions ni restriccions fent possible la sociabilitat a través de la quotidianitat i l'espontaneïtat. I és en aquest punt on es creu necessari introduir el debat entre dues concepcions que en les ciències socials s'ha tingut sobre la idea d'espai públic, una que considerariem com utòpica, que remarca la potencialitat dels espais públics, i l'altra la conflictiva, que es centra més en analitzar la realitat que al final s'acaba donant en ells sense perdre de vista la contribució i la lluita en favor de la justícia social, en aquest cas, en l'àmbit dels espais públics.

Un bé públic, com podria ser l'espai públic, sempre ens ha de remetre a una conquesta social, que vol donar servei i resposta a necessitats col·lectives, i és des d'aquest punt de partida que podríem començar a comentar aquestes dues concepcions que, creiem, cal tenir presents a l'hora de tractar temàtiques relacionades amb els espais públics. Les contribucions teòriques que podríem situar en un posicionament utòpic tenen el seu punt de partida en la definició que Jürgen Habermas va fer de l'esfera pública, lligada a una concepció burgesa de l'Estat i la societat, que tindria la seva plasmació en el model d'Estat del benestar. Aquí l'espai públic és la materialització de la mediació entre societat civil i Estat, centre de la vida democràtica de les societats on la controvèrsia pot donar-se des de l'expressió i representació lliure de les persones (Habermas, 1986). Hannah Arendt entén per públic tot allò que apareix en públic, tot allò que pot veure-ho i sentir-ho tothom i que compta amb la més àmplia publicitat possible, el lloc que és comú a tothom i que està diferenciat de llocs d'identificació

comunitaris i familiars (Arendt, 1993). Ambdues concepcions van en la línia d'identificar la idea d'espai públic amb lloc de representació, d'expressió col·lectiva i de posada en comú de les opinions i les experiències en un context de normalització de les relacions humanes que no posen en dubte l'ordre establert. Al revés, es deixa la porta a què des de l'Estat s'actui per assegurar aquesta normalització a través de normes i regulacions que suposen, sense que estigui previst en les plantejaments d'un i altra, nous instruments de desigualtat i de discriminació socials.

Així, ens podem refermar en la idea de bé públic i bé comú en relació a l'espai públic en les dites democràcies contemporànies (Joseph, 1999; Lolive, 2006) i amb les possibilitats que ofereix de creativitat en relació a canvis i continuïtats en la vida pública de les ciutats (Goheen, 1998), descrivint usos socials als espais públics des de la suposada normalitat del que és observable, comptabilitzant quanta gent hi ha, si estan sols o en grups, si estan assentats o conversant, donant resultats considerats positius o negatius i oferint una descripció física del lloc on els i les usuàries són objectes del que es veu i transcorre en aquell instant d'observació a partir de visions més o menys idealistes dels espais públics (Whyte, 1980; Simon, 1997). Podem atribuir diferents funcions i característiques a l'espai públic, com veure la plaça o el carrer com espais que possibiliten la circulació d'un lloc a un altre i la comunicació entre persones (Joseph, 1999; Augustin, 2002; Gourdon, 2002) o com llocs on es posen en evidència els valors de la diferència cultural que entren en contacte a partir de normes i pautes socials (Simonsen, 1996) o com l'espai públic esdevé un àmbit privilegiat de l'aprenentatge de l'alteritat (Ghorra-Gobin, 2000). Les possibilitats d'interacció entre persones que no es coneixen entre elles és un altre dels factors que caracteritzarien a l'espai públic, fent possible la construcció i reconstrucció d'identitats i el pas d'una apropiació individual a una de col·lectiva que pugui suposar una ruptura i crisi de la identitat preconcebuda o tradicionalment establerta (Berdoulay, 1997; Casal de Rey i Martínez, 1997; Cooper, 1998; Ghorra-Gobin, 1998; Rogers, 1998; Joseph, 1999). Són concepcions encertades des del punt de vista de la utilitat, però que deixen de banda el seu significat, observant-se una manca d'anàlisi de les relacions de gènere, per exemple, o d'altres com les de classe, ètnia o edat, o les dificultats per mantenir sempre diferenciades i antagòniques la tradicional dicotomia públic-privat, sense oblidar que, en

alguns casos, no tenen un interès per modificar una realitat de discriminació i desigualtat, sinó simplement descriure realitats socials.

En aquest sentit, moltes vegades, el sol fet d'observar, sense entrar a valorar els processos més generals, les escales més globals que afecten els espais públics, impossibiliten una anàlisi més acurada del per què d'aquelles presències o absències. Pel que creiem que cal apostar és per anàlisis obertes on diferents i diverses dimensions estiguin interrelacionades, tenint en compte, per exemple, les relacions de classe, de gènere, edat i ètnia (Hayden, 1995; Ruddick, 1996) i mantenint una mirada que estigui constantment anant i venint de les escales locals, intermèdies i globals per tal de fer una anàlisi el més propera possible als actuals processos que tenen lloc avui dia als espais públics de les ciutats i, també, ser actius i actives en treballs que ajudin a evitar situacions de marginació i discriminació a l'espai públic, sense oblidar que cal que siguem part activa en els nostres entorns vitals i quotidians, on residim, on treballem i on desenvolupem recerca. I és a partir d'aquesta concepció que centrem l'anàlisi en la tensió i conflicte social que es dona als espais públics, pel que s'observa i pel que no s'observa, on la teoria i la pràctica es fa més complexa, ja que més que una esfera pública habermassiana estariem parlant de diferents esferes públiques que estan en tensió i en conflicte (Fraser, 1992; Berdoulay et al. 2001), que també suposa analitzar diferenciadament la diferència, ja que moltes vegades sota el paraigua de la diferència s'amaguen autèntiques situacions desiguals i discriminatòries des del punt de vista cultural i de classe (Haylett, 2003).

Jane Jacobs remarcava la necessitat de diferenciar entre els *usos reals* i els *usos mítics* o ideals, demanant que cal combatre aquesta confusió generada moltes vegades des d'un discurs dit especialitzat de personal tècnic, polític i científic, que s'entesten en confondre i imposar imatges idealitzades dels espais públics amb la realitat (Jacobs, 1967). En aquest punt és on cal fer combinar, des d'un reconeixement conflictivista, una concepció de l'espai públic com escenari real i simbòlic de la lluita de classes i de col·lectius discriminats per aconseguir un dret a la ciutat basat en la justícia social i en la igualtat (Mitchell, 2003) i una concepció que li dona valor de canvi i transformació socials a la persona a través de la seva pràctica espontània i quotidiana (Benach i Tello, 2004; Albet et al. 2006). Sobre aquesta concepció doble creiem que cal fer una anàlisi

des de les ciències socials acceptant la complexitat social que acaba definint els espais públics, destacant el sentit de pas, de situació temporal i efímera que tenim les persones als espais públics, on la vida urbana es reconstrueix constantment. La complexitat de les realitats i situacions efímeres i múltiples que tenen lloc als espais públics és una característica que destaca Manuel Delgado, posant de manifest la dificultat per desenvolupar una anàlisi pretesament objectiva i exhaustiva: “l’espai usat de pas –l’espai públic o semipúblic- és un espai diferenciat, això és territorialitzat, però les tècniques pràctiques i simbòliques que l’organitzen espacial i temporalment, que el nomenen, que el recorden, que el sotmeten a oposicions, juxtaposicions i complementarietats, que el graduen, que el jerarquitzen, etc., són poc menys que innombrables, proliferen fins l’infinit, són infinitesimals, i es renoven a cada instant” (Delgado, 1999:34). Es fa necessària una interpretació contextualitzada de les situacions socials en relació als llocs, com es reclama des de la psicologia social (Valera, 1999) on les persones donen significat social i simbòlic a l’entorn, amb diversitat de matisos i possibilitats.

2.1.3. Contribucions des de l’acadèmia i des del carrer a la idea d’espai públic.

La consulta bibliogràfica de revistes acadèmiques del món de la geografia i altres disciplines ha fet possible realitzar un estat de la qüestió que gira, de nou, entorn a les concepcions de l’espai públic com a fet, funció i dret socials i en relació a la disputa i conflicte entre el seu valor d’ús i de canvi. Es tracta d’una anàlisi bibliogràfica que ha donat més informació i ha reforçat aquestes concepcions i, també, les ha enriquit i renovat¹. Al mateix temps, s’ha volgut incorporar a aquestes contribucions sobre la idea d’espai públic les opinions que persones amb les que s’ha entrat en contacte en la present recerca ens han donat al respecte. No es tracta d’ignorar que el conjunt d’articles consultats es basin en estudis de cas que han suposat l’entrada en contacte amb persones i llocs com a font primària d’informació, fent-se una posterior anàlisi interpretativa de la informació, sinó de mirar d’enriquir els posicionaments i posar en

¹ Per saber més sobre la realització de l’estat de la qüestió desenvolupat a partir de la consulta de diferents i diverses revistes acadèmiques i de caràcter científic, entre els anys 1995 i 2007 consulteu l’annex [veure Annex A-1].

primera persona tant les opinions exposades als articles com les opinions expressades directament al carrer.

2.1.3.1. L'estudi de la diferència i la desigualtat a partir de l'anàlisi dels usos i apropiacions a l'espai públic.

Els treballs que segueixen en la línia de treballar la construcció social de l'espai públic són els que es centrarien en l'observació dels usos i apropiacions dels espais públics, combinant la descripció i l'anàlisi, un aspecte primordial per poder entendre la realitat dels espais públics. Així, distingiríem entre treballs que es centren en l'observació i seguiment d'un grup social determinat; els que desenvolupen la recerca a partir d'un espai o espais concrets i ús del temps; o els que combinen tots dos aspectes.

En relació als treballs que parteixen de l'interès per analitzar usos i apropiacions de determinats grups socials destacariem els que tracten les diferències d'ús de l'espai públic entre dones autòctones i dones novingudes de països del "sud" (Caballé i Morales, 1995). Altres propostes es centrarien en els usos diferenciats de l'espai públic que es donen a ciutats de l'Àfrica oriental, respecte els que podríem trobar a ciutats europees (Calas, 2002b,c). D'altres treballs centrarien la seva anàlisi en grups de joves *skaters* i l'ús tan propi que fan de l'espai públic (Calogirou i Touché, 1997). Persones joves, pel cas de noies britàniques, són un altre col·lectiu tractat per conèixer les diferents pautes de consum de noies adolescents en espais d'oci i lleure (Thomas, 2005).

Sobre els articles que tracten la seva anàlisi en espais concrets, es ressaltaria l'interès per parcs, places i carrers. Les propostes anirien des del seguiment històric dels usos d'un parc a la ciutat quebequesa de Montreal (Debarbieux i Perraton, 1998) a l'anàlisi de com els sons condicionen usos i presències de diferents persones entrevistades en espais públics (Yang i Kang, 2005). Però on ressalta més l'interès és en centrar l'anàlisi de gènere a l'ús i apropiació d'espais públics concrets, com des de diferents experiències catalanes es proposa (Caballé, 1996; Ortiz, 2004a; Cucurella, 2004; Serra, 2004). Afegir treballs des del punt de vista de l'anàlisi de l'ús del temps, fent de les

temporalitats una altra forma de contribuir a una anàlisi complexa i multidimensional de la vida als espais públics (Bondue et al. 2007; Massot i Zaffran, 2007).

Els treballs que combinen l'interès per grups socials i llocs concrets són els que més han proliferat en la consulta bibliogràfica realitzada, tenint exemples de treballs analítics i comparatius en relació a joves d'origen català i mexicà en relació a les seves pràctiques d'ús i apropiació de l'espai públic a través de l'oci a les ciutats de Lleida i Nezahualcoyolt (Feixa, 2000) o en relació a persones de tota la vida i de nouvingudes pel cas del barri del Raval de Barcelona i en com construeixen identitats i s'apropien dels espais públics del barri (Aparici, 2001; Magrinyà i Maza, 2001) o en d'altres dos llocs que es localitzen en aquest mateix barri barceloní (Sargatal, 2001). Pel cas també del Raval, també s'analitza el sentit d'apropriació de les dones de diferents orígens i classes socials (Ortiz, 2004b), temàtica que també es tractada pel cas d'Atenes, però centrant-se en el cas exclusivament de dones d'origen albanès (Vaiou, 2002). Persones joves tornen a ser motiu de seguiment en relació a l'ús o no del vel per part de noies joves a Alger (Mouzoune, 2002) i Istanbul (Secor, 2002). El seguiment de la visibilitat de dones lesbianes a la ciutat quebequesa de Montreal (Podmore, 2006) és una altra mostra d'aquests treballs que combinen l'interès per un grup social i per un espai concret.

L'anàlisi dels usos, relacions i processos als espais públics posa de manifest que és difícil mantenir la imatge invariable dels espais públics com a llocs d'igualtat social. Per una banda, processos d'exclusió i marginació en relació a la classe social, el gènere, l'edat o/i l'ètnia configuren la quotidianitat dels espais públics, que tenen el seu origen, fonamentalment, en el sosteniment d'un sistema social basat en la desigualtat, que identificaríem amb el patriarcat i el capitalisme. Per una altra, les relacions humanes es basen, també, en processos psicosocials d'identificació i desidentificació basats en comparacions i categoritzacions primàries que són la base de les relacions o no relacions entre persones a l'espai públic. Aquesta realitat complexa és la que a continuació intentarem tractar dividint-la en tres apartats que ens ajudin a focalitzar diferents àmbits de desigualtat i discriminació a l'espai públic, com serien el gènere,

l'edat i la identitat cultural². A propòsit no hem fet aparèixer la classe social en aquesta classificació ja que creiem que és un aspecte transversal i present en totes tres dimensions interpretatives, i mirarem de destacar-la en cada moment, sense oblidar que en la majoria d'articles no responen a un model unidimensional d'anàlisi sinó que també es barregen tots quatre aspectes o més d'un d'ells.

2.1.3.1.1. El gènere com a mecanisme social de discriminació i exclusió a l'espai públic.

Els articles consultats centren el seu interès en relacionar espai públic, gènere i el paper que juguen aspectes com la por i les polítiques de seguretat; el paper de l'emancipació de la dona i del treball domèstic remunerat i no remunerat; i les representacions socials discriminatòries a través de la televisió i la música.

El temor ens pot fer ser cauts i cautes quan fem ús dels espais públics però la por ens pot arribar a fer que no sortim de casa. Sota aquesta premissa són diversos els articles que intenten deconstruir la imatge de la seguretat vers les dones, remarcant que la por a la violència restringeix l'accés i les activitats als espais públics per part de les dones (Koskela, 1997). La por genera desigualtat i injustícia social a l'espai públic en base al gènere, l'ètnia i l'edat, segons exemples d'estudis de cas a un parc de la ciutat britànica de Leicester (Madge, 1997). Es remarca que la por a la violència contra les dones comporta exclusió espacial, essent reflex de les relacions de poder en clau de gènere, és a dir, el discurs de la por en el cas de les dones és, a part d'una amenaça real en estructures socials patriarcals, un mecanisme per estendre i interioritzar el sentiment de por que condiona, quan no estreny considerablement, la vida a places i carrers de les dones (Koskela, 1999). El paper dels homes, en un context de control social basat en el patriarcat, és estudiat en el cas de nois estudiants a la ciutat nordamericana d'Irvine, per comprovar que els seus discursos es sustenten en la idea que les dones estan en perill als espais públics i cal que siguin protegides (Day, 2001).

² Aquestes tres dimensions són instruments interpretatius i analítics que ens han ajudat a desenvolupar l'estat de la qüestió, sense obviar que la idea d'identitat social tant pot servir per construccions socials com el gènere o el fet de ser jove o adult.

Sobre el paper que està jugant en la igualtat entre homes i dones tot el procés que es coneix com “d’emancipació” de la dona, sobretot pel seu accés al treball, a recursos propis i al lleure, es troben treballs força crítics en relació a l’accés a l’espai públic, on els aspectes de classe i gènere es combinen per reforçar la desigualtat entre dones i entre dones i homes. Estudis fets des d’una anàlisi de gènere han analitzat les pràctiques físiques i simbòliques en espais comercials de restauració per part d’homes i dones als EUA, remarcant la construcció d’espais clarament *genderitzats* i on l’home continua tenint una situació i posició de domini respecte la dona (Bird i Sokolofski, 2005). Així, trobem articles que posen en dubte l’emancipació de les dones en general respecte al major accés als espais públics, pensant en el cas de dones de classe mitjana i alta a ciutats britàniques com Edinburg i Newcastle o a la ciutat canadenca de Toronto, on el que més ressalta és que la idea de canvi residencial va més lligada a la seguretat i a l’interès per trobar un model de vida comunitari d’intraclasse que farà possibles uns usos de l’espai públic exclusivistes i discriminatoris respecte a classes socials d’inferior nivell adquisitiu (Bondi, 1998; Pain i Townshend, 2002; Kern, 2005). Processos d’*elitització* de determinades zones urbanes a través del comerç i la residència per part de la població homosexual, també són analitzats en el cas de la ciutat belga de Brussel·les, distingint entre la visibilitat que té el col·lectiu gai gràcies a aquests processos, mentre que el col·lectiu lesbià es manté en la invisibilitat i, per tant, la marginació (Deligne et al. 2006). La vida social de les classes benestants continua essent motiu d’anàlisi en d’altres treballs on s’observa que l’accés lliure i autònom de dones de classes altes als espais públics es produeix a través del consum i l’oci de pagament, aspecte que no ha suposat un qüestionament de les relacions de desigualtat en relació al gènere (Gleson, 1995; Bondi i Domosh, 1998).

Si bé, hem fet esment abans de dones de classes socials benestants, altres treballs s’han centrat en l’estudi de les condicions de vida de dones de classes populars, fixant-se en el cas d’obreres immigrades que suporten dures condicions de treball en el sector domèstic, però com, malgrat el context opressiu, generen els seus propis espais públics i de relació (Yeoh i Huang, 1998). El treball domèstic remunerat d’atenció a les persones també es motiu d’anàlisi en altres articles, remarcant-se que la visibilització d’aquestes dones a l’espai públic està relacionada amb les característiques de la feina però no a un accés lliure a espais públics (Dussuet, 2001). Altres visions, centrades en

la vida quotidiana als espais públics de les dones també matisen el paper de “l’emancipació”, observant que l’apropiació que fan dones soles als parcs i places es distingeix entre una apropiació de caràcter domèstic, bàsicament relacionada amb la presència de dones a l’espai públic per activitats relacionades amb la llar i la família, i una altra de caràcter personal, deslligada del treball domèstic i l’atenció familiar (Flahault, 2001).

La darrera categoria de classificació dels articles analitzats en aquest apartat és el que fa referència a les representacions socials discriminatòries a través de la televisió i la música, on trobem treballs que analitzen la influència en les formes de vida d’adolescents joves nordamericanes de la costa oest a partir de les representacions que s’imposen des de la indústria cinematogràfica de Hollywood per al mateix sector de població, comprovant-se les resistències a uns models televisius discriminatoris (Bain, 2003). Altres articles es centren en analitzar la potenciació des d’instàncies públiques municipals d’estils i espais musicals fortament masculinitzats a través de la construcció d’equipaments comunitaris, reproduint-se i reforçant-se situacions de desigualtat i discriminació des d’una perspectiva de gènere (Raibaud, 2005).

2.1.3.1.2. Les construccions socials identitàries com a mecanisme social d’exclusió i discriminació a l’espai públic.

En aquest apartat els articles consultats s’han classificat analíticament a partir de dues expressions del que hem considerat exclusió a l’espai públic per raons d’identitat cultural, una relacionada amb aspectes ètnics i, una altra, relacionada amb diferents formes d’exclusió que afecta a determinades cultures urbanes. En tot cas, cal assenyalar que en la majoria dels casos el que s’està combinant amb aquestes dues expressions és el component de classe, ja que l’exclusió a l’espai públic per raons ètnica i/o cultural coincidiria amb persones i espais que identificaríem amb classes populars i obreres.

Sobre la primera expressió, la relacionada amb la identitat cultural ètnica i *eticitzada*, val la pena assenyalar que s’han trobat treballs que definirien els tres graus que socialment s’expressen respecte la desconeixença de *l’altra* i que tenen una relació amb

la vida als espais públics i, també, amb contextos urbans més amplis com podrien ser els barris: un primer grau basat en l'antropocentrisme, on es simplifica la realitat diferenciant entre el que ens és més conegut i familiar del que no ho és, i que implicaria una cohabitació però sense relacions d'interacció que es poden arribar a donar un cop passa el temps i creix la confiança mútua (Franq i Leloup, 2002); un grau que va més enllà que es podria identificar amb la xenofòbia, on es fa de la diferenciació de l'altra una inferiorització que implica evitar de forma conscient i volguda la no relació amb altres persones per motius culturals i ètnics (Ray et al. 1997; Mccann, 1999; Checa i Arjona, 2005); i un darrer grau que ja arribaria a les actituds racistes vers l'altra, que implicaria una discriminació directa i la pràctica de la violència física i verbal (Banton, 1999) i on el prejudici juga un paper fonamental (Gastaut i Quemada, 2007). Interpretacions que són originàries d'articles consultats proposen altres tipologies en relació a les dinàmiques convivencials a l'espai públic on es distingeix entre l'existència d'espais d'*intersticis plens*, llocs on s'admet la presència dels altres però a una certa distància, d'espais d'*intersticis buits*, on hi ha una absència d'intercomunicació entre col·lectius i de presència dels mateixos col·lectius, i d'espais d'*intersticis transparents*, on les relacions dels diferents grups són intenses i en un pla d'igualtat (Racine i Marengo, 1998).

En l'anterior paràgraf s'ha fet esment als conceptes d'*etnicització* i prejudici, dos expressions socials que guarden relació a com des d'una grup social dominant es caracteritza de forma negativa a un grup social que es troba en minoria. En aquest sentit estem fent referència a expressions que es construeixen, moltes vegades, des de la desconeixença i la manca de relació que el grup dominant té vers el grup minoritari. En relació a aquesta disfunció en les relacions socials no són pocs els articles que, tractant l'escala de barri, critiquen els prejudicis i els estereotips que s'imposen a persones immigrades, invisibilitzant els components positius i remarcant els negatius en relació a la realitat dels barris, oferint una imatge unilineal d'espais urbans degradats i violents on cal actuar des de les administracions públiques, reclamant-se anàlisis més rigoroses i que tinguin en compte la diversitat i combinació d'aspectes positius i negatius i el paper protagonista del veïnat resident en aquests barris (Joly, 1995; Rinaudo, 1995; Jargowski, 1996; Costa-Lascoux 2001). El paper de l'administració pública és criticat en contextos on es potencien grups ètnics dominants en detriment

de grups ètnics no dominants en matèria de polítiques urbanes i socials, com pel cas de l'Estat d'Israel, on comunitats jueves d'origen etiòp o comunitats israelianes beduïnes i palestines són sistemàticament ignorades (Fenster, 1996 i 2004) i altres articles posen de manifest, amb una visió crítica, el pes de les concepcions eurocèntriques i colonials en les intervencions a l'espai públic en moltes ciutats no europees, negant la importància de les cultures locals africanes i precolombines (Bart, 2002; De Cauna, 2002; Médard, 2002; Lees, 2001). El cas barceloní, amb la intervenció de l'administració pública local al centre històric de la ciutat també és analitzada des d'una visió crítica, remarcant-se que ha afectat de forma considerablement negativa als col·lectius més febles, desplaçant-los de les àrees on s'han localitzat les intervencions de reforma urbana (Tabakman, 2001).

Passant dels barris a una escala més concreta, s'han trobat altres treballs que centren la seva anàlisi en com des dels grups socials dominants es veuen espais de culte religiós, com les mesquites, on es tornen a reproduir imatges estereotipades i basades en el prejudici, passant-se d'un inicial sentiment d'exotisme, curiositat i modernitat per part del veïnat a un posterior sentiment de rebuig per part del grup social dominant (Naylor i Ryan, 2002) o a la identificació amb una imatge negativa general vers la comunitat islàmica resident, i en concret de les mesquites, a la ciutat australiana de Sidney (Dunn, 2001). En molts d'aquests casos, els estereotips i la discriminació vers llocs i persones és resultat de la informació distorsionada que es dona des dels mitjans de comunicació de masses, produint opinió pública basada en prejudicis racistes sobre determinats orígens ètnics (Alderman, 1997; Ouali, 1997; Wilson, 2001).

Ja hem dit que una segona expressió del que hem considerat exclusió a l'espai públic per raons d'identitat cultural està relacionada amb diferents formes d'exclusió que afecta a determinades cultures urbanes o formes de vida que s'han o hem culturitzat. Aquests mecanismes de discriminació a l'espai públic creiem que estan clarament motivats per polítiques d'ordre social i privatització de l'espai públic en relació a fer més eficients i segurs els espais urbans des de l'òptica del valor de canvi de la ciutat, en detriment del valor d'ús, i on els poders econòmics i financers van de la mà amb els poders polítics per aplicar aquestes mesures d'exclusió. De nou, els aspectes de classe són fonamentals per entendre aquests processos que són analitzats des d'una escala

regional euromediterrània (Vallat, 2001) a una escala més local, com pel cas de la turística illa brasilera de Santa Catarina (Reis, 2000) o pel cas de grans ciutats com a la també brasilera de Natal (Ferreira i Marques, 2000), a la ciutat veneçolana de Caracas (García Sánchez, 2006) o a la ciutat egípcia d'El Caire (Guillet, 1995), fins arribar a escales més focalitzades com pel cas d'un parc a la ciutat nordamericana de San Francisco (Schenker, 1996) i a la ciutat espanyola de Madrid (Fraser, 2007). Altres treballs presenten comparacions entre la ciutat francesa de París, on es produeix una segregació social per usos en un mateix espai relacionada amb el disseny, i la ciutat brasilera de Salvador de Bahia, on es dona una segregació social espacial construint-se els parcs fora de l'àmbit dels barris populars (Serpa, 2005). En la majoria d'aquests articles es relaciona aspectes residencials amb la vida als espais públics, produint-se una clara separació entre classes socials, on les classes benestants fan la seva particular *guetització* residencial i d'ús d'espais públics -un procés del qual ja hem parlat quan es feia referència a l'exclusió per raons de gènere- que té les seves expressions més exagerades en el desenvolupament d'urbanitzacions tancades (*gated communities* o *citadels*), projectes urbanístics elitistes que generen segregació territorial, social i ètnica (Somma, 1996; Marcuse, 1997; Le Goix, 2002; Valenzuela, 2002), trobant treballs que analitzen casos concrets als EUA (Low, 1997), a Argentina (Dammert, 2001) i Uruguai (García Vergara, 1999) o la Xina (Miao, 2003). Els grups dominants s'instal·len en el discurs monolític de relacionar els espais públics amb llocs amenaçants i insegurs, motivant el deteriorament social i vivencial de les ciutats i dels seus espais públics, i això suposa noves polítiques urbanes i noves formes de vida de caràcter molt restrictiu, discriminatori i segregacionista (Harbert i Brown, 2006).

Els efectes d'aquestes polítiques sobre determinats col·lectius són ben evidents, com pel cas de les persones sense-sostre o els i les activistes socials i els mateixos moviments socials, on es posa de manifest que es nega o no es permeten drets d'usos i d'apropiació dels espais públics, trencant-se l'ús igualitari, moltes vegades des d'imposicions amb base legal per part dels governs municipals (Mitchell, 1996a, 1998a i 1998b) i tancant-se espais públics comunitaris, basats en la solidaritat vers les persones més necessitades, com en el cas del tancament dels parcs comunitaris a la ciutat nordamericana de Nova York per part del govern local ultraconservador (Schwelzkopf, 2002). Sobre altres col·lectius com el de les persones que practiquen l'*skate*, es

subratlla que s'ha construït una mala imatge sobre ell, identificant-lo com a potencialment problemàtic, obrint la porta a què sigui reprimat des d'alguns governs locals, sota la política de crear, de nou, espais segurs on es garanteixi el consum i s'evitin actituds o col·lectius que són considerats pels grups dominants com a "desviats" (Stratford, 2002). Altres casos d'exclusió i discriminació a l'espai públic són els que guarden relació amb el consum de masses i la proliferació de grans centres comercials, com pel cas dels *shopping-mall*, observant-se diferències i desigualtats en l'ús segons classe social i ètnia en casos estudiats a la ciutat britànica de Londres (Holbrook i Jackson, 1996) o subratllant-se que la presència de joves de barris populars en aquests espais no significa una reapropiació sinó un ús momentani i circumstancial problemàtic pel baix poder adquisitiu que tenen aquests joves en espais que suposen consum i oci de pagament (Kokoreff i Steinauer, 2001). Altres col·lectius que són exclosos a l'espai públic, no tant per polítiques privatitzadores sinó per polítiques de mobilitat que es centren en l'ús predominant del cotxe privat, són dones, joves i persones immigrades, que estan clarament discriminats respecte les persones que usen habitualment el vehicle, generant-se una clar efecte desigualitari en l'accés i ús dels espais públics (Cebollada, 2006).

2.1.3.1.3. L'edat com a mecanisme social de discriminació i exclusió a l'espai públic.

La consulta bibliogràfica també ens ha donat informació sobre un altre factor d'exclusió a l'espai públic com és l'edat, sobretot pel que fa als condicionaments que les generacions de població adulta imposen a d'altres generacions com podrien ser les poblacions joves i grans. En aquest sentit, es posa en dubte la validesa d'anomenar espais públics a uns espais construïts, gestionats i controlats per la població adulta, on tornar a posar-se de manifest la importància de la construcció d'un determinat discurs de la por, el risc i el perill, que busca més adolorar i afligir a aquests col·lectius més que no pas fer-los actius i que s'empoderin en l'àmbit de seves vides quotidianes, marginant tant les seves presències com les seves opinions, fent que usin els espais públics de forma oprimida (Valentine, 1996 i 1997; Meucci, 1998), ja esmentat anteriorment pel cas de les dimensions de gènere i ètnia. O que es generin situacions en què la població jove, sobretot de barris populars, tingui problemes per tenir una

vida normalitzada i digna tant als espais públics com en els ambients familiars (Boissonade, 2006; Sicot, 2007). Es constata com a aquests col·lectius se'ls ha exclòs dels espais públics, recloent-los a casa i a llocs d'oci custodiats, destinant-se esforços i dedicació mai vistos en l'oferta d'activitats infantils, només consumits per canalla de classes mitjanes i altes i pensades per adults, en línia amb un disseny i desenvolupament urbans caracteritzats per la privatització, institucionalització i segregació de classe, generant desigualtat i marginació, com pel cas analitzat de la ciutat holandesa d'Amsterdam (Karsten, 2002). Seguint aquesta temàtica, i analitzant el cas britànic, s'analitzen les lleis de control d'horaris per a la població jove, criticant-se que no es doni importància al paper que juguen els carrers en edat infantil (Matthews et al. 1999). En tot cas, altres estudis també de l'àmbit britànic exposen que han existit experiències on s'han desenvolupat mesures de protecció i negociació a partir de l'anàlisi de la percepció de la por i el perill expressada per part de la pròpia mainada (Deay i Lucey, 1999). El cas de joves *skaters*, com ja s'ha anat esmentant, torna a ser motiu d'interès, essent un exemple de negociació al dret a l'espai públic a partir de polítiques legislatives que persegueixen la seva forma de viure l'espai i els margina a llocs perifèrics o aïllats de les ciutats (Németh, 2006).

2.1.3.2. Resistències i alternatives en favor del dret a l'espai públic.

Els articles analitzats que han precedit a aquest nou apartat han tractat aspectes com l'ús i apropiació als espais públics a partir de la diferència i la desigualtat, exposant-se clarament processos d'exclusió i marginació en les societats contemporànies. En tot cas, molts altres articles tenen l'interès de fer una anàlisi més relacionada amb les pràctiques resistencials i les alternatives que es proposen per continuar exercint i reclamant el dret a l'espai públic. Aquestes pràctiques tenen molt a veure amb visibilitzacions resistencials als espais públics de les ciutats que posen en marxa col·lectius socials i moviments socials de forma organitzada, però també persones a títol individual a través d'una altra forma de donar vida al dret a la ciutat a través de l'espontaneïtat en la quotidianitat com un altre mecanisme de transgressió de normes impositives i discriminatòries a l'espai públic. Exemples d'aquestes idees són les que trobem en treballs que analitzen els processos de resistència a polítiques d'exclusió,

marginació i privatització als espais públics als EUA, on es destaca el paper protagonista d'estudiants i persones sense-sostre (Mitchell, 1995 i 1996b). Es posa de manifest que normalment els articles emfatitzen el paper de col·lectius marginats des dels models socials imposats, com pel cas de les pràctiques resistencials i transgressores que posen en pràctica la població nana organitzada a espais públics dels EUA (Kruse, 2002); joves que han de fer del carrer el seu espai de vida a la ciutat camerunesa de Yaundé (Morelle, 2005); dones lesbianes que s'organitzen per crear equips de bàsquet en lligues que controlen homes amb normes basades en l'heterosexualitat (Muller, 2007); o població drogodependent a la ciutat iraniana de Teheran, que adapten i flexibilitzen les característiques de disseny de dues places (Aminzadeh i Afsher, 2004). En tots aquests casos d'estudi es ressalta la importància com a actors principals d'aquest grups marginats que evidencien la doble cara de la realitat actual del dret a l'espai públic, amb processos i realitats que precaritzen i dificulten aquest dret i processos i realitats que l'exerciten i el mantenen ben viu.

Les actituds resistencials a l'espai públic també tenen una relació directa amb la construcció i/o permanència d'identitats col·lectives, moltes vegades minoritàries, lligades a expressions culturals que són originàries tant del mateix lloc on es desenvolupen com producte de la mobilitat de les expressions culturals a través de les diàspores migratòries (Helly, 2006). Exemples d'aquestes expressions culturals minoritàries i resistencials al carrer són les que posen en pràctica dones afrocaribenyes durant el transcurs del carnaval de Saint Paul a la ciutat anglesa de Bristol (Spooner, 1996), que poden arribar a transformar per complet, des del punt de vista simbòlic, espais públics concrets, com pel cas d'una plaça a la ciutat israeliana de Tel Aviv, on un important grup de gent ha construït un sentiment comunitari i identitari entorn a la figura d'Isaac Rabin (Azaryahu, 1996). Altres exemples d'expressions identitàries minoritàries que s'expressen amb protagonisme propi a l'espai públic són les de les comunitats islàmiques a la ciutat tanzana de Dar-es-Salam (Nagar, 1997) o en un barri divers des del punt de vista ètnico-religiós a la ciutat tailandesa de Bangkok (Courtine, 2001), on es posa de relleu el paper positiu que juguen els centres de culte religiós en la vida als espais públics (Gagnon i Germain, 2002; Lassave i Querrien, 2004). Sense ser minoritàries, d'altres expressions culturals locals i autòctones miren de no perdre la seva presència a l'espai públic davant la imposició d'un model "occidentalitzat" que

s'intenta implantar a través de l'uniformisme capitalista, sobretot des d'una visió general a l'Àfrica (Calas, 2002a) o des d'estudis més localitzats, com pel cas de la comunitat Tetela a la ciutat congoleesa de Kananga (Kabamba i Lukenga, 2002) o per la ciutat argelina de Constantine (Foura i Foura, 2003). En d'altres casos, es produeix la construcció d'estereotips i imatges distorsionades de joves que viuen en barris populars des de grups dominants i es genera un efecte reactiu en base a la identitat que també cal analitzar-lo des d'una expressió de resistència en relació en l'ús i apropiació de l'espai públic per part d'aquests joves (Pazarelli, 1995; Body-Gendrot i De Rudder, 1998; Chignier-Riboulon, 2000; Bauder, 2001). Es per això que es reclama que es tinguin en compte les peculiaritats de cada cas, com ja s'ha esmentat en apartats anteriors, evitant l'*etnicització* o *culturalització* dels comportaments, ja que cada individu reconstrueix de forma progressiva llur identitat (Franzé et al. 1999). En aquesta mateixa línia, altres treballs reclamen que es facin lectures més complexes de la realitat de barris populars amb una destacable diversitat ètnica, com pel cas del barri dels Docklands londinencs d'Isle of Dogs, on es critiquen les lectures totalitzants que porten a considerar a aquest barri com a racista i feu d'un partit d'extrema dreta degut a l'elecció d'un representant d'aquest partit al barri, on el conflicte generacional, l'assentament de joves immigrants i immigrades de classes populars i dels i les anomenades *yuppies* reclamen una anàlisi més exhaustiva que posi de manifest altres realitats del procés de transformació del barri, a part dels brots racistes i de rebuig que expressen certs col·lectius cap a altres grups (Richard, 1999). Exemples amb la mateixa línia els trobem en d'altres articles, com pel cas del barri de La Mission a la ciutat nordamericana de San Francisco (Lehman-Frisch, 2003).

La diversitat ètnica i cultural que s'expressa i localitza avui en dia en molts barris populars també es motiu d'estudi i de valoració per part de diversos treballs, on es posa de manifest que el reconeixement i representació d'identitats minoritàries i no dominants a l'espai públic és una altra expressió de tipus resistencial. Es posa de manifest que barris massa heterogenis ètnica i culturalment són llocs susceptibles de generar-se tensions i conflictes, sobretot quan sistemàticament es desatenen, des de l'exterior i les administracions públiques, les necessitats i realitats d'aquests barris (Séguin, 1997). Les vulnerabilitats tant d'espais públics com de barris és vista com a problemàtica, però també com una oportunitat pel veïnat per generar espais de

cohesió en favor de millorar la vida als espais públics i les condicions de vida en general del veïnat, mostrant-se una realitat de contrast entre aspectes negatius i positius d'aquestes vulnerabilitats (Madanipour, 2004). En aquest sentit, el paper de les administracions locals i estatals s'assenyala com clau per poder facilitar i fer possible processos d'*empoderament* als barris, comunitats veïnals i grups socials que han patit una sistemàtica discriminació des del punt de vista social i espacial, uns processos que han de combinar el reconeixement i la inversió pública i que fan possible noves dignitats i una positivització d'expressions identitàries diferenciades (Petitclerc, 1996; Bailly, 1998; Roberts, 2000; Bolt et al. 2002; Dansereau i Germain, 2002). I, al mateix temps, es remarca que la diferència entre processos d'*empoderament* comunitari i cohesió amb la resta de teixit urbà existent i processos de discriminació social i descohesió territorial té molt a veure amb la voluntat política dels governs locals, com es demostra en treballs comparatius entre ciutats franceses (Anselem, 1998; Claval, 1998; Roberts, 2000) o entre ciutats britàniques i sueques (Khakee i Thomas, 1995) i per casos d'estudi a la ciutat nordamericana de Filadèlfia (Chevalier, 1998) o a la ciutat alemanya de Frankfurt (Tharun, 1997). Les polítiques urbanes també són criticades quan s'analitza la seva relació amb el consum d'alcohol i l'espai públic, com algun treball suggereix, on es remarca que les autoritats públiques tenen una responsabilitat directa en què s'hagi consolidat una dominació i explotació social entorn al consum d'alcohol, amb polítiques toves de prevenció i dissuasió que fa més vulnerables a les persones i als espais públics (Sayne et al. 2006).

L'expressió i reconeixement d'identitats en projectes d'intervenció i reforma urbana, buscant l'*empoderament*, implicació i participació del propi veïnat resident, també es veu com essencial perquè aquestes actuacions tinguin èxit des del punt de vista social, com mostren casos d'estudi a barris de ciutats quebequeses (Lavigne et al. 1995; Germain i Blanc, 1998; Simard, 2000) o al barri de Lorette de la ciutat provençana de Marsella (Henu, 1998). En d'altres treballs, es reconeix el paper facilitador d'aquesta expressió i reconeixement d'identitats minoritàries a l'hora de desenvolupar la reforma urbana d'espais públics, com pel cas de la transformació de Todos Santos Plaza a la ciutat nordamericana de Concord (Rodríguez, 1998) o el debat identitari generat a partir de la proposta de col·locació d'una estàtua d'Arthur Ashe, lluitador pels drets civils de la comunitat afroamericana i figura del tennis mundial, en un espai públic

concret on proliferen les estàtues a personalitats de l'exèrcit confederat, com el general Lee, a la ciutat de nordamericana de Richmond (Leib, 2002). Tanmateix, no hem de perdre de vista que en d'altres contextos on han existit conflictes armats i violents entre diferents comunitats ètniques i culturals les intervencions públiques en matèria d'espai públic més que reforçar una o altra identitat han promogut, sense uns resultats reeixits des del punt de vista d'ús i interacció social, la creació d'espais "neutres" de connotacions que puguin relacionar-se amb les comunitats enfrontades, com pel cas estudiat de la ciutat irlandesa de Belfast (Ballif, 2001).

En altres treballs, deixant de banda el paper de les administracions públiques, es centren en l'anàlisi del paper de les xarxes de suport comunitari, tant a través d'associacions com d'espais que són autogestionats per la població, un aspecte que a vegades complementa al de les administracions públiques i, altres, ompla un autèntic buit en matèria de polítiques socials i comunitàries destinades a barris i grups socials discriminats i que ajuden al reconeixement i representació de i a l'espai públic, com demostren casos analitzats a la ciutat belga de Brussel·les (Meert et al. 1997), a barris populars francesos (Kayser i Szinetar, 1996) o a ciutats italianes (Sospiro, 1999; Mudu, 2004). Un clar exemple de reconeixement i representació de i a l'espai públic des del punt de vista identitari és el desenvolupament dels anomenats "negocis ètnics" en barris de residència de població immigrada, destacant-se el cas de persones d'origen turc com a mecanisme d'integració del barri a la ciutat i a la societat d'acollida, en contraposició al cas dels i les d'origen marroquí que no han desenvolupat aquestes iniciatives, analitzant el cas de la ciutat belga de Brussel·les (Mistiaen et al. 1995; Kesteloot i Mistiaen, 1997). La consolidació d'aquesta oferta comercial és una demostració dels aspectes positius de la concentració residencial ètnica en determinats barris però també, i parlant de forma general del comerç de proximitat, posa de manifest el paper que juga en la dinamització de la funció social de l'espai públic a barris i ciutats (Bell, 2007). La proliferació i consolidació de "negocis ètnics" és un exemple dels aspectes positius de la concentració residencial de minories ètniques, sense oblidar altres conseqüències, tant positives com negatives, un debat que ha estat tractat de forma genèrica en estudis de cas a la ciutat belga de Brussel·les (Kesteloot i Van Der Haegen, 1997) o al cas històric del districte de Ciutat Vella de Barcelona (Aramburu, 2001).

Les concentracions residencials ètniques tenen el seu origen en diàspores migratòries i també suposen expressions identitàries en llocs concrets que suposen permanències i canvis respecte la cultura d'origen, com pels casos de la comunitat immigrada d'origen xinès instal·lada a la ciutat canadenca de Vancouver (Fournel, 2003), la comunitat d'origen mexicà als Estats Units d'Amèrica (Stodolska i Santos, 2006) o la comunitat d'origen polac arrelada a la ciutat australiana de Sidney, que s'ha apropiat positivament d'un parc donant-li un nou simbolisme des del punt de vista ètnic i cultural (Drozolzewski, 2007). Altres treballs ofereixen altres visions en relació al procés d'arrelament, com pel cas del procés d'integració respecte la cultura i la identitat quebequeses en poblacions nouvingudes en un barri de Montreal (Germain, 1998) o com joves d'origen turc s'identifiquen amb les identitats alemanya i europea a la ciutat de Berlín, mostrant-se com expressen amb normalitat la seva identificació com berlinesos i berlineses però com no se senten com a pròpies les identitats alemanya i europea (White, 1996).

Deixant de banda aspectes identitàris pel que fa les resistències i alternatives en favor del dret a la ciutat, farem esment a treballs que segueixen oferint noves possibilitats per democratitzar l'espai públic. Una primera proposta és la que trobaríem relacionada a la promoció de la cultura al carrer i accessible a tothom en relació a projectes de reforma i revitalització d'espais públics (O'Connor, 1997; Berdoulay i Morales, 1999), concretant-se propostes originals a través de la *republicació* dels i als espais públics, utilitzant la base material d'aquests per inserir missatges i idees que facin pensar a la gent i li donin una altra forma de viure els espais públics que animin a reflexionar sobre temes d'interès social, en contraposició a la publicitat banalitzada destinada al consum de masses (Jolé, 2001). L'activitat comercial de proximitat, tant fixada en un establiment o local com itinerant, com ja s'ha comentat anteriorment, és un altre mecanisme de promoció i vitalitat de l'espai públic, com diferents treballs ho corroboren (Monnet, 1997; Sow, 2002). Els establiments comercials com bars i cafeteries es consideren llocs imprescindibles de la sociabilitat als espais públics i de trobada i com estímulo a la vida al carrer (Capron, 1997; Montgomery, 1997). En d'altres articles s'esmenta les possibilitats que en relació a l'espai públic ofereix internet, possibilitant noves capacitats relacionals i informatives (Lee, 1999; Crang, 2000; Vendina, 2003; Williams i Alkalimat, 2003). Altres alternatives relacionades amb

pràctiques socials a l'espai urbà han estat tractades com a clar recurs per millorar el dret a l'espai públic tant per a la societat en general com per a grups socials sobre els quals es mantenen actituds discriminatòries. Fem referència a l'esport, com esmenta algun article, com a mecanisme d'*empoderament* de joves de famílies d'origen immigrat residents a barris populars francesos (Sakouhi, 1996; Gastaut, 2007) o d'expressions musicals i culturals com el *hip-hop*, vistes com una altra forma de dignificar identitats juvenils que han patit una sistemàtica marginació des dels grups dominants (Zegnani, 2006).

2.1.3.3. Relectures sobre la privatització de l'espai públic i de la vida social.

Un darrer apartat que s'ha volgut incloure en aquesta tematització interpretativa dels articles consultats és el que fa referència a altres treballs que ofereixen alternatives pel que fa a la idea d'espai públic, i que ajuden a tenir una aproximació no tan dogmàtica sobre el que hem anomenat procés de privatització de l'espai públic i la clàssica divisió entre espai públic i espai privat. En primer lloc farem referència a la idea de diferenciar entre dret a la privacitat, individual i entre persones, i propietat privada que es pot defensar per la força i bescanviar econòmicament, un aspecte que per error es sol confondre i equiparar (Blomley, 2004). Poder diferenciar entre aquestes dues realitats socials i espacials de la idea de la privatització ens obra noves possibilitats d'interpretació i creació d'espai públic, lluny de les interpretacions masculinitzades dominants, sobretot respecte a aspectes relacionats amb el gènere i la cultura, ja que, per exemple, les dones poden viure sentiments ambivalents de resistència i acceptació en relació a la privatització d'espais públics (Day, 1999) i situacions paradoxals on es confonen per un mateix espai les concepcions tradicionals de públic-privat i on cohabituen pràctiques hegemòniques i alternatives (Longhurst, 2006).

En línia amb aquestes demandes de relectura d'espais públics, a partir del dret a la privacitat que també té funcions socials i de sociabilitat, es posa de manifest que la divisió públic-privat i la mateixa concepció d'espai públic són moltes vegades visions eurocèntriques de la vida social (Navez-Bouchnine, 2001). Es posa de manifest la importància que per a les dones tenen espais que des d'una visió "occidentalitzada" es considerarien privats, però que són l'àmbit de dinàmiques relacionals i de sociabilitat,

tenint exemples a partir de casos d'estudi centrats en la vida quotidiana de dones marroquines (Arrif, 1997; Monqid, 2001) i dones turques (Mills, 2007) o el cas mexicà que serveix com exemple per criticar la visió totalitzant de la cuina com espai d'aïllament social (Christie, 2006). Tots aquests estudis també porten a reflexionar de forma general sobre el paper de la llar com a espai de sociabilitat i amb funcions d'espai públic (Blunt, 2005). I examinant la realitat europea, també es posa de manifest la importància d'espais tancats que presenten menys vulnerabilitat que els espais públics oberts tradicionals per a dones nouvingudes de classe treballadora provinents de països de fora de la Unió Europea, com per casos estudiats a Itàlia (Merril, 2004) o, també, posant-se de manifest que els espais públics oberts tradicionals, com el carrer o les places, són espais més restrictius mentre que en ambients tancats es generen sentiments de més llibertat i autonomia personal, com pel cas de joves llatines als Estats Units (Hyans, 2003). Altres temàtiques d'estudi que també suposen una invitació a la relectura de la privatització de l'espai públic i la idea de públic-privat són les que tenen a veure amb temes ja tractats anteriorment com el de les polítiques de seguretat a l'espai públic. Si bé s'han trobat treballs que denuncien el control social que suposa la instal·lació de videovigilància a les ciutats britàniques i les resistències, individuals i col·lectives, que s'han mostrat vers aquestes polítiques (Fyfe i Bannister, 1996), també es matisa que existeix un sentiment ambivalent que es pot identificar amb sentir-se una persona protegida o una persona exclosa (Koskela, 2000), però que en tot cas, malgrat puguin oferir sensació de seguretat, no s'acaba amb el problema de la violència de gènere, assenyalant que aquests sistemes solen estar pensats i controlats per homes, a més de crear-se zones d'exclusió i control que fan dels espais públics llocs menys públics (Koskela, 2002). No s'ha perdut de vista que en bona part d'aquests estudis de cas el que s'entreu és que carrers i places, i en general el que tradicionalment s'ha entès com a vida pública, continua essent una expressió de masculinització i de control social patriarcal.

Analitzant també les relacions de gènere, trobem articles que analitzen els posicionaments enfrontats entre garantir el dret a un espai a un col·lectiu determinat tradicionalment exclòs i marginat, com el de les dones, amb el dret a la ciutat i a l'espai públic, negant-se l'accés a homes a una piscina de la que fan ús tradicionalment només dones amb les seves criatures, una disputa on el dret a la diferència suposa exclusió i

precarització del dret igualitari a l'espai públic (Iveson, 2003). La pràctica del surf en dies de forts temporals també genera un debat obert sobre el dret a l'espai públic i l'actuacions prohibitives preventives i temporals que no permetin l'accés lliure a les platges, aprofitant-se al mateix estudi de cas per reclamar una major atenció i consideració de les platges com a espais públics i de sociabilitat (Craghan i Defilippis, 2000). Altres aportacions ens desperten interès al reclamar una relectura del concepte d'individualisme, pel que suposa de llibertat personal i pel que suposa de fenomen de disgregació social (Mattei i Querrien, 2007).

L'estudi dels grans centres comercials o *shopping-mall* també aporten matisacions enfront un posicionament crític sobre la banalitat o la disfunció social que suposen, reinventant l'expressió material i social dels espais públics (Banerjee, 2001), destacant-se les seves funcions de sociabilitat i convivència creant-se, fins i tot, de noves (Mantzou, 2000), i també el seu caràcter consumista, valorant-se la pràctica del consum com una pràctica d'integració i de diferenciació social positiva (Medina, 1998). Altres visions en relació al paper dels grans centres comercials com a espais públics són les que, sense obviar el paper que juguen en el consumisme de masses, s'identifiquen com a llocs de sociabilitat alternatius per a joves de barris populars d'origen afroamericà als Estats Units respecte la realitat que poden trobar als carrers i places on resideixen, trobant una absència de violència i una possibilitat de canvi en aquests espais (Vanderbeck i Johnson Jr., 2000). Tornem a veure que en contextos d'asfíxia social per a determinats col·lectius a l'espai públic obert i tradicional una alternativa són els espais on existeix una major confiança i autocontrol per part dels mateixos col·lectius. Una anàlisi que es torna a repetir pel cas de les aportacions alternatives que es fan entorn a la creació de les urbanitzacions tancades o *gated communities*, on s'han trobat casos d'estudi a la Xina, com pel cas de Shanghai, on es posa de manifest que espais públics i residencials tancats suposen major autonomia personal i domèstica en contextos socials i polítics repressius (Pow, 2007).

Les persones sense sostre són un altre col·lectiu que per la forma de viure i concebre l'espai ajuda a fer replantejaments sobre la idea d'espai públic, tornant a ser un exemple d'expressió social a la ciutat que confon les idees preconcebudes sobre espai públic i espai privat (Rouay-Lambert, 2001; Brandão i De Araújo, 2004). I centrant

l'anàlisi en les dones sense sostre, examinant les relacions que desenvolupen entre cos, vida i espai social, es posa de manifest que les seves experiències vivencials s'han de tenir en compte per poder programar polítiques en defensa de la diferència a l'espai públic des de la no discriminació i, també, polítiques de caràcter preventiu en matèria de seguretat personal i col·lectiva (Klodawsky, 2006; Radley et al. 2006).

2.1.3.4. L'opinió recollida al carrer sobre la idea d'espai públic.

En aquest apartat hem volgut incorporar les contribucions que sobre la idea d'espai públic han fet persones amb les que s'ha entrat en contacte en la present recerca. Ja hem comentat abans que no es tracta d'ignorar que el conjunt d'articles consultats es basin en estudis de cas que han suposat l'entrada en contacte amb persones i llocs com a font primària d'informació, fent-se una posterior anàlisi interpretativa de la informació, sinó que també ens interessa veure quin és el posicionament directe i en primera persona de persones del carrer.

Les opinions recollides remarquen la funció social de l'espai públic, identificant-lo amb lloc per compartir i per relacionar-se, on tothom té cabuda i que ajuda a què persones que no es coneixen o conegudes puguin establir contactes i llaços en el marc de la quotidianitat:

«Es un sitio para compartirlo, para relacionarte con la gente, y no tienes que ser tímido, así te conocen, puedes ser tú mismo, si no te afectará después. Y aprenderás que en este mundo hay de todo». [5:2]³.

Dúnya, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1980. 18 de desembre de 2005.⁴

Aquesta potencialitat de sociabilitat per a l'espai públic es veu complementada amb la consideració que no passa res perquè les persones presents en un espai públic no es relacionin, veient la plaça o el carrer com a llocs que faciliten les relacions socials i comunitàries però que no han d'obligar a què es generin interaccions entre les diferents persones presents:

«Jo sí que dono importància a què hi siguin aquests espais i pot ser que es doni la trobada o no». [23:7].

Georgina, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1945. 15 d'abril de 2005.

³ Aquesta referència numèrica és el codi que s'assigna a cada cita en la codificació d'entrevistes. En les entrevistes realitzades a informants aquest codi no apareix.

⁴ Per conèixer més informació sobre les persones entrevistades en el treball de camp consulteu l'annex [veure Annex A-2].

Al mateix temps, es considera que no s'ha de forçar la construcció d'espais públics, evitant una certa banalització de la seva existència i funció, una situació que ha potenciat la legislació en matèria urbanística que de forma obligatòria lliga construcció de bloc d'habitatge amb cessió de sòl per poder crear espais públics, un aspecte que es totalment oposat amb una producció d'espai públic que es basi amb les necessitats i demandes del veïnat, com ha passat tradicionalment.

Es reconeix una realitat social diversa a barris i ciutats, fent l'espai públic tant d'escenari on es reflexa aquesta heterogeneïtat com d'oportunitat per generar interacció social a partir de la diferència:

«En barris en què hi ha immigració, en què tenim la primera immigració, dels '50-'60, i que des dels finals dels '80 principis dels '90 en seguim tenim, si no ens podem trobar a les places ni als llocs públics, vull dir, acabarem sent grups separats. I llavors, les places van molt bé». [6:11].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

En una escala de barri es reconeix que la sola existència d'una plaça ja es veu com important, ja que es considera que juga un paper vertebrador de la vida social als barris:

«En un barri [cal] la comunicació interveïnal, per dir-ho d'alguna manera, i això es pot donar molt en aquests espais». [8:11].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

Tanmateix, d'altres opinions mostren un posicionament que posa en dubte aquests atributs, problematitzant la realitat social diversa i la idea de conflicte, admeten que la existència de poques places ajuda a que no es desenvolupin episodis de conflictivitat social.

Una anàlisi de les opinions recollides per diferents edats mostra com cada grup, a grans trets, té una concepció de l'espai públic relacionada amb la vida quotidiana que desenvolupen a places i carrers. És a dir, les pràctiques socials a l'espai públic estan lligades a interessos i obligacions que són diferents per a cada grup d'edat. Així, la gent gran relacionaria l'espai públic amb el passeig; persones adultes que són pares i mares identifica l'espai públic amb espai de lleure i educació per a la canalla; i joves adolescents relacionen l'espai públic amb la pràctica de les seves aficions, com pot ser la pràctica de l'skate o del hip-hop.

Sobre qüestions relacionades amb el gènere i l'espai públic, les persones amb les que s'ha entrat en contacte remarquen que no creuen que un espai públic concret estigui dissenyat o pensat per a homes o dones, sinó que estan fets indistintament per a tots dos gèneres, però que sí consideren que la vida que es desenvolupa als espais públics sí que està *genderitzada*, on els condicionants de la societat actual fan que uns i altres tinguin unes presències i uns usos molt diferenciats:

«La única diferencia en esto, que por necesidad de cada uno pues la mujer tiene que estar más pendiente [...]. No considero que seamos diferentes». [30:2].

Natalia, veïna de Can Palet, nascuda al 1969. 10 d'octubre de 2005.

I sobre el disseny d'espais segons gènere, sí que s'han comentat noves propostes que segreguen en certa manera les presències segons gènere, posant com a exemple, la diferenciació entre els tradicionals bars, espais fortament masculinitzats, i les modernes cafeteries-forneries com alternativa i espai feminitzat:

«Abans era que als bars no hi entraven les dones i els homes entraven i jugaven al dòmino, [...]. Plegava de treballar i s'anava a fer el cafè. I les dones es quedaven a casa i anaven a comprar. Què ha passat? Aquest model continua essent similar, els tios... el que passa que les dones s'han muntat cafeteries i d'allò, que són molt més agradables, perquè allà hi ha una oferta femenina». [19:43].

Carles, veí de Can Palet, nascut al 1957. 15 de novembre de 2004.

En tot cas, algunes opinions han apuntat que homes i dones viuen de diferent forma els espais públics, però justificant-ho amb els tradicionals rols que s'atribueixen a homes i dones; o d'altres que, defugint consideracions de gènere, considerant que cada persona sent d'una forma particular la seva vivència als espais públics.

Si bé, segons algunes opinions recollides, el carrer continua essent l'espai públic per excel·lència es comprova com, a partir de les experiències viscudes, són d'altres espais i formes de relacionar-se les que fan més complexa i diversa la concepció d'espai públic, generant també relectures sobre la idea d'espai públic i espai privat. Gent gran, per exemple, ressalta com en el passat el fet de sortir de casa suposava l'entrada a l'espai públic, essent la llar familiar l'espai que quedava reservat a l'espai privat. En tot cas, les llars tenien unes estructures que possibilitaven la creació d'estances amb funcions d'espai públic, com podien ser els patis:

«En la nostra època l'espai públic era al carrer, al carrer, i als camps de per aquí, l'entorn de les cases era espai públic. L'espai privat era el que estava delimitat a l'interior de la casa i prou». [2:1]

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

D'altres opinions subratllen que els espais on s'exigeix una entrada de pagament i les llars queden exclosos de la idea d'espai públic, mentre que d'altres amplien la concepció d'espai públic, com podria ser a llocs tancats i de pagament i a les mateixes llars, insistint en la idea d'espais de socialització i de sociabilitat per trencar la dicotomia públic-privat:

«Pot ser un espai públic tant una botiga, encara que jurídicament sigui un espai privat, però com una plaça, una església, un centre cívic, un teatre, un camp de futbol». [21:3].

Manel, veí de Can Palet, nascut al 1949. 11 d'abril de 2005.

Persones immigrades provinents d'altres àmbits culturals al català, com persones d'origen subsaharià i magribí, ajuden a trencar amb aquesta dicotomia, fent de les seves formes de vida i tradicions una altra forma de concebre la llar i els espais tancats des d'una òptica d'espai públic:

«Es un poco diferente [a Guinea Ecuatorial], porque espacio público se considera lo que es también tu casa, porque tienes siempre las puertas abiertas, y no sólo los familiares sino también los vecinos que te vienen a visitar, llegar y entran y salen de tu casa cuando les da la gana». [15:2].

Uhuru, veïna de Can Palet, nascuda al 1982. 28 de febrer de 2005.

Persones joves emancipades que suporten situacions de precarietat laboral i salarial són les que estan redefinint la concepció de la llar com espai comunitari i de lleure, ampliant els usos més enllà de l'àmbit de la intimitat:

«Però el nostre punt de trobada és aquest, ens juntem a casa meva i ens expliquem ell i jo com ens ha anat el dia i aquí estem amb la play-station i mentre juguem ens expliquem com ens ha anat el dia». [24:11].

Pau, veí de Can Palet, nascut al 1977. 20 d'abril de 2005.

En canvi, les demandes de tancats infantils a les places públiques, un aspecte que també s'ha recollit en les opinions expressades, són exemples de redefinició dels espais públics amb la creació d'espais tancats i segregats. En tot cas, veiem que la idea d'espai públic, que barreja espais oberts i tancats i la necessitat de privacitat evidencia que, entre les persones a peu de carrer, també existeix un debat viu i divers entorn a com es viu i com es concep l'espai públic.

2.1.4. A tall de resum teòric.

El tractament de diversos recursos bibliogràfics i les opinions de veïnat de les dues àrees d'estudi ens ha donat elements per fer partir la recerca de la necessitat de reformular la idea d'espai públic, sota la premissa de la seva producció social, sigui en el sentit que sigui. Veiem com es genera una confusió volguda o no volguda entre el que tradicionalment constatem com espai públic i espai privat, introduint espais tancats, domèstics o privats, o la privacitat en l'àmbit d'allò públic, anant més cap una concepció relacional i processal de l'espai en el marc de la vida quotidiana, la sociabilitat i la socialització. Constatem com també els processos d'exclusió, de gestió, de control, de normativització i de privatització dels espais públics tradicionals, que moltes vegades parteixen de l'acció subordinada del sector públic al sector privat, suposen més dificultats per aquests mateixos espais per esdevenir el que s'espera d'ells i suposa que les resistències, tant a través dels tradicionals espais públics com en la construcció d'altres espais de trobada més íntims i fora del control de les hegemonies excloents, ajudin en la reconstrucció d'aquesta idea d'espai públic més propera, de nou, a la idea espais relacionals o de sociabilitat que diem, on el que s'imposa és la transversalitat d'escales i processos, més que no pas la fragmentació clara entre els tradicionals espai públic i espai privat.

2.2. EL CONTACTE DIRECTE AMB EL MEDI EN EL TREBALL DE CAMP: L'ADAPTACIÓ METODOLÒGICA A LES ÀREES D'ESTUDI.

La consulta bibliogràfica de l'apartat anterior implica un mètode de treball que podríem considerar com provinent de fonts indirectes o prèvies -a excepció de les opinions del veïnat entrevistat sobre la idea d'espai públic- ja que no són ni inèdites ni exclusivament estretes del treball de camp a les àrees d'estudi, encara que la mateixa anàlisi, interpretació i tematització dels textos ha suposat un posicionament subjectiu i personal. Les fonts directes i originals en la recerca han estat les generades a partir del treball de camp basat en l'observació passiva i les entrevistes en profunditat, sense oblidar un fet més de normalització i de quotidianitat en la recerca a través de la participació activa en espais comunitaris i col·lectius de les àrees d'estudi, que ha facilitat i enriquit el treball de camp.

El fet de desenvolupar un treball de camp més directe, amb un contacte quotidià amb el lloc i les persones, ha reclamat també una adaptació i transformació dels mètodes emprats, a excepció de les observacions sistemàtiques on s'ha volgut ser més metòdic per tal de poder comparar-les amb d'altres experiències¹. En aquest sentit, per a la persona investigadora, el treball de camp ha suposat un enriquiment i aprenentatge més que no pas una oportunitat per aplicar i posar a prova estrictament unes metodologies apreses d'antuvi. S'ha partit d'uns mètodes però aquests s'han adaptat a una realitat urbana i social concreta, la de les àrees d'estudi, que ara intentem explicar en aquest capítol d'una forma més o menys narrativa, vivencial. En aquest apartat més que una explicació del mètode volem explicar l'experiència, el procés viscut. Insistim, cada lloc, cada persona, cada grup o col·lectiu social, implica, més que un mètode, un procés vivencial on la persona investigadora ha de ser flexible i mirar d'integrar-se de la millor forma possible als espais i a les persones amb les que s'està en contacte. En aquest sentit, iniciarem aquest apartat metodològic fent un repàs de la vida de la persona responsable de la recerca per passar al tractament dels referents metodològics on cal contextualitzar la investigació i, finalment, descriure el treball de camp en sí que s'ha anat desenvolupant en una i altra àrea d'estudi.

¹ Les observacions sistemàtiques tenien l'interès de poder comparar diferents estudis realitzats per companyes del grup de recerca en d'altres ciutats de la regió metropolitana de Barcelona i de la ciutat de Girona. És per això que calia ser més sistemàtics en l'aplicació d'aquest mètode.

2.2.1. Vida i recerca: cap a una mateixa forma de viure la geografia.

Ens enganyaríem o jo enganyaria si diguéssim que aquesta tesi s'ha fet des de la neutralitat, l'objectivitat o la separació entre vida personal i recerca. Ni els meus 32 anys, ni els meus orígens familiars, ni les meves vocacions personals, ni les meves relacions sentimentals, ni la meua vida social i política, ni la meua relació amb la universitat pública, tant des del punt de vista investigador, docent i laboral, s'han quedat al marge en aquesta recerca. No és tracta d'una tesi sobre la meua vida però sí d'una tesi on la meua vida en forma part, per les coses bones i per les coses dolentes. Així puc dir que aquest treball i tot el procés viscut en el doctorat, que ha durat quasi 8 anys, són expressió de la meua vida, de la meua trajectòria personal. Tota l'experiència vital acumulada, les meves creences, sentiments i estats d'ànims han estat presents en tots els moments de la recerca. En aquest sentit, aquesta tesi és un exemple més de l'aiguabarreig entre trajectòria personal i recerca, essent un exemple més del que s'ha teoritzat a través dels conceptes de posicionalitat i reflexivitat en ciències socials (England, 1994; Rose, 1997; Ekinsmyth, 2002; Valentine, 2002; Pain i Francis, 2003; Baylina, 2004; Baylina et al. 2007).

La meua família té els seus orígens en la classe treballadora i camperola de Jaén que van emigrar a partir dels anys quaranta cap a Catalunya, més concretament ma mare cap a la Creu de Barberà històrica (la composada pel barri barberenc de La Romànica i el barri sabadellenc de la Creu de Barberà), on convivia famílies nouvingudes castellanoparlants amb famílies autòctones catalanoparlants; i mon pare cap a Parets del Vallès, essent una de les primeres famílies foranes que s'establiren en un poble, en aquells anys, bàsicament rural i catalanoparlant. A l'any 1972 s'instal·laven en un pis de 58 m² al carrer Jaume Balmes de Barberà, on encara hi són, i on durant quasi 30 anys hem conviscut 5 persones, la meua mare, el meu pare, el meu germà, la meua germana i jo, el petit.

He viscut i interioritzat amb orgull com mare i pare havien de fer molts sacrificis per tirar endavant la família. El meu pare va combinar durant molts anys el seu treball metal·lúrgic, a Roca-Radiadors de Sabadell, empresa on s'ha jubilat, amb el de pintor. Ma mare va aprendre l'ofici de sargidora des de ben petita, on va passar de treballar en empreses tèxtils a haver de tirar endavant en tallers clandestins de cosidores o passant

llargues temporades sense feina, sense apartar-se mai de l'atenció i dedicació a la família i, ara, resistint a la fibromialgia. Tant un com l'altra han donat exemple de dedicació a la família i a la col·lectivitat en temps difícils. Les vagues a Sabadell abans i després de néixer, les telefonades a casa quan el cop d'estat o tota la trajectòria sindicalista del meu pare fins a la seva jubilació són episodis que han marcat a la meua família. Com també, i pel cas de ma mare, han marcat les males condicions de treball en tallers clandestins, les dificultats per trobar feina i tots els patiments i angoixes que s'han derivat d'una vida laboral difícil, la lluita pel català a l'escola pública de Barberà on anava el meu germà gran quan encara no existia la immersió lingüística o els viatges a Andorra per treure diners per la família del contraban quan a casa vam passar dificultats serioses, i com amb tota honradesa va viure moments molt angoixants amb la Guàrdia Civil duanera. Un pare i una mare que sempre compraven i llegien el diari a casa, com fins ara, i on el fet de compartir la taula i àpats a diari s'ha tornat un ritual i una pràctica quotidiana on parlem i discutim de l'actualitat social i política, esdevenint un espai de trobada essencial i necessari en les nostres vides. Tot plegat són exemples de dignificació per a mi, de sentir-me i ser de classe obrera, de sentir-me arrelat al meu entorn quotidià, d'identificar-me amb un projecte col·lectiu de país, sense oblidar que les meves arrels estan a Andalusia i que sóc també fruit de la diàspora andalusa. També de sentir-me dona i de reconèixer la desigualtat i discriminació que pateixen, tenint com a referent l'exemple de la meua mare, i la meua germana. Per elles em sento dona, per elles també he canviat valors i actituds que reproduïxen la discriminació entre homes i dones, i per elles també vaig començar a escriure i parlar sobre dones, a partir de l'exemple de ma mare, just en el segon curs de carrera, aprofitant els treballs i pràctiques que ens feia fer la professora i companya Mireia Baylina.

Aquest interès per sentir-me també dona de classe treballadora va trobar un paraigües inesperat a finals de l'any 2000, ja que un cop acabada la llicenciatura de geografia vaig centrar els meus esforços en treballar amb la sociòloga Natàlia Ribas, amb una certa sortida laboral, dedicant-me a l'estudi de minories i de dones en diferents àmbits i en participar en processos de participació comunitària fruit de la meua incorporació al Postgrau *Participació i Desenvolupament Sostenible* de la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, que va suposar, com hem

esmentat anteriorment, una important coneixença i familiarització amb mètodes i tècniques que tenien per objectiu contribuir a la participació de les persones en afers públics i col·lectius. A finals de l'any 2000 se m'oferia l'oportunitat de participar en un projecte de recerca del Grup d'Estudis de Geografia i Gènere (GEGG) del departament de geografia, encapçalat per la Maria Dolors Garcia Ramon, la persona que ha seguit amb proximitat humana i acadèmica tot el procés de treball de la present tesi, sense que pugui de deixar de valorar i agrair que els aspectes humans i personals marquessin la relació entre ella i jo, malgrat les exigències competitives del sistema universitari actual. Amb la incorporació al GEGG s'obria una nova etapa on la meua forma de fer i de pensar confluien en un grup de recerca que tenia una contrastada experiència en els estudis de geografia del gènere i que, combinat amb l'aspecte humà de totes les persones del grup que m'han ajudat en aquest treball, m'ha fet sentir-me com a casa i, també, poder compartir experiències i interessos comuns o diversos. El sacrifici de pare i mare havia fet possible, doncs, que el meu germà arribés a la universitat per fer Història sense acabar la carrera, la meua germana comencés Relacions Laborals i es llicenciés i jo comencés la llicenciatura de geografia fins arribar al doctorat i pogués incorporar-me al GEGG al Departament de Geografia de la UAB.

No ha estat casual ser geògraf. L'interès des de ben petit pels atles i mapes, el viatjar des de ben jovenet pel país i per l'Estat i per Europa, gràcies a la pràctica del futbol fins als 20 anys al Barberà, al Sabadell, al Barça, al Granollers i a la Selecció Catalana, van fer que sempre mostrés interès per l'entorn, per mirar, observar, somniar, pensar i analitzar. I sentir-me un geògraf compromès amb la classe obrera i el meu entorn tampoc ha estat casual, com he intentat explicar i contextualitzar fins ara. Però sí que existeix un moment on aquest compromís personal l'expresso amb més normalitat i quotidianitat i, sobretot, de forma organitzada. La llicenciatura de geografia va ser tot un revulsiu personal, ja no jugava a futbol i començava a conèixer a altres persones amb les quals acabaríem reactivant l'associacionisme i assemblearisme entre l'estudiantat de geografia, arribant a mobilitzar als i les companyes de geografia en diferents àmbits de la vida universitària, participant en la reactivació de l'Associació de Joves Geògrafs i Geògrafes, en els diferents números del *Monogràfic*, en un nou número especial de la revista satírica *Títol Provisional*, en la Trobada de Joves Geògrafs i Geògrafes de l'Estat espanyol, en la participació des de l'assemblearisme en temes

acadèmics i de model d'universitat, coordinant-nos amb les assemblees de facultat però mirant d'activar des del mateix estudiantat de geografia l'assemblearisme, que acabaria donant els seus fruits arribant a obtenir dos claustrals d'universitat després d'un vot massiu dels i les estudiants de geografies per una candidatura que em va tocar encapçalar. El fet que ens quedéssim soles tres persones en l'intent de fer públics uns resultats d'una enquesta pròpia i col·lectiva de l'estudiant de geografia sobre el Departament de Geografia va suposar un canvi de rumb quan estava a punt d'acabar la carrera, on la implicació social passa de la universitat a l'entorn més quotidià, a Barberà, a la meua quotidianitat, en un moment en què vaig fer un cert distanciament de la geografia més institucionalitzada en l'àmbit de la UAB. Aquesta etapa que acaba al 1999 la considero com a molt important, col·lectivament i personalment, on no teníem prou amb anar a classe ni amb estar al bar, volíem fer geografia més enllà d'aquests àmbits quan just molts i moltes començàvem la carrera. D'aquesta etapa no puc oblidar-me ni del Joan Manuel Soriano, ni de l'Enric Mendizàbal i de l'Abel Albet. Tots tres van tenir una influència directa en la meua forma actual de fer geografia, barrejant implicació associativa i política amb producció científica. A banda de la tasca col·lectiva per motivar la implicació de l'estudiantat de geografia en l'àmbit del departament i de la facultat també va ser un moment de presentacions i publicacions de treballs amb altres persones, tractant temes com la producció històrica i social d'una plaça al barri de Gràcia a Sabadell (Díaz-Cortés i García, 2001), que va ser la meua primera aproximació a temàtiques d'espai públic i barris, o la situació de l'espai natural i agroforestal de Gallecs. Amb l'Abel coincidiria després amb el grup de recerca, tenint sempre un suport i un exemple.

L'any 1999, més que un tancament d'etapa va suposar un canvi d'escala en la meua implicació amb el meu entorn, passant de l'àmbit universitari al del meu lloc de residència, a Barberà. L'interessar-me per temes col·lectius a la universitat també va suposar que comencés a trobar irresponsable no interessar-me per temes col·lectius a la meua ciutat, on també va comptar la decisió de matricular-me de totes les assignatures de lliure elecció possibles, i que em quedaven, a la llicenciatura de sociologia, cursant assignatures d'estructura social, psicologia social, estructura i canvi social i relacions de gènere (al departament de geografia no s'oferia cada any i aquell any "no tocava"). Això responia a un interès personal d'anar més enllà, tenint clar que

la geografia és ciència social. En aquell any '99 va ser quan em vaig juntar amb altres joves de Barberà per organitzar l'Assemblea de Joves de Barberà que a finals de l'any 2000 impulsaria el centre social autogestionat Ateneu de Barberà, un espai associatiu, cultural i polític que tira endavant gràcies, només, a l'interès i esforç de les persones i col·lectius que s'han identificat amb ell. La meua implicació a l'Ateneu de Barberà només que la puc considerar de plena, almenys fins aquest passat gener, quan vaig decidir deixar d'assumir responsabilitats i tasques en favor d'altres companys i companyes. I he pogut viure el fet de què joves de Barberà que no tenien una tradició organitzativa ni política passaven a autoorganitzar-se seguint el model de grup d'afinitat, i aplicant de veritat l'autonomia i l'autogestió, fent xerrades, debats, concerts, treball polític i sindical des d'una perspectiva barberenca o activant festes populars i espais de lleure alternatiu. Aquí destacaria el fet de l'autoorganització d'un grup de dones joves, a través del Col·lectiu de Dones de Barberà, un procés que el vaig viure de forma directa i del que, d'alguna forma, també em sento partícep, com en el cas d'altres col·lectius sorgits posteriorment a l'Ateneu de Barberà. En aquesta experiència compartida de joves de Barberà m'he sentit plenament geògraf, compartint vivències i fent realitat projectes i dinàmiques que ens han canviat les nostres vides i, des de l'humilitat, ha enriquit la realitat cultural, política i associativa d'una ciutat com Barberà. La implicació amb el meu entorn quotidià més proper em va portar a fer una passa més amb altres companys i companyes a finals de 2006, quan vam impulsar la creació de l'Esquerra Alternativa per Barberà, un espai polític municipalista pròpiament barberenc i d'esquerres, un lloc on seguia sentint-me plenament geògraf, i on s'està realitzant una tasca important en camps com la participació, l'urbanisme i l'habitatge, la mobilitat o els pressupostos sempre des d'una escala estrictament barberenca. La meua pràctica associativa, cultural i política a Barberà no es pot deslligar ni amb el propi procés de recerca viscut ni tampoc amb la meua anàlisi dels temes d'estudi. Les vivències a Barberà en molts moments era una altra expressió del mateix que estàvem estudiant a Terrassa. L'autoorganització veïnal, les relacions comunitàries, la política i les polítiques municipals, la participació, l'ús de l'espai públic, la recuperació de les iniciatives populars i de base en la vida pública de barris i ciutats, la repressió política sobre pràctiques associatives, polítiques i culturals col·lectives i a l'espai públic, són experiències que he viscut, i en alguns casos patit, en primera persona a Barberà i a Terrassa.

Si bé ara feia referència a com la meva implicació en el meu entorn més proper i quotidià ha influenciat en el decurs de la recerca, tampoc puc passar per alt el fet de ser una persona que haig de viure i gaudir el carrer i les places, passar-m'ho bé amb les amistats, d'anar a festes majors i populars o a concerts a l'aire lliure, siguin on siguin. Ho necessito per ser feliç a la vida. El carrer també és casa meva. Això no ho he viscut com un topall en la meva recerca sinó com una oportunitat que ha enriquit també el treball, que no oblidem que tenia com a eix principal d'anàlisi la vida als espais públics.

La incorporació al GEGG, doncs, m'ha fet créixer com a persona i com a geògraf, sent un mateix a dins i fora de la universitat. Una altra situació és la que he viscut amb la meva incorporació com a docent i treballador a temps parcial com a professor associat a la Universitat Autònoma de Barcelona. La tasca docent només puc valorar-la com molt positiva, pel repte que suposa, per la interacció professorat-alumnat i per l'experiència que es va prenent mica en mica. Una altra cosa és la política universitària en general, on s'imposen canvis i models que no tenen en compte les circumstàncies i les trajectòries personals, sinó el fet de la producció ràpida, de l'anar per feina en l'etapa pre-doctoral i, en definitiva, la competició on no importa ni el què ni el com, sinó el quan, acabar quan abans millor. Diguéssim que he xocat de ple amb l'expressió més institucionalitzada de la universitat pública, significat una influència directa en el meu estat d'ànim, sobretot en aquesta darrera etapa de finalització de tesi. El model d'universitat "competitiva" i de carrera docent que s'imposa no va ni amb la meva forma de pensar ni de fer i això, no s'ha d'oblidar, genera angoixes, contradiccions, paradoxes tant en la vida de les persones, com en la vida als departaments i a la mateixa universitat. La tesi l'he tancat quan he pogut, ni més ni menys. En tot cas, això no ha suposat que el meu treball, malgrat no estigués tancada l'etapa de la tesi, no es difongués tant en el món acadèmic, a través d'articles i conferències, com en l'àmbit social on es situa el treball de camp, amb entrevista-reportatge sobre la recerca al *Diari de Terrassa*, essent convidat a participar per exposar la meva experiència de recerca a unes tertúlies veïnals al barri de Ca n'Anglada o participant en assemblees i reunions, essent formes de reversió social de la tasca investigadora que tenen una incidència directa en les àrees d'estudi, més que no pas les publicacions científiques. Tampoc s'ha d'oblidar la publicació d'articles en revistes científiques ni la participació en congressos, seminaris i xerrades, on s'ha anat per interès personal o com a ponent convidat i el

reconeixement a la tasca investigadora tant per part del Premi Rogeli Duocastella d'Investigació en Ciències Socials de la Fundació La Caixa, a l'any 2005, o la Fundació Jaume Bofill, a l'any 2008 [veure Annex B-I per conèixer la trajectòria seguida]. El lloc de treball a la universitat, en definitiva, l'ha de definir la trajectòria personal. En tot cas, aquesta vivència o sentiments no me les he pres defensivament sinó activament, fent més fortes les meves conviccions i reafirmant les coses bones que m'ha donat i té la universitat pública i tenir clar quin tipus de relació personal vull amb la universitat pública, amb l'Autònoma, i treballar i lluitar per ella, sabent que també es tracta d'un compromís col·lectiu que ni vull ni s'ha de fer en soledat. La universitat pública encara és un espai d'il·lusió, consciència crítica i compromís social, així ho he viscut i faré tot el possible per seguir gaudint d'aquesta experiència col·lectiva i compartida.

Si bé aquest ambient en *l'acadèmia* ha influenciat en un estat d'ànim molt determinat, i que puc assegurar que no ha facilitat arribar al final del camí, tampoc puc oblidar-me d'importants canvis en la meva vida sentimental, que han suposat un abans i un després en moments decisius de la recerca. A principis de 2007 s'acabava definitivament una relació de 10 anys amb la persona que vaig començar i acabar la carrera de geografia i amb la que també vaig fer el meu primer article sobre barris populars i espais públics, sobre la Plaça del Treball al barri de Gràcia de Sabadell, que ja he esmentat anteriorment. Ha estat una relació de parella i d'amistat que es va anar apagant, fins el trencament, just quan començava el tram final de la tesi i va suposar canvis importants en la meva vida i va incidir en un estat d'ànim personal que no convidava a concentrar-se en el treball, sinó a analitzar què estava passant en la meva humil existència, on la tasca principal era començar una nova vida i resituar-me de nou al món. Això era el més important de tot. Vaig començar un nou camí, i no vaig estar sol, sinó que vaig tenir al costat una dona compromesa amb el seu entorn quotidià que em va fer tornar al món de la il·lusió, dels projectes compartits i de l'amor basat en l'amistat. Ella ha estat un suport clau en aquesta finalització de tesi com també ha estat la meva família i la gent que s'ha mantingut al meu costat, sense reclamar més del que podia i puc donar.

Us he narrat vivències, sentiments i creences personals que han configurat la meva posició davant de la recerca, reconeixent com el meu passat i el meu present no es

poden deslligar ni del procés ni de la construcció subjectiva d'aquesta tesi doctoral, que és un exemple més d'una recerca viscuda on m'he anat movent entre tres formes de viure i entendre la geografia: com *geografies activistes*, *geografies participatives* i *geografies polítiques* (Ward, 2007), afegint-se una quarta forma que podríem considerar de *geografies vivencials*.

2.2.2. Referents metodològics en la recerca.

La nostra societat és un exemple de construcció social on intervenen, per exemple, aspectes de classe, de gènere o culturals que, la majoria de vegades, configuren un paisatge humà on destaquen les desigualtats i la marginació de determinades persones i col·lectius. Sense restar impassibles davant d'una realitat que reconeixem com no justa, tant en el nostre àmbit personal i quotidià com en d'altres àmbits i escales, s'ha optat per donar veu a veïnat de les dues àrees d'estudi, per recollir i analitzar l'experiència vivencial d'unes persones que no sempre, o mai, són tingudes en compte a l'hora de parlar sobre els seus barris o de fer polítiques o actuacions que les afecten en primera persona. Per això s'ha insistit en posar aquestes veus directament al llarg de tot el treball. En geografia i en ciències socials hem de ser fermes en reconèixer que el coneixement és una construcció social que no és patrimoni exclusiu d'un grup privilegiat i exclusiu de persones, i que no es pot deslligar de l'experiència quotidiana de les persones (Ekinsmyth, 2002). Recollir i analitzar l'experiència acumulada de persones que viuen a les dues àrees d'estudi ha estat el principal interès que ha guiat els mètodes en el treball de camp, sense oblidar l'interès perquè temes o aspectes que es tractaven en les converses amb el veïnat anessin més enllà del contacte del moment.

És el mateix conjunt de la recerca que el podem contextualitzar en una tradició metodològica i epistemològica en geografia i ciències socials. En aquest sentit, no vull passar per alt la necessitat de fer una distinció entre referents directes i referents indirectes en la metodologia. Els meus referents directes han estat més els que s'han plantejat en el grup de recerca i, sobretot, en el propi desenvolupament del treball de camp, és a dir, són resultat d'un convenciment per aproximar-me i donar veu al veïnat de dos barris populars i de classe treballadora i, també, una necessitat, ja que ens hem anat adaptant sobre la marxa des del punt de vista metodològic. En canvi, els meus

referents indirectes són els que he conegut en base a lectures anteriors, simultànies o posteriors al treball de camp, que més que explicar els meus mètodes i metodologia serveixen per classificar el meu treball en una o altra tradició geogràfica o en posar-li un adjectiu.

On classificaríem aquesta recerca des del punt de vista metodològic? Doncs segurament caldria remuntar-se als anys setanta, uns anys que van significar un moment de canvi per a la disciplina geogràfica i les ciències socials en general. Es posava de manifest que les lleis i els models pensats pel positivisme lògic en la dècada anterior eren insuficients per a estudiar als individus i la condició humana (Unwin, 1995). En l'àmbit metodològic es feia palès que les tècniques quantitatives en les que es basava el positivisme, distribuint, quantificant i separant la realitat segons les dades que s'obtenien, produint un coneixement de tipus censal o estadístic, no explicaven res de l'estructuració de la realitat, ni de com coneixem i construïm opinions. A més, els aspectes subjectius eren obviats i tampoc es considerava l'objecte a investigar com a subjecte capaç de transformar la seva pròpia realitat. La disciplina geogràfica no va restar al marge dels canvis teòrics, epistemològics i metodològics, sempre en el marc general del debat en ciències socials.

En aquest context, es desenvolupà la geografia humanista, que es basava fonamentalment en el corrent filosòfic de la fenomenologia i, també, en el de l'existencialisme i, en menor mesura, en el de l'idealisme. El corrent filosòfic fenomenològic va significar una crítica teòrica convincent del positivisme lògic, rebutjant l'objectivisme i centrant el seu interès en la comprensió, la reflexió i la subjectivitat de la realitat social a través de la pròpia experiència de les persones protagonistes de la realitat mateixa que s'estudiava. Paral·lelament a l'aparició de la geografia humanista, la geografia radical, basada en els nous enfocaments de la teoria marxista i de l'estructuralisme, també s'articulà com una resposta a la racionalitat aplicada i a la lògica objectiva i estricta del positivisme dels anys cinquanta i seixanta. La geografia radical plantejava una anàlisi crítica de les relacions de poder en la societat capitalista, i un compromís per tal d'eradicar-les, centrant-se en els aspectes estructurals que els humanistes havien deixat de banda al concentrant-se bàsicament en l'experiència viscuda de les persones, des d'una òptica massa *micro* o personal. Tant

la geografia humanista com la radical no van solucionar suficientment l'interès per la realitat social, la primera per mostrar un compromís central amb la filosofia, col·locant en un segon terme la metodologia i, la segona, per basar-se fonamentalment en una anàlisi estructuralista i mecanicista. El llegat teòric i epistemològic que tant la geografia humanista com la radical van oferir va ser desenvolupat en el que es podria anomenar geografia crítica, on destaquen plantejaments com el realista i el postmodernisme. El realisme es centrarà en la recerca d'una teoria global en la qual es puguin encabir la diversitat filosòfica de les darreres dècades, mentre que el postmodernisme, centrat en el valor de la diferència, renegarà de les teories generals. Taylor i Bodgan consideren, així, que la dècada dels setanta "va ser testimoni d'un creixent interès en el costat subjectiu de la vida social, és a dir, en la manera en què les persones es veuen a si mateixes i al seu món" considerant que aquest interès "requeria de mètodes descriptius i holístics: mètodes qualitius d'investigació" (Taylor i Bodgan, 1996:11).

Com s'ha pogut veure, d'ençà els anys setanta s'han produït canvis importants en els marcs de referència teòrics, epistemològics i metodològics de la geografia, que semblen haver confluït en el que s'ha anomenant geografia crítica. En referència als marcs metodològics, ha suposat una necessitat de trobar tècniques d'aproximació a la realitat social i territorial que permetessin entendre els fenòmens socials i espacials des de la pròpia perspectiva de les persones, basant-se en tècniques utilitzades ja per la sociologia, l'antropologia o la psicologia, centrades en el treball directe sobre el llocs i les persones i tenint com a font directa les vides i percepcions dels i les pròpies subjectes d'estudi. En aquest sentit, no podem passar per alt que han estat determinats posicionaments i enfocaments en geografia, com les geografies del gènere i feminista, que han donat un impuls important a la geografia dels llocs i de la vida quotidiana (García Ballesteros, 1982 i 1998; Prats, 1997; Garcia Ramon, 2008), un aspecte que ha estat clau per possibilitar la introducció, desenvolupament i consolidació de les tècniques qualitatives en geografia (Baylina, 1997; Crang, 2002 i 2005; Davies i Dwyer, 2007), implementant-se tant en estudis rurals com urbans (Tulla, 1989; Baylina, 2004; Díaz-Cortés et al. 2008). No s'ha d'oblidar que la geografies del gènere i feminista han insistit en la idea de donar prioritat a la diferència entre persones i col·lectius (WGSG, 1997, 2004; Peake i Valentine, 2003) i denunciar les deficiències de la pràctica científica que no té en compte per igual la representativitat entre homes i dones en la recerca

(García Ramon, 1989). Prioritzada la necessitat de la diferència i la representativitat equilibrada el que s'ha posat de manifest en les geografies del gènere i feminista és la denúncia de les desigualtats i discriminacions, un doble interès que ha suposat un posicionament clar al costat dels espais, les persones i els grups socials desafavorits. En línia amb aquest doble interès és on cal situar la present recerca, sense oblidar que aquest marc de referència metodològic no ens ha de fer perdre de vista que la influència més directa en la recerca, des del punt de vista dels mètodes posats en pràctica, cal situar-los en el sí del mateix grup de recerca, el Grup d'Estudis de Geografia i Gènere, una influència que es va adaptar a l'experiència i interessos de la mateixa persona responsable del present treball, com veurem més endavant.

En tot cas, la present recerca i els mètodes desenvolupats en el treball de camp també són una mostra del que Joan Estruch va qualificar de “fals problema” entre metodologies quantitatives i qualitatives (Estruch, 1992), imposant-se un pluralisme metodològic en la recerca, que ha facilitat l'anàlisi d'una realitat social complexa (Domingo et al. 1995; Pallarès, 2003). I podríem concretar més, i més després de l'experiència acumulada en aquest estudi, ja que el que ha imposat un pluralisme metodològic han estat les àrees d'estudi, la realitat quotidiana amb la que s'ha entrat en contacte, més que no pas un interès científic personal o acadèmic en voler aplicar un o altre mètode. L'entorn social i urbà en el que ens movíem és el que ha condicionat el tipus de tècniques i estratègies metodològiques a les que s'ha anat recorrent. La recerca s'ha desenvolupat a partir de tècniques quantitatives, per tal de treballar amb informació estadística i socio-demogràfica i per referenciar cartogràficament dades obtingudes en el treball de camp, i, també, a partir de les tècniques considerades qualitatives, com l'observació o l'entrevista en profunditat, essent, però, aquestes darreres les que més presents i més esforços han concentrat al llarg del període d'investigació.

Les tècniques quantitatives les podríem considerar eines distributives, “amb elles poden distribuir la realitat, quantificant-la i separant-la segons les dades que tenim” (Alberich, 2000:60) i, les tècniques qualitatives, com “la investigació que produeix dades descriptives: les pròpies paraules de les persones, parlades o escrites, i la conducta observable” (Taylor i Bogdan, 1996:19-20) que fa possible donar a conèixer i

analitzar, a través del contacte directe, l'experiència dels i les investigades. Això permet que es desenvolupi una, més o menys, intensa interacció personal entre persones investigades i la persona investigadora. Per caracteritzar el qualificatiu de tècniques qualitatives sembla oportú remetre's a les consideracions d'Alfonso Ortí, el qual considera que es "sol aplicar a aquestes tècniques (com una connotació en part negativa: la de no ser 'quantitatives'), perquè desentenent-se –en principi- de qualsevol forma de 'mesura' d'opinions i/o actituds i no aspirant a 'produir' cap 'dada mètrica' referent de la conducta dels subjectes i/o grups observats, les tècniques qualitatives s'orienten (de forma intencionalment específica) a captar (de forma concreta i comprensiva), analitzar i interpretar els aspectes significatius diferencials de la conducta i de les representacions dels subjectes i/o grups investigats" (Ortí, 1996:213). Continua apuntant Ortí que les tècniques qualitatives exigeixen "precisament la lliure manifestació pels subjectes enquestats dels seus interessos informatius (record espontani), creences (expectatives i orientacions de valor sobre les informacions rebudes) i desitjos (motivacions internes conscients i inconscients)" (Ortí, 1996:213).

Amb el comentat fins ara el que volem posar de manifest és la idea que el i la geògrafa, a part de la seva pròpia personalitat, ha de portar sempre a sobre una motxilla on guardi i va guardant tot d'instruments i eines que faran possible adaptar-se metodològicament a la realitat on s'endinsa i que l'ajudaran a produir coneixement i a interpretar i explicar millor la realitat socio-espacial que s'analitza². En aquest treball s'ha optat per privilegiar la informació que provingués a través de les tècniques qualitatives, entenent que havíem de ser el més properes possible a la realitat social i urbana que estudiàvem, donant protagonisme a l'experiència vital de les persones que construeixen material, social i simbòlicament el seu barri. Estem fent referència a un enriquiment mutu, a una producció de coneixement mútua, gràcies a la interacció entre investigador i veïnat. És per això que insistim en la idea de proximitat, de metodologies de la proximitat, per fer possible la familiarització amb el medi que estudiem i perquè ens veiem reflexats i reflexades en unes àrees d'estudi que

² És important remarcar en aquest punt la realització al curs 2000-2001 del Postgrau *Participació i Desenvolupament Sostenible. Metodologies per al desenvolupament local i comunitari* que va suposar una experiència important des del punt de vista del coneixement i la pràctica en mètodes qualitius de treball de camp i de participació directa.

coneixem d'alguna forma perquè hem crescut en ambients urbans i socials semblants, malgrat la nostra quotidianitat estigui localitzada en altres àmbits socials i espacials.

Es posa de manifest que la persona responsable del treball ha mirat de ser el més pròxim possible a la realitat que s'estudiava, un aspecte que no seria possible sinó partíssim d'un posicionament davant tots els aspectes de la vida, sense poder separar vida personal i geografia. És aquí on contribuïm a normalitzar el fet de posicionar-nos, de posar de manifest la nostra posicionalitat per tal que qui llegeixi i tingui interès en aquest treball sàpiga que el resultat final no és producte de l'objectivitat o la neutralitat, sinó d'una subjectivitat vivencial que ha entrat en joc amb altres subjectivitats. No hem volgut mirar-nos les coses des de fora, simplement, perquè estàvem a dins.

2.2.3. De l'observació passiva a la participació activa a les àrees d'estudi.

Un dels primers recursos bàsics en geografia i en ciències socials per desenvolupar una metodologia de la proximitat és desplegar el que es coneix com observació, un sentit inherent en la pràctica geogràfica i del fet de conèixer i analitzar realitats humanes i territorials (Driver, 2003). Diguéssim que al fet de caminar per carrers o camins, se li afegeix de forma enriquidora i complementària el fet d'observar, de mirar, sense oblidar d'altres sentits, i més tenint en compte que no totes les persones els tenim d'igual forma desenvolupats. Cal caminar, conèixer els llocs i entrar en contacte amb les persones que els habiten per tal de desenvolupar, creiem, una més acurada anàlisi de la realitat, i això és el que s'ha volgut fer en la present recerca. Simplement, doncs, s'ha fet geografia.

Però no hi ha prou amb una observació exclusivament visual, descriptiva i quantitativa. Calia, i es volia, anar més enllà en el treball de camp, potenciant la subjectivitat de la persona que investiga i l'experiència viscuda de les persones que habiten a les àrees d'estudi, és a dir, fer possible un joc de subjectivitats que facilités passar d'una observació passiva a una participació activa per part de la persona investigadora. Aquestes diferents formes d'observar i participar en la realitat que es vol estudiar són les que en els següents punts mirarem de descriure i explicar, distingint entre una

observació no participant, la que estrictament és visual i només expressa les percepcions de la persona investigadora; i una observació participant a la qual ens hem volgut referir amb el terme de participació activa, ja que s'adiu més amb la idea i la realitat viscuda en el treball de camp desenvolupat, on la persona investigadora ha volgut ser la mateixa persona en el lloc d'estudi i en el seu lloc de vida quotidiana, implicant-se i posicionant-se igual en un context i en un altre.

2.2.3.1. “Què passa a la plaça?”. Les observacions sistemàtiques.

Inicialment, es va optar per unes observacions sistemàtiques i metòdiques, que consideràvem més vinculades a una tradició quantitativa en ciències socials, on no existia contacte amb les persones i s'imposava la descripció visual d'uns determinats llocs, les places, on es quantificaven les persones i es descrivia què feien. Es tractava d'un mètode d'observació sistemàtica de places públiques que s'estava treballant per totes les persones que integrem el GEGG i que havia estat transmet en el marc de la participació del grup en un projecte de recerca compartit amb investigadores alemanyes³.

Les observacions pensem que cal desenvolupar-la per dues qüestions complementàries. Per una banda, com a recurs perceptiu per conèixer la realitat que es vol estudiar. Per una altra banda, per contrastar de forma perceptiva la informació que es rep del material documental i oral que es va obtenint per altres mètodes. No oblidem que un aspecte central en la present recerca és analitzar els processos socio-territorials que es desenvolupen als llocs d'estudi. Per exemple, observar visualment al barri un fet que hagi pogut ser tractat en un article de diari o en una entrevista pot ser comprovat o contrastat a través d'observacions centrades en el tema en qüestió. Tampoc podem oblidar que l'observació no participant és un pas previ cap una integració a les àrees d'estudi que ens ajudi a interaccionar amb les persones i amb el llocs quan expressem i compartim en públic allò que ens pugui suggerir l'observació, els nostres posicionaments o percepcions sobre allò que observem, com veurem més endavant.

³ El projecte de recerca, finançat per la Fundació Volkswagen (2002-2003), estava coordinat per Ursula Paravicini i portava per títol i “Konzepte und Strategien in Raumplanung und-gestaltung, die aus feministischer Sicht zum Abbau von sozial-räumlicher Ausgrenzung beitragen” i formaven part d'ell Abel Albet, Anna Ortiz, Maria Dolors Garcia Ramon i Maria Prats, i va ser referent per als posteriors projectes on vaig participar i del que es fruit aquest treball.

Les observacions sistemàtiques i no participants van ser uns mètodes preconcebuts i dissenyats d'antuvi en el marc del grup de recerca i que havien de ser aplicats amb l'ajut de tot l'equip investigador en les diferents àrees d'estudi, amb l'objectiu d'analitzar les presències i l'ús i apropiació d'una plaça o un parc, en un context urbà consolidat. Es prepararen i programaven dos dies laborables i dos de cap de setmana, i cada un dels quatre dies es feien dues observacions, una al migdia i una altra a la tarda. En aquestes observacions primer es descrivia oralment la situació inicial que ens trobàvem, una descripció que era enregistrada en gravadora per després ser transcrita.

Imatge 1. Descripcions orals enregistrades de les situacions observades a les places.

Font: elaboració pròpia. Plaça de Ca n'Anglada, 1 d'octubre de 2002 [a la foto surt Ariadna Cucurella].

Un cop feta la descripció del moment es situaven les persones que hi eren a la plaça sobre un plànol de l'espai públic, respectant la localització, i es descrivia què estaven fent en un bloc de notes, assignant una mateixa numeració a la persona al plànol i al bloc per tal de no confondre's.

Imatge 2. Localització sobre un plànol de les persones presents a les places.

Font: elaboració pròpia. Plaça de Ca n'Anglada, 3 d'octubre de 2002 [a la foto surt Anna Ortiz].

En el plànol i en el bloc de notes, a banda de descriure succintament què s'estava fent, es distingia per sexe, si eren homes o dones; per edat, si eren persones grans, adultes, adolescents o canalla; per origen ètnic, bàsicament si eren d'origen català, romaní, magribí, subsaharià, sudamericà o asiàtic; i si aquestes persones estaven soles o anaven o estaven acompanyades.

Imatge 3. Descripcions redactades en bloc de les situacions observades a les places.

Font: elaboració pròpia. Plaça de Ca n'Anglada, 5 d'octubre de 2002 [a la foto surt Fabi].

Val a dir i recordar que aquestes anotacions es feien a partir d'una observació no participant, on només es tenia en compte la percepció i les consideracions de l'equip investigador sobre el que s'observava a la plaça.

Imatge 4. Observacions no participants a les places.

Font: elaboració pròpia. Plaça de Ca n'Anglada, 6 d'octubre de 2002 [a la foto surt Abel Albet i Fabi].

En tot cas no estem parlant de categoritzacions aproximades, ja que es va actuar amb rigor per tal de poder reflectir de forma fidedigna el paisatge social que tenia lloc en els moments d'observació. Aquestes observacions es complementaven amb l'enregistrament d'imatges del moment tant amb càmera fotogràfica com de vídeo, que ajudaven a reflectir les situacions amb altres mètodes complementaris.

Un cop feta l'observació i passada a nèt tota la informació obtinguda teníem com a resultat el que hem anomenat *relats situacionals*, per les descripcions dels ambients inicials que ens trobàvem a la places, i *mapes situacionals*, per la cartografia i el bloc de notes on es reflectien les presències i usos que se'n feien de la plaça observada. Com ja hem dit es van fer quatre dies d'observacions sistemàtiques no participants per a cada àrea d'estudi, escollint les places públiques més cèntriques i emblemàtiques de cadascun dels dos barris:

Taula I. Calendari de les observacions sistemàtiques.

		PLAÇA DE CA N'ANGLADA	PLAÇA DE CAN PALET
<i>Dimarts</i>	<i>Matí</i>	1 octubre 2002 12:28-12:45	10 maig 2005 12:28-12:45
	<i>Tarda</i>	1 octubre 2002 17:40-18:05	10 maig 2005 17:40-18:05
<i>Dijous</i>	<i>Matí</i>	3 octubre 2002 12:24-12:35	12 maig 2005 12:24-12:35
	<i>Tarda</i>	3 octubre 2002 17:40-18:15	12 maig 2005 17:40-18:15
<i>Dissabte</i>	<i>Matí</i>	5 octubre 2002 12:20-12:40	14 maig 2005 12:20-12:40
	<i>Tarda</i>	5 octubre 2002 17:30-17:43	14 maig 2005 17:30-17:43
<i>Diumenge</i>	<i>Matí</i>	6 octubre 2002 12:15-12:40	15 maig 2005 12:15-12:40
	<i>Tarda</i>	6 octubre 2002 17:25-17:50	15 maig 2005 17:25-17:50

Font: elaboració pròpia.

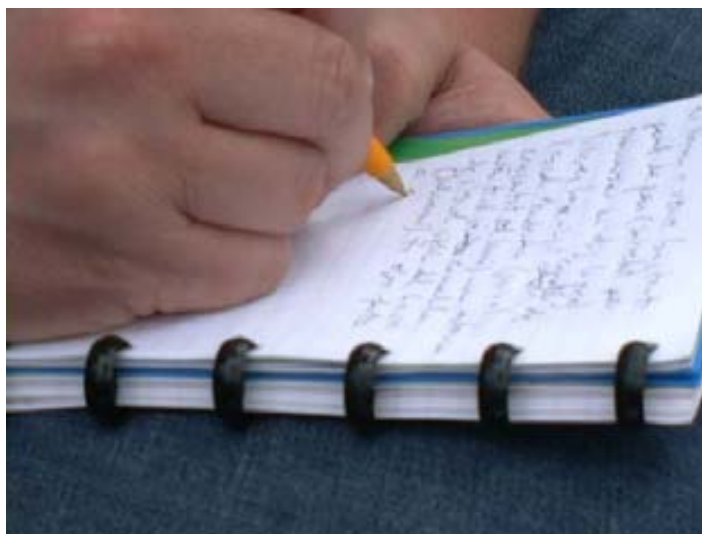
En tot cas, aquestes observacions sistemàtiques començaven a revelar una informació que calia tenir molt present, sobretot si tenim en compte que un dels objectius del treball era analitzar la vida als espais públics. I també es generava una evidència: que aquestes places, que aquests dies, i aquestes franges horàries, només reflectien part de la realitat de la vida quotidiana que es desenvolupava als espais públics i de trobada de cadascun dels dos barris. Calia veure què passava a d'altres llocs, en altres hores, amb altres col·lectius que no eren observats en aquells moments. Calia passar d'una observació sistemàtica no participant a un treball de camp més exhaustiu i que mirés de fer possible una observació que abastís més temps i més espais en un i altre barri. Calia tenir com a referència una escala de barri.

2.2.3.2. Mirades i contactes. Les observacions no sistemàtiques.

L'interès per anar més enllà, bàsicament per saber més sobre les persones i els llocs i contrastar la informació obtinguda en les observacions visuals, reclamava d'altres mètodes d'aproximació a la realitat estudiada, que es podrien vincular més a la tradició metodològica qualitativa, com seria el cas de les observacions no sistemàtiques. S'ha trencat el silenci de la visualitat per passar a una relació directa i viscuda amb les persones subjectes d'estudi que ha possibilitat ser més útil i actiu en la quotidianitat que s'anava estudiant.

En aquest sentit, els dies programats per a les observacions sistemàtiques no participants van donar pas a les visites diàries a un i altre barri, que hem considerat observacions no sistemàtiques. Es mirava de passar el major temps possible a Can Palet i Ca n'Anglada, al matí, al migdia, a la tarda, al vespre i a la nit. Es passejava pels dos barris fent parades en diferents tipus d'espai de trobada, ja fossin places o parcs, equipaments públics i col·lectius, bars, espais associatius, culturals o religiosos o locutoris. Es quedava amb persones amb les que s'havien fet altres contactes abans o s'entrava en converses informals amb veïnat que es coneixia per primera vegada. Això, a banda de ser una altra font d'informació, també suposava normalitzar encara més la nostra presència als barris i poder viure en directe aspectes d'interès en el nostre estudi i que no havíem pogut conèixer en les observacions sistemàtiques no participants abans comentades.

Imatge 5. Bloc de notes del treball de camp.

Font: elaboració pròpia. 10 de maig de 2005.

Tota aquesta vivència espontània, que per algunes persones pot semblar intrascendent per a la recerca i poc rigorosa en la producció d'informació, per nosaltres ha suposat la part del treball de camp més agraïda i més sensible amb els llocs i les persones subjectes d'estudi. I, sense fer un enregistrament sistemàtic, s'enregistraven els moments amb fotografies o s'aprofitaven moments de solituds o de retorn al domicili habitual o a la universitat per fer anotacions del que s'havia viscut en el bloc de notes que servia com a diari de camp [veure Annex A-3].

Així, sempre es portava a sobre el bloc de notes i la càmera fotogràfica però, sobretot, s'anava amb unes clares ganes d'explorar temes que prèviament es volien estudiar o nous temes que sorgien amb el desenvolupament del treball de camp.

A través d'aquestes mirades i contactes espontanis es generaven notes, imatges i idees i normalitzàvem la nostra presència a les àrees d'estudi. Han estat moments en què s'han conegut dinàmiques comunitàries a centres cívics i escolars o espais religiosos i associatius; s'han conegut dinàmiques socials a places i parcs en diferents franges horàries; s'ha conegut el treball de persones que fan tasques de mediació comunitària i de personal tècnic municipal en els dos barris; s'han conegut funcions socials i comunitàries que es desenvolupen a bars i locutoris. Són aspectes que no es podien haver conegut, molt probablement, si només haguéssim desplegat en el treball de camp les observacions sistemàtiques, les entrevistes o la consulta de dades socio-demogràfiques. En aquest procés és on cal anar situant el fet que el treball de camp a les àrees d'estudi s'anés normalitzant i *quotidianitzant*, suposant una interacció més clara entre persona investigadora i veïnat. Així, es posa de manifest que l'observació pot derivar, també, a una participació més directa i normalitzada en les àrees d'estudi, passant d'una observació estrictament visual sense contacte amb les persones residents als llocs on desenvolupen la recerca, a una participació directa on els posicionaments, coneixements i experiències de la persona investigadora es posen en comú amb les persones que s'ha entrat en contacte.

2.2.3.3. No n'hi ha prou amb observar. La participació activa en espais comunitaris.

No volem enganyar a ningú. No s'ha passat espontàniament o sense voler-ho d'una observació de la realitat quotidiana a una participació directa en ella, sinó que es tracta d'un posicionament personal volgut d'antuvi, podríem dir que ideològic, perquè la ideologia, creiem, ha d'implicar una actitud sobre el terreny i amb les persones a banda de conèixer més o menys el mètode. Una altra cosa és que aquesta participació activa ni la podem imposar ni la podem desenvolupar des d'un bon principi. Estem parlant que el treball de camp, en un inici basat en l'observació sistemàtica i no sistemàtica, combinant-se també amb les entrevistes, són les que van possibilitar i facilitar una normalització quotidiana de la nostra presència i del nostre treball a les àrees d'estudi, arribant-se al punt que, des del veïnat, i també des del personal tècnic municipal, se'ns reclamava ajuda i col·laboració. Aquest, creiem, va ser el moment on es posa de manifest aquest pas a una participació més activa en espais comunitaris, tenint en compte que estàs en un àmbit social i espacial que t'és quotidià.

Veure com quedes i parles sovint amb persones que anteriorment havies entrevistat i que comparteixes més que un sol contacte o una entrevista, o el que una persona et demani que l'acompanyis a una assemblea veïnal convocada per l'ajuntament després d'uns atacs xenòfobs, o ser convidat a participar en unes tertúlies veïnals per parlar del present de barris com Ca n'Anglada o en jornades de treball d'espais parroquials de base com el de Can Palet, o que t'entrevistin en premsa local per conèixer el teu treball i els teus resultats, o que, després d'una entrevista, se't reconegui pel fet de mostrar interès per recollir l'experiència viscuda o suscitis nous plantejaments o interessos en la vida de les persones amb les que has entrat en contacte, són moments que no pots viure de forma impassible, ja no estàs al marge o amb una mirada des de fora de la realitat que s'estudia.

Imatge 6. Participació a les “Tertúlies de Ca n’Anglada”.

Font: foto cedida per l'equip organitzador de les tertúlies. 1 de febrer de 2007.

Són moments on pots i has de ser tu mateix o tu mateixa, on pots començar a retornar al veïnat l'experiència que has començat a recollir i, sobretot, on existeix un intercanvi mutu d'experiències vitals. Són moments irrepetibles perquè, potser, no es tornarà a tenir una oportunitat com aquella perquè coneguim què s'està fent o què s'ha fet, malgrat es pugui retornar el treball un cop redactat a veïnat, entitats i col·lectius del barri, a biblioteques municipals o a l'administració local. Participar activament en la quotidianitat de les àrees d'estudi fa oblidar-te moltes vegades de la pròpia recerca, són moments en què, realment, s'està per moltes i altres coses més que estrictament treure informació de primera pel treball de camp. S'està tenint un tracte simplement humà amb les persones, relacional, on passes a ser un actiu més en favor de la millora de les condicions de vida a una escala col·lectiva i comunitària.

Veiem com, des de la quotidianitat, s'ha volgut desenvolupar un treball de camp que servís tant per normalitzar la nostra presència com perquè existís un intercanvi mutu d'experiències i informació. Aquesta normalització del treball de camp a les àrees d'estudi és la que ha possibilitat i facilitat que s'expressés una actitud més activa i participativa en els afers públics i col·lectius dels dos barris. I, gràcies també a aquesta normalització, també ha estat possible que s'expressés i es desenvolupés de forma normal la posicionalitat política i ideològica de la persona responsable del treball

davant de la realitat social on s'anava inserint de mica en mica. Al mateix temps, la participació activa ha estat una expressió d'horitzontalitat metodològica, com es reclama des d'algunes experiències en geografia (Kindon, 2003), on persona investigadora i persones residents al lloc d'estudi s'han posat en un mateix nivell, una concepció metodològica que, però, no ha s'ha aplicat plenament en tot el procés de treball de camp, sobretot pel que respecte a les tècniques emprades, com l'observació sistemàtica o el recull de fonts orals, on s'ha anat al barri amb uns mètodes definits, preconcebuts i sistematitzats, un aspecte que es vol canviar en futures recerques. Tant aquesta realitat, com el fet que la persona investigadora no fos de l'àmbit quotidià on es desenvolupava la recerca, és el que referma la idea de proximitat, de geografia de la proximitat, ja que ens hem quedat a un pas d'una clara dissolució entre recerca i quotidianitat des d'un punt de vista metodològic.

2.2.4. Les fonts orals com a mètode per sistematitzar un treball de camp més relacional i pròxim a les àrees d'estudi: les entrevistes en profunditat semidirigides.

Si bé s'ha estat parlant que les observacions no sistemàtiques i la participació activa en la quotidianitat de les àrees d'estudi no han seguit un enregistrament sistemàtic, sinó que s'ha desenvolupat més com una experiència vivencial de normalització i d'inserció en els barris, sí que ha existit un mètode qualitatiu que ha estat tractat seguint unes pautes que possibilitessin el poder analitzar mateixos temes en un i altre barri a partir del contacte amb diferents persones. Estem fent referència al recull oral de l'experiència vivencial de veïnat i persones no residents amb incidència social, política o tècnica en els barris a través de la realització d'entrevistes en profunditat. Aquest recull oral es va desenvolupar entre el gener de 2001 i el juny de 2003, pel cas de Can n'Anglada, i entre el novembre de 2004 i el gener de 2006, pel cas de Can Palet, amb un total de 89 entrevistes, distribuïdes, bàsicament, entre diferents grups d'edat pel cas d'homes i dones i, també, diferenciant entre veïnat i informants no residents a les àrees d'estudi.

La font oral la podríem considerar un important recurs per poder construir geografies de la quotidianitat i de la memòria (Riley i Harvey, 2007). A l'Estat espanyol va ser un

mètode de treball que va començar a difondre's a partir dels anys setanta, destacant l'oportunitat que oferia aquesta tècnica a l'aproximació "privilegiada a la realitat de les classes i grups socials més desfavorits i, per tant, marginats del poder i de les fonts escrites" (Ferrando, 2006:7), com en general també s'ha reclamat des de la geografia (McDowell, 1992; Katz, 1994; Hayden, 1995). El treball amb fonts orals a través de les entrevistes en profunditat implica un intercanvi mutu d'informació entre persona investigadora i persona subjecte d'estudi, ja que a banda de ser una font il·limitada i densa, creada i pensada per la pròpia persona investigadora, la qual li permet la comparació i la contrastació (Thompson, 1988), també desperta l'interès en la persona entrevistada, ja sigui perquè li fa pensar en coses que fins aquell moment no ho feia, o perquè es parla de temes sobre els quals mai o molt poques vegades s'han tingut oportunitats per fer-ho, o perquè es fa un repàs vivencial de la seva vida al barri que, moltes vegades, genera satisfacció si no s'ha tingut temps de fer-ho anteriorment i amb tranquil·litat. En definitiva, tant per la persona investigadora com per la persona entrevistada hi ha un intercanvi d'experiències, de subjectivitats, que suposen un abans i un després, i aquestes dues dimensions resultants cal tenir-les sempre presents.

Existeixen diferents tipus d'entrevistes orals, que es podrien considerar segons el tipus d'implicació de la persona investigadora, com podria ser l'entrevista oberta, l'entrevista dirigida o semidirigida, o segons la forma i els objectius de la recerca, considerant, així, les històries de vida, l'entrevista en profunditat, l'entrevista temàtica o informativa o l'entrevista grupal. En el treball de camp es va optar per confeccionar prèviament una guia de preguntes o temes i tenir clar que seria la persona entrevistada i l'ambient d'entrevista els que definirien el model d'entrevista resultant. És a dir, partint d'un model d'entrevista semidirigida en profunditat, seríem flexibles per adaptar-nos a situacions que ens portéssim cap a models més característics d'una entrevista oberta, una història de vida, una entrevista temàtica o informativa o una entrevista grupal, com així va passar. Això s'explica, de nou, per l'interès de no imposar res des de la posició de persona investigadora, sinó per mirar de generar l'ambient més idoni i còmode per a la persona entrevistada, la qual cosa suposa que tinguem clar que la persona entrevistada no coneix o no està familiaritzada amb els nostres mètodes de treball, i ha de ser la nostra experiència metodològica la que s'adapti a ella i no a l'inrevés.

No és per casualitat que l'entrevista en profunditat semidirigida fos el model d'enregistrament de fonts orals que millor s'adaptava al nostre treball de camp. Taylor i Bogdan les defineixen "com no directives, no estructurades, no estandaritzades i obertes", entenent l'entrevista en profunditat com "reiterades trobades cara a cara entre l'investigador i els informants, trobades aquestes dirigides cap a la comprensió de les perspectives que tenen els informants vers les seves vides, experiències o situacions, tal com les expressen amb les seves pròpies paraules" (Taylor i Bogdan, 1996:101). Ortí diu d'aquesta tècnica que "consisteix en un diàleg *face to face*, directe i espontani, d'una certa concentració i intensitat entre l'entrevistat i l'*entrevistador*⁴ més o menys experimentat, que orienti el discurs lògic i afectiu de l'entrevista de forma més o menys 'directiva' (segons la finalitat perseguida en cada cas)" (Ortí, 1996:214). És a dir, pel que s'ha optat en aquesta recerca és per referenciar-se en un marc general de temes d'estudi o d'interès per a la investigació, evitant un guió tancat de qüestions que es plantegessin segons un ordre pre-establert. En aquest sentit, Earl Babbie remarca que "una entrevista qualitativa és una conversa en la que l'entrevistador estableix una direcció general i segueix els temes que suscita l'entrevistat. En termes ideals, l'entrevistador és el que menys parla" (Babbie, 2000:268).

Han estat les entrevistes en profunditat les que han centrat, en dedicació i acumulació de material, bona part del treball de camp, essent a través d'elles, i també de l'observació no sistemàtica i la participació activa, quan s'ha arribat a les situacions de màxima interacció entre persona investigadora i veïnat. En total s'han realitzat 89 entrevistes entre els dos casos d'estudi que ara us desglossarem:

- 39 entrevistes a veïnat de Ca n'Anglada
- 10 entrevistes a informants de Ca n'Anglada
- 34 entrevistes a veïnat de Can Palet
- 6 entrevistes a informants de Can Palet

Els criteris inicials pel que fa al nombre d'entrevistes a realitzar eren fer un total de 30 entrevistes per barri a veïnat resident i mirar de mantenir contactes amb els responsables urbanístics municipals en matèria d'espais públics a Can Palet i Ca

⁴ La cursiva és meua, car Ortí utilitza el terme sociòleg i jo he volgut evitar concretar la cita en una disciplina en concret i que es puguin sentir identificades totes les persones que desenvolupen la seva tasca científica en l'àmbit de les ciències socials.

n'Anglada. Es tenia clar des de bon principi que es respectaria l'equilibri entre sexes, repartint equitativament les entrevistes entre homes i dones en quatre grups d'edat, el de 14 a 27 anys, el de 28 a 44 anys, el 45 a 64 anys i de persones majors de 65 anys, fent 6 entrevistes pel primer, tercer i quart grup d'edat, i 12 pel segon [veure Annex A-2]. Aquesta distribució i no una altra va ser fruit de la discussió en el marc del grup de recerca i de l'experiència acumulada en anteriors recerques del grup, sempre basades en la realització d'entrevistes en profunditat com a mètode principal de treball de camp. Concentrar més entrevistes en el grup d'edat de 28 a 44 anys responia a l'interès inicial per conèixer els hàbits de la població que combina la seva edat activa amb la cura de fills i filles, però ja diem, era un interès inicial sense conèixer encara la realitat dels barris que estudiariem, basant-nos més en trajectòries i experiències acumulades i anteriors del grup. En definitiva, la intuïció era la que ens deia que podien tenir resultats satisfactoris a partir d'aquest nombre d'entrevistes i d'aquesta distribució. El resultat final ha estat acomplir amb aquest mínim, però sense tancar la porta a l'ampliació amb altres entrevistes, tant a veïnat com a persones amb incidència associativa, política o tècnica en un o altre barri, aspecte que explica que en comptes d'una seixantena d'entrevistes n'acabéssim fent un total de 89.

També volem esmentar altres criteris, a banda del sexe i l'edat, que es van tenir en compte, ampliant el criteri de mirar de reflectir en la mostra de les entrevistes la major diversitat de casos a un i altre barri. Criteris com el d'origen ètnic, llengua, implicació associativa, classe social i categories dins una mateixa classe social han estat altres criteris que s'han mirat de tenir en compte per tal de no agafar una mostra de persones heterogènia o que respongués a un mateix ambient social. Quan parlem de com s'han realitzat els contactes per fer les entrevistes tornarem a entrar en aquest tema, que té una relació directa amb l'interès d'evitar que s'aconseguissin contactes a partir d'un o poc contactes, és a dir, refusant de partida el mètode de la "bola de neu", per tal de contribuir a l'objectiu primordial del que estem dient, que no era un altre que mirar de tenir una mostra el més heterogènia possible.

2.2.4.1. El guions de temes i preguntes, una eina de suport en les entrevistes.

Els guions d'entrevista, tant pel cas Can Palet com de Ca n'Anglada, es concebien, des del principi, com a eines de suport en el marc de l'entrevista. És a dir, es buscava que fossin més un recurs que facilités la conversa entre persona entrevistadora i persona entrevistada, i mai es va aplicar el guió com si d'un qüestionari es tractés, tot el contrari. Qui interioritzava els possibles temes i qüestions d'interès era la persona entrevistadora adaptant-se al ritme i interessos de la persona entrevistada.

En tot cas no partíem del no res. Es partia d'un marc general de recerca en l'àmbit del grup d'investigació, amb uns temes d'interès previs que es van tenir en compte a l'hora de pensar els guions utilitzats a Can Palet i Ca n'Anglada. Es van preparar sempre dos models de guió d'entrevista: un destinat a recollir l'experiència vivencial i quotidiana del propi veïnat del barri, incloent-se també persones que després de molts anys de residència al barri han optat, en els darrers anys, per canviar de lloc de residència; i, un altre, destinat a recollir l'experiència de persones de l'àmbit tècnic i polític amb incidència sobre els barris i temes d'estudi, el sector anomenat "informant".

Fins ara hem parlat de forma comuna tant pel cas de les entrevistes desenvolupades a Can Palet i a Ca n'Anglada, però el temps i l'evolució de la pròpia recerca i del propi investigador han condicionat les diferències entre uns guions i altres, és a dir, els guions utilitzats en un i altre barri, tant pel cas de les entrevistes a veïnat com a les entrevistes al sector tècnic i polític, denoten una evolució en la pròpia recerca, evolució tant des del punt de vista metodològic com des del punt de vista teòric i analític.

Si comencem pel cas de les entrevistes a veïnat, per una banda el model de guió d'entrevista per al cas de Ca n'Anglada respon més a un model on es tenen clares unes preguntes i està pensada més com un tradicional qüestionari de diferents temes d'interès. Per una altra banda, en el cas de Can Palet es veu una clara evolució cap a un guió que ja no planteja tan definidament preguntes sinó que s'interessa més per apuntar temes que poden ser d'interès plantejar-los en la conversa i que volem que siguin tractats per les persones entrevistades d'una forma clarament oberta i flexible i

que guarden una relació directa amb els temes que es plantejaven en l'anterior guió [veure Annex A-4].

Es pot pensar que aquestes diferències han pogut comportar problemes a l'hora de realitzar l'anàlisi comparativa entre un cas i l'altre, però el que volem posar de manifest és diferenciar entre un model de guió que es va pensar a l'inici de la recerca, a l'any 2001, i un altre al seu bell mig, a l'any 2004. Ja no estàvem en el punt de provar coses noves i apropar-nos a una realitat desconeguda, com era el cas de l'any 2001, sinó que partíem d'un altre moment on ja s'havia analitzat part del material generat en l'estudi del barri de Ca n'Anglada i teníem més experiència en com millorar el mètode de treball i en com afinar i donar respostes als temes d'interès en la recerca. Diguéssim que el guió de les entrevistes a veïnat de Can Palet és resultat de l'anàlisi de les entrevistes fetes a veïnat de Ca n'Anglada, fruit del treball de codificació i de tematització de les fonts orals que ja s'havien recollit. Per això, creiem que no hi haguéssim problema en desenvolupar l'anàlisi comparativa entre un cas i l'altre, sinó que amb aquests canvis s'ha facilitat aquesta tasca.

En concret, els temes que s'exposaven als guions d'entrevistes a veïnat guardaven relació amb recollir l'experiència vivencial en temes com la història social i urbanística dels dos barris, insistint en l'experiència personal des de l'assentament en el barri fins els nostres dies i la construcció col·lectiva d'una identitat de barri. També s'insistien en els canvis socials actuals, sobretot de caire cultural, amb les migracions d'origen estranger, però també en els canvis urbanístics viscuts, sense oblidar quines són les demandes actuals en aquestes matèries i quines intervencions des de l'àmbit municipal s'estan desenvolupant. I, finalment, ens centràvem en la descripció de la vida quotidiana de la gent, des del punt de vista de l'ús del temps i l'ús dels espais públics i comunitaris i també de la vida comunitària, tant des del punt de vista de les relacions interpersonals com de la participació en la vida associativa en una escala de barri. Un tema que es va afegir en el segon treball de camp a Can Palet va ser el de recollir la idea que tenia el veïnat del concepte "espai públic". Es tracta d'una informació que s'ha incorporat exclusivament en el capítol on es contextualitza des d'un punt de vista teòric el present treball i en cap cas s'ha utilitzat en els apartats del treball on es tracten de forma integrada i relacional un i altre cas.

Les entrevistes fetes a persones de l'àmbit tècnic i polític -que també hem anomenat informants en contraposició a veïnat- es van enfocar en un principi a partir d'un guió a l'estil del que s'havia preparat per al veïnat [veure Annex A-5], però la realitat va reclamar que penséssim més els temes a tractar segons el perfil de la persona que es volia entrevistar, ja que a vegades tocava un càrrec polític, d'altres un tècnic urbanístic, d'altres un tècnic en temes més de caire comunitari (programes de joventut, suport a persones nouvingudes, programes generals de transformació social i urbanística, etc.). Les casuístiques podien ser diverses i l'interès estava més en parlar amb un responsable polític o tècnic sobre uns temes molts concrets, ja que estàvem parlant de persones que no vivien als barris d'estudi sinó que la seva relació podia ser decisiva però molt particular i parcel·lada en àmbits molt estrictes de l'actualitat de les dues àrees d'estudi.

2.2.4.2. Els contactes. Defugint de la “bola de neu” apostant per la diversitat.

Per tal d'aconseguir contactes de persones amb les que es pogués recollir una font oral enregistrada es va optar per combinar la consulta de llistats públics d'entitats d'un i altre barri amb la possibilitat d'entrevistar a gent que es conegués a partir dels contactes interpersonals que es produïen al llarg del treball de camp o d'esbrinar, a partir de la xarxa relacional personal⁵, si es coneixien persones que visquessin en un i altre barri, mètode que va funcionar per a diverses entrevistes. Així, partíem d'una llista de noms que ja venien donats i que podríem identificar amb el veïnat organitzat del barri, i una segona llista que estava per fer i que tindria el seu origen més en l'espontaneïtat i proximitat del treball de camp estricte als dos barris i en la casualitat de poder aconseguir contactes a partir d'estirar i estirar les coneixences personals. Aquesta segona llista, en molts casos, la podríem identificar amb el veïnat no organitzat del barri.

Un criteri clar que unificava a totes dues llistes de persones que potencialment es podrien entrevistar era que es volia defugir, des de bon principi, del mètode de la “bola

⁵ Quan fem esment de la xarxa relacional personal volem deixar constància que es va consultar a companys i companyes tant de l'àmbit de la feina, com de la militància associativa i política com de l'àmbit més estricte de les meves amistats més properes.

de neu” per aconseguir persones a les que es pogués fer l’entrevista. No es volia que les entrevistes responguessin a un llistat de persones que sortís d’una mateixa font informativa, d’una mateixa persona identificable amb un determinat sector social, cultural o associatiu d’un o altre barri. Es volien diversificar les fonts d’on provinguessin les persones que finalment entrevistariem per tal d’ampliar el màxim possible l’experiència vivencial que s’aniria recollint. Aquest fet, afegit a les respostes negatives a fer l’entrevista que vam tenir de diverses persones, vinculades o no al teixit associatiu de cadascun dels dos barris, comportava una dificultat afegida que vam voler assumir i que no sempre es té en compte ni s’explica en molts apartats metodològics de la recerca en geografia i en ciències socials.

Si fins ara fèiem referència als contactes amb veïnat, també es va treballar un altre àmbit que era el del personal tècnic i polític amb incidència en un i altre barri. Es tractava de contactes molt ben definits i que, en la majoria dels casos, no es va tenir cap problema per realitzar l’entrevistes, fent els contactes a partir de dades informatives de caràcter públic. En definitiva, tant en el cas de les entrevistes a veïnat com a persones de l’àmbit tècnic i polític, s’ha mirat de recollir la màxima diversitat d’experiències i realitats.

2.2.4.3. Adaptació de l’entrevista en profunditat semidirigida. La realització d’entrevistes.

En el cas de les entrevistes a veïnat, es va partir de la base de realitzar les entrevistes en l’ambient i context més favorable i còmode per a les persones entrevistades. Això va suposar dues coses: que les entrevistes es realitzaven en els llocs on escollien elles mateixes i que el mètode, en un principi l’entrevista en profunditat semidirigida, podia transformar-se en allò que l’ambient i la persona entrevistada determinés. En tot cas, la majoria d’entrevistes responen a la tipologia d’entrevista en profunditat semidirigida, però també es van fer algunes entrevistes que responen més a un model de relat vivencial profund, entrevistes grupals i algunes entrevistes més de caràcter informatiu i poc profundes.

En un primer moment les possibles persones a entrevistar es telefonaven. En aquest primer contacte s'explicaven de manera general els objectius de la recerca, qui la desenvolupava i quina seria la utilitat final del propi projecte. També es comentava que la font principal d'informació era a través d'entrevistes que una, o més persones, realitzaven en el lloc i l'horari que la persona digués, no sobrepassant l'hora i mitja. Endemés, i molt important, es remarcava que l'entrevista seria enregistrada i posteriorment transcrita, mantenint l'anonimat de la persona entrevistada. Un cop la persona es mostrava disposada a fer l'entrevista es concretava la cita. Val la pena posar de manifest que la major part d'entrevistes es realitzaren als domicilis particulars dels entrevistats i la resta a bars del barri o de fora del barri, però en tot cas la diversitat de llocs ha estat important, implicant un adaptació d'ambients que també cal tenir-la en compte. Així, s'han fet entrevistes a habitatges, a sales d'equipaments públics i col·lectius (centres cívics, biblioteques i parròquies) i a seus associatives i sindicals, a despatxos municipals i universitaris, assentats en bancs al carrer o a comerços i bars. En totes, cal destacar, es va recrear un ambient acollidor i de confiança mútua que ajudà en el desenvolupament de les entrevistes.

La situació de l'entrevista es caracteritzava per una breu presentació inicial, recordant el que s'havia informat en la telefonada (objectius de la recerca, de qui depèn i què es farà amb la informació), tot just després es comentava el tema de l'anonimat, assegurant una confidencialitat absoluta dels comentaris expressats, i que en l'anàlisi posterior de l'entrevista sempre s'utilitzaria un nom fictici. Tot seguit es recordava i es tornava a sol·licitar el permís perquè l'entrevista fos enregistrada en gravadora i, si no hi havia cap inconvenient, s'iniciava l'entrevista, buscant que la màquina molestés el mínim i, al mateix temps, que enregistrés tot bé. Els temes d'interès que recollien els guions d'entrevista es van interioritzar i dominar el millor possible, per evitar que acabés condicionant la trobada i mirant que l'entrevista fos dirigida a partir dels propis interessos i comentaris de la persona entrevistada i sobre la marxa de la conversa s'anessin introduint temes d'interès en la recerca, és a dir, prestant molta atenció per tal d'anar introduint el temes en els moments més oportuns.

La llengua d'ús i de treball per la persona investigadora ha estat el català, però en totes les entrevistes, i més tractant-se d'un àmbit privat, es feia prevaldre l'interès de la

persona entrevistada a l'hora d'utilitzar la llengua amb la que millor s'expressés i més còmodament ho fes. La desconeixença de llengües com l'àrab, el bereber o llengües subsaharianes per part de l'entrevistador no va ser inconvenient perquè la llengua a utilitzar fos el català o el castellà. En tot cas, en tres moments de la recerca, tant a Can Palet com a Ca n'Anglada, vam comptar amb l'ajuda i suport d'una traductora d'àrab. Val a dir que la majoria de joves, fos quin fos el seu origen, s'han expressat en llengua catalana. En algunes entrevistes, l'adaptar-se a les necessitats o comoditat de les persones entrevistades va portar a demanar la participació i realització de l'entrevista a companyes de l'equip de recerca, com va passar en el cas de dues mares d'origen marroquí que preferien ser entrevistades per altres dones i així vam accedir. Finalment, comentar com situacions determinades que s'han viscut en algunes etapes de la recerca han afectat de forma directa la realització d'entrevistes ja concertades, fruit de l'enrarament del clima social on normalment a qui s'estava criminalitzant era a la comunitat d'origen marroquí musulmana. Això va comportar que es suspenguessin algunes cites i que les entrevistes no es poguessin fer posteriorment⁶.

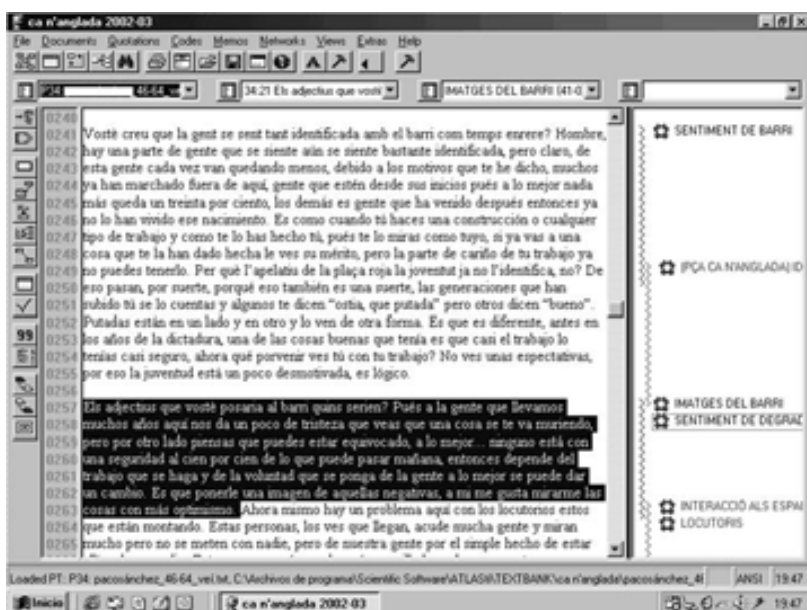
2.2.4.4. El buidatge de les entrevistes. De l'anàlisi de les fonts orals recollides a la redacció final.

En acabar l'entrevista es transcrivia literalment tota la conversa [veure Annex B-2]. Un cop transcrites les entrevistes es passava a una segona fase, consistent en una primera lectura de totes elles, per després fer una lectura més a fons de cadascuna d'elles, fent dues unitats de treball: la de les entrevistes a veïnat i la d'entrevistes a persones de l'àmbit tècnic i polític, i es va procedir a fer l'anàlisi a través de la codificació de les fonts orals generades. Tot aquest procés el va assumir i fer la persona responsable del treball.

⁶ Estem parlant de les detencions de diverses persones d'origen nordafricà el 24 de gener del 2003 a diverses ciutats catalanes en la coneguda com 'Operació Estany'. Els efectes col·lectius i personals van arribar fins el barri de Ca n'Anglada, aquell dia persones d'origen marroquí al barri van preferir no sortir al carrer, i pel que fa a les dues famílies amb les que havíem quedat per fer una entrevista van preferir no fer-la, la qual cosa vam respectar en tot moment. L'altre moment va ser després del 3 de maig de 2003, quan una altra agressió racista contra un veí d'origen marroquí a Ca n'Anglada va suposar que un avi de tota la vida del barri no preferís parlar amb nosaltres perquè trobava que no serviria per arreglar la situació de neguit amb la que vivia la població autòctona per la presència d'immigració d'origen estranger.

El següent pas era fer una sèrie d'ítems o codis, que estaven agrupats en grans famílies, que s'aplicarien a fragments de cada relat oral transcrit [veure Annex A-6]. Aquests codis i famílies guardaven una relació directa amb els temes d'interès analític en la recerca i que estaven reflexats als guions d'entrevista. Aquesta codificació de les fonts orals es va realitzar amb el suport del programa informàtic Atlas-ti, que facilitava l'emmagatzement organitzat del material codificat i un ràpid i fàcil accés a tots els codis i cites, fent diferents tipus de cerques i consultes.

Imatge 7. Codificació amb el programa Atlas-ti.

Font: elaboració pròpia. Imatge captada de la pantalla.

Amb totes les fonts orals codificades es passaven a fer un primers textos analítics per codis o famílies [veure Annex B-3] seguint els temes d'interès de la recerca, que en molts casos coincidien amb apartats de la redacció de la tesi. Es tractava de textos sintètics on s'analitzaven els codis mirant d'agrupar o contrastar per temes les cites resultants, que sempre quedaven reflexades a partir d'una numeració per tal de no perdre-les mai de vista. Era com una segona codificació on ja es començava a generar text analític, un text primari que seria la base argumental i de continguts on es fonamentarien els capítols del treball, i on també s'arreglaven possibles errors de codificació. Tota aquesta redacció primària ha resultat d'una importància vital, car era el que ofería una interpretació global però exhaustiva on s'interrelacionaven les fonts orals codificades, i és a partir d'aquí que les línies argumentals de la redacció prenen

cos, es posaven en dubte o es reforçaven i, també, sorgien noves línies interpretatives. I ha estat una fase de la recerca que respon al que Ken Plummer considera la part més creativa del treball on s'exigeix "considerar i meditar sèriament sobre muntanyes de dades durant llargs períodes de temps, fins que "tinguin sentit" i "encaixin", i sorgeixin d'ells temes i idees clau" (Plummer, 1989: 114).

És a partir d'aquesta redacció primària tematitzada que es va iniciar la redacció del treball en si, que sempre s'ha mantingut en una constant reestructuració del text i de l'índex, en base a la font oral original analitzada. En aquest sentit, la redacció del present treball ha estat sempre condicionada per la font oral. Això no volem que s'entengui com si la persona investigadora hagués estat lligada de mans per la font oral sinó que la importància que se li ha donat a ella mateixa en la recerca ha estat principal amb l'objectiu per part de la persona investigadora del que Dollard ja defensava a l'any 1935, "que el professional de la història personal exerceixi un paper actiu en el que respecta al seu material; ha de realitzar la tasca crítica de forjar els conceptes necessaris, fer les connexions precises i unir totes les peces de la història per fer evident un sentit i fàcil la seva comunicació científica" (Dollard, 1935: 33-4, a Plummer, 1989: 140). Tampoc volem passar per alt un defecte personal que a vegades podia semblar que entorpia tant la redacció com la comprensió de la tesi, i faig referència a la consideració que "tot" té interès per a la persona investigadora quan privilegia les fonts orals i la proximitat en el treball de camp. Per mi tota informació que rebia tenia rellevància, tant a les entrevistes com en general a tot el treball de camp, això obria moltes variables que he mirat de tenir en compte, interrelacionant-les, però amb el convenciment que més que dispersió suposava tot un repte que calia afrontar.

2.2.5. Fonts de consulta en el treball de camp.

Les fonts de consulta en la recerca han estat diverses i variades. Per una banda caldria esmentar primer el treball de consulta bibliogràfica sobre els temes d'interès en la recerca, en la qual hem centrat la redacció de l'anterior capítol. Aquest treball de consulta s'han centrat a l'Hemeroteca i Biblioteca d'Humanitats i de la Biblioteca de Ciències Socials, tots tres espais localitzats al Campus de Bellaterra de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Per una altra banda, destacaria la tasca de consulta bibliogràfica sobre les àrees d'estudi en qüestió, que ens ha portat a intensificar els treballs en la mateixa ciutat de Terrassa, centrant la nostra feina en diferents visites que s'han fet a biblioteques municipals (Biblioteca Central de Terrassa i Biblioteca del Districte II), a l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, a l'Arxiu Tobella i a la Gerència Municipal d'Urbanisme de l'Ajuntament de Terrassa. En les biblioteques municipals es va centrar la nostra tasca en conèixer treballs que es centressin en l'estudi de cadascun dels dos barris i també en la consulta dels dossiers de premsa elaborats pel personal de la mateixa biblioteca sobre els dos barris: "Can Palet (Terrassa Barri: districte 3)" i "Ca n'Anglada (Terrassa: Barri: districte 2)" i, també, els elaborats per seguir episodis concrets que han marcat la història recent de barris com Ca n'Anglada, amb el recull "Conflicte de Ca n'Anglada". La documentació aportada per aquest recull fet des dels serveis bibliotecaris municipals de Terrassa es va completar amb més articles que faltaven i que van ser estrets després d'una consulta personal que es va realitzar a l'Hemeroteca General de la UAB, pel període 14 de juliol de 1999-22 d'octubre de 2003, consultant-se els següents diaris *El 9 Nou*, *Diari de Terrassa*, *El Periódico de Catalunya*, *Avui*, *La Vanguardia* i *El País*. L'important volum de notícies que sobre les àrees d'estudi es va poder localitzar va ser tot comentat i tematitzat, notícia per notícia, tenint-ho com a referència en tot el treball. Creiem que l'aportació d'aquest material ha estat interessant, tant per l'ampliació d'informació que s'oferia, com per poder seguir instants de la història recent dels llocs d'estudi que no s'han pogut viure en el transcurs de l'experiència d'un treball de camp, com per veure la incidència i impacte que sobre la imatge dels llocs i de les persones tenen els mitjans de comunicació, generant imatges i opinió pública.

La consulta d'arxius també ha estat una font important de documents, visitant l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, on es van consultar diferents moments de la recerca els següents fons específics: *Moviment Obrer 1964-1978*, *Església i món obrer, Terrassa. Documentació de parròquies, Terrassa. Manifestos, informes, fullets de mobilitzacions, Terrassa. Moviment obrer a l'empresa AEG*, extraient-se, sobretot, documentació sobre la història social i política de tots dos barris. L'Arxiu Tobella, que disposa d'un fons fotogràfic d'aproximadament quatre-cents mil negatius que recullen imatges de la ciutat de Terrassa des del 1875 fins els nostres dies, també va ser visitat per poder tenir

algunes fotografies sobre fets que hem treballat i que volíem tenir un document gràfic per ajudar a la seva comprensió. Sobre documents fotogràfics i arxius també cal esmentar l'ajut que va suposar que des del diari *El Punt* es facilitessin algunes fotografies preses al juliol de 1999 al barri de Ca n'Anglada.

La Gerència Municipal d'Urbanisme de l'Ajuntament de Terrassa era de visita obligada, per tal de conèixer les actuacions, realitzades i projectades, que tenen com a referència tots dos barris, mantenint entrevistes amb les responsables tècnics d'aquest organisme municipal. Des d'allà també se'ns ha facilitat informació cartogràfica, plànols i també fotografies d'alguns projectes que han estat tractats amb més deteniment en el treball i que han estat de gran utilitat. Aquest material fotogràfic, subministrat per la citada Gerència Municipal d'Urbanisme, s'afegeix a les fotografies aconseguides a altres fons i a la producció pròpia d'imatges a partir del treball de camp realitzat. Des del mateix Ajuntament de Terrassa també destacar l'ajuda prestada pel Servei de Sistemes d'Informació Territorial (SIT) i Població que ha subministrat bases cartogràfiques que han estat utilitzades en la confecció dels mapes situacionals presentats a la Tesi Doctoral.

Finalment, un esment especial a l'ús de la xarxa d'internet, on hem tingut accés a articles, informació i dades socio-demogràfiques. L'esment més especial és a la consulta de dades socio-demogràfiques per les dues àrees d'estudi, on cal agrair la tasca exemplificant que desenvolupa l'Observatori Econòmic i Social i de la Sostenibilitat de Terrassa, que depèn de l'empresa municipal Foment de Terrassa SA, que any rere any publica l'anuari estadístic del municipi i des d'on es poden treballar tot tipus de dades actualitzades de tots els barris de Terrassa. Per últim, destacar la importància que en la recerca han tingut portals d'internet informatius propis de la ciutat de Terrassa, sobretot pel cas del portal <www.kaosenlared.net>, projecte de comunicació i informació alternativa on també es fa seguiment de l'actualitat dels barris de Terrassa, i amb uns clars orígens en una de les dues àrees d'estudi, o el portal municipal que gestiona l'Ajuntament de Terrassa, <www.terrassa.org>. Altres portals que ja no estan actius com els de l'Alternativa-Informativa-Terrassa <www.anta.info.net> o Terrassa Web <www.terrassaweb.info>, han estat també espais de consulta i informació.

2.2.6. A tall de resum metodològic.

En aquest apartat metodològic hem posat de rellevància la posicionalitat personal davant de la recerca i l'interès per condicionar els coneixements tècnics, qualitatius sobretot i compatibles, també, amb els quantitius, a les realitats i necessitats de les àrees d'estudi. Aquesta forma de desenvolupar el treball de camp la podríem considerar com de proximitat, on s'ha intentat ser pròxim i relacional en les realitats que estudiàvem. Tanmateix, ja hem advertit que proximitat metodològica no vol dir horitzontalitat metodològica ni integració plena als llocs d'estudi, ja que la meua quotidianitat personal es desenvolupa en altres llocs i contextos, i ni el control estricte de la recerca ha estat en mans de les àrees d'estudi. Així, malgrat que aquesta horitzontalitat no ha estat plena, i per això parlem de proximitat, sí que el treball de camp s'ha flexibilitzat, adaptat i integrat a les àrees d'estudi, arribant a situacions de participació directa, essent un exemple, més o menys reeixit, d'estar en un mateix mateix nivell entre persones investigadores i subjectes d'estudi. En tot cas, aquesta experiència ens ha d'animar a anar més enllà en aspecte metodològics i de treball de camp per tal de fer de la geografia i la resta de ciències socials una eina útil per a les persones, i des de les mateixes persones que no són de l'àmbit acadèmic o científic.

2.3. EL MARC TERRITORIAL: LES ÀREES D'ESTUDI.

Un aspecte que ha marcat tot el treball de camp ha estat l'elecció dels llocs d'estudi, ja que ha condicionat i definit tota la recerca. Val a dir que no ha estat una elecció simultània, ni un treball de camp simultani, sinó que un cop completat l'estudi d'un barri (Díaz-Cortés, 2004b) es va passar a desenvolupar el d'un segon barri, mantenint-se contactes i visites durant aquesta segona etapa a la primera àrea d'estudi. Així, en aquest tercer apartat del segon capítol mirarem de donar els elements més característics de com es va fer l'elecció de les àrees d'estudi i dels justificants que expliquen aquesta decisió. Seguirem amb una descripció i contextualització urbana dels dos barris que es completarà amb una anàlisi socio-demogràfica que ajudarà a situar-nos en l'actualitat de les dues àrees urbanes, tenint també en compte l'escala de ciutat. Per tancar aquest apartat mirarem de contextualitzar la realitat social i urbana dels dos barris en un context més general i global, on podrem veure que a banda de les seves singularitats també hi ha situacions que s'expliquen a través de processos que van tenir i tenen una causalitat en una escala més àmplia, arribant a conceptualitzar la idea de barri per un context com el català, fent del barri un àmbit d'estudi ideal per relacionar espai públic, vida quotidiana i identitat en els espais urbans contemporanis.

2.3.1. Les visites al lloc d'estudi: la descoberta dels barris de Can Palet i Ca n'Anglada de Terrassa.

L'elecció del lloc on desenvolupar la recerca va ser fruit de la visita a places de barri de diferents ciutats de la regió metropolitana de Barcelona, com Santa Coloma de Gramenet, Sabadell o Terrassa. La vida que trobàvem a les places en els moments que varen visitar els espais públics, per la tarda bàsicament, va ser un dels condicionants més decisius a l'hora d'escollir finalment l'àrea d'estudi. Era el cas del barri de Ca n'Anglada de Terrassa, on destacava, per sobre de la resta de llocs visitats, la intensa i diversa vida que es desenvolupava a espais públics com la Plaça de Ca n'Anglada. En una primera mirada, sense arribar a analitzar geogràficament la situació observada, destacava veure diferents edats, sexes i ètnies a la plaça, on el joc, conversar, observar o el badar eren les situacions que més destacaven. Insistim que va ser la diversitat de persones i la intensitat d'ús de la plaça els aspectes que ens van fer decidir, sense saber res més, per aquest barri.

L'estudi a Ca n'Anglada va suposar una transformació de l'escala d'anàlisi i de treball en la recerca, ja que tenint com a eix central de l'estudi la Plaça de Ca n'Anglada, molt aviat es va evidenciar la necessitat d'estudiar l'escala de barri, com així es va fer. Ja no eren els voltants de la plaça sinó tota la xarxa d'espais de trobada, d'equipaments públics i col·lectius i, en general, mirar de treballar tots els espais on es desenvolupava la vida quotidiana del barri. La realitat social i urbanística de Ca n'Anglada no podia deslligar-se del passat i present de Terrassa, dels processos migratoris, de la transformació social i urbanística, de la participació veïnal i, també, de les polítiques municipals que han anat configurant la fesomia de la ciutat i els barris. Aquests temes, que van ser finalment tractats en el cas de Ca n'Anglada, van fer inevitable que ens decidíssim per seguir treballant en l'àmbit de Terrassa, amb l'objectiu de poder comparar realitats i processos entre barris d'una mateixa ciutat. Es van visitar els barris de La Maurina, Ca n'Aurell, Ègara i Can Palet de Terrassa. En aquesta segona fase, les visites, malgrat tenien com a punt de partida les places més emblemàtiques de cada barri, vam ampliar-les a l'àmbit de tot el barri per tal de conèixer més integralment espais relacionals i de trobada de cadascuna de les àrees visitades. En un primer moment ens vam decidir pels dos darrers barris i, finalment, vam desestimar l'opció d'Ègara per centrar-nos exclusivament en el cas de Can Palet.

2.3.2. Context urbà i social de Can Palet i Ca n'Anglada.

Que un i altre barri compartissin aspectes des d'un punt de vista social i urbà en el seu passat i present, però també diferències, oferia unes possibilitats d'anàlisi comparativa entre un i altre barri i, també, respecte el conjunt de la ciutat de Terrassa i altres barris amb característiques compartides. Tant Can Palet com Ca n'Anglada tenen una dimensió i estructura urbanes que, si fa no fa, són similars: malgrat no es van fundar en els mateixos anys, responen al procés de construcció d'una ciutat industrial que s'expandeix en la perifèria donant resposta a la necessitats d'habitatges de la classe treballadora; han estat lloc d'arribada i establiment de les diferents onades migratòries que han caracteritzat i caracteritzen l'evolució de les poblacions terrassenca i catalana en el darrer segle i, també, l'evolució urbanística de la ciutat; han estat focus actius i referencials d'autoorganització veïnal en els anys seixanta i setanta; i han estat barris

on, malgrat la important transformació social i urbanística, continuen tenint mancances en matèria social i de serveis i equipaments col·lectius.

Imatge 8. L'àrea urbana de Terrassa.

Font: Institut Cartogràfic de Catalunya.

Imatge 9. Les àrees d'estudi en el context urbà de Terrassa.

Font: Institut Cartogràfic de Catalunya.

Aquests elements, que podríem considerar com a resultat de la construcció social i urbana dels dos barris al llarg de la història recent, contrastaven amb dos elements que

des d'un primer moment ens van cridar l'atenció i que formaven part dels temes d'interès en la recerca. Per una banda, ens cridava l'atenció que Can Palet, malgrat compartís molts aspectes morfològics amb Ca n'Anglada, presentés un clar desequilibri en matèria de places públiques i obertes en l'interior del barri. Per una altra, que els processos migratoris que han marcat la història social del nostre país en el darrer segle hagin estat la base de la creació i consolidació dels dos barris. I, finalment, no podem negar que els fets de 1999 a Ca n'Anglada han marcat el present del barri, fent de les relacions comunitàries un altre àmbit d'interès analític en la recerca. I ens vam trobar que en el cas de Can Palet, que també tenia una destacable i focalitzada presència en àrees molt determinades del barri de població immigrada d'origen extracomunitari, no s'havien desenvolupat episodis de violència xenòfoba i racista com si havia passat al barri de Ca n'Anglada, com pel cas de l'estiu de 1999.

Can Palet té els seus orígens a principis del segle XX, quan la ciutat de Terrassa s'eixampla més enllà dels seus antics límits, donant lloc als primers barris de la Terrassa industrial, aprofitant també l'annexió de l'antic municipi de Sant Pere al 1904. Seran als anys vint quan la ciutat creix en tres direccions seguint el primer pla urbanístic dissenyat per Melcior Vinyals: una a l'oest, a l'altra banda de la Rambla d'Egara, donant continuïtat a l'ocupació urbanística del barri de Ca n'Aurell; una altra al nord, més enllà del ferrocarril, donant perllongació a l'antic nucli de Sant Pere; i una altra a l'est, sobrepasant els límits del torrent de Vallparadís, que donarà lloc als primers creixements dels futurs barris de Vallparadís, Escola Industrial i Can Palet, seguint l'important eix de comunicació de la carretera de Montcada, que comunicava Terrassa amb Sabadell. Es tractava d'una primera urbanització del barri de Can Palet que es localitzaria als actuals carrers Agricultura, Ramon i Cajal, Concepció Arenal i Albinyana. Al 1932 aquesta primera urbanització es consolidaria amb la construcció de les instal·lacions de la Parròquia de Sant Josep, a càrrec de l'arquitecte Joan Baca, que donarà lloc a la urbanització del barri fins al carrer Bages. El barri s'anava omplint amb "cases barates" que donaven allotjament a famílies obreres provinents de Catalunya, l'Aragó, el País Valencià i Múrcia.

Serà a partir dels anys quaranta quan el barri iniciarà un segon important procés urbanitzador, caracteritzat social i culturalment per l'establiment de famílies obreres

d'origen andalús, bàsicament, que fugien de la misèria imposada al camp i a les mines, sense oblidar la fugida per la dura repressió política franquista. Si bé parlem de persones de classe treballadora, com en l'anterior període, les característiques constructives de les llars sí que van variar substancialment, predominant l'autoconstrucció i el barraquisme i, després de les riuades de 1962, la promoció de polígons d'habitatge. Tots tres models es van concentrar a la meitat sud del barri i han acabat per definir urbanísticament Can Palet, amb un nord on proliferen les cases unifamiliars entremitjaneres i edificis d'habitatge, mentre que al sud els edificis d'habitatge conviuen amb cases unifamiliars originàriament autoconstruïdes per les mateixes famílies, però molt actualitzades i ben equipades en l'actualitat, i polígons d'habitatge. L'altra característica és la mancança d'espais oberts a l'interior del barri, on només destaquen algunes places i espais oberts als extrems est (Plaça Pablo Neruda i plaça de la "Vitasa") i oest del barri (espais lliures que donen al torrent de Vallparadís), i el petit espai públic central de la Plaça de Can Palet, que no es va fer realitat fins als anys noranta, després d'una llarga lluita i reclamació per part del veïnat.

La definició dels límits del barri acabarà definint-se a partir de la plena urbanització del sector meridional del barri fins l'avinguda Santa Eulàlia i variant de la N-150; amb el Torrent de Vallparadís a ponent, essent el tram final que queda per integrar a la ciutat; l'avinguda de les Glòries Catalanes a llevant; i la descongestionada carretera de Montcada al nord, gràcies a la construcció de l'esmentada variant al sector sud del barri. L'operació de recuperació del torrent de Vallparadís al seu pas pels barris de Can Palet i Segle XX s'espera que sigui un impuls per buscar noves centralitats que ajudin a trencar amb el condicionament d'uns límits tan ben marcats i que encara estan per recuperar i integrar al teixit urbà dels barris i, en conseqüència, de la ciutat.

Imatge 10. Estructura urbana actual de Can Palet.

Font: Gerència Municipal d'Urbanisme de Terrassa.

Ca n'Anglada té els seus orígens en els anys quaranta, quan només destacava la presència, en la perifèria del nucli urbà de Terrassa, de l'ermita romànica de Sant Cristòfol i la masia annexa de Ca n'Anglada, emmarcat tot en un paisatge agrícola¹. L'inici de la urbanització del barri es va produir arran de l'arribada de persones i famílies de classe treballadora del ponent peninsular, com pel cas esmentat de Can Palet pel mateix període. En un primer moment el barri s'urbanitzà, encara, a la perifèria, relativament lluny del que llavors era el nucli urbà de Terrassa, on les delimitacions de dues rieres, com la que antigament passava per l'actual Avinguda Barcelona, i la de Les Arenes, marcaven el territori per on s'estendria el barri. Aquesta primera urbanització, concentrada a la part centre i sud del que avui és el barri de Ca n'Anglada, va recaure sobre l'esforç personal i familiar de la mateixa gent que anava arribant al barri. Serà després del efectes dramàtics de les riuades de 1962 quan es comencen a construir polígons d'habitatge en la part nord del barri, mirant de real·lotjar a les famílies que havien perdut la casa o que continuaven vivint en situacions de risc per la fragilitat que suposaven el barraquisme en zones inundables.

¹ Volem destacar i fer referència al treball *Ca n'Anglada: lluita d'un barri. Història social de Ca n'Anglada: el moviment veïnal, 1950-1995*, una obra de referència per conèixer la història social del barri realitzat pels historiadors César Ballarín, Just Casas i Manuel Márquez. La consulta d'aquest treball és imprescindible per conèixer més aspectes i fer una aproximació més precisa al procés de creació social i material del barri de Ca n'Anglada.

En pocs anys, el procés d'urbanització general de la ciutat de Terrassa farà que el barri de Ca n'Anglada passi d'estar situat i considerat a l'extraradi del nucli urbà central de la ciutat a ser la continuïtat, per la seva banda de llevant, de l'eixample de la ciutat, integrant-se espacialment al nucli urbà de la ciutat, generant-se un continu urbà des de l'autopista de Sabadell-Manresa fins a la riera de Les Arenes, gràcies a l'impuls del complex universitari concentrat entre Vallparadís i l'avinguda Barcelona i la construcció del Parc de Vallparadís. Això també ha suposat la integració del barri de Ca n'Anglada a sectors centrals de la ciutat, un aspecte que pel cas de Can Palet podria donar-se amb l'ampliació del Parc de Vallparadís cap a aquest barri i el de Segle XX. El que també es consolidarà seran uns límits de barri molt clars, sobretot pel que fa als efectes barrera de la línia del ferrocarril al nord, la carretera de Montcada al sud i, l'avinguda del Vallès i la riera de Les Arenes, a l'est. L'avinguda Barcelona no tindrà aquesta funció de frontera, però, malgrat que una i altra façana s'integraven històricament al barri de Ca n'Anglada, la façana de ponent s'acabarà incorporant al nou barri de Plaça de Catalunya-Escola Industrial.

Es tracta d'un barri urbanísticament amb dues realitats, la de la seva part centre i sud, on les cases unifamiliars entremetjaneres es concentren, i la part nord i de l'avinguda Barcelona on destaca la presència de blocs i polígons d'habitatge. El carrer Sant Tomàs marcaria, a grans trets, la divisòria entre una i altra realitat constructiva, restant l'espai ocupat per la plaça de Ca n'Anglada com l'espai lliure més gran i central al barri. Places interiors com les de Miguel Hernández o del Treball o altres placetes interiors compreses entre la zona delimitada entre el carrer Sant Cosme, passeig Vint-i-dos de juliol, carrer Santa Cecília i carrer Doctor Aymerich, completarien el mapa de places al barri. Destaca que totes aquestes últimes es concentren a la zona més septentrional del barri, restant la zona sud sense cap tipus de plaça. Als extrems del barri trobaríem algunes placetes, com les que s'alineen al llarg de l'avinguda del Vallès, fent de façana del barri vers l'avinguda del Vallès i el curs de la riera de Les Arenes i, a l'altra banda del barri, a la part nord, un cop travessada l'avinguda Barcelona, destacaríem la presència de la plaça Catalunya, un espai públic fruit de la lluita veïnal del barri de Ca n'Anglada i que juga un paper de sociabilitat pels barris d'un i altre costat de l'esmentada avinguda.

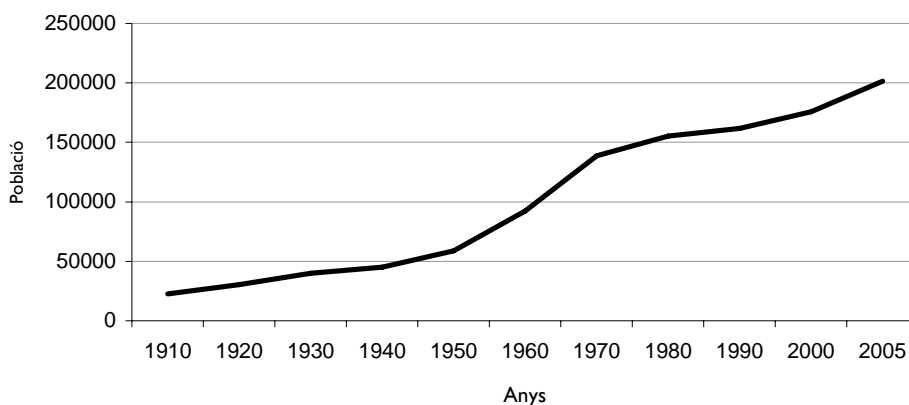
Imatge 11. Estructura urbana actual de Ca n'Anglada.

Font: Gerència Municipal d'Urbanisme de Terrassa.

L'evolució de la població en un i altre barri podríem dir que estarà marcada per dos períodes que han condicionat el present de la ciutat de Terrassa: en primer lloc parlariem del període que va entre el 1950 i el 1975, on la població de Terrassa va rebre quasi uns 103 mil nous habitants i, en segon lloc, del període comprès entre el 1995 i el 2005, on la ciutat viurà un nou fort creixement amb quasi 36 mil nous habitants (Ajuntament de Terrassa, 2007):

Taula 2. Evolució de la població a Terrassa, 1910-2005.

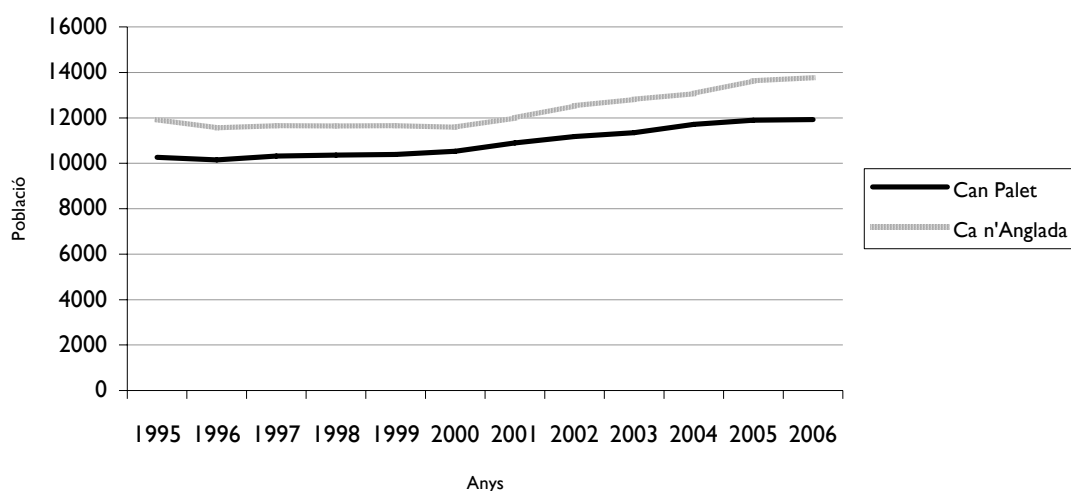

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

El primer període el podríem identificar amb el de l'expansió de la indústria a Terrassa i l'allotjament humil i popular de la classe treballadora, mentre que el segon podríem identificar-lo amb de l'expansió residencial de Terrassa, molt vinculada a l'impuls del sector de la construcció a la mateixa ciutat, donant allotjament tant a persones provinents de la mateixa regió metropolitana que busquen habitatge més assequible, com a persones que provenen de l'estranger que busquen allotjament i feina.

Pel que fa als barris de Can Palet i Ca n'Anglada ens centrarem en el període 1995-2006, per comprovar que s'ha passat d'una població de 10.251 i 11.924 respectivament al 1995 a una de 11.929 per Can Palet i una de 13.764 per Ca n'Anglada per l'any 2006 (Ajuntament de Terrassa, 2007). Es tracta d'uns creixements que es poden explicar clarament per l'empadronament de persones d'origen estranger, sobretot pel cas de Ca n'Anglada, mentre que pel cas de Can Palet aquesta presència de persones novingudes d'origen extracomunitari es complementa amb l'assentament de persones provinents de la mateixa regió metropolitana, gràcies, en bona part, a qüestions de preu diferencial de l'habitatge entre l'Àrea Metropolitana de Barcelona i la segona corona metropolitana, on es localitza la ciutat de Terrassa:

Taula 3. Evolució de la població a Can Palet i Ca n'Anglada, 1995-2006.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

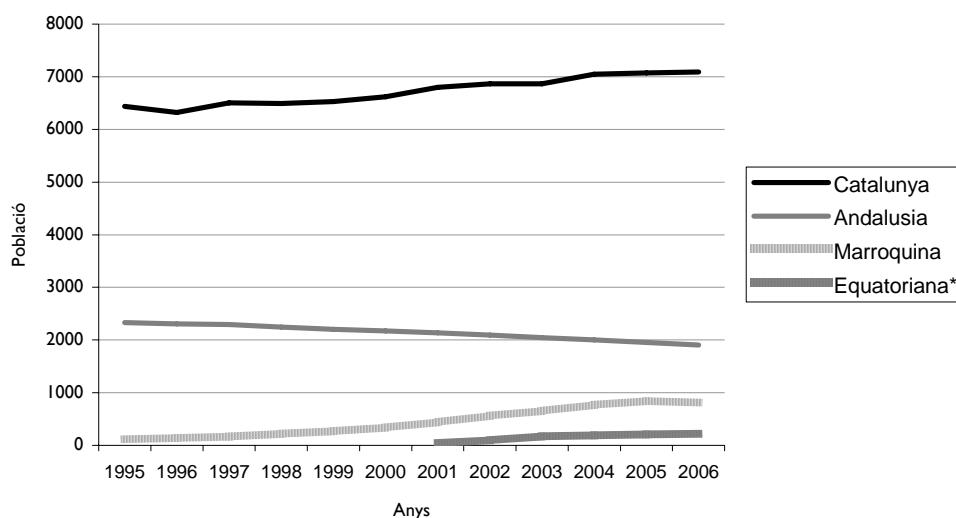
Es per això que podríem considerar que el model de creixement de Can Palet combina els dos fenòmens lligats a la residència que explicaven pel cas de Terrassa, on persones provinents tant de la regió metropolitana de Barcelona com de l'estranger busquen

allotjament; mentre que en el cas de Ca n'Anglada es concentra més l'establiment de persones d'origen extracomunitari que també busquen feina i residència.

L'origen de la població, a través de l'anàlisi del lloc de naixement, ens mostra algunes diferències entre un i altre barri. Centrant-nos en xifres de l'any 2006 podem veure com els orígens majoritaris, a partir del lloc de naixement, en un i altre barri són el de les persones que han nascut a Catalunya, representant un 59% per Can Palet (7.088 persones) i un 38% per Ca n'Anglada (5232 persones). En el segon lloc observariem més diferències que en l'anterior, ja que en el cas de Can Palet es situarien les persones nascudes a Andalusia, amb un 16% (1901 persones) i, en el cas de Ca n'Anglada, les persones nascudes al Marroc, amb un 22% (3054 persones). En el tercer lloc, els orígens dels naixements s'invertirien respecte els anteriors, ja que per Can Palet serien els localitzats al Marroc, amb un 7% (813 persones) i, per Ca n'Anglada, els localitzats a Andalusia, amb un 19% (2646 persones). El quart lloc de localització dels naixements torna a ser el mateix, l'Equador, representant un 2% per Can Palet (220 persones) i un 4% per Ca n'Anglada (558 persones). Per Can Palet, la resta d'orígens predominants en la seva població ja no passen de l'1%, essent els més destacats els casos de Galícia (128 persones), Colòmbia (92 persones), Senegal (80 persones), Argentina (55 persones) i la Xina (18 persones). Per Ca n'Anglada, serien les persones originàries de Senegal (283 persones) i Castella-La Manxa (257 persones) les que estarien representant el 2% de la població total, mentre que els següents orígens més predominants estarien al voltant de l'1%, com pel cas de persones d'origen colombià (160 persones) i xinès (111 persones) (Ajuntament de Terrassa, 2007).

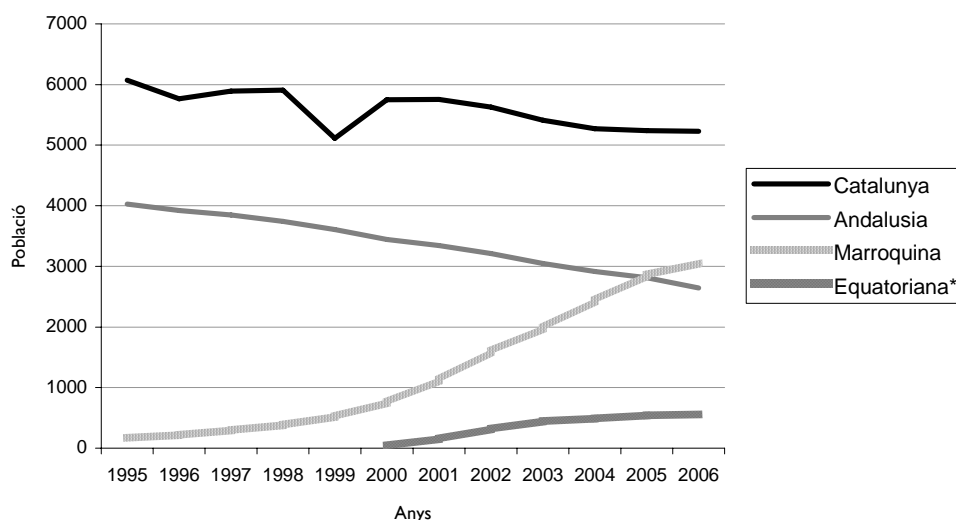
En general podem considerar que tant Can Palet com Ca n'Anglada tenen unes poblacions diverses en els seus orígens, però advertint que el volum de població d'origen andalús i estranger a Ca n'Anglada és superior respecte a Can Palet. En tot cas, per entendre la composició actual dels orígens d'un i altre barri val la pena que ens fixem en l'evolució dels llocs de naixement del veïnat de Can Palet i Ca n'Anglada, un aspecte que ens ajudarà a identificar canvis i diferències en la composició social dels dos barris:

Taula 4. Evolució dels orígens de la població de Can Palet, 1995-2006.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

Taula 5. Evolució dels orígens de la població de Ca n'Anglada, 1995-2006.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

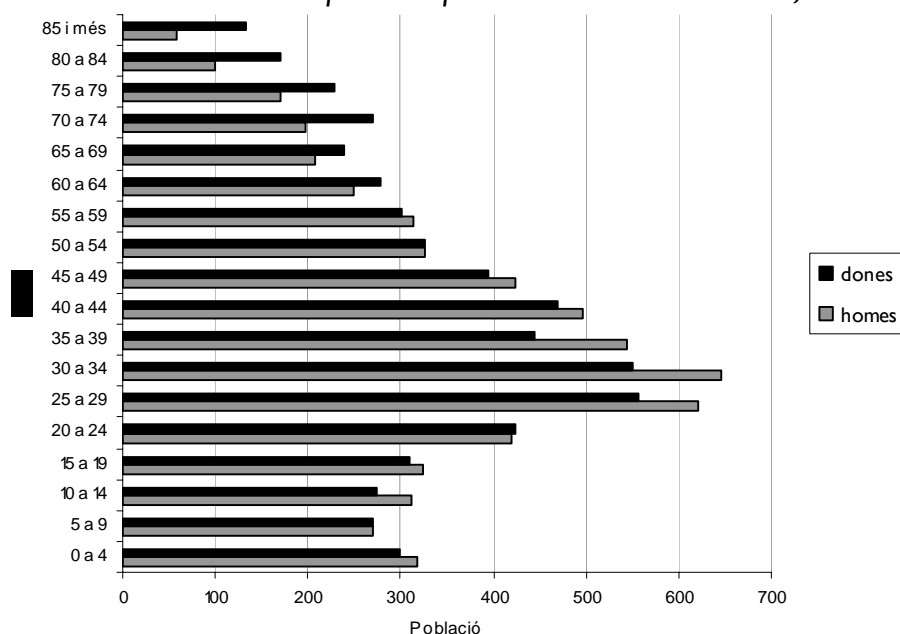
*La població nascuda a l'Estat Equador no va començar a ocupar el quart lloc fins l'any 2001.

A partir d'aquesta evolució, podem considerar que la composició social i cultural per un i altre barri és diversa en el seu conjunt, però també trobem algunes diferències entre els orígens de la població de Can Palet i Ca n'Anglada. A Can Palet l'únic origen que té un descens pausat és el de persones nascudes a Andalusia, en canvi pel cas de Ca n'Anglada el descens es dona tant en persones d'origen andalús i català, més acusat en el primer cas. Si bé, en general, les persones nascudes a l'Estat espanyol pugen en tots dos barri, i el cas de Ca n'Anglada després d'un cert estancament fins l'any 2001,

l'augment més destacable en un i altre barri és el de població d'origen marroquí, un increment més accentuat en el cas de Ca n'Anglada, on ha passat a ser el segon lloc de naixement de la seva població resident. En el cas de Can Palet, una segona procedència ha tingut un progressiu i lleu augment, com seria la població d'origen català, que podríem filar més prim parlant de població d'origen metropolitana, és a dir, la dels nous residents al barri provinents de la mateixa regió metropolitana. La població d'origen equatorià, en un i altre barri, ha tendit a un cert estancament en els darrers anys.

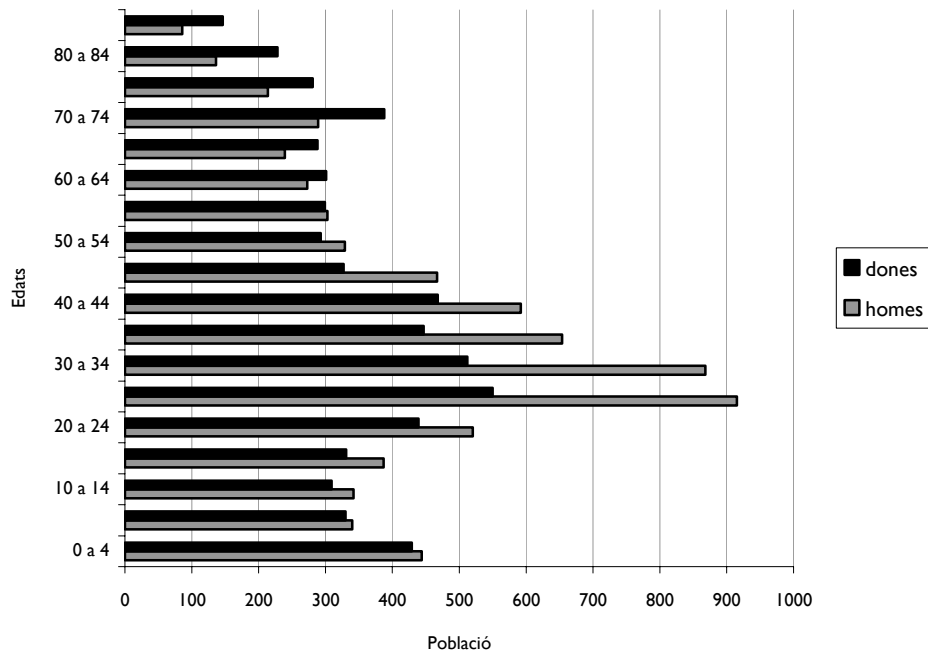
Si ens fixem en l'estructura de la població de tots dos barris, amb dades de 2006, veurem com els grups quinquennals predominants són el de 25-29 i el de 30-34 anys. Aquesta tendència ens mostra unes poblacions predominantment joves tant a Can Palet, amb més tendència a una població adulta, com a Ca n'Anglada, amb més tendència a la població jove, que ens ha d'ajudar a contrarrestar discursos unilineals com el de l'envelliment de la població, un discurs que està al darrere de no pocs posicionaments veïnals, sobretot a Ca n'Anglada, i que, potser, cal matisar. La població entre 0 i 29 anys representaria un 37% a Can Palet (4.494 persones) i un 39% a Ca n'Anglada (5.336 persones), mentre que la població entre 30 i 59 anys es situaria en el 44% a Can Palet (5.236 persones) i en el 40% a Ca n'Anglada (5559 persones) i la població major de 60 anys representaria el 19% a Can Palet (2.299 persones) i el 21% a Ca n'Anglada (2.869 persones) (Ajuntament de Terrassa, 2007):

Taula 6. Estructura de la població per edats i sexe de Can Palet, 2006.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

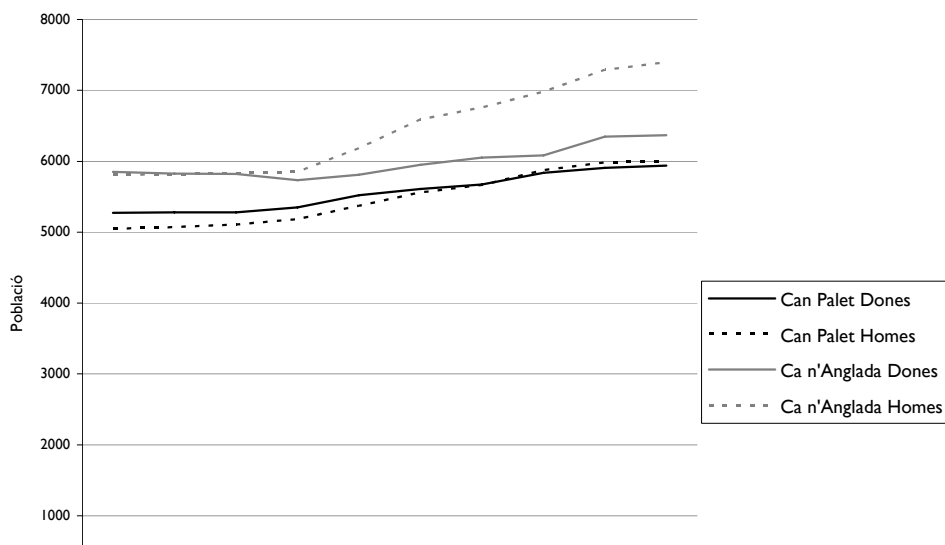
Taula 7. Estructura de la població per edats i sexe de Ca n'Anglada, 2006.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

Tanmateix, la diferència entre homes i dones sí que és substancialment diferent, ja que la relació pel cas de Can Palet és quasi indiferent, situant-se els dos sexes al voltant del 50%, mentre que pel cas de Ca n'Anglada existeix un desequilibri d'uns 7,5 punts a favor dels homes, una tendència que s'ha acabat definint en els darrers anys (Ajuntament de Terrassa, 2007):

Taula 8. Evolució de l'estructura poblacional per sexe a Can Palet i Ca n'Anglada, 1997- 2006.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

Així, veiem com, pel cas de Ca n'Anglada, s'ha produït un procés de masculinització de la seva població que es podria explicar per les característiques socio-laborals de la població nouvinguda d'origen extracomunitari que s'instal·la al barri, sobretot homes d'origen marroquí en un barri on el sector de la construcció concentra bona part de la seva població activa com veurem més endavant. És important retenir que són les polítiques laborals de les empreses les que han incidit en aquesta masculinització de la població a Ca n'Anglada, un aspecte que moltes vegades ens passa desapercebut.

Malgrat aquest procés de masculinització de la població, la precarietat en les condicions de vida i de treball continua essent feminitzada, donant-nos també informació de com la precarietat també suposa uns majors lligams de la població femenina a la vida als barris, sense oblidar el paper de les dones en l'àmbit del treball remunerat. Si ens fixem en el nivell d'instrucció, hem volgut remarcar les dades relatives a la població que no té estudis i que declara que no sap llegir ni escriure, ja que en el cas de Ca n'Anglada estaríem parlant del barri de Terrassa on més persones es declaren estar en aquesta situació, amb 11% de dones (1.545 persones) sobre el total de persones que declaren estar en aquesta situació a la ciutat, i un 9% d'homes (1.279 persones), però sense mantenir-se gaire lluny el 8% de dones que declaren el mateix a Can Palet (1.010 persones) i el 6% dels homes (704 persones), i sense oblidar que un i altre barri són les dones el col·lectiu més perjudicat (Ajuntament de Terrassa, 2007).

Si ens fixem en la taxa d'atur també veurem com són les dones les que presenten una major precarietat en comparació als homes, afectant al 17% de dones a Ca n'Anglada i al 15% a Can Palet. En el cas dels homes la taxa d'atur es situaria en el 7% a Can Palet i en el 10% a Ca n'Anglada, posant-se de manifest en conjunt que l'atur afecta més en el segon barri més que no pas en el primer (Ajuntament de Terrassa, 2007). La taxa d'activitat per sexes també ens ensenya algunes diferències, ja que si bé pel cas de les dones de Can Palet se situa en el 49%, aquesta no arriba al 42% pel cas de Ca n'Anglada, mantenint-se en tots dos casos lluny de la taxa d'activitat dels homes d'un i altre barri, que no presenten unes diferències tan marcades, amb un 70% pel cas de Can Palet i un 66% pel cas de Ca n'Anglada (Ajuntament de Terrassa, 2007).

Els sectors d'activitat on estan ocupades la majoria de persones que resideixen en tots dos barris són bàsicament els mateixos, on predomina el sector serveis, amb un 55% de les persones ocupades a Can Palet i un 52% a Ca n'Anglada. El sector industrial es situa, si fa o no fa, igual per tots dos barris, representant al voltant del 30% de les persones ocupades. En tot cas, destacaria la diferència en el cas de la construcció, ocupant a un 18% de la població ocupada de Ca n'Anglada i a un 13% de la de Can Palet (Ajuntament de Terrassa, 2007). Aquesta darrera diferència es relacionaria amb el que s'ha comentat abans de la importància de la mà d'obra en la construcció en el barri de Ca n'Anglada, que en els darrers anys ha estat relacionada amb la contractació de mà d'obra d'origen estranger en el mateix barri on també buscava residència aquesta població nouvinguda, sense oblidar la creació de petites empreses en el sector de la construcció per part de la mateixa població d'origen marroquí.

Les dones, per tots dos barris, estarien majoritàriament ocupades a sectors laborals relacionats amb les indústries manufactureres, el comerç, les immobiliàries i els serveis a les empreses, la sanitat i els serveis socials i, com a cinquè sector, l'educació pel cas de Can Palet i, l'hosteleria, pel cas de Ca n'Anglada. En el cas dels homes, en tots dos barris estarien ocupades en els mateixos sectors, on destacarien els casos de les indústries manufactureres, la construcció, el comerç, el transport, les immobiliàries i els serveis a les empreses i l'hosteleria (Ajuntament de Terrassa, 2007). Pel que fa les professions sí que trobaríem algunes diferències en el cas de les dones d'un i altre barri, ja que pel cas de Can Palet s'ocuparien majoritàriament com a treballadores en serveis i venedores, com a empleades administratives i, finalment, com a treballadores no qualificades; mentre que pel cas de Ca n'Anglada variaria en el fet que com a segona ocupació es situaria la de treballadores no qualificades i, com a tercera, la d'empleades administratives. Pel cas dels homes no hi haurien diferències entre un i altre barri, apareixent com a primera professió la de treballadors qualificats a la indústria i la construcció, la d'operadors d'instal·lacions i la de treballadors no qualificats (Ajuntament de Terrassa, 2007). Destacar, en relació als sectors d'activitat, la importància del teixit comercial, tant pels llocs de treball que genera com per la importància que en la vida al carrer juguen els establiments comercials i de proximitat als barris. Segons un treball sobre el comerç a la ciutat de Terrassa, més de la meitat del total d'establiments de petit comerç i mitjanes superfícies existents al 1998 es

concentren als barris del Centre, Ca n'Aurell, Sant Pere Nord, Sant Pere i Ca n'Anglada. Pel cas de Ca n'Anglada és significativa la concentració de comerços al detall relacionats amb el tèxtil i la confecció i, sobretot, amb la restauració i l'alimentació, com carnisseries, peixateries, fruiteries i de verdures i supermercats i autoserveis (Muñoz, 1998), una oferta diversa i àmplia que no trobaríem en el cas de Can Palet.

Sense estar relacionat amb la vida comercial als barris i als carrers i places d'un i altre barri, però si amb certs discursos i demandes veïnals, farem esment del nombre de delictes que han tingut lloc a cadascun dels dos barris per a l'any 2006, on destacariem el fet que a Can Palet s'ha produït un delicte per cada 30 residents al barri i, a Ca n'Anglada, un delicte per cada 27 residents. Si comparem aquestes dades amb altres barris de la ciutat de Terrassa veurem com els discursos de la degradació per actes delictius i els reclams de més presència policial, presents als dos barris d'estudi, cal matisar-los i relativitzar-los, ja que barris com el del Centre tenen un delicte per cada 12 residents o, Ca n'Aurell, amb un delicte per cada 23 residents mentre que altres barris es situarien més o menys igual que a Can Palet i Ca n'Anglada, com en el cas de Sant Pere amb un delicte per cada 25 residents i, Sant Pere Nord, amb un delicte per cada 29 residents (Ajuntament de Terrassa, 2007). Tampoc hem de passar per alt el volum de delictes al conjunt de la ciutat de Terrassa entre el període 1994 i 2006, destacant que el màxim registrat és de l'any 2004, amb 9058 delictes, i el mínim es va produir a l'any 1999, amb 3577. Es tracten de registres on no sempre es recull de forma real i efectiva el total de delictes que es produeixen i la important fluctuació anual en tot aquest període fa més complexa l'anàlisi, però si ho comparem amb l'evolució que s'ha produït als barris de Can Palet i Ca n'Anglada podem tenir elements com per no fer demagògia ni discursos negatius en relació a la seguretat comunitària:

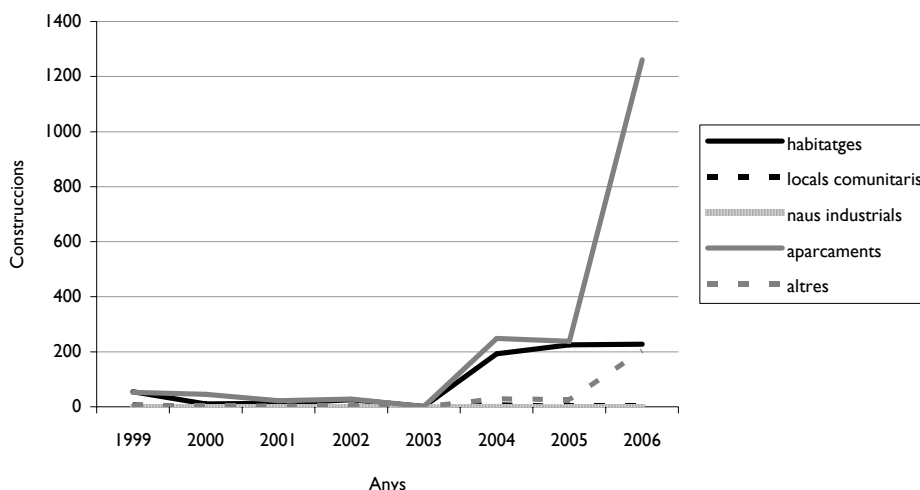
Taula 9. Evolució dels delictes registrats a Terrassa, Can Palet i Ca n'Anglada, 1994- 2006.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

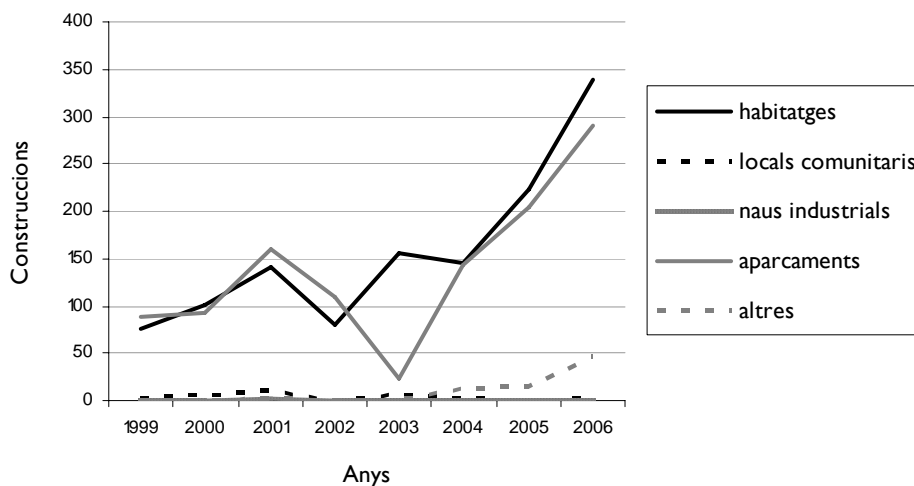
Observar les dades que ens ofereixen les llicències d'obres majors a partir d'unitats d'edificació atorgades per un i altre barri, també ens ofereix una mirada particular a l'evolució urbanística i social de Can Palet i Ca n'Anglada. Pel cas de Can Palet, destaca que entre el període 1999-2006 la construcció d'habitatges i aparcaments va paral·lela, a excepció de l'any 2003, disparant-se la construcció en els anys 2005 i 2006. En canvi, Ca n'Anglada pateix una paràlisi constructiva fins l'any 2003, que és l'any que es dona un impuls a la construcció d'habitatges, però mantenint-se a nivells inferiors dels de Can Palet, però a partir d'aquest any la construcció d'habitatge es dispara de forma considerable fins a establir-se en el darrer període observat. Mentre que a Can Palet l'evolució és diferent en un context també d'augment de la construcció d'habitatge, ressaltant-se un cert retrocés en el període 2003-2004 i repunt destacable en els darrers dos anys analitzats (per observar l'evolució de la construcció d'habitatges entre un i altre barri fixar-se en les taules 11 i 12):

Taula 10. Evolució de les llicències d'obres majors a Ca n'Anglada, 1999- 2006.

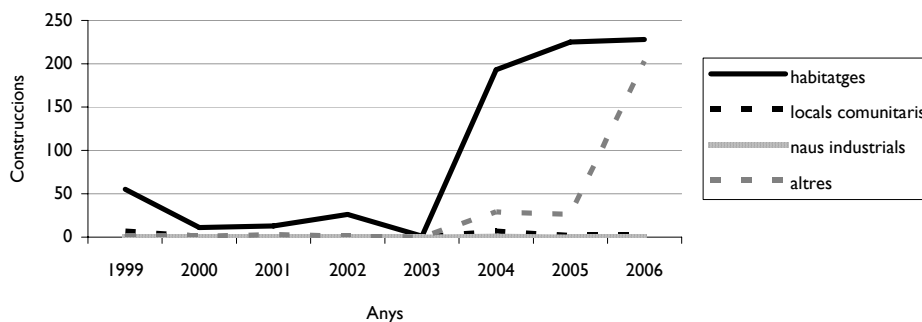
Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

Taula 11. Evolució de les llicències d'obres majors a Can Palet, 1999- 2006.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

Taula 12. Evolució de les llicències d'obres majors a Ca n'Anglada sense tenir en compte els aparcaments, 1994- 2006.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

El canvi de tendència a Ca n'Anglada és molt més marcat que no pas a Can Palet, on ja existia un procés de construcció de nous blocs habitatges que ha anat substituint el paisatge tradicional de baixa densitat del barri. El cas de Ca n'Anglada caldria situar-lo en la incidència directa de les polítiques municipals en relació, per una banda, a la reforma del pla urbanístic de la ciutat que va suposar un augment de les alçades constructives al barri, com demandaven sectors veïnals del barri, i, per una altra, la construcció de l'aparcament soterrat a l'avinguda Barcelona. Aquesta realitat no la podem obviar ja que ens dóna informació del parc d'habitatge i el procés d'assentament de població en un i altre barri; de demandes veïnals oposades en matèria de política urbanística en relació al planejament municipal, amb posicionaments més favorables a la densificació a Ca n'Anglada més que no pas a Can Palet; de la tipologia de mercat laboral centrat en la construcció en una escala de ciutat i de barri; o de conflictes veïnals pel volum i les conseqüències directes o indirectes d'algunes de les intervencions municipals, com podria el cas dels aparcaments i la relació amb polítiques de *semipeatonalització* de carrers o d'entrada en funcionament de zones blaves als barris, com ha passat en el cas de Ca n'Anglada. Es tracta d'aspectes que aniran apareixent en el desenvolupament del treball.

Si donem una ullada a la superfície de zones verdes que trobem en un i altre barri a l'any 2006 podem afirmar que estan dins el grup de barris que tenen pitjors números. Si bé les zones verdes representen el 6,1% del total de la superfície urbana de la ciutat de Terrassa, a Can Palet només s'arriba al 2% i, en el cas de Ca n'Anglada, al 3,7%. El conjunt de districtes de districte, només el Districte 3, al sud de la ciutat i on trobem el barri de Can Palet, i el Districte 4, a l'oest de la ciutat, amb un 2,8% estan per sota de la mitjana de la ciutat, restant la resta de districte per sobre del 6%. Tenint en compte la població, si bé en el conjunt de l'espai urbà de la ciutat a cada habitant li tocarien 6m² de zona verda, a Can Palet la relació seria d'1m² per habitant del barri i, a Ca n'Anglada, de 2,1m² per habitant del barri. El districte que té pitjor relació seria el Districte 4 (oest de la ciutat) amb 4,4 m² per habitant del districte:

Taula 13. Superfícies urbana i zona verda en relació a la població a Terrassa, 2006.

	superfície urbana	superfície de zona verda	població
Terrassa	21,20 km ²	1,35 km ²	203852
Districte 1	2,25 km ²	0,29 km ²	32821
Districte 2	1,44 km ²	0,12 km ²	19798
Ca n'Anglada	0,53 km ²	0,02 km ²	13764
Districte 3	8,37 km ²	0,29 km ²	31129
Can Palet	0,50 km ²	0,01 km ²	11929
Districte 4	6,26 km ²	0,16 km ²	37035
Districte 5	4,26 km ²	0,25 km ²	43474
Districte 6	3,02 km ²	0,21 km ²	39595

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

Es posa de manifest una situació d'escassetat de zones verdes en el cas dels dos barris d'estudi, més marcada en el cas de Can Palet, un aspecte al qual haurem de fer referència al llarg del treball, tant des del punt de vista d'anàlisi com de posicionaments que s'han anat recollint en el treball de camp.

Si ens fixem en la localització d'equipaments col·lectius destinats a l'educació i l'ensenyament podem veure com només Ca n'Anglada té una escola bressol pública, mentre el panorama d'escoles i instituts d'ensenyament primari i secundari és més divers en un i altre barri. A Can Palet, comptabilitzem dues escoles primàries, una pública (President Salvans) i una altra privada (Andersen), mentre que per Ca n'Anglada trobem tres centres, un públic (Antoni Ubach) i dos privats (Ramon Pont i Liceo Egara). Val a dir que per tot Terrassa trobaríem una distribució de 28 centres públics i 22 privats en l'àmbit de l'escola primària. En el cas de l'ensenyament secundari, ens trobaríem que ni a Can Palet ni a Ca n'Anglada es localitzen centres públics i només es localitzen de privats (Andersen i Cingle per Can Palet i Ramon Pont per Ca n'Anglada). En el cas del conjunt de la ciutat, la distribució de centres d'ensenyament secundari seria de 10 centres públics per 16 de privats. En el cas dels cicles formatius només a Can Palet es localitza un centre, de caràcter privat (Cingle), mentre que la relació a Terrassa és de 5 centres públics i 7 privats. Finalment destacar el cas de les escoles d'adults, on localitzaríem una al barri de Ca n'Anglada. Així mateix, i com a comentari general, val la pena observar com es produeix un cert reforçament de centres educatius privats en detriment de la presència de centres públics a barris amb una població majoritàriament de classe treballadora, una tendència que no hem de

passar per alt en relació a la concepció que el propi veïnat té de la realitat social dels barris i dels serveis públics i col·lectius.

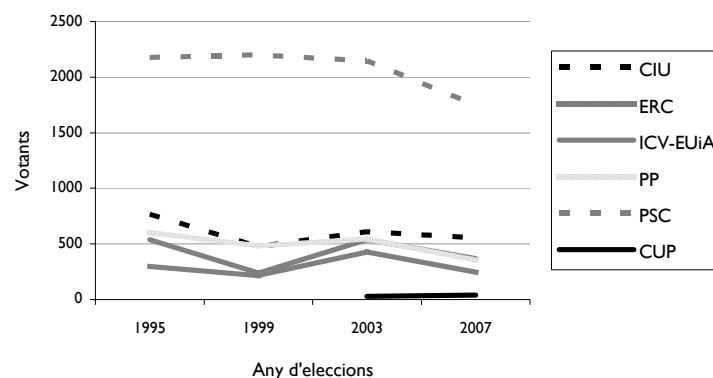
Pel que fa equipaments esportius, només Ca n'Anglada compta amb instal·lacions esportives municipals al seu propi barri, amb el cas del Poliesportiu Municipal de Ca n'Anglada. L'altre equipament que dona servei al barri de Ca n'Anglada és el Camp Municipal de Futbol de Ca n'Anglada, on té la seu l'històric club del mateix barri, el San Cristóbal, que es situa just davant del poliesportiu esmentat però que resten separats per la riera de Les Arenes, fora del que estrictament seria el barri. Pel cas de Can Palet passa una mica com amb les zones verdes, ja que el barri ha de fer ús de zones que estan destinades més a una escala de ciutat, ubicant-se els serveis i equipaments esportius a tocar del barri i, per tant, fora d'ell. Seria el cas de l'important complex esportiu que es situa a l'altra banda de l'avinguda de Santa Eulàlia, al barri veí de Can Jofresa, on es localitzen el Poliesportiu Can Palet-Can Jofresa i la Zona Municipal Esportiva de Can Jofresa, i al Parc de Vallparadís, a l'altra banda de la carretera de Montcada, on a banda del mateix parc també es situa una pista poliesportiva gestionada per l'Associació de Veïns de Vallparadís.

En relació a equipaments públics i col·lectius de caràcter municipal, cal esmentar que tant pel cas de Can Palet com de Ca n'Anglada es localitzen centres cívics, que malgrat tinguin una funció de districte i, per tant, de servei per a diferents barris, el fet de situar-se en aquests dos barris suposa una clara funció interna des del punt de vista social i comunitari. El contrari passa amb equipaments públics i municipals sanitaris, com els centres d'Atenció Primària, ja que els que donen servei a un i altre barri es situen fora dels seus marges, però en barris veïns, destacant-se la proximitat per sobre de l'accessibilitat.

Per últim, un darrer esment a la política en relació a processos electorals en un i altre barri, analitzant resultats de les eleccions municipals de 1995, 1999, 2003 i 2007, que també ens ajuden a situar-nos en la realitat social actual des del dos barris. Tant a Can Palet com a Ca n'Anglada ressalten dos fenòmens electorals: l'important pes del vot al Partit Socialista de Catalunya de Terrassa (PSC), que governa la ciutat des del retorn de les eleccions democràtiques al 1979, però amb una clara tendència a la pèrdua de

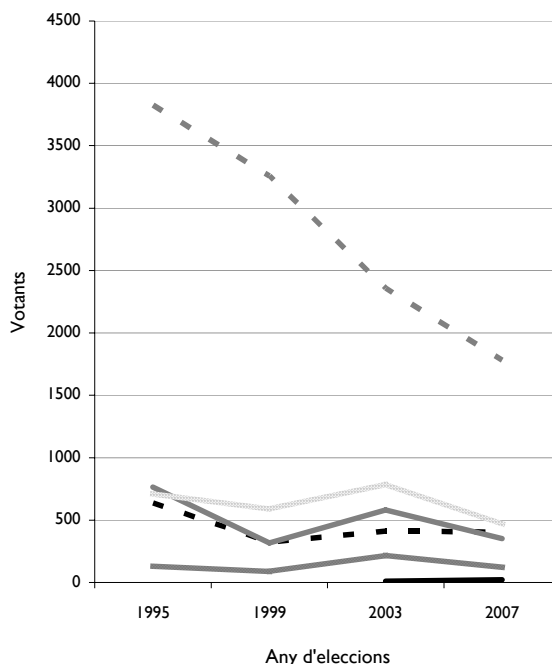
vots en els dos barris, molt més accentuada en el cas de Ca n'Anglada; l'altra, la tendència a la baixa del vot a tots els partits amb representació municipal, però amb lleus matisos, ja que la tendència és menys acusada i amb menys fluctuació en els partits conservadors (Convergència i Unió de Terrassa (CIU) i Partit Popular de Terrassa (PP)), i més acusada i amb majors fluctuacions en els partits progressistes (Esquerra de Terrassa (ERC) i sobretot Iniciativa per Catalunya Verds-Esquerra Unida i Alternativa (ICV-EUiA) i PSC). L'aparició d'altres propostes polítiques, tenint en compte les eleccions de 2003 i 2007, com la Candidatura d'Unitat Popular de Terrassa (CUP), present en els dos processos electorals, i Ciutadans-Partit de la Ciutadania (C's), només en els darrers comicis, no han suposat gaires variacions en el vot a partits polítics, encara que la incidència del partit neolerrouista ha tingut una influència més destacable a Can Palet en l'àmbit electoral, mentre que la candidatura de l'esquerra independentista terrassenca desenvolupa una tasca més arrelada i des de la base a la ciutat a través de diversos espais i col·lectius associatius:

Taula 14. Comportament electoral a Can Palet, eleccions municipals 1995-2007.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

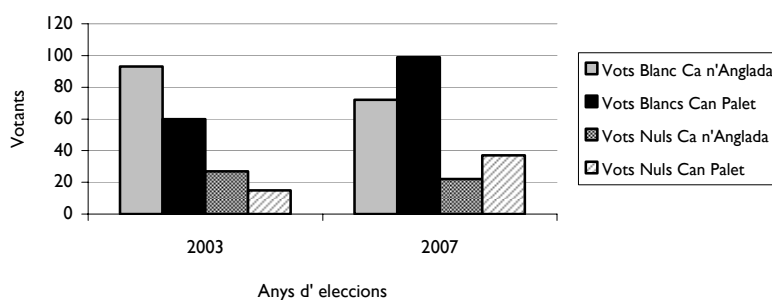
Taula 15. Comportament electoral a Ca n'Anglada, eleccions municipals 1995-2007.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

L'evolució, també entre les eleccions de 2003 i 2007, del vot en blanc i del vot nul és totalment oposada en un i altre barri, pujant tots dos tipus de vot a Can Palet i, baixant, en el cas de Ca n'Anglada:

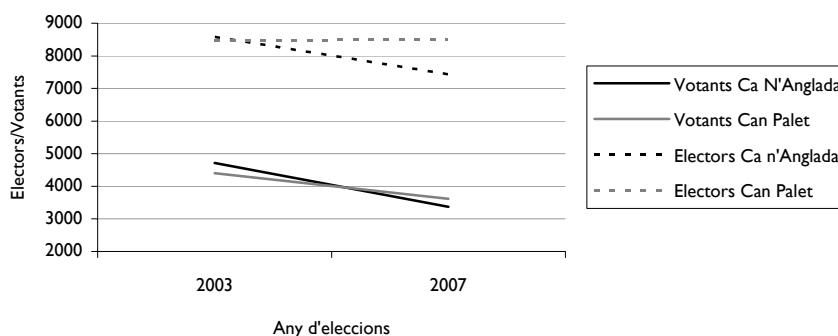
Taula 16. Comportament vots en blanc i nuls a Can Palet i Ca n'Anglada, 2003 i 2007.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

Així, en general, veiem com el vot a candidatures baixa en tots dos barris, però invertint-se la situació entre les dues darreres conteses electorals, havent passat Ca n'Anglada de tenir més vots a partits a ser-ho Can Palet. La mateixa tendència s'observa en el cens de persones amb dret a vot, havent passat Ca n'Anglada de tenir més persones electores respecte Can Palet a tenir moltes menys en les darreres eleccions, mentre la població total de tots barris ha crescut:

Taula 17. Evolució de persones votants i electores en eleccions municipals a Can Palet i Ca n'Anglada, 2003 i 2007.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa (Ajuntament de Terrassa, 2007).

Aquesta tendència ens parla de com ha anat variant la composició social, ètnica i cultural d'un i altre barri i, també, de disminució electoral, ja que el veïnat nouvingut d'origen extracomunitari establert als dos barris no se li permet votar, un aspecte que destaca més en el barri de Ca n'Anglada. Així, mentre la sortida de població en aquest darrer barri la podríem identificar amb persones d'origen autòcton i l'entrada de persones nouvingudes d'origen extracomunitari; en el cas de Can Palet no es donaria tant aquesta sortida de població d'origen autòcton i l'establiment de població nouvinguda es donaria tant per persones provinents de la mateixa regió metropolitana com de fora de la Unió Europea. En tot cas, l'altre fenomen destacable és el de l'anomenada "desafecció" de la població vers la política institucionalitzada, una tendència més acusada en el cas de Ca n'Anglada, on la confiança amb el partit més votat de la ciutat i que ha governat la ciutat des de l'any 1979, el PSC de Terrassa, s'ha anat perdent, malgrat continui essent el més votat.

Observem com les dades socio-demogràfiques consultades ens presenten dos barris amb unes caracteritzacions que podríem identificar amb barris populars, entenent-los com a llocs on s'estableixen les classes populars i treballadora, i on existeixen unes condicions de vida que podríem generalitzar, amb els seus matisos, com d'humils. Les característiques i evolució de les dades i informació analitzades ens són de suport pels temes d'interès en la recerca, relacionant evolució i característiques de la població, amb nivells d'instrucció, sectors d'activitat, activitat econòmica i urbanística o evolució del vot en eleccions municipals.

No hem de passar per alt, però, que els processos migratoris han estat els que progressivament han anat definint els dos barris, tant per les permanències com pels canvis viscuts a Can Palet i Ca n'Anglada, unes migracions que han estat motivades per diferents moments d'expansió productiva a la ciutat de Terrassa i, per extensió, a Catalunya, tant respecte el marc català, com espanyol, mediterrani i mundial. Primer va ser l'expansió del tèxtil terrassenc fins la Guerra Civil, moment en el qual cal situar el naixement com a barri de Can Palet. Després va ser el proteccionisme inicial i l'obertura posterior a les exportacions que impulsà un nou creixement urbanístic durant el franquisme, on situaríem la creació del barri de Ca n'Anglada i la seva expansió, així com la del barri de Can Palet. I, finalment, un nou cicle expansionista de l'economia terrassenca, basada en aquest cas en un mercat de treball i sector productiu que han incentivat la precarietat i la mà d'obra barata en sectors com la construcció, la indústria o els serveis de proximitat, i on cal tenir molt en compte la mateixa expansió urbanística de la pròpia ciutat de Terrassa. Han estat processos socio-territorials on s'han combinat cicles migratoris, amb les seves particularitats socials i culturals, amb el desenvolupament urbanístic, on es posa de manifest la necessitat de relacionar cicles migratoris i història dels llocs (Pascual de Sans, 2004). I és per això que hem volgut donar importància a l'escala de barri, com un espai quotidià que acaba tenint les seves particularitats a partir de processos socials i territorials d'una escala més global i general. No és el propòsit del següent apartat fer una conceptualització ni estat de la qüestió de la idea de barri sinó que, respectant l'evolució i interessos en la recerca, ens hem vist amb l'obligació i necessitat de tractar de forma especial la idea de barri en el context català, obrint-se noves expectatives de recerca geogràfica de cara al futur.

2.3.3. Barris i espais públic: els “can palets” i “ca n'anglades” més enllà de la realitat terrassenca.

Situats i situades en el context actual euromediterrani de les ciutats capitalistes i industrials i de serveis, la recerca s'ha acabat centrant en uns àmbits que tenen el seu origen, en el cas català, en la primera meitat del segle passat: les barriades o barris obrers i populars de cases barates, barraquisme, autoconstrucció parcel·lada i polígons d'habitatge. En la recerca s'ha volgut integrar –de fet en els casos d'estudi estan

integrades- aquestes diferents realitats constructives, que també responen a diferents moments migratoris que han definit part de la ciutat industrial catalana, com a *barris populars*, llocs de residència obrera i de la classe treballadora. Els barris populars als quals volem fer referència són els que responen a les idees expressades per Miquel Domingo i Maria Rosa Bonet, a partir del tractament que fan de diferents definicions de barri exposades a diferents treballs, identificant a aquests àrees urbanes amb la idea de pertinença i d'autosuficiència, donant pes i justificant el binomi barri-reivindicacions (Domingo i Bonet, 1998). I Jordi Moreres afegeix que més que un conjunt residencial en unes parts determinades de la ciutat els barris són, eminentment, “espais urbans sobre els que s’ha desenvolupat una certa socialitat, arrelada en una història recent i que genera referents identitaris i un sentiment de pertinença per a aquells que resideixen en ell” (Moreres, 1999:245).

El fixar-nos en el cas dels barris populars, pel cas català, ens permet partir d’un origen que ens pot donar elements materials, socials i culturals comuns que ens ajudin a entendre analíticament i comparativament les dinàmiques socials i territorials que es donen en l’actualitat. A partir de la dècada dels anys deu del segle passat les migracions cap a Amèrica s’aturen per donar-se un nou procés migratori intern del camp a la ciutat a l’Estat espanyol, coincidint amb la I Guerra Mundial o *Gran Guerra*, que suposa un relançament de l’economia i la producció industrial catalana i d’altres punts de la geografia peninsular. L’autoabastiment de productes que abans eren importants i la possibilitat d’exportar productes als països en guerra, possibiliten aquesta repunt econòmic i industrial. Pel cas català, estudiosos de les migracions interiors ibèriques parlen de *complex urbano-industrial de Barcelona*, on destacarien les comarques del Barcelonès, Vallès Occidental i Baix Llobregat, com a lloc d’atracció de persones i famílies obreres, sobretot en el període que va de l’any 1911 al 1930, suposant un “boom” immigratori fruit del canvi estructural que experimentà la indústria i l’economia catalanes (Arango, 2007).

Així, amb l’entrada al segle XX l’èxode rural català es concentra en la perifèria industrialitzada de Barcelona i ciutats com Sabadell i Terrassa, produint-se un important canvi en la població activa trencant la tradicional dedicació al món agrícola i ramader per augmentar-se, de forma important, les persones que es dediquen a

sectors com l'industrial i els serveis. Aquestes ciutats industrialitzades, sobretot en el tèxtil i la siderúrgia, veuen urbanitzar-se i densificar-se les perifèries que donen allotjament precari a la classe treballadora reconvertida ara en obrers i obreres. Barcelona tindrà en els anys anteriors a l'Exposició Universal de 1929, al voltant de les obres per fer possible aquesta fita històrica, una important aflluència de persones que venien a fer possible aquesta transformació de la ciutat, provinent de la Catalunya rural i de terres veïnes, com Múrcia, origen que donà peu al terme paternalista de "murcianos", eufemisme amb el que es va caracteritzar aquesta immigració que, sobretot, es concentrà al peu de la muntanya de Montjuïc, amb unes formes de vida i d'hàbitat que tan bé va saber reflectir Francesc Candel, com a persona vinculada en primera persona a aquests barris obrers i com a excel·lent narrador i novel·lista panòptic de la quotidianitat obrera immigrada d'aquells anys (Candel 1957, 1959, 1964).

A la ciutat de Terrassa, a cavall entre finals de segle XIX i inicis del XX, es viu el que s'ha anomenat *època daurada de la formació de la ciutat* (Serra i Montaña, 1992), coincidint amb l'esmentat creixement econòmic i productiu que viu el país i també la ciutat vallesana, fruit de la creixent demanda d'exportacions llaneres cap als estats en conflicte en la Gran Guerra. Una conjuntura que a Terrassa, i també a la veïna Sabadell, va suposar una clara interrelació entre indústria, immigració i ciutat, que suposa un important creixement dels nuclis urbans preexistents (Puy, 1983). La construcció d'edificacions industrials i residències burgeses es complementà amb l'expansió de la ciutat amb nous barris on es concentrà la tipologia de residència obrera coneguda amb el terme de "cases barates", sense oblidar que a l'any 1904 el municipi de Sant Pere serà annexionat al de Terrassa. L'expansió de la residència obrera es donarà a barris ja existents com Ca n'Aurell i, també, a d'altres que comencen a créixer gràcies a l'expansió de la ciutat industrial, com seria el cas de Can Palet. En altres ciutats, com la de Mataró, també es pot situar en aquest temps els inicis de la construcció social i material de barris que poden tenir paral·lelisme amb el de Can Palet, com pel cas del carismàtic barri obrer de la capital maresmenca de Cerdanyola (Lligades i de Maya, 2000).

Però no serà fins als anys quaranta quan l'infrahabitatge que caracteritzà la residència obrera a Barcelona des de principis de segle XX, s'estendrà de forma expansiva i intensa a la ciutat de Terrassa, com a la resta de ciutats industrials catalanes i de l'Estat espanyol (Hernández Aja, 1997), i que acabarà per configurar una tipologia de barri obrer i popular, on les cases barates i el barraquisme donen pas a l'habitatge d'autoconstrucció un cop es podia adquirir alguna parcel·la que s'havia de pagar normalment a propietaris privats del sòl. És un període tant de consolidació com de sorgiment del *suburbi* (Marín, 2004) que no viurà un canvi fins a finals dels anys cinquanta, amb la creació del Ministerio de la Vivienda franquista l'any 1957, i el final del control migratori en els desplaçaments a l'interior de l'Estat espanyol. Dels anys cinquanta als setanta les ciutats industrials catalanes, i de nou l'esmentat *complex urbano-industrial de Barcelona* viuran un "boom" migratori i demogràfic sense precedents (Pujades, 2007), que acabarà per configurar social i urbanísticament els barris on s'allotjà la immigració interior de classe treballadora. És l'inici de l'etapa *desarrollista*, on la figura dels polígons d'habitatge, promoguts per la iniciativa pública i privada, s'ofereix com una política de millora de les condicions d'habitabilitat de la classe obrera, un aspecte que quedarà en res fruit de l'especulació i l'afany lucratiu de les administracions locals i estatals i promotors, abaratint costos amb materials de poca qualitat i que suposarà un nou llast per barris com Can Palet i Ca n'Anglada, com veurem més endavant. L'inici i desenvolupament de l'etapa *desarrollista* tindrà com a resposta en aquestes àrees urbanes la transformació de l'esmentat *suburbi* en barri (Marín, 2004), ja que la precarietat amb la que es vivia en aquests àrees urbanes donarà lloc a l'autoorganització comunitària per millorar les condicions de vida individuals i col·lectives i prepararà el camí de la lluita veïnal dels anys setanta.

Així, l'etapa que va dels anys quaranta als setanta són un reflex humà i urbà ben viu en l'actualitat de ciutats com Terrassa, caracteritzat per les intenses i dures migracions internes i per la massificació i densificació de la població en determinades àrees urbanes, on l'especulació, la manca d'infraestructures i la precarietat de serveis a la comunitat han estat cara d'una mateixa moneda. El salt poblacional en aquestes àrees urbanes entre el 1950 al 1970 aguditzarà la demanda d'habitatge responent-se des dels ajuntaments amb una desordenada i corrupta política de construcció d'habitatge i d'urbanització de barris sencers que precaritzaran la vida present i futura d'aquestes

àrees urbanes i suposarà guanys i beneficis a propietaris i promotors. Un context de precarietat que tindrà com a resposta l'autoorganització comunitària i la lluita veïnal que ajudaran a construir social i col·lectivament un sentiment de pertinença al lloc, al barri.

Ignasi Riera apunta que “l’anàlisi del creixement urbanístic de les grans ciutats catalanes –Tarragona, Reus, Sabadell, Terrassa, Barcelona, Badalona, Mataró, el Prat, Santa Coloma de Gramenet, Cornellà de Llobregat, Sant Adrià de Besòs, Igualada, Lleida, Gavà, Viladecans, Girona, etc.- testimonia físicament una, molt especial, ‘història de la immigració’” (Riera, 2002:42). Barriades o barris populars o àrees urbanes de nova creació amb peculiaritats, que ens porta a fixar-nos en el seu procés de construcció, com pel cas tractat per Riera, citant a Pere Ríoa², on ens comenta el naixement del barri dels Camps Blancs a Sant Boi de Llobregat, admetent que no va ser un fet aïllat o casual, sinó que “va ser el resultat d’una política determinada que es va portar a terme durant el franquisme, coincidint amb les onades d’immigrants dels anys seixanta” (Riera, 2002:45). Manuel Vázquez Montalbán i Eduard Moreno identifiquen l’etapa *desarrollista* amb l’aparició del que ells anomenen un urbanisme vergonyós, “d’unes suposades vivendes protegides, fetes gairebé de cartró, del pitjor material que es podia trobar, que avui dia ja són runes, perquè, en el fons, com algú va dir ‘cada època construeix les seves runes’[, i] el franquisme ha construït moltes runes” (Vázquez Montalbán i Moreno, 1991:35). És un període on es viu una intensa i important arribada de persones i famílies novingudes a àrees urbanes com les esmentades, sense cap tipus de plans d’acollida o planificació –com està passant ara- on l’especulació malmet les ciutats i precaritzava la vida de les classes treballadores, on “la gent que arriba de fora la fiquen als ‘guetos’, on no tenen comunicació, a diferència de les distintes onades de proletariat que arribaven a primers de segle, que s’integraven en barris proletaris en contacte amb el proletariat local, i llavors la catalanització era ràpida” (Vázquez Montalbán i Moreno, 1991:37). El cas d’un dels barris estudiats ja era exemple als anys vuitanta del procés viscut a les perifèries de les ciutats de l’entorn metropolità barceloní, quan es considerava a Ca n’Anglada com un barri que “recull en la seva encara breu història tots els factors que han arribat a configurar qualsevol barri format al cinturó industrial de Barcelona durant el franquisme: primeres cases cap als

² Ríoa, P. (1995) “Camps Blancs. Sant Boi de Llobregat”. *Els barris d’Adigsa*, n°26. Barcelona: Benestar Social, Generalitat de Catalunya.

anys cinquanta, creixement barraquístic, ignorància total per part de l'Administració i posterior política de pisos de protecció oficial i, al mateix temps, presa de consciència per part de la població del seu estat marginal que a Ca n'Anglada es va concretar en una parròquia de Sant Cristòfol força crítica i contestatària al sistema" (Batalla, 1986:13).

D'aquesta manera s'ompliren les perifèries de les ciutats industrials i de serveis catalanes i espanyoles de barris precaritzats, on el veïnat es va haver d'espavilar per construir-se les cases, per urbanitzar de forma bàsica el barri i per reclamar serveis comunitaris, que donarà cos a barris humils i de classe treballadora que, encara que patint importants mancances materials, socialment, gràcies a una certa homogeneïtzació i sentit comunitaris, esdevindran importants focus de resistència antifranquista i de lluita per a la millora de les condicions de vida d'aquests barris. Jaume Botey, en els seus relats de persones immigrades durant aquest període, pel cas de L'Hospitalet de Llobregat, constata com d'important ha estat el sentiment comunitari i de pertinença en el desenvolupament i millora del barri a partir de l'experiència viscuda d'una persona gran, que destaca que "la unió que a partir d'aquell moment ha hagut, ha estat el que ha salvat al barri, perquè aquí s'ha actuat i treballat com un sol home. Han estat molts els triomfs gràcies a aquesta unitat" (Botey, 1986:161). Xavier Domènech, destaca, en aquest sentit, que l'etapa *desarrollista* de la dictadura franquista "trobà una oposició organitzada en els diferents suburbis que inicià la resposta contra les polítiques urbanístiques municipals i a favor de les millores de l'entorn urbà [i, en] l'escalfor de les lluites que s'anaren desenvolupant s'engendrà un sentiment de comunitat solidària, per falta de serveis propis; obrera, per la lluita a nivell de fàbrica que la majoria dels seus membres experimentaven; i oprimida per la desigualtat urbana i de tractament que es rebia" (Domènech, 2002:135-136). Aquesta oposició, autoorganització i lluita de la gent d'aquests barris va fer possible la construcció social d'un fort sentiment de pertinença al lloc, integrant i cohesionant a les persones entre elles i respecte el barri i, també –perquè no dir-ho- a un model de país català i progressista que s'estava construint.

L'etapa de la dictadura franquista es caracteritzarà, així, per la construcció social d'uns barris amb un fort caràcter de pertinença i reivindicatiu, en pro de les millores

materials del propi barri, però també de les condicions de vida i de treball de les famílies que hi residien, on les mancances d'equipaments i de serveis col·lectius ha estat una realitat que arribarà fins els nostres dies. L'anomenat període dels ajuntaments democràtics suposarà un gir en l'atenció i inversió en aquests barris, suposant una clara dignificació, intervenint-se en matèria d'espais públics (places, parcs i carrers), en equipaments (centres cívics, ambulatoris, escoles, etc.) i en serveis (enllumenat, clavegueram, etc.). Val a dir que no en tots els barris s'ha actuat amb igual grau, i que tampoc han estat cobertes totes les necessitats, on les condicions materials, tipus d'habitatge, equipaments i infraestructures, en relació amb altres àrees de la ciutat en millors condicions, encara els fan deficitaris. Tampoc cal oblidar l'efecte que una certa mobilitat social ascendent ha tingut en famílies o membres d'aquestes, en el cas dels i les filles, que ha fet que també es produís una relocalització en d'altres barris i municipis de l'entorn, restant en aquests barris els progenitors i altres famílies que no s'han pogut permetre aquest canvi residencial o, simplement, han apostat per aquests barris. En molts casos, l'existència d'habitatges que estan per sota de la mitjana general en les àrees d'influència d'activitats productives, reglades o no, que es sustenta amb la incorporació laboral de persones immigrades extracomunitàries, fa que aquestes optin per adquirir, en lloguer o en propietat, personal, col·lectiu o familiar, aquests habitatges. Això ha suposat un canvi social i cultural important, produint-se conflictes i recels entre diferents formes de vida quotidiana quan abans es percebia com més homogènia.

Per tant, partim d'uns espais urbans molt determinats, que en el treball s'han volgut caracteritzar amb la terminologia de barris populars i obrers. I, com hem pogut veure, desenvolupament industrial i migracions han estat processos que han confluït en determinades ciutats catalanes i espanyoles i que marquen un moment històric i un model de desenvolupament urbà concret en la realitat urbana de l'Estat espanyol i que ens facilita un marc de partida que, al mateix temps, és general i particular. General perquè ha estat un procés urbà viscut a totes les ciutats industrials de l'estat i, particular, perquè cada ciutat, i també cada barri, s'ha anat transformant d'una forma diferent malgrat s'apliquessin mateixes polítiques o actuessin mateixes administracions públiques, posant-se de manifest, de nou, la importància del component social en la creació i transformació de la ciutat i de totes les seves parts.

L'estudi d'aquests barris a Catalunya ha estat més una tasca parcial més que no pas global. Ja s'ha dit que no és la intenció d'aquest apartat fer un estat de la qüestió sobre el barri popular a Catalunya, però sí és important advertir que la proliferació d'estudis de cas concret no ha donat lloc a anàlisis més globals, com si la sentència *pujoliana*, acceptada per tota la societat catalana *institucionalitzada*, de què és català i catalana tota aquella persona que viu i treballa a Catalunya hagués suposat un uniformisme social i urbà de la realitat catalana que, la veritat i malauradament, creiem del tot irreal en l'actualitat i nefast pel desenvolupament de polítiques socials i urbanes que tinguin per objectiu cohesionar i millorar la qualitat de vida al conjunt del país. En aquest sentit, també és aclaridor veure com des persones referents en l'estudi de les migracions interiors a Catalunya i a l'Estat espanyol es posa de manifest que a "Espanya, les migracions interiors són un fet demogràfic de molt interès, que ha anat canviant de volum i de característiques durant aquest segle, segons els diferents moments històrics. Després de merèixer molta atenció tant per part dels estudiosos de la població com per part dels mitjans de comunicació, ara les migracions interiors han deixat pràcticament de ser estudiades. Tanmateix, no només segueixen sent un component important en l'evolució de la població i del poblament, sinó que són també el reflex d'altres fenòmens socials prou significatius" (Cardelús et al. 2003: 39). És una consideració amb la qual ens identifiquem.

L'actualitat d'aquests barris també ens parla d'un important salt d'escala. Les migracions interiors es van desenvolupar en un context ibèric mentre que en l'actualitat, sense obviar els moviments poblacionals metropolitans, veiem com aquests barris juguen un paper fonamental d'establiment i arrelament de migracions que tenen un àmbit mundialitzat, on les àrees de proximitat nordafricana i subsahariana i les antigues colònies espanyoles (Marroc, Sudamèrica i Filipines) són l'àmbit relacional, també, de la realitat quotidiana d'aquests barris (Ribas, 1999b). Aquesta realitat, però, no està absent de problemàtiques derivades d'un passat de discriminació i injustícia que encara avui són actualitat ja que aquests barris tornen a ser aixopluc de migrants de classe treballadora i que, de nou, presenten diferències culturals. Aquesta transformació d'escala, ha suposat en els primers anys d'establiment d'aquestes renovades migracions, una cohabitació de diferents referents culturals, però on la cohabitació espacial no es transforma en una cohabitació social, construint-se una

dualitat espacial en llocs que són compartits però que, simbòlica i significativament, les diferents realitats resten aïllades (Moreres, 1999). És per això que Moreres remarca que “corregir les dinàmiques segregadores que es desenvolupen en aquest context esdevenen actualment una de les principals preocupacions de les administracions polítiques locals a Europa” (Moreres, 1999:243). Estudis concrets que poden ajudar a conèixer aquesta renovada realitat, tenint en compte l’escala de barri, poden ser les aportacions de Natàlia Ribas, tractant el cas barceloní i català des d’una interacció entre els llocs d’origen i de destinació (Ribas, 1999a,b), o Nadja Monnet (2002) i Mikel Aramburu (2002) més centrats en el cas d’estudi de Ciutat Vella per analitzar les transformacions socials, culturals i urbanístiques que estan tenint lloc en aquest emblemàtic i històric districte de Barcelona, on les referències als espais públics concrets són constants i sobre els quals han desenvolupat els respectius treballs de camp.

L’impacte social i espacial de l’assentament de població immigrada extracomunitària, provinent dels països anomenats del sud, ha fet posar més en evidència tant les mancances, necessitats i discriminacions que pateixen aquests col·lectius com la dels propis barris on resideixen. Diferents autors apunten que “és en alguns pobles i barris on es viu més intensament l’impacte de la immigració i és en aquests llocs on ha de ser un objectiu principal aconseguir que el nivell de qualitat no es deteriori” (DD.AA, 2002), reclamant que des de diferents estaments político-administratius es treballi en pro de la qualitat en aspectes com l’urbanisme, l’ensenyament, la sanitat, la neteja o la seguretat, etc. A més, consideren que és l’espai públic “el marc on es desenvolupen les formes més actives i fèrtils de la convivència civil, a més de l’escenari per excel·lència de la integració democràtica” reclamant que cal garantir el seu gaudi i la seva accessibilitat a tothom (DD.AA, 2002). I no és casual que a l’any 2004 el Parlament català aprovés la *Llei de Millora de Barris, Àrees Urbanes i Viles que requereixen atenció especial*, amb l’objectiu de promoure la rehabilitació integral de barris, evitar la seva degradació i millorar les condicions dels ciutadans residents, una llei que tenia com a origen l’interès per intervenir, des de les administracions públiques, en aquests barris populars, com remarcaven anys abans impulsors d’aquesta llei, amb el fet de “no fer pagar la factura dels costos que té la diversitat de cultures als que tenen menys marge per cedir, als que just acaben de reconvertir el seu barri urbanísticament deficient dels

anys 50, 60 o 70, en un barri digne, amb grans penes i treballs” (Maragall, 2001). Remarcant que són barris que han viscut una important transformació i dignificació a partir de la reinstauració dels ajuntaments democràtics, gràcies al paper de veïnat i administracions públiques, es reconeixia, també, que “àrees molt extenses de les nostres ciutats pateixen problemes importants d’ordre urbanístic i social que en ocasions, lluny d’arranjar-se, tendeixen encara a empitjorar [...] sobretot són centres històrics, de polígons d’habitatges i d’àrees de creixement poc regulat” (Nel·lo, 2001: 21).

El Pla de Barris amb el que s’ha desplegat aquesta llei ha tingut incidència en el cas d’un dels barris estudiats, Ca n’Anglada, i sense ser motiu d’estudi en la recerca sí que hem pogut viure com dels objectius inicials a la realitat final hi ha claroscurs que, en definitiva, poden suposar només frustracions individuals i col·lectives en barris maltractats sempre des de dalt i l’exterior. Vicenç Navarro, arrel de les agressions racistes que es van viure al barri de Ca n’Anglada a l’any 1999 ja denunciava el paper de les *elits benpensants* que no viuen en aquests barris però que han decidit, per passiva discriminatòria o per activa intervencionista de dalt a baix, sobre què, com i quan s’ha de fer en aquests barris, referint-se al barri terrassenc com “un dels enclaus catalans que es distingí per la seva lluita contra la dictadura franquista, i que ha estat subjecte a una contínua discriminació de classe, incloent la de concentrar en ell a una gran majoria d’immigrants d’una altra cultura i llengua que han afectat profundament des de les escoles a la cultura del barri, originant una protesta que immediatament ha estat definida de racista per les elits benpensants dels mitjans de persuasió, que viuen en la seva majoria a àrees no integrades. Encara quan tot comportament racista (sigui o no violent) ha de denunciar-se i condemnar-se, tal denúncia de racisme per part d’aquestes elits mancades de credibilitat degut al seu llarg silenci davant la contínua discriminació existent contra la majoria de veïns d’aquest barri, credibilitat que també està absent quan tal denúncia de racisme és feta per autoritats governamentals que han estimulat a través de les seves polítiques públiques una polarització i descohesió social que ha significat el millor caldo de cultiu per a l’explosió de tals fenòmens. Com bé deia Martin Luther King ‘el que sempre s’oculta en la denúncia del racisme és que, amb gran freqüència, darrere del racisme hi ha classisme, que condemna a un futur de temors, inseguretats i desesperança a una classe que lluita per les engrunes del

banquet que celebren els que reproduïen amb el classisme les bases del racisme'. D'aquí que les explosions racistes en Estats Units (i a Espanya) sempre s'esdevinguin en els barris obrers més deteriorats. El problema no és, doncs, la manca de tolerància a la diversitat, sinó el temor i la inseguretat deguts a la manca d'oportunitats. L'increment de les desigualtats i de la polarització social exercit per les elits governants condueix al segon, i amb ell faciliten el primer" (Navarro, 2002:87-88). No volem carregar-nos el Pla de Barris, ja hem parlat abans de claroscurs, però sí advertir que les solucions per aquests barris han de venir de la mà del foment de la democràcia directa, de la decisió directa del propi veïnat, sobre l'anàlisi de la seva realitat, sobre les seves necessitats i sobre les actuacions a emprendre, essent les administracions públiques facilitadores del processos que s'engeguin des dels mateixos barris, facilitant i fent més accessibles i flexibles recursos públics propis ja existents a les administracions locals, com els humans del funcionariat municipal i els econòmics del pressupost i pressupostos municipals i fons públics als que es tenen accés. I aquestes solucions que reclamem no han estat les posades en marxa en el Pla de Barris, com s'ha pogut recollir en diferents converses informals que s'han tingut en el treball de camp. El dirigisme i els interessos externs i temporals, tant de les diferents administracions públiques implicades com del teixit d'entitats i organismes a les que s'han adjudicat projectes, subcontractant serveis i accions que s'haurien d'assumir estrictament des de l'administració municipal, han passat per damunt de les necessitats i característiques del veïnat de Ca n'Anglada, i de la tasca de generar processos que tinguin consolidació en el temps, que generin dinàmiques que s'assumeixin per part del propi veïnat i tinguin sosteniment en el temps, en la quotidianitat, i no apareguin per desaparèixer un cop el programa ha finalitzat.

Els "can palets" i "ca n'anglades", al llarg de la geografia catalana, són recurrents per una història compartida de progrés industrial i migracions que ha marcat la transformació del conjunt del territori català, connectant-lo de forma directa amb la resta de la Península Ibèrica i amb d'altres regions més àmplies com la mediterrània i Amèrica central i del sud. Aquesta és una realitat a la qual hem volgut fer referència en la presentació de les àrees d'estudi, ja que ens marcarà un pas en el camí recorregut en la present recerca i en els posteriors capítols, i que hem cregut convenient posar de manifest just abans d'entrar en els capítols on s'ha abocat estructuradament la vivència

acumulada en el treball de camp desenvolupat als barris terrassencs de Can Palet i Ca
n'Anglada.

Recapitulació.

A tall de resum, en primer lloc, voldríem deixar clara la concepció d'espai públic amb la que hem intentat treballar en aquesta recerca. No ens hem centrat en una consideració tancada dels espais públics, defugint d'un treball centrat només en una plaça de barri. Aspectes com la identitat i l'arrelament al lloc, la lluita veïnal i política, la participació veïnal, el paper de les institucions públiques, els mitjans de comunicació, la vida quotidiana, la conflictivitat social, el canvi social i cultural, la violència xenòfoba o la convivència i les relacions obertes i sinceres entre diferents realitats socials, ètniques i culturals, són aspectes d'una complexa vida de barri que nosaltres hem intentat entendre a través de la vida de i en el barri, ja fos desenvolupada a espais oberts, semitancats o tancats. Dues definicions creiem que ajudaran a profunditzar en aquesta concepció d'espai públic, definint-lo com “el conjunt d'escenaris heterogenis, susceptibles de ser utilitzats, habitual o esporàdicament, sense més restriccions que les imposades en virtut de les lleis generals, les ordenances i el sistema d'autocensures morals i estètiques que regulen, amb bastant eficàcia, les formes d'interrelació i de comportament de les persones i els col·lectius” (Montesino, 2002:51), afegint que és “aquell espai de propietat pública o privada, que és de lliure, encara que no necessàriament de gratuït accés de la població d'una ciutat, comuna o veïnat, per a què aquesta pugui desenvolupar activitats socials, culturals, educacionals, de contemplació i recreació” (León, 1998:31). És per això que en el present treball de recerca s'ha basat en una concepció àmplia d'espai públic, treballant tant les pròpies places públiques i carrers com els equipaments col·lectius, però també espais importants en la vida relacional del barri com els bars i botigues, sense defugir a la socialitat que es dona a les pròpies llars, entenent que tots aquests àmbits són part de la vida social d'un lloc, essent vitals per al transcurs de la vida quotidiana.

És per això que l'escala de barri ha estat important per nosaltres des d'un primer moment, ja que l'espai concret d'una plaça ens diu ben poca cosa si no el contextualitzem en el seu context urbà immediat, el barri. Uns barris que hem volgut que siguin els que al llarg de la història recent han allotjat a persones i famílies humils de classe treballadora, essent aquesta una opció personal volguda, perquè és en aquests barris on es situen els meus orígens i també on he crescut, essent una qüestió d'identificació, orgull i compromís, però sense oblidar l'interès geogràfic i científic

respecte aquestes realitats socials i urbanes sobre les que encara avui existeix una certa posició oficial i institucional de cautela i de no voler furgar en un passat recent que, mal li pesi algunes persones i a sectors molt concrets de la societat catalana, són realitats socials i urbanes complexes a la Catalunya actual.

Els casos terrassencs de Can Palet i Ca n'Anglada són, doncs, excusa per poder desenvolupar aquest interès pels barris populars, però també són en si mateixos casos propis, originals, amb els quals ha acabat havent-hi una quotidianitat i proximitat que ha facilitat el poder arribar a bon port en aquesta recerca. L'aposta per una metodologia el més propera i flexible possible a la realitat i necessitats de les persones i els barris amb els que s'entrava en contacte cal entendre-ho com un procés continu de reconstruccions i readaptacions dels mètodes emprats en el treball de camp que també ha facilitat, amb el temps, una implicació i participació directa en la vida quotidiana dels dos barris. El procés viscut, des del punt de vista metodològic, ha estat, doncs, de caire convivencial entre àrees d'estudi i persona investigadora, que a banda de suposar una altra font d'informació directa, de contrastos, de familiarització, de confiança mútua, també ha suposat un anar fent on més que imposar-se les necessitats de la recerca s'ha volgut que s'imposessin les realitats quotidianes de les àrees d'estudi.

3. EL PROCÉS DE CONSTRUCCIÓ HISTÒRICA DE CAN PALET I CA N'ANGLADA: DE LA "PERIFÈRIA" AL "CENTRE"

3.1. ELS ORÍGENS DE CAN PALET I CA N'ANGLADA:
BARRIS OBRERS DE LA TERRASSA INDUSTRIAL.

3.2. ELS DESPLAÇAMENTS MIGRATORIS PER RAONS POLÍTIQUES I
ECONÒMIQUES I LA CONSTRUCCIÓ MATERIAL DELS BARRIS:
CASES BARATES, AUTOCONSTRUCCIÓ I POLÍGONS D'HABITATGE.

3.3. LES NECESSITATS COL·LECTIVES EN UNS BARRIS EN CREIXEMENT:
LA LLUITA VEÏNAL PER LA DIGNIFICACIÓ DE CAN PALET I CA N'ANGLADA.

3.4. LA INTEGRACIÓ TERRITORIAL A LA CIUTAT
DE CAN PALET I CA N'ANGLADA AMB LA REINSTAURACIÓ
DELS AJUNTAMENTS DEMOCRÀTICS.

Recapitulació

3. EL PROCÉS DE CONSTRUCCIÓ HISTÒRICA DE CAN PALET I CA N'ANGLADA: DE LA “PERIFÈRIA” AL “CENTRE”.

Un cop contextualitzada la recerca des del punt de vista teòric, metodològic i del lloc, volem desplegar el treball d'anàlisi a partir del procés de construcció històrica dels dos barris. Tant Can Palet com Ca n'Anglada són resultat d'un procés socio-urbà que els ha consolidat com a barris. La localització dels dos emplaçaments té els seus orígens en la perifèria del nucli central de la ciutat de Terrassa, però amb el pas del temps els dos barris s'han anat integrant, territorialment i socialment, cada cop més a la ciutat de Terrassa. En tot aquest procés creiem que cal ressaltar tres etapes que han estat referencials per entendre la configuració interna de Can Palet i Ca n'Anglada i d'aquests barris respecte el conjunt de la ciutat: l'autosuficiència en les necessitats més bàsiques de les famílies, la lluita veïnal organitzada per a la dignificació del barri i el procés de descohesió comunitària quan els dos barris han passat de ser perifèria a integrar-se en el teixit urbà central de la ciutat. Aquestes tres etapes es presenten d'una forma correlativa i lligades entre sí i ajuden a entendre l'actualitat urbana, social i quotidiana i simbòlica i identitària de Can Palet i Ca n'Anglada que tractarem en els següents capítols, remarcant que la construcció social dels barris ha generat permanències en el que és la definició del lloc però que aquest mateix lloc ha vist com les realitats canvien i els barris es transformen.

3.1. ELS ORÍGENS DE CAN PALET I CA N'ANGLADA: BARRIS OBRERS DE LA TERRASSA INDUSTRIAL.

Per presentar els orígens de Can Palet i Ca n'Anglada hem de fer referència, en primer lloc, als seus topònims, que fan referència a dues cases pairals de les quals es té constància des de finals de la Baixa Edat Mitjana. Pel cas de Can Palet, es situen els seus orígens en el segle XIII a l'entorn de la Quadra de Vallparadís, un ampli territori agrícola fèrtil propietat d'un únic senyor i on estaven dispersos diferents masos, entre ells el de Can Palet (Boix, 1978).

Imatge 12. El carrer Colom a Can Palet a l'any 1947.

Font: Fons Baltasar Ragon (Arxiu Tobella).

Històries i llegendes són referides a l'indret on es situava la masia de Can Palet, en relació a la pràctica de la bruixeria, que costà la vida a diferents dones terrassenques que van ser penjades públicament a la riera de Les Arenes (Farré, 1984; Boix, 1978). Ca n'Anglada, per la seva part, té l'origen en la masia homònima de la que es té constància des del segle XV i tenia annexada l'ermita de Sant Cristòfol (Batalla, 1986).

Imatge 13. Els futurs terrenys del barri de Ca n'Anglada als anys quaranta.

Font: Gerència Municipal d'Urbanisme de Terrassa.

Ambdues masies encara continuen dretes i, malgrat siguin indrets referencials i emblemàtics per persones residents als dos barris, una i altra han tingut i tenen diferents problemes d'integració als barris, tant des del punt de vista urbanístic com social. La masia de Can Palet, en mans privades, resta quasi aïllada de la trama urbana de Can Palet i de la vida social i comunitària del barri. La masia de Ca n'Anglada, ha estat i està destinada a usos públics i col·lectius (biblioteca o tallers de formació i inserció social) i és ara quan hi ha projectes municipals en marxa per acabar d'integrar l'espai al barri, ja que fins ara ha restat en un recinte tancat no obert als carrers on es situa.

3.1.1. Industrialització i migracions camp-ciutat.

En tot cas, el procés que explica la configuració i consolidació com a barris de Can Palet i Ca n'Anglada és el d'industrialització de la ciutat de Terrassa que va donar lloc a l'establiment de persones i famílies de classe obrera que s'allotjà a prop dels nous espais industrials i, normalment, en la perifèria que es començava a urbanitzar, com era el cas dels inicis de Can Palet, amb les primeres construccions humils cap a l'any 1907 a l'antic carrer del Gall, al llarg de l'eix de l'actual carretera de Montcada entre els carrers Agricultura i Colom (Batalla, 1984). L'entrada en funcionament de l'Escola Industrial a l'any 1902, i l'establiment al sud i est del nucli central de la ciutat,

travessant els límits de la carretera de Montcada i el torrent de Vallparadís, de grans centres industrials com Terrassa Industrial, Sala i Badrinas, Torredemer, SAPHIL L'Anònima o Electra Industrial AEG (Puy, 1983; Marcet, 1998; Solé i Sanabra, 2000), incidiran de forma decisiva en l'expansió urbanística residencial obrera, seguint un model d'eixample:

«A veure, el barri de Can Palet era el carrer Colom. A principi de segle van fer la universitat, que a llavors era Escola Industrial, i tot lo que és avinguda Jacquard, hi havia totes les indústries que Terrassa va treure fora, fora del casc. Llavors [...] van construir les cases prop de les indústries, eren cases angleses, barates, típiques d'una planta amb passadís molt llarg, tres habitacions, cuina i lavabo al pati». [6:21].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

En aquest inicial procés urbanitzador distingiríem dos episodis claus que expliquen el pas de perifèria rural a barri residencial obrer en els dos barris: l'esclat a Europa de la Primera Guerra Mundial al 1914 i la victòria del cop d'estat franquista a l'any 1939. Són dues etapes on les necessitats individuals de famílies pobres i necessitats tenen resposta en les necessitats productives locals que viu la indústria terrassenca, en el primer episodi per la creixent demanda externa i, en el segon episodi, per les condicions favorables als industrials tèxtils terrassencs que suposa un període autàrquic i proteccionista. Val a dir, però, que en el cas de l'etapa que s'inicia amb la postguerra, a la millora de les condicions de vida se suma el paper de la repressió i la persecució polítiques que va motivar, també, bona part de les primeres migracions dels anys quaranta, distingint entre els desplaçaments de postguerra, del 1939 fins el 1957, i els desplaçaments del *desarrollisme*, des de finals dels cinquanta fins el 1973 (Marín, 2004), un darrers desplaçaments que marcaran de forma decisiva la consolidació com a barris de Can Palet i Ca n'Anglada, com veurem en el següent apartat del present capítol.

Les migracions que es desplacen a Terrassa entorn als anys de la Gran Guerra, com ja hem dit, marcaran la creació del barri de Can Palet, la majoria provinents de l'interior del Principat, País Valencià, Aragó i Múrcia i, les que es desenvoluparan a partir de la postguerra, acabaran per urbanitzar aquest barri i marcaran la configuració i consolidació com a barri de Ca n'Anglada, provinent la majoria del migdia peninsular. No hem de passar per alt aquestes etapes migratòries i la diversitat cultural i geogràfica d'aquestes, ja que incidiran en les formes relacionals comunitàries passades i presents i,

també, en la creació d'un imaginari col·lectiu respecte cada barri. Així, abans de la Guerra Civil (1936-1939) Ca n'Anglada no passava de ser un llogarret dels afores de la vila amb els seus camps de conreu i on ressaltava, entre la carena que dividia la riera de Can Palet (actual Avinguda de Barcelona) i la riera de les Arenes, l'ermita de Sant Cristòfol i la masia de Ca n'Anglada. En canvi Can Palet, també entremig de dos torrents, l'homònim i el de Vallparadís, iniciava la seva configuració de barri residencial de classes treballadores i menestrals a partir de l'eix vertebrador del carrer Colom, on s'ubicarà a partir de l'any 1932 la parròquia de Sant Josep al carrer Colom, que marcarà la incipient personalitat del barri de Can Palet (Boix, 1982; Batalla, 1984). Les famílies que s'assenten al barri provenen d'entorns rurals propers a Terrassa (Vacarisses, Mura, Matadepera, etc.) i de territoris veïns del Principat (País Valencià, Aragó i Múrcia), essent la tipologia d'allotjament predominant en aquesta primera etapa l'anomenada *casa barata* (Marcet, 1987):

«La primera immigració forta que va poblar Can Palet era catalana, i allavons ja si venien de Lleida o de la Franja o no sé... jo sé que el meu home parla d'una senyora que li deien la Ramona fragatina, jo em pensava que era perquè fregava i no, és perquè era de Fraga [...]. La Maria Rovira, la seva mare era de pagès, era de Mura, el seu pare era d'una casa de pagès que se'n deia Puigdoure, que queda entre mig de Mura, Rocafort i Talamanca». [23:25].

Georgina, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1945. 15 d'abril de 2005.

«[...] hi havia les Cases Barates allà on jo vivia, li deien les Cases Barates, perquè bueno, eren casi bé totes iguals, aquelles modestes, i hi havia deu o dotze cases [...]. La meua família van venir de la part de Múrcia i ens vam instal·lar aquí a Can Palet, al carrer del Sindicat. I allà vam néixer [...]. Els immigrants érem famílies senceres, marxàvem dos o tres famílies». [20:12-20:15].

Arnau, veí de Can Palet, nascut al 1930. 19 de maig de 2005.

L'ambient que es vivia era una combinació entre un ambient rural agrícola i un ambient urbà i industrial. Els camps de conreu començaven a deixar pas a les humils residències per a famílies de classe treballadora, però encara els habitatges no s'aglomeraven i amb una disposició encara dispersa, excepte en el cas de les cases barates. Les feines a les indústries es combinaven amb les feines en camps dels voltants del barri:

«El meu pare treballava al Terrassa Industrial, [però] el diumenge i el dissabte a la tarda, o el diumenge al matí, ja se n'anava que teníem una vinya, perquè el meu avi era molt pagès, i teníem una vinya i anava a treballar a la vinya[...]. Al capdavall del carrer Colom tot allò eren vinyes». [17:7-17:8]

Virgínia, veïna de Can Palet, nascuda al 1926. 12 d'abril de 2005.

El període republicà va tenir importants repercussions al barri de Can Palet, com per exemple en l'àmbit de l'escola de barri, passant-se d'un model d'escola separada per sexes a ser mixta. La rebel·lió feixista de 1936 també va tenir les seves conseqüències a Can Palet, desenvolupant-se accions contra la representació de la institució religiosa catòlica, fent fora al capellà i a les monges que residien a la parròquia de Sant Josep i adaptant a nous usos col·lectius l'espai parroquial. Són episodis que la gent més gran que viu al barri encara recorda i han estat comentats a les entrevistes, essent la base de sentiments contraposats que encara avui fan que les coses es mirin, es sentin i s'expressin de forma molt diversa.

Amb la victòria del cop d'estat franquista sobre la legalitat republicana, s'entrà en una etapa de penúries humanes en tots els sentits. A Terrassa han de coexistir un sector vencedor i un altre de vençut, en un context en què les fàbriques ràpidament tornaren a funcionar sota el règim autàrquic franquista, que va desenvolupar un proteccionisme molt beneficiós pels industrials tèxtils terrassencs, pujant la producció i les necessitats de mà d'obra. Mentre que a ciutats com Terrassa els industrials reclamaven mà d'obra, a comarques com les andaluses s'expulsava a les classes populars del camp i de les mines. L'exemple de la diàspora andalusa és colpidor, amb centenars de persones obligades a desplaçar-se des dels seus municipis a ciutats industrials com Terrassa, on l'anonimat per evitar la persecució política era més fàcil d'aconseguir i les possibilitats de trobar treball i un sou amb el que viure eren més que probables. Entrem en l'etapa de la postguerra, un període a partir del qual Can Palet i Ca n'Anglada acabaran de configurar-se com a barris populars de la perifèria del nucli central de la ciutat de Terrassa.

3.2. ELS DESPLAÇAMENTS MIGRATORIS PER RAONS POLÍTIQUES I ECONÒMIQUES I LA CONSTRUCCIÓ MATERIAL DELS BARRIS: CASES BARATES, AUTOCONSTRUCCIÓ I POLÍGONS D'HABITATGE.

No serà fins a partir de 1945 quan a Ca n'Anglada, a diferència del barri ja establert de Can Palet, es comença a consolidar un nucli urbà a la part més alta del barri, a la seva banda meridional, al costat de la masia de Ca n'Anglada i l'ermita de Sant Cristòfol, i seguint la carena que dividia les rieres de Les Arenes i la del torrent de Can Palet:

«En un principi vam viure a la zona del que és el carrer Verge del Mar, al costat on vivien les monges, de la masia de Ca n'Anglada, de l'ermita de Sant Cristòfol, i això representa que és la part alta de Ca n'Anglada, perquè, clar, els veïns ja sabien que viure a la part baixa doncs, al costat de la riera era problemàtic». [35:2].

Salvador, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1948. 8 de maig de 2002.

Les dures condicions de vida, el clima repressiu dels colpistes vencedors i les necessitats de ciutats industrials com Terrassa expliquen les expulsions d'Andalusia, Castella-La Manxa, Múrcia o Extremadura, i els assentaments a barris com Ca n'Anglada o Can Palet. La població nouvinguda que arribava als dos barris veia en ciutats com Terrassa la possibilitat d'iniciar un futur millor, car la ciutat vivia una etapa de creixement de la producció gràcies al proteccionisme del sector tèxtil que es va impulsar des de l'administració franquista. Can Palet viurà en aquella etapa un fort impuls transformador, tan urbanísticament com social i culturalment, amb l'arribada de població nouvinguda provinent del migdia peninsular:

«Quan jo vaig venir aquí, això encara... aquests carrers estaven de terra, mig construït, molts solars buits, moltes casetes petites, casetes malparides, parlant amb perdó, que se les feien com podien els del poble, que venien d'allà on venien els pobres, venien de Jaén, venien d'Almeria, venien de Còrdova, [...]. Aquí venien, es muntaven un terrenillo, que el pagaven com podien amb sacrifici, treballant els diumenges, es fotien la caseta». [29:12]

Eduard, veí de Can Palet, nascut al 1943. 14 de març de 2005.

La duresa del moment era viscuda quotidianament per les persones que ja residien en un i altre barri, havent de superar les dificultats d'una vida quotidiana que s'havia transformat en pobresa i misèria, amb vertaderes dificultats per poder proveir-se de queviures i emportar-se alguna cosa a la boca:

«[...] jo fins que no vaig venir aquí no vaig poder menjar, les coses com siguin. Perquè la gent que veníem d'allí no podíem ni menjar. Llavors, un cop que vam venir aquí ja vam trobar l'ajuda de tothom». [7:1].

Judit, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1936. 4 de febrer de 2003.

Algunes persones entrevistades ens han parlat de com els pares i mares s'esperaven a la via abans que arribés el tren a l'Estació del Nord per recollir queviures que s'havien llençat prèviament i que s'havien aconseguit a partir de l'estraperlo, evitant així que la Guàrdia Civil els hi prenguéss les mercaderies un cop arribats a l'estació. Són episodis que també han estat esmentats en treballs pre-existents sobre la història de Terrassa que relaten com a l'any 1946 es produí un amotinament de dones que esperaven els queviures i que havien estat requisats per la Guàrdia Civil als estraperlistes (Marcet, 1987).

3.2.1. Condicionants urbanístics i cohesió comunitària a través de l'etapa d'autoconstrucció material dels barris.

Un nou veïnat, més o menys ideologitzat i del tot necessitat, s'assentava en una zona periurbana per urbanitzar, Ca n'Anglada, i d'altres s'assentaven al barri ja establert de Can Palet, però en un lloc i un altre s'anava ocupant sòl privat més o menys planificat des del punt de vista de carrers. Uns i altres assentaments s'establiren sobre zones parcel·lades, el que denota una certa planificació de la urbanització, seguint-se les línies marcades pel planejament d'abans de la Guerra Civil, les del Pla Viñals de 1933, que guiarà el posterior pla de Pratmarsó del 1949, seguint un model d'eixample que aviat serà estroncat pel creixement especulatiu i desequilibrat del franquisme.

Imatge 14. El Pla Pratmarsó, 1949.

Font: Gerència Municipal d'Urbanisme de Terrassa.

En aquest període el que hem de destacar, en un i altre barri, és que la majoria de famílies nouvingudes de fora del Principat assumien l'autoconstrucció dels habitatges, originant-se el barraquisme i el fenomen de les estades i els "rellogaments":

«Y nos metimos con mi hermano, que era una barraquilla pequeña, y arriba había otra barraca vacía y entonces la dueña pues nos la alquiló. Pero allí no había agua caliente, ni agua fría dentro, tenías que salir al terrado». [3:13].

Juana, veïna de Can Palet, nascuda al 1941. 3 de desembre de 2004.

«[...] venien del poble i anaven a parar a casa dels parents, i llavors encara que nosaltres no tinguéssim una casa adequada per recollir a ningú, però venien del poble i llavors sabia greu de dir que s'havien d'estar al carrer [...] i mentrestant Ca n'Anglada es va anar fent gran». [9:34].

Olga, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1938. 17 de març de 2003.

L'autoconstrucció va tenir dues conseqüències de cara al futur: per una banda, va condicionar la trama urbana, intensificant l'ocupació del sòl amb uns habitatges que es construïen a partir d'estructures molt precàries i, per una altra, va significar la construcció d'un fort vincle comunitari i de pertinença. Es va tractar d'un procés vital, viscut, que ha arribat fins els nostres dies, ja que moltes d'aquestes cases encara avui continuen essent remodelades i actualitzades per aquelles mateixes famílies. A més, són moltes les persones que optaven per fer-se la casa en un clar posicionament personal a favor d'assentar les bases d'un patrimoni familiar que fills i filles poguessin gaudir i aprofitar, sense oblidar l'important simbolisme que suposava la casa unifamiliar i adossada enfront el pis en un bloc d'habitatges:

«Ells no volien anar a un pis. Perquè en aquell mateix moment s'estaven donant els pisos d'allà dalt, però bueno, ells no volien un pis i havien de treballar sobre la seva casa. Suposo que sí, suposo que sí, no ho sé. I els meus pares és la tercera que tenen. Totes van ser fetes per ell. I tot va ser cases baixetes, mai hem viscut en un pis, mai». [8:22].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

Cal parlar llavors d'una necessitat i d'un idealisme que han assentat les bases d'un fort arrelament als barris i que en el moment de més activitat autoconstructiva va suposar la construcció social de forts llaços de solidaritat i d'interrelació entre el veïnat:

«Había mucha [solidaridad], mucha, mucha, no se miraba que eras de Andalucía, ni que eras de este sitio ni que eras del otro, que era un vecino que lo veías ahí y te quitabas la chaquilla y decías “venga, vamos a trabajar hasta el mediodía” o a llenar de hormigón y piedras, porque entonces no había hierro,... solidaridad mucha, muchísima». [15:17].

Justo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1932. 2 de desembre de 2002.

Les dures jornades de treball en les indústries de la ciutat només deixaven els dissabtes i diumenges lliures i, amb els pocs estalvis que s'anaven fent, es comprava a poc a poc el material per construir-se la casa, reconeixent-se que va ser una etapa dura i de molts sacrificis. Malgrat les penúries i les dures condicions de vida la solidaritat i l'autoajuda comunitàries feien possible que els barris anessin agafant cos, participant-se de forma col·lectiva en la construcció de les cases:

«Yo cuando vine aquí había unas diez casas, en los años sesenta, bueno, había muchas casas, pero que había dos aquí, cuatro allí, eran todo solares, y a raíz de ahí uno se compraba un solar, compraba a unas pesetas el metro, que era lo que valía por entonces, ha ido subiendo, cada uno se ha hecho su casita como ha podido, comiendo papilla, y así sucesivamente». [15:13].

Justo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1932. 2 de desembre de 2002.

A Ca n'Anglada, com ja havia passat a Can Palet, també es va donar un altre tipus d'assentament, el de cases barates destinades, bàsicament, a famílies obreres d'origen català. Aquest tipus d'assentament va caracteritzar els inicis de la urbanització de Can Palet, donant allotjament a les famílies obreres que s'assentaren al barri durant el primer terç del segle XX. A Ca n'Anglada, però, aquesta modalitat d'allotjament va ser minoritària i, encara que humils en un primer moment, eren d'una major qualitat que les construïdes a partir de l'autoconstrucció. Les possibilitats d'adquirir una llar a través de l'empresa on es treballava era una possibilitat que no es deixava escapar malgrat que no es tingués predilecció per barris com Ca n'Anglada:

«Ca n'Anglada tenia molt mala fama perquè hi havia moltes punyalades, i, bueno, nosaltres vivíem a Can Palet, la meva filla encara viu, i els meus pares tenien la casa. Llavors vam haver de marxar de casa dels meus pares i el meu marit, el seu amo, tenia aquestes cinc cases, que són totes iguals. I li va demanar una i li va donar aquesta. I deia "saps què, ens donaran una casa a Ca n'Anglada" i li vaig dir "jo no vull anar a viure a Ca n'Anglada, oooj! [...] Mira, fa trenta-vuit anys que ens estem ara, sí aquest mes, i pensa que estic feliç aquí». [29:1].

Rosa, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1932. 18 de novembre de 2002.

A partir dels anys cinquanta la urbanització dels dos barris es va desenvolupar a través d'un clar procés de construcció intensiva i extensiva caracteritzat per l'afany dels propietaris del sòl i dels promotors en obtenir la màxima rendibilitat econòmica amb la venda de parcel·les davant l'important demanda i necessitat de sòl per edificar. En aquest context va ser del tot normal que les males pràctiques de promotors i propietaris estiguessin a l'ordre del dia, amb la complicitat de l'administració local, fet que provocarà que, en barris com Ca n'Anglada, es dividissin per la meitat les illes

projectades pels plans anteriors, fent passar pel mig uns carrers que no estaven planificats, fent així que s'augmentés la densitat edificatòria i les plusvàlues per la venda de sòl, o que a Can Palet s'edifiqués pràcticament tot el sòl disponible amb cases i blocs d'habitatges. Altres pràctiques irregulars han estat comentades a les entrevistes com la venda de parcel·les a tres famílies diferents, posant de manifest la manca d'escrúpols de molts propietaris que s'aprofitaren de les necessitats, amb el vist-i-plau i complaença de les autoritats polítiques locals d'aquell temps:

«Teníem uns veïns que s'hi van comprar un terreny per fer una casa, i un dia es van anar a mirar el terreny, un matrimoni jove eren. I van anar a allà "mira, veus, guaita, podem fer així, podem fer aixàs" i hi havia un altre matrimoni que també distribuïen la casa, van discutir "que aquest terreny no és nostre?" "no ho sé, aquest terreny l'hem comprat nosaltres" "no, no, si és nostre aquest terreny"... ho havien vengut a tres persones. Al final se la van quedar ells». [29:3].

Rosa, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1932. 18 de novembre de 2002.

Aquest procés especulatiu esdevindrà, amb els anys, un autèntic llast pels dos barris, ja que es va condicionar la trama actual de Ca n'Anglada i Can Palet, amb una elevada densitat edificatòria, amb pocs serveis i equipaments col·lectius i espais públics oberts, deficiències que no s'aniran cobrint, en part, fins a partir dels anys vuitanta. Al mateix temps, aquest període serà clau per a la construcció social i simbòlica d'un sentiment de comunitat i de pertinença, en relació al barri i als espais de vida concrets -la casa, el carrer i els pocs espais públics i de trobada existents als dos barris- on el fet d'haver-se construït les cases o que el veïnat mateix fes la urbanització bàsica del barri -xarxes de clavegueram, llum o aigua- serà una experiència viscuda que assentarà les bases d'unes identitats de barri molt marcades que analitzarem més endavant.

3.2.2. Els canvis que vénen de fora dels barris: la política *desarrollista* franquista i els canvis ideològics del Concili Vaticà II.

A finals dels cinquanta i principis dels seixanta Terrassa pateix tres condicionants, dos de generals i un de local, que faran que la ciutat faci un tomb urbanístic i poblacional, entre d'altres aspectes. Per una banda, i a escala general, la dictadura, amb el vist-i-plau de les potències del bloc occidental capitalista, deixa l'etapa autàrquica per iniciar un nou cicle, el *desarrollisme* (1959-1973), que suposarà una crisi de sectors sobreprotegits durant el període autàrquic, com el tèxtil, molt establert a Terrassa,

però permetrà l'entrada d'inversions estrangeres, instal·lant-se noves empreses i desenvolupant-se nous sectors productius. Al mateix temps, l'església catòlica fa un gir de fons, forma i mètode després del Concili Vaticà II que suposarà una interpretació més oberta de l'Evangeli i permetrà, malgrat les reticències de la jerarquia eclesial espanyola, que impulsava i es mantenia fidel al nacionalcatolicisme franquista, que es desenvolupés una interacció cada cop més fructífera entre marxisme i cristianisme, fet que a Terrassa, com a molts d'altres llocs de l'Estat, suposà la complicitat de molts joves capellans i de les parròquies amb l'autoorganització veïnal i la lluita clandestina antifranquista.

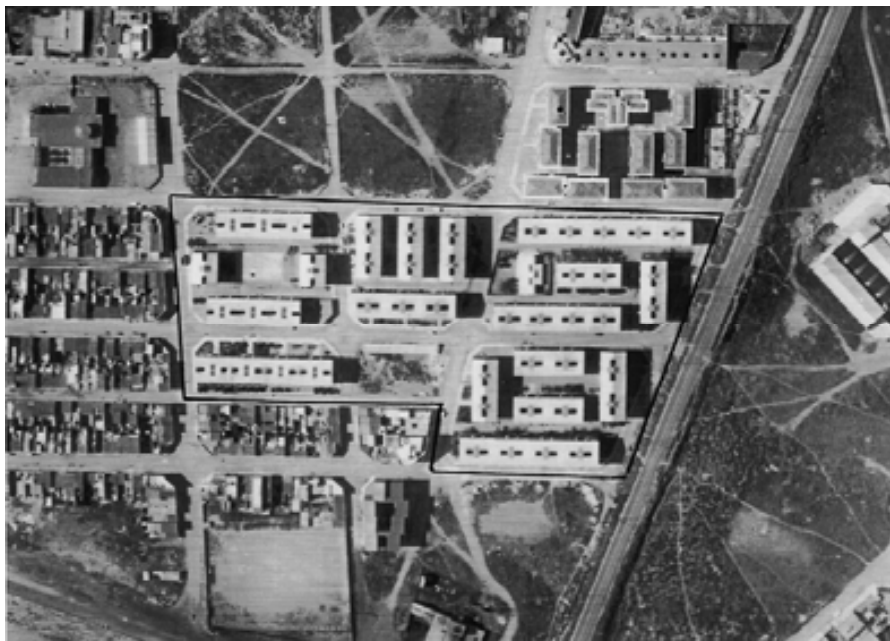
Per una altra banda, i a escala local, Terrassa com molts dels municipis de les comarques del Vallès, el Barcelonès i el Baix Llobregat, van patir les riuades de 1962, amb centenars de persones mortes i desaparegudes. Al desastre natural se li sumava el drama humà, amb més de tres-centes persones mortes a Terrassa, per la corrupció política i urbanística imperant, on l'administració local va fer la vista grossa davant la venda de parcel·les en terrenys inundables per part de promotors i propietaris del sòl, àrees que van quedar totalment arrasades per la crescuda i la força de l'aigua que baixava per la riera de Les Arenes. El desastre natural i humà, en ple desenvolupament *desarrollista*, va significar que des del règim es volgués fer una operació de rentada de cara amb la construcció de polígons d'habitatge, de promoció pública i privada, i d'ajudes a la reparació d'habitatges malmesos, i amb una forta inversió al sector privat per tal de reconstruir i modernitzar el teixit industrial de la ciutat.

Imatge 15. Polígons d'habitatge a Can Palet, 1964.

Font: Vitasa (Arxiu Tobella).

Imatge 16. Polígons d'habitatge a Ca n'Anglada, 1964.

Font: Vitasa (Arxiu Tobella).

Tot plegat, i pel cas de Can Palet i Ca n'Anglada, suposarà l'inici d'una nova etapa des del punt de vista social i urbanístic, on la consciència de barris necessitats farà que es comencin a originar els primers espais associatius en la clandestinitat vinculats a les parròquies, i s'acabaran de consolidar com a barris populars amb un identitat diferenciada de la resta de la ciutat.

3.3. LES NECESSITATS COL·LECTIVES EN UNS BARRIS EN CREIXEMENT: LA LLUITA VEÏNAL PER LA DIGNIFICACIÓ DE CAN PALET I CA N'ANGLADA.

Els efectes de la riuada de 1962 suposaren la reconstrucció de l'estructura urbana i industrial de la ciutat i la necessitat de donar resposta a les desenes de famílies que vivien en infrahabitatges i que havien quedat directament afectades pels aiguats. Això va donar lloc al desenvolupament de noves promocions de polígons d'habitatge, tant a Can Palet com a Ca n'Anglada, com en d'altres barris, fet que comportarà que s'acabi trencant la fesomia tradicional dels emplaçaments, ocupant-se tots els espais lliures i introduint-se, majoritàriament, els blocs d'edifici a través de polígons residencials de promoció pública i privada.

L'expansió i consolidació urbanística dels dos barris va tenir dues característiques: el creixement dels usos residencials seguint una trama més o menys planificada a partir de les necessitats residencials del moment i dels interessos de promotors i propietaris del sòl i l'escassa preocupació, per part de l'administració local, per dotar els barris d'equipaments i serveis col·lectius i espais verds. És a dir, una urbanització bàsica, que consistia en una delimitació de la xarxa de carrers i parcel·lacions, fet que va suposar la necessitat d'organització comunitària per tal de reclamar els serveis bàsics d'urbanització (clavegueram, enllumenat i asfaltament), equipaments i serveis públics col·lectius (escoles i centres d'atenció sanitària) i espais públics i de trobada (places i espais verds):

«Home, com molts altres barris que hi havia a Catalunya, amb molta gent immigrada, ens faltava de tot. Eren això, les vivendes que s'havien construït d'aquesta manera precària i que l'ajuntament en aquell temps, la veritat, no tenien cap interès en millorar aquesta situació, i havíem de ser els veïns els que d'una manera al principi espontània, i després organitzada, a través dels partits i, sobretot, a partir de l'associació de veïns, que era la que aglutinava tot aquest moviment. I, clar, vam haver de començar a reivindicar un mínim de condicions dignes». [35:6].

Salvador, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1948. 8 de maig de 2002.

El treball de l'any 1974 *La Catalunya pobra*, que feia una anàlisi de la pobresa tant a l'àmbit rural i com urbà del país, fan servir els termes de “guetos”, “barraquisme” i “suburbis” per definir espais urbans com els que estem tractant en el treball, dedicant part del treball al cas de Terrassa, caracteritzant-la amb la consideració de “pobresa esglaonada”, pel fet que les àrees de pobresa envoltaven gradualment una àrea central

reduïda on es localitzaven les famílies de major poder adquisitiu. En aquest treball els barris de Can Palet i Ca n'Anglada són esmentats, considerant part d'aquests dos barris com a àrees de pobresa urbana, on destacava el fet de la manca d'equipaments (Miró i Ardèvol et al. 1974). Ja a finals dels anys seixanta, un treball més exhaustiu pel cas terrassenc dirigit per l'ISPA (*Instituto de Sociología y Pastoral Aplicadas*), apuntava que abans de 1940 només el quadrant nordoest del barri de Can Palet estava edificat. Posteriorment s'urbanitzà Ca n'Anglada i la resta de quadrants de Can Palet. A mitjans dels seixanta quedaven parcel·les lliures sobretot al nord de Ca n'Anglada i als marges dels dos barris i, encara a finals dels seixanta, importants zones de Can Palet i de Ca n'Anglada estaven sense clavegueram, destacant que la xarxa existent havia estat feta per veïnat i el Ministeri de Sanitat de l'època. Només es considerava com a estructura urbana d'eixample, i integrada en certa manera amb el nucli central de la ciutat, la zona nord de Can Palet, la d'urbanització més antiga. Ca n'Anglada i la zona sud de Can Palet eren considerades “perifèria” i “suburbial”, amb sectors barraquístics a Can Palet i polígons d'habitatge a Ca n'Anglada, combinat amb barri suburbial de postguerra al centre i sud del mateix barri. En definitiva, la zona sud i est de Can Palet i Ca n'Anglada formaven part del mateix cinturó urbà degradat que envoltava el centre i eixample de la ciutat de Terrassa, tal com esquematitzaven en mapes de síntesi en el treball.

Imatge 17. Anàlisi socio-urbanística de l'ISPA a Terrassa als anys seixanta.

Font: Duocastella, 1967.

Amb els resultats obtinguts, els responsables del treball van fer una proposta de subdivisió de Terrassa en tres zones, que consideraven que representen tres graus diferenciats d'homogeneïtat, tant des del punt de vista urbanístic com social -i immigratori-, on la Zona A correspondria al centre, la Zona B a l'eixample i, la Zona C, a la perifèria i "suburbial", traient la següent conclusió: "Por ello podemos decir que si la Zona A, estaba ocupada preferentemente por catalanes y la Zona B, por catalanes e inmigrantes de las primeras épocas, la Zona C es de un marcado carácter andaluz ya que en ella residen 28.000 [49,9% sobre el total] personas de este origen, aproximadamente tres cuartas partes del total de los que residen en el municipio" (Duocastella, 1967: 49). Al sector C estarien inclosos Ca n'Anglada i la zona sud de Can Palet, mentre que la zona nord d'aquest darrer barri restaria inclosa en la zona B, on els catalans estarien representats en un 61,8%, els andalusos en un 22,5% i aragonesos i valencians amb 4,5% i 3,2% respectivament, essent la zona on tenen una major aportació relativa (Duocastella, 1967).

3.3.1. Les parròquies al servei del veïnat organitzat.

Malgrat aquestes mancances, un i altre barri van començar a comptar sempre amb dos espais de trobada tancats referencials, les parròquies, encara que Ca n'Anglada es distingia de Can Palet perquè de forma annexa existia un gran espai públic obert, la plaça Pius XII, l'actual plaça de Ca n'Anglada. Val a dir, que la plaça de Ca n'Anglada també va estar directament i plenament influenciada per la ubicació d'una petita caserna policial que condicionava l'ús i les presències a la plaça.

A Can Palet es partia d'una situació on una jerarquia local fidel al règim havia de fer front a persones políticament organitzades que es començaven a mobilitzar per reclamar millores en el barri:

«Aquí al barri havia una comissió de veïns, una comissió dels jerarques del barri, l'alcalde de barri, que allavons hi havia, el forner, després els tinents d'alcalde i tota aquesta gent, el capellà i la gent que s'acostava al culte. Tota aquesta gent feien les seves diversions i les seves festes per a ells, però els problemes del barri no els tocaven, el barri estava... carrers per asfaltar, i molts carrers per asfaltar, [...]». [4:1].

Andrés, veí de Can Palet, nascut al 1916. 1 de febrer de 2005.

Aquestes persones moltes vegades acabaven denunciades a les autoritats locals fidels al règim o eren mal vistes per part d'algunes persones residents als barris, dificultant així l'autoorganització veïnal. Malgrat tot, les necessitats dels barris eren tan grans que en un ambient de persecució política i repressió es van trobar els subterfugis per poder autoorganitzar-se des dels barris, a través d'estructures ja establertes, ja fos a partir del món sindical, a través del *Sindicat Vertical*, o veïnal, a través de les *Associacions de Cap de Família* o *Juntes de Veïns*. En el cas dels dos barris, l'autoorganització va suposar l'intent més reeixit de fer interactuar i interrelacionar els diferents orígens culturals existents a cadascuna de les àrees urbanes, essent més clar aquest procés en el cas de Can Palet:

«Aquí hi ha hagut des de comunistes com el Baños o el Casas, hi havia persones que havien estat a la CNT, com el Xambrot, aquest és mort, hi havia persones que venien del món cristià, com l'Albert Puntí, que va estar de president de l'associació. La composició social de Can Palet és diferent a la de Ca n'Anglada, la presència catalana era molt més important... sí... estava molt aglutinat a l'entorn de la parròquia, era més classe treballadora més estable, o classes mitjanes, comerciants, professions liberals, algun petit empresari... això devia condicionar... sí, però ja dic, s'intenta fer un moviment que integri aquestes dues realitats sociològiques, la gent del barri, per entendre'ns, de tota la vida, i els nous arribats dels anys 50-60. Però és que a Ca n'Anglada la gent del barri de tota la vida són molt poquets... molt poquets». [21:15].

Manel, veí de Can Palet, nascut al 1949. 11 d'abril de 2005.

En aquests incipients anys d'autoorganització veïnal, es va passar de col·laborar per construir-se les cases a treballar conjuntament per millorar les condicions de vida i la urbanització dels barris. Cal situar-nos als anys seixanta, moment en què el treball parroquial als barris passa d'assistencial a actiu, identificant-se plenament amb les demandes dels barris a través dels centres parroquials, creats a l'aixopluc estatutari de Càrites Diocesana:

«Les colònies de vacances i altres moviments de l'església vénen, diríem, impulsats per una mica per l'esperit del concili i amb la idea d'una acció cívica o social de l'església en el barri. Tant és així que en la part nova del barri hi ha un piset que durant un o dos anys hi van viure 4 diaques, que es preparaven per ser capellans, que estaven adscrits en aquesta parròquia però que seguien la línia dels capellans obrers, és a dir, treballaven o estudiaven durant la setmana, i al vespre es trobaven tots quatre allà al piset». [21:13].

Manel, veí de Can Palet, nascut al 1949. 11 d'abril de 2005.

Són anys en què també un primer grup de veïnat del barri de Ca n'Anglada s'organitza per denunciar i reclamar per les irregularitats i incompliments que l'empresa VITASA havia comès en la construcció dels polígons d'habitatges. Les lluites sindicals també es

projecten als barris amb la crisi de la indústria tèxtil i amb vagues com les de l'empresa metal·lúrgica AEG, les primeres a l'any 1956 i les més importants a l'any 1970. Aquests diferents fronts i experiències acabaran convergint en uns espais com els de la Juntes de Veïns, on diferents sensibilitats polítiques iniciaren els processos de lluita veïnal per la millora dels barris (Ballarín et al., 1996).

Vicenç Batalla recorda, pel cas de Ca n'Anglada, que els "serveis urbans imprescindibles com ara eren l'aigua i les clavegueres corrien a càrrec dels propis veïns" (Batalla, 1986:14). Val a dir, però, que l'estat urbanístic de Can Palet era menys precari que el de Ca n'Anglada, com pel cas del clavegueram, ja que en el segon barri es va trigar més temps, per exemple, a evitar que les aigües residuals baixessin pels mateixos carrers. L'aigua no era difícil d'aconseguir car el subsòl dels dos barris era ric en aigua però la xarxa de clavegueram va córrer a càrrec de la iniciativa veïnal de cada carrer, com altres treballs d'urbanització, com l'asfaltat i la llum elèctrica, assumint el cost econòmic el propi veïnat dels dos barris:

«Eso pagándolo todos, te decían que había que asfaltar esa calle y tú a pagar los metros que tenías, cuando hoy que las están asfaltando, estando medio bien, yo no digo que están bien, pero te las ponen que no tienes que pagar un duro [...]. Antes había que pagar la acera, la cloaca, los metros de calle que te lo asfaltaban con hormigón no con aglomerado ese de hoy». [15:28].

Justo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1932. 2 de desembre de 2002.

Les parròquies, tant de Can Palet com de Ca n'Anglada, van jugar un paper clau en les possibilitats d'autoorganització en els dos barris. La necessitat d'espais de trobada segurs per un veïnat cada cop més conscienciat i la sintonia entre capellans obreristes i les organitzacions polítiques i sindicals antifranquistes va ser el context ideal perquè els barris obrers esdevinguessin espais on era possible posar contra les cordes als governs locals franquistes. Els centres parroquials eren cedits a les comunitats cristianes dels barris perquè organitzessin i desenvolupessin activitats socials, de lleure i culturals, i aquest va ser un primer pas per poder bastir espais de reunió i de conscienciació a Can Palet i a Ca n'Anglada:

«Jo penso que construïen valors [...]. Això és com de petit ho vaig viure. Als catorzes anys entrem a fer política però entrem també a la constitució, per mi era la constitució, a lo millor jo ho recordo malament i ja estava constituïda, de lo que era l'associació de veïns de Can Palet. Als locals, com no podia ser d'una altra manera, als locals de la parròquia, doncs ens reuníem clandestinament. En aquella època totes les reunions clandestines les

feiem a les seus de les parròquies de Terrassa i jo penso que mai podrem agrair prou en aquells moments la posició que van tenir els capellans». [19:7].

Carles, veí de Can Palet, nascut al 1957. 15 de novembre de 2004.

A Ca n'Anglada se'ls coneixia popularment com els "cures ye-yé", que protagonitzaren moments de tensió importants però sobretot, uns i altres, ajudaren a dinamitzar la participació veïnal en les lluites per la millora del barri i contra la dictadura, prenent part activa ells mateixos:

«Estava molt lligat a la parròquia de Ca n'Anglada, al centre juvenil, a la comunitat cristiana a la que hi havia primerament el capellà que es deia Antoni Ros, mossèn Antoni Ros, i després l'Agustí Daura i el Joan Garric. I eren aquelles comunitats cristianes primeres, una mica obertes, molt combatives, i a través de la comunitat cristiana em vaig implicar en la lluita pel barri, a l'associació de veïns, i buscant millores pel tot el barri». [35:4].

Salvador, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1948. 8 de maig de 2002.

Val la pena insistir amb la tasca realitzada per les parròquies de Can Palet i Ca n'Anglada coincidint amb l'arribada de capellans com Josep Corbera, Agustí Daura o Joan Garric, entre d'altres, implicats en la lluita veïnal i contra les mancances i discriminació que patien els barris contra el règim dictatorial franquista, trencant amb la imatge paternalista i de beneficència que fins llavors havia tingut l'església.

3.3.2. La lluita veïnal organitzada per millorar les condicions de vida als barris.

A la necessitat bàsica de millorar urbanísticament els barris, per disposar dels serveis bàsics, com l'aigua, l'enllumenat o el llum, ara s'iniciava un nou període on la consciència col·lectiva de barris desfavorits feia que es desenvolupessin lluites veïnals per reclamar serveis i equipaments públics i col·lectius, a més de revifar-se l'interès per impulsar un activisme cultural no supeditat ni al folklorisme ni al tradicionalisme que imposava el règim dictatorial. Estem parlant de la demanda d'escoles i que els fills i filles de classe obrera poguessin escolaritzar-se i educar-se als mateixos barris, però també a les demandes més de tipus cultural i, sobretot, al model de barri, a propostes treballades on la consciència col·lectiva generava vertaders plans urbanístics, on l'aspecte social i col·lectiu era l'eix vertebrador d'aquestes propostes. Centrant-nos en el cas de les escoles, Can Palet ho va tenir sempre més o menys resolt, amb l'escola promoguda per l'obra social de Caixa Terrassa al 1971, la President Salvans, però Ca

n'Anglada va haver d'esperar-se molts més anys per poder veure que els fills i filles del barri podien educar-se al propi barri. El reclam d'escoles públiques cal situar-lo al centre de la lluita veïnal fins a principis dels vuitanta, quan es va construir un necessitat tercer centre d'educació infantil i primària:

«Por ejemplo el colegio este de aquí fue unas luchas fuertes, hasta con los famosos grises y todo eso. Eran reivindicaciones de barrio, chocolatadas, fiestas, festivos, y eran unas reivindicaciones muy duras y muy llevadas por las mujeres, porque claro la parte técnica y de control la llevaban las mujeres y no mujeres particularmente de partidos ni nada de eso, no, no, mujeres de asociación de vecinos, del barrio. Porque había una necesidad imperial». [36:1].

Pilar, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1952. 5 de juny de 2002.

En aquest sentit, val la pena assenyalar que a començaments dels setanta el barri de Ca n'Anglada no comptava amb escola pública. No va ser fins l'any 1974, després d'una lluita i negociacions incansables amb l'ajuntament i el propi ministeri franquistes, quan es construí la primera escola, l'Antoni Ubach, i a l'any 1977, la Magdalena Rossell. Fins llavors una única escola, adscrita a la parròquia, la privada i religiosa Ramon Pont, era l'única que donava servei al barri. Malgrat tot, a partir de l'any 1977 el barri continua amb deficiències importants en l'oferta de places escolars d'infantil i primària, i s'engega una nova campanya per reclamar una nova escola primària i infantil, ocupant-se festivament a l'any 1978 el solar que proposaven els veïns per ubicar la nova escola, però no serà fins el 1981 quan la nova escola entrarà en funcionament, l'Agustí Bartra, un centre escolar que quedaria finalment inclòs en l'àmbit del barri Escola Industrial-Plaça Catalunya.

El cas de Ca n'Anglada arribaria a un punt d'empenta veïnal molt destacable a l'any 1970, quan després d'un treball de consulta i reflexió veïnal, es presenta un document amb les mancances i necessitats del barri, l'*Informe al Exmo. Ayuntamiento sobre necesidades del barrio Can Anglada*, on el veïnat s'aglutinà entorn una plataforma reivindicativa global, destacant aquestes reivindicacions: un pla general d'urbanització i il·luminació dels carrers, la urbanització dels vials de banda i banda del barri -actuals avingudes de Barcelona i del Vallès-, la recuperació de tres espais concrets per a zones verdes, la construcció urgent d'escoles d'EGB i bressol i d'una biblioteca, l'arranjament de les deficiències observades en els polígons d'habitatge, l'eliminació del barraquisme i de les indústries assentades al barri, la construcció d'un ambulatori i un dispensari, la construcció d'un poliesportiu i una piscina, la construcció d'un baixador dels tren de

RENFE al seu pas pel barri, la construcció d'un mercat o la construcció d'una delegació municipal descentralitzada.

Imatge 18. Demandes veïnals a Ca n'Anglada als anys setanta.

EXPOSICIÓN DEL NUESTRO SOCIAL D. CRISTÓBAL DE CAN ANGLADA AL SENO
ATENDIMIENTO DE DEMANDAS REFERENTES A LAS NECESIDADES DEL BARRIO

1 - EDUCACIÓN

- 1.1 Terminar construcción Plaza Pio XII, asfaltar calles que la rodean, colocar bancos y juegos para los niños.
- 1.2 Asfaltado y saneamiento calle Santo Tomás. Estudiar también la posibilidad de crear espacios verdes en sus márgenes.
- 1.3 Terminación obra de obra de la plaza de las Armas. Colocar bancas, crear espacios verdes en los triángulos que se forman, asfaltar calles, resolver anchura a la altura puente carretera S-150.
- 1.4 Plan general de asfaltado de calles del barrio, incluidos grupos VÍDUA y NOROCCIO.
- 1.5 Ídem, en relación al asfaltado pértico.
- 1.6 Terminación plaza Barcelona. Estudiar posibilidades de realizar el asfaltado de otras futuras aparcamientos subterráneos bajo la cubierta. Sobre la altura de la strada estudiar posibilidad crear espacios verdes.
- 1.7 Acceso al barrio desde la carretera S-150 y desde la futura Avda. Sagrada. Posibilidad pasar a distinto nivel.
- 1.8 Resolver de una vez ampliación puente de la S-150 sobre la Sierra de las Armas.

2 - SALUD

- 2.1 Iniciar y construcción grupo escolar 30 aulas. URGENTE
- 2.2 Construcción guarderías infantiles, con horario adaptado al que las madres realizan en las oficinas.
- 2.3 Escuelas infantiles en unidades pagadas y situadas junto a las jardines y plazas que se detallan en el apartado correspondiente. Así se conseguirá escuelas a medida humana para estos pequeños.
- 2.4 Estudiar posibilidad crear Instituto o Escuela Delegada de enseñanza media, según nivel I+D.
- 2.5 Escuela especial para retardados mentales (zona intermedia) que pueda ser más cercana con adecuada atención.
- 2.6 Fuente en marcha de la Biblioteca adjunta al barrio y de sus actividades culturales paralelas.

3 - VIVIENDA

- 3.1 El problema de vivienda no se resuelve en el barrio, sino que debe resolverse a través de los Polígonos, viviendas municipales, VÍDUA, etc.
- 3.2 El problema del barrio es de barrido sin embargo debe realizarse un censo de viviendas en estas condiciones, para que cuando haya nuevas viviendas, se proceda al traslado de estas familias por la autoridad y se evite la obligatoriedad de desahucios por no tener verdaderamente de toda condición habitable.
- 3.3 Investigar entre los vecinos exhaustivamente las condiciones de salubridad, condiciones municipales, etc., para evitar de hecho una total ignorancia al respecto, mediante apartadamente por las mismas personas que deberían definir los derechos y obligaciones de los interesados.

4 - MERCADO

- 4.1 Ver punto 1.7 - Urgente formación de censo
- 4.2 Replanteamiento a escala de la ciudad de la conveniencia de realizar el mercado de VÍDUA.
- 4.3 Entre las Armas, Armas, Montserrat, formarse un edificio de más de 30.000 habitantes, en su gran mayoría a través de un tipo de seguridad al Ministerio de Trabajo construyera un laboratorio en las autoridades municipales de trabajo.
- 4.4 Dependencia municipal para todos los ciudadanos. Orientación de parcelación, compra de viviendas, etc.

5 - INDUSTRIA

- 5.1 Posibilidad aparcamientos, ver punto 1.6
- 5.2 Acceso al barrio, ver puntos 1.7 y 1.8
- 5.3 Censo municipal para acabar con los ruidos, humos y molestias creadas por las industrias así como por las zonas de viviendas.
Podría realizarse un plan escalonado a base de:
 - a) Que en jornada sea la legal de 8 horas. Por trabajar se indagarían esas facilidades la mayoría realizan jornadas de 15 y más horas.
 - } -
 - b) Que en verano resuelva sus problemas de calor y ventilación por medios técnicos y sin necesidad de abrir puertas y ventanas los cual obliga a los vecinos a cerrar las aguas. Hay ciertos medios técnicos suficientes para los materiales resuelve estos problemas.
 - c) Eliminación de las zonas de viviendas de estas industrias, con ayuda de organismos municipales a las que se trasladan, con facilidades de adaptación de terreno en zonas industriales, etc. Esta adaptación, dicho sea, podría ser evitada más tarde, pero evitando a los interesados desde ahora.

6 - DEPORTES

- 6.1 Aparte al campo de fútbol no existe nada en el barrio para poder practicar deporte.
- 6.2 Construcción de una pista polideportiva, que ayude a la Delegación Nacional de Deportes, para que el municipio debería buscar terreno.
- 6.3 Área para una pista de ajedrez y otro infantil.
- 6.4 Estudio conjunto de posibilidades con la Junta del Club de Fútbol S. Cristóbal de 1ª Regional.

7 - PARQUES

- 7.1 Ver punto 1.1 - Ver también 1.2-1.3-1.4
- 7.2 Realizar zonas verdes a la primera oportunidad las siguientes zonas (preferentemente sin edificios altos):
 - a) San Juan, Carretera, Santa Marta y Sierra.
 - b) F. Montserrat III, Puente Elías, etc., etc.
 - c) Barco de Coto, Vía, Calle, J. Elías y Sierra (esta se la de la División, que ocupa una parte, pero parece debe desaparecer)
- 7.3 Con estas zonas y la Plaza Pio XII, quedaría cubierto el barrio de zonas para niños, para adultos, para zonas de las escuelas infantiles y guarderías, etc.
- 7.4 Adquisición de terreno para RENFE en Calle Barco de Coto y creación espacios verdes.

8 - TRÁFICO

- 8.1 Estudiar aparcamiento RENFE (tráfico del de Barcelona) para atender a más de 30.000 habitantes del sector.
- 8.2 Construcción de un servicio central municipal en el barrio.
- 8.3 Establecer en el barrio Servicio de limpieza para atención e información de los vecinos, en momentos de urgencia se trasladara.

Font: Arxiu Històric Comarcal de Terrassa.

Aquest tipus de propostes veïnals tingueren d'altres expressions en anys posteriors, a través d'exposicions on s'exposava el present i les demandes del barri, a l'any 1974, o enquestes veïnals sobre urbanisme, a l'any 1975.

Aquesta tasca de sensibilització, discussió i proposició també tingué els seus exemples al barri de Can Palet, a través d'estudis i enquestes sobre necessitats col·lectives del barri que esdevingueren un full de ruta en l'acció i lluita veïnal a partir de mitjans dels anys setanta, on la demanda de transformació en parc del torrent de Vallparadís, un

ambulatori, la zona esportiva al sector de Can Jofresa, un equipament de trobada i treball veïnal i la demanda de llars d'infants eren les reivindicacions més rellevants.

Imatge 19. Notícia sobre demandes veïnals a Can Palet als anys setanta.

Font: Terrassa Informaciones, 1 juliol de 1975 (Arxiu Històric Comarcal de Terrassa).

Es tracta de demandes que amb l'entrada als anys vuitanta s'han anat realitzant, a través d'actuacions municipals tant a l'interior com properes al barri, restant només per realitzar la reforma del torrent de Vallparadís en parc, integrant-lo a la vida quotidiana dels barris de Can Palet i Segle XX, i sense oblidar que les ofertes de places públiques en llars d'infants al barri també continua essent una assignatura pendent a Can Palet i a la resta de barris de la ciutat.

En el cas de Ca n'Anglada, la urbanització dels carrers s'inicia aviat, arribant-se a aconseguir la rebaixa de les contribucions especials a aplicar. Més problemes va suposar l'enllumenat, abonant els veïns el que els corresponia per carrer i el fet d'haver-la de portar del centre fins al barri, mesura del tot el legal que es va sumar al fet d'instal·lar pals de segona mà. Tant la urbanització completa de tota la xarxa de

carrers del barri i l'enllumenat no es completà fins a principis dels anys vuitanta. La lluita per les escoles públiques i per espais públics, com la plaça de Catalunya, així com el reclam de millorar la seguretat a l'entorn de la via del ferrocarril, són els episodis que més es recorden en les entrevistes:

«Un mínim de condicions dignes serien l'asfaltament dels carrers, eren carrers que quan plovia per descomptat al no estar asfaltat eren de fang. Després la qüestió de la il·luminació, també era, segons quines zones, la part que tocava a la riera, doncs estava completament a les fosques, lo que eren els límits del barri, per lo tant vam haver de reivindicar molt fortament un mínim d'il·luminació i, després, els equipaments fonamentals eren les escoles». [35:6].

Salvador, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1948. 8 de maig de 2002.

Des del camp de les organitzacions polítiques i sindicals, val la pena comentar que en el cas dels dos barris s'anaren configurant uns espais de lluita veïnal on la pluralitat ideològica era molt important, tant des del punt de vista cultural com ideològic. Per una banda, s'ha de destacar el paper de partits polítics com el Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), com a partit més organitzat i que havia sortit menys malmès que altres organitzacions polítiques i sindicals antifranquistes de la Guerra Civil, i de les Comissions Obreres (CC.OO), des del món sindical, tenint ambdues organitzacions una clara estratègia de fer convergir la lluita política antifranquista del país amb la lluita sindical de les fàbriques i la lluita veïnal dels barris. Per una altra banda, no s'ha de menystenir la influència i la presència de cristians de base independents o de persones vinculades a la democràcia cristiana, a partits d'extrema esquerra i de tradició llibertària. Ballarín, Casas i Márquez destaquen com a característiques principals del moviment veïnal de l'època a Terrassa "l'unitarisme, la pluralitat ideològica i socials dels seus membres i una forta consciència social i de barri adquirida al llarg dels anys a través dels conflictes i situacions extremes viscudes" (Ballarín et al., 1997: 147).

Un recent treball exhaustiu i rigorós sobre aquesta temàtica, de lectura obligatòria, és *Combat per la llibertat. Memòria de la lluita antifranquista a Terrassa (1939-1979)*, on es considera que a Ca n'Anglada es van donar les condicions per generar-se un "microcosmo peculiar" on en un mateix carrer vivien famílies que tenien membres molt directament implicats en la lluita clandestina antifranquista, molt influït per la política del PSUC i que es va acabar donant a barris com Sant Llorenç, les Arenes, els

Grups Montserrat, la Maurina, la Cogullada, Can Palet i Sant Pere Nord (Lacueva et al. 2007).

El paper dels diferents col·lectius en la lluita veïnal, des d'una perspectiva de gènere, cultural i generacional, també l'hem volgut analitzar per aquesta etapa. Persones novingudes ràpidament iniciaren el procés d'autoorganització veïnal, empeses per experiències anteriors –molts fugien per motius polítics dels seus llocs d'origen- o per les mateixes necessitats que es trobaven un cop arribaven a Can Palet o Ca n'Anglada. És clau veure com, en un i altre barri, diferents orígens es trobaren en les Juntes de Veïns, és a dir, persones d'origen català i de fora del país van ser les fundadores de les dues organitzacions veïnals. Ja entrats als anys setanta el veïnat organitzat de Can Palet i Ca n'Anglada van treballar unitàriament en la confecció i edició de la revista *Egara Informació*, altaveu del moviment veïnal terrassenc, juntament amb els barris d'Ègara, Can Boada, Can Parellada, Cogullada, Gibraltar, La Maurina, Sant Llorenç, Sant Pere i Les Arenes, unitat d'acció veïnal que es va perllongar fins les acaballes de la dictadura franquista.

Imatge 20. Portada del butlletí veïnal *Egara Informació* d'abril de 1973.

Font: Arxiu Històric Comarcal de Terrassa.

Des d'un punt de vista generacional, veient com diferents generacions juguen un paper destacat en cada etapa. En una primera etapa, que identificariem amb el període d'autoconstrucció, generacions adultes són les protagonistes de l'autoorganització veïnal. En una segona etapa, que identificariem amb el període de lluita veïnal, generacions més joves són les que comencen a tenir un paper més protagonista, moltes vegades en vinculació als Centres Juvenils que es desenvoluparen tant a la parròquia de Can Palet com de Ca n'Anglada i per l'entrada en contacte amb l'experiència i influència de persones més grans.

Des d'un punt de vista de gènere, cal veure que els comentaris són diversos. Ens trobem amb homes que, havent viscut el procés d'autoorganització veïnal, consideren el paper de les dones com de testimonial o nul a causa de la manca de tradició igualitària i no discriminatòria a les organitzacions i partits polítics d'esquerres. Comenten que les dones que es podien veure en les reunions eren dones de partit, que tenien formació política:

«[El paper de les dones] zero, zero, zero. Jo, tan masclista eren els del règim com nosaltres, o com eren les nostres generacions de pares, és a dir, zero, zero, fatal. Així com jo he llegit pels llibres i per aquestes coses que a l'època de la república i va haver un cert canvi, potser abans estaven pitjor, diríem, però jo penso que zero, zero, zero. Les dones jugaven, per exemple, que feien política, que n'hi havia, dins de les organitzacions jugaven un paper absolutament subaltern i marginal. De fet ara està costant que el tema vagi. I en el barri tres quarts del mateix, tres quarts del mateix, zero. O sigui, això ha sigut una història extraordinàriament lamentable». [19:30].

Carles, veí de Can Palet, nascut al 1957. 15 de novembre de 2004.

Tanmateix, i escoltant els propis testimonis de les dones d'ambdós barris sí que veiem que, per una banda, patien una situació de marginació dins l'espai domèstic i de discriminació dins les organitzacions veïnals, polítiques i sindicals però, per una altra banda, comprovem com van ser dones les que van protagonitzar lluites actives i participació directa, sobretot les relacionades amb temes que tenien a veure amb la canalla i la qualitat de vida als barris, com hem vist en darreres cites.

S'entreveu una certa imposició masculina en àmbits com l'autoconstrucció de les cases, la urbanització bàsica dels barris i els espais de representació política i sindical contraris al règim, restant les dones en àmbits més quotidians i diaris, però fonamentals, tant des del punt de vista de les necessitat familiars com de les necessitats

col·lectives. En tot cas, també es posen de manifest certs posicionaments que exemplifiquen un paper de la dona més lligat a rols supeditats i condicionats a posicionaments hegemònics dels homes, que no hem d'obviar, ja que continuen marcant el nostre present:

«Las mujeres entonces no íbamos a esos sitios, no sé, eran los hombres los que se preocupaban, o para las calles, para asfaltar las calles. Para arreglar algo, siempre los hombres. Ahora es cuando las mujeres están cogiendo... pero antes no, antes todo los hombres». [3:32-3:56].

Juana, veïna de Can Palet, nascuda al 1941. 3 de desembre de 2004.

La lluita veïnal, tant a Can Palet com a Ca n'Anglada, va fer possible la dignificació dels dos barris des del punt de vista de les necessitats col·lectives, i també van contribuir d'una forma decisiva en la lluita per les llibertats enfront la dictadura, és a dir, van ser nuclis de vanguardia i de referència per al conjunt de la ciutat i del país. Aquest doble abast de l'autoorganització veïnal va tenir una influència directa en el reconeixement popular, i també polític i sindical, que des de l'exterior es tenia vers aquests barris. Amb la reinstauració de les eleccions democràtiques de 1979, després del període republicà, s'augurava un futur immediat de cohesió social i urbanística, entre els barris i la ciutat, però també amb el país. Com veurem més endavant, els anys vuitanta i noranta no van respondre plenament a aquesta expectativa.

3.3.3. Un balanç general i històric sobre la vida de barri a Can Palet i Ca n'Anglada.

La vida quotidiana en els dos barris es desenvolupava en un clar context de sacrificis, individuals i col·lectius, i que s'expressen a través de dues cares ben diferents. Per una banda, ens trobem amb una vida pública restrictiva, tant des del punt de vista del context polític que es vivia com del context econòmic i laboral. Per una altra, ens trobem amb espais i formes d'adaptació que suposen un alleugeriment enfront el control polític i social i les privacions econòmiques i de temps lliure, i acaben essent un important recurs social per integrar realitats culturals diverses. Aquesta vida quotidiana es desenvolupa en uns barris on no existia una política de planificació i construcció d'espais públics, com passa en l'actualitat, sinó que eren les persones les que adaptaven el barri a les seves relacions socials.

3.3.3.1. Un ambient rural i obrer.

Ja hem vist com l'inici de la urbanització dels dos barris es va desenvolupar a partir d'un paisatge rural als afores del nucli urbà de Terrassa. Fins als anys seixanta tant a Can Palet com a Ca n'Anglada es podien veure camps de conreu, aspecte que denota una clara influència rural en la vida dels dos barris. Per una banda, moltes de les persones que s'assenten al barri provenen d'ambients rurals o agrícoles, per una altra, la vida en relació al camp era molt més intensa que no pas en l'actualitat. Aquesta conjunció és important tenir-la en compte quan valorem el model de barri i d'espais públics que als anys setanta i vuitanta es preconitzava des de les associacions de veïns, així com els referents a una vida de poble que les generacions més joves no han viscut directament.

És a partir dels anys seixanta, i quan tots els espais lliures del barri s'anaven omplint amb construccions, que la idea d'espai públic es centra en el reclam d'espais verds, en concret que s'urbanitzessin places amb sorra i vegetació i arbres autòctons, rebutjant la cimentació o les places dures:

«A partir dels anys seixanta el ciment ja t'oprimia una mica i allavons la gent ja volia espai verd. Això va ser... nosaltres de petits d'espai verd per què el volíem si teníem el camp de blat de davant de casa i la vinya a dos-cents metres? [...] Les reivindicacions d'espai públic, sobretot espai verd, allò de les reivindicacions dels anys setanta, començaments... finals dels seixanta i començament del setanta eren espais verds. Pensàvem en l'espai verd».
[2:19].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

Eren propostes que estaven directament relacionades amb un model de vida on els referents rurals i naturals estan ben vius entre la comunitat, i moltes persones els havien viscut directament, i són reclams que encara ara planteja el veïnat, sobretot la gent més gran, però també persones joves que no provenen o no han viscut en ambients rurals.

A Can Palet, per exemple, es recorda un ambient de cases disperses on tothom es coneixia i on els sobrenoms, segons ofici o origen, eren molt usuals a l'hora de comunicar-se i conèixer-se entre el veïnat. I Ca n'Anglada no diferia gens d'aquest tipus de vida de barri. La concepció de poble o de vida de poble és recurrent entre persones entrevistades tant de Can Palet i Ca n'Anglada, una referència que guarda relació amb l'emplaçament originari dels dos barris, a l'exterior del nucli urbà central

de Terrassa, aspecte que va suposar que es desenvolupés una vida relativament autònoma del conjunt de la ciutat, que suposa que encara avui s'utilitzi l'expressió de *baixar a Terrassa*:

«Una persona de Ca n'Anglada se'n va al centre de Terrassa i el meu avi encara diu que se'n va a Terrassa “escolta, que baixo a Terrassa”. I simplement, s'endinsa cap al centre [...]. Hi ha gent que va al centre de Terrassa potser 4 o 5 cops a l'any, per dir una cosa, sense exagerar massa». [1:55].

Jordi, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1981. 29 de gener de 2002.

Són dos barris que comencen a créixer des de la perifèria allotjant a famílies de classe treballadora i algunes de menestrals, aquestes darreres sobretot en el cas de Can Palet, on homes i dones treballen en les empreses tèxtils i metal·lúrgiques localitzades a la ciutat:

«Això és cap als seixanta... aviam, cap al 59- 60-61, eren els anys que, és clar, jo treballava, ja era grandeta, ja començava a treballar... no, ja... de començar res, a treballar em vaig posar al 52, tenia 18 anys [...]. Doncs allavors feies aquesta vida, amb les amigues de la feina. El dia de... si ens anàvem al camp, al bosc a fer algun berenar, ens anàvem al bosc, perquè no era com ara que vas als restaurants, no. Fèiem una vida així, no hi havia cap més cosa». [16:2].

Neus, veïna de Can Palet, nascuda al 1934. 14 de juliol de 2005.

Són, doncs, dos barris on la presència obrera és majoritària, treballant tant les dones com els homes, i aquest aspecte és fonamental per entendre al vida quotidiana de les persones adultes, ja que la majoria havien d'afrontar llargues jornades de treball a les indústries de la ciutat, que deixava molt poc temps lliure que es pogués utilitzar per esbargir-se:

«Pues nosotros, mayormente, ocupábamos los días de fiesta y las noches haciendo..., ayudando a uno y a otros, porque también tengo, no familiares, pero mucha amistad, muy amigos, como familiar, que ya te he dicho, trabajar, luego por la noche o por la tarde el domingo, sí, íbamos al cine. No de irte a cenar a algún sitio como ahora te puedes ir, te lo puedes permitir un día de irte a cenar, pero antes no, no te ibas a cenar, si lo que tenías que pensar era de juntar veinte duros para comprarte para el piso, o comprarte la casita o comprarte ropa, que venías, como aquel que dice, sin ropa, yo vine con veintisiete años aquí, y me encontré, qué te digo, que si me habían echado un jarro de agua pues peor todavía. [...] de disfrutar, pues bien poco, hasta que ya llevabas seis o siete añillos, pues bien poco. Nada más que eso, el cine, el cine y el cine, bueno sí ibas algún día, ibas allá a la puerta del ayuntamiento que había un bar muy bueno, que ponían... a Los Faroles, pero aquí que había, un bar, también veníamos aquí, pero de disfrutar, disfrutar, como ahora, nunca. Eso quien lo diga... a lo mejor lo puede decir mucha gente, pero lo que más es trabajar, para poner el barrio como está». [15:26].

Justo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1932. 2 de desembre de 2002.

El fet de suportar dures i llargues jornades de treball va suposar una important dificultat a l'hora de poder gaudir de temps lliure per fer activitats de lleure, però la solidaritat entre veïnat i la construcció espontània, a través de la quotidianitat al barri, i ambients de sociabilitat i distensió d'homes i dones, malgrat que en molts casos estaven lligats a dedicacions o activitats *genderitzades*, suposaven també un clar respir per a la gent.

3.3.3.2. Gènere i vida de barri.

Les dones, a més, s'havien d'encarregar de la compra familiar, aspecte que cal remarcar perquè, tant pel cas de Can Palet com de Ca n'Anglada, eren ràpidament reconegudes al centre de la ciutat pel seu aspecte humil, encara que també existien diferències entre un i altre barri. El que sí queda clar és que se les identificava com a dones de barri, identificació que moltes vegades servia per assentar les bases d'una autoafirmació identitària per a elles mateixes, però també per discriminar-les des de l'exterior:

«Jo quan vaig arribar aquí el que em va sorprendre, una de les coses que jo sempre explico, no sé, això fa riure, però en el carrer Pare Llaurador deiem “anem a comprar” i ens endreçàvem, ens treiem la bata i ens posàvem la jaqueta, però no anàvem a comprar... la meva mare no hauria anat mai a comprar en bata, ni amb sabatilles. Llavors aquí, les senyores d'aquí es posaven la bata néta, o sigui, anaven pulides però per anar a comprar dissabte a la tarda, que llavors estava obert, a la tenda de comestibles i tal, llavors es posava... això encara vaig estar uns dos o tres anys veient- ho, després es va acabar això, veient aquest estil». [23:12].

Georgina, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1945. 15 d'abril de 2005.

«[...] mira! si teníem que anar a Terrassa teníem que anar amb una bosseta amb un paper per portar les sabates i caminaven amb unes botes fins aquí, unes catiusques d'aquelles d'home, i no podíem entrar a cap ball, ni res, perquè anàvem totes plena de tot, de fang i de tot». [7:42].

Judit, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1936. 4 de febrer de 2003.

Si això suposava durs desplaçaments i llargues dedicacions horàries no hem d'oblidar les tasques més domèstiques que eren assumides per les pròpies dones, aspecte que es feia més palès quan es començava a tenir canalla i eren elles les que havien d'abandonar, moltes vegades per sempre, la feina remunerada a les fàbriques:

«N'hi havia que plegaven equis dies, temps, llavors tornaven, però jo vaig plegar del tot, el meu marit va dir que no. Perquè és clar, al darrere del nen ja em va venir la nena, doncs... la meva mare ja era molt gran, doncs em tenia que quedar a cuidar la canalla. Allò que

dèiem. *El meu marit, gràcies a Déu, anava traient-se la seva setmanadeta bé, pues podíem viure, podíem viure bé, sense cap lujo eh!*». [16:42].

Neus, veïna de Can Palet, nascuda al 1934. 14 de juliol de 2005.

No obstant això, hem d'assenyalar un cert canvi que coincideix amb la creació del barri de Ca n'Anglada i l'arribada de població de fora del país, ja que fins llavors les dones que tenien treball remunerat es concentraven a les fàbriques tèxtils, però a partir dels anys quaranta es produeix un canvi substancial ja que les dones nouvingudes van passar a ocupar altres sectors com el del servei domèstic:

«A veure, jo diria que les dones de Can Palet en aquell moment o treballaven a la fàbrica o en algun comerç venent a plaça o així o, en tot cas, quedaven a casa. Així com ara, durant uns anys, quan ja s'integra més la cosa andalusa, potser sí que van passar per serveis domèstics. Jo diria que bàsicament les dones d'aquest sector més concret que dius tu, carretera i centre cívic o hasta una mica més avall, de servei domèstic no en van anar a fer, aquestes no eren dones d'anar a fregar per les cases. Més avall, el carrer Bages, el carrer Morella i tot això, ja sí, ja va ser com un segon refugi, perquè també van començar a agafar la crisi del tèxtil». [23:18].

Georgina, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1945. 15 d'abril de 2005.

Les feines domèstiques suposaven també moments que es compartien amb la comunitat, sobretot pel cas de les dones, ja que els homes compartien més les estones en la construcció de les cases, sense oblidar que aquesta quotidianitat estava molt lligada, també, a les relacions socials amb persones del mateix origen geogràfic i cultural:

«Allí pasaba algo y todo el mundo era una piña, porque claro, es como si tú vivieras con ella, porque te enterabas de todo lo que pasaba, en sus casas y todo». [3:23].

Juana, veïna de Can Palet, nascuda al 1941. 3 de desembre de 2004.

«Els d'Andalusia, la majoria dels immigrants, allà havien trobat en un principi un ambient molt semblant d'on procedien, i per lo tant ens trobàvem bé, hi havia un ambient agradable de convivència». [35:26].

Salvador, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1948. 8 de maig de 2002.

El que queda clar que aquest component comunitari de treball en grup en els barris ajudava a generar espais també de distensió i ajudava en el procés de cohesió de persones del mateix origen, tant pel barri de Ca n'Anglada com de Can Palet.

3.3.3.3. Control polític i solidaritat veïnal en transformació.

En relació a la vida quotidiana del passat recent dels dos barris, tampoc hem d'oblidar el paper que la dictadura franquista va exercir sobre les llibertats col·lectives i individuals. Malgrat que els enfrontaments directes entre guerrillers antifeixistes i forces de seguretat del règim es vivien fora dels barris i de la ciutat, el que sí que era una vivència directa i quotidiana eren el marcat retall de les llibertats individuals i col·lectives. Qualsevol cosa excepcional necessitava del vist-i-plau de les autoritats catòliques o policials:

«No podies anar amb bicicleta, per anar amb bicicleta havies d'anar a la Guàrdia Civil i treure't un permís perquè havies de justificar per què [...]. No es podia fer res, ja n'hi havia que... a la clandestinitat pues es feia, però així a nivell normal no, perquè hi havia un control molt estricte i no es podia... no, perquè a la mínima que et foties ja... escolta! Si la gent veia una parella de guàrdies civils pujar per l'acera i la gent canviava a l'altra acera perquè es feien respectar. Hi havia aquella por, aquell temor, que la gent no s'atrevia, bueno, la gent normal, ara, per sota mà si hi havia algun arriesgat o en una associació secreta antifeixista, per dir algo». [20:20-20:28].

Arnau, veí de Can Palet, nascut al 1930. 19 de maig de 2005.

Dedicar el diumenge a fer-se la casa comportava que s'havia d'anar a l'església a pagar una quota per tal d'aconseguir el permís de les autoritats religioses per poder treballar aquell dia i evitar, així, que els agents no fessin acte de presència i es permetés dedicar la jornada dominical a la construcció dels habitatges:

«[...] aquí la gente, un porcentaje bastante grande, le pagaba una cuota a la iglesia, para poder trabajar los domingos, no sé si eran diez pesetas ¡claro!, antes quien mandaba era el cura y el capitán de la Guardia Civil». [34:16].

Fermín, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1945. 9 de maig de 2002.

Analitzant estrictament l'àmbit de la lluita veïnal, si que cal advertir que l'ambient repressiu de la dictadura generava por i això suposava que el veïnat que s'organitzava i es mobilitzava no fos àmpliament majoritari, malgrat fossin barris, sobretot el de Ca n'Anglada, on el seguiment per reclamar millores i serveis comunitaris tingués un seguiment més destacable que en altres barris i ciutats de l'entorn:

«Simpatitzava molta gent, i tu reunir cent o dues-centes persones un diumenge per aconseguir una plaça sabien que vindrien els grisos a cavall i tela eeh! I no sabies on podies acabar, al menys rebent una mica. Vull dir, els números són aquests, que la majoria de gent simpatitzava però tenia por, i por justificada ».

Roger, informant relacionat amb la lluita veïnal al barri de Ca n'Anglada fins als anys setanta. 1 de juliol 2002.

L'autoajuda i solidaritat entre el veïnat és un aspecte que cal destacar, contrarestant les mancances en l'àmbit de les llibertats individuals i col·lectives. Si les persones novingudes de classe treballadora s'ajudaven entre elles per construir-se les cases, produint-se un fort vincle relacional i de solidaritat, al mateix temps persones d'origen català desenvolupaven un tipus de solidaritat diferent més vinculat a la institució eclesial i a la beneficència, aspecte que hem de tenir en compte a l'hora d'analitzar les relacions i cohesió comunitària i la identitat de barri:

«El barri va començar a créixer bastant aviadet, [...] jo recordo que tenia 13 anys o 14 i amb la Maria Rovira, [...], amb aquesta noia i tres o quatre noies d'aquí de la parròquia, que llavors elles eren grans, jo començava a fer cateque... bueno, no en dèiem catequesi, llavors dèiem catecisme, ho vam començar a fer i anàvem el diumenge al de matí, amb una campana, anàvem a buscar la canalla per aquí a baix als barris. I tot eren barraques, vull dir, això era l'any 58-59, tot això dels instituts, tot aquest barri d'aquí baix que ara hi ha unes cases maquíssimes, tot eren barraques, i anàvem amb una campana a buscar la canalla. I en deien "eh! que vienen las chachas", las chachas, i anàvem a recollir a la canalla i els portàvem aquí, fèiem missa». [10:22].

Montserrat, veïna de Can Palet, nascuda al 1946. 29 d'abril de 2005.

Un canvi important en la vida pública dels dos barris va suposar la transformació de la relació parròquia-barri. Es va passar, a partir dels anys seixanta, d'un model de beneficència vers les persones més necessitades a un model d'autoorganització i acció veïnals:

«En un principi en lo que era el meu temps de joventut doncs el centre juvenil, que la veritat que va marcar tota una època en aquell temps de la diversió d'aquell temps. Tinc ara 54 anys i en el temps de la joventut el Centre Juvenil feia un paper educatiu, educatiu a nivell de diversió, a nivell polític, teníem les nostres xerrades, teníem les nostres excursions, teníem les nostres diversions, i molts joves la veritat és que ens vam formar a allà al Centre Juvenil, lligats directament amb partits polítics de les Joventuts Comunistes o a través de la mateixa parròquia». [35:16].

Salvador, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1948. 8 de maig de 2002.

«No hi havia places, no hi havia res, absolutament res de res, els únics punts de referència públics a Can Palet eren la parròquia i el centre d'esplai. Jo te'n parlo d'això, però no és que jo te'n parli perquè és la meva vivència, que sí, sinó perquè no hi havia res més, no hi havia absolutament res més». [19:10].

Carles, veí de Can Palet, nascut al 1957. 15 de novembre de 2004.

«Home, és que abans espais públics aquí al barri, vull dir, jo no recordo. Quan jo era petita sé que anàvem a la parròquia, era molt diferent a ara, però vull dir, espais públics no hi havia». [10:13].

Montserrat, veïna de Can Palet, nascuda al 1946. 29 d'abril de 2005.

Els centres parroquials, on la presència juvenil era molt marcada, va marcar la vida de molts i moltes joves, fent de les parròquies, espais clarament de trobada i de formació en valors associatius i polítics, que no anaven ni amb la línia del règim dictatorial ni de l'església oficialista, i també d'espais d'arrelament i identitat com veurem més endavant.

3.3.3.4. Relacions socials a barris amb escassetat d'espais públics planificats.

Persones entrevistades remarquen que abans tot el que suposava l'exterior de la casa era espai públic. Es considera que els barris, encara que no estiguessin plenament urbanitzats sí que estaven molt humanitzats, donant-se una relació més intensa entre la casa, el barri i l'entorn fabril i rural. L'espai públic era el torrent, el descampat, el bosc integrat en la vida del barri. El carrer continua essent un àmbit referencial per als jocs de canalla que feien persones que ara just passen dels trenta anys, com pel cas del carrer Colom, essent l'estiu l'època de l'any en què durant totes les nits es jugava al carrer, aspecte que ara és veu impensable:

«L'espai públic era si davant de casa teva hi havia un camp, aquell camp era semi- públic a vegades, quan no hi havia res doncs la canalla hi jugava, ningú deia res. El carrer no era tan urbanitzat com ara, de tal manera que era un espai més, més... poder no era tan urbanitzat però era més humanitzat. Més en contacte amb la terra, per exemple. El pou, el fang,... allà si podia fer el que volguessis, no hi havia tan trànsit». [2:2].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

És important que ens fixem que per la gent d'aquests barris, sobretot pel de Can Palet, on es van trigar anys a gaudir de places públiques a diferència de Ca n'Anglada, es marca molt la diferència entre espai públic obert no planificat (camps, carrers, etc.) i l'espai públic obert planificat (les places). Una altra cosa era desplaçar-se al centre urbà de la ciutat, que podia significar un passeig pel carrer Sant Pere, la Rambla o la Plaça Vella, anar al cinema o al ball o anar a espais associatius del centre, amb un component de classe més marcat. Per anar a gaudir d'una plaça s'havia d'anar a la Plaça Vella del centre de Terrassa, però això no evitava pas que la gent fes una intensa vida al carrer i als espais oberts no planificats dels barris:

«Vull dir, aquí a Terrassa espai públic es considerava agafar i anar cap a la plaça Vella, allà al centre, i allà era un espai públic, per mi, un centre de trobada de la gent, de la gent jove, de la gent gran, de gent que queda per anar a prendre un cafè i tal, però en barriades això era molt diferent, la gent feia com més festes de carrer per dir-t'ho d'alguna manera. Feien festes tant si era la revetlla de Sant Joan, com si era sardinada, com si era

l'enterrament del dia de la truita, agafaven i se n'anaven cap aquí, torrent a vall, a Can Jofresa, tots aquests llocs que ara ja no existeixen». [7:4].

Carlota, veïna de Can Palet, nascuda al 1965. 18 de febrer de 2005.

La canalla dels barris trobava en els espais lliures i el carrer els llocs de trobada on esbargir-se. Per a la canalla i joves de tots dos barris, la inexistència de places a Can Palet i la localització d'algunes poques a Ca n'Anglada va donar com a resultat que altres espais de trobada, com els centres parroquials i esplais que estaven vinculats, esdevinguessin l'alternativa, sense oblidar la importància dels patis interiors que moltes cases d'estil anglès tenien, sobretot pel cas de Can Palet, fent la funció d'espais de joc per a canalla. També són recordades per homes grans les "batalles" lúdiques entre canalla de diferents carrers o barris, que es desenvolupaven en els esmentats descampats, entre carrers o en espais fronterers entre barris:

«Jo recordo les guerres que teníem de nanos contra els nanos de Ca n'Anglada, amb mandrons i tiraxines, amb mandrons i amb fones. L'actual plaça dels Països Catalans era el terreny de ningú, hi havia les lluites entre el que en deien els "catalans fotuts" i nosaltres a ells els hi dèiem els "castellufos". Perquè sobretot els que érem més fronterers amb ells eren els carrers de catalanoparlants, perquè els castellanoparlants estaven cap al sud, més allunyats de Ca n'Anglada. I les altres batalles les teníem amb un altre barri, que aquí no es veu, que és el barri de la carretera de Rubí, el camp del Monu, o Santa Margarita. El camp del Monu. Llavors un lloc de marca territori i de guerrear era el torrent de Vallparadis, entorn a la font de la Sagrera». [21:31].

Manel, veí de Can Palet, nascut al 1949. 11 d'abril de 2005.

Això sí, eren un tipus d'esbargiment més lliure que estava més present en el cas dels nois que el de les noies. En tot cas, per a molta canalla, el pas de la infantesa a la maduresa era molt ràpid i brusc, ja que s'anava a treballar per ajudar a l'economia familiar en edats molt joves, sobretot en els sectors de la immigració d'origen andalús o murcià més que no pas en la immigració d'origen català:

«Yo porque he sido una niña y no he sido mucho de salir, pero mi hermano estaba todo el día en la calle. [...] No había parques, claro, antes por ejemplo lo que son las manzanas de los pisos que quedaba una plazoleta en medio, pero hay no habían ni culumpios ni nada, estaba la plazoleta y todos los niños allí dándole patadas a la pelota y ya está, o a jugar a esconderse a la esquina o a jugar a cosas así». [3:32].

Adela, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1969. 16 de desembre de 2002.

«Llavors el que tenia tres o quatre fills de seguida anaven a treballar, com ara el nostre cas, tenies deu o onze anys i ja treballaves, doncs així ajudaves molt a la família, entre que els pares treballaven i els fills doncs de seguida tenies la casa, llavors la vida no era com ara, no guanyaves tant però tampoc no necessitaves tant com ara i allà es podia fer una caseta mitjanament bé. I així es va anar fent Ca n'Anglada, [...]». [9:35].

Olga, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1938. 17 de març de 2003.

Es posa en evidència que la concepció que es tenia abans de l'espai públic era diferent de la que es té en l'actualitat. Homes grans remarquen que l'espai que més sovintejaven per trobar-se amb altres persones era el bar. Mentre que dones grans recorden com elles de solteres tenien en el sarau del cap de setmana o dels dies festius un espai de distensió, essent dones més joves les que ja fan referència a sortides a alguna discoteca. Aquests saraus moltes vegades s'organitzaven habilitant espais privats, com les cotxeres d'una empresa d'autocars al barri de Can Palet, que servia també de lloc per celebrar revetlles. Al mateix temps, s'ha fet referència a anar durant el dia de sortida o a berenar a espais rurals i forestals propers com el torrent de Vallparadís als inicis de la urbanització de Can Palet, la masia de Can Palet o els espais agrícoles i forestals entre Sabadell i Terrassa:

«Per la gent era una sortida o era tota una excursió anar a la masia de Can Palet, i també era un lloc, quan jo era joveneta, un lloc de trobada era la masia de Can Palet. [...] hi havia els masovers i podies... entraves i en allà a l'era t'assentaves i la canalla jugava per allà a l'era. Veus això sí, la masia de Can Palet també... la gent també hi anava. Aquí o a la Font de Can Jofresa, on ara són tots els instituts i tot allò, allà hi havia una font que bueno, passaves per entremig de canyes i horts i no sé què i arribaves a la Font de Can Jofresa, i era una excursió diumenge a la tarda. I allà també trobaves a molta gent, vull dir, allà també trobaves a molta gent del barri que anaven a buscar aigua a la Font de Can Jofresa». [10:18].

Montserrat, veïna de Can Palet, nascuda al 1946. 29 d'abril de 2005.

Es té clar que abans hi havia més tranquil·litat i que els carrers eren els espais destinats per al joc i per prendre la fresca. La gent gran recorda com encara es jugava als carrers i als camps amb molta llibertat i que aquesta s'ha anat perdent de generació en generació, ja que els fills i filles que ara tenen quaranta i més anys no van tenir tantes facilitats per jugar al carrer ni als espais públics per l'inici de la pressió urbanitzadora i, sobretot, dels cotxes:

«L'ambient era de jugar al carrer, podíem sortir, agafar el berenar i jugar al carrer tan tranquils. L'ambient era de sortir a l'estiu a prendre la fresca, es feia més vida al carrer que ara. [...] Quan nosaltres érem petits, feien servir l'espai públic de davant de casa, de terra, i ara s'ha de fer servir l'espai públic més urbanitzat més delimitat, [...]. Els nostres fills que ja són grans [...] d'espais públics i parcs pocs. A l'escola, es gronxaven a l'escola o es gronxaven a casa dels avis. Però es fan servir més, els nens els utilitzen més». [2:9 i 2:81].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

Persones adultes recorden els temps en què treure la cadira al portal de casa era una imatge ben usual de barris com Can Palet o Ca n'Anglada, aspecte que cada cop ha

anat quedant més en desús. En aquest sentit, jugar al carrer i treure la cadira al portal esdevenien les màximes expressions de l'ús de l'espai públic al barri:

«Jo recordo aquest barri que sortíem a jugar al carrer, i que els homes i dones a l'estiu agafaven les taules de càmping, les posaven a la porta, i més aquesta zona que són de casetes baixes, [...] doncs, sortíem amb una taula i els homes jugaven a cartes i les dones feien una altra cosa i els nens jugàvem. Amb el veí d'aquí, el veí d'allà i el veí de l'altre cantó. Actualment oblida-te'n». [8:6].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

«Jo tinc la sort de viure en un carrer que no passen gaires cotxes, vull dir, els quatre cotxes que passem som els propis veïns, i llavors els veïns que hi vivim en allà, normalment ens assentem en el mateix carrer i en allà fem vida, i si el nen ha de sortir al carrer a jugar a la pilota doncs surt al carrer a jugar a la pilota i no hi ha gaire perill, estàs pendent, no el pots deixar sol, això està clar, tampoc el deixaria sol en una plaça, no te'n pots enrefiar de ningú avui en dia. Per tant, estant-lo vigilant els pots tenir perfectament a la porta de casa. Tinc aquesta sort, ara a la plaça també hi anem, evidentment». [11:12].

Ernest, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1972. 30 de maig de 2003.

Veient com els espais públics planificats i dissenyats eren molt escassos, però la vida quotidiana fora de la llar es desenvolupava amb intensitat i diversitat. Més en els darrers anys, persones entrevistades ens comenten com el descampat era el recurs més factible per fer una foguera de Sant Joan arribats al solstici d'estiu. Es tractava d'una organització informal de canalla i gent jove i adulta que anaven apilant fustes i armaris vells per poder celebrar una festivitat plenament comunitària. Se sabia el dia i el que es volia celebrar, ja n'hi havia prou per generar un espai de trobada, on el com i l'on era secundari. Aquesta, potser, és la millor essència de l'espai públic en el passat dels dos barris, i de molts altres barris i ciutats.

3.4. LA INTEGRACIÓ TERRITORIAL A LA CIUTAT DE CAN PALET I CA N'ANGLADA AMB LA REINSTITAURACIÓ DELS AJUNTAMENTS DEMOCRÀTICS.

No serà fins a partir de la reinstauració dels ajuntaments escollits democràticament que Can Palet i Ca n'Anglada veuran com serveis i equipaments col·lectius llargament reclamats es fan realitat a través d'actuacions municipals, tenint molts d'ells un abast de districte, és a dir, donant servei a més d'un barri, i donant resposta als dèficits en serveis i equipaments col·lectius que encara existien entrats als anys vuitanta. En tot cas, les mancances de caràcter individual i, també, comunitari continuaven essent presents i quotidianes. Els barris s'integraven millor al conjunt de la ciutat, sobretot a nivell urbanístic i infraestructural, sense oblidar l'extensió de serveis i equipaments municipals, però socialment les singularitats, tant pels aspectes positius com negatius, s'aniran consolidant a mesura que les polítiques municipals també s'adapten als barris terrassencs, no responent a una mateixa línia d'actuació.

3.4.1. Can Palet, la integració territorial a través dels projectes de ciutat.

Podríem dir que pel cas de Can Palet la situació ha estat diferent de la de Ca n'Anglada. Es té la sensació, des del veïnat paletenc, que el barri va anar-se omplint, fins quasi la darrera parcel·la de l'interior del barri, de cases i blocs d'habitatge, és a dir, es va anar urbanitzant el barri però sense tenir un programa d'actuacions que contemplés la disponibilitat d'una xarxa d'espais i equipaments públics i de trobada:

«Can Palet [es] va anar omplint i omplint fins que arriba un moment que el ciment agobiava, ja ho veies que era lleig. Sorties a fora, sobretot als anys 60, l'època aquella de l'urbanisme i vinga blocs de pisos, [...]». [2:52].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

L'entrada als anys vuitanta per Can Palet suposa que alguns dels seus carrers restin sense asfaltar i el trànsit en vehicle privat s'hagi convertit en laberíntic, i que en la premsa local es recollin denúncies veïnals amb titulars com "Can Palet, con graves deficiències sanitàries", on es denunciava que els solars buits localitzats a l'interior del barri eren utilitzats com a abocadors que posaven en seriós risc a la població, a més de queixar-se per la manca d'un centre sanitari al barri, que s'asfaltés la seva totalitat i s'aplanés el torrent que circulava per l'Avinguda Santa Eulàlia (Biniés, 1983). Així, les

demandes que es reivindicaven a mitjans dels anys setanta continuen ben vives, però ràpidament es posarà de manifest que les actuacions o no actuacions municipals a Can Palet restaran supeditades a projectes de ciutat amb les que es volia donar resposta a les necessitats del barri.

Així, aquestes actuacions restaran molt influenciades pel macroprojecte de reforma de tot l'àmbit del torrent de Vallparadís i per la construcció d'una ronda sud que suposés una variant i una descongestió per a la carretera de Montcada. La contundència infraestructural que es va aixecar entre els barris d'una banda i l'altra de l'eix de la variant de la N-150, dificultant l'ús social i pedestre entre barris, contrasta amb la major restricció al tràfic rodat a l'eix de la carretera de Montcada, és a dir, a la banda oposada del barri que ha estat afectada per la variant. D'alguna manera hi ha la sensació que s'han traslladat les problemàtiques del tràfic rodat i intens i de dinàmica supramunicipal d'una banda a l'altra del barri. De fet, al treball de camp s'ha pogut observar com les opinions a favor o en contra de la variant són oposades si es viu a la zona més propera a la carretera de Montcada o a la més propera a la variant. S'han trobat opinions que remarquen que la intervenció era necessària per millorar la mobilitat rodada a l'interior de la ciutat i per solucionar problemes de congestió del trànsit, admetent-se, però, les mancances actuals i que potser en l'actualitat s'hagués fet d'una altra manera:

«És que el problema de la Nacional 150 és que ha anat de banda a banda del barri [...]. Clar, diguéssim que s'ha passat el problema del trànsit d'una banda del barri a una altra banda del barri» [12:19].

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977. 1 de febrer de 2005.

«Jo francament potser no m'hagués agradat si hagués viscut en allà que m'ho fessin eh! però bueno, va ser una cosa que en el seu moment va ser... jo què sé, bueno, i que al final es va fer, al final es va fer [...]. Clar, jo si hagués viscut en allà potser sí que no m'hagués agradat que em passés l'autovia». [10:73].

Montserrat, veïna de Can Palet, nascuda al 1946. 29 d'abril de 2005.

L'any 1995 també és l'any de la inauguració d'una de les intervencions més emblemàtiques i referencials que ha tingut la ciutat de Terrassa, el Parc de Vallparadís. Aquesta actuació ha tingut molta influència en la vida quotidiana del veïnat paletenc, donat que el sector sud del parc limita amb el barri:

«Hi ha molta gent que va a la zoneta de Vallparadís d'aquí. Jo sé de gent que surt del col·legi a les cinc i van caminant fins a Vallparadís i s'estan allà. Sí que es fa servir».[8:60].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

La construcció de la variant de la N-150 coincideix en el temps amb la urbanització de la Plaça de Can Palet i el Centre Cívic Alcalde Morera, també a l'any 1995. Al mateix temps la tan esperada actuació al torrent de Vallparadís ha aparcat certes demandes en matèria d'espai públic a l'espera que l'ampliació del parc doni solucions a la manca de places i parcs al barri, sense oblidar que el sector sud del parc ja construït limita amb la zona nord del barri, des d'on es té un fàcil i ràpid accés per part del veïnat, que l'usa quotidianament. Altres reivindicacions que es remunten als anys setanta, seguint la política de *districtalització* de serveis públics i municipals, s'acabaren ubicant a l'altra banda de la variant de la N-150, l'avinguda de Santa Eulàlia, al veí barri de Can Jofresa, amb l'ubicació de centres educatius de primària i secundària i un Centre d'Atenció Primària, el CAP Sud, i creant-se un important pols d'atracció d'escala de districte però també municipal, sobretot amb el complex esportiu municipal de Can Jofresa.

En matèria d'espais públics, i pel cas concret de les places, Can Palet, a banda dels petits jardinetes de l'eix del carrer Germà Joaquim, al sector del torrent de Vallparadís, haurà d'esperar fins a mitjans dels noranta per comptar amb la segona plaça de referència al barri, la que porta el nom del barri. La reivindicació de la Plaça de Can Palet va generar una remarcable lluita veïnal, desenvolupant-se diversos actes i accions de caràcter reivindicatiu, on el paper de jovent implicat a l'esplai parroquial i al cristianisme de base va ser molt destacable:

«Sempre havia sigut un descampat amb una paret de totxos. Un any es van fer unes pintades reivindicatives per festa major, l'any següent es van repartir enganxines, es van tallar els carrers i es van fer concerts, [...] amb el "Volem la plaça, volem la plaça" [...] i l'últim any ja va ser lo de l'enganxina de la Rambla Jove, de repartir les enganxines i aquell mateix anys ens van fer cas, ens van dir que ens donarien la plaça, i al cap d'un any es va construir i la vam tenir un parell d'anys com a plaça, no ens va agradar massa perquè era una plaça dura, volíem un altre tipus de plaça, però bueno, era una plaça. Davant de les protestes, van treure algunes rajoles i ens van posar una mica de sorral, més tres gronxadors, que s'ha convertit en el pipi-can del barri, però bueno. I quatre arbres».
[6:101-6:102].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

En concret, es recorda com des del barri es demanava a l'administració local que fes una escola bressol a on s'ubica actualment la plaça de Can Palet i el centre cívic, i que la plaça es construís en una pastilla cantonera entre el carrer Bages i el carrer Germà Joaquim, mentre que el centre cívic es demanava que, o bé s'ubiqués a la masia de Can

Palet, o bé en una pastilla del costat de la ubicació actual, on ara hi ha un bloc de pisos, però res es va aconseguir. S'apunta que l'ajuntament no va considerar que fossin aquests els llocs més idonis i això va acabar afectant negativament al projecte original de la plaça, essent diverses les persones entrevistades que expressen la seva insatisfacció amb la solució final que es va donar des de l'administració local, tant per la ubicació, com per la dimensió i el disseny de "plaça dura", reclamant-se més verd i menys ciment. D'altres opinions són més efectistes i remarquen que el que es va pretendre era donar funcionalitat amb la incorporació del centre cívic, que també era un reclam del barri. Hi ha persones que recorden que s'arribava a un moment molt precari, davant la densitat que anava agafant el barri, i que era urgent l'actuació, fet pel qual no es va veure malament la solució final:

«Es que hubo una polémica también con aquello, porque realmente nos hicieron la plaza. Claro dijimos "aleluya, hay una plaza en Can Palet!" porque no tenemos nada, ninguna, "bueno, menos mal que nos han puesto una plaza para poder pasear un rato o sentarte" y de golpe y porrazo vemos que empiezan... nos quitan un trozo para edificar, "¿qué van a hacer aquí?" hasta que ya nos dijeron que harían un centro cívico, que sería bueno para el barrio. Se criticó bastante pero, bueno, al final se aceptó y hoy día pues parece que la gente se alegra de que allá ese centro cívico allí». [28:41].

Ignacio, veí de Can Palet, nascut al 1946. 21 d'abril de 2005.

A mitjans dels anys vuitanta, i deu anys abans de fer-se realitat la Plaça de Can Palet, la polèmica sobre la ubicació de l'espai públic que reclamava el barri ja va ser recollida al butlletí informatiu municipal *Visquem Terrassa*, on es realitzava un reportatge sota el títol "Els veïns volen equipaments sanitaris i zones verdes" explicant que l'ajuntament havia decidit ubicar la futura plaça de Can Palet a la seva localització actual, actuació que no era del tot compartida pel veïnat, recollint-se l'opinió del veí Alexandre Codina, portaveu de l'AV de Can Palet, que remarcava: "això no vol dir que nosaltres no continuem reivindicant una altra zona verda al carrer Germà Joaquim, un espai que està millor orientat i que se situa en un punt de molta més població que no pas l'altre. Fa poc hem lliurat a l'alcalde 250 signatures reivindicant aquesta plaça, encara que molts cops se'ns contesta que la nostra zona verda és la de Vallparadís" (Ajuntament de Terrassa, 1985). De nou els condicionants de l'escala municipal en les actuacions que havien de tenir influència directa a Can Palet perllongava reivindicacions històriques del barri.

Altres espais públics com la plaça del “Pisos Vitasa”, al final del carrer Colom, o els jardinetes del carrer Germà Joaquim encara resten en un estat molt bàsic sense cap tipus d'actualització ni reforma. En el cas dels espais lliures a l'entorn d'aquest darrer carrer hem recollit demandes perquè s'actui per tal d'evitar una major degradació d'aquest espais. En el cas del primer espai no hem recollit opinions que reclamin una actuació de reforma ni de cap altre tipus.

3.4.2. Ca n'Anglada, la integració territorial amb els projectes de barri.

Les famílies angladenques van haver d'esperar, com ja hem dit, al període 1974-1982 per comptar amb escoles públiques al barri, mentre que a l'any 1986 entrarà en funcionament l'Escola d'Adults i s'actualitzarà la biblioteca de barri, equipament aquest últim que ja era operatiu a l'any 1970. Al 1988 s'inauguraran el poliesportiu i la piscina. A partir dels anys noranta serà el moment dels equipaments de districte, uns donant servei des del barri, com pel cas del centre cívic, inaugurat a l'any 1994, i d'altres en barris veïns, com en el cas dels serveis sanitaris d'atenció primària, des del barri de Cementiri Vell, on a principis dels noranta va entrar en funcionament el CAP de Sant Llàtzer. Al mateix any 1994 s'iniciaven les obres de millora i actualització de l'emblemàtica plaça de Ca n'Anglada, una de les intervencions més esperades pel veïnat del barri.

En el cas de Ca n'Anglada s'observa com les actuacions en matèria d'espai públic han tingut una clara lògica interna, de barri, amb unes intervencions més esglaonades en el temps, essent l'emblemàtica Plaça de Ca n'Anglada l'eix central de moltes reivindicacions veïnals i de les actuacions municipals en aquesta matèria. El barri comptarà ja als anys seixanta amb una plaça àmplia i central, l'actual Plaça de Ca n'Anglada, però altres places es van anar urbanitzant a la zona nord del barri, destacant-se la preocupació que el veïnat sempre ha tingut per l'estat de la Plaça de Ca n'Anglada i la reclamació de moltes d'elles, com la Plaça de Catalunya, aconseguint que el solar no es destinés a habitatge gràcies a la mobilització veïnal iniciada al 1975, que va acabar amb la compra del solar per part de l'ajuntament a l'any 1982, i no essent inaugurada fins a l'any 1986:

«La plaza de Catalunya, eso estaba destinado a bloque de pisos y ahí se corrió mucho delante y detrás de los grises, ya no sabías donde estabas si delante o detrás. Ahora lo vemos todo muy bonito, y esto a los jóvenes se les tiene que explicar, [...]». [14:22].

Alfonso, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1946. 11 de febrer de 2002.

Una altra plaça emblemàtica, la Plaça del Treball, ubicada a l'espai interior d'un polígon d'habitatges, serà reformada al 1987, com també seria reformada més tard la Plaça Miguel Hernández, i a l'any 1988 s'ubicarà al barri la piscina municipal. Al 1991 serà inaugurada una nova plaça, a l'extrem del barri que toca amb Can Palet, la dels Països Catalans, després d'evitar-se que tirés endavant un projecte bàsic de rotonda al qual es va oposar el veïnat:

«Durant molt temps es va estar amb problemes amb l'ajuntament perquè l'ajuntament volia fer una rotonda, però resulta que aquell parc, aquella plaça està molt utilitzada pels infants del barri de Ca n'Anglada i de Cementiri Vell-Vallparadís, llavors lo que van optar és no fer la gran rotonda que volien fer [...]».

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977. 1 de febrer de 2005.

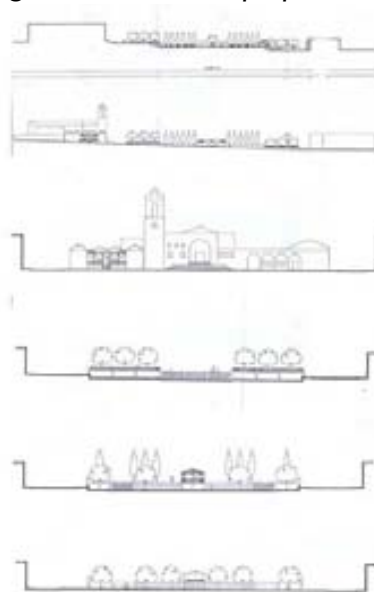
També s'ajardinaran petits espais lliures a la façana del barri amb l'avinguda del Vallès i la riera de Les Arenes, creant-se noves places al barri. Va ser a principis dels noranta quan l'Associació de Veïns havia reclamat la dimissió del llavors regidor d'urbanisme, Antoni Prunés, per entendre l'entitat que s'estaven desatenent les demandes i necessitats del barri en matèria d'espais públics i places. Al 1997 s'iniciaran els treballs de remodelació de les places dels polígons d'habitatge coneguts amb el nom *del Pagès i de la Santa Cecília*, a la part més septentrional del barri, en un context de reivindicació veïnal on es reclama la millora i condicionament de les places i espais públics del barri, on el president de l'Associació de Veïns deixava clar que “ahora nuestro objetivo es entrar en una política de remodelación urbanística: reforma de plazas y espacios verdes (...)” (Losada, 1997).

Arquitectes municipals defineixen la construcció sociourbanística de Ca n'Anglada “a partir d'un procés de formació bastant unitari que li confereix unes característiques d'homogeneïtat molt notable, i que quasi des del seu inici compta amb un espai públic de gran dimensió que articula el conjunt, la plaça de Ca n'Anglada, i que esdevé una aportació molt interessant en la formació de la ciutat” (Serra i Montaña, 1992:162). Al llarg de la història del barri la plaça de Ca n'Anglada sempre ha estat motiu de referència pel veïnat i el moviment veïnal organitzat. Es tracta d'una plaça que ja estava projectada al Pla Viñals del 1933 i que amb els pas dels anys es respectà la seva

ubicació i la seva disponibilitat pública i oberta com a plaça, aspecte que difereix clarament del cas de la plaça de Can Palet, que no estava contemplada en aquella etapa de planificació dels futurs creixements i expansió urbana. Ja a l'informe esmentat del 1970 es reclamava per part del veïnat que s'acabés la urbanització de la plaça, asfaltant els carrers del seu àmbit i col·locant bancs i jocs infantils, demandes que serien ateses amb una primera intervenció durant l'etapa de la dictadura feixista de Franco.

L'any 1979 l'Associació de Veïns muntava una festa per promoure l'ús social de plaça, comptant amb la presència dels Minyons de Terrassa, i al 1982 es canviava el nom de la plaça a petició del veïnat, passant de dir-se plaça Pius XII a dir-se plaça de Can n'Anglada, nom vigent en l'actualitat. L'any 1983, denou l'Associació de Veïns, presentava una instància municipal per insistir en la demanda de condicionament total de la plaça, reclamant-se, a més, que es tallés el pas de circulació pel mig de la plaça i que es prohibís aparcar. Després d'aquestes reiterades demandes d'actualització de la plaça per part del veïnat, el govern municipal encarregarà el mateix any a l'arquitecte Frans Bucher el que ha estat, fins el moment, l'únic projecte ambiciós de transformació de la plaça:

Imatge 21. *Perfils de la proposta Bucher.*

Font: Gerència Municipal d'Urbanisme de Terrassa.

Finalment, la proposta de Frans Bucher va ser desestimada i passaran uns anys en què la plaça entrarà en una situació de desmillora, procés que acabarà provocant una nova

reacció del veïnat a l'any 1988, fent-se una denúncia pública pel mal estat de la plaça. El govern municipal respondrà fent una dèbil intervenció municipal de reposició de flora i neteja completa i general de l'espai. Això va significar l'esvaïment total d'una reforma ambiciosa i general de la plaça, que no va impedir, però, que s'iniciés la darrera intervenció i transformació de la plaça de Ca n'Anglada, la més important fins al moment.

Imatges 22 i 23. La transformació de la Plaça de Ca n'Anglada al 1995.

Font: Gerència Municipal d'Urbanisme de Terrassa (1994) i elaboració pròpia (2002).

Imatges 24 i 25. La transformació de la Plaça de Ca n'Anglada al 1995.

Font: Gerència Municipal d'Urbanisme de Terrassa (1994) i elaboració pròpia (2002).

La nova intervenció sobre la plaça s'iniciava a l'any 1994 amb uns objectius de millora de l'espai que estaven en línia amb demandes veïnals i, també, amb els plantejats al projecte de Bucher, creant-se un espai unitari com alternativa a la fragmentació que fins llavors tenia la plaça, deguda al traçat del carrer Sant Honorat que passava pel mig, disposant uns talussos de gespa al voltant de la plaça excepte a la banda de la façana de l'església, creant-se un ampli espai unitari, restant la major part de la plaça en un sol nivell, guanyant en accessibilitat, acolliment, estètica i modernitat i, també, en més places d'aparcament al voltant. El seu nou format s'inaugurà el mes de maig del 1995:

«La plaça mateix de Ca n'Anglada la gent no hi anava perquè estava deteriorada completament, és a dir, que no tenia atractiu per anar-hi. Hi havia una plaça, un tros de terra, amb quatre arbres, però res. Ara, després la van rejardinar, la van arreglar, van fer

els arbres, van posar mobiliari urbà, jocs infantils,... està clar, ara la gent hi conviu, [...]».
[20:19].

Dídac, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1941. 3 de juliol de 2002.

Aquesta darrera intervenció va ser dirigida pels arquitectes municipals i executada per la brigada d'obres municipal, com pel cas de la Plaça de Can Palet:

«Jo crec que devia sortir d'un compromís [...] adquirit políticament en una reunió ics amb els veïns que debien dir “escolta, aquella plaça quan penseu actualitzar-la un miqueta” i es va fer aquest pas [...]. Aquí era un espai quadrat, aquí es van fer uns accessos potser més... es va estudiar una mica més el funcionament. Aleshores es van fer aquests eixos, tot això d'aquí es va protegir una miqueta més, suposo perquè el trànsit dels cotxes també t'obliga a fer unes zones més de protecció, estem pensant amb la gent gran, amb la canalla que juga per aquí».

Pasqual, informant relacionat amb els serveis municipals d'urbanisme de la ciutat. 6 de febrer 2002.

Les opinions recollides al treball de camp posen de manifest que existeix una valoració àmpliament positiva de la darrera intervenció i reforma a la plaça de Ca n'Anglada, comparant-la amb el seu estat anterior, que algunes persones consideraven poc atractiu per a l'ús social.

Recapitulació

La construcció social i material dels barris de Can Palet i Ca n'Anglada podem considerar que ha anat, bàsicament, paral·lela a partir dels anys quaranta, essent producte de la industrialització de la ciutat i de la precarietat dels emplaçaments on s'anaren allotjant les famílies obreres que anaven arribant a Can Palet i Ca n'Anglada. Aquest context social i urbà de precarietat és el que va assentar les bases de la necessitat d'autosuficiència i d'autoorganitzar-se que originà la lluita veïnal en un i altre barri en la segona meitat de la dictadura franquista i que marcarà de forma clara la transformació dels barris fins a finals dels anys setanta.

Amb la restitució dels ajuntaments escollits democràticament, els anys vuitanta i principis del noranta suposaren un període de rescabament per a barris com Can Palet i Ca n'Anglada, sobretot pel que fa a una urbanització i uns equipaments i serveis municipals dignes que feia anys que es reclamaven. La resposta des de l'administració local va ser seguir una política de dignificació a través d'un model de *districtalització* de serveis i equipaments municipals. En aquest context, les actuacions a Can Palet quedaran condicionades per grans projectes de ciutat mentre que, pel cas de Ca n'Anglada, aquest factor no estarà tan present i seguirà més una lògica interna, ja que la dinàmica acció veïnal-reacció municipal serà més present. En tot cas, l'empenta autoorganitzativa i col·lectiva del veïnat des dels anys cinquanta fins als setanta, que havia estat clau perquè es produïssin les intervencions municipals en un i altre barri al llarg dels anys vuitanta, s'anirà neutralitzant fruit d'un clar procés d'institucionalització de les relacions barri-ajuntament i on la política municipal cada cop més dependrà de factors aliens i no directament relacionats amb els barris, i on les decisions cada cop més s'allunyan d'una discussió i participació directa del veïnat.

4. ELS IMAGINARIS SOCIALS SOBRE CAN PALET I CA N'ANGLADA: IDENTITAT DE BARRI, PERCEPCIONS I INTEGRACIÓ.

4.1. LES BASES DE LA IDENTITAT DE BARRI
A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

4.2. IDENTITAT DE BARRI I NOVES REALITATS SOCIALS I CULTURALS
A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

4.3. IMAGINARIS COL·LECTIUS SOBRE LA REALITAT ACTUAL
DE CAN PALET I CA N'ANGLADA.

4.4. EL DEBAT SOBRE LA INTEGRACIÓ SOCIAL
A CAN PALET I CA N'ANGLADA DE LA POBLACIÓ NOUVINGUDA:
DE QUINA INTEGRACIÓ PARLA EL VEÏNAT?

Recapitulació.

4. ELS IMAGINARIS SOCIALS SOBRE CAN PALET I CA N'ANGLADA: IDENTITAT DE BARRI, PERCEPCIONS I INTEGRACIÓ.

L'actualitat dels barris de Can Palet i Ca n'Anglada ve marcada per un moment de transformació del paisatge urbà tradicional i del paisatge social i cultural, també, podríem dir, tradicional. I, al mateix temps, una i altra àrea d'estudi estan immerses en la lògica de les polítiques municipals que responen a uns interessos cada cop més allunyats de la realitat i les necessitats dels barris, contribuint a un clar procés de desmobilització, i també descohesió, col·lectiva i comunitària. Socialment, els barris de Can Palet i Ca n'Anglada, amb l'entrada als anys noranta, i sobretot a partir de la seva segona meitat, es veuran clarament condicionats per la nova realitat que suposa el motor econòmic de finals dels noranta i principis de segle XX, la construcció, que també acabarà condicionant la dinàmica socio-urbanística interna de la ciutat de Terrassa. Diem socio-urbanística perquè l'expansió de la ciutat amb noves construccions d'habitatge ha suposat una clara mobilitat residencial interna, però també un reclam de població nouvinguda, tant de la mateixa regió metropolitana de Barcelona com de l'estranger. És a dir, la població terrassenca s'ha relocalitzat a l'interior de la ciutat, un procés molt palpable en el cas de Ca n'Anglada, però el nou motor econòmic, tant terrassenc com català i espanyol, ha suposat l'arribada de població nouvinguda a la ciutat. De persones nouvingudes originàries de Barcelona ciutat i de la primera corona metropolitana, per a qui l'habitatge nou al conjunt Terrassa ha estat més assequible gràcies al preu diferencial entre Barcelona-primer corona metropolitana i la segona corona metropolitana, on es localitzaria Terrassa. I de persones nouvingudes que, al fet de residir, també han sumat el fet de respondre als reclams de mà d'obra barata per aquest motor econòmic que ha estat la construcció, responen a demandes de treball tant a la mateixa Terrassa com fora d'ella.

Per analitzar l'actualitat dels dos barris, des d'una punt de vista social i urbanístic, és important que contrastem els imaginaris que són expressats pel veïnat que resideix en cadascuna de les dues àrees d'estudi. Veurem com el fet migratori, i cultural, tant del passat com del present, jugarà un paper central en les opinions expressades al llarg del treball de camp, però moltes vegades contradictori. Els assentaments migratoris del passat són elements a recordar i aglutinadors, que han ajudat a configurar de forma

clau les identitats de barri per a Can Palet i Ca n'Anglada. Tanmateix, el que representen els assentaments migratoris actuals són elements de controvèrsia en el debat veïnal, que suposen nous imaginaris col·lectius i que tenen efectes directes en les imatges que es projecten vers els dos barris, tant des del seu interior com des de l'exterior, i que suposen condicionants importants per a la vida social i comunitària de Can Palet i Ca n'Anglada. No hem d'oblidar que en un cas parlem en relació al passat i, en un altre, en relació al present, una temporalitat que moltes vegades oblidem i que mostra, en el primer cas, el fet d'haver-se produït un procés amb un clar recorregut sobre les persones i sobre el territori, mentre que el segon, tot just acaba de començar a desenvolupar-se.

4.1. LES BASES DE LA IDENTITAT DE BARRI A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

Les bases identitàries dels barris de Can Palet i Ca n'Anglada s'assenten sobre un clar component cultural a partir dels diferents assentaments migratoris que han viscut les dues àrees d'estudi. El fet de provenir del mateix Principat o de fora d'ell cal tenir-ho en compte per entendre la configuració de les identitats de barri i com s'expressen en l'actualitat. Veiem com el fet que el barri de Can Palet es comencés a configurar a partir dels assentaments majoritaris de població catalano-parlant (des del País Valencià o la Franja de Ponent) i, en menor mesura, des de Múrcia i Aragó; i que el de Ca n'Anglada ho fes a partir dels assentaments més homogeneïtzats, en relació a l'origen andalús de bona part d'aquests desplaçaments, comporta diferents formes d'entendre i viure un i altre barri i, també, els imaginaris que es tenen des de l'exterior.

4.1.1. El component cultural.

En el cas de Can Palet i Ca n'Anglada, es posen de manifest consideracions que giren entorn a la importància del component cultural dels diferents assentaments migratoris per entendre la construcció identitària d'un i altre barri. Des d'un punt de vista urbanístic, si bé Ca n'Anglada, com Can Palet, tindrà una clara diferenciació nord-sud, amb més presència de blocs d'habitatge al nord i més cases adossades que tenen el seu origen en l'autoconstrucció al sud, el component cultural d'una banda i altra és, bàsicament, el mateix, destacant el cas de persones i famílies d'origen andalús, aspecte que no es dona tant a Can Palet, on la població d'origen català es concentra més a la meitat nord del barri i les d'origen no estrictament català es situaria més a la meitat sud, però existint un contacte més directe entre diferents orígens culturals, fruit de diferents onades migratòries. En canvi, a Ca n'Anglada, ha existit un component més homogeni i hegemònic des del punt de vista de l'origen cultural de les migracions, ja que no ha estat fins als anys noranta quan un altre origen cultural de les migracions ha donat més diversitat al veïnat del barri, un aspecte que a Can Palet ja s'havia produït abans de la Guerra Civil amb la primera etapa migratòria que va viure el barri.

En tot cas, i des d'un punt de vista cultural, cal que tinguem en compte que, en el passat, s'han produït processos d'exclusió i de diferenciació projectats cap a l'interior

del barri, com pel cas de Can Palet, o cap a l'exterior, com pel cas de Ca n'Anglada. En el cas del primer barri, encara s'expressa una diferenciació entre una part del barri més tradicional i catalana i una no tan tradicional i andalusa. Pel cas de Ca n'Anglada la diferenciació era entre el barri i la ciutat, o altres barris de la ciutat, ja que existia un important component homogeneïtzador des del punt de vista cultural, on la comunitat d'origen andalús predominava, i que ha entrat en crisi amb la transformació i expansió urbanística de Terrassa, la relocalització de població del barri a altres zones de la ciutat i l'arribada de comunitats ètniques d'origen estranger, sobretot d'origen marroquí. En el cas de Can Palet, la diversitat cultural ja era una evidència en l'etapa inicial de creació del barri abans de la Guerra Civil, ressaltant-se la importància d'aquesta conjunció entre diferents cultures:

«[Can Palet] no va ser ben bé un gueto. Així com Ca n'Anglada, per exemple, també va néixer... Ca n'Anglada va néixer molt abans que Les Arenes i La Grípià i tot allò, i a Ca n'Anglada sí que era una mica gueto, perquè hi van anar molta gent d'una certes regions, només andalusos i així, d'Andalusia. I aquí sí que n'hi van venir, però com que ja hi havia un nucli, encara que fos dispers, de gent d'aquí, no hi va haver mai una separació molt dura, jo no la recordo. I fins i tot a l'associació de veïns hi havia barreja, no tothom era immigrant, sinó que hi havia immigrants i hi havia gent d'aquí» [2:33].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

Però pel cas de Ca n'Anglada s'expressen uns sentiments que van en la línia de remarcar la força homogeneïtzadora de l'origen andalús de la majoria de persones que s'assentaren en el barri i com aquesta cultura d'origen ha pervingut de forma decisiva en l'imaginari col·lectiu que s'expressa a l'actualitat:

«No sé si ha sigut positiu o negatiu, potser per la cultura catalana no ha sigut, perquè jo podria dir que molts immigrants d'Andalusia encara no s'han integrat, encara no s'han integrat a Catalunya, i no per culpa d'ells solament sinó perquè les circumstàncies els hi ha fet veure que van arribar a un lloc que era completament diferent de lo que era la cultura, lo que era l'ambient de Catalunya, a allà no sentia, a Ca n'Anglada, no se sentia parlar català. Me'n recordo d'un bar que li deien "Bar Andalucía en Cataluña", vull dir, era això. Els d'Andalusia, la majoria dels immigrants, allà havien trobat en un principi un ambient molt semblant d'on procedien, i per lo tant ens trobàvem bé, hi havia un ambient agradable de convivència». [35:26].

Salvador, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1948. 8 de maig de 2002.

4.1.2. El component de classe.

L'altra clar component que assenta les bases del procés identitari a Can Palet i Ca n'Anglada és el de classe. El fet de ser barris on majoritàriament s'assenten famílies i persones d'origen humil i obrer, posant-se de manifest en un i altre barri les necessitats individuals i col·lectives que es patien quotidianament, va donar lloc a una realitat viscuda on la solidaritat comunitària i la lluita veïnal són expressió causal d'aquest component de classe en un i altre barri. El procés d'autoconstrucció material de Can Palet i Ca n'Anglada, on el veïnat s'ajudava entre ell per construir habitatges però també per urbanitzar de forma bàsica els barris, ha estat una experiència viscuda que, avui per avui, encara marca des d'un punt de vista identitari Can Palet i Ca n'Anglada. L'aferrar-se a l'espai de vida, a la casa i al barri autoconstruïts des de l'autoorganització veïnal, és el que fa expressar el sentiment de pertinença més intens vers el barri, pervivint en la majoria de persones grans i que s'ha transmès també a les generacions més joves, malgrat aquestes no ho visquin de la mateixa manera:

«Sense anar més lluny, la farmàcia aquesta que hi ha aquí al costat, el meu pare va ajudar a aquest senyor a fer la farmàcia. I a casa meva, quan es va fer això, jo recordo... jo era molt petita, però jo recordo que va ser la mateixa gent del barri que treballava fent això. Vull dir, una mica l'autoconstrucció es feia entre els veïns, vull dir, per això poder aquesta cohesió de veïnat, no, “jo t'ajudo a tu i tu m'ajudes a mi”, sí, sí que es va donar. Suposo que lluitarien per allò que han aconseguit amb molt d'esforç, jo crec que sí. Jo crec que sí, perquè clar, ells van venir sense absolutament res i van venir a treballar i les estones que no treballaven estaven fent-se la casa, perquè havien de fer-se una casa perquè ells no volien anar a un pis. Perquè en aquell mateix moment s'estaven donant els pisos d'allà dalt, però bueno, ells no volien un pis i havien de treballar sobre la seva casa». [8:22].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

«Mi suegra cuando se vino sí, porque más que nada es su casa, que se la hicieron con mucho sudor y para ella, más que el barrio en si era su sitio. Claro, cuando tú te haces una casa con sudor en un sitio, pues para ti ese barrio, supongo que es intocable. Yo no lo tengo tanto, porque yo ya la casa... me ha costado lo mío, pero ya estaba hecha. No me gustaría irme del barrio, la verdad es que no». [12:21].

Gema, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1966. 10 de febrer de 2003.

Els records a un passat on s'ha passat molt, però on també s'ha prosperat, millorant de manera notable la casa que es va començar a construir a partir de quatre parets i dormint a terra, i també l'ambient de germanor i de col·laboració i ajuda mútues, és el que ha contribuït a aquest fort sentiment d'identificació i cohesió i, també, d'identitat de barri, que pot ajudar a entendre respostes veïnals més tancades o més obertes quan

estem analitzant intervencions de transformació urbanística als barris o l'assentament a Can Palet i Ca n'Anglada de noves realitats socials i culturals:

«Allavorens no, allavorens tot eren pobres, perquè la casa se la feien... jo quan vaig anar a viure aquí, ja la tenia feta, però el meu cunyat, se la va fer pues quan li donaven la setmanada doble es feia... mira, comprava quatre totxos, au! Quatre totxos a la casa. I aquesta cases aquí a Can Palet la majoria són fetes així, menos els pisos. Ara això ja no, però les cases baixes, així de planta baixa, la majoria són fetes així [...]. Ara ja no, ja no es preocupen si tenen una casa maca o lletja, ells al seu pis i punto. És així». [16:42].

Neus, veïna de Can Palet, nascuda al 1934. 14 de juliol de 2005.

Considerar que és un barri construït a partir del sacrifici individual i col·lectiu és recurrent, essent la llar, sobretot, l'espai referencial i on s'aferrin les persones que han viscut aquest procés de construcció directa, social i material, del barri:

«La parte baja, son los primeros que llegaron al barrio y que se construyeron ellos básicamente en días festivos y en fines de semana esas casas, poniendo ellos los tochos, que les tienen mucho cariño y mucho apego, porque claro, se lo construyeron con su esfuerzo físico ». [23:39]

Rodrigo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1973. 23 de maig de 2003.

Aquesta realitat de classe va ajudar a què els diferents orígens migratoris, ja que no eren barris plenament homogenis des del punt de vista cultural, comencessin a generar espais on els interessos comuns i col·lectius possibilitaven la interacció, l'organització i l'acció entre el veïnat per tal de millorar les condicions de vida dels dos barris. Aquest serà el segon gran component que acabarà per definir la identitat dels dos barris, ja que es passava de la clàssica dicotomia "autòcton"- "immigrant" o català-andalús i es passava a generar espais de cohesió amb un caràcter més localista o de barri que suposava cohesió interna en les dues àrees d'estudi. Això va fer possible que es generés identitat de barri, una identificació amb els respectius barris, on els components de classe-lloc funcionaven com aglutinadors comunitaris tant per Can Palet com per Ca n'Anglada i, també, va servir perquè la llengua catalana o el catalanisme antifranquista comencés a veure's als barris, amb una important presència de persones i famílies immigrades de fora del país, com un element de cohesió i aglutinament comunitari.

És en aquest sentit on espais concrets, físics i socials, comencen a tenir connotacions d'identificació referencial per al veïnat de cadascun dels dos barris, com pel cas de les parròquies, les places i carrers, però on cal destacar que l'escala de barri, la concepció

de barri, és la que comença a tenir una clara expressió identitària que cohesiona al veïnat paletenc i angladenc. Podríem dir que determinats espais de trobada concrets, espais públics, van facilitar i potenciar que les realitats socials i culturals diverses coincidissin i es prenguéssin consciència col·lectiva de ser barris que estaven situats a la perifèria de la ciutat i que patien deficiències i mancances econòmiques, urbanístiques i infraestructurals. Si fins llavors les dues realitats es coneixien a través de la solidaritat de la caritat catòlica que no ajudava a trencar la dicotomia “autòcton”-“immigrant”, ara s’entrava en una segona fase de coneixença on la solidaritat es fa des d’un pla igualitari i on s’uneixen esforços per treballar cohesionadament per la millora general del barri.

4.1.2.1. Les parròquies obreres: el recurs humà i espacial per trobar-se i autoorganitzar-se.

La necessitat de trobar-se i de trobar espais on reunir-se, combinat amb el gir que va fer l’església catòlica a partir del Concili Vaticà II, va suposar la posada en marxa d’iniciatives que feien confluïr diferents realitats culturals en un i altre barri. Les parròquies es van obrir a persones no estrictament de fe cristiana i catòlica però que creïen en la comunitat i en treballar cohesionadament per millorar les condicions de vida de cada barri a través de les Juntes Veïnals i, més tard, les Associacions de Veïns. D’altres iniciatives eren més pròpies de les parròquies, com el cas de l’esplai parroquial de Can Palet, que tenia com a objectiu principal ajudar a la cohesió de les diferents realitats culturals que cohabitaven al barri i atendre a les famílies més necessitades, i on la tasca per donar ús social al català entre el jovent cal tenir-ho també present i valorar-ho.

Les parròquies van funcionar com espais de trobada que contribuïen a generar sentiment de pertinença als barris que complementava l’arrelament que s’havia produït pel fet d’haver-se autoconstruït les llars i urbanitzat el barri a partir de la solidaritat entre veïns i veïnes. La parròquia de Can Palet ha estat un dels centres irradiadors d’identitat de barri, jugant un paper clau en la cohesió comunitària a través de la intervenció social cobrint necessitats bàsiques davant de la manca total d’espais de trobada:

«Era una època dura, l’època del franquisme, jo em recordo que anava a l’escola de les Agustines i al dematí entràvem allà al pati, pujaven la bandera espanyola mentre

cantàvem el “Cara al sol”, això als cinc anys. Vull dir, l’inici és aquest. I això, jugar al carrer, doncs... poca cosa més. Després ja, als dotze anys vam vaig al Centre d’Esplai de Can Palet, que és el centre d’esplai de la parròquia [...]. I allà ens posem en contacte amb tot un altre món, tot una altra manera de veure-ho, tot una altra visió de les coses» [19:4].
Carles, veí de Can Palet, nascut al 1957. 15 de novembre de 2004.

La parròquia de Can Palet ha tingut, i té, una clara incidència social a través de l’esplai parroquial, que ha estat i és un dels mecanismes autoproduïts pel mateix barri per contribuir a què la canalla i les famílies nouvingudes s’incorporin a la realitat del barri i del país. En aquest sentit la presència de persones vinculades a la Joventut Obrera Catòlica (JOC) i Joves Cristians de Barris Obrers i Ambients Populars (JOBAC) ha tingut rellevància en un i altre barri, però ha estat en el de Can Palet on la seva tasca ha donat més fruits, destacant-se projectes com l’esplai i la Rambla Jove, espais de trobada claus d’intervenció social al barri, on la integració i la lluita per la justícia social des del barri i pel barri són objectius principals.

«Mira, quan vam celebrar el 25è aniversari, ara fa 15 anys, hi havia passat més 500 monitors i milers de nanos [...]. Per un cantó, sí, hi havia l’aspecte religiós si vols, evangelitzador, en un sentit, diríem sintètic, però per l’altre, dins les línies del Concili [...], de posar-se al dia, de preocupació social, [...]. Entrava clarament aquesta acció social, de que les persones que estaven més tirades o que acabaven d’arribar o que tenien més necessitat doncs, bueno, obrir-te i oferir serveis. I aquest era un servei important, el disposar de 15 dies de vacances per part d’aquells nanos, que alguns, potser, no en tenien o era només anar al “pueblo”. Després, un altre tema que sí que hi era també, les colònies i les activitats del centre d’esplai es feien majoritàriament d’una forma molt clara en català». [21:17].

Manel, veí de Can Palet, nascut al 1949. 11 d’abril de 2005.

I a Ca n’Anglada passava exactament el mateix, com ens recorden Ballarín, Casas i Márquez quan diuen que “la parròquia esdevindrà ràpidament el primer, i durant molt de temps l’únic, referent col·lectiu per als habitants del barri i, per tant, bàsic en la creació d’una mínima consciència de comunitat” (Ballarín et al., 1997:112). El compromís dels capellans obreristes i de part del veïnat va fer que s’anés construint un simbolisme entorn la parròquia i, sobretot, la plaça *roja* o del *cura*, un imaginari col·lectiu que es va anar estenent per tota la ciutat, fent del barri de Ca n’Anglada, i també d’altres barris veïns, com Sant Llorenç o Les Arenes, espais neuràlgics de l’activitat política terrassenca contra el franquisme. Cada cop les lluites socials es feien més obertes, directes i públiques contra la dictadura i el sentiment d’identificació amb aquesta lluita i el barri s’anava consolidant cada vegada més. Moltes persones encara

mantenen viu aquest simbolisme de la plaça, fent possible un lligam identificatiu entre elles, aquell temps i aquest espai públic, que s'ha expressat en les entrevistes, deixant-se clar que molta gent que s'assentà al barri ja venia amb una important experiència política i organitzativa dels seus llocs d'origen, fet que ajudà encara més a què es generés aquest ambient de solidaritat, compromís i lluita, entorn de la parròquia i la plaça de Ca n'Anglada:

«Me vengo a referir que aquí siempre la plaza ésta cuando la dictadura esta iglesia fue una de las iglesias, que aquí había un cura que apoyó mucho el movimiento, el Daura, y prácticamente todos los que han pasado han estado al lado del pueblo y de la gente. Entonces, todas las reuniones de la AEG y de todos los movimientos fueron bastante fuertes. La última que yo recuerdo que se hizo en esta iglesia que incluso les llevé yo comida, fue un encierro que hicieron los de los yogourt, los Yoplay, que estaba en frente del instituto de la mancomunidad, allí tenían las naves [...]. Esta plaza llevo a conocerse como la plaza roja, que la realidad pues tampoco... pero que si tú le vas dando un nombre a una cosa y tú lo dices y yo lo digo pues al final se va corriendo la voz y termina cambiándose su nombre por otro y en este caso pasó. En aquellas fechas esta plaza se llamaba Plaza Pío XII, imagínate la diferencia que había». [34:10].

Fermín, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1945. 9 de maig de 2002.

El període d'autoorganització veïnal previ que va suposar el període d'autoconstrucció de les cases i la lluita veïnal posterior per millorar la infraestructura urbanística bàsica i per reclamar serveis i equipaments públics i col·lectius dignes i un model de barri on els aspectes humans prevalguessin per sobre d'interessos privats o especulatius, va suposar, pel cas dels dos barris, una etapa de forta conscienciació veïnal. Són moltes les persones entrevistades que ho destaquen i ho expressen com a referència clau per entendre les identitats de barri de Can Palet i Ca n'Anglada. Segons Ballarín, Casas i Márquez l'acció veïnal organitzada tindrà dues escales de lluita, la que responia a una escala *micro*, la de lluitar pels serveis i equipaments col·lectius que mancaven al barri, i la que ho feia a una escala més *macro*, la de lluitar per les llibertats democràtiques, on l'objectiu era "aconseguir una vida digna, justa i lliure dins una societat en què aquests elements quedessin plenament assolits i garantits" (Ballarín et al., 1997:82), deixant-se clar que no tothom del barri va prendre part en aquesta lluita ni que les persones que s'implicaven ho feien amb la mateixa intensitat en els diferents fronts i escales de lluita, aspecte que el confirma Ferran Pont quan comenta que "hi havia molta més gent quan es feia una reivindicació d'asfaltat, que no pas quan hi havia una manifestació política on la participació era més reduïda" (Batalla, 1986:14).

4.1.2.2. La lluita veïnal: l'expressió organitzada i política d'una vida en precari als barris.

La lluita veïnal per la millora de les condicions de vida del veïnat va suposar, així, un clar impuls per a la construcció d'identitat de barri, tant per Can Palet com per Ca n'Anglada. El fet de ser barris de la perifèria, de classe treballadora i de patir diferents tipus de mancances, va comportar que en un i altre barri el veïnat tingués clar que amb la unitat i l'autoorganització es podrien aconseguir les coses que mancaven als barris. I, encara que en la lluita veïnal, i també antifranquista, no participés bona part del barri, sí que ha estat una experiència viscuda i un simbolisme que han ajudat als dos barris a configurar les seves identitats de barri a partir de la diversitat ideològica i cultural:

«Home, de fa molts anys els avis sempre deien que va ser la lluita perquè els hi fessin les clavegueres i els asfaltessin el carrer, [...]. I llavors això sí que suposo que va unir bastant tot aquella gent, que ara potser ja passen dels vuitanta llargs, i que sí que els va... la lluita aquella perquè els hi fessin les clavegueres, perquè els hi fessin... perquè Terrassa ho tenia tot i aquí teníem encara la pols al carrer com qui diu, i ja no hi havia carro sinó que hi havia cotxes» [6:30].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

El paper protagonista del veïnat en la construcció d'habitatges i en la urbanització dels dos barris, així com la lluita veïnal i política per millorar les condicions de vida als barris i en general de tot l'Estat, són els processos socials i comunitaris que s'han desenvolupat a partir de llocs concrets i cultures que, originàriament, eren i són diferents. El resultat ha estat la configuració d'unes identitats de barri amb un clar i arrelat sentiment de pertinença al lloc, que són referencials en l'imaginari col·lectiu d'un i altre barri i que també els ha cohesionat des del punt de vista comunitari. La realitat actual, però, marcada per canvis socials i urbanístics que depassen l'escala pròpia d'un i altre barri, ens mostra com la vivència del passat ja no té una expressió directa i majoritària entre les persones que habiten a Can Palet i Ca n'Anglada, tractant-se d'un imaginari col·lectiu que cada cop té menys persones en un i altre barri que l'hagin viscut en la seva pròpia pell i l'hagin pogut transmetre a persones novingudes. Al mateix temps, la incorporació de noves realitats culturals i identitàries suposa la tasca quotidiana i comunitària de regenerar i consolidar factors aglutinadors i cohesionadors per a un i altre barri, una tasca col·lectiva que, avui per avui, marca d'una forma clara l'actualitat de Can Palet i Ca n'Anglada.

4.2. IDENTITAT DE BARRI I NOVES REALITATS SOCIALS I CULTURALS A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

A partir de la informació obtinguda en el treball de camp en els dos barris podem afirmar que les relacions socials i els processos de socialització i d'identificació i identitat es desenvolupen, i tenen com a referents, diferents dimensions i espais que, amb el pas del temps, han anat i estan canviant i, ens atreviríem a dir, han acabat fent-les més complexes. La identificació amb un lloc i la identitat són processos que es van configurant també fora de l'àmbit de les relacions directes amb altres persones o de llocs físics que consideràvem com idonis per generar sentiment de pertinença, arrelament i identitat:

«Ara penso que som tots plegats, potser és culpa de tot plegat, però que la cosa de sentir-se arrelat a un lloc costa bastant. Llavors avui en dia no és que la gent no s'arrela, és que potser hi ha molta diversitat, i és clar, potser com més diversitat més difícil és... i tot i així hi ha gent que està molt vinculada a esplais, o als castellers o coses d'aquestes que aglutinen el jovent i els arrela, però jo penso que avui és més difícil». [10:66].

Montserrat, veïna de Can Palet, nascuda al 1946. 29 d'abril de 2005.

4.2.1. De la identitat de barri a la identitat de ciutat.

Si ens fixem en les diferències entre persones grans i persones joves veurem com els seus paràmetres d'identificació han anat canviant, sobretot si el que analitzem són les experiències viscudes, com estem fent en aquest treball. Els espais i activitats on la població podia relacionar-se als anys seixanta o setanta no són iguals als actuals, àdhuc en alguns casos han desaparegut:

«Des d'una visió històrica Ca n'Anglada s'ha anat conformant la seva personalitat, una personalitat molt definida, molt de conscienciació de barri, de lluita de barri a través de l'associació de veïns, d'això sí que tinc informació, però no he viscut aquí, i cal pensar que amb el canvi de població al barri, amb la vinguda de gent de fora, aquesta personalitat s'ha anat diluint d'alguna manera [...]. Si canvia el tipus de persona o el tipus de població d'una zona, població que ve amb unes característiques definides i amb una cultura singular, lògicament aquesta identitat i la defensa d'aquesta identitat de barri doncs d'alguna manera es veurà ressentida».

Fernando, informant vinculat a les escoles públiques del barri de Ca n'Anglada. 18 de novembre 2002.

En l'actualitat, cal ressaltar que existeixen més possibilitats i recursos per generar lligams identitaris entre les persones, és a dir, en l'actualitat hi ha més espais i activitats susceptibles de poder generar identificació i, també, identitat. Ens trobem amb una

major disponibilitat de llocs i activitats on es pot relacionar la persona, directa i indirectament, amb altres persones:

«La gent jove no s'identifica gens ni mica, la gent jove, per lo que veig i és arreu de tota la ciutat, no hi ha un arrel en un puesto en concret si no és en un bar o en un pub que és on es reuneixen. Centre, el centre social que hi havia no hi és. Sí que hi és però sembla ser que està molt poc freqüentat». [21:18].

Pere, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1951. 21 de novembre de 2002.

Centrant-nos en el cas dels barris i la ciutat, podem veure com identificar-se amb una àrea urbana concreta pot significar, per a persones grans, identificar-se amb el seu barri de residència, mantenint-se encara viva la referència d'anar o baixar a Terrassa, ja que la vivència i el record de barris situats a la perifèria, com Can Palet i, més encara, Ca n'Anglada, ha ajudat a aquesta identificació. Tanmateix, també són les persones grans les que més remarquen el procés de consolidació d'una identitat comuna de ciutat, de Terrassa, que no era tan palpable en el passat recent de Terrassa:

«A ver, primero Terrassa, porque Can Palet es Terrassa, pero me dicen “¿donde vive?” “en Can Palet”, yo soy de Can Palet. Es más, date cuenta, vivía allí enfrente y me he pasado aquí porque no me quería ir del barrio». [28:16].

Ignacio, veí de Can Palet, nascut al 1946. 21 d'abril de 2005.

Com ja hem vist, els records a un passat recent on s'ha passat molt, però on també s'ha prosperat, millorant de manera notable la casa que es va començar a construir a partir de quatre parets i dormint a terra o l'ambient de germanor i de col·laboració i ajuda mútues en una escala de barri, és el que ha ajudat a construir aquest fort sentiment d'identificació vers Can Palet i Ca n'Anglada:

«Nosotros antes de la riada empezamos a hacer la casa viviendo con tierra, es decir, haciendo paredes y viviendo dentro. Hizo mi padre dos habitaciones, en una dormía el matrimonio y mis hermanas pequeñas y en las otras dormíamos mi hermano y yo y parte de la cocina aquella de gasóil, donde cocinaba mi madre con cuatro tochos y así, hasta que fuimos creciendo la casa». [34:2]

Fermín, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1945. 9 de maig de 2002.

La gent més gran és la que trobem més vegades contextualitzant la seva identitat a partir de la pròpia experiència acumulada i viscuda al barri. El sentiment de pertinença a l'espai de vida, a l'espai viscut, tant a la pròpia llar com al barri, és el que fa expressar el sentiment d'identificació més intens, un sentiment que, molt sovint, trobem en persones grans que resideixen tant a Can Palet com a Ca n'Anglada i, sobretot, a les

dues zones dels dos barris on es concentren les cases construïdes, reformades i actualitzades per les mateixes famílies que encara avui hi viuen:

«Mi suegra cuando se vino sí, porque más que nada es su casa, que se la hicieron con mucho sudor y para ella, más que el barrio en si era su sitio. Claro, cuando tú te haces una casa con sudor en un sitio, pues para ti ese barrio, supongo que es intocable. Yo no lo tengo tanto, porque yo ya la casa... me ha costado lo mío, pero ya estaba hecha. No me gustaría irme del barrio, la verdad es que no». [12:21].

Gema, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1966. 10 de febrer de 2003.

Gent gran entrevistada ha arribat a expressar opinions contundents en relació al sentir-se del barri, remarcant que no si no existís un marcat sentiment d'identitat al barri tothom hagués acabat abandonant llocs com Ca n'Anglada, i que si no s'ha fet és perquè encara és manté ben viu aquest sentiment de pertinença, considerant que és un barri construït amb el sacrifici col·lectiu de gent del barri:

«[Ismael] Este barrio no se puede dejar hombre, aquí hemos echado las raíces y aquí hay que... hay que morir aquí. Nos hemos formado nosotros aquí porque cuando yo vine a este barrio no había nada, nada, nada, nada! Solamente viñas, olivos y nada más. [Lluís] Fet amb totxo amb totxo des de baix». [39:26].

Ismael, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1937. 16 d'octubre de 2002.

Lluís, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1937. 16 d'octubre de 2002.

És en el cas de les persones joves on el fet de sentir-se de Terrassa s'expressa de forma més normalitzada i estesa, deixant-se en un segon terme el fet d'identificar-se amb els barris, un aspecte que també es posa de manifest en el cas de joves d'origen immigrant i estranger, on la identificació amb el barri, amb el país o l'Estat és menys present:

«Me siento más bien de Terrassa, del barrio en concreto no, porque hay etapas de tu vida que puedes ir cambiando». [15:12].

Uhuru, veïna de Can Palet, nascuda al 1982. 28 de febrer de 2005.

És en aquest sentit que s'expressa una identificació major amb la ciutat que no pas amb el barri, un aspecte que respondria, creiem, a la pròpia percepció distanciada de l'adolescència en relació als espais més "coneguts", on es combina la presència de familiars i persones adultes, situació que pot suposar una major simpatia per l'escala identificativa de ciutat més que no pas la de barri. El barri seria el lloc que moltes vegades l'adolescència i la joventut esquiva o sobre el que se sent sobrevigilat o, fins i tot, marginat, en comparació amb altres col·lectius com el de la gent gran o la canalla,

mentre que en l'escala de ciutat no se senten tan restringits i restringides. En aquest sentit, són persones joves les que han mostrat un sentiment de pertinença més clar respecte la ciutat de Terrassa, on la identitat de barri ha donat pas a la identitat de ciutat:

«[Sergio] *Yo no me siento de ningún lado. [Laia] Si te preguntan de dónde eres, pues sí, de Can Palet, pero para ir pregonando que soy de Can Palet no. [Marina] No le damos importancia tampoco al barrio. [Laia] Es que como somos jóvenes y nos movemos mucho, pues el barrio no... [...]. [Sara] Sí, Terrassa sí, porque te mueves entre varios barrios de la ciudad, entonces eres un poco de todos lados. [Laia] [Y las personas mayores] sí, el barrio sí. [Sara] Es diferente, ellos lo viven más [...] porque antes se vivían las cosas diferentes, a lo mejor no se podían mover tanto, que siempre tienes que estar con las mismas personas. [Patricia] Mi padre era antes de otro sitio y siempre su barrio, su barrio [...]. [Marina] De Terrassa sí, pero del barri en si no». [14:6].*

Sergio, veí de Can Palet, nascut al 1988. 16 de juny de 2005.

Laia, veïna de Can Palet, nascuda al 1989. 16 de juny de 2005.

Marina, veïna de Can Palet, nascuda al 1989. 16 de juny de 2005.

Sara, veïna de Can Palet, nascuda al 1988. 16 de juny de 2005.

Patricia, veïna de Can Palet, nascuda al 1989. 16 de juny de 2005.

«*Jo sí, jo ho dic, jo visc a Ca n'Anglada i cap problema, però sentir-me identificada no, identificada... és el meu barri i ja està, però no tinc cap devoció, podria canviar perfectament, perquè com que no tinc el grup d'amics podria anar-me'n perfectament a un altre barri i trobar-me igual de bé. Jo sóc de Terrassa, però si em pregunten de quin barri, pues de Ca n'Anglada, no tinc cap prejudici de dir de quin barri sóc». [13:29].*

Helena, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1976. 14 de maig de 2003.

La identitat de ciutat, enfront la identitat de barri, també s'ha posat de manifest des d'instàncies polítiques municipals, on es remarca més la necessitat de treballar, essencialment, per una identitat de ciutat lligada als serveis municipals que s'ofereixen i que no tenen, en molts casos, una jurisdicció estricta de barri sinó de districte i de ciutat. El que es reclama, en aquest sentit, és una identificació amb la ciutat funcionalista, a través dels serveis municipals, i no tant un sentiment de ciutat i de barri vinculat a aspectes simbòlics i de referència en l'imaginari col·lectiu més vinculats a expressions culturals i de reconeixement del passat:

«*El primer objectiu és sentir-se identificat amb la ciutat [...]. I això no vol dir despreciar el barri, els barris tenen la seva configuració, els seus mecanismes de funcionament, els seus serveis, però avui en dia el tema de la implantació de serveis tenim que tindre la visió molt més àmplia [...]. El sentiment, jo crec que primer tindríem que dir sentiment de ciutat i poder anar a la cel·lula més petita que és el barri, però jo crec que en el sentiment tindríem que anar, sense perdre els orígens, com sempre diem, anar al sentiment de ciutat».*

Eugenio, informant vinculat al govern municipal de la ciutat. 7 de juny de 2005.

En tot cas, el fet d'estar implicat o implicada en la vida associativa dels barris és un factor clau i comú que explica que joves de Can Palet o Ca n'Anglada expressin una marcada identitat de barri:

«O sea, a parte de mis padres, es como... yo creo que todo el mundo sabe que en Ca n'Anglada fue la lucha... era el lema del barri: “Ca n'Anglada barrio obrero y popular”. Siempre ha sido el lema y no me lo han enseñado lo he visto por ahí. Te estas moviendo en entidades y movidas y vas sabiendo la historia de Ca n'Anglada, pero si estuviera en una discoteca dando saltos y con la cabeza rapada pues no lo sabría. Siempre ha sido un barrio obrero». [16:14].

Iván, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1978. 22 de maig de 2003.

4.2.2. Entre el lloc d'origen i el lloc d'arrelament.

Tampoc podem defugir d'una realitat que també es viu als barris i a la ciutat de Terrassa que és el de la integració de la diàspora andalusa i de la resta de l'Estat que es va assentar a Catalunya a mitjans del segle passat. Es tracta d'una realitat que moltes vegades es defuig, s'ignora o es manipula, anul·lant qualsevol tipus d'anàlisi més acurada a partir del clàssic “és català tot aquell que viu i treballa a Catalunya”, en el que s'amaga una realitat més complexa i conflictiva des del punt de vista identitari al nostre país que també saben percebre i entendre persones nouvingudes:

«Yo pienso que en Ca n'Anglada hay tres culturas: hay andaluces, hay marroquíes y hay catalanes. Y si hablas con un catalán te dicen “los andaluces que han llegado han olvidado” y nosotros los marroquíes no sabemos con quien estamos, los andaluces se quejan, los catalanes se quejan, ¿con quien tenemos que estar?. Si nos enseñan la cultura de aquí ¿qué cultura? que pongan algunos valores en común y los respetamos todos, no para cada uno, que se pierden muchas cosas en medio».

Amal, informant, vinculada als serveis municipals de mediació. 25 de febrer de 2002.

L'experiència viscuda en els dos barris ens diu que aquesta sentència, defensada d'una forma banal per la classe política hegemònica del país i que ha concentrat el poder autonòmic, provincial i municipal, és del tot insuficient per entendre la realitat social de ciutats que, com Terrassa, van viure un important canvi demogràfic i cultural gràcies a les migracions interiors que es van produir a partir de la Guerra Civil i que es van perllongar fins als anys setanta. La conflictivitat identitària a Catalunya no només s'expressa per l'arribada recent de persones d'origen extracomunitari sinó que també cal tenir-la en compte en relació a les migracions interiors de mitjans segle passat, un aspecte sobre el qual s'ha volgut imposar un silenci institucional a partir dels anys vuitanta, tant des de l'esquerra com la dreta hegemònica del país, frenant i

neutralitzant la tasca cohesionadora i integradora entorn aspectes com la llengua catalana o el catalanisme aglutinador que es venia desenvolupant des dels mateixos barris, l'associacionisme de base i l'esquerra antifranquista a partir mitjans segle passat.

A les entrevistes hem trobat opinions de persones que, malgrat portin quasi tota la vida a Terrassa, no s'identifiquen ni amb la ciutat ni amb el seu barri perquè s'enyoren del lloc d'origen. En aquest sentit, hem pogut veure com veïnat de Can Palet no s'identifica amb el barri perquè es considera que és molt diferent a la terra d'on van ser expulsats, en aquest cas Andalusia, diferències que no són palpables pel cas de Ca n'Anglada, un barri pel qual es tenen més simpaties perquè té més similituds amb les terres del migdia peninsular. Per contra, trobem opinions de persones que sent de tota la vida de Ca n'Anglada i d'origen català, consideren que han estat elles les que s'han adaptat a una realitat que culturalment la troben més propera al lloc d'origen de la majoria de la població del barri, és a dir, l'andalusia:

«A mi esto no me gusta, porque a mi me gusta que la gente se hable y que tú vayas a su casa y que ellas vengan, el estilo de Andalucía que es diferente al de aquí [...]. Mira, yo voy a Ca n'Anglada y veo que aquel barrio es más bonito que éste, porque hay árboles por la calle, que es lo que a mi me gusta, y ahí plazas. En Ca n'Anglada es de otra manera, la gente se pone ahí al fresquito, es como un estilo a Andalucía Ca n'Anglada». [3:18, 3:48].
Juana, veïna de Can Palet, nascuda al 1941. 3 de desembre de 2004.

«Mira jo sóc catalana iestic en un barri d'andalusos, i més que identificada és que m'he integrat, et ve una senyora i “le hablo en andaluz, va señora qué quiere” i el que passa és que també hi ha dones que dic “anda, que amb els anys que fa podries parlar català”, però jo em trobo bé, amb la gent que tracto i això no he tingut mai cap problema de cap tipus». [27:24].
Carla, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1978. 21 de març de 2002.

Veïem com, des del punt de vista de les persones que van emigrar, el fet d'identificar-se amb el barri, amb la ciutat o el país, no respon a models homogenis ni unidireccionals. Des del punt de vista de les persones que són originàries del Principat, existeixen posicionaments de denúncia respecte a què es posi en un mateix nivell de suport institucional celebracions culturals que no són pròpiament o originàriament autòctones, aspecte que es contradiu d'una forma molt clara amb els impediments que tenen d'altres expressions culturals que s'han assentat més recentment a Terrassa i que també volen tenir el seu reconeixement públic, a través de l'ensenyament de l'àrab o el reconeixement de festivitats com el ramadà:

«Lo que necesitamos es que los niños estudien árabe, que no tenemos aquí. Eso lo necesitamos mucho, para que no pierdan la lengua árabe, necesitamos un sitio». [31:12].
Aisha, veïna de Can Palet, nascuda al 1979. 19 de gener de 2006.

La demanda, en aquest cas, es centrava en les dificultats per promocionar des de les escoles públiques i les administracions locals l'aprenentatge de la llengua d'origen, i que ha estat expressada per mares d'origen marroquí que han optat per impulsar l'ensenyament de l'àrab des de cases particulars, un aspecte que creiem que pot ser una solució temporal o una mesura de pressió però que en cap cas identifiquem amb una dinàmica positiva per normalitzar les relacions entre diferents cultures i per incorporar a les persones nouvingudes al lloc d'assentament.

Seguint amb el cas de les persones nouvingudes, s'han pogut recollir referències a la catalanitat a les entrevistes. Hi ha hagut persones que posen de manifest els lligams entre la situació de Catalunya i la comunitat amaziga, dues comunitats culturals sense Estat, aspecte que ajuda a generar sintonia entre totes dues realitats. El tema de llengua catalana també ha estat recurrent en el treball de camp, trobant-nos majoritàriament opinions que destaquen la necessitat d'aprendre una llengua local i no tan estesa com el castellà, el francès o l'anglès, però que és la llengua pròpia del lloc on s'han establert i consideren que perquè les seves relacions quotidianes siguin més satisfactòries cal que s'aprengui i s'usi:

«[Hay] unos que lo valoran y otros que no, porque dicen que el catalán se habla en Catalunya sólo, no es como por ejemplo el inglés, o castellano también, o francés. Catalán se habla sólo en Catalunya. Bueno, para mi no pasa nada, yo lo que más me gusta donde estoy, hablo español para poder estar bien con la gente, [...] hasta catalán, va bien para mi. Cada lengua para mi hay que aprenderla, para saberla por lo menos. Algún día cuando alguien te habla, para poder arreglar tus cosas, o para poder hablar con él». [13:25].
Djibo, veï de Can Palet, nascut al 1979. 21 de juny de 2005.

Tampoc volem passar per alt que en respostes de persones autòctones catalanoparlants, el foment i consolidació de l'ús del català en el teixit associatiu referencial de barris com Can Palet, on el predomini del castellà és manifest, ha motivat la implicació associativa.

El fet de fer compatibles diferents identitats tampoc es mostra com una tasca fàcil, ja que s'ha pogut observar com les col·lectivitats poden fer sentir-se estranya a una

persona que vol identificar-se tant amb el lloc d'origen com amb el lloc d'arribada de la seva família:

«Llegas allí y estás aquí en España y te consideran de fuera, no eres de aquí, no eres plenamente de aquí, y cuando llegas a tu país pues tampoco, o sea... y la sorpresa es esa, amistades que tenía, todo, te ven como que no eres de allí, y luego te preguntan “¿y de donde soy entonces?” pero siempre pasa, que el problema este de identidad, que llegas allí y ya no te sientes plenamente integrada y aquí sí, me encuentro integrada, pero es eso, que hay veces que te encuentras con la barrera de... hay gente que te hace pensar que a veces no eres de aquí, y luego llegas allí, que se supone que también es tu país, con todos los plenos derechos y también te encuentras lo mismo». [15:9].

Uhuru, veïna de Can Palet, nascuda al 1982. 28 de febrer de 2005.

Altres exemples de problemàtiques són els que expressen noies que, sense renunciar als seus orígens, es rebel·len contra impositcions culturalitzades que generen discriminació i retalls en la seva autonomia personal:

«Sí, como mi padre, me dice de ponerme [el velo] y yo “no me da la gana”, no me va a decir “póntelo” a la fuerza, no. Y yo le digo cuando me dé la gana me lo voy a poner, no ahora. Pasa de mi, como paso yo de él. [...] no tienes que obligar a tu hija, “pon, pon, pon”». [38:33]

Suad, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1987. 19 de desembre de 2002.

4.2.3. El progrés familiar i personal en els barris i la ciutat.

Les referències a la mobilitat social ascendent que han viscut moltes famílies que tenen el seu origen en les migracions interiors de mitjans segle passat han estat contínues, un fet que cal tenir-ho en compte, ja que ens ajuda a entendre expressions diferents d'un mateix procés i que tenen una clara importància en el dia a dia dels dos barris: per una banda, ha fet possible que les persones s'arrelin i s'identifiquin amb el lloc d'assentament i, per una altra, ha donat lloc a una relocalització residencial en d'altres barris de la ciutat, ja que molts fills i filles han preferit d'altres barris terrassencs com a lloc de residència. La identificació amb el lloc de residència encara que no s'expressi una identitat de barri, de ciutat o de país, respon més al fet de considerar que s'ha prosperat, després d'un important esforç i sacrifici, i que la descendència ha pogut tenir i està tenint un futur amb més expectatives que les que van tenir en el passat aquestes mateixes persones als seus llocs d'origen:

«Si quieres que te diga la verdad, a mi esto es que no me gusta. Yo voy a Andalucía y es que me entra una cosa por el cuerpo, la gente son diferentes, y yo me pongo alegre y me pongo contenta. Y vengo aquí y me entra una tristeza. Yo sé que tengo que vivir aquí, porque esto es lo que nos ha dado de comer, ¿no? Y mis hijos han estudiado, y si

estuvieran allí estarían peor que aquí, ¿no? Yo es que todavía lo llevo dentro, aquello no se me olvida a mí». [3:26].

Juana, veïna de Can Palet, nascuda al 1941. 3 de desembre de 2004.

Aquesta identificació causal és la que també estan expressant persones nouvingudes, que veuen en les millors condicions de vida i en les possibilitats de formació de la canalla uns valors mínims per identificar-se amb el lloc de residència, aspecte que facilitarà que fills i filles s'identifiquin amb el lloc de residència, més que no pas en el cas de pares i mares:

«Quiero estar aquí, con una catalana [riu] sí. Bueno, me gusta aquí, me gusta mucho [...]. Es difícil, pero bueno, me gusta porque poco a poco van cambiando las cosas, ¿sabes? Pero quiero algún día, si todo va bien, traigo a mi familia, si puedo, estar aquí todos conmigo, y si eso no puede ser yo puedo ir allí y luego me vuelvo aquí otra vez. Pero aquí». [13:8].

Djibo, veï de Can Palet, nascut al 1979. 21 de juny de 2005.

«[...], yo soy de Marruecos y ya está, que va, ¿es verdad o no? [...], mi marido lleva veinticuatro [años y] que va, igual, aquí se viene a trabajar y ya está. [...] [Mis hijos] nacido aquí, están contentos, mis hijos están más abiertos porque van al colegio con españoles... [para ellos] bastante fácil, para mi no, ellos han nacido aquí y saben hablar y todo. Cuando me voy a Marruecos quince días y solo quieren que venir aquí... [...], yo no me siento de aquí, pero mis hijos sí, ahora uno tiene siete, vamos a Marruecos y no quiere quedarse quiere venir aquí... ellos sí, nosotros no. Porque aquí hay tanta libertad, todo, el colegio,... ahora se levanta “mama, al cole” corriendo, corriendo, porque cuando entra en el cole hay de todo, en Marruecos no, otra cosa». [19:39 i 19:43].

Munira, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1967. 9 d'abril de 2003.

La revalorització, i també l'acumulació, de patrimoni familiar en propietat també ha estat un important fenomen que explica el procés de mobilitat ascendent que ha donat capacitat a les famílies per fer petits negocis o canviar d'habitatge, i de barri, o per sentir-se en millors condicions econòmiques pel fet que la llar hagi anat pujant de valor. Això, en un context de transformació urbanística com es viu a Can Palet i Ca n'Anglada i en el conjunt de la ciutat, on l'objectiu de revaloritzar el valor dels habitatges ha estat clau, sobretot en el cas del segon barri, suposa que les solucions particulars superin o neutralitzin les de caràcter col·lectiu. Aquestes solucions basades en la revalorització del parc d'habitatges també es veu, malauradament, com una solució per posar fre a l'assentament de persones d'origen immigrant de classe treballadora, és a dir, per sobre de polítiques socials que ajudin en la convivència i en les relacions interètniques s'imposen polítiques de revalorització-encariment dels habitatges per aturar indirectament l'assentament de persones de classe treballadora, un aspecte que costa que es reconegui oficial i públicament, però que està al darrere

de moltes de les intervencions de transformació urbanística de barris i zones concretes de moltes ciutats:

«[A Can Palet] s'està construint, [...] les cases s'estan tirant a terra i aquí s'estan fent blocs de pisos nous. Els blocs de pisos nous els ocuparà un tipus de gent que farà que no caigui això, al contrari, es revaloritza, sinó sí que cauria, sens dubte». [8:69].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

No oblidem que qui deserta dels barris de Can Palet o Ca n'Anglada és qui s'ho pot permetre en la majoria de vegades i en un context de creixement urbanístic i de creació de nous barris a la ciutat de Terrassa, restant pares i mares o persones grans al barri que, mica en mica, es va envellint si només tenim en compte a la població autòctona o que porta més anys establerta al barri:

«Perquè Ca n'Anglada la problemàtica que té és que va quedant envellida perquè la gent jove mira de marxar cap a altres parts, una perquè hi ha edificació més nova, i per una altra part, perquè hi ha una tarannà de la gent que l'habita més jove i més diferent, i a Ca n'Anglada per un costat queden o persones grans o els immigrants que estan venint. Llavors molta gent ja no vol anar a viure a Ca n'Anglada perquè diuen "allà per anar, o moros o vells" clar, això és una problemàtica molt difícil de solventar». [20:27].

Dídac, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1941. 3 de juliol de 2002.

El recel i rebuig a l'assentament de persones immigrades d'origen estranger i de classe treballadora també explica el desarrelament d'algunes persones vers el seu barri, posant-se de manifest un sentiment de pèrdua d'homogeneïtat i hegemonia al barri per part de la comunitat predominant, detectat pel cas dels dos barris, encara que més present en el cas de Ca n'Anglada. Es responsabilitza a la població nouvinguda de classe treballadora dels mals del barri i de què els habitatges no tinguin un valor més alt en el mercat immobiliari. Aquest sentiment comporta que aquestes persones exposin un reafirmament intracomunitari però no de barri, o d'un barri que no representa al de tothom sinó només a una part. Aquest desarrelament es concreta en una lectura negativa de caràcter materialista i *etnicitzada* del barri i, en particular del patrimoni familiar, bàsicament la llar, on un dels resultats és la marxa del barri per a anar a residir a un altre barri de la ciutat.

4.3. PERCEPCIONS SOCIALS SOBRE LA REALITAT ACTUAL DE CAN PALET I CA N'ANGLADA.

En aquest procés de transformació social i urbanística de la ciutat de Terrassa creiem que cobra una importància vital que analitzem quina és la percepció que té el veïnat del seu propi barri, ja que en les imatges que ens expressen les persones entrevistades es construeix un imaginari que està impregnat de vivències personals, però també de referències no viscudes, que condicionen la vida quotidiana que es desenvolupa en els dos barris.

En les imatges actuals que s'expressen vers els dos barris caldria destacar inicialment les diferents etapes en què es van urbanitzar tant Can Palet com Ca n'Anglada i que van condicionar la fesomia actual dels dos emplaçaments urbans. Can Palet assenta les seves bases urbanes abans que Ca n'Anglada, aspecte que condicionarà les respectives realitats urbanístiques, socials i culturals. Tant un com altre barri van iniciar el seu procés urbanitzador als afores del centre urbà de Terrassa, en aquest sentit es pot parlar de barris inicialment perifèrics, encara que amb una gradualitat diferenciada. Can Palet no va arribar mai al punt d'aïllament respecte el nucli principal de la ciutat que si va tenir Ca n'Anglada, i malgrat que tots dos barris estaven separats del centre urbà per rieres i torrents, el primer barri va mostrar una relació més intensa respecte el centre-vila:

«[Can Palet] havia nascut als anys 20 i 30 i creix fortament als 40-50-60, Ca n'Anglada és posterior, veus això [assenyala un dibuix], abans de la guerra Ca n'Anglada era això, era aquella masia d'allà dalt i tot de camps, vist des de Can Palet». [21:7].

Manel, veí de Can Palet, nascut al 1949. 11 d'abril de 2005.

Cal destacar que els límits històrics dels dos barris sobrepassaven el que actualment es coneix avui com a Can Palet i Ca n'Anglada. Aquesta visió més ampliada dels dos barris encara és manté amb vigència per unes persones, mentre que d'altres no ho consideren així, on l'existència de barris diferenciats és reconeguda per la gent amb la que s'ha entrat en contacte. Seria el cas del polígon de Santa Margarida, Can Palet II o Guadalupe per Can Palet o el del barri de Plaça de Catalunya per Ca n'Anglada:

«L'àrea d'influència una mica era l'àrea d'influència de la parròquia de Can Palet, vull dir, que no és ben bé els termes d'ara, que ara hi haurien coses que pertanyerien... per exemple, els grups Santa Margarida ara pertanyen a Segle XX, però en aquells moments Segle XX no existia com a barri». [19:2].

Carles, veí de Can Palet, nascut al 1957. 15 de novembre de 2004.

«Estic a l'avinguda de Barcelona, però si em diuen de Ca n'Anglada... jo no sóc de Ca n'Anglada, jo sóc de l'avinguda Barcelona. És que l'avinguda Barcelona, lo que és la part de la dreta, lo que és la part de la plaça Catalunya, pertany a L'Escola, i l'altre costat, que és on visc jo, pertany aquí a Ca n'Anglada». [9:43]

Olga, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1938. 17 de març de 2003.

En tot cas, els límits actuals de cada barri són una característica referencial tant per persones dels mateixos emplaçaments com de fora, ja que han acabat configurant els dos barris d'una forma clara, tant potenciant la seva imatge i caràcter de barri amb identitat pròpia com condicionant la seva cohesió i interrelació amb altres barris, esdevenint, fins i tot, clars factors d'encaixonament i de frontera. Ambdós barris tenen límits marcats per la natura, és el cas del torrent de Vallparadís per Can Palet i la riera de Les Arenes per Ca n'Anglada, però també, uns límits marcats per importants infraestructures de transport d'escala supramunicipal, la variant de la N-150 per Can Palet i la línia del ferrocarril per Ca n'Anglada i, d'altres d'escala intramunicipal que són compartides, com l'eix de la carretera Montcada i l'eix de les avingudes Glòries Catalanes-Barcelona. Però si fem una mirada més interna de cada barri veurem com pels dos casos existeix una clara divisió interna en dues zones, on la cultura, la tipologia d'habitatge i, també, les varietats de nivells adquisitius humils han tingut relació amb les percepcions socials internes d'un i altre barri:

«[A Can Palet] trobaràs dues zones diferenciades, la part més alta, la que queda més a dalt de la carena, més de classe treballadora però de classe treballadora bé, també és on queda el col·lectiu històric, català i tal, i les zones baixes que són més de gent realment obrera, necessitada i amb dificultats per arribar a final de mes». [6:77].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

«Tú ya sabes muy bien que el barrio se divide en dos zonas, las parte baja y la parte alta. La parte baja, son los primeros que llegaron al barrio y que se construyeron ellos básicamente [las casas y] luego, está [...] la parte alta, digamos que son todos los bloques nuevos que se hicieron ». [23:39].

Rodrigo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1973. 23 de maig de 2003.

Entrant a valorar l'estat material dels dos barris, val la pena ressaltar que, en conjunt, Can Palet no va arribar mai, malgrat fos un barri amb mancances i necessitats, als nivells de precarietat d'altres barris perifèrics, com en el cas de Ca n'Anglada. Els efectes dramàtics de les riudes de 1962, o la manca d'escoles públiques fins a mitjan dels setanta, són clars exemples de mancances comunitàries que va patir Ca n'Anglada i, en menor mesura, Can Palet:

«[A Ca n'Anglada o Les Arenes de] necessitats primàries no en tenien cap de solucionada. O sigui, jo encara vaig anar al '65 o '66, no t'ho sabia dir exacte, vaig anar a Les Arenes a donar unes classes, però no era ni mestre ni res, i encara venia cada dia una cuba d'aigua que portava La Mina allà i la gent anava amb galledes o cànstirs o el que sigui per tenir aigua per guisar i per rentar-se». [23:31].

Georgina, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1945. 15 d'abril de 2005.

Per nombrosos comentaris això explicaria les diferències entre un i altre barri respecte el grau de combativitat i eficàcia de la lluita veïnal, produint-se un cert reconeixement de Ca n'Anglada com barri fet a si mateix, on l'administració local o bé no ha estat present o ha anat a remolc de l'empenta i la iniciativa veïnal:

«Ca n'Anglada ja ha sigut un barri tot creat dels anys 60 cap aquí eh! Però aquells potser han sigut més lluitadors, diguem, perquè han tingut menys coses, sempre els follons els tenien a Ca n'Anglada, però és que també no tenien pràcticament res. No és que els altres tinguessin molt més, però és clar, no tenien ni, com aquell qui diu, ni cloaques. No tenien res. [...] allà és que estaven com al far-west». [29:22-29:33].

Eduard, veí de Can Palet, nascut al 1943. 14 de març de 2005.

En l'actualitat es remarca que tant un com l'altre barri han viscut una important transformació, passant d'un ambient caracteritzat per la precarietat, localitzant-se als afores de la ciutat central, a acabar integrats al centre urbà terrassenc. Aspectes més anecdòtics són els que encara avui dia, com s'ha comentat anteriorment, persones grans recordin o parlin de frases com *anar o baixar a Terrassa* o *a la vila*. Persones entrevistades ressalten els importants canvis socials i urbanístics, considerant tant Can Palet com Ca n'Anglada com barris als que s'han anat dotant d'equipaments i serveis municipals i, en definitiva, dignificant des del punt de vista col·lectiu:

«[Ca n'Anglada] ha sigut un dels barris que durant molts anys ha anat prosperant molt i ha sigut dels barris que s'ha integrat a Terrassa, com ha passat a Can Palet, com ha passat a Sant Pere». [20:28].

Dídac, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1941. 3 de juliol de 2002.

És a partir d'aquesta realitat actual que la idea de barris perifèrics s'ha anat diluint per passar a ser barris integrats al centre urbà, gràcies al procés intern de transformació de cada barri i a la mateixa expansió urbana de la ciutat de Terrassa, on altres barris, alguns de nova creació i d'altres no, han anat configurant la (re)nova(da) perifèria terrassenca:

«Aquestes quatre barriades o cinc són les que ara la gent del centre considera que ara és centre, s'ha ampliat. Ara la gent de centre ho veuen així, ara lo que veuen de fora, de què ja és barriada, és allò que et deia abans de Les Arenes, Can Roca, Can no sé què, no sé quantos, el Roc Blanc, que allò ja està». [7:51].

Carlota, veïna de Can Palet, nascuda al 1965. 18 de febrer de 2005.

Tanmateix, l'actualitat dels dos barris continua estant marcada per les mancances, algunes compartides, encara que l'abast sigui més important a Ca n'Anglada que no pas a Can Palet, com per exemple: l'existència d'un parc d'habitatges amb deficiències estructurals i funcionals; presència històrica i consolidada de famílies humils; establiment de persones i famílies necessitades d'origen estranger; establiment de parelles joves terrassenques que busquen habitatges (cars però) més assequibles; zones frontereres abandonades durant molt de temps; dificultats en la mobilitat en transport privat i en l'aparcament de vehicles; o reclams d'equipaments i serveis comunitaris a l'interior dels dos barris. Altres són clarament diferencials, com per exemple: la mancança clara d'espais públics a Can Palet, aspecte que no es donaria tant a Ca n'Anglada; l'existència d'una xarxa comercial més dèbil a Can Palet que no pas a Ca n'Anglada; l'existència d'una concentració molt clara d'habitatge precari i assequible a Can Palet a l'entorn de l'eix del carrer Bages, en canvi l'habitatge precari a Ca n'Anglada afecta a una zona més àmplia; o una xarxa associativa menys densa però més cohesionada i influent en la vida interna del barri en el cas de Can Palet i una xarxa associativa més densa però menys cohesionada i més influent en la vida de la ciutat a Ca n'Anglada.

És en el cas de la manca d'espais públics i de trobada a Can Palet, pensant en el cas de les places públiques i obertes, que trobem més opinions coincidents entre les persones entrevistades, encara que existeixin espais de trobada referencials, com el centre cívic o la parròquia catòlica. Aquesta és una clara diferència amb el barri de Ca n'Anglada, on es localitzen petits espais a la zona nord del barri i, sobretot, compta amb un espai central i emblemàtic com la plaça de Ca n'Anglada:

«A veure, el problema de les places és que a Can Palet de places hi ha hagut poques, la que tenim ara central abans no hi era que potser és la que hagués fet servir més». [6:91].
Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

En tot cas, no és estrany que s'expressin opinions que consideren que Ca n'Anglada és un barri per arreglar o que pateix problemàtiques específiques a llocs molt concrets o, pel cas de Can Palet, s'arriba a considerar que és un barri que ha perdut el prestigi que tenia:

«Així com abans Can Palet no era... no era Les Arenes, ara Can Palet era Les Arenes, o era La Maurina o era... és lo mateix... Ca n'Anglada. [...] Can Palet era un barri antic que tenia les seves parts, i continua tenint les seves parts més assentades, més noves, més riques,

més d'allò, però tenia un cert prestigi; en canvi, aquest prestigi sí que notava que l'havia perdut. L'havia perdut». [19:19].

Carles, veí de Can Palet, nascut al 1957. 15 de novembre de 2004.

Val la pena destacar que la idea de barri dormitori ha aparegut en el cas de Can Palet i no en el cas de Ca n'Anglada, fet que es podria explicar per la visibilització o major repercussió dels nous establiments provinents de la primera corona metropolitana barcelonina al primer barri, en la seva majoria parelles i famílies joves més o menys acomodades que accedeixen a habitatges nous aprofitant-se del preu diferencial de l'habitatge entre àrea metropolitana i regió metropolitana, i que segueixen fent la seva vida social al lloc d'origen sense produir-se, encara, un arrelament i una identificació amb la vida social del barri i de la ciutat:

«Esto... como se llama, ¿ciudades dormitorio?, pues la gente lo utiliza mucho de eso. Cuando tienes tú tiempo libre para tí, te vas. Tampoco te ofrece mucho más el barrio, [...]. ¿Qué vas a hacer aquí?». [30:26].

Natalia, veïna de Can Palet, nascuda al 1969. 10 d'octubre de 2005.

A Ca n'Anglada, en canvi, s'ha fet més evident la demanda de modificació de les alçades constructives, per tal que es permetés créixer en major alçada les noves construccions i les existents, una demanda que va ser recollida en la darrera reforma del planejament urbanístic de Terrassa. Aquest fet contrasta amb el cas de Can Palet, on s'han expressat veus crítiques amb el canvi d'alçades que ha suposat l'enderrocament de cases substituïnt-les per blocs de pisos, reclamant-se la mesura contrària que es demanava des de diferents sectors del barri de Ca n'Anglada.

Des del punt de vista relacional i de la vida comunitària, Can Palet i Ca n'Anglada s'han anat caracteritzant a través d'uns atributs que comparteixen i que quedarien exemplificats a partir de la idea de *barris-pobles* i *barris tranquils*, qualificatiu que ha estat utilitzat per diverses persones entrevistades dels dos casos, destacant-se el caràcter autònom i un ambient relacional on la coneixença mútua és molt elevada i on es pot viure i jugar al carrer, aspecte que també destaquen persones establertes recentment als barris:

«[Marina] Más ambiente. [Sara] Es que hay mucha tienda de comida... [Patricia] es que parece un pueblo el barrio...». [14:21].

Marina, veïna de Can Palet, nascuda al 1989. 16 de juny de 2005.

Sara, veïna de Can Palet, nascuda al 1988. 16 de juny de 2005.

Patricia, veïna de Can Palet, nascuda al 1989. 16 de juny de 2005.

«[Francesc] *Hi ha molta gent que conec que diu que és un barri tranquil... [Montserrat] deu ni do encara la gent lo que es coneix. [...] jo el defineixo com un barri tranquil i acollidor*».

Josep i Conxa, Can Palet, 10:47

Francesc, veí de Can Palet, nascut al 1945. 29 d'abril de 2005.

Montserrat, veïna de Can Palet, nascuda al 1946. 29 d'abril de 2005.

«*Ca n'Anglada siempre ha sido un pueblo, la gente vino y las relaciones entre las familias enteras que vinieron aquí y van a comprar a las mismas carnicerías. Mi madre por ejemplo, ya no vive aquí vive en el Cementerio Viejo, pero la compra la siguen haciendo aquí en Ca n'Anglada, porque también ve a la gente del barrio, se van saludando*».
[16:37].

Iván, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1978. 22 de maig de 2003.

Altres atributs que serveixen per caracteritzar a un i altre barri serien els de ser barris humils, d'immigrants i de classe treballadora, on les necessitats socials i econòmiques han estat i són presents, encara que més accentuades en el cas de Ca n'Anglada. D'altres consideracions tenen a veure amb el tema identitari, on es comparen els dos barris, on Can Palet expressaria la seva identitat més interioritzada i, Ca n'Anglada, d'una forma més exterioritzada:

«*Jo diria que allà ho és més de boca i aquí [a Can Palet] ho és més de cor*». [23:25].

Georgina, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1945. 15 d'abril de 2005.

Altres imaginaris expressats a les entrevistes mostren visions més *sui generis* on caldria advertir que provenen de persones amb responsabilitats tècniques en els polítics i intervencions municipals que es desenvolupen al barri de Ca n'Anglada sobre les quals no hem trobat coincidències amb altres expressions:

«*Ca n'Anglada és una cèl·lula que està posada dintre de la ciutat en un racó*».

Martí, informant vinculat a la gestió de les intervencions municipals al barri de Ca n'Anglada. 12 de desembre de 2001.

L'important component migratori dels dos barris, destacant-se la decisiva influència de les migracions interiors peninsulars, dona lloc a què s'expressin valors col·lectius com de pluralitat, integració, diversitat, *multiracialitat*, solidaritat i acolliment, encara que no igualment atribuïbles a les migracions actuals:

«*Urbanísticament això va ser un barri d'immigrants, d'una onada d'immigrants de Múrcia, dels anys quaranta, i poder els d'Andalusia una mica ja dels seixanta, que es van anar fent les seves casetes d'autoconstrucció i tota aquesta història [...]. Després es van començar a fer els pisos aquests de la Vitasa, que eren els pisos que feia el franquisme com a protecció oficial, i el barri era molt de gent així o de gent natural del barri que també tenia aquestes casetes. [...] era un barri molt social, la gent érem de Can Palet i ho tenies molt clar i sabies qui era qui, era un barri molt arraigat en aquest sentit*». [8:14].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

«Això és un barri més aviat d'acolliment, que ha anat arribant diferent gent i han anat marxant, i han anat venint i marxant. És un barri que és una mena de porta de la ciutat i, a més, de classes populars, els que no han sigut classe popular a Terrassa han tingut el costum de marxar fora, a Matadepera». [22:35]

Xavier, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1956. 8 de maig de 2002.

Vincular un i altre barri a partir del fenomen migratori actual també s'ha destacat com una clara caracterització en el cas dels dos barris, encara que això suposi una forma de caracteritzar els barris des de la seva *etnicització*, com veurem més endavant, veient-se l'assentament de població immigrada com un efecte negatiu per a Can Palet i Ca n'Anglada. Pel cas del primer barri, afectaria a una part molt concreta, centrada en l'eix del carrer Bages:

«[Els immigrants] són bastant localitzats, al carrer [Bages] sí que es nota molt, el carrer de sobre res, el carrer perpendicular també molt, però a l'altra aparador ja no es nota res. Va així, està molt concentrat més que per barri, com podria ser a Ca n'Anglada que estiguis on estiguis veus molta immigració per totes bandes, aquí estàs a un carrer i veus molt i a l'altre no, és molt localitzat». [18:16].

Santi, veí de Can Palet, nascut al 1975. 9 de març de 2005.

I pel cas de Ca n'Anglada les al·lusions a les darreres migracions caricaturitzen el barri amb l'apel·latiu de "Marruecos", entre d'altres, o problemàtic des del punt de vista de la convivència interètnica, havent-se consolidat, moltes vegades sense fonaments clars i contundents, una imatge de barri que s'està degradant i deixant:

«A Ca n'Anglada le dicen Marruecos. La gente ya le ha puesto a Ca n'Anglada Marruecos, "ah! vas a Marruecos" "ah! Vives en Marruecos"». [8:54].

Ángeles, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1968. 10 de juny de 2003.

«Com continuïn venint aquí això serà 'tierra santa' és que això és casi Marrakesh. Sí. En aquest aspecte això, i per lo demás és unbarri que està, bueno, que prospera». [13:56]

Helena, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1976. 14 de maig de 2003.

En relació a aquest tema és interessant assenyalar que les imatges negatives sobre els dos barris guarden relació amb la posició que es tingui respecte l'establiment de persones immigrades d'origen extracomunitari i de classe treballadora. I malgrat no s'expliciti directament en les converses mantingudes en el treball de camp, aquesta negativització de l'assentament de persones immigrades d'origen estranger en un i altre barri és present, com també mostra aquest diàleg entre veïnat de Can Palet:

«[Alberto] Aquí ha sido bastante familiar la gente, eran casas unifamiliares, casas que no tenían la problemática que luego se creó en los pisos de la Vitasa o en los pisos de Ramón "de los Huevos", [...]. Ahora ya eso se está eliminando... [Juan Carlos] ¿Como eliminando?»

[Alberto] *ahora se está eliminando ese tipo de...* [Juan Carlos] *jeee! Hombre por favor, di las cosas como son...* [Alberto] *Ahora se está eliminando esa situación y está llegando una nueva...* [Juan Carlos] *Nos han metido todo lo que ha venido de fuera en esos sitios que él ha dicho, ¿es verdad o es mentira?* [Alberto] *Ahora se está transformando...* [Juan Carlos] *¡Hombre! ¡Por favor!* [Alberto] *Ahora esta situación está cambiando, porque el barrio continuamente».*

Alberto, veí de Can Palet, nascut al 1949. 12 de juliol de 2005.

Juan Carlos, veí de Can Palet, nascut al 1945. 12 de juliol de 2005.

És en relació a les posicions més tancades respecte l'assentament de persones immigrades i de cultures diferents a la preexistent que es comença a construir un discurs al voltant de la idea de degradació dels barris, més generalitzada en el cas de Ca n'Anglada i més concentrada en el cas de Can Palet. També la idea de massificació, de presència i assentament de "masses" persones immigrades centra els comentaris respecte la vida als blocs d'habitatge, al carrers i places i als equipaments i serveis públics i col·lectius (escoles públiques o CAP); comentaris no tant presents, i pel cas dels dos barris, en el cas dels comerços (supermercats i centres comercials) i centres cívics. Destacar, a més, la idea que es difon de què marxa població autòctona degut a aquest establiment de població immigrada, sense veure altres raons que ajudarien a explicar millor aquest fenomen com: invisibilització de l'assentament de persones joves de la mateixa Terrassa; canvis de mentalitat de gent jove que vol emancipar-se i busca altres habitatges i altres barris; procés de reforma i expansió del sòl residencial a la ciutat de Terrassa; la consolidació de la propietat com a valor de canvi i acumulació entre veïnat d'aquests barris que han fet negoci amb la venda d'habitatges a població nouvinguda; o menysteniment del rejuveniment dels barris amb l'assentament de la immigració d'origen extracomunitari.

4.3.1. Brots xenòfobs i racistes en el context de les percepcions negatives sobre la realitat socio-espacial dels dos barris.

A partir dels anys vuitanta, la progressiva i imparable concentració de poder en institucions públiques (ajuntaments, diputacions o comunitats autònomes) que responen més a interessos i polítiques que es defineixen i s'apliquen de dalt a baix, ha contribuït a la desmobilització i descohesió, des del punt de vista comunitari i col·lectiu, dels barris que, en els anys seixanta i setanta, havien estat capdavanters en l'autoorganització i l'acció de base i veïnals que, des de baix, condicionava i incidia en la

vida de barri i en la vida social i política de les ciutats i del país. L'arribada i encaix de població d'origen extracomunitari de classe treballadora ha fet més evident aquest procés de desmobilització i descohesió veïnal en els barris. Els i les immigrades extracomunitàries, persones amb necessitats específiques i comunes a la resta de residents a l'Estat espanyol, han trobat a Can Palet o Ca n'Anglada uns barris on poder comprar o llogar un habitatge més assequible per poder viure i on altres persones han trobat un primer lloc on aixoplugar-se i, també, una ciutat on trobar feina a través d'un empresariat que els ha requerit per consolidar un mercat laboral amb baixos salaris i precarietat en bona part del sector productiu predominant a l'Estat. Això ha comportat un canvi en la vida social dels barris i ha incrementat les necessitats socials, culturals i econòmiques, tant individuals com col·lectives. I aquestes necessitats en comptes de ser reclamades de forma comuna pels diferents col·lectius, com havia passat entre els anys setanta i vuitanta, cohesionant a la població, ara la fragmenta, identificant-se com a responsables de la situació de deteriorament del barri als i les noves veïnes.

L'exemple més extrem del procés de fragmentació social a barris com Can Palet i Ca n'Anglada és l'expressió de brots xenòfobs i racistes que, en alguns moments, ha derivat en agressions violentes contra persones d'origen estranger. Volem deixar molt clar que no es tracta de fenòmens endògens dels propis barris sinó que també existeix un origen exogen. Des de l'exterior ens hem acostumat a jutjar aquests episodis des de l'escala estricta dels barris, sense reconèixer, per exemple, quina incidència ha tingut la política municipal o la política autonòmica en les condicions de vida d'aquests barris, posant-se de manifest que es tracta d'un fracàs comú i col·lectiu d'allò que s'anomena "societat catalana".

A Can Palet i Ca n'Anglada hauríem de diferenciar entre el rebuig racista de persones a títol individual, que existeix i cal reconèixer, i la pràctica organitzada i premeditada de la violència i agressions racistes, que han existit en un i altre barri. Les agressions xenòfobes i racistes de caràcter verbal s'han recollit tant pel cas de Can Palet com de Ca n'Anglada, mentre que agressions físiques individuals han tingut lloc a Can Palet, mentre que a Ca n'Anglada aquest tipus de violència s'han donat tant de forma individual com col·lectiva, amb l'episodi de juliol de 1999 com l'exemple més cruent

d'agressions col·lectives i organitzades contra el veïnat d'origen magribí resident al barri.

Imatges 26-29. Fets del juliol de 1999 a Ca n'Anglada.

Font: Imatges cedides pel diari *El 9 Nou*.

Val a dir que és un tema que ha tingut un tractament complicat en les entrevistes i en les converses a peu de carrer realitzades en una i altra àrea d'estudi, ja que moltes persones han defugit parlar sobre el tema o, si més no, concretar. En tot cas, s'han recollit testimonis que ens han parlat d'una agressió física i racista a una veïna d'origen subsaharià a Can Palet, en un moment en què joves que professaven idees feixistes condicionaven la vida al carrer a través de la intimidació i la provocació. Situacions semblants i més greus s'han viscut a Ca n'Anglada on el feixisme organitzat ha tingut repetits episodis de violència i agressions de caràcter racista. Aquesta violència, però, no és estrictament localitzable a barris com Can Palet o Ca n'Anglada, sinó que és una problemàtica de ciutat, ja que sistemàticament es produeixen agressions i intimidacions contra joves provocades per grupuscles que s'identifiquen amb l'extrema dreta. En el treball, però, ens hem centrat en l'anàlisi de les agressions de caràcter racista que han tingut lloc a Can Palet i Ca n'Anglada, però paga la pena posar de manifest que la resposta de les autoritats municipals ha estat la mateixa tant en les agressions més

espontànies com en les més organitzades: minimitzar i considerar que són problemes de convivència entre persones, arribant, fins i tot, a titllar-les de simples baralles entre grups rivals, com es fa amb les agressions feixistes. Aquesta actitud creiem que ha estat maliciosa i contraproduent ja que reforça les posicions més violentes i intransigents dels agressors vers les víctimes.

L'episodi col·lectiu violent de caràcter racista que ha tingut més rellevància a Terrassa han estat les agressions xenòfobes del juliol de 1999 a Ca n'Anglada. En aquests fets va participar veïnat del barri, en uns moments on la tensió per motius ètnics i la insostenibilitat de la situació era l'avís d'alerta que es posava de manifest per part d'entitats referencials del teixit associatiu del barri. Posteriorment, altres episodis de violència racista no van comptar amb la participació de veïnat del barri, i caldria atribuir-los a agressions premeditades i organitzades des de grups feixistes i racistes amb una certa implantació a la comarca del Vallès [veure Annex B-5].

Can Palet ha viscut episodis molt puntuals de violència racista i xenòfoba que han tingut com objectiu a la població d'origen magribí i subsahariana, sense oblidar altres greus incidents on les relacions comunitàries no han evitat greus tragèdies:

«L'Aimama és una noia negra, que tenia 18 anys, que la va apallissar un skin. Va ser abans de lo de Ca n'Anglada. Abans de Ca n'Anglada a Can Palet va haver el primer acte de racisme, que es va entendre com a tal i va sortir per totes bandes, va ser l'atac d'un nano skin, que era un veí seu, i que havien dormit a la mateixa casa i jugaven de petits. Però llavors, van ocupar el carrer els skins i aquí va començar la lògica contra aquesta noia que era negra». [19:22].

Carles, veí de Can Palet, nascut al 1957. 15 de novembre de 2004.

En tot cas aquestes agressions no van desembocar mai en una mobilització col·lectiva, de veïnat i de persones exaltades vingudes de fora, com sí va passar el juliol de 1999 a Terrassa, més concretament als carrers de Ca n'Anglada. Joan Porcel apunta que “el malestar al barri s'anava gestant des de feia un temps quan un grup d'uns 40 joves magribins instal·lats a la plaça de Ca n'Anglada increpaven a les dones i atemoritzaven als veïns” (Porcel, 1999). La Plaça de Ca n'Anglada era escenari de la trobada sobtada entre dues formes de vida quotidiana diferents en aquells moments, una per estar plenament assentada al barri i l'altra per no estar-ho encara. L'11 de juliol de 1999, durant la festa major del barri, una baralla entre joves deriva en atacs contra la població d'origen marroquí i els seus béns materials, perllongant-se els atacs racistes

fins el 15 de juliol. En aquests incidents grups organitzats d'*skin-heads* feixistes de fora del barri s'ocuparen de promoure "la caça del moro" i els mitjans de comunicació oficials aprofitaren el filó mediàtic de la notícia, sobredimensionant els fets i espectacularitzant-los (Porcel, 1999). No pocs i poques veïnes participaren a les manifestacions i accions racistes, encara que la majoria de veïnat optà per quedar-se a les seves cases esperant que l'ambient es calmés. En els comentaris que es van recollir al voltant del que va passar al juliol de 1999, i que va ser motiu d'un article (Díaz-Cortés, 2004a) i d'un posterior tractament exhaustiu en la Tesina [veure Annex B-4], la idea que es repeteix és la d'assenyalar que els participants més actius, els que promogueren l'odi racial i les agressions cap a la comunitat marroquina, provenien de fora del barri:

«Los conflictos que hubo fueron porque vinieron gente de todo 'quisqui', de todos sitios, y empezaron a hacer manifestaciones, la mayoría no eran de aquí, algún crío joven '¡Mira! Va el hijo de la vecina'. La gente se quedó en casa y la gente tuvo miedo, mucho miedo, es que era impresionante. Primero, no había tanta gente, pero en un momento determinado cuando ves a tanto coche de policía, que parecía la ciudad sitiada, daba un poco de respeto. Y cuando veías que había energúmenos bebidos, drogados que empezaban a romper cosas, como las imágenes célebres, pues da un respeto y tampoco es eso. Y ese fue el problema, todo se fue enardeciendo».

Pilar, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1952. 5 de juny de 2002.

Però també es ressalta el seguiment i acceptació passiva que part dels i les veïnes van fer de les manifestacions i agressions:

«Van venir, sobretot, 'nanos' d'aquests 'peladots', van venir alguns, però també hi havia molta gent gran al darrere quan van passar pel carrer. Vaig sentir xivarri i vaig sortir, hi havia molts 'nanos', molts del barri, també alguns que potser no ho eren, que són els que la 'lien', són els que empenyen i després... però vaja, sí molta gent, no m'ho estic inventant, i els quatre de les trencadisses es sentien 'arropats', és preocupant això. Perquè un dia abans un comentava 'jo vaig estar allà, vam cridar, ara si hagués passat un 'moro', i no l'haguessin deixat passar, nosaltres ens haguéssim posat al mig, perquè només protestar, no era per anar contra ningú'. Després a l'endemà quan van haver-hi els incidents ningú es posà al mig, ningú va dir 'no, no trenqueu això'».

Xavier, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1956. 8 de maig de 2002.

L'administració local, la parròquia catòlica i l'Associació de Veïns optaren per mantenir una línia comuna sense entrar a criticar l'actuació de nombrosos veïns i veïnes en els fets, molts eren votants, feligresos o feligreses o socis i sòcies respectivament, posant-se d'acord en les actuacions a portar a terme: regenerar urbanísticament el barri. Així, es fundà a l'any 2000 una societat municipal que s'encarregà de dirigir les actuacions de

reforma urbana del barri, i que posteriorment va ser rellevada pel Pla de Barris promogut des de la Generalitat.

En aquest context, espais públics com la Plaça de Ca n'Anglada s'han transformat en un recurs simbòlic i identitari exclouent per algunes persones. En els mateixos dies que es produïren els incidents racistes, els diaris, locals i estatals, reproduïen comentaris molt parcials de veïns i veïnes autòctones que posaven de manifest el sentiment d'apropiació i d'identificació vers la plaça i com percebien negativament la presència dels i les nouvingudes:

«Ya lo veis, se quieren follar a nuestras mujeres y la policía los defiende a ellos. Compañeros, acordáos que esa plaza es la Roja y que es nuestra, que allí hemos luchado por todo este barrio. Y al moro que se mee en esta plaza le vamos a cortar la punta del...». (La Vanguardia, 18 de juliol de 1999)

«Aquí, ya mismo nosotros seremos los extranjeros y ellos los españoles. De momento, ya se han hecho los amos de la plaza». (Diari de Terrassa, 14 de juliol de 1999).

Passats quasi dos anys dels successos de 1999, un antic veí del barri ens feia el següent comentari en relació a aquests fets i al paper que la Plaça de Ca n'Anglada jugava:

«Quan jo encara estava a Ca n'Anglada començaven a haver grups que, la veritat, ja eren molt visibles i que ocupaven l'espai de la Plaça Ca n'Anglada, i no era per dir que era una propietat nostre, ni molt menys, però sí que a vegades hi havia la sensació aquesta que venien a fer-nos fora sobretot quan l'actitud no era de convivència, d'integració, perquè és que no hi havia la relació aquesta d'integració. Llavors això va ser als inicis, després hi havia a vegades insults, es ficaven amb les noies, 'bueno', va ser el comentari que algun veí ens comentava i això anava creant aquest ressentiment que al final en certa manera va esclatar».

Salvador, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1948. 8 de maig de 2002.

Passats els anys, l'anàlisi dels successos de l'estiu de 1999 a Terrassa responen, també, a unes clares connotacions negociadores entre barri de Ca n'Anglada i ajuntament, on determinats sectors veïnals van expressar de forma violenta el descontentament veïnal amb les polítiques municipals, existint una clara instrumentalització de l'assentament de població immigrada d'origen estranger per reclamar atenció i actuacions municipals:

«Ahora no hay que dramatizar tanto, aquello era la gota que colmó el vaso. En aquella época pasabas por los bares y sólo se hablaba de esto "que moros, que moros, que moros" ahora ha bajado bastante, ellos estaban esperando. Ahora cada dos por tres si pasa algo "vamos a hacer..." es una medida de presión que tienen ellos ahora».

Kadar, informant relacionat amb projectes comunitaris de mediació al barri de Ca n'Anglada. 11 de febrer 2002.

En tot cas, les expressions de racisme i xenofòbia tampoc es poden invisibilitzar com tampoc podem deslligar aquest lamentable episodi de 1999 d'un procés general de desmobilització i descohesió comunitària i col·lectiva en els barris que s'ha induït des del poder polític institucionalitzat a tot l'Estat des dels anys vuitanta. La concepció de les polítiques públiques no estan sotmeses a la coparticipació i corresponsabilitat entre veïnat i ajuntament, sinó que responen a dinàmiques i interessos que sobrepassen estrictament l'escala de barri. Reforçar i reconèixer l'autoorganització des de la base i la participació directa des dels barris, com ja s'havia fet a partir de finals dels seixanta, és una tasca bàsica a fer per donar cohesió als barris populars i evitar la desintegració en interessos individuals que es confronten i entren en competència a l'interior dels mateixos barris.

4.3.2. Etnicització dels compartaments individuals i dels llocs.

La convivència comunitària entre el veïnat d'un i altre barri es veu alterada per percepcions i lectures *etnicitzades* que afecten a totes les persones que s'identifiquen amb determinats grups culturals. Són percepcions més presents al barri de Ca n'Anglada més que no pas a Can Palet, però existeixen en un i altre barri, unes fent referència al conjunt del barri de Ca n'Anglada i les altres concretant-se a l'entorn de l'eix del carrer Bages. Estem parlant dels processos d'*etnicització de comportaments individuals*, és a dir, la construcció sistemàtica i generalitzada d'estereotips i d'expressions de rebuig sobre col·lectius concrets, i el d'*etnicització dels llocs*, és a dir, la construcció d'un discurs *eticista* sobre espais concrets.

L'*etnicització* dels comportaments individuals s'ha posat de manifest tenint un *corpus* públic de greuges molt clar, basat en anàlisis simplistes de la realitat i en imatges del tot distorsionades de la vida als barris, parlant-se moltes vegades des de referències vagues o no provades, i que no dista de les manifestacions que es donen en d'altres indrets del país i l'Estat amb presència significativa de població nouvinguda de classe treballadora: allau de persones immigrades i formació de *guetos*; degradació de la vida al carrer i places; pèrdua de valor dels habitatges i marxa de població autòctona; augment de la inseguretat i la delinqüència; o diferències en el tracte o en l'assignació d'ajuts socials i permisos municipals per part de l'administració pública:

«Pués, inseguridad más bien por la noche, porque lo único que ves por la calle son inmigrantes. Yo tengo una amiga que vive por allí abajo, más por el centro del barrio, y enfrente hay un bar también de ellos y siempre está por allí lleno y entonces a mi también me da miedo ir allí. No sé, si te ven sola pués, no sé, un poco de miedo sí que tienes». [24:21]

Julia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1980. 9 de maig de 2002.

«[Els bàrens] són molt baixos per una determinada persona que té un determinat nom i que ve d'un determinat país, però no són baixos per la persona que viu aquí, que es diu de cognom García Martínez i que té quatre criatures que només treballa l'home i que cobra cent mil pessetes al mes. Aquesta gent no té ajudes, aquesta gent no té ajudes. Ara, l'altra que està il·legal, que no sé què, sí que té ajudes, perquè es pugui aclopar al barri, al país, allà on sigui. Això és lo que jo veig». [8:37].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

«Obren un negoci, que moltes vegades no tenen ni permisos, o no paguen per aquests permisos, estan oberts les hores que volen sense pagar l'impost corresponent, i em sembla que a més està prohibit obrir tantes hores, em sembla...». [24:34].

Rafael, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1976. 20 d'abril de 2005.

El col·lectiu ètnic sobre el qual pesen més aquestes anàlisis distorsionades i que suposa expressions de rebuig seria el marroquí, sense oblidar que algunes opinions també responsabilitzen a l'administració local d'aquestes imatges deformades. En aquest sentit, és molt característic que des de l'òptica autòctona es comentin les possibilitats d'adaptació i integració d'uns i altres orígens geogràfics, essent el cas de les comunitats magribines les que tenen les respostes més pessimistes:

«I la integració dels àrabs i magribins és difícil, és difícil eh! Els sudamericans, els assembla més que són a casa seva, parlen castellà i aquí també tots els hi parlem en castellà, doncs els assembla més que estan un poco a la Madre Patria». [2:68].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

No són poques les persones que s'han fet seu el discurs de la marxa de població degut a la important presència de persones immigrades, considerant-se, fins i tot, una sort no tenir com a veïnat d'escala població estrangera de classe treballadora. En aquest sentit, cal tenir molt en compte que existeix una opinió àmplia i no minoritària que fonamenta el seu rebuig a la immigració de classe treballadora en el fet que pot suposar una devaluació del preu de l'habitatge en règim de propietat o del patrimoni que s'ha adquirit al llarg del temps:

«Jo ara fa un mes i mig que treballo en una immobiliària i es nota molt. A la gent no li agrada que vagin a viure gent immigrant a les seves zones, als seus barris, perquè després els seus pisos no es revaloritzen tant com en d'altres. I avui que som en una societat 100% consumista, i és així, tothom mira "cuánto puede valer mi piso para el día de mañana" i no li agrada ni un pèl, no els hi agrada ni un pèl, que vagi molta immigració a viure als

seus barris. O sigui, no els hi agrada, perquè diuen “hostia, es que mi piso no valdrá tanto como si no hubiese inmigración” y sí que hi ha preocupació [...]. Hi ha molta falera a fugir de la immigració pura i dura com potser Ca n’Anglada. Sí que és cert, existeix, jo ho noto amb el temps que porto a la immobiliària». [24:52].

Rafael, veí de Ca n’Anglada, nascut al 1976. 20 d’abril de 2005.

«La gent cada cop marxa més i els que vénen més són immigrants, marroquins o equatorians. Es va produir un boom a Ca n’Anglada, van venir uns quants i després la gent va començar a marxar i van començar a venir més». [18:50].

Óscar, veí de Ca n’Anglada, nascut al 1979. 23 de maig de 2003.

En aquest sentit, es posa de manifest que una base important d’aquest rebuig té unes connotacions clarament econòmiques i de rebuig a assumir una realitat classista de la societat. S’obvia, clarament, tot el procés urbanístic que viu la ciutat (expansió urbanística, relocalització residencial i connotacions del procés de mobilitat social) i la mateixa regió metropolitana i s’invisibilitza l’establiment de parelles i persones autòctones que aposten per aquests barris, així com la mateixa mobilitat interna de la població estrangera:

«Passa com tot, no s’ha passat d’obrer en un moment, la gent era jove i venia aquí i vivia com podia, però molts d’ells afortunadament han treballat molt, esforçant-se molt, estant en una societat que els ha donat oportunitats i molts d’ells han fet el canvi, i han passat de ser obrers i gent així han passat a ser gent benestant, per dir-ho d’alguna manera, i ha passat que les condicions d’un barri que els estava molt bé durant uns anys, que eren joves, airats i revolucionaris i tot plegat, quan van començar a ser burgesos, benestants, van començar a estar encotillats i molts d’ells el que van fer ha sigut vendre els pisos i anar a altres zones de Terrassa o a zones com Vacarisses». [22:15]

Xavier, veí de Ca n’Anglada, nascut al 1956. 8 de maig de 2002.

Tampoc es tenen en compte altres situacions que han estat ressaltades en el treball de camp, com els inconvenients que posen les immobiliàries, que són iguals per a la joventut autòctona que per a persones immigrades; la important tendència a la compra d’habitatge de propietat per part de les persones nouvingudes, com fa bona part de l’autoctonia; l’impuls al comerç de proximitat i de barri; o la reinstal·lació de parelles joves a la llar familiar en el cas dels dos barris, així com d’altres parelles joves autòctones que aposten per residir a Can Palet i Ca n’Anglada:

«Sólo en mi trozo de calle, hay por lo menos tres, a ver, en la casa de al lado mío, y la casa del otro lado, son mayores los dos, y pues por eso mismo, la gente que ya es mayor y se va de ahí, o alguno que se ha muerto, como en mi caso cuando yo compré la casa, la está comprando gente joven. Entonces, se empieza a hacer más joven, por lo menos mi calle». [25:26]

Claudia, veïna de Ca n’Anglada, nascuda al 1966. 20 de maig de 2003.

Al treball ha estat recurrent ressaltar la ràpida adaptació al consum d'habitatges en propietat i la tendència a anar accedint a zones on el preu de l'habitatge és més car, de forma progressiva i sempre que els ingressos personals o familiars ho facin possible. Es tracta d'una pràctica que s'ha donat i es dona en el cas de la població nouvinguda de classe treballadora, i que posa de manifest processos d'adaptació que contradiuen aspectes com el de la tendència a la concentració residencial o el de tancar-se a dinàmiques i valors que estan molt interioritzats en la societat d'acollida:

«[Rafael] Ojo, a vegades, que jo m'hi he trobar allà a la immobiliària que compren un pis entre quatre, entre quatre persones. O sea, cuatro moritos, con sus respectivas señoras, llavors, clar, ho poden pagar i se'l compren però no és lo normal. Ara estan aprenent molt ràpid i volen comprar ells sols, per tindre una propietat ells sols, per després llogar-la als seus mateixos compatriotes, i això ara m'hi estic trobant així. Marroquis o, bueno, magrebis, perquè poden ser de molt puestos, quieren comprar solos porque ya luego están viendo el negocio de alquilárselo a la gente que viene y que está empezando aquí y que no tiene dinero... [Pau] ya van pensando como nosotros». [24:54].

Rafael, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1976. 20 d'abril de 2005.

Pau, veí de Can Palet, nascut al 1977. 20 d'abril de 2005.

A banda del fet d'anar progressivament millorant en les condicions d'habitabilitat, passant d'un habitatge precari i compartit a un habitatge més condicionat i personal o familiar, també es confirma que aquests canvis residencials s'estan donant amb més celeritat que no pas en les migracions interiors de mitjans segle passat. Normalment aquests canvis es donen des de carrers o àmbits dels barris amb una important concentració de població del mateix origen per anar a llocs menys densos des del punt de vista de residència de persones immigrades o, també, a d'altres barris:

«El carrer Bages des dels inicis ha sigut on s'ha centrat la immigració magribina, perquè potser, sobretot la zona més baixa, eren els pisos molt fets malbé, per tant barats, i s'han centrat allà, des de fa quinze anys, quinze o més de quinze, és quan van començar les primeres famílies a arribar a allà. I han anat, a mida que han anat tenint poder adquisitiu han anat pujant carrer Bages amunt, direcció cap el que és carrer Colom. I ara pues estan ja, bueno, ara et pots trobar a les famílies més antigues, les trobes al carrer Colom en els pisos compartim amb qualsevol família, i les que van arribant es tornen a situar en aquell tros més baix. I allà es barregen amb sudamericans, hi ha un poti-poti interessant». [6:9].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

Una altra invisibilització que es produeix és el rejuveniment de la població d'aquests barris, imposant-se una imatge de barris que envelleixen, quan les dades demogràfiques també desdiuen aquesta visió com hem vist a la presentació de les dues àrees d'estudi, aspecte que suposa una total negació de l'aportació que fan en el rejuveniment del barri joves provinents de la mateixa ciutat i joves d'origen estranger:

«A mi me gusta, yo decidí quedarme a vivir en este barrio cuando me vine, yo no me iría del barrio». [3:47]

Gloria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1965. 16 de desembre de 2002.

Tampoc és estrany que des del veïnat s'instrumentalitzï l'assentament de persones immigrades de baix nivell adquisitiu per tal de reclamar processos de reforma urbana als barris, tant per millorar el valor que es vol treure del patrimoni privat acumulat, és a dir, des d'una òptica de valor de canvi i no d'ús de l'habitatge en propietat, com per mirar de "frenar" l'establiment de persones de nivells adquisitius baixos per altres que podran adquirir habitatges nous a preus més elevats. És curiós que aquestes negatives percepcions de l'assentament de persones immigrades de classe treballadora es concentrin, sobretot, en persones que tenen intenció de vendre les seves propietats als mateixos barris i que aposten per anar a viure a fora d'aquests o també s'expressin des d'àmbits associatius referencials d'un i altre barri:

«El tema de la asociación de vecinos, se quejan de la limpieza por decirte algo [y] a veces se toma el papel de la inmigración como un papel para obligar al ayuntamiento».

Amal, informant, vinculada als serveis municipals de mediació. 25 de febrer de 2002.

És des de les actituds més tancades on s'origina una normalització del fet de considerar-se racista o de justificar que existeixin expressions violentes de rebuig a l'altre i, també, que es donin expressions violentes o de rebuig directe vers la immigració actual o que, simplement, es minimitzin:

«Això ha de petar per algun cantó i petarà. Aquesta és la percepció que tinc de la gran majoria de la gent, i jo entre d'altres, eh! i he estat una persona que mai he estat racista, mai a la meua vida, ja et dic, he parlat molt amb aquests moros, és que jo he estat acostumada a tenir, no veïns pròpiament dit, però sí per aquí pel barri i jo, fins i tot, els deia "jo els conec, i sé que són bona gent" i tal i qual. Cada cop sóc més racista». [8:32].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

«[Al 1999] els veïns el que volien era arreglar la situació, perquè això va ser potser la gota que va vessar el vas, que per exemple, d'inseguretat en el fet que, per exemple, les dones que utilitzaven la plaça ja no hi anaven perquè els immigrants són joves i vénen sols, saps, i els miraven mal, els hi miraven amb ulls d'aquests de pervertits, o deien coses i això incomodava a les dones. O per exemple, va augmentar una miqueta la delinqüència». [18:59].

Óscar, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1979. 23 de maig de 2003.

En aquest clima enrarit de convivència les persones d'origen marroquí han expressat clarament al treball de camp com perceben la por que tenen persones autòctones quan senten parlar àrab o s'utilitza una determinada indumentària:

«Los españoles teneis miedo de los árabes. Cuando nos veis con eso... los españoles no conocen al árabe y cuando nos ven con el pañuelo no les gusta, y tiene miedo de nosotros, pero nosotros somos gente normal. Una cosa es árabe y otra la religión». [31:30].

Aisha, veïna de Can Palet, nascuda al 1979. 19 de gener de 2006.

Les persones nouvingudes també han posat de manifest opinions d'autocrítica vers les seves pròpies comunitats d'origen, que algunes vegades denota una certa complaença vers la societat d'acollida o una negativització de les seves pròpies formes de vestir o reunir-se al carrer. El valor d'aquesta autocrítica també rau en el fet que s'expressa de forma clara i directa la diversitat interna d'aquestes comunitats vistes com homogènies i tancades des de l'autoctonia, tant des del punt de vista dels valors individuals i col·lectius com de la tradició cultural i ètnica, com pot passar en el cas marroquí, ja que les dicotomies camp-ciutat o arabitzió-escassa arabitzió suposen clares diferències en les persones de nacionalitat marroquina:

«Son poco limpios, son un poco... por ejemplo, no igual que yo, un poquiito, pero ahora vienen vienen y nada, no saben escribir, ni nada, nada, de la montaña a aquí, casi la mayoría, gente que ha venido de la montaña». [19:17]

Munira, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1967. 9 d'abril de 2003.

La diversitat interna en comunitats nouvingudes, que des dels ulls de l'autoctonia poden semblar força homogènies, també cal tenir-la en compte i present a l'hora de generar situacions basades en la normalitat i no en les generalitzacions estereotipades:

«[En Terrassa] encuentras la gente de Ksar-el-Kbir-Larache i los pueblos que están en la región, que iban al tema de la construcción, en el tema de la construcción de bordillos, son gente de un pueblo que está entre Larache i Ksar-el-Kbir, claro se conocen todos [...]. Por ejemplo, los papeles, para hablar claro, el consulado español está en Larache, pues la gente de Ksar-el-Kbir tienen que ir a Larache [...]. En la mezquita, por ejemplo, antes de empezar la plegaria [...] ves grupillos, los del Rif, los de Larache, los de Ksar-el-Kbir, lo que queda entre Larache y Ksar-el-Kbir. Se juntan y se defiende uno al otro».

Amir, informant vinculada a les xarxes de suport a la població nouvinguda. 20 de juny de 2005.

En tot cas, i des de l'autocrítica, es coincideix en demanar que no s'exagerin ni es generalitzen aquests comportaments que poden alterar la convivència comunitària:

«Es que [mis paisanos] a veces se portan mal, pero a veces no dan razones [...]. Porque hay normas, hay normas por ejemplo en el bloque, hay normas que tienen que hacer que no las hacen [...]. Hay algunos que exageran, eso sí. Allí en el barrio se exageran. Tantas veces que bajas la escalera pues te dicen “¿por qué tienes que bajar?”, si te vienen muchos invitados te dicen “por qué tanto invitar?”». [25:13].

Afrah, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1986. 22 de juny de 2005.

Persones nouvingudes i autòctones han reclamat la necessitat d'evitar i combatre les generalitzacions i els estereotips cap a un col·lectiu ètnic en concret en un context on les múltiples necessitats, individuals i col·lectives, haurien d'enfortir els llaços de classe i de barri evitant, així, que es generi una normalització dels estereotips o que siguin el brou de cultiu de possibles agressions de caràcter racista i xenòfob. El reclam d'un treball seriós en la construcció de valors comunitaris de cohesió i identitat compartida entre realitats culturals i ètniques diverses també s'ha posat de manifest. Aquestes actituds normalitzadores es mostren comprensives i obertes vers l'assentament de poblacions d'origen estranger als dos barris i consideren, de forma remarcable, que són normals els xocs, el recel o la desconfiança inicials quan estem parlant de poblacions que vénen de contextos diferents, aspecte que a vegades no vol ser assumit des d'instàncies municipals, que volen maquillar o amagar les problemàtiques i els conflictes comunitaris.

Ja hem dit que l'atribució d'estereotips a comunitats ètniques determinades és el pas previ o complementari a atribuir lectures *etnicitzades* dels barris i de llocs concrets d'aquests barris, que suposen la creació d'espais discriminatoris. Aquesta construcció *etnicitzada* afecta de forma molt negativa als barris, ja que condiona l'establiment de persones nouvingudes i la seva integració, però també dificulta el desenvolupament comunitari del barri, ja que es negativitza i problematitza el present i futur dels barris, pel fet d'assentar-se persones nouvingudes de classe treballadora:

«Abans deies “Ca n'Anglada” i deien “ah! Un barri obrer” sempre això barri obrer, barri obrer. Ara dius Ca n'Anglada i et diuen “ets moro” “ah! Lo dels moros” i abans hi havia una altra concepció del barri, no? Perquè abans venien immigrants andalusos i eren tots que treballaven, i deien “barri obrer” i tal, ara ja no, no hi ha aquesta concepció del barri».
[24:28]

Carlos, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1980. 9 de maig de 2002.

Al mateix temps, es generen comparacions entre barris de la ciutat, on l'*etnicització* de les diferents zones urbanes de la ciutat és recurrent. Els efectes d'aquesta *etnicització* de l'espai té una incidència més general en el cas del barri de Ca n'Anglada que no pas a Can Palet, que està més concentrada en determinats sectors del barri:

«Són bastant localitzats, el carrer [Bages] sí que es nota molt, el carrer de sobre res, el carrer perpendicular també molt, però a l'altra aparador ja no es nota res. Va així, està molt concentrat més que per barri, com podria ser a Ca n'Anglada que estiguis on estiguis veus molta immigració per totes bandes, aquí estàs a un carrer i veus molt i a l'altre no, és molt localitzat». [18:16].

Santi, veí de Can Palet, nascut al 1975. 9 de març de 2005.

I tampoc s'ha de passar per alt la relació entre mercat de treball i vincles familiars o d'origen geogràfic per entendre les característiques de l'assentament de persones immigrades a Terrassa, tenint com a cas més evident el de persones d'origen marroquí que s'incorporaven al mercat de treball de la construcció, un aspecte que ja hem remarcat en anteriors apartats:

«Porqué tienen familiares. A principios de los noventa con el “boom” de la construcción aquí en Terrassa ha atraído a mucha gente. [Es] normal, ¿donde vas a ir si tienes a alguien? voy a buscar a aquel que conozco».

Amal, informant, vinculada als serveis municipals de mediació. 25 de febrer de 2002.

Cal veure que les concentracions espacials en determinats barris de comunitats ètniques té aspectes avantatjosos, tant per a la pròpia comunitat com pel propi barri, com aspectes contraproductius que cal treballar per tal d'evitar-los, com pot ser la influència que la concentració pot tenir sobre el control social de determinats col·lectius o les males pràctiques que es dona entre persones del mateix origen, que s'aprofiten de les urgències i desconeixences inicials de persones recentment establertes per ensarronar-les en matèria d'habitatge o de treball i aconseguir un profit econòmic, una pràctica on han col·laborat tant persones nouvingudes com autòctones.

És des de l'opinió de persones nouvingudes on és deixa clar que tampoc es veu del tot beneficiós que la població immigrada d'un mateix origen es concentrin en un mateix barri, posant-se de manifest la mobilitat residencial interna a la mateixa Terrassa de la que són, també, protagonistes la població nouvinguda:

«Aquí me gusta más [que Ca n'Anglada] porque aquí más tranquilo, ¿sabes? No hay mucho movimiento como allí. Aquí más tranquilo, más... no hay molestias. Aquí está muy bien. Por eso me gusta más. Por el momento estoy aquí, me gusta. No sé si hay otro barrio que es más bueno que aquí, pero por el momento aquí está bien. Sí. M'agrada, como los catalanes. Sí, sí». [13:4].

Djibo, veí de Can Palet, nascut al 1979. 21 de juny de 2005.

En tot cas, des de la recent immigració també s'esmenta aquesta *etnicització* dels llocs, que negativitza la imatge de barris com Ca n'Anglada:

«La mayoría de gente no quiere comprar en Ca n'Anglada, será porque tienen miedo, dicen que Ca n'Anglada da como miedo. La gente no quiere Ca n'Anglada». [19:40].

Munira, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1967. 9 d'abril de 2003.

Comentaris expressats des de l'autoctonia posen de manifest, en general, que no es considera positiu que la immigració estrangera i de classe treballadora es concentri en

determinats barris, ja que es pot dificultar la integració i la identificació amb el país i la cultura d'acollida i són més susceptibles de desenvolupar-se enfrontaments interètnics, com pel cas de Ca n'Anglada, que es poden reproduir en el cas de Can Palet o en d'altres indrets:

«Les zones on hi va més massivament gent de fora, que de per si estan més degradades, és més complicat. En canvi, les zones on no és tan massiu i les zones que no estan tan degradades la situació és molt més fàcil. Això és una obvietat, però és que és així». [19:41].

Carles, veí de Can Palet, nascut al 1957. 15 de novembre de 2004.

En tot cas, cal tenir en compte que la problemàtica social i urbana no està en l'agrupament residencial en base a la cultura o l'ètnia sinó que coincideixi residència de persones i famílies amb baixos o humils nivells adquisitius i barris amb necessitats col·lectives clares i sostingudes en el temps. En definitiva, que es concentri la pobresa en determinats barris en base al suposat lliure mercat en la compra o lloguer d'habitatges.

Altres expressions de l'etnicització de l'espai és el que es produeix des de sectors de la mateixa autoctònia, quan es generen mecanismes de protecció, defensa i control de les hegemonies tradicionals sobre espais de trobada emblemàtics o l'espai públic en general, expressions que han tingut un clar desenvolupament en el cas de Ca n'Anglada, però que no són exclusives d'aquest barri. Mecanismes més subtils també han suposat un reafirmament identitari tancat en contraposició al que hauria de ser un reafirmament identitari obert, evitant l'assentament de determinats col·lectius:

«La gent ha tingut la tendència a què si una casa quedava buida, de seguida, entre veïns, comunicar-ho a fills de veïns, a coneguts, i s'han ocupat, per dir-ho d'alguna manera han impedit que hi hagués entrada d'aquesta gent perquè ho han dominat ells [...]. Qualsevol caseta d'aquestes que veuen així atrotinada te llaman al timbre y te dicen “¿qué sabe si está de alquiler?” “¿que es para alquilar?”, doncs aquí no, no hi tenen accés. Aquí a Can Palet veig que quan entra una família en una caseta d'aquestes, a part de què entren un fotimer, al cap d'ics temps, ja hi ha una altra família a baix, ja n'hi ha una altra a baix, ja n'hi ha una altra al davant. Allà no, no ha passat». [7:53-7:54].

Carlota, veïna de Can Palet, nascuda al 1965. 18 de febrer de 2005.

Uns espais que estan rebent les conseqüències malicioses d'aquesta etnicització de llocs concrets, són els serveis públics, sobretot pel cas d'escoles i centres d'atenció sanitària. Observem, a banda de l'estereotip i el prejudici, un clar procés d'autoexclusió que fan determinades persones i famílies respecte serveis i equipaments públics,

sobretot pel cas dels CEIP, on es deixa d'anar per accedir a d'altres llocs on la presència de persones immigrades és molt més baixa o inexistent, procés que pot suposar un canvi de residència i/o una aposta pel sector privat, en la línia del que s'ha comentat pel cas del canvi d'habitatge:

«[A] l'única escola pública del barri és el President Salvans, tenen un problema amb els immigrants, tenen bastants, i de fet la gent del barri, que no vol portar... hi ha molta gent del barri que té por a portar als nanos al President Salvans, diuen que perquè el nivell acadèmic ha baixat una mica i perquè pues... bueno, hi ha bastants àrabs, em sembla que hi ha cinc o sis àrabs per classe o potser hi ha més, en algunes classes determinades. Hi ha problemes. Hi ha un altre centre al barri, que és l'Andersen, que és un centre privat concertat, molt petit, això sí, però els porten allà i llavors és el que et deia que molts porten els nens a les Monges del Gas, tot i que estigui en un altre barri també és un centre privat concertat però bueno, prefereixen portar-los allà abans de portar-los al President Salvans». [12:38].

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977. 1 de febrer de 2005.

«Jo anava aquí al Ramon Pont i aquí la gent els continua portant. L'Antoni Ubach sí que està molt malament, bueno, lo que sento en el barri. La gent prefereix portar als nanos a aquest col·le, que és concertat o al Liceo Egara, que a l'Antoni Ubach, i abans l'Antoni Ubach era igual que els altres col·legis. I ara ja hi ha molts immigrants i tal. I també és això, que és complicat, estan a la classe i per rendiments acadèmics que han de tenir no poden estar al mateix nivell, suposo. Jo quan anava a l'institut i feia l'ESO els nanos magrebins els posaven a part amb la professora i els hi ensenyava català i castellà, vull dir, clar no estaven a la classe, però els nois d'ara tothom ha d'estar a la classe. Clar, no poden portar el mateix ritme. També comprenc que no portin els nanos allà, jo al meu fill si ha d'estar a una classe que aniran més atrassats perquè han posat... és normal que posis en un altre lloc al nen. [24:46]

Carlos, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1980. 9 de maig de 2002.

El desenvolupament del treball de camp a escoles com President Salvans o Antoni Ubach, entrant en contacte amb les AMPA i amb professorat dels dos centres públics, podem assegurar que va ser del tot enriquidor, ressaltant el cas de mares que porten la canalla al CEIP Antoni Ubach, un exemple de normalització i de convivència entre diferents orígens on el fet de ser mares d'alumnat i voler-se implicar en el dia a dia de l'escola són els motius principals que les aglutina:

«Y nosotras estamos hartas de estar aquí en el colegio con ellos y ellos con nosotros, y aquí nosotras no tenemos ningún problema de convivencia». [3:63]

Gloria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1965. 16 de desembre de 2002.

«No hem d'amagar res, però no tenim cap problema, ni hem tingut dintre de l'escola cap problema, i el tema de la integració és un tema que tenim nosaltres fixat com a objectiu educatiu i que ho fomentem a tots els nivells [...] i en tenim d'alumnes del Marroc i d'altres països estrangers i estem satisfets, del nivell d'integració i del nivell de cooperació i cada vegada més volem estendre aquest tipus d'integració, també, i de cooperació, a les seves

famílies, als seus pares, cosa que estem fem a través de l'escola de pares que tenim en marxa».

Fernando, informant vinculat a les escoles públiques del barri de Ca n'Anglada. 18 de novembre 2002.

L'*etnicització* tant dels comportaments individuals com dels llocs és una problemàtica que es tradueix en diverses expressions i situacions que negativitzen la imatge del barri i té uns clars efectes sobre la vida quotidiana de Can Palet i Ca n'Anglada, i és tasca primordial actuar i intervenir per neutralitzar aquests estereotips i prejudicis que acaben discriminant tant a persones com a espais concrets.

4.4. EL DEBAT SOBRE LA INTEGRACIÓ SOCIAL A CAN PALET I CA N'ANGLADA DE LA POBLACIÓ NOUINGUDA: DE QUINA INTEGRACIÓ PARLA EL VEÏNAT?

Les històries socials i urbanes de Can Palet i Ca n'Anglada tenen un clar fil conductor a través dels diferents establiments de persones d'origens diversos que s'han produït al llarg del temps, és a dir, les migracions. Ja hem vist com els processos migratoris que caracteritzaren el període que va des dels anys trenta fins els anys vuitanta han tingut una clara incidència en les realitats material i simbòlica de Can Palet i Ca n'Anglada. A partir dels anys noranta les vivències i experiències del passat es complementen amb una nova realitat, la de les migracions d'origen extracomunitari, que fan més complexos i diversos els barris des del punt de vista cultural i es tornen a reafirmar com a nuclis de residència i quotidianitat de les classes populars i treballadores.

4.4.1. La nova etapa migratòria als barris amb l'assentament de persones d'origen extracomunitari de classe treballadora.

Si bé els primers establiments de persones nouvingudes d'origen marroquí, ja als anys setanta, van passar quasi desapercebuts per a la ciutat de Terrassa, localitzant-se laboral i residencialment al barri de Can Palet (Batalla, 1984), a partir dels anys noranta aquesta percepció canvia degut, sobretot, a la concentració residencial de població immigrada d'origen estranger en barris concrets de la ciutat en un curt període de temps. En tot cas, no hem de perdre de vista les dificultats en què es troben molts d'aquests barris i municipis, tant veïnat com administració local, quan han de fer front a un procés que no és pautat i que, en certa manera, pot suposar un desequilibri tant des d'un punt de vista personal, com col·lectiu i institucional, posant-se de manifest que més que un problema interètnic o cultural és un problema d'impacte en un context de precarització de les polítiques socials i comunitàries i les condicions de vida, de treball i de formació de les classes populars i treballadores. I també cal advertir que, malgrat no sigui un procés pautat en una escala de barri i de ciutat, és a dir, des d'un punt de vista social i comunitari, sí que ha estat un procés pautat des del punt de vista dels sectors productius i econòmics que han impulsat i s'han beneficiat de la contractació laboral de mà d'obra barata d'origen estranger. Aquesta realitat cal tenir-la en compte i exigir que aquests sectors productius i econòmics tinguin uns clars compromisos i deures respecte els barris i ciutats on s'assenten aquestes poblacions.

A banda de l'impacte en el lloc i en el temps, la por a la persona desconeguda també és un sentiment que pot explicar les problemàtiques que es generen en l'àmbit de la convivència i les relacions entre les persones. Però es tracta d'una por que no cal relacionar amb aspectes ètnics i culturals, sinó que s'ha d'identificar amb actituds psicosocials que són la base de les relacions i la socialització entre persones que no es coneixen:

«Mira, la veritat és que al principi, quan passava tard, pensava “ui...” feia una mica de cosa per ser dona i tal, i “vigila, perquè tal...” però mai m'he apartat, saps. He pensat “bueno, tot això són prejudicis”, i la veritat és que sempre passo igualment i no passa mai res, vull dir, les coses normals. Jo que crec que és més les imatges que tenim preconcebudes de “si passo pel costat d'un grup d'homes marroquins igual em diuen algo” o no sé què, i no és veritat, bueno, no sé, com a mínim en el meu cas, no és veritat, no passa res, és tot molt normal [...]. Jo veig que és gent com nosaltres, vull dir, lo normal, i aquí potser pues igual que un grup de tios que acaben de treballar i estan xerrant o ves a saber, vull dir, normal». [11:18].

Marga, veïna de Can Palet, nascuda al 1978. 2 de març de 2005.

Val a dir, que es tracta d'un debat, el de la integració, que genera un més directe i ampli debat en els barris i la ciutat, però focalitzat respecte les persones d'origen extracomunitari de classe treballadora, quan la immigració provinent d'una escala metropolitana també s'està produint, i destacable en el cas de Can Palet, però el debat es suscita més que en el tema cultural en el model de ciutat i de barri, com veurem més endavant. En aquest apartat, en tot cas, estem tractant la nova realitat social que suposa l'assentament de persones immigrades d'origen extracomunitari i de classe treballadora, però volíem remarcar l'existència d'altres persones i col·lectius que també han d'arrelar-se al lloc de residència.

4.4.2. El debat als barris sobre la integració als barris de la població nouvinguda d'origen extracomunitari.

Les referències a com les persones nouvingudes s'haurien d'adaptar i incorporar al lloc de residència també han estat nombroses, situant-se la majoria al voltant de la necessitat de què aquestes persones s'adaptin a les formes de viure locals i a les normes comunes pre-existent per tal de fer possible la convivència i la interacció comunitàries:

«Jo sol·lícito, el mateix esforç que ens demanen a nosaltres [...] per entendre la seva cultura i perquè no siguin racistes i els respectem, que ells també tinguin aquest esforç. Jo

els hi demano simplement això, que facin un esforç d'adaptació, ni més ni menys [...], jo sol·licito que el mateix esforç que ens demanen a nosaltres que el facin ells, que facin un esforç d'integració. Llavors segur que podrem conviure tots». [24:26].

Rafael, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1976. 20 d'abril de 2005.

«Problemas de convivencia pues sí que existen, evidentemente existen, pero claro bajo un prisma lógico y coherente. Si existe alguna molestia entre vecinos pues bueno, intentar solucionarla y ya está, pero que no se le da un carácter especial porque seas marroquí o no, por lo menos yo. Pero problemas de convivencia que constan que existen, son diferentes culturas, diferentes formas de hacer, y evidentemente se tienen que adaptar. Hay ciertas cosas que bueno, no se pueden hacer, a lo mejor en su país a lo mejor sí que eran normales o corrientes o lógicas y no existe ningún tipo de problema, pero aquí es otro tipo de realidad, otra forma de vivir. Y supongo que ellos también tienen que adaptarse». [23:57].

Rodrigo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1973. 23 de maig de 2003.

Opinions més extremes són les que consideren que si determinades comunitats nouvingudes no volen adaptar-se al país d'acollida no ha d'haver cap problema per facilitar que tinguin els seus propis barris i els seus propis espais de trobada i socialització, sense destorbar la vida quotidiana local, és a dir, facilitar que aquestes comunitats "es puguin" *guetitzar*.

Val la pena ressaltar com des del treball de camp s'ha transmès l'opinió que es considera clau el fet que sempre s'hagi mantingut un nucli majoritari d'origen autòcton català al qual s'ha incorporat, en diferents etapes històriques, migracions d'altres orígens geogràfic: en una primera etapa, d'altres comarques catalanes, valencianes i aragoneses així com de Múrcia; en una segona, andalús, extremeny, castellà o gallec; i, en una tercera, marroquí i equatorià, bàsicament. Aquest procés ha tingut lloc clarament en el cas de Can Palet mentre que a Ca n'Anglada difereix de forma considerable, ja que només han tingut lloc, a grans trets, la segona i tercera etapa. Es tracta d'una diferenciació en les etapes migratòries i les seves característiques per a un i altre barri que caldria tenir en compte a l'hora d'analitzar les relacions comunitàries i les formes en què s'ha produït la integració d'aquestes diferents etapes migratòries al barri, a la ciutat i al país.

Ja hem dit que la majoria de les respostes de persones entrevistades respecte la incorporació a la societat d'acollida de la població nouvinguda giren entorn a la consideració que cal que la immigració actual s'adapti a les formes de viure i de

conviure del país, no entenent-se que l'establiment a un lloc diferent del que es provenia no comporti una certa assimilació al lloc de destinació. És en aquest punt on es critica el paper de l'administració local, que es considera com poc clar i massa tou respecte a la necessitat que les persones nouvingudes coneguin i s'adaptin a les formes i normes pre-existents, posant-se l'exemple del cas marroquí, que en alguns casos ha suposat que des de l'administració local s'opti per tenir com interlocutors imams o representants religiosos en comptes d'incentivar que persones menys condicionades pel filtre religiós siguin interlocutores puntuals de les comunitats d'origen magribí. El tema dels imams ha estat difícil de tractar a les entrevistes i a les converses amb veïnat nouvingut en el treball de camp¹, però sí que des del serveis públics algunes professionals han parlat de certs hàbits que canvien en el cas de les dones:

«Són dones que entren a la classe per fer l'entrevista amb els nanos i t'agafen el mocador i te'l tiren sobre la taula com dient "ja n'estic fins el monyo", però que l'ha de portar pel respecte que li tenen al marit, perquè el marit no sigui mal vist, etc. i tot això és degut al canvi de l'imam d'aquí, i que, bueno, hi ha dones d'aquestes que lluiten, t'ho diuen clarament que elles portaran el mocador però que no deixaran que les seves filles el portin. Però, clar, també depèn molt de l'imam que hi ha de torn"». [6:19].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

L'altra crítica és la que fa referència a què l'administració intenta silenciar i practicar una política "políticament" correcta, que entra en contradicció amb la normalitat i amb una realitat on el conflicte i les problemàtiques no cal ni amagar-les ni maquillar-les:

«Jo veig que la gent no podem fer res, perquè de seguida que fem o es fa algo o alguna cosa pues "tú eres racista" i punto. Això és la primera paraula que et diuen "tú eres racista" i ja està i "tu no puedes ver a los marroquis", val, bueno. No és així, jo lo que m'agradaria és una convivència. Jo no sóc nascuda aquí a Terrassa, jo vaig emigrar d'Almeria amb 6 anys, m'entens? A llavors jo m'he tingut i m'he adaptat a la terra, on estic, aquí a Catalunya. Jo no sóc una catalanista que desprecia a ningú, ni molt menos, perquè jo vinc precisament de la immigració del sud, però bueno, jo m'hi he adaptat aquí i jo respecto això, a Catalunya, perquè no li tinc ni un amos passional ni a Catalunya ni a Andalusia, ara lo que m'agrada és ser legal, una mica legal». [9:47].

Àngela, veïna de Can Palet, nascuda al 1952. 19 de maig de 2005.

Des de la població nouvinguda també es veu com clau aquest procés d'adaptació però reclamant-se que la societat d'acollida no sigui recelosa, ni tancada i, sobretot, no generalitzi comportaments negatius que només són atribuïbles a les persones individualment:

¹ Es va entrar en contacte amb l'imam que exerceix a la mesquita ubicada a la Plaça Catalunya i també en algunes entrevistes es va parlar sobre el tema, però qui més obertament va parlar sobre el tema són persones autòctones que treballen en l'àmbit de l'educació i la sanitat públiques.

«Yo creo que se tiene que dar una oportunidad y ser un poquito más abierto y pensar, pues eso, que en un momento determinado te puede pasar a ti o que te ha pasado, o ha pasado a tus abuelos o a tus padres, que no te acuerdas ya o ni te importa, pero bueno, que se tiene que tener un poco la mente abierta y coger, pues esto, de las culturas lo mejor, lo positivo, y eso sí, el inmigrante que llega también intentar integrarse al 100%, porque cuando llegas también tienes que integrarte, es ley de vida, sino te integras, te encierras y encima creas conflictos, pues como quieres que te reciban?». [15:58].

Uhuru, veïna de Can Palet, nascuda al 1982. 28 de febrer de 2005.

«Somos diferentes, lo que hay allá no hay aquí, entonces hay que intentar acostumbrarse a lo que hay aquí, lo que vive la gente de aquí». [13:5].

Djibo, veï de Can Palet, nascut al 1979. 21 de juny de 2005.

Posicionar-se en la normalitat i personalitzar els comportaments individuals, suposa que es vegi d'una forma més compartida i relacionada la vida i els hàbits socials al carrer d'uns i altres orígens, defensant un estil de vida que pot ser compartit per tothom. Aquesta tasca de neutralitzar els estereotips *etnicitzats* ja va ser un aspecte central dels arguments i propostes de la Tesina i d'articles de premsa (Díaz-Cortés, 2004b; Mas, 2007) i d'interessants articles de diari apareguts a la premsa local de Terrassa, com el de Cristina Mas amb el títol "Tópicos, bulos y prejuicios sobre les inmigrantes" (Mas, 2006).

És a àmbits de la vida quotidiana i amb forts vincles relacionals, com pel cas dels llocs de treball, pel cas dels homes a indústries i a la construcció; o d'estudi, pel cas de joves i dones a escoles, instituts i AMPA o als llocs de trobada tancats, també pel cas de joves i dones a centres cívics, associatius o religiosos, on aquesta normalitat té una expressió més clara:

«[El pañuelo] lo llevo puesto pero como en el gimnasio somos todos mujeres me lo quito, y siempre lo mismo "quítatelo" "quítatelo, hombre, quítatelo" siempre, siempre, casi lo mismo, siempre, siempre. Pero ya ellas están acostumbradas y me ven así, y al final ya te dicen que "el pañuelo no es la persona" y eso me gusta mucho, de conocerme así a fondo, y que me aceptan, que me han aceptado». [5:38].

Dúnya, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1980. 18 de desembre de 2005.

En tot cas, el tema del vel ha estat un tema recurrent en el treball de camp, però volem ressaltar que dones que en fan ús remarquen el valor identitari, que s'explica a través de la necessitat d'expressar la seva fe musulmana des de la modernitat, ja sigui al lloc d'origen com al lloc d'arribada, reclamant la necessitat que no sigui un fet imposat sinó personal.

És en altres àmbits on dones d'origen marroquí posen de manifest la desigualtat que pateixen com a dones, presentant unes clares discriminacions de gènere a l'hora de poder accedir en igualtat de condicions al lleure i, també, a la formació, aspecte que difereix del cas dels homes del mateix origen:

«Aunque no estudies y no sepas hablar ni nada, pues, te quedas en casa hasta que viene un novio a casarse, la idea que tiene la mayoría. Hay que estudiar [...]. Es difícil de entender, porque ahí es la idea de aprender a hacer toda la faena de casa y esperan a casarse, y ya está, pues a mi no. Estudiar, trabajar, sal... a ellas les da igual. Si por ejemplo tienen un niño y tienen que ir a poner vacunas pues piden una que sepa hablar o algo y le piden por favor si pueden ir con ella, pero ellas no hablan al médico. Para aprender son muy pocas, muy pocas». [25:18].

Afrah, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1986. 22 de juny de 2005.

En relació a l'àmbit educatiu, el poder accedir a la formació i a l'educació es veu com un clar factor que possibilita la integració de les persones nouvingudes, sobretot des del punt de vista de la llengua i també en la participació en afers col·lectius dels barris. Al mateix temps, l'escola és veu com un àmbit més obert i enriquidor a l'hora d'entendre i acceptar la diversitat ètnica que ens trobem avui en dia en el cas dels dos barris:

«La diferència ja es veu, per això, amb els fills, amb els que ja han vingut, o sigui la segona generació, que són nascuts aquí o que han vingut de molt petits i ja es nota el canvi. Ja per començar ja parlen l'idioma, català i castellà el parlen perfectament. I ja veus que amb els nanos de l'escola que van junts». [12:37].

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977. 1 de febrer de 2005.

Es confirma que, en contextos urbans on s'ha produït un notable assentament i concentració residencial de població immigrada amb una cultura d'origen diferent a l'autòctona, és en els espais més íntims de relació on, inicialment, és possible la interacció i la confiança mútua entre diferents orígens ètnics, aspecte que és problemàtic en espais oberts i de trobada més concorreguts. És des d'aquests espais més íntims on s'està contribuint més a la incorporació de les persones nouvingudes en el lloc d'assentament.

Un altre element a tenir en compte, i que ha estat assenyalat com a clau, és tenir com a referència el passat recent de Can Palet i Ca n'Anglada, barris que tenen els seus orígens en les múltiples necessitats i les migracions, on els records i les experiències viscudes, moltes vegades fruit de la discriminació, ajuden a identificar i relacionar les

situacions del passat i del present, veient la nova realitat com intrínseca al passat i present dels barris:

«[...] en casa de mis padres, sí, ahora mismo existen dos familias marroquíes y no hay ningún tipo de problema de carácter racista o xenófobo. Problemas de convivencia pues sí que existen, evidentemente existen, pero claro bajo un prisma lógico y coherente. Si existe alguna molestia entre vecinos pues bueno, intentar solucionarla y ya está, pero que no se le da un carácter especial porque seas marroquí o no, por lo menos yo». [23:57].

Rodrigo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1973. 23 de maig de 2003.

«Normalment la gent del carrer tenen un nivell cultural més baix que la gent que està al col·le, per això tens més problemes al carrer que a l'escola. Sí, pot passar problemes. Normalment més al carrer que a l'escola». [30:16]

Utba, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1987. 6 de juny de 2002.

L'experiència de la immigració interior dels anys cinquanta, seixanta i setanta serveix per a moltes persones per assenyalar les possibilitats que la integració sigui possible, encara que es remarqui que encara avui hi ha clares mostres de no identificació a la cultura i la llengua autòctones de persones que van immigrar a mitjans segle passat des de diferents zones de l'Estat espanyol a Catalunya. D'igual forma, altres opinions destaquen el valor de les experiències viscudes per persones nouvingudes que es consideren arrelades als barris, a la ciutat i al país, ja que són exemples i referències que poden ajudar a persones del mateix origen a fer possible aquest mateix procés.

Des de l'autoctonia també es reclama que cal canviar la mentalitat de la gent per tal que apostin per aquests barris i que cal analitzar curosament el passat recent per saber identificar en quina mesura les comunitats locals han contribuït a un cert estancament dels barris, traient qualsevol responsabilitat a la població nouvinguda:

«La veritat és que potser hauríem hagut d'haver reivindicat de no permetre la densitat de població a la qual es va arribar i intentar que reservessin més zones lliures, més dignes de viure, no tan denses en quant a habitants. Lo que passa que ja últimament no hi havia espai, i llavors ens vam trobar que estava tot edificat, [...]. I això arribava a una situació d'agobi, de degradació per lo que significava tenir poc espai lliure [...]. Deteriorament a nivell ideològic podria dir que la il·lusió que hi havia en un principi de lluitar, d'estar oberts, d'agrupar-te per reivindicar, per millorar lo que era el moviment associatiu, a nivell d'associacions de veïns sobretot, ens donava il·lusió i teníem molta vida i teníem importància. Això a l'època de la transició i posteriorment, podríem dir que a nivell polític això no es va consolidar, no es va mimar. I van intentar una mica com destruir-lo en molts sentits [...] podríem dir que se'ls va apropiat l'ajuntament i va com apagar l'interès i la vida que hi havia associativa, i és clar tot això, s'ha anat degradant, no hi havia il·lusió per anar fent, i millorant una cosa que era nostra, que era el nostre barri». [35:11-35:27]

Salvador, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1948. 8 de maig de 2002.

On coincideixen diversos comentaris és entorn a la consideració que cal donar temps, assumint que es tracte d'un procés complex i costós, tractant-se d'un procés social d'incorporació a un lloc diferent del que es prové, posant de manifest que els petits canvis, moltes vegades més individuals que col·lectius són els que ens han de fer ser optimistes en temes de convivència i integració entre realitats diferents, sense oblidar com estan essent persones joves les que incorporen la llengua i cultura del país a les seves vides quotidianes:

«[Silvia] *Yo creo que pasará como en todos los grandes movimientos migratorios, al principio llegan y parecen que te invadan, que estás en contra de su cultura, con los años pues nos acostumbraremos a su cultura igual que ellos se habrán acostumbrado a la nuestra. [Gloria] En el momento que los niños que vienen al colegio empiezen a subir pues ya son iguales. [Silvia] Pasó igual cuando llegaron en plan masivo, yo te cuento porque soy de Córdoba, cuando llegaron los andaluces aquí pasó igual, pues como que traíamos nuestras costumbres, traíamos una forma de ver la vida distinta a como se vivía aquí, y todo el mundo pensaba “ostia, los andaluces, apartaros de ellos” ahora prácticamente estamos mezclados, y llegará un punto que pasará igual».*

Gloria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1965. 16 de desembre de 2002.

Silvia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1968. 16 de desembre de 2002.

La integració, en definitiva, és vista per molta gent com una necessitat d'adaptació a les formes de vida del lloc pre-existents. Des del punt de vista de persones autòctones es posa de manifest certa unanimitat en què si s'haguessin d'establir en un lloc diferent al seu origen cultural s'adaptarien sense trencar els lligams culturals d'origen. Des d'aquest punt de vista es reclama el mateix per a les persones que ara arriben a la ciutat des d'altres contextos geogràfics i culturals. Per part de la població nouvinguda, les persones entrevistades majoritàriament veuen la integració com un procés quotidià d'adaptació a les formes de vida que són més pròpies o singulars del lloc de destinació, on es generen sentiments d'identificació als barris pel sol fet de viure i establir-s'hi, deixant clar que oposar-se a aquest procés des de la quotidianitat pot generar aïllaments i conflictes.

Recapitulació

Es posa de manifest que el passat d'un i altre barri, vinculat a uns clars components culturals i de classe, fruit de diferents etapes migratòries, són la base de les identitats de barri per a Can Palet i Ca n'Anglada. Aquests referents identitaris vinculats al passat recent i al procés de construcció social i material dels dos barris ja han servit d'elements aglutinadors i cohesionadors per al veïnat de cadascuna de les àrees d'estudi, i és en l'actualitat quan han d'estar més presents i contribuir a un nou procés de cohesió comunitària. Al mateix temps, les etapes migratòries, desenvolupades diferenciadament entre un i altre barri, poden ajudar a entendre com han existit i existeixen conflictes entre persones i comunitats instal·lades i persones i comunitats novingudes, amb el cas de Can Palet més acostumat a la diversitat cultural en les diferents etapes migratòries viscudes i, el cas de Ca n'Anglada, menys acostumat a aquesta diversitat cultural. Això no ha evitat que en un i altre barri existissin i existeixin rebuigs o no interacció des del punt de vista cultural, però ha pogut influenciar en les diferents respostes veïnals que s'han donat en relació a l'assentament de persones novingudes. El tractament dels imaginaris col·lectius i la identitat de barri també ha servit per introduir un nou tema, el de la integració de les noves realitats culturals que s'assenten a Can Palet i Ca n'Anglada en un marc comú de relacions i identifications respecte els barris, on sembla consensuar-se una necessitat d'adaptació a les formes de viure del lloc, a identificar-se amb el lloc i adaptar-se a ell sense obligar a ningú a oblidar els seus orígens.

**5. LES RELACIONS VEÏNAT-AJUNTAMENT
EN EL PROCÉS DE MILLORA DE LA QUALITAT DE VIDA
A CAN PALET I CA N'ANGLADA:
LES DIFERENTS FORMES DE FER BARRI.**

5.1. REIVINDICACIONS VEÏNALS A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

5.2. INTERVENCIONS MUNICIPALS A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

5.3. PARTICIPACIÓ I INTERLOCUCIÓ BARRIS-AJUNTAMENT.

Recapitulació.

5. LES RELACIONS VEÏNAT-AJUNTAMENT EN EL PROCÉS DE MILLORA DE LA QUALITAT DE VIDA A CAN PALET I CA N'ANGLADA: LES DIFERENTS FORMES DE FER BARRI.

Oficialment es considera que, un cop mort el dictador, el franquisme està liquidat i, amb ell, la mala gestió política municipal, i la normalitat democràtica havia de desactivar el paper de l'autoorganització i la lluita veïnals i les expressions de participació directa en els barris i les ciutats. S'invisibilitza l'essència bàsica de la democràcia, representada en primera instància per l'autoorganització veïnal als barris per fer ciutat, que anava més enllà de la lluita antifranquista, per tal d'institucionalitzar una democràcia representativa i partidista que incidirà de forma directa en la desmobilització del veïnat en els barris. Tot plegat en un context de millora urbanística dels barris i, en certa manera, de les rendes familiars, però sense oblidar que tant barris com famílies venien d'una situació molt precària que no feia variar el component de classe bàsic d'un i altre barri, el de ser barris populars de classe treballadora i, per tant, barris on malgrat les millores no es podrà perdre de vista que continuaven sent àrees urbanes amb necessitats col·lectives i individuals. En aquest sentit, els projectes i intervencions municipals, un cop passada una primera etapa d'actualització i dignificació dels barris, responent a antigues reivindicacions veïnals, passen a ser qüestió estrictament de les estructures polítiques i tècniques hegemòniques a la ciutat, quan no també de la mercantilització i mercadeig d'iniciatives de caire social i comunitari, distanciant-se cada cop més de la iniciativa, participació i implicació directa del veïnat. Aquest procés d'institucionalització ha suposat un clar debilitament, quan no invisibilització i criminalització, del veïnat organitzat que contrasta amb l'etapa dels anys setanta.

Les transformacions urbanístiques i intervencions de caràcter social i comunitari que ens els darrers anys s'han desenvolupat als barris de Can Palet i Ca n'Anglada les podríem considerar contraposades a les dels anys vuitanta i noranta quan, des del govern municipal, s'intentava posar al dia als barris donant resposta a determinades demandes veïnals que s'arrossegaven de l'etapa d'administració local franquista. En els darrers temps assistim a una forma diferent de transformar i intervenir des de l'ajuntament. Ja no s'interacciona amb el veïnat per definir actuacions i donar resposta a demandes fetes des dels barris, sinó que es busca més la legitimació i el suport a actuacions i polítiques que ja estan pensades sense tenir en compte l'opinió prèvia i

l'experiència del propi veïnat. Les polítiques de barri, les polítiques de ciutat, ja no responen a una tasca col·lectiva on es doni preeminència a les estructures de discussió i decisió que vagin de baix a dalt, sinó que bona part de l'actuació municipal, sigui urbanística o comunitària, s'imposa a partir d'interessos externs que sobreposen i desborden als interns en barris que el que més necessiten és treballar la cohesió comunitària. A més, s'afegeix un problema adduïble, de nou, a les administracions públiques, ja que les polítiques públiques que es desenvolupen en els barris estan sotmeses a un clar encotillament burocràtic i al desplegament d'iniciatives públiques i/o subcontractades on hi ha més interès en la contractació del servei o en el programa en sí més que no pas adaptar-se a la realitat i necessitat de cada barri i, sobretot, no es creen estructures sostingudes en el temps i ben integrades i arrelades en el lloc. És a dir, no es dona continuïtat a les polítiques de caràcter comunitari.

5.1. REIVINDICACIONS VEÏNALS A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

Les polítiques de barri, les polítiques de ciutat, són una tasca cada cop més controlada des d'espais de discussió i actuació allunyades tant dels barris com dels interessos i necessitats col·lectives. El paper del sector privat no és visible però hi és i d'una forma decisiva en aquells àmbits on es pot treure una mercantilització de l'espai i de les necessitats socials i quotidianes dels barris i, en general, de la política, un procés legitimat per les elits polítiques presents en les diferents escales de l'administració pública. En aquest sentit, el sector privat no està present en els processos participatius que es fan a la ciutat o als barris, no són presents en plens municipals, no són presents en reunions de veïns i veïnes, però la seva incidència és molt important i directa en la transformació de la ciutat i dels barris, sense oblidar el mercadeig que suposa certs programes i projectes que o bé són subcontractats o bé s'imposa la seva aplicació sistemàtica a barris i ciutats, sense tenir en compte que les realitats, a tot arreu, poden ser diferents. Aquestes anomalies de les democràcies locals i municipals són presents a les dues àrees d'estudi i en el següent apartat mirarem d'analitzar-les relacionant necessitats veïnals, actuacions municipals i incidència del sector privat.

En tot cas, aquest model de fer política municipal i als barris de les administracions públiques cal contextualitzar-la en contextos de precarietat i desigualtat social i territorial. És per això que aquesta realitat urbana i política cal situar-la, primer, a partir de les expressions més bàsiques i espontànies del descontentament social als barris a partir del tractament de les reivindicacions veïnals que s'han posat de manifest en el treball de camp.

5.1.1. Les problemàtiques socio-urbanístiques expressades pel veïnat de Can Palet i Ca n'Anglada.

Quan les persones entrevistades han parlat de les diferents problemàtiques que en l'actualitat tenen els dos barris destacaríem, en primer lloc, les que tenen a veure amb el model de ciutat, dirigint crítiques sobre el model de creixement i transformació urbanístiques de la ciutat que condiciona l'estat material dels barris i la vida quotidiana del veïnat:

«Aviam, més que la gent demani espais públics i allò, el que sí que veig és que les immobiliàries s'estan apoderant de tot el que poden però d'una manera inhumana i salvatge i descontrolada per fer créixer Terrassa, m'entens». [7:79].

Carlota, veïna de Can Palet, nascuda al 1965. 18 de febrer de 2005.

Destacaríem que un dels processos de transformació urbanística més típics de les ciutats catalanes té expressions i posicionaments diferents entre Can Palet i Ca n'Anglada. Parlem del procés de substitució de cases d'origen humil i obrer per nous blocs d'habitatge promogudes, bàsicament, des del sector privat. A Can Palet, on el procés ha estat més present, sobretot en els darrers anys, s'han posat de manifest crítiques cap a aquest canvi dràstic en el paisatge urbà tradicional i característic del barri, com ha recollit la premsa local (Diari de Terrassa, 2001 i 2004a), reclamant-se algun tipus d'intervenció que suposi un manteniment d'aquest llegat o la intervenció municipal per evitar la densificació i el creixement en alçada dels habitatges:

«Jo sempre he pensat que el carrer Colom, per exemple, el tros que quedava s'havia de conservar com a realitat històrica de Terrassa, com a realitat obrera, [...] aquest és el procés històric que ha fet el barri, que estem en ple canvi i acabarem menjant-nos un barri que era... que tots ens coneixíem que era molt de poble». [6:29].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

En canvi a Ca n'Anglada, on les possibilitats de creixement en alçada eren molt limitades a les zones de localització dels habitatges unifamiliars de planta baixa, es va reclamar amb insistència que aquests límits fossin revisats, possibilitant el creixement en alçada per tal que s'incentivés la construcció de blocs d'habitatges i l'entrada d'inversors i promotors immobiliaris privats, demanda que va ser recollida en la darrera revisió del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM) de Terrassa:

«Uno de los fallos que tenía el barrio era ese, que no se pudiera construir mucho, pero bueno dos pisos no te da para mucho, para una persona sola sí, pero por lo demás... [...], eso está claro, no va a venir una constructora a hacer un bloque de dos pisos y planta baja». [12:26].

Gema, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1966. 10 de febrer de 2003.

És a dir, la tipologia tradicional i característica del parc d'habitatges d'un i altre barri és vista per unes persones com un recurs simbòlic i identitari de barri que cal protegir i, per unes altres, és un llast que impedeix que en el barri no es faciliti l'entrada del sector privat que faci possible una reforma urbanística.

Sobre problemàtiques urbanístiques més concretes i focalitzades a Can Palet i Ca n'Anglada destacaríem les que s'han donat a les promocions de polígons d'habitatge que es van construir als anys seixanta i setanta, donant-se casos de deficiències estructurals i funcionals on calia intervenir i on s'han donat respostes diferents en un i altre barri. A principis de la dècada dels noranta es començaren a detectar els primers problemes d'aluminosi en els blocs d'habitatge construïts als barris de Ca n'Anglada, Can Palet i Vallparadís¹. Això començarà a mobilitzar a les persones dels habitatges afectats que es calcula que arribaven fins als 1.150. La presentació d'un informe de l'Escola Superior d'Arquitectura del Vallès, on es confirma el deteriorament dels pisos pels efectes de l'aluminosi, comportarà tres reaccions: por, preocupació i despreocupació (Ballarín et al., 1996). Els acords entre Generalitat, ajuntament i veïnat dels 1.150 habitatges afectats comportarà la gratuïtat de la diagnosi i del pressupost del projecte de reparació. No van ser molts els blocs d'habitatge de Ca n'Anglada on es va intervenir, havent-se de fer front a unes despeses mitjanes de més de nou mil euros, on al voltant d'un cinquanta per cent havia de córrer a càrrec dels i les propietàries i, l'altre, estava concedit a fons perdut per l'administració pública. El lent ritme de reforma dels habitatges a Ca n'Anglada, en contrast amb la rapidesa de les reformes a Can Palet i Vallparadís, s'explica, segons apunten Ballarín, Casas i Márquez (1996), pel baix nivell de renda de les famílies afectades i el no interès de totes elles en arreglar els habitatges, com també es va posar de manifest a les entrevistes:

«El tema de l'aluminosi que no sigui problemàtic per a l'estabilitat de l'edifici, el tema de degoters, que siguin impermeables, que no plogui dintre, etc. [...] amb tots els ajuts que puguin arribar a haver de Generalitat, d'ajuntament, amb els tipus d'interès més baixos [...], etc. fa que a aquesta gent d'aquí els hi costi poder pagar, per exemple, 15 mil pessetes al mes durant 7 anys. Per la qual cosa d'aquests blocs d'habitatges hem arribat a arreglar 4 o 5. Clar, aquesta reflexió que has fet ara és la que hem vaig fer jo: "osti, tu". La capa social d'aquí és difícil. És difícil que aquesta gent pugui arribar fins aquí».

Martí, informant vinculat a la gestió de les intervencions municipals al barri de Ca n'Anglada. 12 de desembre de 2001.

S'ha d'entendre que hi ha diversos nivells de deteriorament per causa de l'aluminosi i que no tothom va voler afrontar les reformes. Val a dir, que amb la política d'inversions públiques engegades a partir de 1999 al barri de Ca n'Anglada, una prioritat ha estat la intervenció per tal d'arreglar deficiències estructurals d'aquests

¹ Pel cas de Ca n'Anglada les deficiències es detectaren a les promocions de VITASA i *Urbanizaciones del Nordeste*, els coneguts al barri com *els pisos de la Vitasa* i *els del Pagès*, respectivament, a la zona nord del barri, produint-se desprendiments i esquerdes als balcons.

blocs d'habitatge, així com de funcionals, com la manca d'ascensors, programes als quals s'han anat afegint la majoria de comunitats de veïnat dels blocs afectats. Els antics polígons d'habitatge són ara també motiu de debat arrel de projectes municipals "d'esponjament" per a la zona nord-est del barri, que suposarien l'enderrocament dels habitatges més deteriorats i el trasllat de població a habitatges nous, fent possible una transformació d'usos dels espais que quedin lliures (Mangas, 2007 i 2008), un darrer aspecte, el de canvi d'usos, que genera dubtes i oposicions en el barri, que reclamen que els nous habitatges es localitzin al mateix lloc que ocupen ara els polígons d'habitatge més deteriorats, evitant així un desplaçament de la població.

Per una altra banda, caldria esmentar els successius problemes que suposen certs eixos viaris quan esdevenen vies ràpides en detriment de les possibilitats de donar més ús social i pedestre a aquests eixos. En el cas de Can Palet destacaríem el cas de l'avinguda Santa Eulàlia, la que també hem esmentat com la variant de la N-150, que dificulta les relacions entre el barri de Can Palet i Can Jofresa i la zona comercial i industrial de Santa Eulàlia, i de l'avinguda de les Glòries Catalanes, entre els barris de Can Palet i els barris de Guadalhorce i Can Palet II; i pel cas de Ca n'Anglada, el cas de l'avinguda del Vallès, entre els barris de Ca n'Anglada i Les Arenes, de la carretera de Montcada, entre Ca n'Anglada i Can Palet, i la línia del ferrocarril que divideix dràsticament els barris de Ca n'Anglada i d'Egara. Val la pena assenyalar que s'han produït algunes intervencions d'envergadura en alguns eixos que estaven sobrecondicionats per l'ús i el pas de vehicles, com veurem en el següent apartat d'intervencions urbanístiques i socials:

«[...] es demanava que no es fes allà, però només que l'haguessin fet soterrada i a sobre hi hagués un passeig o un simple carrer com el que hi havia, un carrer de barri, d'anar a munt i a vall, que s'hagués pogut travessar amb normalitat, jo crec que la gent hagués quedat contenta, [...]. Fàcil d'accedir a l'altra vorera, però clar, ara et trobes que per accedir a l'altra vorera has de fer uns quants centenars de metres, has de donar una volta perquè no hi ha pas, és que no hi ha res. I la gent es queixa, i amb raó». [6:105].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

En relació a la mobilitat en transport privat valdria la pena assenyalar problemàtiques que han posat de manifest per un i altre barri conductors i conductores, entorn a les dificultats per entrar i sortir dels dos barris. Les infraestructures i els vehicles privats han estat, pel cas dels dos barris, unes problemàtiques que han acabat dividint, en certa manera, en diferents posicionaments al veïnat d'un i altre barri. Per una banda, Can

Palet va haver d'assumir, des de la divisions internes al barri, la solució final de l'esmentada variant de la N-150, que encara avui genera problemes en la vida quotidiana de les persones, com recullen titulars de premsa com "Quejas en Can Palet por el ruido de la Nacional 150" (Diari de Terrassa, 1998) o "Segle XX y Can Palet reavivan la polémica de la variante N-150" (Diari de Terrassa, 1999), sense oblidar que l'Associació de Veïns de Can Palet s'ha mostrat contrària al projecte i format donat a la variant.

En el cas del veïnat de Ca n'Anglada una primera divisió interna s'havia produït als anys noranta entorn a una proposta de pàrquing a sota de la plaça de Ca n'Anglada, que s'entenia com la solució als problemes d'aparcament al barri. Una divisió que ha tornat a posar-se de manifest en l'actualitat, amb actors i col·lectius diferents, coincidint la construcció d'una pàrquing subterrani a l'avinguda de Barcelona i la posterior posada en marxa de la zona blava a l'interior del barri (Diari de Terrassa, 2004c).

La problemàtica de l'aparcament a l'interior de Ca n'Anglada va originar una demanda veïnal que es començà a concretar a començaments dels anys noranta i que encapçalaren comerciants del barri. A l'any 1993 es va llençar la proposta de construir un sota de la plaça de Ca n'Anglada, obres que de retruc significarien la reforma completa de l'espai. L'ajuntament es va fer seva la proposta però un sector del veïnat, recolzat per l'Associació de Veïns es va oposar a aquest projecte. En aquest context de divergències, s'originà un conflicte entre una part del veïnat que es mostrava partidària del pàrquing, on se situarien comerciants del barri, i una altra part del veïnat que no se'n mostraria, on se situaria l'Associació de Veïns. La disputa acabà amb un referèndum al 1994, on participaran 422 persones, votant 249 en contra de la proposta de a la plaça i 169 a favor, votant en blanc 4 persones.

Algunes persones, relacionades amb el món comercial del barri, consideren que el debat sobre el pàrquing en aquells anys va generar conflicte i tensió entre comerciants i Associació de Veïns. Aquesta va difondre, segons aquestes opinions, que hi haurien uns efectes molt negatius per a la plaça i la zona dels voltants, actitud que, pensen, va comportar una intervenció mínima a la plaça quan d'haver-se tirat endavant el projecte de pàrquing s'hagués aconseguit millorar molt l'aspecte de la plaça. Altres persones,

algunes relacionades amb l'Associació de Veïns, recorden que va ser un tema que en aquells anys no se li va veure la importància que per exemple pot tenir ara, no havent en aquella època una pressió tan alta de cotxes com en l'actualitat. També es ressalta que la retirada del projecte va tenir més relació amb la poca expectativa generada en adquirir places de pàrquing en lloguer que pel resultat del referèndum, com també reconeixen representants de l'ajuntament i que, en tot cas, l'Associació de Veïns no va mostrar un no rotund al pàrquing sinó al lloc on es feia, on es creia que no feia falta, oferint-se altres llocs del barri per un possible emplaçament:

«Decíamos no en la plaza de Ca n'Anglada, porque no era el sitio de máxima necesidad de pàrquing me explico. Nosotros decíamos: ¿dónde se necesita pàrquing?, pues si te das una vuelta por el barrio no hay que ser muy lumbreras para decir "se necesita pàrquing aquí y aquí no", si es que eres un poco honrado contigo mismo. Y nosotros decíamos: se necesita pàrquing en la calle Santo Tomás hacía la vía. Entonces decíamos: alternativas, en Margarida Roser, en Antoni Ubach, que eso es público, que hay grandes extensiones de terreno, es donde ahora tienen las pistas de fulbito y de baloncesto. No quisieron hacerlo, lo querían hacer aquí en la plaza de Ca n'Anglada. [...] Y en aquellos momentos se hizo un referèndum y salió que no». [14:25].

Alfonso, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1946. 11 de febrer de 2002.

Actuacions parcials han arribat ja a Ca n'Anglada amb la intervenció a l'eix de l'avinguda de Barcelona, mentre que pel cas de Can Palet està previst que també arribin aquestes solucions amb la intervenció al torrent de Vallparadís. En tot cas, no podem passar per alt que són intervencions que no estan lliures de polèmica, com pel cas de Ca n'Anglada, on la posada en marxa d'un pàrquing soterrat iniciativa de l'Ajuntament però amb concessió privada, ha anat paral·lela amb la posada en marxa de les zones blaves a l'interior del barri. Aquesta política d'aparcaments per part del govern municipal ha estat durament criticada per veïnat del barri, mentre que l'Associació de Veïns ara sí que legitima aquesta actuació, en consonància amb altres entitats de barri, com la dels comerciants.

Les polítiques municipals en matèria de localització de serveis i equipaments públics i col·lectius, sobretot en el cas de centres educatius, sanitaris i esportius, s'han viscut de diferent forma a un i altre barri, encara que algunes problemàtiques han estat compartides. En el cas de Can Palet, centres educatius, sanitaris i esportius que donen servei a diversos barris s'han concentrat a l'altra banda de la variant de la N-150, al barri de Can Jofresa, mentre que pel cas de Ca n'Anglada la demanda veïnal de concentració de serveis esportius a l'entorn de les instal·lacions esportives del Club

Esportiu San Cristóbal, per tal d'alliberar espais a l'interior del barri, no s'ha vist acceptada fins els darrers temps, mostrant una clara diferenciació de criteris per part de l'administració municipal, un posicionament que ha canviat, de nou, en els darrers temps:

«El mal va ser que no fessin els instituts més en dintre, més cap aquí. Aquí ja tenien solars per fer-los, ja tenien solars, i així com el President Salvans està bastant cap aquí, doncs a la zona de carrer Colom, per aquí, per aquí havien d'haver deixat algun solar per fer-hi algun institut o alguna escola, i no ser tots allà. L'altre cantó estava bé per camps d'esports, haguessin fet la piscina o el camp d'esports, i tot això molt bé, però instituts i col·legis els havien de centrar més cap aquí, perquè haguera fet més nucli, això no ho van fet». [2:64].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

«Yo personalmente hice una propuesta que quedó en el aire y fue que el polideportivo que hay aquí en el barrio siendo municipal como es que se cogiera y se quitara el polideportivo y se pasara al San Cristóbal, [...] y eso haberlo quitado y haber empezado a construir y entonces llegar a un bloque como el del payés o los pisos del 22 de Julio y decir, “miren, este bloque lo hacemos a cambio de éste” tú crees que no se iba a apuntar la gente, cuando tú tuvieras tu parking, tu ascensor y todo allí, y eso son terrenos municipales [...]». [34:26].

Fermín, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1945. 9 de maig de 2002.

A l'igual que amb el tema de la posada en marxa simultània del pàrquing i la zona blava, la relocalització i concentració d'equipaments esportius a Ca n'Anglada a l'altra banda de la riera, on s'ubica el camp municipal de futbol del CE San Cristóbal, també ha originat la divisió veïnal, reclamant-se que no es substitueixi un equipament municipal i comunitari per blocs d'habitatges, mentre que l'Associació de Veïns dóna suport al gir municipal en matèria de localització d'equipaments esportius municipals. Aquest divisió veïnal cal situar-la en el marc de les propostes “d'esponjament” del sector norest del barri que hem esmentat amb anterioritat.

Així, veiem que aquesta política municipal de *districtalitzar* serveis i equipaments ha tingut les seves avantatges i els seus inconvenients per un i altre barri si pensem en les seves localitzacions. Equipaments comunitaris com els centres cívics o les biblioteques, que donen servei a diferents barris, s'han acabat localitzant estrictament a Can Palet i Ca n'Anglada, mentre que els centre d'atenció primària (CAP) i els instituts d'ensenyament secundari (IES), la localització dels quals és el que comporta més incomoditat per al veïnat de Can Palet i Ca n'Anglada, s'han situat en zones molt properes però en altres barris de la ciutat. Els desplaçaments i l'accessibilitat, sobretot

en el cas dels IES, són els inconvenients que més es posen de manifest en un i altre barri, mentre que pel cas dels CAP les queixes són molt menors:

«Lo que se echa en falta es que no se pueda realizar en el mismo centro, [...] o que hubiera por el barrio, que esté en el barrio.[...]. Porque los niños representa que... bueno, pueden ir donde quieran, pero a la mayoría le toca ir al Blanxart, claro, parece que no, pero cuando salen de aquí son niños todavía, tienen once o doce años y han de cruzar, ir al Blanxart». [3:15].

Gloria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1965. 16 de desembre de 2002.

Altres problemàtiques que han estat expressades en el treball de camp no són estrictament atribuïbles a la situació de Can Palet i Ca n'Anglada, ni de Terrassa, sinó que són de caire més general, com la manca de serveis i equipaments públics molt concrets, com pel cas d'escoles bressol públiques, de centres mèdics especialitzats en discapacitats i malalties cròniques o residències de gent gran, algunes d'elles incorporades a l'agenda immediata de les intervencions municipals.

D'altres problemàtiques compartides tenen més a veure amb l'estat en què estan alguns espais referencials per Can Palet i Ca n'Anglada, com pel cas de les rieres. Es tracta d'un recurs natural i paisatgístic no només pels dos barris i, per això, un recurs social i territorial, ja que són espais de contacte entre diferents barris i que poden ajudar a vertebrar i interconnectar més la vida quotidiana del conjunt de la ciutat. El tram del torrent de Vallparadís que passa entre els barris de Can Palet i Segle XX és considerat per veïnat paletenc com un espai deixat i abandonat que afecta de forma directa la façana del barri que dona al torrent, com està passant amb l'eix del carrer Germà Joaquim que és assenyalat com la zona més degradada del barri:

«Al costat del col·legi, [...] està una mica deixat. [...] aquell carrer, el carrer Germà Joaquim, és una mica... tota aquella banda del col·legi [...]». [26:25].

Paula, veïna de Can Palet, nascuda al 1963. 7 d'abril de 2005.

Pel cas de Ca n'Anglada, l'estat de la riera també s'assenyala com una clara problemàtica, però més relacionada amb el reclam que existeixi una gestió pública més clara i ferma d'aquest recurs natural i paisatgístic i que s'humanitzi més tot l'eix de l'avinguda del Vallès, condicionada de forma molt clara pel seu ús com a via ràpida per als vehicles privats. El que es diferenciaria del cas de Can Palet en relació al torrent de Vallparadís, seria que la façana residencial de Ca n'Anglada que dona a la riera no ha esdevingut una zona degradada, encara que en el passat fos la zona més clarament

afectada per l'especulació i les riuades de 1962, sinó tot el contrari, intervenint-se i adequant-se amb petites zones verdes i espais de trobada que han anat dignificant i motivant l'ús social i pedestre d'aquesta façana urbana que dona a l'avinguda del Vallès i a la riera.

L'estat de carrers i places en relació al servei de neteja municipal també ha estat un altre tema comentat en el cas de persones residents al barri de Can Palet, ja que consideren que es dona un servei insuficient que fa que carrers i places del barri no estiguin nètes o que existeixi una manca de papereres, sense oblidar que també és motiu de queixa el mal ús que fan les persones dels espais públics:

«Aquí yo no veo nadie... una vez a la semana si acaso pasa una chica barriendo, lo demás siempre las calles llena de papeles en todos los sitios. Incluso ahí hay una farmacia que pasas y te da cosa de ver tanta porquería y tantos papeles». [3:9].
Juana, veïna de Can Palet, nascuda al 1941. 3 de desembre de 2004.

Altres queixes reiterades i compartides en un i altre barri és la manca d'adaptabilitat de les voreres a persones que es mouen a peu, amb cotxet o cadira de rodes. Tanmateix es ressalta com en les darreres actuacions municipals de *peatonalització* de carrers, com pel cas de Ca n'Anglada, o de construcció o remodelació de places en el cas dels dos barris, s'han adaptat les intervencions a aquestes necessitats. El que no s'eradicat és el poc respecte, per part de conductors i conductores de vehicles privats, per passos adaptats als carrers, per deixar lliure les voreres i els passos de vianants, alterant circuits de barri vitals i quotidians per persones que tenen la mobilitat reduïda:

«[...] yo para mi movilidad lo tengo cubierto, y a veces vamos tan así que no miramos [...] fíjate simplemente yendo con el carrito de la compra. Cuando ves que no hay para bajarlo bien, pues ahora imagínate una persona que vaya con una silla de ruedas». [6:50].
Isabel, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1950. 3 de juliol de 2002.

Relacionat amb el tema del model de ciutat també trobaríem els efectes que les transformacions del sector del comerç i l'oci tenen en el veïnat dels dos barris, amb unes respostes divergents però no contradictòries. Pel cas de Can Palet, per una banda, ens trobem les queixes pel retrocés del comerç de proximitat, però també que desapareguin o siguin insuficients els supermercats de barri que han jugat un paper no destriable en el tancament o retrocés de petits comerços. Per una altra banda, es valora positivament la configuració d'importants centres comercials relacionats amb el consum i l'oci, que han proliferat en una zona propera a Can Palet, com seria la de

Santa Eulàlia, encara que certes activitats suposin queixes veïnals, com pel cas de la zona musical i d'oci privat de Ciutat La Nit, propera al barri, que té efectes negatius sobre el descans de veïnat:

«Tenim la influència de lo que és el Parc Vallès, el parc aquest d'oci nocturn, que ens ha distorsionat el descans dels caps de setmana. Però ja està». [6:5].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

Pel cas de Ca n'Anglada, la xarxa comercial de barri és valorada per la majoria de persones entrevistades com rica i diversa, aspecte que difereix del cas de Can Palet, un barri més limitat en l'oferta i en la seva diversitat. Es considera, i s'aprecia molt positivament, la possibilitat de poder trobar de tot al barri, considerant que l'obertura d'una nova gran àrea comercial a l'altra banda de la riera de Les Arenes ha afectat poc, destacant-se que el comerç de barri s'ha sabut adaptar i transformar, encara que altres persones sí que destaquen que aquest nou pols d'atracció comercial sí que ha tingut un paper clau en el tancament de comerços amb més dificultats d'adaptació i transformació, com el cas d'adrogues o bodegues:

«Considero que Ca n'Anglada es un barrio que tiene mogollón de comercios, así en plan pequeño, y la gente va y da mucha vida. Cuando abrieron el Eroski me acuerdo que decían “se va a acabar el comercio en Ca n'Anglada”, no sé cuanto tiempo lleva ya pero siguen los comercios». [16:37].

Iván, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1978. 22 de maig de 2003.

Les mancances econòmiques que pateixen certs col·lectius, sobretot pel cas de la gent gran, joves i persones immigrades, són recurrents als dos barris, sense oblidar que es tracta d'una problemàtica general al nostre país, on les polítiques socials en el marc del que es coneix com “estat del benestar” s'han començat a retallar quan encara a Catalunya i Espanya el seu desenvolupament era reduït i no estava consolidat. En el cas de la gent gran destacaríem les dificultats per arribar a finals de mes, havent-se descrit i explicat casos en els dos barris de persones grans abandonades a casa seva en situacions molt precàries i d'altres que quasi no surten al carrer al no estar els blocs d'habitatges adaptats a les seves necessitats físiques. La constància dels treballs quotidians als dos barris des del voluntariat, tant de persones que han dedicat tota la seva vida a tasques d'assistència social al seu barri com de persones que ajuden des d'entitats com Càrites, posa de manifest la importància d'aquestes problemàtiques als dos barris:

«El problema de les pensions, estan esperant a les pensions, i van a les caixes dels barris abans d'obrir-les ja estan fent cua per anar a cobrar la pensió. Ja veus tu la pensió que és». [4:64].

Andrés, veí de Can Palet, nascut al 1916. 1 de febrer de 2005.

«Entro i estava l'àvia en el seu llit, hi havia dos tauletes de nit, estava allà, allà l'havien deixat per quinze Coca-Cola, Vichy, li van posar pa tou d'aquest, Bimbo, bueno, tot allà, i un orinal al costat, allà ho tirava tot. Feia una podor, i aquella senyora només podia parlar, unes llàgrimes, i comença [assenyala cap al cul], i unes llàgrimes, i jo dic "aquesta senyora ha de tenir algo, algo" jo "¿como se llama?" i em va dir com se deia, "aaaaah! aaaaaah!" i feia una cosa amb les dents, y yo digo "¿qué tienes?" "aaaaah! aaah!" i quan vaig fer així, li vaig fer un canvi postoral, i vaig mirar, toota plena de cucs! Bueno, corrent vaig venir cap aquí, li vaig tenir que llençar tot, i se li havia fet una llaga, però plena de cucs que se l'estaven menjant viva». [7:57]

Judit, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1936. 4 de febrer de 2003.

En el cas de persones i famílies nouvingudes, una imatge quotidiana de necessitats és la de veure com fan cua per recollir roba i productes que són aportats per altres famílies del barri:

«Aquí al carrer on jo visc aquí està Càritas, [...], tu veus, de Can Palet és una desfilada, comparses d'immigrants que van de Càritas a casa seva, de casa seva cap a Càritas, carregadíssims». [7:92].

Carlota, veïna de Can Palet, nascuda al 1965. 18 de febrer de 2005.

En el cas del jovent destaca el problema de l'accés a l'habitatge, un altre tema que no es circumscriu únicament a la realitat de la ciutat de Terrassa, però destacaríem algunes diferències entre el que s'expressa en un barri i en un altre per part de la gent jove. Pel cas de Can Palet les queixes sobre l'accés a l'habitatge s'han posat més en evidència i, també, que en l'elecció final de l'habitatge el que ha comptat més és la disponibilitat i possibilitats econòmiques, com passaria amb la immigració nouvinguda de classe treballadora. Mentre que pel cas de Ca n'Anglada s'esmenta com a problemàtica l'elevat preu dels habitatges però destaca que gent jove comenti que busquen habitatges nous i amb millors condicions que els que poden trobar al barri on han crescut o que veuen com a negatiu que els preus dels habitatges baixin perquè és senyal de què el barri empitjora:

«Porqué estuvimos buscando piso y económicamente y el que más o menos cuadraba en nuestras perspectivas era éste. No por el barrio, [...] escoges más que nada la vivienda, no escoges el barrio. [...]. Primero miras una vivienda, dices "bueno, vale", cuando te fijas en la calle es una vez que ya estás viviendo». [30:5].

Natalia, veïna de Can Palet, nascuda al 1969. 10 d'octubre de 2005.

«Jo crec que acabaré marxant perquè sinó... és que aquestes vivendes s'estan quedant antigues, són petites i estan antigues i, bueno, jo crec que la gent jove busquem pisos nous, i més amples, i més modernitzats, no sé. I en aquest aspecte s'estan construint ara uns altres a altres barris perifèrics, sobretot perquè al centre ja no hi ha res més edificable, doncs s'està expandint per la perifèria i estan fent pisos nous, i tampoc m'agafaria molt lluny de casa». [18:38].

Óscar, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1979. 23 de maig de 2003.

En el cas de Ca n'Anglada, en relació a l'opció que han escollit fills i filles del barri de buscar-se habitatge fora però sense marxar de la ciutat, és recurrent que en respostes donades a les entrevistes es ressalti des de la normalitat el fet de preferir altres tipus d'habitatges en altres zones de la ciutat:

«Han viscut amb els pares i quan ha arribat el moment pués resulta que és un barri gran amb regressió a nivell urbanístic, no s'ha fet res, i encara que volguessin la gent jove també podia anar a buscar algun pis d'aquests barats i posar-s'hi, però tampoc tenen massa interès. Que això tampoc acabo d'entendre-ho, però la gent sembla que prefereix embarcar en una hipoteca amb un pis nou on sigui que no agafa un pis d'aquests i... però hi ha cert ambient a marxar».

Roger, informant relacionat amb la lluita veïnal al barri de Ca n'Anglada fins als anys setanta. 1 de juliol 2002.

Si ens fixem en la tasca d'atenció i suport a les persones i a les famílies que desenvolupen alguns serveis i equipaments públics dels barris, destacariem el cas dels CEIP i els CAP, on es remarca que s'estan ocupant d'aspectes que sobrepassen les tasques pròpies com serien les relacionades amb l'educació i l'atenció sanitària, sense que aquesta tasca sigui moltes vegades reconeguda i que denota que altres serveis públics i col·lectius d'atenció, assessorament i suport a les persones i famílies, sobretot els municipals, no estan donant prou eficientment la tasca que els hi pertoca. És en el cas del personal escolar i sanitari del sector públic on s'identifica un tracte més proper que supera les pròpies funcions que haurien de desenvolupar i que és ressaltat per professionals i per veïnat:

«Les assistents socials jo sempre em queixo que són molt dures, molt fredes, que potser és la seva feina, però que al nivell aquest és molt fred, i potser, clar, nosaltres al tractar amb els nanos i tenint-los més a prop potser les mares tenen més confiança, però a vegades les preguntes aquestes les ha de resoldre l'administració, l'empadronament, què faig jo per explicar com empadronar, "ja t'ho preguntarem" a vegades has de fer això, "ja t'ho miraré" i al dia següent li has d'explicar com s'ha d'empadronar. Jo fent aquestes feines? Són coses totalment fora de... i les fas. [...] I som els que estem establint ponts i els que estem intentant fer aquesta feina». [6:82].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

Els canvis en les relacions socials comunitàries i espontànies també s'han posat de manifest al treball de camp, destacant-se els processos que evidencien que cada cop hi ha més dificultats per poder-les desenvolupar quotidianament, criticant-se que això suposi un major desmembrament i descohesió entre el veïnat i, en general, que la vida de barri s'hagi anat perdent. Així, s'han posat d'exemple de la situació de dificultat que passen les relacions socials comunitàries i espontànies la baixa participació veïnal en els afers col·lectius del barri i de la ciutat; la progressiva individualització de la vida quotidiana, més present i alarmant en el cas de la canalla; l'abandonament progressiu de l'ús social i quotidià de carrers i places; l'augment de l'oci i d'activitats de lleure o d'estudi basades en l'individualisme i en el consum privat o les relacions interètniques basades en el recel i el rebuig. És en el cas de les relacions interètniques i, en general, en l'assentament de persones d'origen estranger que s'han trobat opinions que ho consideren una problemàtica o un aspecte negatiu de la realitat actual d'un i altre barri.

5.1.1.1. La “problematització” de la recent immigració.

Si bé, ja hem comentat com s'expressen crítiques sobre el servei de neteja municipal, sempre des d'una anàlisi perceptiva de l'estat de carrers i places; altres comentaris consideren que els barris estan bruts des d'una percepció clarament *eticista*, que no s'adiu a la realitat. L'establiment de persones d'origen estranger de classe treballadora és viscut per veïnat dels dos barris com un element d'empitjorament de l'estat dels barris, degradant-se des del punt de vista material (brutícia de places i carrers, devaluació de l'habitatge en propietat) i social (problemes per relacionar-se o augment de la delinqüència) i, també, dels serveis públics i col·lectius que es donen, *eticitzant* les mancances o el mal funcionament d'escoles infantils i primàries (CEIP), IES o CAP, generant-se clars estereotips, sense oblidar la sobrepressió que es pateix a l'espai públic fruit d'aquesta discriminació, tant des del punt de vista policial com veïnal:

«Són gent diferent, però tampoc s'adapten molt perquè tampoc fan... es fiquen amb la gent, hi ha inseguretat al barri». [24:18]

Carlos, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1980. 9 de maig de 2002.

Hi ha gent que, percebent en aquest sentit la nova realitat social i cultural que es viu als dos barris, se sent desarrelada i mostra una clara predisposició a marxar a d'altres llocs a viure o expressen clarament un sentiment on el barri de residència estaria immers en

un procés de degradació a partir de l'arribada de població immigrada de classe treballadora, i es troba a faltar que la població autòctona no hagi posat en marxa cap mecanisme de control en el traspàs dels habitatges, com es diu que ha passat en d'altres barris:

«Aquest tros, Duquessa de la Victòria, Bages, Concepció Arenal per aquí, ho trobo com molt de poble, i a més a més, hi ha tanta immigració... la immigració, jo no estic en contra de què vinguin, però sí que s'adaptin. Sobretot socialment, i no. No hi ha respecte. I això de la immigració hi ha moltíssima brutícia perquè són ells, perquè... gossos no, els gossos són de nosaltres, que això s'hauria de denunciar, ja sé que és denunciabile, però és que no pots caminar pel carrer». [9:14].

Àngela, veïna de Can Palet, nascuda al 1952. 19 de maig de 2005.

«Hi ha molta gent del barri que por, té por, a portar als nanos al President Salvans, diuen que perquè el nivell acadèmic ha baixat una mica i perquè pues... bueno, hi ha bastants àrabs, em sembla que hi ha cinc o sis àrabs per classe o potser hi ha més, en algunes classes determinades. Hi ha problemes. Hi ha un altre centre al barri, que és l'Andersen, que és un centre privat concertat, molt petit, això sí, però els porten allà i llavors és el que et deia que molts porten els nens a les Monges del Gas, tot i que estigui en un altre barri també és un centre privat concertat però bueno, prefereixen portar-los allà abans de portar-los al President Salvans». [12:38].

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977. 1 de febrer de 2005.

El fet que haguem inclòs aquesta darrera referència en aquest apartat de problemàtiques socio-urbanístiques és perquè aquestes actituds tancades i excloents respecte els nous assentaments migratoris han estat expressades al treball, malgrat no les compartim, però cal tenir en compte que generen una clara disfunció social en les relacions comunitàries i en les formes de viure els barris i els serveis públics i municipals que cal que les coneixem, les analitzem i treballem per eradicar-les.

5.1.2. Demandes veïnals a Can Palet i Ca n'Anglada.

En aquest nou apartat cal dir que molts dels aspectes tractats tindran una clara correlació amb el que s'ha tractat anteriorment. Sense voler ser repetitius ens centrarem en exposar demandes concretes en relació a les problemàtiques i necessitats expressades en el treball de camp. Les demandes veïnals tenen relació amb diferents escales, anant des d'una escala global, que relacionaríem amb les demandes en relació al model de societat i les relacions socials, a una de més local, relacionada amb temes concrets de barri, passant per una escala intermèdia que relacionaríem amb un àmbit més de ciutat.

Pel que fa a l'escala més global moltes de les demandes guarden relació amb el tema de l'establiment de població nouvinguda. En el cas dels i les migrants, en general, podríem dir que es reclamen iniciatives per tal de poder superar la desconexió mútua entre orígens diferents i millores en les condicions d'assentament i establiment als barris i ciutats, a través de la igualtat d'oportunitats; una millor atenció i seguiment sobre la població nouvinguda més jove i les dones; incentivar la coneixença de les cultures i societats d'origen i generar espais de relació entre aquestes cultures d'origen i la pre-existent al lloc d'assentament; o que existeixi una major sensibilitat en relació a propostes autoorganitzatives per part de la població immigrada:

«Lo que pido es que den oportunidad a la mujer marroquina, que encuentre trabajo aquí, que se relacione con la gente, que no la rechazen, y que la valoren un poco». [5:40].

Dúnya, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1980. 18 de desembre de 2005.

En el cas de la població autòctona, s'han posat més de manifest els conflictes i els recels, reclamant-se a l'administració pública local que dediqui més recursos en matèria d'educació, convivència i treball social i comunitari, però també per reclamar una política decidida per evitar les concentracions residencials en determinades zones i barris. En el que es coincideix sovint per part de veïnat autòcton, com hem esmentat en d'altres apartats del treball, és en demanar que les persones nouvingudes s'adaptin sense vacil·lacions a les normes i formes de vida del lloc d'establiment per tal que la convivència comunitària no sigui problemàtica:

«Yo pienso que si yo me fuera a vivir a Marruecos me tendría que adaptar a la vida de allí. Lo mismo que cuando me vine de Extremadura, porque la vida en Extremadura es muy distinta a la catalana. Aunque vivamos dentro de la misma nación, pero las costumbres son distintas, incluso la manera de pensar es distinta. Y yo pienso como yo me adapté a la vida de aquí, y me he acogido a las normas catalanas. Pienso que el que viene de fuera debiera adaptarse a la vida de aquí, de España, no seguir con sus ideas, aunque tengan sus creencias». [28:23].

Ignacio, veí de Can Palet, nascut al 1946. 21 d'abril de 2005.

Pel que fa a l'escala de ciutat un dels temes que ha aparegut és la crítica a l'actual model de ciutat, reclamant que es posi fre al creixement urbanístic de la ciutat, una demanda que coincidia en el temps amb la campanya publicitària municipal "Som 200 mil" on es positivitzava el creixement urbanístic i poblacional. Demandes més relacionades amb la informació també han estat esmentades, ressaltant-se que no s'està prou informat de les coses que es fan a la ciutat i al barri:

«No sé quin pla urbanístic té l'ajuntament de Terrassa, però m'agradaria que no deixessin construir masses alçades, perquè no puguin fer gaires pisos, perquè sinó arribarà un punt [...]. Jo crec que ara que estem tant de moda, al menos, la ciutat de les 200 mil persones, Terrassa jo no crec que a dia d'avui estigui preparada per assolir gaires persones més, serà un caos. Como aquí lleguemos a 225 o 230 mil personas que diuen, que vaig llegir al Diari de Terrassa, que volen assolir d'aquí a 10 o 12 anys, ja ho veurem. Aviam, si Terrassa creix per l'exterior vale, de acuerdo, però si es fiquen a tirar casas viejitas y para arriba, ojo eh!». [24:51].

Rafael, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1976. 20 d'abril de 2005.

Pel que fa a l'escala de barri, ja hem dit que Can Palet partia d'una situació més avantatjosa des del punt de vista de l'estat material i infraestructural del barri, essent més delimitades en el temps i en els temes les reivindicacions veïnals, sense que hagi estat tan resolutiva la relació entre mancances-autoorganització veïnal-lluita veïnal-intervenció municipal, ja que la pròpia iniciativa municipal ha condicionat molt els projectes en detriment de les propostes del teixit associatiu del barri. En el cas de Can Palet situaríem les actuals principals demandes en el reclam de la urbanització del torrent de Vallparadís, per tal de perllongar l'actual Parc de Vallparadís fins els barris de Can Palet, Segle XX i Can Jofresa; en la connexió a través d'un pont dels barris de Can Palet i Segle XX; i en una intervenció que faci prevaldre més l'ús social i pedestre i la cohesió entre barris en tot l'eix de l'avinguda Santa Eulàlia, la variant de la N-150, millorant així les relacions entre Can Palet i Can Jofresa, on el reclam de soterrament de tot aquest eix continua essent molt viva:

«Una cosa que jo sí que trobo molt important és que facin un pont nou per connectar el barri de Segle XX amb el barri de Can Palet. La connexió de Can Palet cap a Vallparadís, que amb l'altra part de Vallparadís només són dues, que és el Pont del Gall, que és aquest pont de la carretera de Montcada, i llavors justament el pont de la Nacional 150, de la Nacional [...]. És una reivindicació que s'ha fet durant molts anys, en teoria en el projecte del Vallparadís s'inclou fer el pont però, a veure, perquè fa molts anys que es demana aquest pont i no». [12:13].

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977. 1 de febrer de 2005.

Altres demandes serien les que tenen a veure amb el reclam d'equipaments públics, com pel cas de la biblioteca municipal, una demanda que ha quedat contemplada en la reforma del torrent de Vallparadís on s'inclouran les noves instal·lacions de la Biblioteca del Districte 3. La possibilitat que la població adolescent pugui cursar el batxillerat públic al mateix barri i que existeixi major oferta de places en escoles bressols i primàries públiques en detriment de l'obertura de noves línies en escoles concertades és una altra demanda que s'ha exposat reiteradament en el treball de

camp. En relació a la mobilitat interna al barri en vehicle privat, es reclama una reordenació més eficient de la circulació viària. Sense concretar-se, és recurrent la referència a la necessitat de donar impuls a la regeneració urbanística dels eixos del carrer Bages i Joaquim Costa, que s'assenyala com la zona més deteriorada del barri. En tot cas, l'esment al carrer Bages guarda relació amb la percepció que es té de l'assentament residencial i comercial de població nouvinguda la zona sud del barri. També destacariem la demanda de consolidació i combinació del comerç de proximitat i de supermercats de barri i l'obertura de més botigues de roba i calçat de moda, promovent-se, a més, la proposta de generar un eix comercial de barri al llarg del carrer Colom.

Més de caràcter minoritari, però destacables des del punt de vista simbòlic i de la memòria col·lectiva, s'han expressat opinions que demanden mesures des de l'administració local per tal que propietaris o llogaters tinguin més ajuts i possibilitats per mantenir el patrimoni urbanístic de barri de les cases de planta baixa que van ser construïdes per allotjar a famílies obreres a les primeres dècades del segle XX, evitant que siguin destruïdes i el paisatge tradicional sigui substituït per blocs d'habitatges. En aquest sentit, es té la sensació que l'administració local no fa tot el que està al seu abast per mantenir aquest patrimoni, com passaria en el cas d'algunes naus industrials o xemeneies que sí que s'han mantingut com a referents del passat tèxtil terrassenc. En aquesta línia també hauríem de situar les demandes perquè l'administració local adquireixi la titularitat de la masia de Can Palet, avui dia en mans privades, perquè el veïnat del barri pugui gaudir d'aquest emblemàtic edifici com equipament públic i col·lectiu:

«Jo sempre he pensat que el carrer Colom, per exemple, el tros que quedava s'havia de conservar com a realitat històrica de Terrassa, com a realitat obrera, però s'ha saltat bastant, l'ajuntament lo que no són peles són punyetes. I té molt clar que encara que les contribucions de cases són cares dona més una contribució d'un bloc de pisos. I els permisos d'obres, i tot el que pugui haver al darrere. Vull dir que... aquest és el procés històric que ha fet el barri, que estem en ple canvi i acabarem menjant-nos un barri que era... que tots ens coneixíem que era molt de poble». [6:29].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

Ca n'Anglada seria un clar exemple de reivindicacions sostingudes en el temps. A partir d'un origen de moltes mancances i precarietats el barri s'ha anat actualitzant i millorant des del punt de vista urbanístic i de l'economia familiar, però també des del punt de

l'accés i disponibilitat sobre serveis i equipaments públics. En aquest cas sí que es posa de manifest una relació entre una realitat social i material on són protagonistes les mancances individuals i col·lectives, una resposta a aquestes mancances a través de l'autoorganització i la lluita veïnals i una posterior actuació municipal a través d'intervencions en matèria, sobretot, de serveis i equipaments públics i col·lectius i de l'urbanisme municipal, a partir dels anys vuitanta. Aquesta relació, com ja hem dit, no seria tan evident en el cas de Can Palet, ja que moltes vegades s'ha fet prevaldre la intervenció municipal per sobre del conjunt d'interessos col·lectius i veïnals del barri.

Pel cas de Ca n'Anglada trobem opinions que consideren que el barri està prou ben dotat de serveis i equipaments públics i col·lectius, deixant clar, però, que encara se'n necessiten d'altres que són reclamats persistentment, com un centre de dia i residència per a gent gran, però també, i coincidint amb el cas de Can Palet, les de poder disposar d'instituts de secundària públics i de més places públiques en escoles bressol al mateix barri o de centres de rehabilitació i atenció a persones discapacitades també de titularitat pública:

«Dintre de poc un institut d'ensenyament secundària aquí s'hauria de plantejar tenir-lo. Millores de les escoles, perquè ja tenen els seus anys, també s'hauria de plantejar, [...] escoles bressol, residències per la gent gran. Falten equipaments». [11:59].

Ernest, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1972. 30 de maig de 2003.

A partir d'aquest nou segle, les demandes d'equipaments com la resta de reivindicacions s'han vehiculat a través de grans programes d'intervenció pública, primer a través de Ca n'Anglada Societat Municipal de Planificació Integral i, després, amb la inclusió del barri, amb la resta del Districte 2, en el programa autonòmic del Pla de Barris. Es tracta de programes que tenen per objectiu la revitalització del barri amb el desenvolupament de projectes urbanístics, socials i comunitaris.

En el cas del primer període, el de la societat municipal, es ressalta l'interès comú d'entitats veïnals que monopolitzen la interlocució barri-ajuntament i govern municipal en generar un procés de regeneració urbanística de Ca n'Anglada, on les demandes per part d'alguns sectors del barri es centraven en fer possible el canvi en les normes urbanístiques que possibilitessin el creixement en alçada de zones on no es podia passar de la planta baixa més un primer pis, demanda que es combinava amb les ajudes a la rehabilitació del parc d'habitatges existent:

«Ca n'Anglada el que està esperant és aquest tros d'aquí baix, o sigui, com es transforma aquesta zona suburbana en urbana. Si aquest carrer té 12 metres d'amplada i a cada carrer puc edificar-ne 3 [plantes] perquè aquí només puc 2, i això és el que diu el veí de Ca n'Anglada. I el Pla General ha de donar resposta».

Martí, informant vinculat a la gestió de les intervencions municipals al barri de Ca n'Anglada. 12 de desembre de 2001.

A l'any 2003 les al·legacions que en aquesta matèria van presentar entitats del barri, entre elles l'associació de veïns, van ser admeses i recollides en el nou Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Terrassa.

Les dues demandes tenien l'interès d'incentivar un procés de transformació i regeneració urbanística del barri, amb la localització de noves promocions d'habitatge en alçada, amb la compra i enderrocament de petites propietats a la zona centre i sud del barri, i la rehabilitació i actualització dels habitatges amb problemes estructurals i funcionals o de cases de planta baixa amb possibilitats de créixer en alçada. En aquest sentit, també es reclamava que existís un control municipal en el compra-venda d'habitatges al barri per tal que les noves adquisicions d'habitatge no fossin exclusivament comprades o llogades per part de població nouvinguda de classe treballadora d'origen estranger. Altres demandes que també guarden relació amb aquest procés de transformació i regeneració urbanística són les que tenen a veure amb el reclam de concentrar els equipaments esportius que donen servei al barri a l'altra banda de la riera de Les Arenes, per tal d'alliberar sòl a l'interior del barri que es pot destinar a la construcció de parc d'habitatge nou. Una demanda, però, que no ha estat assumida pel conjunt de veïnat organitzat del barri, crític amb el desenvolupament del Pla de Barris::

«El polideportivo que hay aquí en el barrio siendo municipal como es que se cogiera y se quitara el polideportivo y se pasara al San Cristóbal, [...] entonces ampliar eso con tenis, frontón, hacerlo mejor y eso haberlo quitado y haber empezado a construir y entonces llegar a un bloque como el del payés o los pisos del 22 de Julio y decir, “miren, este bloque lo hacemos a cambio de éste”». [34:26].

Fermín, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1945. 9 de maig de 2002.

Coincidint amb el cas de Can Palet, el reclam de donar un ús més social i pedestre, evitant el predomini del cotxe o els efectes frontera de vies de comunicació entre barris, a Ca n'Anglada també existeix una històrica demanda d'humanització d'eixos com el de la carretera de Montcada, l'avinguda del Vallès o la via del ferrocarril, així

com intervenir a la riera de Les Arenes seguint el model de transformació del Parc de Vallparadís.

Més demandes en matèria d'urbanisme han estat les de transformació de l'avinguda Barcelona, una reforma que s'ha fet realitat en els darrers anys; les de reforma i integració de llocs emblemàtics del barri, com pel cas de la masia de Ca n'Anglada i l'ermita de Sant Cristòfol, que suposaria dotar a la zona sud del barri d'una plaça pública; la reforma del sector nord-est del barri, ja esmentada anteriorment, per tal de millorar les condicions d'habitabilitat del veïnat que resideix als polígons d'habitatge més deteriorats; o la transformació del solar annex al centre cívic, el de l'antic cinema Avenida, per construir una residència per a gent gran, un projecte que sembla que ha estat recollit per l'administració municipal. Són demandes de tipus urbanístic però que tenen un clar caràcter comunitari, un aspecte que es va reforçar a partir dels successos de 1999 al barri, que es complementen amb altres demandes en inversió social per tal de fomentar unes relacions veïnals basades en el coneixença, el respecte i la confiança entre orígens ètnics diferents, en el reclam d'incorporar persones d'origen estranger en els equips directius de les entitats referencials del barri o en programes d'atenció i motivació del jovent nouvingut a través d'activitats esportives, culturals i d'oci en equipaments públics i municipals. En tot cas, posicions més tancades també s'han posat de manifest, reclamant-se increments policials als carrers del barri o, fins i tot, la construcció d'una comissaria al barri (Diari de Terrassa, 2000b, 2004b i 2005).

És en referència als espais públics oberts on tant un com l'altre barri han manifestat una constant demanda comunitària, sobretot a partir dels anys setanta. Ca n'Anglada sempre va comptar amb un espai central i emblemàtic, l'actual Plaça de Ca n'Anglada, mentre que Can Palet ha estat a partir dels anys noranta que ha comptat amb una plaça central annexa al centre cívic Alcalde Morera. Malgrat que la reivindicació d'espais verds ha estat una de les constants del moviment veïnal de Can Palet, els continus reclams i propostes per generar places públiques per a tot el veïnat no han donat els seus fruits al barri, produint-se una certa sensació de no haver-se fet les coses bé, ni per part de l'administració local ni per part del veïnat organitzat.

Les demandes veïnals més importants en matèria d'espais públics oberts, pensant en places, al barri de Can Palet han estat les que fan referència a la parcel·la entre els carrers Bages i Germà Joaquim, al sector sud del barri, i tot el sector del torrent de Vallparadís, l'esperada ampliació del Parc de Vallparadís. En tot cas, també hem trobat opinions minoritàries però que donen un contrapunt a aquesta visió anterior, on no es creu necessari que el barri disposi de més places, trobant suficient l'actual oferta o demanant que no se les mitifiqui, sobretot en relació a què no estrictament esdevenen punts referencials des del punt de vista de les presències i els usos:

«I allavons més avall, també hi havia uns solars que reivindicàvem, al cantó del carrer de Bages i Germà Joaquim, una mica més enllà del carrer President Salvans, allà hi havia uns solars molt grans i “aquí també hi volem una plaça, perquè aquí baix no hi ha res” no hi ha res de res, és una zona molt atapeïda, “per què, en aquest solar que hi ha aquí, per què no feu una altra plaça o un espai públic” “sí, sí, sí” però allà no... una part ja es va edificar i l'altra part encara està com a solar. Allò tampoc es va aconseguir». [2:76].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

En tot cas, sí que hem trobat comentaris que expressen la importància dels espais de trobada per tal que es generi més confiança entre realitats culturals i ètniques diverses, reclamant-se a l'administració local el desenvolupament de projectes que fomentin la cohesió i interacció socials a través de la urbanització de places, com pot ser el cas de la reclamada a l'eix del carrer Bages, al sector sud del barri. En matèria de disseny de les places, es reclama que es localitzin més espais acotats per al joc de la canalla i més instal·lacions de joc infantil:

«[Las criaturas] tienen que estar en el suelo, y lo haces con cosa, pero bueno, lo haces. Y acotaría, sí, es necesario, separar... de jóvenes, no, de jóvenes y mayores que cada uno se espavile, tienes tus bancos, y un espacio abierto, y cada uno pues ya se hace su de esto. Pero para esta gente, para estos, sí que es necesario poner su vallita y separar, y renovar también toboganes, mobiliario urbano que tienen aquí, pero el mobiliario de esta gente... porque hay toboganes que tienen una separación que les puede caber los deditos, hay cosillas así que habría que [arreglar]». [30:17].

Natalia, veïna de Can Palet, nascuda al 1969. 10 d'octubre de 2005.

En el cas de Ca n'Anglada, el barri sempre ha comptat amb places, sobretot a la zona central i nord del barri i la part alta de l'avinguda Barcelona, però un reclam insistent ha estat dotar d'una plaça pública a la zona del sud del barri, aprofitant el recurs patrimonial i arquitectònic, referencial per al barri, de la masia de Ca n'Anglada i l'ermita de Sant Cristòfol. Aquesta demanda ha quedat contemplada tant a la revisió del POUM com en l'actual desenvolupament del Pla de Barris:

«No, jo crec que, o sigui, el barri tampoc és tan gran per ocupar-ho amb quaranta mil places i parcs. Jo crec que amb les que hi ha... trobo a faltar alguna plaça a la zona del sud, [...]. Trobo a faltar alguna plaça a la zona del sud, o sigui, a aquesta zona de cases i de gent gran i tot això, sí, més espais i tot això, que gairebé tots es concentren a la zona del nord, i la plaça de Ca n'Anglada està just a la frontera, al límit que delimita. Però, la presència de places està bé». [18:30]

Óscar, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1979. 23 de maig de 2003.

Pel que fa al cas del espais públics tancats, i pel cas dels dos barris, val a dir que tant en un com en un altre barri existeixen demandes molt concretes que remarquen la necessitat que des de l'administració local es doti d'espais de trobada que puguin ser gestionats des de l'autonomia per determinats grups socials, com pel cas del jovent, les dones o els col·lectius nouvinguts. Espais tancats de trobada més enfocats a determinats col·lectius són els que també reclamen mares joves que volen fer activitats però fent possible anar i estar amb la canalla. Altres espais destinats a les dones, com Casa Galèria o el servei que dona la regidoria de la Dona, es veuen com àmbits destinats, bàsicament a dones conscienciades i organitzades però que, en general, la dona de barri no els coneix ni els fa servir, és per això que es demana un treball i uns espais més de barri destinats i adaptats a les dones de barri:

«Jo crec que les dones... aviam, jo crec que el problema de les dones és quan tens fins a no sé quina edat, que passes molt olímpicament del barri, que te'n vas por ahí, i l'edat de què comences a tenir criatures. Quan comences a tenir criatures ja no t'ajuntes en un centre cívic, vale. Perquè és quan ha passat el tema aquest de què els nens, vale, ja no et necessiten i ja pots anar tu a fer lo que tu vulguis. Però a l'àmbit d'edat que jo tinc ara, vull dir, és més les coses que tu has de fer, i no tens aquest temps per dedicar-ho a anar-te'n al centre cívic a parlar amb una altra dona. Jo si me'n vaig a parlar amb una altra necessito un puesto que jo em pugui emportar els meus nens perquè estiguin jugant amb un altre nen. Poder sí que necessitaríem un casal lúdic on poguéssim estar les dones amb les criatures, poder sí. Això sí que seria un centre, que tu poguessis anar amb la nostra edat. Perquè clar, evidentment, les necessitat de cadascú segons la seva edat és diferent». [8:53].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

També es reclama que els equipaments col·lectius existents, sobretot pensant en el cas dels centres cívics, siguin més flexibles en les normes d'ús i de gestió així com en els horaris de funcionament, ja que moltes vegades no s'adapten a la disponibilitat ni necessitats de tothom:

«Cuando tienes un problema sí que me gustaría que el despacho de la asociación tuviera más horarios, trabajar más tiempo, pero como es una asociación de señoras voluntarias no pueden abrir todos los días y los días que te abren a lo mejor tú estas trabajando, como

son dos horas al días, lunes y miércoles, y me va muy mal. Esto es un problema, prefiero que pongan más tiempo o quedarse más días». [5:24].

Dúnya, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1980. 18 de desembre de 2005.

Persones joves entrevistades consideren que l'administració local ha de ser més contundent a l'hora d'acabar amb apropiacions i usos exclusivistes que estan generant males relacions entre col·lectius o l'exclusió d'algun d'ells, arribant al punt que els centres cívics perdin en eficiència social, ja que uns col·lectius s'acaben imposant i d'altres abandonant-los. Es reclama, a més, que s'aposti per solucions més basades en la cessió d'espais municipals a jovent dels barris permetent un ús basat en l'autoorganització, l'autogestió i l'autonomia i la construcció o adaptació de més espais en locals associatius que millorin l'oferta existent al centre cívic:

«Jo crec que es pot fer, oferir espais alternatius, on vegin que l'oci nocturn, per exemple, [...] pot ser diferent, i coses d'aquestes, menys consumisme. [...] a nivell administratiu de donar uns espais on la gent es pogués trobar, sentir-se'ls més o menys seus, i que només amb un conserge o així, que vetllés una mica perquè les coses estiguessin en condicions i no haguessin masses conflictes, més que activitats tan regulades i tan específiques». [6:48].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

«Entrar en el centro cívico es como si... la gente que ahí allí se apoderan, como si aquello fuera... el hecho de que te den una sala, bueno, les ceden una sala que en teoría es de todos, y ya funcionan como si ese fuera el local, “es el local de nuestra entidad esta sala” que no entre nadie, en plan privado. Entonces, depende de lo que quieras montar se enfadan. [Se necesita] un espacio para los jóvenes, pero que no sea el centro cívico, o sea que no sea ligado a unos horarios ni a los papeles». [16:26-16:39].

Iván, veï de Ca n'Anglada, nascut al 1978. 22 de maig de 2003.

«Jo penso que cal que hi hagin espais autogestionats pels joves, és a dir, [...] espais on els joves puguin decidir [...], no només aquesta part més de recursos materials, de millora de l'espai, sinó també una intervenció decidida, és a dir, realment promoure el funcionament d'aquests espais».

Ricard, informant relacionat amb la vida associativa i política al barri de Ca n'Anglada. 9 d'abril 2003.

Les problemàtiques i els conflictes als centres cívics van ser tractats en un article específic sobre el tema que vam titular “Els equipaments a la ciutat: conciliació del treball productiu, del treball reproductiu i del temps lliure als barris” (Díaz-Cortés, 2006), però els volem remarcar per tal de remarcar la importància de reconèixer i defensar les demandes d'autonomia i autogestió que es fan des dels col·lectius juvenils o en general des d'altres col·lectius, ja que són les mostres més clares que lliguen amb el passat autoorganitzatiu dels barris populars d'abans dels anys vuitanta. Cal que des

de les administracions municipals s'eviti la desconfiança en relació a aquestes experiències i demandes, defugint de la burocratització o el control que desvirtua el sentit de la participació en els afers col·lectius de barri i de ciutat.

5.2. INTERVENCIONS MUNICIPALS A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

Arribats a finals dels noranta, Ca n'Anglada viurà un gir en les intervencions municipals, inaugurant-se la modalitat dels programes d'inversió pública en matèries socio-comunitàries i urbanístiques, primer amb la creació de la ja esmentada societat municipal i, segon, amb la inclusió del barri en el programa autonòmic del Pla de Barris. Serà un període, el de la societat municipal, que suposarà tot un seguit d'intervencions municipals molt encarades a la regeneració urbanística del barri, adaptant-se a demandes veïnals però també engegant propostes des de l'administració local que no tenen una base participativa activa i directa sinó, més aviat, passiva i legitimadora d'actuacions predefinides d'antuvi, que ha arribat a suscitar visions molt crítiques fins i tot de persones que estaven implicades directament en les polítiques que es desenvolupament des d'aquest organisme d'intervenció municipal al barri de Ca n'Anglada:

«Es una política de largo plazo donde se pretende solucionar el problema de la inmigración pero de otra manera: echar al inmigrante del barrio. Es reurbanizar el barrio, el precio de las viviendas subiera y entonces el inmigrante no vendrá. Pero esto a largo plazo. Cualquier persona que sabe un poco del tema saben que es lo que quieren hacer».

Kadar, informant relacionat amb projectes comunitaris de mediació al barri de Ca n'Anglada. 11 de febrer 2002.

Serà el moment de la *semipeatonalització* d'alguns carrers de la zona central de Ca n'Anglada i de la reforma i actualització de places del barri; de l'adquisició d'algunes propietats per part de l'ajuntament a una de les façanes de la plaça de Ca n'Anglada i de la localització de la nova biblioteca de districte, també a la plaça; dels programes d'ajut a la rehabilitació d'habitatges amb deficiències estructurals i funcionals; de la reforma en la normativa urbanística de les alçades constructives al barri; de la reforma de l'avinguda Barcelona amb la inclusió d'un pàrquing soterrat; o de la construcció d'un nou pont d'interconnexió entre els barris de Ca n'Anglada i Montserrat o l'obertura d'un pas per sota de la via que connecta els barris de Ca n'Anglada amb Ègara:

«Revitalitzar el barri de Ca n'Anglada va sorgir una miqueta en dir 'escolta, a veure, com Ciutat Vella, Procivesa': posem una quantitat de diners, altres socis que vindran aquí a ajudar, ajuts europeus, programes, etc. Per exemple, vam demanar un Urban. Però ara tenim només els diners que ha posat l'ajuntament, per tant, si volíem fer 10 ara només podem fer 2 de projectes».

Martí, informant vinculat a la gestió de les intervencions municipals al barri de Ca n'Anglada. 12 de desembre de 2001.

Tampoc s'han d'oblidar actuacions d'aquest període que han condicionat la vida quotidiana del veïnat però s'han localitzat fora del barri, donant un servei bàsic i essencial, com la del CAP Terrassa Est, que va entrar en funcionament a l'any 2004, entre els barris de Montserrat i Torre-Sana.

En matèria d'espais públics les intervencions es centraran en la millora del carrer amb els projectes de *semipeatonalització* d'alguns carrers i en actuacions de manteniment de places i passatges per a vianants entre els polígons d'habitatge, localitzats al nord del barri. També s'ha actuat sobre els jardins que delimiten amb l'avinguda del Vallès, a una de les façanes de la riera de Les Arenes, i s'ha impulsat també la millora dels jardins comunitaris dels polígons d'habitatge.

Aquest enfocament massa condicionat per la reforma urbanística ha suscitat posicionaments de crítica a l'actuació municipal, ja que s'ha considerat que les mesures posades en pràctica s'han centrat en promoure l'augment del valor patrimonial dels habitatges en propietat en detriment de les mesures socials i comunitàries, és a dir, han prevalgut els interessos individuals per sobre dels interessos col·lectius:

«Que la solución no está con las bibliotecas y las plazas peatonales, no, no está la solución con eso, yo creo que no. La solución es social, social, social. Que [los marroquíes] se integren, que ellos estén en los centros cívicos, que ya hay alguno, no es que no se haga, pero con más efectividad, que ellos estén allí, que aquí no sé cuál es el responsable de todo los moros que tengamos aquí o los marroquíes que tenemos aquí, intentar que se mojen un poco en el desarrollo del barrio, qué quieren ellos, como ven la situación del barrio, donde quieren participar, que no se queden tan sectarios, que se integren de una manera u otra. Que participen en centros juveniles, en clubs, en el fútbol, que se va haciendo. En las escuelas por supuesto, y lo son y hacen lo que pueden, pero se necesita más. Y, sobre todo, ser hábil a la hora de ir planificando en lo que es Terrassa, y si este barrio tiene cien vamos a intentar facilitarles o mirar de buscar que la Generalitat [ayude más]». [36:15].

Pilar, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1952. 5 de juny de 2002.

Si tenim en compte tot el procés d'intervenció municipal a Ca n'Anglada se'n destaca, per part de gent entrevistada, la important transformació del barri des dels anys vuitanta, mantenint-se el seu caràcter de barri obrer i de classe treballadora amb necessitats col·lectives que cal atendre i afrontar encara avui dia. Creiem, en tot cas, que cal remarcar que les intervencions municipals a Ca n'Anglada que s'han anat produint al llarg dels darrers anys han estat una resposta municipal a unes reivindicacions sostingudes en el temps i que, en certa mesura, han acabat

desembocant en una política de grans projectes a través de la creació de la societat municipal i, més tard, amb la inclusió de Can n'Anglada, i la resta de barris del Districte II, en el Pla de Barris 2004 de la Generalitat de Catalunya. En canvi, Can Palet, ha presentat un model on les intervencions han estat més puntuals i parcials, responent, també a una escala més de ciutat que no pas interna, aspecte que ha estat més contraproduent quan les demandes veïnals no han estat plenament integrades a les propostes finals definides des de l'administració local.

Les intervencions municipals al barri de Can Palet han estat condicionades per les obres de la variant de la N-150, una obra infraestructural d'escala municipal i supramunicipal, a la qual es va donar un format que va suposar la divisió interna entre el veïnat, però que va tenir com a complement –contrapartida?– les actuacions a l'interior del barri en matèries històricament reclamades, com la urbanització d'una plaça pública al cor de Can Palet, annexant-se un equipament comunitari per a ús del veïnat i del teixit associatiu del barri, el centre cívic:

«Va ser una contrapartida, o sigui, feu la 150 i vosaltres em doneu un centre cívic que a Can Palet no hi havia». [8:58].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

Ja hem dit que aquesta solució, la d'incorporar el centre cívic a l'espai on s'emplaça la Plaça de Can Palet, tampoc va comptar amb el suport unànime del veïnat, demostrant-se, una vegada més, que la política d'intervencions municipals respon a interessos diferents als del veïnat, on l'urbanisme i la política municipals cada cop més s'han anat allunyant del poder de definició i decisió del veïnat. No serà fins l'any 2004 que el barri de Can Palet comptarà amb una tercera plaça pública, la de Pablo Neruda, situada als límits del barri amb Guadalhorce, a l'eix de l'avinguda de les Glòries Catalanes. El fet que es situï en un dels marges del barri, com passa amb la resta de places i parcs del barri, a excepció de la plaça de Can Palet, comporta una certa desconeixença de l'existència d'aquest espai per amplis sectors del barri que no viuen a prop de la plaça, fet que s'ha recollit al treball de camp.

Tant en un com altre barri hi ha previstes actuacions concretes que generaran noves places públiques a zones que fins avui restaven mancades d'espais públics oberts, com pel cas de les zones meridionals dels dos barris, ja esmentades anteriorment. Al mateix

temps, continua essent necessari que importants eixos de comunicació, que en molts casos compten amb espais oberts urbanitzats, esdevinguin espais de confluència i cohesió entre barris, reforçant la seva funció social, pedestre i de trobada i no de frontera, en detriment de l'ús d'aquests eixos com a vies ràpides per a vehicles privats.

Si ens fixem en la informació obtinguda entorn les intervencions de caràcter social i comunitari distingiríem entre les que són engegades a partir de programes i oficines municipals als dos barris i les que són pròpiament desenvolupades pel veïnat o la xarxa associativa de Can Palet i Ca n'Anglada. En el cas dels dos barris les persones entrevistades assenyalen la importància dels centres cívics, així com de la resta d'equipaments públics i col·lectius, des d'on es desenvolupen les accions socials i comunitàries al barri, tant pel que fa a la seva funció de servei municipal descentralitzat com a l'hora d'engegar programes, on se'n destaca àmbits com els serveis socials, joventut, dones i gent gran. A excepció del darrer àmbit, el de la gent gran, els altres tres reben les crítiques del veïnat degut a què es considera que hi ha un tracte fred des de l'administració i una excessiva burocratització. No hem d'oblidar que en aquests àmbits existeix encara una forta autoorganització veïnal, tant a Can Palet i Ca n'Anglada. És a dir, l'existència d'una altra forma de treballar des d'aquests àmbits, sobretot en serveis socials i joventut, suposa que existeixi una anàlisi més crítica de la realitat, on sobretot es valora que la concepció i els models de treball i actuació s'adaptin a les necessitats veïnals i a cada realitat de barri i no a programes pensats des de l'exterior i que volen estendre's a tots els barris. En tot cas, també es reconeix que l'administració local no disposa dels suficients recursos per desenvolupar totes les accions que es voldrien per part del veïnat.

Programes d'intervenció municipal com el destinat al jovent a través del Districte Jove es veuen com iniciatives municipals que a vegades estan lluny de la mateixa realitat dels barris i dels mateixos col·lectius als que van destinats i, també, que estan sobredirigides des dels àmbits més polítics i partidistes dificultant la tasca de les persones que directament apliquen i desenvolupen el programa:

«Jo crec que el seu objectiu principal, a part d'educar i tot això, jo crec que hi ha gent que treballa amb valors i que s'ho creu, però el seu objectiu principal és que no hi hagi... és treure els nens del carrer, saps. Que els joves, els nens, no estiguin allà perdent el temps, tot i que és una tonteria, però bueno». [22:19].

Gonzalo, veí de Can Palet, nascut al 1983. 15 de març de 2005.

«Tú vas al Distrito Jove ahora y los inmigrantes no... es en plan “venga, meteros ahí y a jugar al fútbol”». [16:44].

Iván, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1978. 22 de maig de 2003.

«A veure, la gent que està fent Distrito Jove, té idees més obertes, el que passa que es troba moltes vegades amb dificultats amb els mateixos responsables [...]. I moltes vegades s'han trobat amb experiències que no poden fer-les perquè, bueno, perquè els seus responsables o caps doncs no ho tiren endavant. I moltes vegades tampoc és culpa del responsable, [sinó que] es topen amb els responsables polítics que diuen “no, no, a veure, aquí s'ha acabat i punt”».

Ricard, informant relacionat amb la vida associativa i política al barri de Ca n'Anglada. 9 d'abril 2003.

Pel cas de les dones, se'n destaca que existeixen espais d'escala municipal com les esmentades Casa Galèria o la Regidoria de la Dona, però es comenta que són iniciatives que han sorgit més de dones conscienciades que no pas des dels mateixos barris, reclamant-se un major apropament a aquesta escala més quotidiana i pròxima. Aquestes diferències entre el que es promou des de la conscienciació institucionalitzada de dones organitzades i la realitat dels barris també es posa en evidència quan analitzem la tasca d'espais municipals destinats a les dones de la ciutat i els respectius col·lectius de dones existents a Can Palet i Ca n'Anglada:

«Suposo que hi ha tot el tema de la regidoria de la dona, però... i lo de la Casa Galèria, però això dels barris queda una mica lluny. La dona que està motivada va fins allà, però en els barris ens queda bastant lluny, i jo a Casa Galèria m'hi fico, vaig i faig, però la dona de cada dia, de casa, no ho coneix [...]. Hauria d'haver-hi alguna mena de cosa per les dones [als barris]». [6:114].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

La intervenció social que es desenvolupa des del propi veïnat té una expressió molt clara en el cas de Can Palet, on destaca el paper que ha jugat i juga la parròquia de Sant Josep des de la vessant dels serveis i atenció a la comunitat més necessitada o que viuen soles amb escassa mobilitat, com a través del Centre d'Esplai Infantil de Can Palet, un espai amb quaranta anys d'història que ha sabut donar servei a la canalla amb menys recursos i que ha estat clau en la generació de dinàmiques de cohesió social i d'identitat al barri. Propostes d'intervenció des de les mateixes comunitats novingudes també s'han posat de relleu, com pel cas de mares d'origen marroquí al barri de Can Palet que han engegat un espai amb els seus propis recursos perquè la canalla pugui aprendre la llengua àrab:

«Hacemos clases para los mayores, que no saben escribir, y también para los niños». [31:27].

Aisha, veïna de Can Palet, nascuda al 1979. 19 de gener de 2006.

Pel cas de Ca n'Anglada la situació no està tan definida com a Can Palet en el cas de la intervenció social des del propi veïnat, ja que el que se'n destaca és la preponderància del paper de l'administració local en programes que s'han englobat en intervencions transversals i molt àmplies, primer amb la creació de la societat municipal i després amb el Pla de Barris del Districte 2. En tot cas, cal valorar iniciatives com Ràdio Kaos, un referent d'autoorganització veïnal i d'activisme polític que sobrepassa l'àmbit d'influència de Ca n'Anglada i de Terrassa, i que ha esdevingut un exemple de participació directa i de creació d'espais de trobada i d'activisme veïnal des de l'associacionisme de base:

«Nosaltres no només hem dit, sinó que hem fet. És a dir, hem ocupat el centre cívic, hem discutit amb l'ajuntament i hem acabat arribant a acords. I vam sortir del centre cívic quan vam arribar a un acord que seria, que ens donarien un espai nou, que el lloguer el pagaria l'ajuntament».

Ricard, informant relacionat amb la vida associativa i política al barri de Ca n'Anglada. 9 d'abril 2003.

Des de l'àmbit de l'administració municipal, entre el període 1999-2004, es van impulsar intervencions que integraven accions en l'àmbit urbanístic i en l'àmbit social i comunitari, però la realitat és que des de la direcció de la societat municipal es deixava clar que "la [societat] dará apoyo a estos proyectos, pero su objetivo es revitalizar el barrio, no solucionar el conflicto social" (Diari de Terrassa, 2000a). És per això que les crítiques a la manca d'una política clara i ferma d'intervenció social es van posar en evidència, remarcant-se que hi havia més interès per solucionar les demandes urbanístiques que no pas les demandes en matèria social i relacional:

«A ver, sí que se ha invertido, yo creo que sí, lo de la biblioteca vale pasta y lo de las calles vale pasta, pero sólo eso, reforma urbanística y ya está, que eso no va a mejorar la relación o las condiciones de vida de la gente del barrio porque tenga una calle más bonita o una biblioteca donde voy a leer el periódico [...]. Yo prefiero que se gasten ese dinero en mediadores culturales y en hacer actividades para la gente del barrio que en una calle, en un párquing o en una biblioteca». [16:44].

Iván, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1978. 22 de maig de 2003.

Les referències que hem trobat en relació a l'assistència social, sense oblidar els protocols d'actuació i intervenció municipals des dels centres cívics, sí que tenen una diferència amb el barri de Can Palet, ja que més que una intervenció destacable de l'espai parroquial catòlic, s'ha posat més en evidència la importància d'altres espais confessionals, com pel cas de la històrica parròquia evangelista de Bethel o el

component voluntarista de persones deslligades del món confessional però que han fet tasques de solidaritat i atenció a les persones més necessitades del barri:

«Mira al de matí vaig a curar, al vespre vaig a curar, a més a més porto casa meva, [...]. Però sempre tinc hores per anar a cuidar a algú, sóc igual, sí, al de matí ben d'hora i al vespre, i anava també a Sant Llàtzer i també tenia unes quatre horettes, i anava a curar a Sant Llàtzer». [7:8].

Judit, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1936. 4 de febrer de 2003.

Si entrem a valorar de forma general les intervencions municipals als dos barris, en un i altre cas veiem que es reclama més atenció per les qüestions socials i comunitàries que ajudin a la cohesió veïnal, que a vegades han quedat relegades davant del paper predominant de les intervencions dirigides a la transformació urbanística dels dos barris i d'un cert tabú a reconèixer i encarar de forma decidida els conflictes ètnics i culturals. Es posa de manifest, doncs, que es tracta de dos barris que continuen immersos en la precarietat col·lectiva i individual, més marcades en el cas de Ca n'Anglada, barri on les demandes veïnals han tingut certa relació amb les intervencions municipals finals, un aspecte no tan clar en el cas de Can Palet, on s'admet des del propi barri una manca de constància en les demandes i les lluites veïnals:

«[Lorenzo] Pero nosotros no nos entretenemos nunca en decir... siempre estamos rectificando, pidiendo que ese tramo parece que sea del sur y el otro del norte, los ricos y los pobres, que es el sur. Y entonces, claro, ¿cuántas veces se ha dicho? Bueno, es que parece que los de arriba sean... [Alberto] en principio siempre estuvimos empeñados que empezarán por la parte sur, pero no ha sido dejadez de la Asociación de Vecinos, ha sido una cosa que el interés de la ciudad demandaba».

Lorenzo, veí de Can Palet, nascut al 1926. 12 de juliol de 2005.

Alberto, veí de Can Palet, nascut al 1949. 12 de juliol de 2005.

Si ens fixem en matèria d'espais públics i de trobada, podem dir que les valoracions que hem pogut recollir sobre les actuacions a la places de Can Palet i Ca n'Anglada majoritàriament són positives, encara que tant en un com en un altre barri es trobin a faltar places en els seus sectors meridionals. No s'han de passar per alt consideracions que remarquen que més que la necessitat d'espais públics oberts i de trobada, és a dir, places, el que cal és donar continguts i valors, remarcant-se la importància d'invertir més esforços, materials i humans, en temes socials i comunitaris més que no pas en reformes i intervencions materials estrictament.

5.2.1. Grans projectes en marxa a Can Palet i Ca n'Anglada.

Els grans projectes en marxa als dos barris tenen una escala clarament que sobrepassa l'àmbit concret de cada barri, aspecte que es ben valorat en el treball de camp. Per una banda, tenim el projecte d'ampliació del Parc de Vallparadís, una intervenció esperada des de fa molt de temps als barris de Can Palet, Segle XX i Can Jofresa i, per una altra, el Pla de Barris del Districte 2, que té l'objectiu de millorar les condicions de vida del veïnat dels barris de Ca n'Anglada, Montserrat, Torre-Sana i Vilardell, que enllaça amb els treballs que va iniciar Ca n'Anglada Societat Municipal de Planificació Integral:

«l ara el gran repte és aquest de Vallparadís, acabar el Parc de Vallparadís cap al sud i que enllaci fins el barri de Can Jofresa o el que se'n diu també les Torres de Rubí, [...]». [21:23].

Manel, veí de Can Palet, nascut al 1949. 11 d'abril de 2005.

«Los vecinos estamos todos a la expectativa. Está ahí el plan no sé qué, se hizo la Societat Municipal, se ha hecho la biblioteca que está estupenda [...]. Y ahora se están haciendo semipeatonales muchas de las calles, y estamos en ello». [36:9].

Pilar, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1952. 5 de juny de 2002.

Les opinions que hem pogut recollir al treball de camp constaten un cert desencís del veïnat paletenc, ja que es considera que no s'ha sabut construir un model de barri que fos la base de les actuacions i intervencions municipals. En aquest sentit, se'ns ha parlat d'una oportunitat perduda a través d'un projecte de "ciutat-jardí" pel barri un cop reempresa l'etapa dels ajuntaments democràtics, però que no va acabar d'engrescar i motivar al propi veïnat, assenyalant-se aquest fet –la manca de model i de pressió veïnal- com un clar condicionant al retard en la intervenció al torrent de Vallparadís:

«A Can Palet, un dels problemes, és que s'han quedat aquí [...], ens havíem quedat amb el tema d'asfaltar, de l'enllumenat, de si netegen bé les basures, no, no... aquest barri no han sigut capaços d'elaborar [...] un projecte de barri, més o menys integrat a la ciutat, o no [...]. No hi havia aquesta consciència de crear barri, de fer projectes més enllà [...]». [19:17-19:18].

Carles, veí de Can Palet, nascut al 1957. 15 de novembre de 2004.

Aquest retard, malgrat tot, es veu com un mal menor davant de les expectatives que té el veïnat en l'anunciada i aprovada ampliació del parc, que es considera que serà una clara millora en la deficiència històrica que té el barri en espais públics i de trobada i en actuacions emblemàtiques i sobre les quals s'identifica el veïnat en general, afegint-se també la reclamada i projectada plaça al sector sud del barri, al solar situat a la cantonada entre els carrers Bages i Germà Joaquim:

«Poder sí que sempre en falten, però poder si ara ens fan Vallparadís aquí baix, poder tindrem més espai, que podrem baixar cap baix i podrem fer. Poder ens aniré més bé». [16:27].

Neus, veïna de Can Palet, nascuda al 1934. 14 de juliol de 2005.

A la proposta aprovada pel sector sud del torrent de Vallparadís es localitzaran la nova Biblioteca del Districte 3; una passarel·la que connectarà els barris de Can Palet i Segle XX; l'ajardinament amb diverses varietats d'arbustos, arbres i plantes; una nova zona de cultiu hortícola; una destacable àrea de jocs infantils; un gran escenari cobert per desenvolupar activitats culturals; i el Parc de les Percepcions, una àrea de caràcter divulgatiu a través dels jocs i el lleure, on es podrà experimentar amb principis bàsics de la física, la meteorologia o l'òptica. No hem d'oblidar que aspectes com el de la biblioteca, la passarel·la o el manteniment de l'activitat hortícola són propostes que han estat reivindicades en el treball de camp abans de què conegués la proposta definitiva d'intervenció:

«Jo conec personalment gent gran que es dedica a l'hort i si li treuen l'hort no faran res, ho necessiten [...]. Jo crec que s'haurien de mantenir i sí, a altres ciutats s'està posant de moda i ho veig molt bé». [18:40].

Santi, veí de Can Palet, nascut al 1975. 9 de març de 2005.

«Jo demanava que em fessin un pont d'aquí a la carretera de Rubí, ara me'l faran i ara ja no el necessito, veus, perquè el meu fill ha marxat de viure allà». [16:27].

Neus, veïna de Can Palet, nascuda al 1934. 14 de juliol de 2005.

Cal remarcar altres veus menys optimistes pel que fa a la futura intervenció al sector sud del torrent de Vallparadís, que alerten que els efectes que el parc ha suposat per altres barris, com la pujada del valor econòmic dels habitatges, poden no reproduir-se en el cas de Can Palet, Segle XX i Can Jofresa, o que seran molt costoses o impossible fer realitat totes les intervencions previstes:

«Se habla que lo quieren alargar más el parque, más hacia la zona de Can Palet. Precisamente el piso que hemos encontrado están por ahí cerca y a mi me encantaría que lo alarguen, porque además que se sube el valor del piso pues tienes la capacidad de tener el parque más cerca para caminar y empezar a rutas más largas. A ver si se aprueba este proyecto porque será bastante positivo y además que abrirá un poquito más este barrio, tanto lo que es Can Palet i Can Jofresa». [15:48].

Uhuru, veïna de Can Palet, nascuda al 1982. 28 de febrer de 2005.

«En el barri sempre hi ha hagut la reivindicació clàssica que és la solució que tothom està esperant per dotar d'espais públics el barri que és arreglar la riera de Vallparadís [...]. El Parc de Vallparadís ha funcionat bé, ha funcionat com espai públic i la gent hi ha anat i s'han fet coses, [...]. Jo crec que el model no és un mal model i llavors la gent ha cregut que quan s'allargui cap al sud el parc funcionarà igual de bé que cap el nord, jo tinc alguns

dubtes, [...] A l'ajuntament li està costant molts diners [...], arriben menys diners dels que arribaven fins ara i està costant molts diners mantenir el parc que ja hi ha ara. Imagina't allargar-lo i assumir costos de manteniment més importants. Crec que ho faran tard i, probablement, no ho faran en bones condicions, [...]». [27:5-27:6].

Genís, veí de Can Palet, nascut al 1979 . 22 de febrer de 2005.

Pel cas de Ca n'Anglada, el treball de camp, com ja hem anat avisant, només va comprendre el període d'actuació de la societat municipal, sense que s'hagi desplegat un treball de camp exhaustiu i sistemàtic per l'actual etapa del Pla de Barris, però en tot cas sí que s'ha fet un cert seguiment, sense oblidar la participació en el projecte de tertúlies veïnals que es va engegar en el marc de les actuacions del Pla de Barris del Districte 2, on es tractaven diferents temes d'interès pel barri, on se'ns va donar l'oportunitat de compartir resultats del treball de camp.

Sí que podem afirmar que en el cas d'aquest barri el gran projecte en marxa és el d'intervenció integral a Ca n'Anglada, tant des del punt de vista urbanístic com social i comunitari, que s'inicia al 2001 amb la creació de l'esmentada societat municipal i continua amb el Pla de Barris, que va entrar en vigor al 2005, i que té per finalitat original desenvolupar accions als barris de Ca n'Anglada, Montserrat, Torre-Sana i Vilardell que suposin "millorar la seva qualitat social i urbanística equiparant-la amb la resta de la ciutat de Terrassa" [podeu consultar <http://www.ajterrassa.es/pladebarris/>]. Aquestes dues accions s'emmarquen en dos camps d'actuació: intervencions urbanístiques i programes socials i comunitaris. Les intervencions urbanístiques, proposen la creació de nous espais públics i ajardinaments, així com la reforma de les places i jardins existents al llarg de l'eix de l'avinguda del Vallès; la reforma de la masia de Ca n'Anglada i el seu entorn per oferir un nou equipament col·lectiu amb la inclusió d'una nova plaça a la zona més meridional del barri; la reforma de l'avinguda Barcelona amb la incorporació d'un pàrquing subterrani; la construcció d'un nou pont, seguint la traça del carrer Cantàbria, que connecti millor els dos vessants de la riera de Les Arenes i millorar els altres tres ja existents; la reurbanització de carrers amb les propostes de *semipeatonalització* i renovant mobiliari i enllumenat així com les xarxes de clavegueram, gas, electricitat i telecomunicacions; i demolició d'alguns polígons d'habitatge al sector nord del barri que seran restituïts per habitatges nous en el mateix sector. Els programes socials i comunitaris s'han subdividit en dotze àrees d'interès i actuació: joventut, gent gran, acollida de població nouvinguda, convivència

veïnal, participació, cultura, educació, ocupació, salut i benestar social, esports, comunicació i foment del comerç i la restauració. Les anomenades “Tertúlies de Ca n’Anglada” han estat una experiència en les que es va poder participar com a convidat i ponent, essent un exemple del desenvolupament i materialització d’aquests programes socials i comunitaris [veure Annex B-6].

El que s’ha pogut copsar a través del treball de camp és que el veïnat desconfia dels beneficis col·lectius i comunitaris d’aquests plans destinats als barris. I aquesta desconfiança sobretot es dirigeix al paper de l’administració municipal, un paper que no es veu clar des del veïnat i més si es tenen en compte opinions que s’han recollit en el treball de camp des de les mateixes instàncies municipals, valorant l’episodi de 1999 i el paper que abans i després ha jugat l’administració local. Es tracta d’unes opinions que contrasten amb les polítiques que finalment s’ha desenvolupat al barri, sobretot en relació al període de la societat municipal, on cal emmarcar també la següent cita:

«Ca n’Anglada ha estat un barri fins fa dos o tres anys, ha estat un barri més de la ciutat i sense una problemàtica especialment significativa, fins i tot, en comparació amb altres barris de creixement dels 50 o 60, inclús està relativament cohesionat, o en tot cas amb dèficits potser menors que altres barris [...]. Justament poc temps després de renovar-se la plaça és quan al barri comença aparèixer aquest fenomen de la immigració [...]. No obstant això tampoc hi ha un canvi d’actitud en l’ajuntament respecte el barri, quan l’ajuntament té consciència de què cal intervencions importants i tal, la cosa està molt lluny d’això. Els primers senyals d’alarma o d’alerta vénen des de l’àmbit de l’ensenyament,... comencen a detectar una falta d’espais públics i, sobretot, concentració de població escolar d’origen d’allò i comencen a detectar uns primers trasvasaments de població escolar d’aquí cap a altres llocs perquè no els afecti i tal [...]. És el primer canvi pràctic d’alerta intern des de l’àmbit municipal, però la veritat és que no se fa massa cas, fins que hi ha aquesta explosió a l’estiu del 99 i a partir d’aquí hi ha un autèntic canvi de mentalitat, és un autèntic revulsiu o una catarsi total. Es crea aquesta societat a Ca n’Anglada expressament, ad hoc, que en el fons... s’està d’acord i conscienciats que no fa falta, és a dir, que les coses allà, tot i ser molt greus, no es resoldran pel simple fet que creï un instrument especial, si a més a més, no dotes amb els recursos econòmics tampoc podem fer una altra cosa, però bueno hi ha tota una preocupació, tota una intenció per intentar canviar la situació».

Sergi, informant relacionat amb els serveis municipals d’urbanisme de la ciutat. 6 de setembre 2002.

Això ha tingut uns efectes clars en clau interna a Ca n’Anglada, on veïnat descontent s’ha organitzat donant lloc a una nova entitat que té com a objectiu, com l’associació de veïns existent, vetllar pels interessos col·lectius del barri, posant-se de manifest una clara divisió interna al barri. Tant la creació de la societat municipal com el Pla de

Barris suposen accions que estan molt pensades i organitzades d'antuvi, on la incidència prèvia del veïnat ha estat mínima o inexistent, i moltes vegades només ha suposat la simple legitimació per part d'entitats que monopolitzen la interlocució barri-ajuntament. L'altra aspecte a destacar és el canvi d'escala de qui actua, i sempre valorant el cas de Terrassa. Ha passat de ser l'Ajuntament a ser la Generalitat. Això, en general, és positiu ja que suposa un reconeixement i una política general per a barris amb un passat i un present coincidents, però a una escala interna i terrassenca suposa un major marge de maniobra per part del govern municipal, ja que davant de qualsevol posicionament crític o mal resultat les conseqüències no van directament dirigides al govern municipal de torn, un aspecte que, sense haver-se reconegut públicament, sí que va succeir en el cas de la societat municipal, que podríem considerar com d'experiència fracassada, sobretot des del punt de vista comunitari i social. En el cas del Pla de Barris si bé l'origen i objectius del pla són positius i un pas endavant en el reconeixement dels barris populars catalans, sí que aviat la dinàmica de subcontractació i mercantilització d'iniciatives i serveis destinats a la comunitat ha anat desvirtuant mica en mica el projecte terrassenc, sense oblidar que un projecte que no arrela o, millor dit, que no tingui per objectiu primordial generar estructures de caràcter comunitari que prevalguin en el temps i que no s'esvaeixin un cop marxin empreses subcontractades i personal tècnic, no són més que solucions de curt recorregut en l'àmbit del treball social i comunitari i poden generar frustracions entre el veïnat.

5.2.2. El paper del sector privat en la transformació dels dos barris.

Un element important d'aquests grans projectes i, en general, de les intervencions que estan transformant la fesomia dels dos barris és el paper que està jugant el sector privat, l'agent social que, malauradament, fa més ciutat sense que es noti en el debat públic, veïnal i municipal. L'esperada ampliació del Parc de Vallparadís n'és un exemple, on s'han recollit diversos comentaris que posen de relleu l'interès de l'administració local per fer entrar al sector privat en l'ampliació del Parc de Vallparadís, ja que no es rebran els ajuts de la UE que es van rebre per a la primera etapa. Aquest fet és vist com un clar motiu de retard en les actuacions al sector sud del torrent, afegint-se la

preocupació perquè el projecte variï en detriment de l'ús i els interessos públics i col·lectius tant dels barris com de la ciutat.

Ja hem parlat del neguit que es desperta entre veïnat paletenc per la transformació d'un paisatge urbà tradicional, el de cases obreres de planta baixa, per un nou paisatge caracteritzat per les alçades i altes densitats, però altres temes han sorgit com elements de queixa o, més ben dit, de resignació, davant del fet que la històricament reclamada plaça al sector sud del barri s'hagi fet realitat per la futura construcció d'habitatges privats que obliguen al promotor a urbanitzar una plaça annexa, posant-se de manifest que aquests models de producció de places no respon, exactament, a la dinàmica de producció d'espai públic obert que s'origina a partir de les necessitats, demandes i propostes que es fan des de la col·lectivitat:

«Des de fa molts anys es demanava una plaça davant de casa meva, que per aquí no hi ha places, al carrer Bages, [...]. Això sí que ho hem reivindicat moltíssim. No s'ha fet mai [...]. Es farà d'una manera, perquè l'ajuntament sempre diu que no té cèntims, la cosa més normal, no? llavors es farà una mica amb iniciativa privada, és a dir, [...] una construcció de blocs de pisos amb un espai comunitari al mig, la plaça pública aquesta. O sigui, la mateixa constructora que faci els pisos està obligada a fer la plaça pública». [8:63].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

S'expressa, creiem que encertadament, que aquesta producció de places respon a una necessitat legal i estètica més que no pas a un reclam pensat i discutit amb totes les parts interessades, i ja no és el veïnat el que s'autoorganitza per habilitar i imposar l'ús comunitari d'espais lliures o abandonats que, en molts casos, han esdevingut finalment places referencials, com pel cas de les places de Can Palet o de Catalunya per a un i altre barri. Aquesta producció quasi banal d'espais públics lligades per llei a la construcció d'habitatges privats i públics es veu, fins i tot, com un efecte de saturació que no contribueix a la qualitat social d'aquestes actuacions:

«Tothom estava desitjant que aquella empresa, aquella fàbrica, que hi havia allà tèxtil, que estava abandonada i que estava a punt de caure, que ho traguessin [...]. Doncs aquí no hi ha ningú. Diumenge al matí és buit. Diumenge al matí és quan agafes a la canalla, se'n van amb els seus trastets, bicicletes o històries a donar una volta, i estar amb aquella criatura o amb aquells crios, però no». [7:22].

Carlota, veïna de Can Palet, nascuda al 1965. 18 de febrer de 2005.

És també en el cas de Can Palet on s'ha comentat una realitat perversa en el que s'ha convertit la compra-venda d'immobles, on el dret a l'habitatge i a la preeminència de

l'ús per sobre del valor de canvi dels habitatges s'ha capgirat en favor d'aquest últim i dels interessos econòmics, lucratius i especulatius de promotors i constructors immobiliaris. Estem parlant del sentiment que s'expressa entre el veïnat de què s'estan fent masses concessions o que no hi ha prou control vers el sector privat. Amb l'objectiu d'aconseguir unificar petites parcel·les de cases unifamiliars per poder tenir més sòl per edificar es generen fortes pressions sobre els petits propietaris, sobretot persones grans, transformant-se de forma dràstica el paisatge tradicional dels barris, àrees urbanes on tradicionalment el sector privat no veia oportunitats grans de negoci i que ara sí que es contemplen, sense oblidar que en alguns casos les importants contrapartides són difícils de rebutjar per aquests petits propietaris:

«Te molesten molt, això sí, te molesten molt. I van dir que la del costat es venia i jo ja li vaig dir “em sembla que va molt equivocat” “sí, se la vendrà, sí” però és que no se la venen. Jo li vaig dir a ella [...] “Maria, que em diuen que vens la casa” “què dius ara!”». [16:31].

Neus, veïna de Can Palet, nascuda al 1934. 14 de juliol de 2005.

Tanmateix, hi ha d'altres opinions que veuen aquest procés com inevitable o com una oportunitat perquè nou veïnat jove s'instal·li als barris des d'altres zones de la regió metropolitana:

«Hi ha la quantitat de cases petites, vale, que venem quatre o cinc cop, et fan fora, i es fa un bloc de pisos i això és lo que està patint ara Can Palet, patint o no. jo per mi ho trobo fantàstic, vull dir. i aquest canvi l'està fent ara. Això ha passat a molts barris de Terrassa, a Can Palet no havia passat i està passant ara, [...]. Que jo crec que això portarà un seguit de població molt diferent a Can Palet, perquè portarà una població jove que ja no hi havia». [8:15].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

Pel cas de Ca n'Anglada, s'ha posat de manifest una predisposició i interès en què el sector privat entrés i invertís al barri, expressant una clara sintonia entre l'extinta societat municipal i els sectors del barri que defensen clarament la necessitat de regeneració urbanística a través del canvi d'alçades constructives. Aquests posicionaments han lamentat les dificultats que tenen promotors privats quan per construir habitatge nou han de superar l'existència d'unes fragmentades parcel·les irregulars ocupades per diferents propietaris, un posicionament diferent al que s'ha expressat a Can Palet:

«Aquella frase famosa que va sortir: “no hay grúas en Ca n'Anglada”. O sigui, al promotor privat no li és atractiu venir a construir a aquí. Ha de comprar una quantitat brutal de parcel·les per poder fer menys del que té fet».

Martí, informant vinculat a la gestió de les intervencions municipals al barri de Ca n'Anglada. 12 de desembre de 2001.

«Amb el nou pla de gestió, amb el qual hem donat més volumetria al barri, una volumetria realment realment productiva per poder tirar coses endavant [...] perquè així altres promotors i constructors puguin abocar-se en el barri. La problemàtica està en aquí. Com a promotor, com a constructor, l'edificabilitat [que hi havia] era minsa i per tant no hi havia negoci». [21:3]

Pere, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1951. 21 de novembre de 2002.

En tot cas, no es vol passar per alt que des d'altres àmbits de l'administració municipal terrassenca s'han expressat opinions diferents en relació a aquesta temàtica, just abans de què es fes efectiva la reforma de les alçades constructives al barri de Ca n'Anglada:

«És que està molt dens, és la zona més densa de Terrassa, és l'únic lloc de Terrassa que es van fer les illes partides, es van partir pel mig, per aprofitar-les més, l'única sort que té és que no es van deixar edificar massa altes. És l'únic punt que algú, intel·ligentment, per dir alguna cosa, va dir “mira fem un passatge pel mig i així tenim doble façana”. Sort que amb bon criteri aquí al mig només hi ha planta baixa i un, i aquí al voltant em sembla que va un altre criteri. Això va ser mortal, una ocupació bestial, la quantitat de gent que hi ha aquí és impressionant[...]. I això complica qualsevol tipus d'actuació, cal posar d'acord a moltíssima més gent».

Pasqual, informant relacionat amb els serveis municipals d'urbanisme de la ciutat. 6 de febrer 2002.

En aquest sentit, no és estrany veure com la demanda de poder créixer en alçada al barri, reformant les alçades constructives, fos estesa entre veïnat propietari i promotors privats. A les pressions que exerceixen promotors privats també s'afegeixen altres problemàtiques, com la denúncia de què immobiliàries que actuen pel barri estiguin aprofitant el discurs de la “degradació” del barri per pressionar als petits propietaris a vendre a la baixa per després posar-les a la venda a preus més elevats:

«A las inmobiliarias le va muy bien, porque se están haciendo de casas así antiguas que las compran a muy bajo precio “es que claro usted como la va a vender”, a mí eso me repugna, [...]. Esta casa de aquí enfrente la iban a vender, que es una casa inmensa, y la vendió por dieciocho o diecinueve millones, una casa que tiene ciento cincuenta metros. Entonces, aquí quien compra cosas así baratas en estos momentos si no son inmobiliarias, porque no las pueden comprar muchos, son gente que se hacen unas casas impresionantes, mírate algunas calles de aquí y hay unas casas impresionantes, pero claro son casas individuales, casas que les han costado quince millones». [36:17].

Pilar, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1952. 5 de juny de 2002.

La política de generació de nous pols d'atracció urbans també s'ha deixat notar a Can Palet. El complex Segle XXI, no estrictament al barri, però sí a tocar, ha combinat la construcció en un antic sòl industrial d'elevades torres d'habitatges i oficines amb comerços i iniciatives relacionades amb l'oci i el lleure privats i espais oberts d'un disseny dur. Aquesta recent actuació presenta dificultats d'integració urbana i social al

barri de Segle XX i, també, de Can Palet, canviant dràsticament una trama urbana consolidada. A més, el nom escollit per a la zona, Segle XXI, ja suposa una dificultat per integrar-se als espais urbans existents, una dualitat de noms que no ajuda a la cohesió social i espacial i contribueix encara més a què aquestes actuacions restin quasi aïllades i no s'identifiqui amb elles el veïnat del barri. El gust arquitectònic escollit per aquestes actuacions i els valors consumistes que es difonen també són criticats des de l'opinió de veïnat entrevistat:

«El Segle XXI, aquesta actuació també és una actuació que també... que vols que et digui, han deixat fer unes torres, i és clar, al promotor li han dit “et deixem fer quinze pisos d'alçada però ens has de donar un trosset” i han negociat i, és clar, el promotor com menys deixi millor». [2:83].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

«No, no, no, allò tan alt no. Jo dic sis o set pisos o vuit, a veure, una cosa d'aquestes, jo considero que aquestes torres... això no. Jo considero que això... vaja, no sé, per aquí a la ciutat fa lleig, no m'agrada a mi per la ciutat i menys pel barri». [26:20].

Paula, veïna de Can Palet, nascuda al 1963. 7 d'abril de 2005.

No hem d'obviar, però, que aquestes actuacions també són ben vistes per altres persones ja que suposen la substitució de l'ús industrial de parcel·les interiors dels barris per usos residencials i comercials, processos per culminar a barris com Can Palet o Ca n'Anglada, però sobretot a Segle XX, on encara resten importants parcel·les d'ús industrial:

«Ja no hi ha fàbriques, això s'ha transformat en blocs de pisos, potser en aquest bloc de pisos han fet un local i s'ha posat una botiga i poc a poc ha anat guanyant una mica de vida, per dir- ho d'alguna manera». [18:12].

Santi, veí de Can Palet, nascut al 1975. 9 de març de 2005.

En tot cas, es posa de manifest que la incidència del debat i les necessitats veïnals és molt baixa respecte la bona sintonia existent entre els sectors públic i privat en aspectes que afecten el present i futur dels barris. El que ha proliferat més és la mercantilització o el mercadeig de les necessitats col·lectives als barris. Un exemple ha estat el procés viscut a Ca n'Anglada amb la societat municipal, on la participació ha estat de caràcter mixt, pública i privada, aspecte que, creiem, va ser decisiu per entendre la parcialitat dels projectes, molt encarats a la reforma urbanística i a incentivar l'entrada de promotors i constructors al barri i, també, per entendre un resultat final que considerariem de fracàs, com ja hem comentat anteriorment. I la posterior experiència del Pla de Barris també denota la incidència de l'anomenat

Tercer Sector Social o de tota una xarxa d'iniciatives socials que ofereixen programes de treball i d'actuació en una escala comunitària però que, en definitiva, tenen un elevat cost econòmic i generen dubtes en el veïnat respecte la incidència social en els barris. Es posa de manifest que la iniciativa veïnal ha quedat o es vol que quedi en un segon pla, supeditada a les intencions que es marquen des de fora dels barris, on prevalen els interessos i relacions entre política partidista municipal i autonòmica, personal tècnic i aquest "tercer sector", una nova forma de desvirtuar les iniciatives de base que es poden i s'han d'originar des dels propis barris, i que suposen un mercadeig d'iniciatives on s'imposa la lògica, finalment, de mercat. En aquest sentit, podem tornar a parlar de la incidència del sector privat en els barris, on encara que invisible treu profit d'aquest mercadeig d'activitats i programes de caire social i comunitari, on la mercantilització ja no només és de l'espai, a través de la reforma urbanística, sinó també dels serveis socials i comunitaris o de la participació, un procés que no es discuteix públicament als òrgans de govern municipal i de representació veïnal, sinó que queda invisibilitzat però amb una clara incidència en el present i futur del barri i, en general, de la resta de barris.

5.3. PARTICIPACIÓ I INTERLOCUCIÓ BARRIS-AJUNTAMENT.

Analitzant les respostes donades a les entrevistes i les dinàmiques observades poden afirmar que en un i altre barri s'ha passat d'un associacionisme aglutinador i unitari a un associacionisme fragmentat, on les demandes del teixit associatiu organitzat s'han anat deslligant cada cop més de l'àmbit col·lectiu per passar a ser de caire corporatiu. Aquests canvis han estat relacionats amb el paper que les administracions locals, com la de Terrassa, ha anat jugat en l'àmbit del control institucional i de desmobilització del teixit associatiu de base. En aquest context és on cal situar les opinions que sobre el tema s'han expressat en el treball de camp.

5.3.1. Formes impositives de fer política municipal als barris.

Barris com Can Palet i Ca n'Anglada han anat veient com s'han anat cobrint demandes i reivindicacions, sobretot des del punt de vista d'equipaments i serveis municipals, al mateix temps que s'anava consolidant una forma d'entendre l'associacionisme i la participació veïnals a través d'estructures cada cop més burocratitzades i que tendeixen a una gestió professionalitzada de les entitats, malgrat es continuïn basant en el voluntarisme. El fet de delegar en l'administració pública i posteriorment legitimar les seves actuacions està més que present en el dia a dia d'entitats que tradicionalment han monopolitzat la interlocució barri-ajuntament:

«Jo en principi si hi ha regidors de districte, si hi ha coses, en principi ja ho han d'anar fent. Vull dir, ha d'haver una associació de veïns que vetlli, però en principi si l'associació de veïns ja va treballant i va demanant les coses no crec que hagin d'haver massa reivindicacions dels demés». [26:36].

Paula, veïna de Can Palet, nascuda al 1963. 7 d'abril de 2005.

A més, també s'ha passat de les reivindicacions de caire col·lectiu i comunitari des de les entitats a basar-se més en l'organització de serveis i activitats vinculades al lleure i a l'entreteniment, unes tasques que cada cop més han restat condicionades per ajuts econòmics i subvencions a través de convenis i, per tant, a una excessiva i restrictiva burocratització del fet de generar i impulsar accions i activitats en l'àmbit comunitari:

«Jo no sé altres centres cívics, però potser sí que promoció més la cosa cultura o la cosa lúdica i la cosa econòmica i la cosa solidària continua quedant sempre a través de la parròquia. I amb això sí que no hi ha distincions, perquè, en aquest moment, no sé si de 27 o 28 famílies que actualment s'ajuden a Càritas, potser 25 ón magrebines. I són del

barri? Sí, del barri, això sí. O sigui, una cosa que sí que ens demanen és que siguin del barri» [10:43].

Montserrat, veïna de Can Palet, nascuda al 1946. 29 d'abril de 2005.

«Tenen un pressupost que... els donen bastant però van per especular, aquest és el problema. Han estat cobrant cada any [...] ara com que no poden cobrar de la Generalitat ara ja no fan res i estan rebutjant... i ara ho tenen la meitat de temps tancat». [4:50].

Andrés, veí de Can Palet, nascut al 1916. 1 de febrer de 2005.

És a dir, l'administració pública no ha jugat un paper d'adaptació i de facilitació vers el propi dinamisme veïnal de cada barri, sinó que ha imposat un model genèric i burocràtic i ha facilitat l'entrada de serveis subcontractats i privats en matèries d'acció social i comunitària. S'imposen programacions d'activitats predefinides, amb el suport moltes vegades de l'administració provincial i autonòmica, on els interessos tècnics tenen més influència en què es farà als barris que no pas les pròpies realitats i necessitats del veïnat de cada lloc on es vol intervenir, produint-se un cert mercadeig d'activitats, recursos i productes que serveixen per tots els barris i totes les ciutats, i on es facilita l'entrada del sector privat a través de la subcontractació de serveis en l'àmbit públic i comunitari:

«Jo crec que [l']objectiu principal [de Districte Jove], a part d'educar i tot això, jo crec que hi ha gent que treballa amb valors i que s'ho creu, però el seu objectiu principal és que no hi hagi... és treure els nens del carrer, saps. Que els joves, els nens, no estiguin allà perdent el temps, tot i que és una tonteria, però bueno». [22:19].

Gonzalo, veí de Can Palet, nascut al 1983. 15 de març de 2005.

Tampoc podem passar per alt l'interès per part del poder polític dominant i hegemònic a la ciutat per controlar el teixit associatiu consolidat i, també, del de nova creació, malmetent la necessitat d'autonomia i espontaneïtat de les diferents expressions de l'associacionisme als barris:

«A Ca n'Anglada el PSC és un dels barris on més es nota i els que han tingut l'associació de veïns a les seves mans i són ells els que fan les coses que no haurien de fer. [Al president] el conec jo del tèxtil, estava al sindicat del tèxtil, van tancar la fàbrica on treballava ell i ho sé que és ell i lo que tenia a la fàbrica muntat. És que tenia una sèrie de comunistes allà que ara jo no sé per on paren, jo no els veig per cap puesto, és curiós. Tan, tan... tan d'això, tan revolucionaris que són que desapareixen, és curiós. Collons, a mi els revolucionaris d'aquest tipus no em van. A mi el revolucionari, pugui estar equivocat o no pugui estar equivocat, és el que està constantment donant batalla, [...] però el revolucionari que fa la revolució de boca però es va a dormir, d'aquests n'hi ha molts». [4:60].

Andrés, veí de Can Palet, nascut al 1916. 1 de febrer de 2005.

«L'Associació de Veïns de Can Palet no és una associació que tingui força, hi ha quatre gats i molt influenciats una mica pel tema polític de l'ajuntament. Els que hi ha al centre cívic són del mateix partit que està governant a l'ajuntament de Terrassa des de fa quaranta mil anys, i una mica van a fer-li el parabien i no ens posarem mai en contra. Llavors la força crec que arriba fins a un punt, però allà on pot ser mal no hi ha força, no hi ha força». [8:66].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

«Jo crec que està molt... és una associació de veïns molt morta, morta i que tendeix a reproduir les dinàmiques partidistes. És a dir, és una associació que es manté perquè els partits necessiten... perquè els ajuntaments necessiten un interlocutor i per l'interès de no abandonar-la per l'altra i, per tant, qui més qui menys hi mou alguna fitxa, de tant en tant. A part d'això, no els he vist gaire el pèl en gaires coses més. No sé, igual estic sent injust, però aquesta és la sensació que tinc». [27:28].

Genís, veí de Can Palet, nascut al 1979 . 22 de febrer de 2005.

En definitiva, no és estrany que veïnat dels dos barris expressi desafecció pels temes que tenen a veure amb l'associacionisme i la participació a una escala de barri però també de ciutat, o que el paper de les associacions de veïns hagi quedat desvirtuat i neutralitzat davant dels interessos de partits polítics hegemònics en les escales municipals:

«Perquè la gent no s'implica en res, ja t'ho estic dient. No s'implica per res. Jo vaig estar un temps implicada i vaig dir "ho sento molt. Estic farta de perdre el temps" i acabes dient "nena, que facin lo que vulguin». [8:50].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

«Els centres cívics van matar a les associacions de veïns. Van matar... es van absorbir o les van... diguem que les van absorbir, les van diluir [...]. L'associació de veïns ha passat al centre cívic i això és una altra cosa, vull dir, els espais són més dignes, tenen el seu despatx, és una altra història, ara ja estem més... l'associació de veïns està més assumida per l'ajuntament, per la institució. Potser està més institucionalitzada, i el tipus de reivindicació són més tèbies, més diluïdes». [2:62].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

La diferent instrumentalització que es fa des de l'administració municipal sobre temes d'interès col·lectiu també es denunciada a les entrevistes, on es torna a posar en evidència que hi ha temes sobre els quals es passa de puntetes, malgrat siguin claus en relació a la tasca per enfortir la cohesió social als barris i a la ciutat, i d'altres que es dona plena cobertura i recolzament, malgrat només es tracti d'inauguracions o nombre de persones usuàries d'un servei municipal:

«Aquí va [venir] tot el consistori quan es fa alguna cosa, ja saps... En canvi quan van haver-hi els problemes no es va presentar ningú de l'ajuntament. Allà no s'hi va presentar ningú de l'ajuntament, ara per a la inauguració de la biblioteca llavors va venir tothom. I és clar, saps que els interessa molt, estadística [...] i això és el que treuen als diaris».

Teresa, informant relacionada amb responsabilitats tècniques en equipament municipals al barri de Ca n'Anglada. 15 d'abril 2002.

«Ja fa un temps que es va constituir aquella comissió de Ca n'Anglada, on hi havia molta gent que voluntàriament va voler participar, es van fer uns treballs, es van arribar a unes conclusions i [...] bueno, jo vaig participar en aquella comissió en l'àmbit educatiu, educatiu i cultural. Va ser una comissió consultiva de cara a l'ajuntament, que va arribar a unes conclusions que va lliurar a l'ajuntament i a partir d'allà no sabem res més».

Fernando, informant vinculat a les escoles públiques del barri de Ca n'Anglada. 18 de novembre 2002.

Les opinions sobre la interlocució entre barris i ajuntament, i tenint en compte intervencions municipals que han generat un important debat públic a Can Palet i Ca n'Anglada, la podem considerar com clarament intervencionista de dalt a baix. La construcció del Centre Cívic Alcalde Morera i la Plaça de Can Palet, el projecte de la variant de la Nacional 150 al seu pas per Can Palet, el pàrquing a l'avinguda Barcelona o el conjunt d'actuacions per a la millora del barri de Ca n'Anglada a través de l'extingida societat municipal i el vigent Pla de Barris han estat i són actuacions que han comptat amb processos de participació i consulta veïnal però han generat insatisfacció perquè els projectes ja venien definits i el que es buscava era més una legitimació i un tancament de files entre entitats i ajuntament més que no pas una més clara definició dels projectes a través de l'experiència vital de ser veïnat de Can Palet o Ca n'Anglada:

«Jo sóc bastant crítica en això. Es vol fer molt, es vol... la gent tampoc diu... no és allò de "pues se'ns ha acabat la paciència", la gent traga i s'ha acabat. És això de la biblioteca, la biblioteca "bueno, tanquem la biblioteca i dos anys sense biblioteca", bueno no! fem alguna cosa. La biblioteca "la farem aquí, us està bé" tothom posant-hi pegues "jo vull no sé què" "jo vull no sé quantos..." "està bé, no?" "No!" "Sí, apa, ja està". Nosaltres podem dir que no i l'ajuntament ha de presentar el projecte, ens l'ha ensenyat, en teoria la sotmès a consens popular i ho dóna per consensuat quan nosaltres s'està dient que no». [6:109].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

Si ens centrem en el que avui s'entén com "participació ciutadana", en els darrers anys s'ha viscut una clara implantació de mecanismes per incentivar la intervenció veïnal en les polítiques municipals que es desenvolupen als barris. S'han creat institucions públiques i s'han generat recursos públics i humans exclusivament destinats a la implementació de processos participatius a barris i ciutats. La realitat és que s'ha generat una mena de necessitat sense tenir massa en compte quina és la realitat

quotidiana dels barris i de les persones que resideixen. Des d'un punt de vista general, i partir dels comentaris expressats en el treball de camp, és el veïnat i les entitats els que s'han d'adaptar a unes normes, a uns espais, a uns processos de participació que estan predefinits i pensats des d'instàncies que, en alguns casos, desconeixen la realitat social, cultural i territorial dels barris:

«Entrar en el centro cívico es como si... la gente que ahí allí se apoderan, como si aquello fuera... el hecho de que te den una sala, bueno, les ceden una sala que en teoría es de todos, y ya funcionan como si ese fuera el local, “es el local de nuestra entidad esta sala, que no entre nadie”, en plan privado. Entonces, depende de lo que quieras montar se enfadan. [Se necesita] un espacio para los jóvenes, pero que no sea el centro cívico, o sea que no sea ligado a unos horarios ni a los papeles». [16:26].

Iván, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1978. 22 de maig de 2003.

I pel que fa als processos de participació veient com moltes vegades són simples processos de legitimació o d'assentiment, estant ja definides les línies mestres del que es vol fer des de l'administració local, sense oblidar que el fenomen de la participació, en els darrers anys, ha suposat un nou mercadeig de serveis i iniciatives que poc tenen a veure amb els objectius que es diu que es persegueixen. No han estat poques les referències que consideren que diferents temes de barri tractats a través de processos participatius han esdevingut simples presentacions de projectes ja definits prèviament des d'instàncies municipals:

«Legalment havien de posar els plànols a exposició pública, però qui va als ajuntaments a veure els plànols? O sigui, assemblees pels barris per explicar-ho i per venir a portar-te el plànol i que l'arquitecte t'ho expliqui, que ho expliqui a la gent perquè ho entenguin, o facin una maqueta o alguna cosa això no es va donar. Així que no s'ha fet, s'ha fet de la manera que els ha semblat i aquest és un lligam que aquest tipus de democràcia no l'hem aconseguit encara, al menys aquí a Terrassa. O sigui, que l'ajuntament expliqui més bé el què va fer i sigui capaç de modificar-ho, perquè explicar “això ja ho tinc decidit, i es farà així, i ara us vaig explicar com ho faré” això no té gaire sentit, la gent ens hem cansat, això no és participació de res». [2:73].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

Una situació que es trasllada a espais concrets de trobada entre associacionisme i ajuntament, els consells de districte, uns espais merament consultius però que, en tot cas, tenen l'interès de ser bons mesuradors del que preocupa als barris:

«S'ha fet lo del Consell de Districte, ara estan fent lo dels pressupostos participatius, dius molt de cara a la galeria però en realitat jo sóc molt... discrepo molt. No m'acaba de convèncer. Potser voldria massa, o voldria més, però no m'acaba de convèncer la política municipal de cara als barris. Vius al centre i tens ajudes per rehabilitar façanes siguin o no interessants artísticament. Surts del quadrat marcat pel centre i no tens cap ajuda per rehabilitar façanes, vull dir, què passa, que el centre sí i els barris no? Enllumenat, renovem

l'enllumenat, comencen pel centre, els barris... l'enllumenat del centre estava bé, hi ha barris que dius "no ens hi veiem", però renoven el del centre, coses d'aquestes que piquen. Ara per exemple a Ca n'Anglada, la pasta que han abocat quan Les Fonts, aquí al mateix districte, es queixen de què tenen carrers per asfaltar o carrers sense clavegueram, i dius "que estic fent? Rebutant un carrer per fer-hi un pàrquing subterrani quan tinc un carrer sense asfaltar o sense clavegueram?", vull dir, coses increïbles, però Ca n'Anglada està de moda, de Ca n'Anglada es parla, i a Ca n'Anglada s'hi aboquen fons. Vull dir, que no és gaire coherent, ni estic gaire satisfeta». [6:110].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

En aquest sentit, el que creiem que està condicionant la participació veïnal en un i altre barri és el grau d'institucionalització dels espais associatius més dinàmics de Can Palet i Ca n'Anglada. Amb institucionalització dels espais associatius volem fer referència, estrictament, a la incidència cada cop més important de les estratègies i necessitats polítiques predominants al municipi sobre el teixit associatiu. En aquest context, es generen unes clares i diferenciades dinàmiques de treball entre entitats que estan molt implantades als centres cívics, que podríem considerar que tenen una molt més marcada sintonia amb les polítiques municipals predominants a Terrassa, i els ambients associatius que continuen la seva tasca fora del circuit municipalitzat dels centres cívics. Fem referència a experiències com el de la parròquia de Can Palet i, sobretot, el seu esplai:

«Perquè la gent [als centres cívics] hi treballa. I la gent tenim un defecte, quan treballem no fem les coses amb la mateixa il·lusió ni amb la mateixa vocació que quan ho fem, per exemple, aquí de voluntariat, i això es nota. La gent hi va a treballar, aquí si has de venir un dia fora d'hores véns, bueno, sempre véns a fora d'hores, si has d'estar-te aquí t'hi estàs, si has comptat que estaries dues hores i si t'has d'estar quatre t'hi estàs, si ha d'abocar tot el teu esforç ho aboques, i allà la gent hi va a treballar, fa la feina i se'n va a casa, mai hi posen ni les ganes ni la il·lusió que hi puguem posar aquí, jo crec que és més o menys això. I que sí que hi ha gent vocacional i que també ho farà encara que estigui cobrant, però la majoria de la gent el que busca és el sou a final de mes i poca cosa més». [6:49].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

I fem referència a la situació que en l'actualitat es viu a Ca n'Anglada. És en el cas d'aquest barri on les divisions entre el veïnat són més clares i visibles, arribant-se a la necessitat de crear una nova entitat veïnal, com l'Associació de Veïns per a la Millora de Ca n'Anglada, que és un contrapunt o expressa un posicionament diferent al defensat sistemàticament per l'Associació de Veïns de Ca n'Anglada. Es tracta d'un trencament veïnal en l'àmbit de la participació i l'associacionisme del barri arrel de les polítiques municipals que s'han vehiculat des de principis d'aquesta dècada a través de

la Societat Municipal per la Millora de Ca n'Anglada i després pel Pla de Barri [veure Annex B-7]. Aquest trencament veïnal és fruit de la institucionalització tan marcada que viuen algunes entitats associatives que tenen una incidència directa en la legitimació dels processos d'intervenció i transformació del barri però, al mateix temps, mostra una altra cara, la d'una expressió de l'associacionisme del barri que entronca directament amb el passat recent, amb la tradició d'autoorganització veïnal, que també es reflecteix en d'altres ambients associatius del barri, com en el cas ja esmentat de Ràdio Kaos.

Al mateix temps, en l'associacionisme de barri també s'han posat de manifest d'altres realitats que tenen més a veure amb problemàtiques internes. Els barris són àmbits on bona part de les persones es coneixen o es reconeixen, i es generen personalismes o conflictes personals que també han marcat el dia a dia de l'activitat associativa d'un i altre barri. En el que han coincidit persones entrevistades ha estat en deixar clar que, en general i al llarg dels anys, el veïnat s'organitza i es mobilitza quan les problemàtiques i les necessitats afecten directament, combinant-se un interès personal i treure'n quelcom satisfactori, però a través de l'organització col·lectiva:

«Clar que els interessava tenir una escola a allà, és que és de sentit comú que els hi pot interessar i aconseguir una plaça. Però deien “escolta, què m'hi jugo jo?” i tu “tal, qual” i després “aquests de la política tal i qual”».

Roger, informant relacionat amb la lluita veïnal al barri de Ca n'Anglada fins als anys setanta. 1 de juliol 2002.

En tot cas, es tracta d'una dinàmica on unes persones poden entendre que guanyen i d'altres que perden, com ha passat en diverses experiències de lluita col·lectiva en els darrers temps en un i altre barri. Aquesta és una realitat que genera insatisfacció, contribuint de nou a aquesta desafecció sobre els temes que tenen a veure amb l'associacionisme i la participació a una escala de barri però també de ciutat.

Un aspecte curiós, però que creiem rellevant, és la sensació que hi ha barris més mimats que altres per part dels diferents governs municipals terrassencs. Ha estat veïnat de Can Palet el que ha remarcat que Ca n'Anglada es veu com un barri on ha existit una major atenció i intervenció de l'administració local en comparació a d'altres barris ja consolidats:

«Les escoles, a veure, el Salvans està fent tasques d'intentar fer punts de trobada, amb jornades de pares on expliquen cadascú la seva cultura, les seves tradicions, aspectes culinaris, trobar-li una mica la punta i intentar que es relacioni. Intenta que l'AMPA també s'hi posin altres col·lectius, i cursos de català per les mares immigrades, bueno, mares i pares, però hi acaben anant les mares. I és un espai, potser, que s'intenta treballar, però des de... llavors veus que des de tot lo que seria institucional costa molt que es treballi aquest aspecte, tot abocat a Ca n'Anglada, perquè van tenir el conflicte i aquí no l'hem tingut, però que s'hi hauria, jo crec, d'abocar una mica més, perquè encara que no hi hagi conflicte allò... conflicte vist i que arribin a les mans, la gent s'ha de poder relacionar, conèixer i trobar. [..., i suport de l'administració local] cap ni un, "molt bé, feu-lo". Va ser un aplaudiment, un copet a l'esquena però ja està, però no hi ha més. No hi ha més col·laboració. Si haguéssim sigut Ca n'Anglada sí. Ca n'Anglada tot lo de l'esplai diari i... amb tot això han tingut el suport administratiu que ha volgut i més. Però bueno, això és Can Palet». [6:14 i 6:70].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

Que en el barri de Ca n'Anglada existeix una sobreconcentració de serveis, sobretot arrel dels episodis violents de 1999, és una opinió recurrent a les entrevistes:

«En Ca n'Anglada hay una concentración de servicios porque todos tienen miedo de Ca n'Anglada, los proyectos y todos están en Ca n'Anglada, la mayoría, aunque ahora los quieren hacer en otros barrios, pero es verdad que aquí hay más trabajo que en otros barrios».

Amal, informant, vinculada als serveis municipals de mediació. 25 de febrer de 2002.

I des d'instàncies municipals també es posa de relleu consideracions semblants, diferenciant el cas de Ca n'Anglada de la resta de la ciutat, però afegint el paper que també juguen els mitjans de comunicació en aquestes percepcions:

«No solamente l'entramat social és diferent, probablement, i jo moltes vegades dic, un costipat a la resta de la ciutat vas al CAP i té donen una medecina i et treuen l'encostipat i un costipat a Ca n'Anglada és una epidèmia. I a sobre els mitjans de comunicació exploten aquest fet. Quan hi ha un tema de convivència a Ca n'Anglada, dona la sensació que el morbo de vendre el producte existeix allà, i quan és a Can Palet no».

Eugenio, informant vinculat al govern municipal de la ciutat. 7 de juny de 2005.

D'altres persones remarquen que històricament, com ja hem dit en anteriors apartats, Ca n'Anglada era un barri que mobilitzava més al veïnat que no pas el de Can Palet, suposant que persones íntimament vinculades a la lluita veïnal i política en aquest barri optessin per desenvolupar aquesta tasca fora de Can Palet i en altres barris de la ciutat, com el de Ca n'Anglada:

«La gente que nos movíamos y que luchábamos públicamente aquí en Can Palet no ha sido mayoritaria, por ejemplo como en el ambiente que ha habido en Ca n'Anglada, porque la gente aquí con inquietudes sociales casi-casi nos hemos ido luchando uniéndonos con otra gente, no en nuestro propio barrio sino en los barrios limitrofes».

Alberto, veí de Can Palet, nascut al 1949. 12 de juliol de 2005.

Des d'una mirada més analítica de darrers fets que han generat conflictivitat al barri de Ca n'Anglada, caldria situar els incidents de 1999 i, sense tenir relació, les darreres manifestacions en contra de la zona blava a l'interior del barri, essent totes dues exemples d'expressions veïnals organitzades, en un sentit i en un altre. Malgrat que el primer succés és lamentable i s'ha de condemnar, no s'ha d'obviar que per determinats sectors del barri va servir de justificació per reclamar l'atenció i intervenció municipal. I el segon succés, és una mostra satisfactòria i positiva de com l'autoorganització veïnal pot incidir en els afers col·lectius del barri. Malauradament, des de l'Ajuntament s'ha estat més sensible al primer succés, sense que es reconegués públicament en el seu dia el caire racista i xenòfob de les agressions on va participar veïnat del barri i, en canvi, s'ha tendit a la criminalització de les mobilitzacions i veïnat que es manifesta en contra de la zona blava. No s'ha de passar per alt la importància que en el mapa electoral de Terrassa ha tingut sistemàticament el barri de Ca n'Anglada, sobretot pel partit que ha dominat majoritàriament els diferents governs municipals, el Partit Socialista de Catalunya, un barri amb una important massa electoral, que majoritàriament sempre ha votat al PSC, fent del barri un clar artífex de majories absolutes i, en general, dels bons resultats d'aquest partit polític a Terrassa. I el joc d'aliances entre Ajuntament i determinades entitats del barri cal analitzar-ho, també, des d'aquesta realitat.

5.3.2. La vida quotidiana en relació a les formes de participació institucionalitzada.

Amb aquest panorama de crisi, però també d'oportunitats, per a la democràcia directa a una escala de barri i de ciutat se sumen nous models de vida on les mobilitats són més complexes i els espais són més efímers que en el passat recent i, sobretot, la manca de conciliació entre horaris i jornades laborals i espais i actes destinats a l'associacionisme i la participació. Han estat diverses les persones entrevistades, on destaca el cas de persones immigrades, que mostren interès per participar en els afers col·lectius dels barris però es veuen mancats de possibilitats per fer-ho fruit de la manca de temps o la necessitat d'adaptar-se elles a horaris i dies i no a l'inrevés:

«Sí que me llaman siempre, pero el tiempo no me deja. A veces, a la noche, hacemos una reunión o una fiesta pero la mayoría trabajan, ¿sabes? no todas las personas tienen tiempo. Los domingos, a veces, llaman, pero la gente no va mucho, no van muchos, porque el tiempo no les deja [...]. No tenemos el tiempo, un domingo que tienes, descansar en tu casa, relajarse, hablar con la familia, después te vas otra vez a currar el lunes. Tenemos

asociación pero la gente no va muy sobrada. Si sobrara tiempo todos vamos para poder informarnos bien, para poder saber los que estamos aquí, así podemos estar todos bien». [13:30].

Djibo, veí de Can Palet, nascut al 1979. 21 de juny de 2005.

La manca d'informació i de comunicació es veu com un clar fre a la participació de les persones en els afers col·lectius i de ciutat, tractant-se d'un aspecte que hauria de ser protagonista en la tasca que desenvolupen les administracions públiques als barris. Hi ha persones que deixen clar que elles donarien la seva opinió en temes de barri, però que el fet que no li arribi informació de l'actualitat del barri ni de com i on poder fer-ho fa que no ho facin, sobretot assenyalant que no els hi arriba informació de les associacions de veïns:

«Es diu molt de parlar de participació ciutadana però llavors mai et diuen com has de participar. Si fan alguna cosa no t'avisen o ho diuen molt poc, a veure, un exemple, els plens municipals són públics i la gent, de fet, només hi va quan hi ha alguna protesta veïnal a fer gran, perquè tampoc saps mai que debaten en aquell ple, perquè només ho publiquen en un ban de l'ajuntament. Aquí, per exemple a Terrassa, que hi ha un diari de Terrassa com és el Diari de Terrassa, doncs almenys podia sortir els plens, quan les associacions de veïns surten i fan una concentració, o quan fan alguna cosa. Jo penso que... que llavors una altra cosa és que la gent després hi participi, però almenys s'hauria de fer més públic la participació, llavors ja dependrà de la gent de participar o no participar, que potser igualment no participa, però, bueno, almenys ja no tindran tantes excuses com les que t'estic donant jo ara». [12:62].

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977. 1 de febrer de 2005.

«No són els adequats, perquè simplement, si alguna vegada hi ha una reunió de l'associació de veïns jo no sé quan és. Jo si vull implicar-me, vull ser part de l'associació de veïns, vale, suposo que tinc que anar aquí al centre cívic, però no ho sé segur. Si fan alguna reunió mensual o setmanal no tinc ni idea de quan és. O sigui, tindria que anar directament jo al centre cívic a informar-me i després, a partir d'aquí, ja veuríem. No faciliten la feina, els que no estan a dintre diguéssim que no se n'assabenten de gairebé res». [18:46].

Santi, veí de Can Palet, nascut al 1975. 9 de març de 2005.

Si ens fixem en els comentaris entorn a la participació de les dones a través del món associatiu, es destaquen els avenços en organització i representativitat, però també es critica que moltes entitats de dones s'hagin creat per reproduir el rol submís a les tasques domèstiques oblidant el contingut reivindicatiu i de canvi social del feminisme i la lluita per la igualtat entre homes i dones. Tampoc s'ha d'oblidar que moltes entitats referencials de dones han sorgit de reduïts grups promotors molt sensibilitzats però amb poca implantació als barris, una realitat que també ha incidit en la proliferació als barris dels anomenats "grups de dones":

«Així com a mi, quan era regidora, em va venir una mestra d'adults amb un grup de dones i diu "no sabem el que volem fer, però volem trobant-se i tenir el nostre espai. Vinga, la ciutat ens posa un local a disposició i farem el Casal de la Dona?" "val", allavorens sí, vam posar un local, jo em vaig bellugar aquell moment, que no em tocava, no era ni l'educació ni la de serveis socials, no hi havia regidoria de la dona en aquell moment, però bueno, vaig posar el local a disposició i es van començar a trobar i es van muntar com a associació. I allò va generar un grupuscle que elles mateixes van veure que no anirien les dones en aquell local, anirien si eren molt de la idea d'aquella que anava al davant, però que en canvi, si en els diferents centres cívics s'anaven muntant grups de dones sí que es faria, però va ser una cosa, en aquí, en el cas concret de tot arreu, va ser allò, buscar les persones que tindrien ganes de fer això. No va ser tant a la inversa "nosaltres volem..." no, no. Com que va coincidir amb l'obertura dels centres cívics es van buscar espais que elles poguessin ser-hi». [23:36].

Georgina, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1945. 15 d'abril de 2005.

Actituds més combatives són les que expressen algunes dones que han volgut canviar dinàmiques de marginació de la dona com en el cas de la no inclusió en els equips directius de les associacions de veïns, però on destacaríem una actitud de més posicionalitat i conflicte seria en un ambient que es va conèixer directament com va ser el de la parròquia de Sant Josep al barri de Can Palet, on un paper més actiu de la dona es justifica pel fet d'estar en un ambient de marcades restriccions en l'àmbit de la igualtat entre homes i dones:

«A la parròquia som molt conscients, suposo perquè també som majoria i perquè... a veure... hi ha molta... la dona que s'implica a l'església és una dona lluitadora perquè, clar, la dichosa església és totalment masculista i has d'estar sempre "escolta hi som, i si l'església existeix és gràcies a nosaltres" i, a veure, si ja t'ho mires des de la fe profunda dius "a l'evangeli no hi ha cap discriminació a la dona" i has d'estar sempre recordant i picant sobre ferro fred perquè l'efecte és nul o poquíssim. I llavors la dona precisament és molt lluitadora en aquest aspecte, a no ser segons quins sectors molt conservadors, i suposo que això també marca». [6:58].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

També es recorda que en espais referencials de participació, com pel cas dels consells de districte, la representació majoritària és d'homes. En aquest sentit, és deixa molt clar que participar no és sinònim d'autonomia i poder de decisió, sobretot en el cas de les dones, i es recorda que la majoria de dones tenen en els espais de trobada quotidians els seus àmbits de trobada i no en espais institucionalitzats, un aspecte que caldria tenir molt en compte a l'hora de desenvolupar polítiques d'igualtat, participació i de no discriminació per raó de gènere.

En el cas de la població nouvinguda d'origen estranger, es reconeix que hi ha associacionisme a escala de ciutat però és molt escassa la implicació a una escala de barri, essent els espais de trobada quotidians els àmbits de relació habituals, com hem comentat abans pel cas de les dones. Les entitats que es creen solen tenir una clara dependència d'un reduït nucli fundador, per la qual cosa la seva debilitat per mantenir-se és molt alta, però no s'ha d'oblidar que és un aspecte també identificable en l'associacionisme autòcton:

«La asociación es Rombhe, lo llaman Rombhe, que digamos que es fomentar toda la cultura no sólo de Guinea sino lo que es un colectivo concreto que son los Ndowé, que corresponde a los catalanes dentro de España, pues es una cosa parecida. Los Ndowé fomentan su cultura... pues ésta es la asociación. Esta asociación la crearon mis tios cuando vinieron, que ahora hace treinta años que vinieron aquí, la crearon y su objetivo era fomentar y continuar la cultura que habían dejado, que no lo pierdan. Y, a parte de eso, pues enseñarlo a sus hijos, porque todos los hijos son nacidos aquí y no saben y no han ido nunca a Guinea y tampoco no... digamos que la cultura la viven de otra manera, y el objetivo de esta asociación era tener esa continuidad, fomentar tanto el baile... y que vean, que participen ellos también y se ha llevado a cabo hasta hace un año que la asociación no pudo continuar y no sé qué pasará. Pero bueno, mi participación allí es... hay veces que, pues eso, si tienes que escribir algún cuento, algún escrito o colaborar pero poca, no voy mucho por falta de tiempo, no acudo mucho, sólo en momentos puntuales cuando realizan el aniversario, cuando hacen bastantes actos entonces voy, lo veo todo y lo grabo. Pero participar activamente no». [15:49].

Uhuru, veïna de Can Palet, nascuda al 1982. 28 de febrer de 2005.

En relació a aquests col·lectius, tampoc s'ha d'oblidar que els equips directius de moltes entitats no faciliten o són poc favorables a l'entrada i participació de persones immigrades, encara que això va per zones, reconeixent-se que en barris on la immigració no és molt massiva hi ha més facilitat perquè s'incorporin:

«Les zones on hi va més massivament gent de fora, que de per si estan més degradades, és més complicat. En canvi, les zones on no és tan massiu i les zones que no estan tan degradades la situació és molt més fàcil. Això és una obvietat, però és que és així. El que m'arriba és això, sí, sí. I la incorporació al teixit associatiu no es dona. Perquè el teixit associatiu, bàsicament associació de veïns, amb aquella associació de veïns fins ara no s'ha pogut donar ni l'entrada d'aquests ni de cap altres». [19:41].

Carles, veí de Can Palet, nascut al 1957. 15 de novembre de 2004.

I malgrat hi hagi persones que considerin que existeixen els mateixos mecanismes de participació i associacionisme que pel conjunt de la població, s'han recollit casos en què dones d'origen marroquí expressen les dificultats amb les que es troben per engegar projectes propis, amb reticències tant del veïnat com de l'administració local:

«Hacemos clases para los mayores, que no saben escribir, y también para los niños. Pero tenemos este problema, como nos encontramos en casas, los vecinos no quieren. [Y en el ayuntamiento] no nos ayudan, no quieren. [Khadija] Si no tienen un entidad no se puede. Desde el ayuntamiento si fueran una asociación sí, pero como todavía no están tan organizadas, todavía no». [31:27].

Aisha, veïna de Can Palet, nascuda al 1979. 19 de gener de 2006.

Sense oblidar les reivindicacions veïnals que s'han exposat a l'inici del capítol, no volem passar per alt experiències i realitats que mostren com encara és des dels barris que es té la iniciativa, ja sigui des de fora dels mecanismes oficials i institucionalitzats com des de dintre, sense oblidar que encara la mobilització i autoorganització veïnal continua donant els seus fruits i condicionant les polítiques i les intervencions municipals en els barris, i que les associacions de veïns poden ser instruments d'acció i participació directa del veïnat:

«El barri canvia, qualsevol barri canvia, es canvia i millora quan els veïns estan associats i lluiten tots per un canvi, per una societat millor, pel barri. S'hauria de fer des d'allà, primer que la gent faci arribar les queixes a l'associació de veïns, que no sé si es fa, no ho sé, perquè tinc la sensació que sempre són els mateixos. I després que l'associació de veïns sàpiga tractar amb l'ajuntament». [22:44].

Gonzalo, veí de Can Palet, nascut al 1983. 15 de març de 2005.

Any rera any s'han vingut celebrant festes majors de barri i són mecanismes que ajuden a identificar-se amb els barris i a generar més confiança i coneixença entre el veïnat. El que cal evitar és la monopolització de certes actituds molt tancades, com pel cas de les darreres edicions de la festa major de Ca n'Anglada, on les exigències de determinat veïnat eren assumides pel govern municipal, militaritzant-se l'espai públic i evitant que persones novingudes s'incorporessin amb normalitat a les festes del barri o, més recentment, evitant que teixit associatiu del barri pogués tenir presència a l'espai públic durant aquestes assenyalades dates. Aquesta ha estat una realitat molt diferenciada a la viscuda a Can Palet, on des d'un primer moment el teixit associatiu consolidat del barri ha implicat a persones novingudes i col·lectius formats per la immigració estrangera resident al barri i a la ciutat per fer de la festa major una expressió més de la realitat quotidiana que es viu al barri.

Mirar de reactivar les reunions d'escala va ser una proposta ja realitzada a la tesina de l'any 2004. Es tracta d'una aposta per recompondre els espais de participació veïnal des de l'àmbit més bàsic, però primordial, el de les comunitats d'escala dels blocs

d'habitatge. Aquesta proposta a Terrassa s'ha anat aplicant, a través d'un projecte tutelat per Creu Roja a partir del Pla de Barris, donant els seus fruits, ja que més que d'una mediació s'ha tractat de donar suport a les comunitats de veïns i veïnes per mirar d'incentivar la coneixença mútua i intensificar les relacions quotidianes entre persones que conviuen en un mateix edifici, sense oblidar la vessant informativa i divulgativa d'aspectes bàsics relacionats amb les comunitats de veïns i veïnes, amb els seus drets i deures. Però volem destacar que la importància de les reunions d'escala ha estat exposada de forma espontània en diverses entrevistes:

«La gent lo que ha de fer, per mi, la meva opinió, és que s'han de comunicar [...]. Sempre hi haurà diferents opinions en alguns temes oi, però bueno, el discutir-ho i això és positiu, jo ho trobo positiu, cent per cent, [...] per exemple en un bloc si tu vols, poder alguna vegada s'estiren dels cabells entre ells perquè uns volen una cosa i els altres volen una altre, i sempre hi ha el tira-i-afluixa, però bueno això és lògic que hi hagi amb uns veïns que bueno, que hi hagi 20 o 30 veïns, 8 o 10 o 12 pisos en un bloc, i que bueno, i que no tots coincideixen [...]. Però, ara, que és positiu sí, vaja, hi ha de ser, ha de ser positiu». [20:49].

Arnau, veí de Can Palet, nascut al 1930. 19 de maig de 2005.

Cal mirar de treballar perquè els barris tornin a pensar i discutir sobre projectes de barri, sobre documents reivindicatius que siguin vertaders plans de propostes i actuacions, com es va arribar a fer als anys setanta. Per tal de fer-ho possible el que cal transformar és el funcionament de la política municipal, passant de controlar, promoure i gestionar agendes, activitats, subvencions i programes a ser més una estructura municipal de suport i facilitació de la tasca associativa i veïnal en l'àmbit de les necessitats i demandes col·lectives. No és el mateix dir "avui per dinar de primer hi ha amanida, de segon carn i, de postres, un iogurt" que dir "per avui i la resta de dies aquí teniu la cuina amb tots els estris, infraestructura i aliments necessaris per fer-vos el dinar". Sense oblidar, però, que les persones des de ben jovenetes han d'estar familiaritzades amb l'interès pels temes comunitaris i de participació en la realitat que les envolta, on l'entorn familiar i social i àmbits com el de l'escola pública cal que juguin un paper coordinat en la tasca per fer del jovent persones crítiques i responsables vers els afers col·lectius, en valors col·lectius. Sense oblidar, tampoc, que quan s'arriba a l'edat de treballar cal que les estructures productives facin possible viure més enllà de l'àmbit laboral. Sinó, el que estarem fent és una participació generadora de despesa pública i de frustració social, és a dir, tot el contrari del que hauria de suposar la participació.

Recapitulació

L'anàlisi de les necessitats i demandes expressades per veïnat d'un i altre barri ha tornat a posar de manifest la necessitat per dedicar els esforços en polítiques socials i comunitaris, és a dir, una mateixa consideració que ha sortit en el debat sobre la integració de la població nouvinguda que hem tractat en l'anterior capítol. En aquest sentit, es posa de manifest una certa disfunció entre el que vol el veïnat i el que fa l'administració local, malgrat tinguin coincidència en la necessitat d'aquestes polítiques, ja que són les formes, els mètodes i els resultats els que distancien a veïnat i administració municipal. Aquest distanciament està motivat per les polítiques que s'implementen i imposen de dalt a baix, sense oblidar el context de desmobilització i neutralització del veïnat autoorganitzat, induïda des dels poders polítics hegemònics, ni el paper del sector privat en la influència directa de polítiques no només urbanístiques i infraestructurals, sinó també en les de caire social i comunitari. En tot cas, tampoc s'ha de passar per alt que, malgrat que s'hagi generat polèmica en determinades actuacions en un i altre barri, hi ha un ampli consens en valorar positivament les intervencions en matèries de serveis i equipaments municipals que s'han desenvolupat a Can Palet, més condicionades per les necessitats de ciutat, i a Ca n'Anglada, més condicionades per les demandes internes del barri.

En una darrera part, el tractament de la interlocució entre barris-ajuntament ha servit per confirmar aquesta disfunció entre polítiques municipals i demandes veïnals, analitzant més detingudament la raó d'aquesta anomalia a través de l'ús que se'n fa de la participació des de l'ajuntament, un ús que no facilita ni reconeix l'autoorganització veïnal ni la participació directa, un aspecte que va ser clau per entendre la interacció que als anys setanta va haver-hi entre partits polítics i sindicats antifranquistes i la lluita veïnal als barris a través de les associacions de veïns. En tot cas, les reivindicacions veïnals, juntament amb expressions actualment existents d'autoorganització i d'autogestió associativa, són mostres de vitalitat en aquest àmbit que tornen a enllaçar amb aquest passat recent de participació directa en els afers col·lectius dels barris i la ciutat.

6. ESPAIS PÚBLICS I VIDA QUOTIDIANA A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

6.1. LA XARXA D'ESPAIS DE TROBADA A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

6.2. PROBLEMÀTIQUES SOCIALS ALS BARRIS EN RELACIÓ ALS ESPAIS PÚBLICS.

6.3. QUOTIDIANITAT I VIDA DE BARRI A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

Recapitulació.

6. ESPAIS PÚBLICS I VIDA QUOTIDIANA A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

El tractament analític del treball de camp l'iniciàvem amb un capítol dedicat a la construcció històrica dels barris de Can Palet i Ca n'Anglada que ha donat pas a l'anàlisi de l'actualitat a través, en primer lloc, de la identitat de barri i dels imaginaris socials que s'expressen en un i altre barri, amb aspectes coincidents però també diferenciats. En segon lloc, l'actualitat l'hem tractat des del punt de vista de les relacions entre barris i Ajuntament, amb un interès central per conèixer la participació, organitzada i no organitzada, del veïnat en relació a les polítiques municipals i les demandes veïnals, obtenint, de nou, realitats coincidents i divergents. I arribats i arribades a aquest sisè capítol, l'actualitat passa a ser analitzada des del punt de vista de la quotidianitat més espontània, la que s'ha pogut seguir des de diversos espais públics i de trobada, analitzant les presències i les absències que hi tenen lloc, tenint en compte tant espais oberts com tancats i els espais que tradicionalment s'han distingit entre públic i privat.

L'interès original en la recerca era l'anàlisi de la vida quotidiana en dues places de barri, però ja hem advertit de les derivacions que finalment ha tingut el treball de camp, passant a tenir en compte la quotidianitat en una escala de barri. Aquesta concepció més ampla i integral ens portarà, primer, a tractar dos espais concrets, les dues places en les que es va desenvolupar l'observació sistemàtica, interrelacionant la informació obtinguda amb les opinions del veïnat entrevistat i les dinàmiques socials que s'han observat al llarg del treball de camp. En segon lloc, analitzarem la xarxa d'espais de trobada i relacionals per on transcorre la quotidianitat a un i altre barri i les problemàtiques que, en general, es donen en relació als espais públics i de trobada. El capítol es tancarà amb el tractament de la vida quotidiana a Can Palet i Ca n'Anglada, prestant una atenció especial als aspectes que condicionen l'estructuració social i espacial de la quotidianitat als barris.

6.1. LA XARXA D'ESP AIS DE TROBADA A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

El desenvolupament del treball de camp a través de la quotidianitat en una escala de barri ha fet possible que arribem a un tractament integral de l'ús de diferents espais que han enriquit la concepció tradicional i inicial d'espai públic. El material sobre el que s'ha treballat en aquest apartat prové tant de les entrevistes en profunditat, com de les observacions sistemàtiques no participants i de la immersió en la vida quotidiana d'un i altre barri, uns recursos metodològics que han fet possible una aproximació més rica i més coherent respecte els llocs relacionals i de sociabilitat existents en les dues àrees d'estudi.

6.1. 1. La Plaça de Can Palet i la Plaça de Ca n'Anglada.

El treball de camp a les places de Can Palet i de Ca n'Anglada cal entendre'l com un complement més en l'anàlisi de la vida de barri per una i altra àrea d'estudi, partint en primer lloc de l'anàlisi del tractament que han fet les persones entrevistades de les dues places i, en segon lloc, introduir el material generat a través de l'observació no participant i sistemàtica que es va fer pel cas dels dos espais. La informació generada ajuda a entendre la importància d'aquests dos espais per a la vida de barri en una xarxa d'espais més àmplia, diversa i complexa, i també per veure les pautes d'ús que es generen i que poden ser comparables i relacionables amb els casos d'altres barris i ciutats.

Imatge 30. La Plaça de Can Palet.

Font: elaboració pròpia, 14 de maig de 2005.

Imatge 31. La Plaça de Ca n'Anglada.

Font: elaboració pròpia, 12 novembre de 2002.

6.1.1. 1. Les opinions veïnals sobre les dues places a les entrevistes.

Uns espais emblemàtics.

Quan repassàvem la història social i territorial dels dos barris ja hem fet referència a la lluita pels espais públics, on les places de Can Palet i Ca n'Anglada han estat les referències més destacades. Pel cas de la Plaça de Ca n'Anglada la seva significació traspasa les fronteres del barri, ja que el paper que va jugar en l'àmbit de la lluita veïnal, sindical i política en contra de la dictadura franquista li va comportar un reconeixement a escala municipal i comarcal, coneixent-se popularment com "la plaza del cura" o "la plaza roja". En tot cas, una i altra plaça són referencials des del punt de vista de l'escala de barri i en la informació obtinguda a les entrevistes destacariem la idea que ambdues places són espais emblemàtics i neuràlgics, amb un important significat des del punt de vista simbòlic i social, és a dir, són espais amb els que s'identifiquen les persones i també faciliten la trobada i les relacions socials:

«La plaça d'ara del centre cívic per exemple és molt significativa per mi, és davant de casa, allà hem fet concerts reivindicatius, s'han fet les festes majors, hem petat la xerrada a l'estiu, encara que no estiguessin els pares, xerrant, vull dir, hem estat des de... des que tenia 18-19 anys hi és, i és significativa». [6:92].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

«La plaza de Ca n'Anglada siempre ha sido un punto de encuentro entre los vecinos, y evidentemente ha sido el punto de encuentro por excelencia [...]. Yo siempre la he conocido como la plaza del cura, luego cuando era más grande pues ya te explican un poco, que aquello era la plaza roja. Se llamaba la plaza roja porque se hacían bastantes mítines, luego en la época franquista la gente más de izquierdas o de progreso o que estaban en contra de la dictadura, se reunían, luego el cura que había era bastante de

izquierdas. Se reunían en la iglesia, claro siempre ha sido también el punto de encuentro, la plaza, enfrente de la iglesia». [23:28,33].

Rodrigo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1973. 23 de maig de 2003.

Uns espais reflex de la societat.

El veïnat entrevistat ens ha descrit també els col·lectius socials i les activitats que han observat o que consideren més característics, essent aquestes construccions materials un escenari on s'ha representat la vida en si mateixa, on presències i situacions són, bàsicament, una combinació complexa d'aspectes com la classe, el gènere, l'edat o la identitat. Destacaríem la descripció general de les presències segons franges horàries, destacant la preeminència de la gent gran als matins i migdies, la de la canalla a les tardes, i la de joves i persones immigrades als vespres i nits:

«Aquestes dues places, com t'he comentat, normalment durant el dia estan ocupades habitualment, o usades, o sigui, l'ús que tenen és de gent gran, sobretot els que la utilitzen, la de Can Palet, a part d'estar el centre de dia de gent gran, hi ha molta gent prenent el sol, i la de la Immaculada, sobretot, és al·lucinant la gent que hi ha allà assentada i xerrant [...]. I aquestes dues places per la tarda s'omplen de gent jove, sobretot de mares, pares i nens. I per la nit sobretot la del final del carrer Colom, amb el carrer Bages, s'omple de gent jove, i sobretot dissabte i diumenge d'una gent jove determinada [...], i aquí també a la de Can Palet també a la tarda es veu una mica d'ambient així de grupets de joves de quinze, setze, disset anys pues fent-se un cigarro o xerrant». [12:4].

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977. 1 de febrer de 2005.

«Sobretot pels matins, és lògic, els nens estan a classe i qui els utilitza són els jubilats i la gent gran, però això a totes les places, perquè no hi ha nens. A les tardes, doncs sí, els nens van a jugar, sobretot a última hora la presència majoritària és d'immigrants, no sé perquè, però bueno». [18:28].

Óscar, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1979. 23 de maig de 2003.

Imatge 32. Avis a la Plaça de Can Palet.

Font: elaboració pròpia, 12 de maig de 2005.

Imatge 33. Avis a la Plaça de Ca n'Anglada.

Font: elaboració pròpia, 10 d'octubre de 2002.

Imatge 34. Canalla a la Plaça de Can Palet.

Font: elaboració pròpia, 12 de maig de 2005.

Imatge 35. Canalla a la Plaça de Ca n'Anglada.

Font: elaboració pròpia, 3 d'octubre de 2002.

Pel que fa als grups socials que es perceben com a majoritaris a les places de Can Palet i de Ca n'Anglada, no difereix gens de les pautes socials i territorials que tractarem més endavant en relació als espais públics en general, on la divisió sexual del treball i els condicionants de gènere, combinada amb aspectes com l'edat o la proximitat a l'espai, condicionen les presències i usos d'aquests dos espais:

«Penso que va per edats, la gent gran està allà a la plaça assentada en els bancs i la gent petita està als gronxadors i jo com que no sóc ni gran ni petita i tinc d'altra feina doncs no tinc temps per estar a la plaça, penso més que és una qüestió de temps o d'edat». [27:16].

Carla, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1978. 21 de març de 2002.

Tant pel cas de Can Palet com de Ca n'Anglada, les persones entrevistades destaquen la presència de gent gran i canalla acompanyada, sobretot, per dones:

«Vaig per la tarda, a la nit gairebé mai, de cinc a set està a tope, clar perquè hi ha les escoles al costat, i surten del col·le i amb les mares hi van. A aquesta hora intento no anar tant perquè no trobes cap banc per seure, però al matí, algun dia que he tingut festa, que surto al matí, està molt bé, si fa bon dia s'està molt bé a la plaça. Hi ha moltes mares, jo trobo moltes mares, així grupets de mares que es coneixen de portar els nens al col·le, i els nens estan allà jugant i elles aprofiten per parlar o menjar pipes». [13:18].

Helena, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1976. 14 de maig de 2003.

«El que he vist ha sigut pues... persones grans i crios petits. Sobretot aquí al centre cívic». [9:30].

Àngela, veïna de Can Palet, nascuda al 1952. 19 de maig de 2005.

Imatge 36. Mares acompanyant a la canalla a la Plaça de Can Palet.

Font: elaboració pròpia, 10 de maig de 2005.

Imatge 37. Mares acompanyant a la canalla a la Plaça de Ca n'Ànglada.

Font: elaboració pròpia, 1 d'octubre de 2002.

En tot cas, la presència d'homes visitant les dues places amb criatures és una imatge que cada cop es dona més, encara que de forma minoritària, sobretot durant els caps de setmana, com comenten algunes mares entrevistades:

«[Adela] *El fin de semana salen más padres...* [Gloria] *los domingos por la mañana...*
[Silvia] *sí, bueno, el fin de semana está todo el día el parque lleno de críos prácticamente, en verano desde la mañana hasta tarde...* [Adela] *pero que suelen salir más los padres...*
[Silvia] *nooo, en la zona donde yo vivo son las madres...* [Gloria] *pués en la plaza del*

cura sí que se ven más padres los domingos por la mañana. [Adela] “Saca a los niños que yo tengo que hacer la faena”. [Silvia] Pues en la plaza que yo vivo salen los niños solos, los más mayores, y luego los pequeños pués siempre con las madres. A ver, a veces hay algún padre, pero por lo general somos la gran mayoría madres, los padres no se quedan en el parque con los críos». [3:39]

Adela, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1969. 16 de desembre de 2002

Gloria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1965. 16 de desembre de 2002.

Silvia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1968. 16 de desembre de 2002.

Imatge 38. Pares acompanyant a la canalla a la Plaça de Can Palet.

Font: elaboració pròpia, 12 de maig de 2005.

Imatge 39. Pares acompanyant a la canalla a la Plaça de Ca n'Anglada.

Font: elaboració pròpia, 3 d'octubre de 2002.

Sobre els usos més característiques que han destacat les persones entrevistades, el que sovintaja són dues visions compartides per les dues places: per una banda, el fet que siguin llocs de pas i, per una altra, que siguin llocs per estar-hi.

Imatge 40. La Plaça de Can Palet com a lloc de pas.

Font: elaboració pròpia, 12 de maig de 2005.

Imatge 41. La Plaça de Ca n'Anglada com a lloc de pas.

Font: elaboració pròpia, 1 d'octubre de 2002.

Com a llocs de pas l'utilitzarien, sobretot, dones que van i vénen fent les tasques diàries de la compra o les gestions pel manteniment de la unitat domèstica i, en general, col·lectius poc presents a les places estudiades, com el cas de persones immigrades. Com a lloc d'estada, destacaríem primer el cas dels homes grans jubilats, que passen l'estona prenent el sol i petant la xerrada:

«[La Plaça de Can Palet] jo vec que és un bon lloc de trobada, [...] al migdia, a quarts de tres, vaig a agafar l'autobús, sempre està ple de gent assentada prenent sol, em fan una ràbia, perquè penso "ostres que bé que estan aquí, prenent el sol"». [10:2].

Montserrat, veïna de Can Palet, nascuda al 1946. 29 d'abril de 2005.

«Parar-m'hi a la plaça, pues, paro, per analitzar la vida quotidiana però no per parar-m'hi, per estar-m'hi, perquè és lo que deia abans, de feina sempre me'n trobo, és a dir, ara a lo millor passo un moment [...] per la plaça i m'hi quedo per controlar què fan les persones, com conviuen, si hi ha una avinença, com ens trobem en el barri de Ca n'Anglada, amb els magribins i els d'aquí, aquesta canalla petiteta el dia de demà seran els nous catalans, seran l'alcalde de Terrassa, serà un magribí, bueno, doncs pot ser». [20:14].

Dídac, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1941. 3 de juliol de 2002.

Imatge 42. La gent gran i el fet d'estar a la plaça.

Font: elaboració pròpia, 12 de maig de 2005.

Pel cas de les dones que acompanyen a la canalla a les dues places, destacaríem el joc infantil en combinació a les relacions que es poden establir entre dones que comparteixen l'espai o queden amb altres dones per trobar-se mentre acompanyen a les criatures:

«Més o menys... i les places, bueno, les mares surten, juguen els nanos, es troben, si ha de solucionar un conflicte, aquell típic de "has sido tu niño" "ha sido el mío", i coses d'aquestes». [6:3].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

Imatge 43. *Les relacions entre dones que acompanyen a la canalla a la Plaça de Can Palet.*

Font: elaboració pròpia, 12 de maig de 2005.

Imatge 44. *Les relacions entre dones que acompanyen a la canalla a la Plaça de Ca n'Anglada.*

Font: elaboració pròpia, 1 d'octubre de 2002.

En aquest sentit, no s'ha de menystenir la importància que tenen aquests condicionants de gènere pel que fa als usos i presències que s'acaben donant a les places, ja que no són poques les dones que aprofiten aquests moments d'acompanyament de la canalla a l'espai públic per relacionar-se i interaccionar amb altres dones, un aspecte que cal valorar de forma positiva i constructiva en aquest context de desigualtats pel que fa a la divisió sexual del treball:

«Em trobo amb altres àvies, però sempre vaig amb una noia, que és més jove que jo, té uns cinquanta o cinquanta-un anys, i té dos bessons i van a l'escola amb els nostros nens. És clar, ens anem allà, ens assentem allà, mirant i fem la xerradeta i els nanos juguen. Ens vénen algunes iaies, també se senten per allà, i es parla». [29:19].

Rosa, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1932. 18 de novembre de 2002.

Aquests usos són també caracteritzats per dones entrevistades, exposant la normalitat amb què veuen que es donin unes presències i no unes altres vinculades a uns determinats usos de les places. El rerefons de qui es fa càrrec del treball domèstic i de l'atenció i cura de la canalla és força clar, essent una tasca que assumeixen, majoritàriament, dones:

«Las plazas sí que son exclusivas de mujeres y de abuelos, pero es por... no por nada, ni por exclusión social ni nada, supongo que es porqué es lo que te toca. Si vas con los críos y con los críos están los abuelos y están las madres, es por eso. No porqué el espacio público predeterminado, esto para hombres o esto... si no por necesidades». [30:1].

Natalia, veïna de Can Palet, nascuda al 1969. 10 d'octubre de 2005.

«Sí, cuando salen los críos del cole en verano, pues, no los vas a encerrar en casa, los bajas al parque y allí ellos ya están jugando. [Te encuentras] normalmente madres, es muy raro que encontremos algún padre, lo normal son madres que sacamos a los críos al parque». [3:37].

Silvia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1968. 16 de desembre de 2002.

Imatge 45. Mares acompanyant a la canalla a la Plaça de Ca n'Anglada.

Font: elaboració pròpia, 1 d'octubre de 2002.

Un entorn amb diverses funcionalitats.

Que els espais tinguin rellevància simbòlica i social, amb usos més o menys característics responen, també, a un altre aspecte que destaca en les respostes donades per les persones entrevistades quan van ser preguntades per la vida quotidiana a les places de Can Palet i Ca n'Anglada. Estem fent referència a la important funcionalitat social existent a les façanes de totes dues places, amb importants equipaments municipals, com centres cívics, biblioteques, esglésies, comerços, parades d'autobús o cabines telefòniques, que fan possible una important diversitat d'usos i persones i que s'utilitzin en àmplies franges horàries cada dia.

Pel cas de la Plaça de Can Palet, podem localitzar diferents comerços (forneria, bar, immobiliària, etc.) a més d'una parada d'autobús municipal però, sens dubte, el que facilita les presències a la plaça és que aquesta es complementi amb el centre cívic.

Imatge 46. L'entrada al centre cívic a través de la Plaça de Can Palet.

Font: elaboració pròpia, 12 de maig de 2005.

Tanmateix, aquesta oportunitat que pot suposar que a les façanes de les places hi hagi una important funcionalitat de serveis de proximitat es pot veure alterada pel trànsit de vehicles pels seus voltants, tenint més impacte el pas de vehicles privats més que no pas el servei d'autobusos municipal que té parada a totes tres façanes de la plaça. El fet que la Plaça de Ca n'Anglada té un disseny amb suaus talussos que envolten la zona exterior de la plaça, conferint un ambient de protecció per l'ampli espai que queda a l'interior en relació al trànsit de cotxes, la distingeix de la Plaça de Can Palet, on les

voreres dels carrers Colom, Àngel Guimerà i Menéndez Pelayo són les que separen l'espai del trànsit dels vehicles:

«Penso que el problema que tenen actualment és que és una plaça que està envoltada per tres carrers que hi ha molt de trànsit. I això fa que sigui un centre neuràlgic igualment de Can Palet, i passa molta gent i ve molta gent igualment, perquè al centre cívic fan bastantes coses, que és un pol d'atracció el centre cívic. Però justament el fet d'estar entre carrers, el carrer Colom, el carrer Àngel Guimerà i el carrer Menéndez y Pelayo, que hi ha molt de trànsit, la perjudica, la perjudica com espai més d'oci, més de què la gent pugui estar tranquil·la. Suposo que el fet que també, per exemple, l'únic bar que hi hagi en aquí als voltants sigui aquest i no tingui, per exemple, a l'estiu una terrasseta vora a la plaça, perquè és a l'altra banda del carrer, suposo que també això li treu una mica més de vidilla que li podria donar, per exemple, a l'estiu. Que pari l'autobús ho trobo molt bé, [...] para a les tres bandes. Para en el carrer Colom». [12:22].

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977. 1 de febrer de 2005.

Pel que fa a la Plaça de Ca n'Anglada, d'una dimensió més gran que la de Can Palet, trobem més funcionalitats a les seves façanes. El tenir una escola en una de les façanes, l'escola concertada Ramon Pont, compartint illa amb l'església i parròquia catòlica del barri, fa que siguin en els horaris de sortida de l'escola, i sobretot a la tarda, quan la plaça presenta el seu aspecte més viu i intens, on la plaça és utilitzada per més gent.

Imatge 47. La proximitat de les escoles i l'ús de la Plaça de Ca n'Anglada.

Font: elaboració pròpia, 3 d'octubre de 2002.

Altres equipaments com la nova biblioteca de districte, en un altre dels seus fronts, que comparteix façana amb oficines, comerços i una caixa d'estalvis, és la que està donant també vida a la plaça, juntament amb la resta de fronts de la plaça, on també

trobem diversos establiments comercials. Tot plegat fa possible que la plaça tingui gent gràcies a l'elevada activitat quotidiana que trobem a les quatre façanes que l'envolten:

«[Gloria] *Hay mucha gente en aquella, yo qué sé, salen los niños del Ramon Pont y van allí a mogollón.* [Adela] *Es que hay muchos niños, entonces claro...* [Silvia] *Yo eso es lo bueno que tengo, que en el parque donde yo voy no es así.* [Adela] *En la Plaza Catalunya pasa igual, a la plaza se van todos los niños del Liceo Egara. Los niños tienen que ir a algún sitio*». [3:23].

Gloria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1965. 16 de desembre de 2002.

Adela, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1969. 16 de desembre de 2002

Silvia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1968. 16 de desembre de 2002.

Però un aspecte que també s'ha posat de manifest, en relació al tamany de la Plaça de Ca n'Anglada, és la dificultat per generar dinamisme social i presència de persones a l'espai, un aspecte que s'ha expressat des d'instàncies municipals, i que no suposa tantes dificultats en places de dimensions més reduïdes, com podria ser la de Can Palet:

«*La Plaça de Ca n'Anglada, és molt gran, té un bon ús, però costa dinamitzar-la des del propi hàbit de crear comerç. Una altra cosa és que hi ha un servei de l'església, està la biblioteca, hi ha quatre bars, però com que és molt gran, la dinàmica que genera la iniciativa privada pues costa. En canvi en la plaça més petita pot donar una altra dinàmica. I no vull dir que no hi hagin places grans, que també han de ser-hi, però s'han de reconèixer les dificultats que tenen i l'altra no*».

Eugenio, informant vinculat al govern municipal de la ciutat. 7 de juny de 2005.

En tot cas, ambdues places pateixen de la temporalitat que suposa que es depengui d'unes funcions que tenen uns horaris limitats. És a dir, la manca d'activitats i serveis per les diferents franges horàries es veu també com una problemàtica sobre l'ocupació temporal parcial de la plaça, destacant-se que a partir del vespre queden bastant buides, reclamant-se una aposta per l'oferta en establiments de restauració, que ja s'ha esmentat en citacions anteriors:

«*Les vegades que volto ho faig a l'hora del dia que els nens surten del col·legi, la mare o els avis són els que estan a la plaça. A les nits estan molt buides, però la plaça de Ca n'Anglada té un problema i és que a la nit no hi ha res, hi ha un bar, però és un bar que fa uns horaris molt personals, la Xurreria Rosa, aquest senyor es posa a les cinc del matí fins a l'hora de dinar, un lloc que està molt bé i barat, fan menús i carn a la brasa, i com que a la tarda ja està tancat ja a la nit no hi ha cap lloc per anar. A partir de les nou allà no hi ha res, això és un handicap per a la plaça, si la plaça tingués algun establiment més de restauració que tanqués a les onze com a mínim hi haurien altres tipus de persones, aquest és un problema d'iniciativa privada on ningú es vol posar com que hi ha altres zones*». [22:16].

Xavier, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1956. 8 de maig de 2002.

Uns espais d'interacció limitada.

A més del paper important que juga la funcionalitat dels espais que envolten aquestes dues places, un altre aspecte que es relaciona amb els usos i presències, que ha estat descrit i comentat per les persones entrevistades, és el tema de la interacció entre persones en aquestes dues places. En general, es destaca la diversitat social existent i usos que es poden fer, remarcant que la canalla interacciona entre ella a les places de Can Palet i Ca n'Anglada, tinguin les criatures l'origen ètnic que tinguin:

«Los niños se integran, porque son niños pequeños y se integran mejor al jugar, ningún problema con los niños. Este como es muy activo, juega un poco allí, un poco al culumpio». [5:25].

Dúnya, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1980. 18 de desembre de 2005.

«Hay una diversidad aquí en Ca n'Anglada bueno... si ahora te vas por aquí lo verás, si vas para la plaza ahora lo verás. Ahí va de todo, unas veces más de uno otras veces más de otro, pero bueno sí, de todo va de todo ahí. Y bueno, ahora cuando entre el buen tiempo eso es una feria, es una plaza que se le da un buen uso, de convivencia, es decir, sale rentable. Sabes aquellas plazas que son muy bonitas pero van cuatro personas, pero aquí no». [14:19].

Alfonso, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1946. 11 de febrer de 2002.

Tanmateix, les opinions que consideren que la interacció és més limitada o que no es dóna per raons de tipus ètnic són també sovint plantejades a les entrevistades. En aquest sentit, que nens i nenes de diferents orígens interaccionin o no en una i altra plaça també és responsabilitat de les persones adultes que les acompanyen:

«l la plaça actualment està ocupada, a Can Palet, per la gent immigrant, que és la que es passa hores i hores al carrer, en un parque o allà on vulguin i oblidat d'anar-hi. Jo no puc anar amb els meus nens, per a què el meu nen pugui pujar a un gronxador m'haig de barallar amb aquella persona que hi ha allà, i arriba un moment que passés d'això». [8:3].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

«Yo ahí conozco a una persona en el bloque que la abuela sale a custodiarlo para que no se junte... no es porque le pase algo, para que no se junte con el marroquí. Eso lo he visto yo, lo he comprobado, porque yo lo he escuchado lo que le ha dicho al chiquito, y yo digo “que lástima”, que lástima, porque lo arruinan, porque le arruinan la mente. [...] Ella se para ahí en la esquina y lo vigila, y así el niño no disfruta de la niñez, lo pienso yo. Es un niño y tiene que jugar, yo no puede ir a elegirle a él, es como, haciendo la comparación de que por ejemplo yo si le hubiera tenido que elegir el novio a mi hija. Es lo mismo elegir las amistades para los chicos». [10:41].

Raquel, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1943. 17 de març de 2003.

«Ara hi ha molts més nens, que bueno, que juguen... no molesten a ningú però no es barregen, juguen entre ells, també, i els del barri doncs juguen amb els del barri, o sigui, no hi ha barreja ni res». [18:21].

Óscar, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1979. 23 de maig de 2003.

Es posa de manifest que existeix una clara contradicció entre el que es desitja -que les places siguin llocs d'interacció entre persones i identitats diverses- i el que realment passa, ja que les persones es relacionen a les places, bàsicament, o bé per espontaneïtat o per afinitat, sense que sigui una obligació que una persona entri en contacte amb altres persones:

«Però això que tu deies, de veure si la gent va a trobar-se, a veure, jo veig que si hi ha dues societats que no tenen ganes de barrejar-se poden anar a la mateixa plaça i no barrejar-se. Per tant, el que ens fa més iguals és quan tots comprem la mateixa farina i tots comprem els mateixos macarrons, una mica la ditxosa societat de consum». [23:15].

Georgina, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1945. 15 d'abril de 2005.

En les respostes de les persones entrevistades apareixen certs aspectes que relacionen espais públics emblemàtics amb problemes d'interacció, ja que places com Can Palet i Ca n'Anglada, i sobretot pel cas d'aquesta darrera, l'existència d'un fort component simbòlic suposa que altres maneres de viure i veure aquestes places tinguin més problemes per desenvolupar-se, aspecte que ja hem comentat en anteriors apartats:

«No he estado sola con ellas, pero lo que me cuentan de sentirse rechazadas por la gente de aquí van a su rollo ¿sabes? van con sus amigas, hablan y se siente mejor. Por ejemplo, si te vas a un parque sola, con tu hijo, que nadie te habla, nadie te... te quedas sola o te vas con gente tuya, porque si no te sientes mal». [5:9].

Dúnya, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1980. 18 de desembre de 2005.

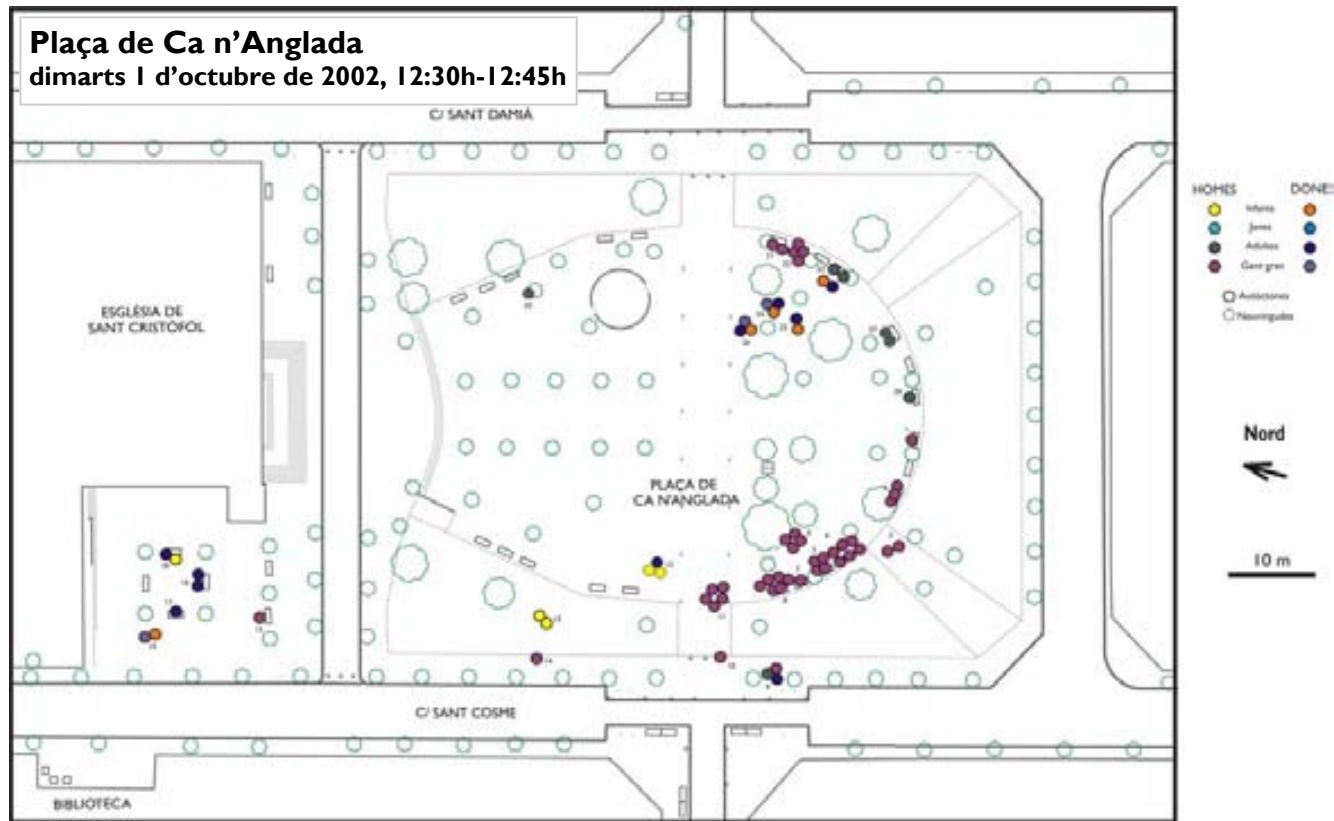
Quan es produeix aquest fet hi ha persones que opten per anar a d'altres espais on el component simbòlic és més divers o difús. És a dir, quan més condicionada i tancada és la imatge i definició d'un espai públic més problemàtiques hi ha perquè existeixin usos i grups socials diversos, facilitant-se un ús hegemònic de l'espai públic per part d'un grup social concret.

6.1.1.2. Les observacions sistemàtiques a les dues places.

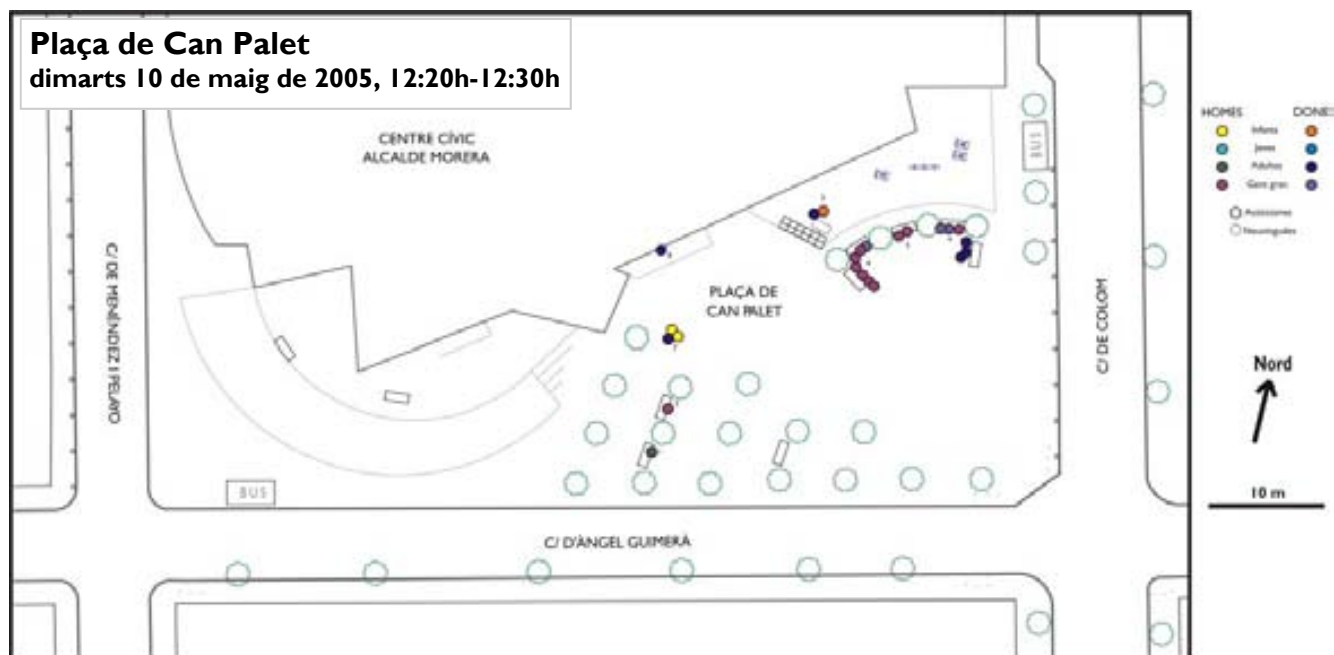
Les places de Can Palet i Ca n'Anglada són dos dels espais de trobada oberts més emblemàtics per cadascun dels dos barris estudiats. Són dos espais centrals i amb una important xarxa funcional de serveis i equipaments que es concentren als seus voltants. En els dos casos s'han desenvolupat observacions no participants seguint un mateix programa d'observació sistemàtica, a més de centrar part de les entrevistes en la qüestió del paper que les dues places juguen en un i altre barri. Pel cas de la plaça de Can Palet les observacions varen tenir lloc durant la tardor de l'any 2005, i pel cas de

la plaça de Ca n'Anglada, durant la primavera de 2002. Les observacions sistemàtiques no participants van generar mapes i taules situacionals, però també van fer possible la redacció de relats situacionals que es redactaven en el moment d'arribada a les places a les hores d'observació i que també formen part de la informació analitzada, com ja s'ha comentat a l'apartat metodològic del treball.

MAPES SITUACIONALS DIMARTS MIGDIA

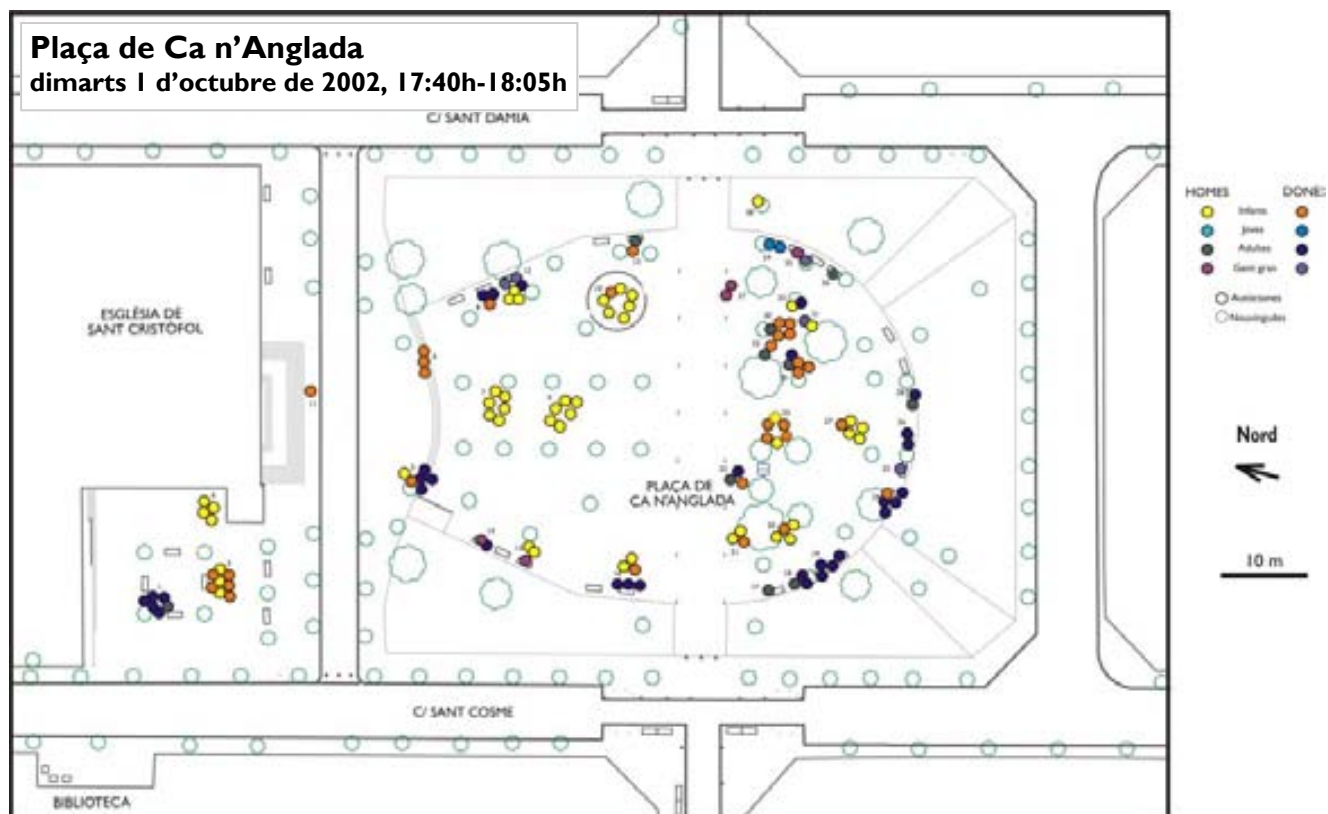
Descripció oral enregistrada, dimarts 1 d'octubre de 2002, 12:30h-12:45h: "la presència de gent a la plaça està molt condicionada per l'abans i després de la sortida de l'escola, on s'observa que en el cas de nois i noies d'origen marroquí la presència de les mares o pares és menor que en el cas de la resta de la mainada. En el cas que la canalla estigui acompanyada de la mare, pare, àvia o avi el moment d'estada a la plaça és curt. A la banda esquerra, mirant al temple catòlic, a la zona de bancs, es concentren, a l'ombra, homes grans jubilats, és el col·lectiu més nombrós a la plaça, molts passen l'estona mirant les obres que es realitzen al voltant de la plaça. A l'altra banda, es veu algun grup de gent adulta-jove que beuen de llaunes de cervesa. Algun grup d'homes adults-joves d'origen marroquí també s'hi estan a la plaça. També veiem una concentració de mares i àvies i algun home adult que s'esperen a la sortida de l'escola. Altres grups menys majoritaris que es veuen al mig de la plaça són: alguna parella jove i una mare sola, d'origen marroquí, amb canalla molt petita. Destaca veure el que podrien ser les tres generacions de dones d'una família, l'àvia, la filla adulta i la neta petita. La gent de pas que es veu són, sobretot, dones que deuen estar ocupades amb les feines domèstiques, car solen portar bosses o anar carregades. Es veuen alguns gossos que els amos els porten sense emmordassar".

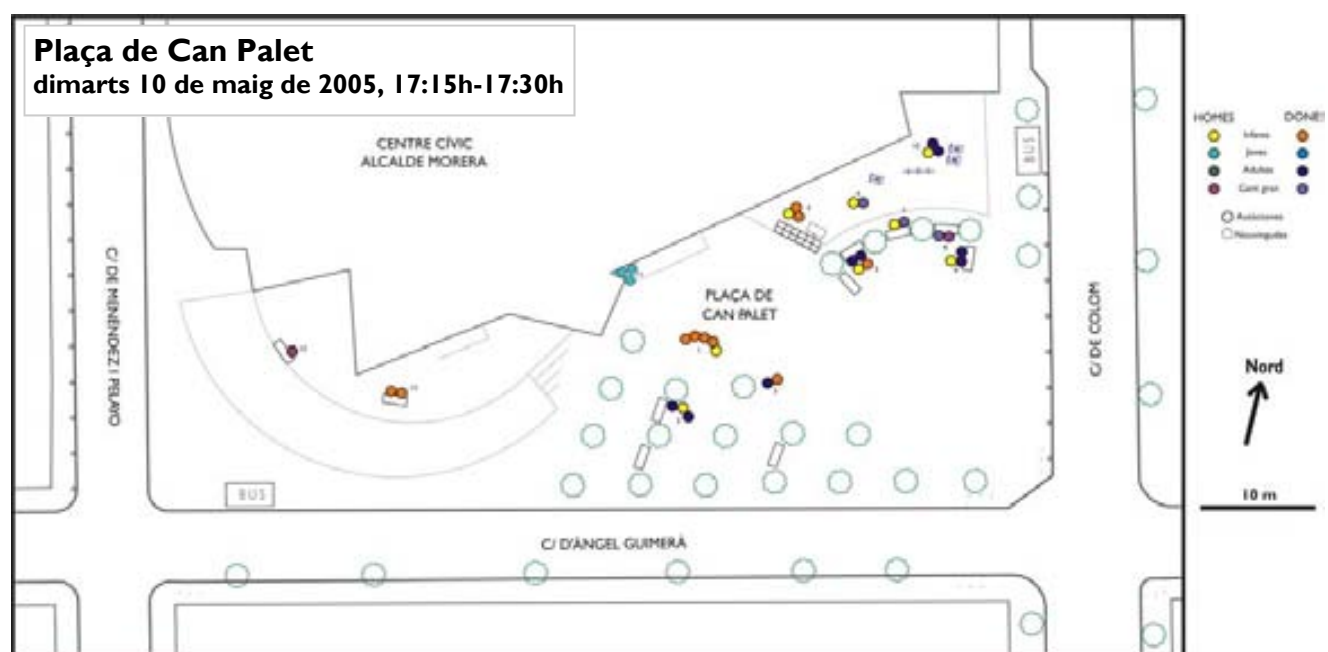
Descripció oral enregistrada, dimarts 10 de maig de 2005, 12:20h-12:30h: "en general es veu una plaça de pas, diverses són les persones que travessen la plaça, sobretot en diagonal, des del carrer Colom direcció el carrer Menéndez Pelayo i també tot seguint el primer carrer. Destaca veure tant la presència d'homes sols amb bosses de la compra com parelles que han sortit a comprar. L'ambient és una mica xafogós i la gent aprofita tots els bancs en ombra per passar l'estona. Hi ha estones amb una mica de corrent d'aire i la suor del front se't refresca. La circulació de cotxes, sobretot als carrers Colom i Àngel Guimerà, és important i continuada i en alguns casos massa ràpida per passa al voltant d'una plaça que no té importants elements de separació entre el que és espai de vianant (la plaça) i l'espai de circulació de cotxes (els carrers). La plaça, en general, la trobem bruta, hi ha algunes zones on la brutícia es fa més present i l'espai de sorra, on s'ubica la zona de jocs infantils, es una de les més deixades. En aquesta franja horària la plaça està bàsicament ocupada per gent gran, que es localitza a la zona de bancs que resta a l'ombra. En algun moment als grups de gent gran s'afegeixen persones més joves però que solen estar de pas, passant poca estona amb la gent gran, com pel cas de persones que fan la compra o dues dones treballadores de Correus que aprofiten per petar la xerrà i descansar a un grup de persones grans. Als bancs de la part alta de la plaça, la que dona al carrer Colom, el grup d'avis enraona en català, als bancs de la banda que toquen més al carrer Àngel Guimerà els avis parlen en castellà. Adolescents són poquíssims els que es veuen i si es veu algun és de pas. La font de la plaça només l'han utilitzat uns obrers de la construcció que treballen a tocar de la plaça. La veritat és que es veu força moviment de pas, però les parades de l'autobús, tres a cadascuna de les tres façanes de la plaça, tenen molt poc moviment, es veu baixar gent però molt poca s'espera per pujar. Al centre cívic es veu moviment però molt més baix que respecte a la tarda, a la saleta de jocs on solen haver-hi grups d'avis i àvies estan quasi buida".

Font: Elaboració pròpia, amb l'ajuda d'Alfons Parcerisses, a partir de bases cartogràfiques del Servei de SIT i Població de l'Ajuntament de Terrassa.

MAPES SITUACIONALS DIMARTS TARDA

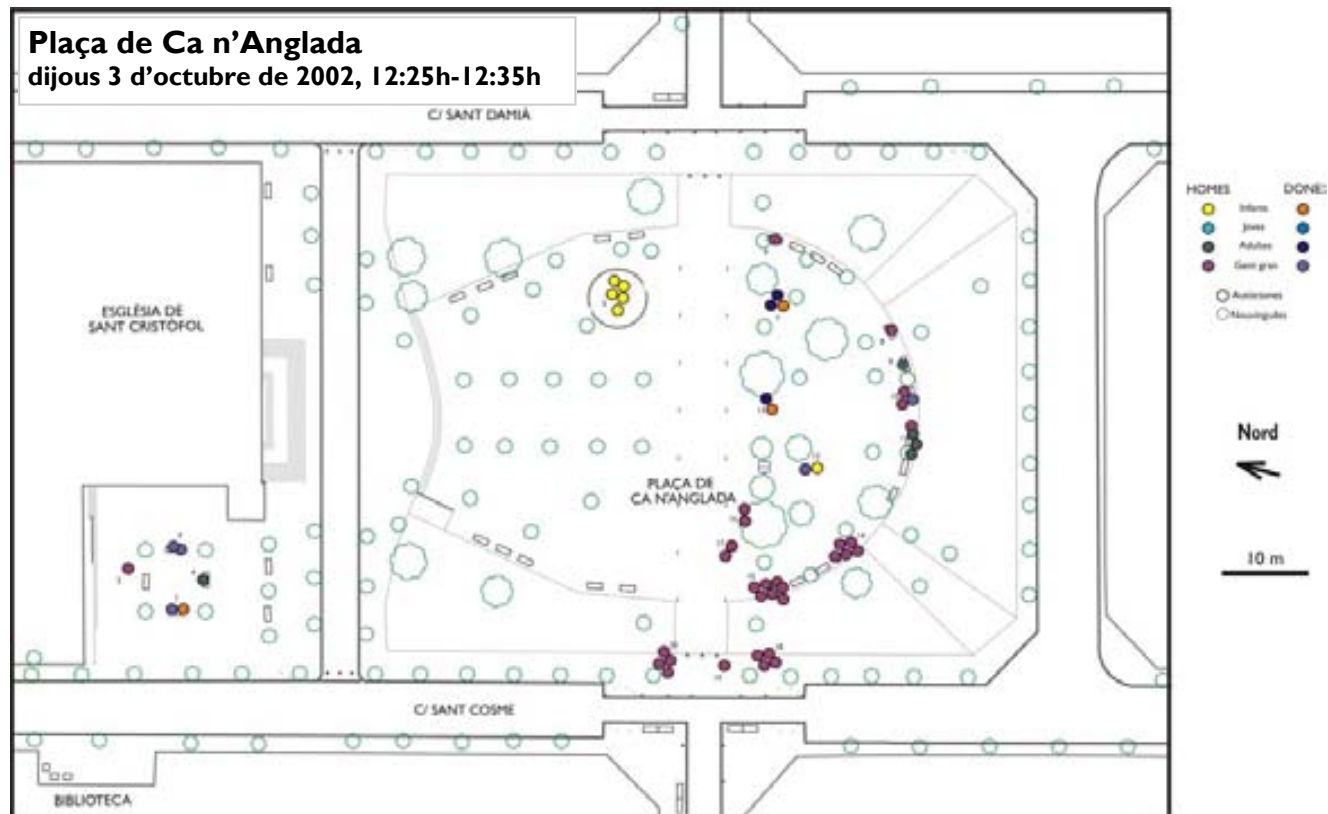

Descripció oral enregistrada, dimarts 1 d'octubre de 2002, 17:40h-18:05h: "es veu molta gent, sobretot mares amb canalla. Les mares guarden les motxilles i també porten bosses de la compra, assentant-se en les parts més exteriors de la plaça. A les parts interiors és on juga la canalla, però també s'esbargeixen per la zona de gespa que està a la part més exterior. A la part superior de la plaça es on majoritàriament es juga a futbol, havent-hi canalla més gran en canvi, a la part inferior, trobem mainada més petita, que tant juga a les dues zones de joc infantil com juga amb la sorra o a la gespa. El tema de les escoles encara es fa més notori quan s'observen bastant uniformes, en concret dos tipus de xandalls, el de les escoles concertades Ramon Pont i Liceo Egara, que en molts casos es barregen amb canalla sense uniforme per jugar. La presència de canalla d'origen marroquí o d'altres orígens extracomunitaris és molt escassa. Es veu algun home adult d'origen marroquí sol assentat en un banc i alguns avis amb els i les nêtes i algun pare acompanyant la criatura. Ara es veu quelcom més de brutícia que pel matí, sobretot de peles de pipes i algunes tifes de gos deixades per les persones responsables d'aquests animals".

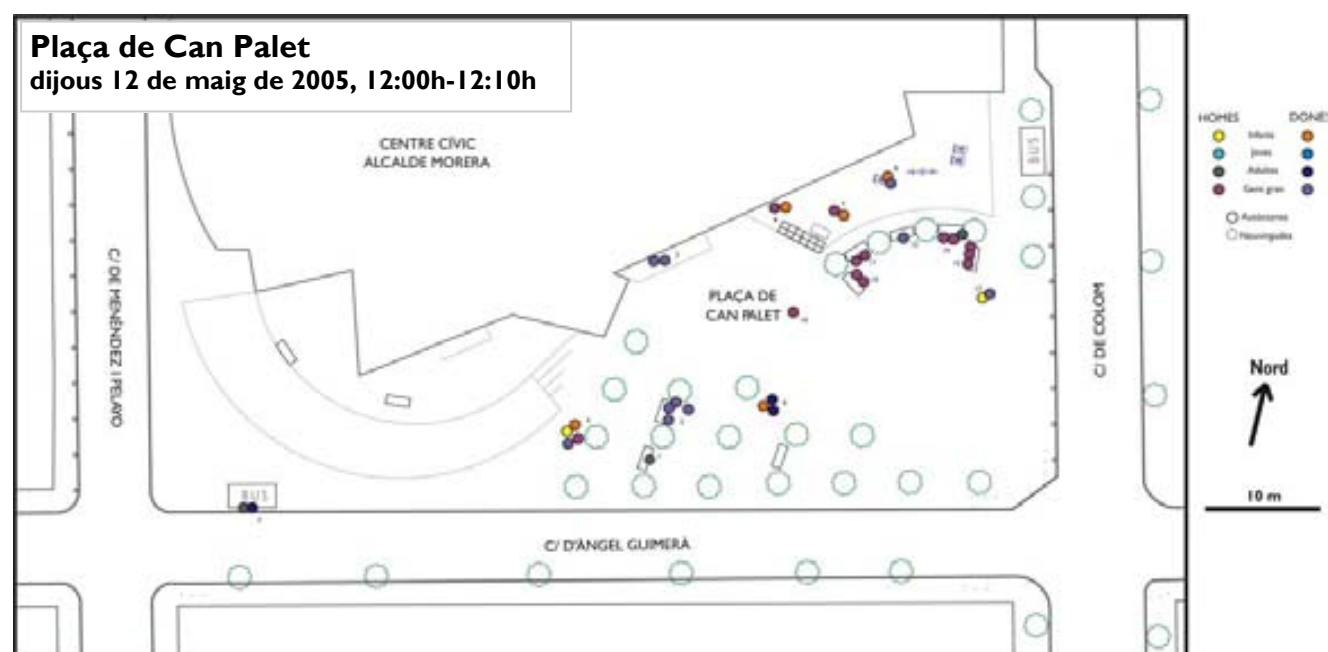

Descripció oral enregistrada, dimarts 10 de maig de 2005, 17:15h-17:30h: "el sol ha marxat i ara el vent que corre a estones fa que l'ambient sigui més fresc. El soroll per la velocitat i freqüència dels cotxes és important. La plaça continua igual de bruta que al matí. Torna a destacar a la plaça la gent de pas, però ara un nou flux de gent s'incorpora als dos del matí, el que es dirigeix a l'interior del centre cívic. Ara el moviment a dins de l'equipament és important, i la sala de jocs ara sí que està plena, ocupada per avis i àvies que no es barregen en les taules. La primera canalla que ha aparegut és la que ve de l'Escola Andersen, l'uniforme groc la distingeix de la resta de canalla. Són les primeres persones que ocupen la plaça. Un grup de cinc vailets, amb un gos, arriben sols a la plaça des del carrer Colom. Algunes mares comencen a aparèixer. Un altre grup de canalla, ara sense uniforme, puja pel carrer Àngel Guimerà per quedar-se també a la plaça, aquest grup ve de l'escola pública del barri, el CEIP President Salvans. Fa una olor forta a adob, no sabem d'on ve. El trànsit té una freqüència important. Un cotxe disturba el joc de la canalla quan entrar pel mig de la plaça en direcció a la porta del centre cívic, no hi ha res previst per a que aquest vehicle faci recorregut. Més tard un altre vehicle, aquest municipal, també aparcarà al costat d'aquest primer. Els aparcaments de bicicletes, al costat de la porta del centre cívic, tornen a estar buits però la canalla se'ls apropia per fer-los servir de gronxador. S'observa una petita diferència d'edat entre la canalla que s'està a la zona de jocs infantils (més menudets) i la que juga o parla pel mig de la plaça o s'està en algun banc de la plaça. La major de la canalla de més edat juga sense tenir una presència molt a sobre de la mare o àvia, de pares no se'n veu cap, només ha aparegut un que un cop ha deixat el nen a la mare ha marxat. Les parades d'autobús tenen bastant moviment, però més de sortida que d'entrada".

MAPES SITUACIONALS DIJOURS MÍGDIA

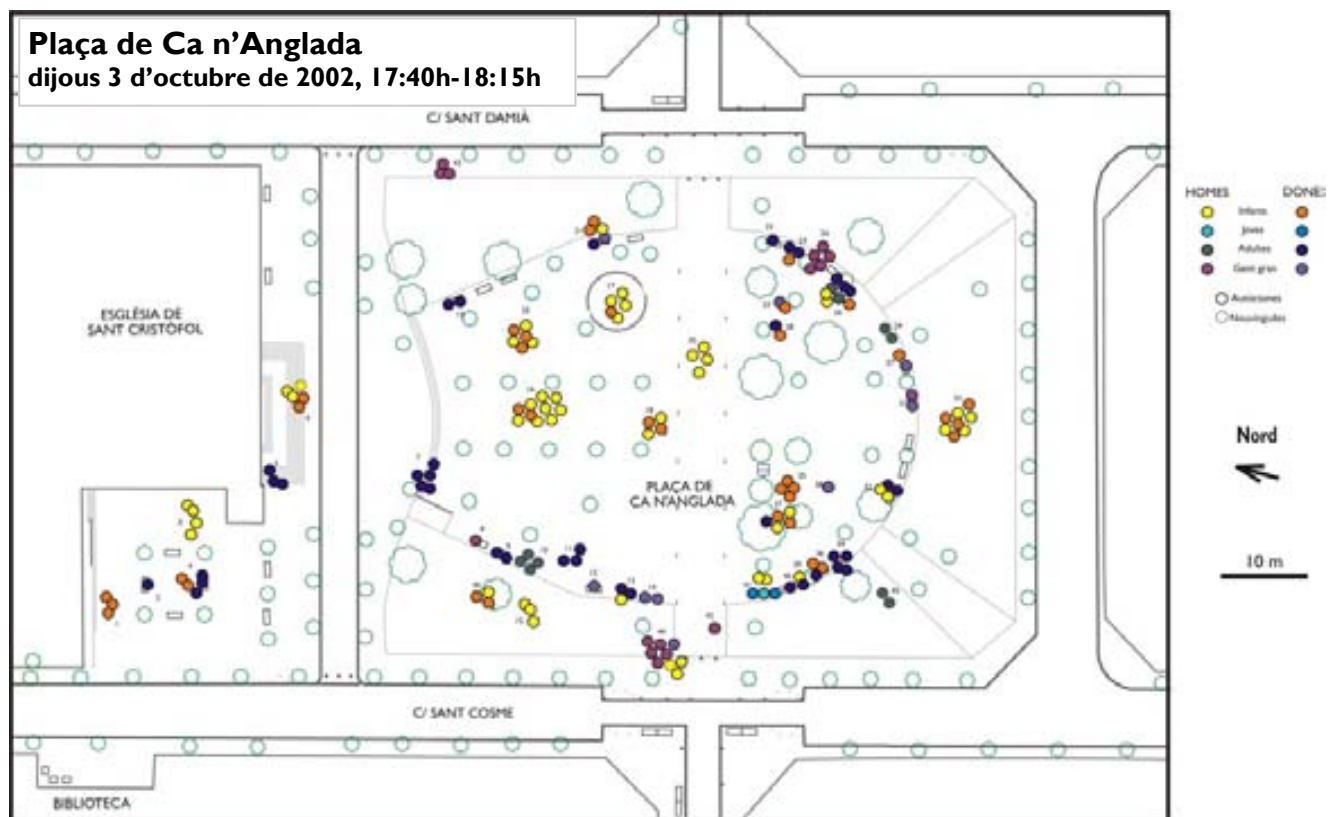
Descripció oral enregistrada, dijous 3 d'octubre de 2002, 12:25h-12:35h: "encara es nota més la presència majoritària de gent gran, bàsicament d'homes, que el dimarts passat comentat. Es concentren als bancs, on fa ombra, a la part inferior de la plaça, d'altres tornen a estar mirant i comentant les obres que es realitzen al voltant. Es veuen mares i àvies i algun avi que esperen a la porta de l'escola la sortida de la canalla, la majoria repeteixen del dimarts passat. Els casos de pares acompanyant a la canalla també són observables. Algunes d'elles es quedaran amb la mainada una estona curta a la plaça, molta menys estona que a la tarda. A l'interior de la plaça es veu alguna mare jove amb la seva criatura i altres mares joves amb canalla s'hi estan a l'espai de jocs infantils enclosat a la part inferior de la plaça. Canalla que ja ha sortit de l'escola juga a futbol en una de les parts de la plaça. Gent d'origen marroquí es veu molt poca en general, algun home sol assentat en un banc com el passat dimarts comentat, però no és el mateix. Tornen a ser presents els adults joves que s'hi estaven en uns bancs a l'ombra, a la part inferior de la plaça, algun torna a beure d'una llaua de cervesa. Les dones adultes tornen a veure's de pas fent, probablement la compra diària. S'ha pogut veure com una brigada d'escombriaires deixava ben neta tota la plaça".

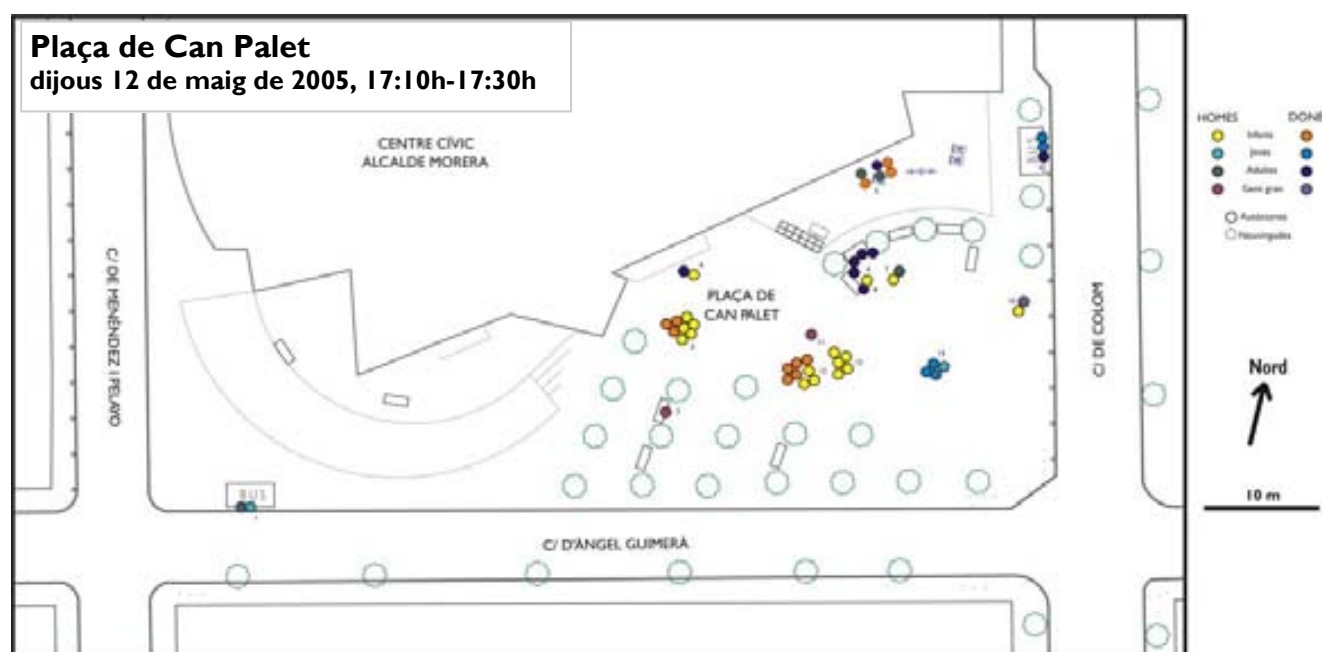
Descripció oral enregistrada, dijous 12 de maig de 2005, 12:00h-12:10h: "aquest migdia hi ha un soroll important provocat per les obres que s'estan realitzant a la banda del carrer Àngel Guimerà. El pas de vehicles privats torna a fer-se més insistent pels carrers Àngel Guimerà i Colom, en alguns casos la velocitat d'aquests vehicles és força ràpida. Les parades de l'autobús tornen a ser més utilitzades de baixada que de sortida. Torna a fer una temperatura de més de 20°, es nota una mica de xafugor, potser una mica més dimarts. Es veu bastant gent travessa la plaça seguint els eixos principals, el paral·lel al carrer Colom i que travessa en diagonal la plaça, lligant el carrer Colom amb el carrer Menéndez Pelayo. La majoria de persones porten la compra i es veuen diversos homes, encara que el pas majoritari és el d'àvies i dones grans. Hem vist homes joves d'origen subsaharià també utilitzant la plaça com a via de pas. Les entrades i sortides al centre cívic són més fluides que no pas el dimarts, la majoria de persones porten documentació a la mà, de ben segur que s'han dirigit al centre cívic per fer alguna gestió municipal descentralitzada. La majoria de canalla que s'observa per la plaça a aquesta hora està acompanyada per avis, la major part de canalla que es veu són nenes. Hi ha algunes àvies que s'hi estan a la plaça i d'altres es paren una estona per fer petar la xerrada una estona. Avui el pas de dones d'origen llatinoamericà també és important, la seva presència és més notable que no pas el dimarts. Avui, crec, que han netejat una mica però la plaça continua bruta. El pàrquing de bicicletes al costat de l'entrada al centre cívic torna a estar buit i la sala de jocs del centre cívic està pràcticament sense ningú, només observem la presència d'una dona gran. Un canvi important respecte el dimarts es veure com no hi ha presència de canalla provinent del carrer Colom (vénen de l'Escola Andersen), en canvi la canalla provinent de la part baixa del carrer Àngel Guimerà (vénen del CEIP President Salvans) sí que té presència a la plaça, i en alguns casos sola, aprofitant que fan el camí de l'escola a casa per quedar-se una estoneta a la plaça. Suposem que aquest fet es deu a la utilització o no de menjadors".

Font: Elaboració pròpia, amb l'ajuda d'Alfons Parcerisses, a partir de bases cartogràfiques del Servei de SIT i Població de l'Ajuntament de Terrassa.

MAPES SITUACIONALS DIJOURS TARDA

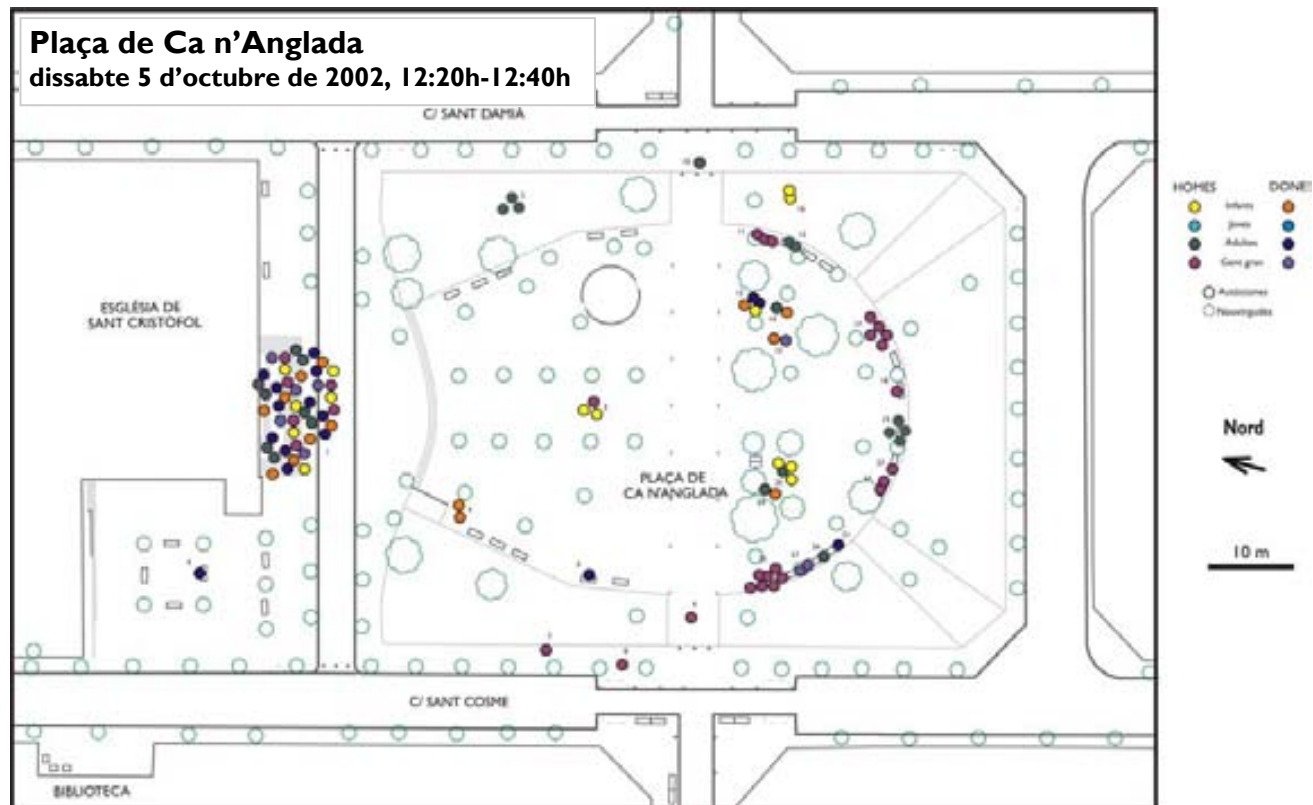

Descripció oral enregistrada, dijous 3 d'octubre de 2002, 17:40h-18:15h: "la plaça torna a omplir-se però encara amb més gent que el dimarts passat comentat. Es veu molta activitat relacionada amb l'esbarjo infantil, on sobretot mares joves i adultes fan de la plaça una extensió de l'espai domèstic. En els jocs col·lectius, com ara el futbol, es barregen canalla amb i sense uniforme, on algunes nenes s'integren en els equips. Alguns nois s'enfilen per les oliveres per jugar. Es torna a repetir l'escassa presència de canalla nouvinguda d'origen marroquí a la plaça. Homes adults marroquins es veuen per la plaça, sobretot assentats en grup en algun banc. Les obres que es realitzen al voltant de la plaça tornen a ser punt de confluència de la gent gran, mirant i comentant, però ressalta veure canalla petita que també ho fa, assentant-se a la vorada. Destaca veure com totes les zones de la plaça s'utilitzen per part de la mainada per esbarjar-se: les escales del temple catòlic; la gespa; les oliveres; l'interior de la plaça, per juga amb la sorra o a pilota, etc".

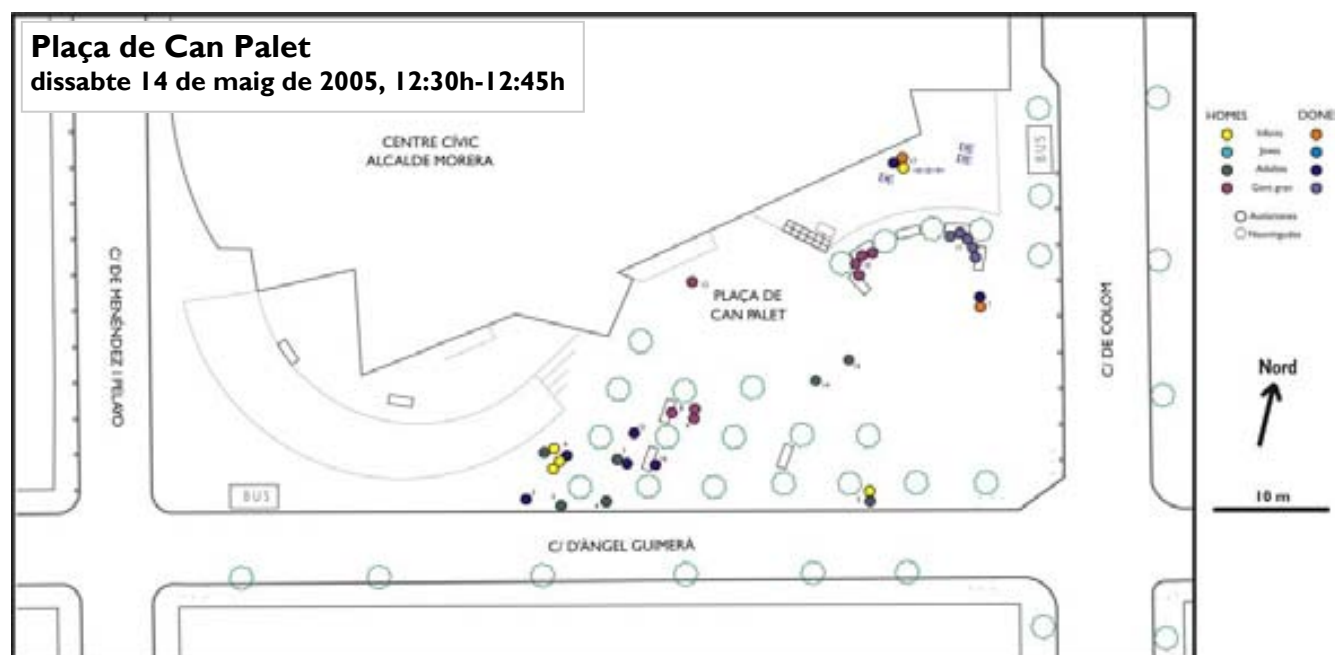

Descripció oral enregistrada, dijous 12 de maig de 2005, 17:10h-17:30h: "el soroll de les obres torna a fer-se insistent, a més s'afegeix el tràfic intens pel carrer Àngel Guimerà. A les parades de l'autobús s'observa una mica de més de moviment, sobretot a la parada del carrer Colom. També el flux de gent que es dirigeix al centre cívic és destacable, sobretot de gent gran, i la sala de jocs està bastant plena, també de gent gran. La plaça torna a ser més un lloc de pas que d'estada. Hi ha força gent que s'hi està, i pel tamany de la plaça està bastant plena, però la gent que travessa és molt nombrosa, essent sobretot l'eix de pas diagonal el més recorrent. Destaca veure com bona part de les mares joves amb canalla repeteix respecte el dimarts a la tarda. Observen la presència d'una pare i d'una parella d'origen marroquí que l'altre dia no vam veure. Les mares joves seuen als bancs del costat de la font, parlen entre elles i no estan a sobre de la canalla que juga pel mig de la plaça. Hi ha canalla que juga amb una pilota i l'altra que juga a agafar-se. En general, a excepció dels bancs, els espais no tenen una definició clara, existeix una destacable combinació d'activitats en un mateix espai. El racó amb bancs de davant de la sala de jocs del centre cívic torna a estar buida, és una part de la plaça que s'utilitza poc".

MAPES SITUACIONALS DISSABTE MIGDIA

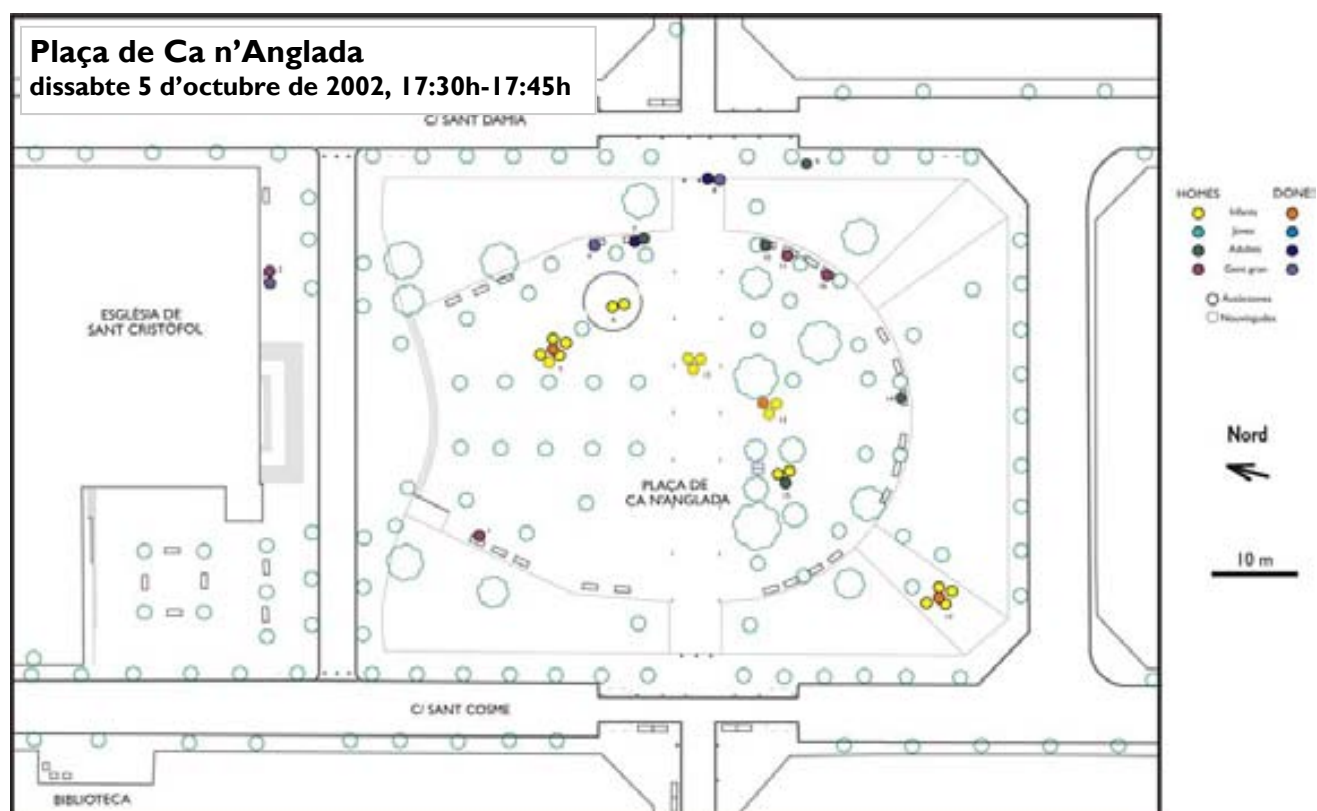

Descripció oral enregistrada, dissabte 5 d'octubre de 2002, 12:20h-12:40h: "l'ambient canvia molt respecte els matins dels altres dies d'observació. En general, hi ha molt poca gent. No es veuen tants homes grans jubilats, notant-se menys la seva presència. La zona dels jocs infantils és la més utilitzada de la plaça, la resta es veu molt buida. El que ha pujat lleugerament és la presència d'homes joves adults d'origen marroquí, veient-se un grup estirat a la gespa mentre peten la xerrada, i també de pares amb la canalla petita i dones adultes i algunes persones que s'assenten soles als bancs. Pel que fa a la canalla, quasi ningú juga a futbol però sí es veu mainada que va amb bicicletes, cosa que no es veia durant els altres dies. Cal esmentar la presència d'un grup molt nombrós a les portes del temple catòlic, aquest grup assisteix a la cerimònia de casament d'una parella".

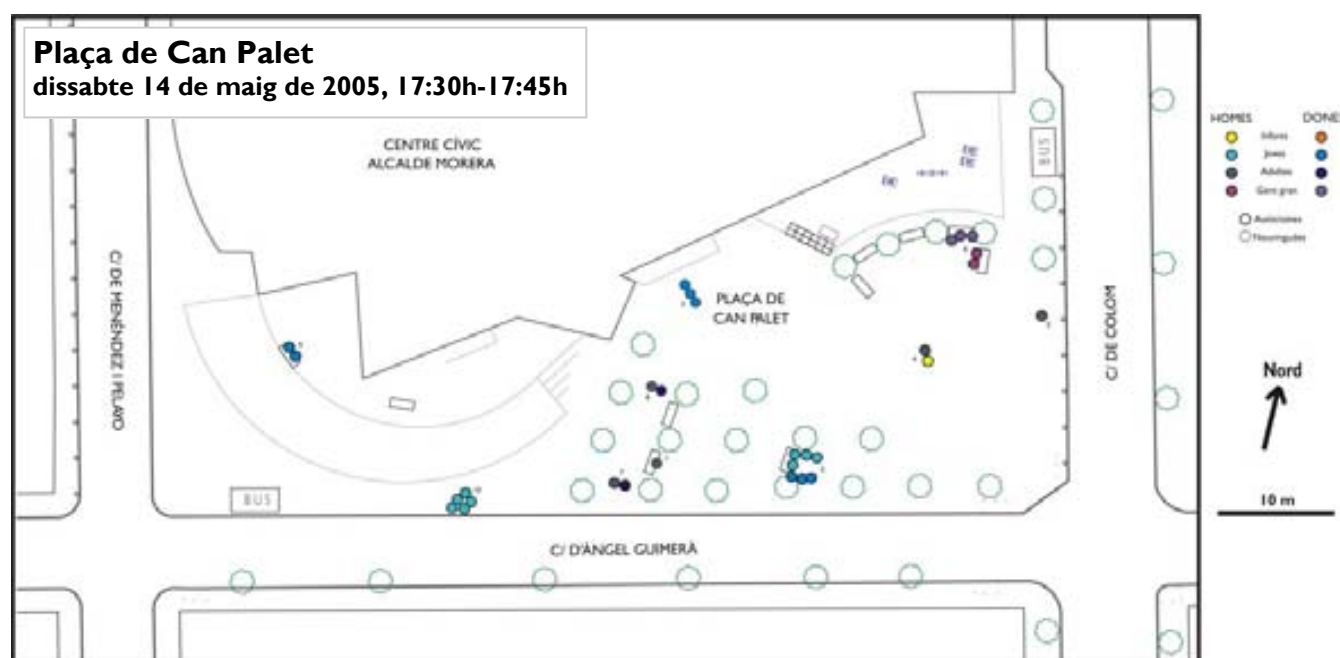

Descripció oral enregistrada, dissabte 14 de maig de 2005, 12:30h-12:45h: "hi ha un ambient força tranquil a la plaça, tant de gent com de pas de vehicles, en comparació als altres dies d'observació. Sorpren veure com més que grups o persones que s'estan a la plaça el que més destaca és la gent de pas, la majoria amb bosses i carros de la compra, utilitzant sobretot l'eix diagonal. El centre cívic està obert però no es veu gaire gent. Les parades de l'autobús tornen a veure's força soles, ningú s'espera el pas de cap bus. La plaça continua una mica bruta, sobretot a la meitat més elevada. És destacable la presència d'homes joves, acompanyant a la canalla o fent la compra, presència que altres dies no ha estat tan evident. També destaca veure la presència de persones d'origen llatinoamericà i subsaharià que la resta de dies d'observació no han estat gens presents. Els bancs del costat de la font són utilitzats més per gent que parla en català, en canvi els bancs del centre de la plaça l'utilitzen avis que parlen en castellà, aspecte que altres dies també havien observat".

MAPES SITUACIONALS DISSABTE TARDA

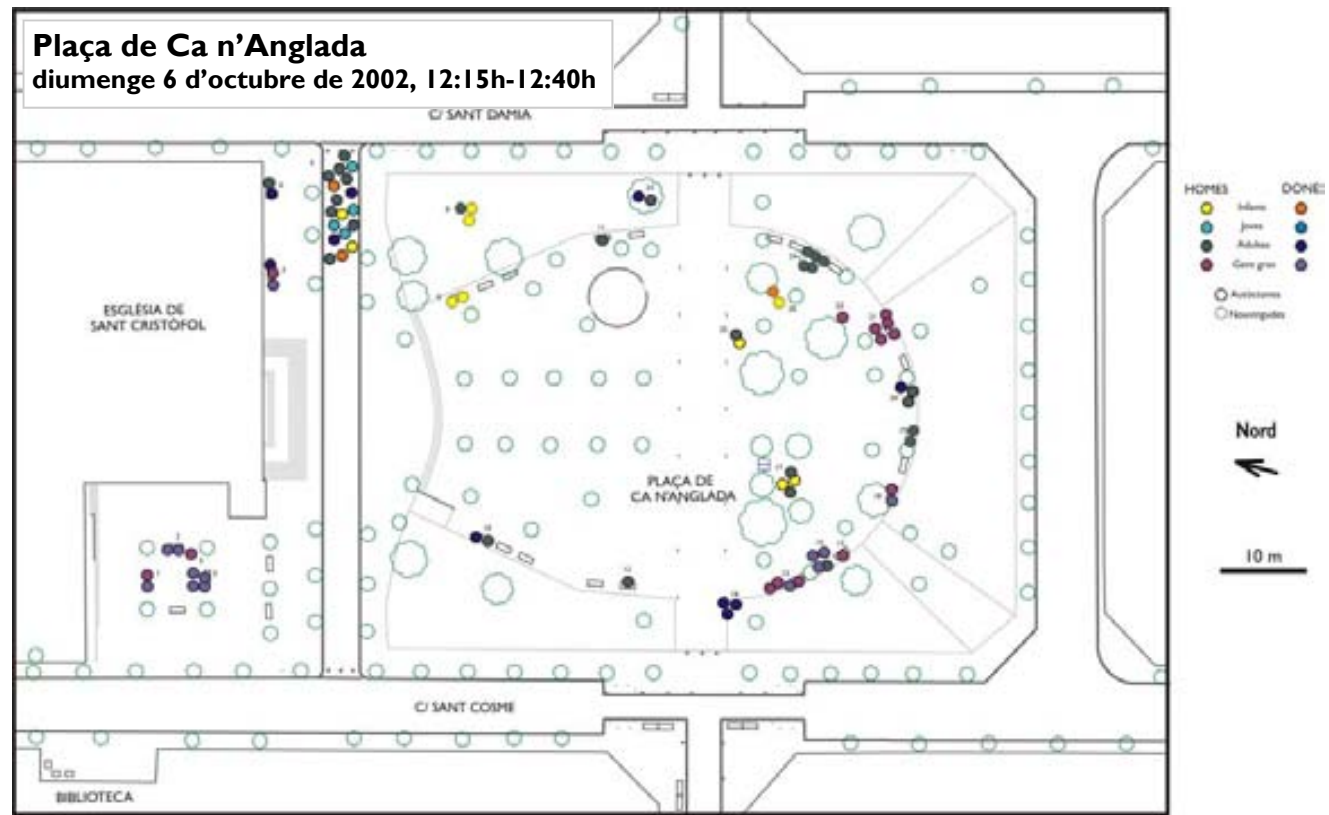

Descripció oral enregistrada, dissabte 5 d'octubre de 2002, 17:30h-17:45h: "hi ha un ambient molt tranquil i, en contraposició a les altres tardes d'observació, molta menys gent, sobretot pel que fa a la canalla i als grups en general, sobretot de dones, avis i homes adults d'origen marroquí. El que es veu és més gent sola, tant dones adultes com gent gran. Algun pare el trobem acompanyant a la canalla i també es pot veure una parella de joves festejant. El grup més destacable és el format per canalla. Hi ha un grup de nois petits d'origen marroquí jugant al mig de la plaça i un altre grup de canalla d'ètnia gitana. Sembla que, en general, estiguin a la plaça sense la presència de mares, pares, àvies o avis. El telèfon públic, com no hem vist altres dies d'observació, està essent usat per homes joves d'origen subsaharià".

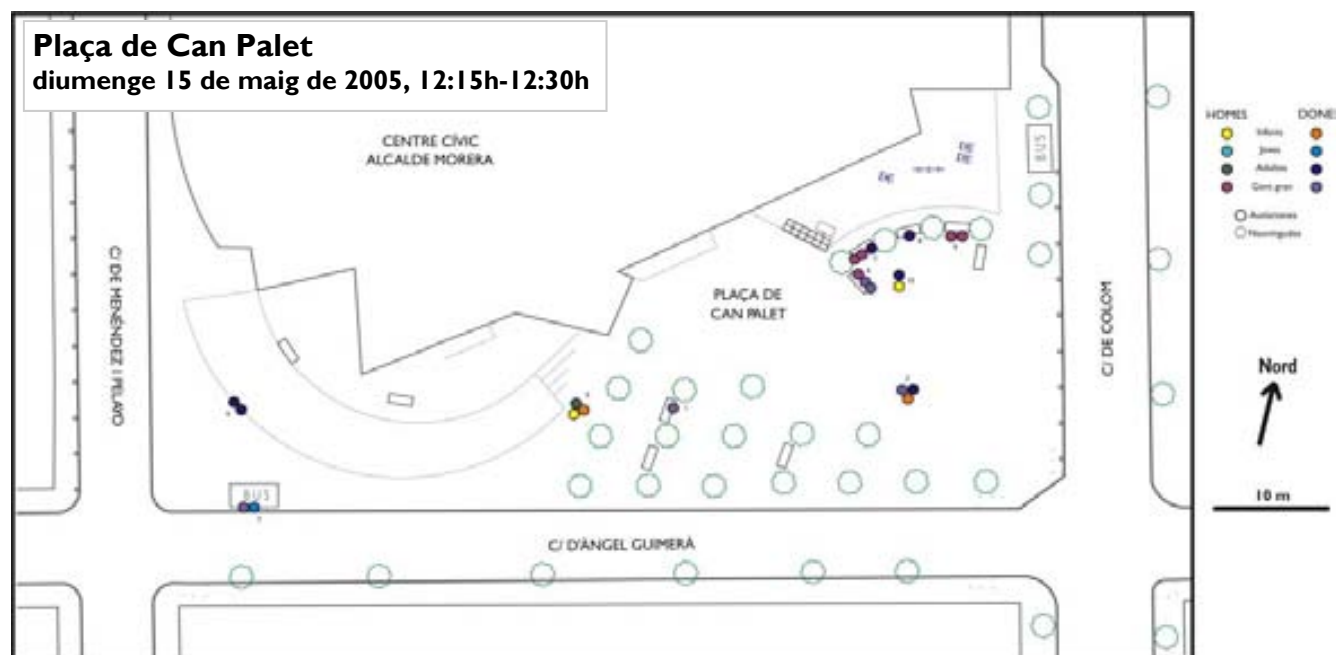

Descripció oral enregistrada, dissabte 14 de maig de 2005, 17:30h-17:45h: "l'ambient encara és més tranquil que al matí, el fet de veure menys gent de pas accentua aquest ambient de tranquil litat, les compres ja han acabat. El tràfic de cotxes és encara menys intens que al matí. El centre cívic, en canvi, està ple de gent gran. Destaca veure la presència d'adolescents, que la resta de dies ha estat bastant inusual. La plaça funciona com a punt de trobada d'aquests adolescents que després de reunir-se i estar una estona a la plaça es desplacen a un altre lloc per lleure o oci. En aquest sentit el tret singular és la presència dels i les adolescents que durant la resta de dies no els hem vist quasi mai".

MAPES SITUACIONALS DIUMENGE MIGDIA

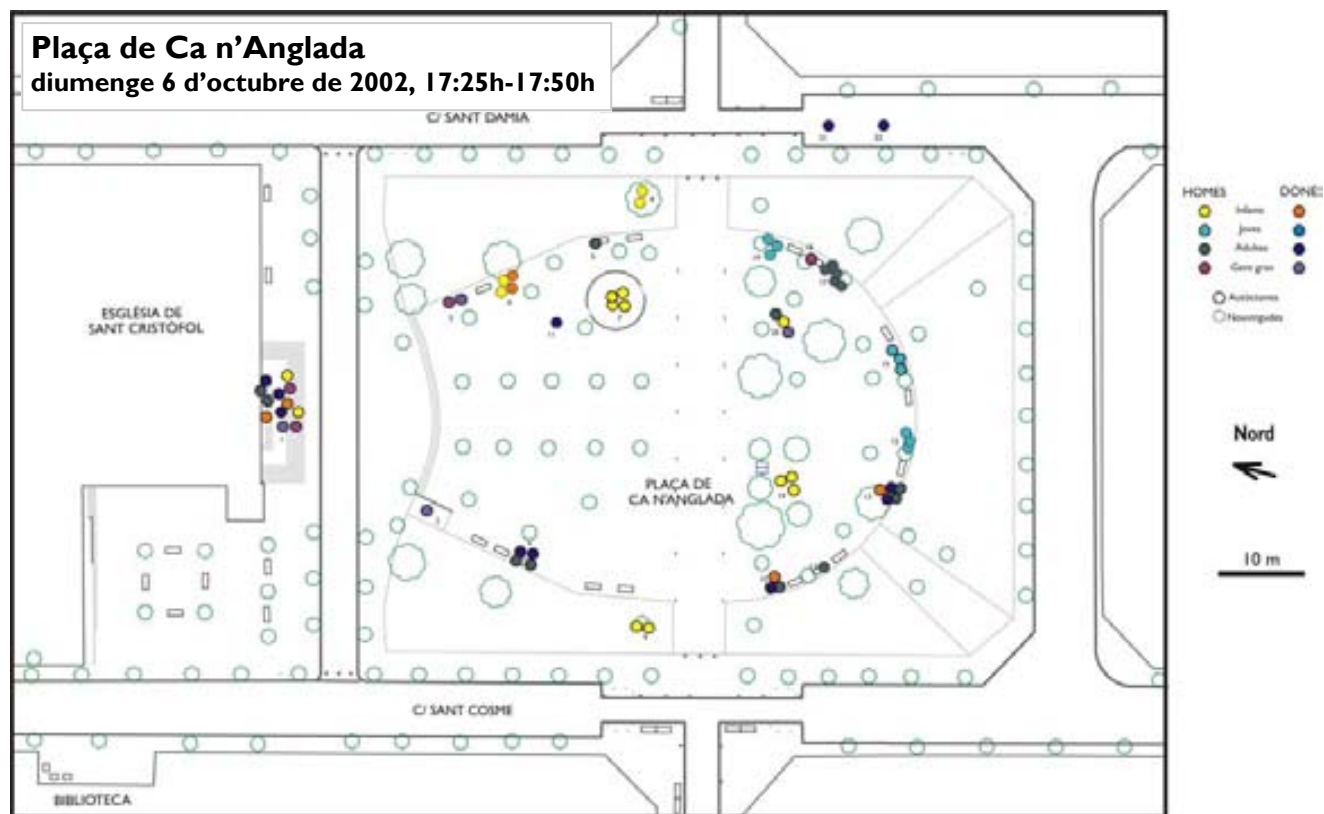

Descripció oral enregistrada, diumenge 6 d'octubre de 2002, 12:15h-12:40h: "hi ha més moviment que dissabte al matí i tornen a notar-se especialment la presència de gent gran, asseguda a l'ombra. És significatiu el cas de les àvies, que es veuen més que durant altres dies d'observació. També destaca, lleugerament, observar més parets amb canalla que altres dies. Es torna a veure gent sola assentada als bancs i alguna parella, però d'edats adultes. Els grups d'homes adults d'origen marroquí es tornen a visualitzar a la plaça, persones d'un dels grups parlen amb gent gran, i algun resta sol assentat en un banc. Nois joves del mateix origen juguen a la gespa. La terrassa de la Xurreria Rosa està plena, amb noies anomenades autòctones assentades en una taula i homes d'origen marroquí que parlen en unes altres. Es torna a veure gent trucant pel telèfon públic, aquest cop d'origen marroquí. Ressalta veure com una dona adulta i un home més jove s'enfilen per les oliveres per recollir les olives [veure IMATGE 23]. Torna a repetir-se la presència d'un grup molt nombrós davant del temple catòlic, aquest cop són integrants del Club Ciclista Ca n'Anglada que es preparen per sortir a fer una ruta pel rodal de la ciutat".

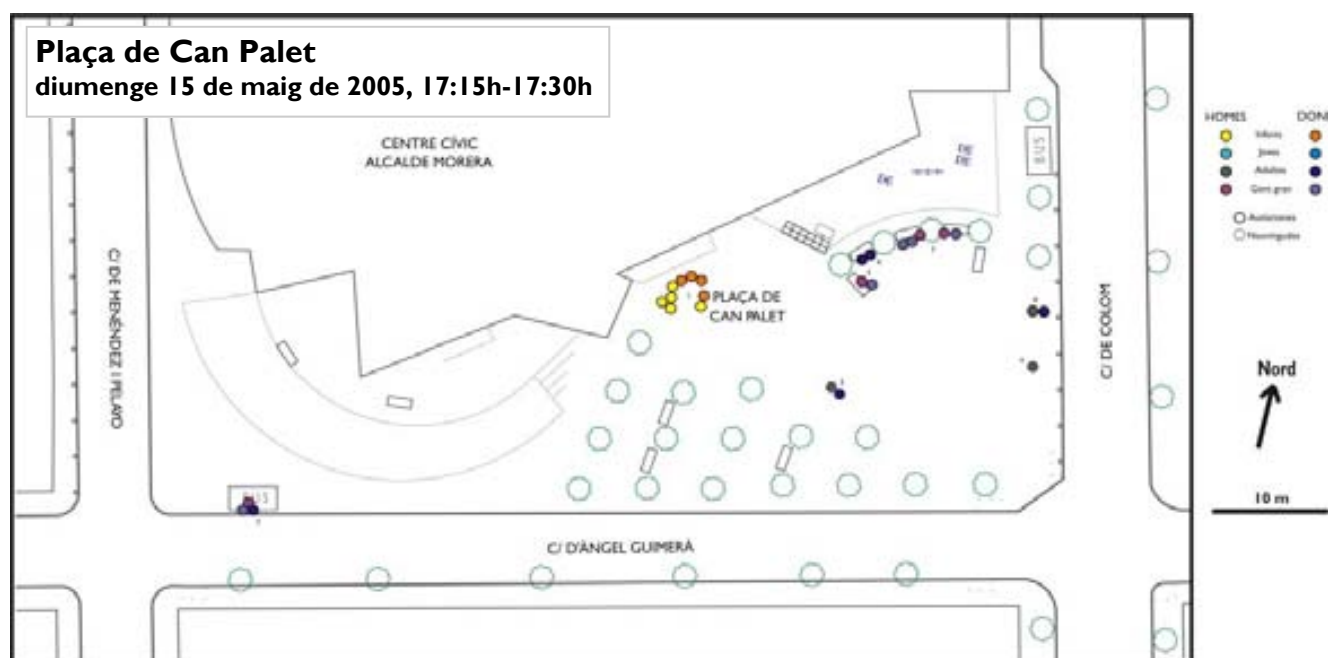

Descripció oral enregistrada, diumenge 15 de maig de 2005, 12:15h-12:30h: "l'ambient a la plaça encara és més tranquil que el del dissabte. El tràfic de cotxes és molt dèbil. El centre cívic està tancat i a la plaça es poden veure mostres de la celebració del títol de lliga aconseguit pel Barça la nit passada. Els únics espais aprofitats per la gent que seu a la plaça són els que estan a l'ombra, com ha passat la majoria de dies. Bàsicament el que veiem és gent gran que s'hi està a la plaça. Els bancs del costat de la font són bancs que els tornen a ocupar gent que parla en català. Les poques persones joves que vénen a la plaça és per passejar el gos. La freqüència i intensitat de gent de pas és, fins ara, la més baixa dels dies d'observació, només algunes persones entren o surten del forn que hi ha a la cantonada del costat de la plaça al carrer Colom".

MAPES SITUACIONALS DIUMENGE TARDA

Descripció oral enregistrada, diumenge 6 d'octubre de 2002, 17:25h-17:50h: "hi ha més moviment que el dissabte per la tarda comentat, però res comparable pel cas del dimarts i dijous passat. La gent gran torna a veure's molt poc, destacant la presència de joves adolescents i de grups d'homes adults i joves d'origen marroquí, però també d'alguns homes del mateix origen assentats en solitari. Canalla d'origen marroquí es torna a veure, uns nois s'enfilen per una de les oliveres i d'altres, pel mig de la plaça, fan entremaliadures per la plaça amb unes fustes que han trobat al costat d'un contenidor d'escombreries. Altres nois i noies es veuen per la plaça. Algun pare, alguna parella i alguna àvia amb canalla també s'hi estan a la plaça. Una dona d'origen llatinoamericà parla amb canalla del mateix origen que està jugant al mig de la plaça. Es pot veure algun grup més de canalla d'origen llatinoamericà per la plaça. Les bicicletes tornen a ser presents com el dissabte comentat. El servei telefònic torna a ser utilitzat, aquest cop per dones d'origen asiàtic".

Descripció oral enregistrada, diumenge 15 de maig de 2005, 17:15h-17:30h: "la plaça té una mica més de moviment gràcies a la presència de canalla que juga pel mig de la plaça, però en general és força tranquil. El trànsit de cotxes és molt reduït. La canalla juga sola sense tenir la presència dels pares, mares, avis o àvies. Discuteixen sobre el Barça i el Madrid, el nen més gran és l'únic del Madrid i en algun moment utilitza paraules malsonants. Hi ha avis que també utilitzen l'estada a la plaça per escoltar la ràdio esportiva. La majoria de gent que se'u en bancs de la plaça és gent gran, i destaca veure com avui diumenge hi ha més presències d'àvies. La zona del centre cívic es veu molt sola, el fet de què estigui tancat encara li dona una imatge de més solitud. Les úniques presències a la plaça (gent gran i canalla) aprofiten els pocs espais en ombra que hi ha a la plaça. Els eixos de pas de la part nord i el diagonal són els més utilitzats en aquests moments del dia".

De l'anàlisi de la informació obtinguda en les observacions les principals idees que poden esmentar són les següents:

- en tots dos casos, les persones són més presents a les places durant la tarda que durant el migdia, existint més variabilitat en el cas de la plaça de Ca n'Anglada que no pas a la de Can Palet.
- en tots dos casos, és el dimarts i el dijous quan més persones visiten les places, i el dissabte i diumenge els dies que menys persones les visiten, essent el dijous el dia que més gent les ha visitat i, el dissabte, el que menys.
- entre els quatre dies d'observació, és durant els migdies que hi ha menys variabilitat en el nombre de persones presents, tot el contrari que a les tardes.
- en tots dos casos, el grup d'edat que té més presència és la gent gran als matins i la canalla a les tardes; en canvi, la població adolescent té una presència més baixa o nul·la en tots els moments d'observació, on també destaquen les absències de població adulta.
- en tots dos casos, el sexe que predomina més en les presències és l'home, però a les tardes, considerant als homes infants com a dependents o que han d'anar acompanyats, el grup majoritari són les dones.
- en tots dos casos, hi ha puntes de presència d'infants homes el dijous a la tarda, i d'homes grans el dimarts al matí.
- en tots dos casos, la variabilitat més acusada en les presències per sexe és als matins entre la població gran, a favor dels homes; i a les tardes, sobretot dissabte i diumenge, entre la infància, a favor també dels homes.
- en tots dos casos, la variabilitat entre la presència d'homes i dones és molt més marcada en el cas de persones d'origen estranger que entre l'autoctonia, a favor dels homes.

- en tots dos casos, la presència de població immigrada és molt minoritària, observant-se més presències durant les tardes, sobretot del cap de setmana, més que no pas als migdies.

- encara que minoritària, la presència de població d'origen immigrant és més destacable a la plaça de Ca n'Anglada que no pas a la plaça de Can Palet.

- en tots dos casos, les dones d'origen immigrant sempre tenen menys presència que els homes, essent aquesta diferència més marcada als matins.

Són generalitzacions a partir d'unes observacions sistemàtiques de 4 dies en tot un any, però també hem de tenir en compte com s'estructura socialment la societat en general i ens han d'animar a interpretar i relacionar dinàmiques socials i territorials globals a partir de la informació que tenim en una escala més local i parcial. I és una informació que guarda relació i, àdhuc, similitud amb vida al carrer que podem trobar als nostres barris de residència, on cal tenir en compte les franges horàries, els dies de la setmana, l'edat, el gènere, l'origen ètnic i el nivell adquisitiu, ja responen a formes d'estructuració social que són força esteses.

Es torna a comprovar com la vida en dues places guarden una clara relació amb la divisió sexual del treball, fent de la vida a les places i als barris un reflex d'una societat que fa de les dones una clara força de treball domèstic als barris. Això sembla una obvietat, però cal recordar-ho, quan els estudis semblen més entestats en tractar aquest fenomen només per àmbits com el de la representativitat política i empresarial o des de l'àmbit del treball remunerat. És imprescindible que analitzem com i on treballen les persones residents als barris per entendre d'una millor forma la vida quotidiana als espais públics i de trobada i, en general, als barris. Però a la divisió sexual del treball als barris també s'afegeix l'edat, ja que hi ha tot un gruix de població, com pel cas de les persones adultes, que per motius laborals tenen una presència més limitada a les places, al contrari que li passa a la població infantil o la gent gran. En tot cas, una possible anomalia seria el cas dels i les adolescents, del jovent, que, malgrat tenir temps per fer-ho, tenen presències molt limitades en determinades places, com les observades, i prefereixen espais més reservats on estiguin menys vigilats i puguin

fer més còmodament activitats que entrarien en conflicte amb altres persones usuàries a llocs com les places de Can Palet i Ca n'Anglada.

Altres aspectes a tenir en compte són alguns ja esmentats quan hem analitzat el contingut de les entrevistes. La presència de persones d'origen immigrat en aquests dos espais respon a un clar model d'ús compartit de l'espai però no en el temps. És a dir, la presència de població nouvinguda, sobretot d'homes adults i joves, creix en importància en moments que la presència de persones autòctones no és predominant, com ben entrada la tarda, als vespres o als caps de setmana. La interacció té dificultats a les places, però això no és un problema d'aquests barris sinó, potser, un problema dels nostres plantejaments com a geògrafs i científics socials, ja que partim del supòsit que la interacció s'ha donar perquè les coses vagin bé, però la realitat quotidiana ens mostra que la interacció, essent positiva i necessària, no ha de ser obligada i, si no es dóna, no passa res, mentre no s'impedeixi l'accés ni es discrimini a cap persona ni col·lectiu.

En les observacions també s'ha pogut constatar la importància del tipus de funcions que tenen els edificis que envolten ambdues places. Si bé, per la Plaça de Ca n'Anglada la biblioteca i l'escola concertada faciliten l'accés de canalla acompanyada i joves, pel cas de la Plaça de Can Palet és diferent, ja que la presència del centre cívic facilita més la presència per a gent gran, el col·lectiu més present a l'equipament municipal.

6.1.1.3. Les dinàmiques socials a les places segons diferents col·lectius.

A partir de la informació obtinguda en el treball de camp a través de l'observació i les entrevistes, podem observar com certs col·lectius tenen dinàmiques semblants que ens donen suficients elements com per fer una anàlisi més general i global en relació a la vida quotidiana que es desenvolupa als espais públics tradicionals sobre els que es va fer un seguiment més sistemàtic, el de les places de Can Palet i Ca n'Anglada. En tot cas, en aquest apartat, no hem deixat de relacionar i incorporar informació del treball de camp que també es va recollir en altres places i carrers dels dos barris. És per això que en les següents línies s'observarà un interès per les dinàmiques d'ús segons col·lectius més que no pas el que passa estrictament a les dues places, un aspecte

tractat anteriorment però que es relacionarà de forma clara amb aquest nou apartat. Hem apostat per fer unes divisions per grups d'edat (poblacions gran, adulta i jove i adolescent) i, per cada grup, tenir en compte el cas de les dones i els homes. S'ha considerat oportú, també, fer distingir un darrer grup que és el de la població immigrada, on també hem desenvolupat una anàlisi per gènere.

La població gran.

Un grup predominant en la vida quotidiana dels barris és el de la gent gran, quan arriben a edats que ja no són actius en el món laboral remunerat, mentre han restat bastant inactius en el treball domèstic en l'àmbit familiar. Això dona com a resultat que tinguin prou temps per esbargir-se o fer qualsevol tipus d'activitat al barri. En aquest sentit, és normal que trobem una important presència d'avis a places i parcs, sobretot al matí-migdia, i el que es també normal es veure a dones adultes i grans que transiten per carrers i places fent la compra o les gestions vinculades a la llar, essent molt més dependents vers les feines domèstiques. Tampoc s'ha de menystenir el paper que juguen les àvies i els avis en el suport a les famílies, vetllant per la cura de la canalla quan pares i mares no s'ho poden compaginar, aspecte que també condiciona unes certes presències als espais públics:

«Tinc un nét només [...] Quan era molt petitó sí, perquè ells vivien aquí a Terrassa, vivien al carrer Concepció Arenal, i sí. Allavors com que jo el tenia, l'agafava, el treia de casa seva, i passejaven tot de places, me n'anava a la plaça aquesta d'aquí baix, a l'altra, i amb el cotxet». [16:17].

Neus, veïna de Can Palet, nascuda al 1934. 14 de juliol de 2005.

«Sobretot pels matins, és lògic, els nens estan a classe i qui els utilitza són els jubilats i la gent gran, però això a totes les places, perquè no hi ha nens». [18:28].

Óscar, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1979. 23 de maig de 2003.

Les dones grans que viuen amb la seva parella ens solen parlar de les feines de la llar (comprar, netejar i cuinar) i també de la cura de néts i nétes, restant només el cap de setmana com a dies on es poden fer coses fora de la llar. Les dones grans vídues, dedicant-se a les mateixes tasques, miren d'aprofitar més el temps en el passeig i en activitats que comportin la trobada amb gent, sobretot quan la cura de néts i nétes és molt puntual o no es fa. Altres dones que conviuen amb la descendència tenen més ocupacions a la llar, protagonitzant unes jornades molt actives, tant a casa com a fora:

«Me levanto a los ocho o así o ocho y media, hago las cosas de la casa, si tengo que ir a comprar voy aquí cerca, o si tengo que ir a comprar pescado o algo voy al Mercadona, no

sé, es que está ahí también cerca. Vengo, hago la comida, mi marido viene a las dos. Comemos. Y si es ahora, me traen al niño a las cuatro y ya no puedo salir hasta que se lo llevan. Ahí toda la tarde vigilando al niño o haciendo un poquito de croche, o viendo la tele, y ya está [...]. Antes me iba al gimnasio a las tres y media, me iba al gimnasio ahí al Parc Vallès y venía a las cinco y media o a las seis y ya te ponías a hacer la comida por la noche [...]. Esa es la vida. Sacando los sábados que vas a dar una vuelta, a tomarte una cerveza, a dar una vuelta, o a Sabadell al Corte Inglés. Esa es mi vida, un día y otro, igual, igual». [3:39].

Juana, veïna de Can Palet, nascuda al 1941. 3 de desembre de 2004.

Els homes grans que viuen en parella sobretot passegen, combinant aquesta activitat amb alguna estona al bar o en espais associatius o descansant a casa. Els homes grans que viuen sols presenten una jornada quotidiana molt completa, on la vida fora de casa es combina amb el lleure, amb llargues estones de passeig, i tasques relacionades amb la mantenció personal.

La població adulta.

En general, les persones adultes que treballen fora del barri resten bastant invisibilitzades en la vida quotidiana dels barris. Tenir criatures, tant pel cas del pare com la mare; encarregar-se de les feines domèstiques, sobretot pel cas de la dona; o mantenir una vinculació amb el teixit associatiu dels barris, tant per l'home com per la dona, són condicionants que poden ajudar a trencar aquesta invisibilització de la població adulta a la vida quotidiana dels barris, però és escassa en el cas dels homes.

Les mares joves és un grup predominant a la vida quotidiana dels barris, que desenvolupen bona part de la seva jornada de treball en l'àmbit domèstic dels barris. Ressalten que elles aprofiten l'estada amb la canalla a places i parcs per relacionar-se i tenir converses amb d'altres persones amb les que es coincideix, mentre que quan no han d'estar pendents de la canalla solen aprofitar per anar a espais de trobada tancats com pel cas de bars i cafeteries. En aquest sentit, es posa de manifest que el tenir o no tenir criatures és un factor clau per entendre la presència de determinats col·lectius a les places i parcs, com pel cas de pares i, sobretot, mares, que acompanyen a la canalla quan és menuda per després, un cop creixen i són més independents, abandonar aquests mateixos espais per tornar a ser presents quan es fan àvies i avis. Sense significar el mateix, el tenir animals també és un motiu clar per haver de sortir al carrer i tenir presència a places i parcs:

«Cuando tienes un hijo pues los hijos disfrutan en la calle, jugando, y en los parques, y yo creo que haremos más vida o por lo menos intentaremos ir más a los parques con los niños, y será a un punto que acudirás con más frecuencia. Ahora no, porque, depende, si das un paseo y te sientas un rato pero no es una cosa que sea habitual, pero en cuanto tengas hijos les llevas al parque, no sé, después del colegio los llevas y yo creo que se frecuentan más». [15:41].

Uhuru, veïna de Can Palet, nascuda al 1982. 28 de febrer de 2005.

Destacar, sobretot, que el fet de tenir criatures a càrrec significa un retorn a les places. Estem veïem com un cop s'entra en l'adolescència es comença a evitar espais on es concentrin canalla i població vella, situació que es pot allargar, en el cas dels homes amb poca atenció en les feines familiars i domèstiques, fins la vellesa. Les mares i, també, àvies, són les que solen anar a buscar a les criatures a la sortida de l'escola i això suposa que després restin una estona a les places i parcs, compartim l'estona amb altres mares i àvies. Normalment, els avis que han de tenir cura de la canalla no solen coincidir amb els que s'estan passant l'estona al migdia a la plaça. Així, les dones tenen més marcat els cicles de presència i absència a les places: un cop s'entra en l'adolescència van desapareixent fins que es tenen criatures, per tornar a ser menys visibles quan els i les filles es fan més grans, i tornant a estar presents a les places quan són àvies. Veure avis que acompanyen a la canalla, suposa que les àvies estiguin més condicionada per les feines domèstiques a la llar i estiguin de pas al carrer:

«No, la verdad es que es de paso. Si voy algun de sitio, que voy de paso, y no, no. A ver, si un día que a lo mejor que aquí hacen sardanas, pues voy a ver las sardanas, pero lo que es el utilizar el espacio público como irme un rato a asentarme allí, no. [...] Yo creo que es de la época, porque yo ahora mismo... cuando tenía a mis críos pequeños pues me iba. Pienso que si algun día tengo nietos pues a lo mejor también me iré, pero ahora, claro, pues no le veo el qué de irme a una plaza a sentarme cuando, por ejemplo, aquí tenemos mucho trabajo con lo del centro». [6:22 i 6:23].

Isabel, veïna de Ca n'Ànglada, nascuda al 1950. 3 de juliol de 2002.

Les dones, en tot cas, tenen molt problemes per poder conciliar o compaginar treball, família i oci, sense oblidar la persistència de la manca de llibertat i autonomia, dificultant un accés en llibertat i amb autonomia a l'espai públic tradicional. Les dones adultes que no són àvies i que no treballen fora de la llar, també se n'ocupen de les feines domèstiques, només presentant la variació que a les tardes tenen més temps lliure per a elles mateixes, mentre que les que tenen treball remunerat també presenten un model de vida més condicionat per les ocupacions fora de casa, sobretot per la feina, seguint un model semblant al dels homes adults que treballen fora del

barri, però aprofitant molt més el temps si han de fer-se càrrec de tasques domèstiques.

Les mares joves s'ocupen també de la llar i de la canalla i en molts casos treballen fora de casa, essent al cap de setmana quan surten amb tota la família, aprofitant més les estones als espais públics per generar moments de trobada amb altres mares joves. En canvi les que no treballen veuen com les seves parelles han de passar moltes hores a la feina, fins i tot el dissabte, aspecte que comporta una dedicació plena d'ella a les tasques domèstiques, que es creu que es mantindrà en major o menor mesura quan la criatura comenci l'escola primària. Altres mares acaben centrant la seva jornada diària a l'atenció a la canalla i a les feines domèstiques, essent el cap de setmana els moments en què varia la rutina de la setmana i se sol sortir del barri.

Les dones joves emancipades, però sense canalla, treballen a fora sense tanta pressió i, a més, poden dedicar més temps a les seves aficions o motivacions personals (lleure, associacionisme, etc.):

«Treballo amb els nanos allà, em quedo a dinar perquè baixar al migdia és una atabalamenta de cotxes i prefereixo quedar-me i fer feina per l'escola. Llavors a les 5 plego, sempre faig alguna cosa extra, normalment surto de l'escola a les 6. I llavors baixo cap aquí, o bé amb cotxe o bé amb transport públic, i o bé tinc reunió a l'associació de veïns o bé tinc reunió a l'ajuntament o bé tinc reunió d'esplai, tant a l'esplai com a vegades les fem a casa o haig d'anar a fer... no ho sé, alguna cosa. Hi ha dies que no, que simplement vaig a comprar... a omplir la nevera pel barri, normalment si és compra alimentària faig Mercadones o algun altre súper que hi hagi per aquí [...]. A les 9, quarts de 10, [vaig] cap a casa, el sopar està mig a punt perquè o jo o el Sergi l'hem mig fet. Passo normalment cada tarda a veure els pares i hi ha nits que a les 10 tinc reunió, [...] normalment, cada setmana si són 5 dies laborables hi ha tres o quatre reunions a la setmana, segur. O associació de veïns o per motius d'esplai o per motius de parròquia tinc reunió d'una cosa o una altra». [6:87].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

Els homes adults sense néts i nétes i pre-jubilats solen ocupar-se de les tasques i feines de la llar, encara que no plenament com li sol passar a una dona en la mateixa situació, i aprofiten el temps també per passejar pel barri, essent el cap de setmana el moment per gaudir del temps lliure en parella. En canvi, els que encara treballen, solen dedicar bona part del dia a la feina i només és durant el cap de setmana quan s'aprofita el temps pel lleure i l'oci.

Els homes joves emancipats, que viuen en parella però sense canalla, solen dedicar moltes hores a la feina com pel cas de la parella, fins i tot ocupant-se part del dissabte. En canvi els solters tenen més dedicacions a la llar, però en alguns casos, l'haver de dedicar tantes hores a la feina comporta que es busquin treballadores domèstiques perquè facin la neteja de casa, quedant així la resta de temps per la compra i el lleure:

«Pues normalmente em llevo a las sis i mitja i vaig a currar. A les set ja estic allà al treball i plego a les vuit [...]. Si a les vuit i mitja aconseguixo aparcar, pues, llavors ja entro al frankfurt i ja tinc la cervesa posada i espero que arribi aquesta i ja està. Sopem, una pel·li i a dormir. El cap de setmana... pues, depèn. Perquè el cap de setmana arribes fet caldo després de treballar onze hores [...]. I perquè la dona ha vingut avui, sinó és que no et podries ni assentar». [24:41,43].

Pau, veí de Can Palet, nascut al 1977. 20 d'abril de 2005.

La població jove.

El jovent, en general, prefereix fer vida quotidiana a espais lluny de les mirades de persones adultes conegudes, fent-se colles mixtes de nois i noies que busquen diversió fora dels barris. El jovent, en aquest sentit, tendeix a trobar-se i relacionar-se més en espais "refugi" aspecte que suposa una tendència més clara a ser presents en espais tancats i privats. No s'ha d'oblidar que tant el consum privat (de pagament) d'oci i extraescolars (esport, anglès, etc.) també suposen un clar condicionant que evita la presència de determinada població jove i adolescent a la vida quotidiana dels barris i, a més, un clar indicador de desigualtat entre famílies que poden consumir i d'altres que no s'ho poden permetre, produint-se una clara divisió de classe en moltes activitats i que suposa, també, una clara ineficiència social de programacions municipals gratuïtes, com ha passat al barri de Ca n'Anglada, on el jovent que majoritàriament estava present en aquestes activitats era el d'origen marroquí i de nivells adquisitius més baixos.

Les dones joves no emancipades moltes vegades combinen feina i estudis, a més de donar suport en les feines domèstiques, essent el cap de setmana quan s'aprofita per fer activitats de lleure, mentre que la que ja no va a l'institut ajuda plenament a les tasques domèstiques, mentre realitza alguna activitat relacionada amb la formació. Homes joves, que o bé no tenen germans o són els fills més grans i que no s'han emancipat, solen fer més vida de barri en relació a què ajuden en les feines domèstiques i en la compra familiar quan pares i mares treballen fora de casa:

«Ara faig més vida de barri. Sí, perquè abans quan era petit entre que sortia fora del barri, que després a l'institut també te n'anaves fora del barri, quan quedaves amb els amics te n'anaves fora del barri, jo sincerament a Can Palet només venia, com aquell que diu, a dormir i a menjar. Ara en canvi, que igualment em moc, però que igualment quan tinc temps lliure em quedo per aquí, doncs ara faig més vida de barri. Vaig a comprar pel barri, que molts cops la compra de casa la faig jo. Vaig a prendre un cafè, vaig a esmorzar, faig molta vida de barri ara, sincerament». [12:46].

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977. 1 de febrer de 2005.

Però sobretot trobem homes joves no emancipats que exclusivament es dediquen a l'estudi o a primeres feines, combinant-ho amb el lleure i en alguns casos amb l'associacionisme però amb una implicació en feines domèstiques dèbil, i més quan ja es fan jornades complertes de treball, concentrant la seva activitat en la feina i el lleure.

Els nois adolescents acudeixen a l'institut i és a la tarda quan tenen més temps lliure, fent activitats programades, deures o es troben amb les amistats. És durant el cap de setmana quan el lleure concentra bona part del dia, i només pel cas de les noies es fa esment al suport que donen en les feines domèstiques. En el cas dels nois que en comptes de seguir els estudis comencen les seves primeres feines segueixen fent les mateixes coses respecte el temps lliure i el cap de setmana. Durant els caps de setmana també es presenten d'altres casos que valdria la pena destacar, com seria l'actitud respecte el barri de joves i adolescents. Els models d'oci vinculats al consum privat, amb l'assistència sistemàtica a discoteques i centres d'oci en d'altres zones de la ciutat, són també uns clars condicionants que impliquen una invisibilització d'aquests grups d'edat, i només en els casos de joves implicats en el teixit associatiu de barri varia aquesta realitat:

«[Sergio] *El fin de semana... discoteca. Discoteca a saco. Los sábados a la discoteca y a lo mejor los domingo también, o el domingo me voy a mi casa [...].* [Laia] *Los fines de semana, pues, todos los sábados a la discoteca y el domingo, pues, varia, depende, me voy al cine o me voy a dar una vuelta [...].* [Marina] *Los fines de semana depende. El sábado puede ser una discoteca o a la playa. Ya está [...].* [Sara] *Y los fines de semana, pues depende de lo que haya. Yo no voy mucho a las discotecas. Depende del plan voy a dar una vuelta, que si no sé qué... quedando con él o con amigos, no sé, depende [...].* [Patricia] *Y los fines de semana, depende, o me voy de discotecas o me voy con mi novio a dar una vuelta o al cine». [14:8-13].*

Sergio, veí de Can Palet, nascut al 1988. 16 de juny de 2005.

Laia, veïna de Can Palet, nascuda al 1989. 16 de juny de 2005.

Marina, veïna de Can Palet, nascuda al 1989. 16 de juny de 2005.

Sara, veïna de Can Palet, nascuda al 1988. 16 de juny de 2005.

Patricia, veïna de Can Palet, nascuda al 1989. 16 de juny de 2005.

La percepció que s'ha produït un important canvi en les formes d'estar i jugar al carrer de la canalla s'ha manifestat més en el cas dels i les entrevistades més joves, detectant-se una manera diferent de jugar de la canalla d'ara, lligat al consum d'un oci domèstic, és a dir, a la mateixa llar. Tanmateix, hi ha gent que considera que és ara quan la canalla té més llibertat horària i espacial a l'hora de viure el carrer:

«Antes era algo más manual, más rudimentario, y ahora no, todo más técnico, que si la maquina de la Playstation, la Gameboy, pero está claro que los juegos tradicionales no se pierden, como jugar a fútbol, correr, tenis, etc. esos siguen existiendo, pero sí que ha cambiado un poco, ha evolucionado un poco». [23:15].

Rodrigo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1973. 23 de maig de 2003.

«Jo penso que ara tenen molta més mobilitat, jo m'enrecordo abans quan era peque, també depèn, però normalment m'enrecordo quan era peque que a la colla no ens deixaven sortir de lo que era la plaça, de lo que era la plaça no ens deixaven sortir de l'acera, de lo que era la mançana. I ara sí que trobo que hi ha molta més mobilitat, que els nanos creuen carrers, que se'n van per ahí, que se'n va tres manzanas más para allá, sí que ho veig això. Hi ha una mica més de desparrame també». [28:15].

Núria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1981. 21 de febrer de 2003.

Població nouvinguda d'origen estranger.

Si ens fixem en la població immigrada d'origen estranger, més que unes pautes culturals o ètniques diferenciades destacaríem importants diferències en relació al tipus de treball que desenvolupen, com pel cas dels homes, que han de complir amb unes llargues jornades laborals, moltes vegades lligades a la construcció i dirigint-se a llocs llunyans del de residència, impossibilitant-se la presència d'aquests homes durant bona part del dia als barris. En tot cas, les dones d'origen estranger, siguin joves o adultes pateixen els mateixos condicionants socials que les dones autòctones, igualment lligades a les feines familiars i de la llar i amb unes clares restriccions a tenir un ús lliure i emancipador dels espais públics i de trobada.

Malgrat es consideri per alguns que la població immigrada, sobretot la d'origen marroquí, fa més vida de carrer, la veritat que el procés més important és el d'abandonar per part de la població autòctona dels seus hàbits més tradicionals, que no diferien gens del de qualsevol comunitat mediterrània, de la riba nord i sud:

«Nosaltres estem bastant tancats a casa, vull dir, em sembla a mi que estem deixant d'utilitzar bastant els espais públics, però no ho sé, no sé quine diferència hi ha». [11:20].

Marga, veïna de Can Palet, nascuda al 1978. 2 de març de 2005.

Dones entrevistades d'origen marroquí ens expliquen com a elles li arriba informació de veïnes de tota la vida que senten que ha canviat la cohesió i solidaritat veïnals que existia abans al barri, esvaint-se el clima d'autoajuda i companyonia de temps enrere, afectant la vida relacional als carrers:

«Mi vecina, dice que no había nada, no había dinero pero todos estaban sufrían juntos, como la familia, comían fuera, hablaban, cogían flores, y había una colaboración entre todos, y ahora cada uno a lo suyo y ya está [...]. Hablan en la calle, van, van, van, y después cada uno se va a su casa y ya está, tanto hablar y nada. Por ejemplo, la semana pasada hicimos una reunión de escalera, casi veinte personas, el presidente, se tiene que limpiar, hablar demasiado, cada uno entra en su casa pero siempre lo mismo, no hay cambios». [19:34]

Munira, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1967. 9 d'abril de 2003.

La incidència dels models de vida individualista i de lleure consumista en la mateixa llar o en espais de trobada privats és remarcada a les entrevistes, provocant un desgast en la vida comunitària del barri, trencant la cohesió entre els i les seves residents, encara que aquesta dinàmica es relaciona, per algunes persones entrevistades, amb els efectes que estan tenint sobre la vida en el barri els nous assentaments de població d'origen extracomunitari:

«Una cosa són els horaris dels nens i una altra cosa són els horaris de les famílies. Llavors actualment els nanos, per desgràcia, no es poden deixar sols al carrer, per tant, com no els pots deixar sols al carrer, com abans en deixaven, jo per exemple me'n recordo, quan jo era petit, que ens deixaven sols al carrer, no a tots els carrers però sí que en alguns, i ara no es pot fer això, doncs llavors es busquen alternatives, diga-li esplai, diga-li acadèmia d'anglès, diga-li centre esportiu Can Palet per anar a jugar a futbol o gimnasis diferents per anar a fer taikwondo, kàrate o piscina. Jo penso que en aquest sentit no és tan problema de com està el barri o com estan els barri sinó que és més problema de les famílies “què fem amb els nens” i com que no hi ha un lloc per deixar els nens diguéssim així “pues mira, et deixo aquí al carrer i teniu les claus de casa i quan vulgueu pugeu”, això pràcticament ja no, a no ser que tinguis catorze o quinze anys». [12:63].

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977. 1 de febrer de 2005.

«Jo en penso que és un dels factors que ha disgregat, també, tota, per descomptat, la societat últimament ha potenciat molt una vida individual, la televisió, internet,... que no sigui associativa, de no viure pendent del teu entorn, sinó molt a nivell personal, individual, egoista, i és clar, tot això, juntament amb la problemàtica de la immigració, doncs, una mica a disgregat tot l'ambient de nucli centrat en la vida associativa. Tenia aquest sentiment de barri, ara ja no... penso que no existeix». [35:28]

Salvador, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1948. 8 de maig de 2002.

Altres aspectes per entendre la important presència a la vida quotidiana dels barris de la població immigrada de classe treballadora serien el de tipus de feina i de contractació als quals està sotmesa, com passava a Ca n'Anglada, que es contractava a

les persones a peu de carrer en determinats llocs i hores del dia, que suposava que fos el carrer un lloc de recerca de feina, posant de manifest les precàries condicions laborals que han de patir aquestes persones, malgrat algunes persones ho veiessin negativament i la percepció fos que es concentraven al carrer molestant al veïnat. Els establiments comercials oberts per la població d'origen estranger també rebia aquest tipus de queixa, malgrat la presència de persones en aquests llocs tingués una funció relacional i informativa en la recerca d'un suport comunitari amb persones del mateix origen ja establertes.

Són dones d'origen marroquí que remarquen que la seva presència, lligada a la cura de fills i filles, és majoritària a places i parcs, al contrari que els homes, que resten més en les esmentades cafeteries, bars o botigues de persones del mateix origen:

«La mayoría que utiliza los espacios públicos son las mujeres, como salen por la tarde con los niños, la mayoría son mujeres, y los problemas que encuentran las mujeres no son como los de los hombres, los hombres llenan más los bares y tal». [5:7].

Dúnya, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1980. 18 de desembre de 2005.

En tot cas, val la pena ressenyar que no totes les places són espais on se sentin còmodes aquestes dones, ja que miren d'evitar llocs amb una important pressió identitària de caràcter exclusiu o d'altres on hi hagi presència d'homes del seu origen i d'autòctons, situacions que suposa que s'evitin determinades espais i itineraris, tendint a desplaçar-se a places i parcs que estiguin localitzats fora dels barris de residència amb menys presència d'homes, una situació que no ha estat expressada exclusivament per dones d'origen estranger sinó també per dones autòctones:

«Allí para sentarse no... no te puedes sentar. Porque allí... porque mis paisanos allí se quedan allí todos, porque hacen parques para los niños y se sientan en ellos. La calle siempre está llena. Yo... aunque sean mis paisanos, pero yo no lo entiendo». [25:12].

Afrah, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1986. 22 de juny de 2005.

En el conjunt del treball de camp que s'ha desenvolupat a les places de Can Palet i Ca n'Anglada el que podem dir en primer lloc és que aquests espais públics són reflex de la vida quotidiana al barri i la ciutat. La importància d'aquests espais per a les relacions habituals i/o esporàdiques són d'una gran importància, com així també ho posa de manifest el veïnat entrevistat, però sense oblidar que són un recurs més, un mitjà més, en favor de les relacions comunitàries i veïnals. Al mateix temps, les presències i absències, malgrat algunes persones ho puguin fer de forma lliure i autònoma estan

molt condicionades per dinàmiques socials més generals i no pròpies del barri, on el treball, tant assalariat com no assalariat, és un element clau per entendre per què hi són unes persones o uns col·lectius i no hi són altres. Al final d'aquest capítol tornarem a insistir en aquest tema, però és important que retinguem que si no afrontem de forma diferent el món del treball, tant a fora de casa com a dins ella, serà molt difícil fer possible una vida quotidiana més normalitzada i igualitària a barris i ciutats.

6.1.2. Els altres espais públics i de trobada a Can Palet i Ca n'Anglada.

Els llocs on es relaciona i on transcorre la vida quotidiana del veïnat de Can Palet i Ca n'Anglada és divers i variat. Al llarg de la recerca a les places s'han anat afegint parcs, carrers, centres cívics, escoles, casals de gent gran, centres religiosos, locals i seus d'entitats associatives, solars i descampats, cantonades, habitatges, botigues o centres comercials. No podem ni volem fer una anàlisi detallada de cadascun d'aquests espais sinó que s'ha volgut ser fidel als apriorismes amb els que vam començar la recerca, a través de l'interès per analitzar la vida quotidiana a dos espais públics i de trobada emblemàtics i centrals, com són les places de Can Palet i de Ca n'Anglada, per després, i a través del desenvolupament de la recerca, reconèixer la importància d'altres espais de trobada que tenen dinàmiques socials i territorials complementàries o no amb aquestes dues places, fent de tot el conjunt una geografia dels barris.

6.1.2.1. Les places i carrers i el Parc de Vallparadís.

En relació a places, parcs i carrers, sí que hauríem d'assenyalar una important característica diferencial si comparem un i altre barri en termes de disponibilitat d'espais públics i de trobada. Així, podem destacar que les possibilitats de fer vida quotidiana a places de barri és molt més reduïda a Can Palet que a Ca n'Anglada. En aquest darrer barri les possibilitats d'accedir a diferents tipus de places és elevada, sobretot, si ens fixem en la zona centre i nord de Ca n'Anglada, mentre que a la part sud sí que existeix una clara mancança d'aquest tipus d'espais. Tampoc s'ha d'oblidar que al sector septentrional d'aquest barri existeix una important àrea de vianants on no accedeixen els vehicles rodats, amb passatges i petites places que possibiliten un

important ús pedestre. En canvi, Can Palet compta amb una petita plaça central i dues places en dos dels seus extrems, a tocar del barri de Guadalhorce i Can Palet II. Tanmateix, el Parc de Vallparadís, limítrof amb Can Palet, supleix aquesta mancança de places, havent esdevingut un recurs d'ús quotidià pel barri, sense oblidar, que la projecció a escala municipal i, àdhuc, metropolitana, fa que sigui un espai públic d'ús periòdic per a veïnat de Ca n'Anglada, com veurem més endavant.

Malgrat que puguem definir i considerar com espais públics centrals a les places de Can Palet i Ca n'Anglada, la veritat és que poden haver-hi tants espais centrals com persones. Es posa de manifest que els espais de trobada més utilitzats per les persones tenen una important relació amb la proximitat de la residència d'aquestes mateixes persones. És a dir, a una determinada plaça o equipament col·lectiu de barri hi haurà una major presència de persones que viuen a prop d'aquests llocs, on l'entorn residencial compliria una funció semblant al que s'ha comentat pel cas de la funcionalitat de les façanes de les places de Can Palet i Ca n'Anglada. La proximitat i l'entorn són aspectes que han condicionat històricament les relacions i les presències als espais de trobada:

«Aquelles places, és que jo per allà baix, per allà baix perquè com que fa pujada, per allà baix vaig molt poc [...]. Jo visc aquí, al costat d'aquest mateix carrer, tocant a la carretera. Jo visc en una cantonada del barri. Això també es notarà en els meus comentaris». [12:5].
Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977. 1 de febrer de 2005.

«Havia baixat poquet, sí, a la plaça de Ca n'Anglada no anava tant. Bueno, quan era molt petita sí que anava, perquè anava a l'esplai, si que sortíem allà a la plaça, però d'anar jo cap aquella plaça, és que em quedava... queda tres carrers més a baix, clar, havia de creuar tres carrers, bueno... pues em quedava en mi plaza o me n'anava directament a plaça Catalunya amb els companys del cole». [28:14].
Núria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1981. 21 de febrer de 2003.

En aquest sentit, podem dir que cal matisar el pes central de les places de Can Palet i Ca n'Anglada en el conjunt dels dos barris, havent-se posat de manifest durant el treball de camp com altres places i llocs prenen el paper central en la vida al carrer de la gent del barri, que pensaven només atribuïble al cas de les dues emblemàtiques places.

Comparant les situacions observades a la plaça de Can Palet amb altres places del barri destacaríem, bàsicament, el cas de la plaça situada al final del carrer Colom, la més gran del barri, que és la que té una presència més elevada de gent que fa estada, donant-se

diferents tipus d'apropiació i activitats a la plaça a més de veure's diferents grups d'edat i una certa barreja interètnica. El fet que hi hagi un quiosc dóna bastant vida a la plaça. La plaça Salvador Allende té un comportament bastant semblant a la plaça de Can Palet, amb una presència més destacada de mares joves amb canalla i gent gran. Les placetes de la banda del torrent de Vallparadís, tenen un comportament diferent, sobretot pel que fa a la presència d'adolescents i joves que comparteixen espai amb algunes persones grans i alguna mare jove amb canalla.

Pel cas de la Plaça de Ca n'Anglada, es considera que és una plaça de barri i del barri però qui la freqüenta és gent que viu al seu entorn més directe o que utilitza algun dels equipaments situats en una de les façanes, com l'escola, prenent importància places interiors i espais per a vianants localitzats a la zona nord del barri. Aquests altres espais públics tenen també un important radi d'acció, que fa que hi hagin persones que no visitin la plaça de Ca n'Anglada o que d'altres que visquin al radi d'acció d'aquesta última quasi desconeguin aquests altres espais públics del barri. Les places interiors al nord del barri juguen un paper molt important pel veïnat que resideix als voltants d'aquests espais, també amb un fort sentit d'apropiació, i ajuda a matisar la consideració de la plaça de Ca n'Anglada com a únic espai públic del barri visitat per totes les zones del barri, no essent del tot cert, malgrat hi hagin opinions a les entrevistes en aquest sentit.

Una bona part de persones entrevistades ens parlen del Parc de Vallparadís com un espai públic referencial per a la gent dels dos barris, on es destaquen activitats com el passeig, l'esport individual i col·lectiu, la lectura i el trobar-se amb gent, sense oblidar funcionalitats específiques com la possibilitat d'anar a la piscina municipal durant l'estiu, essent una alternativa molt propera per a la gent de Can Palet i també per Ca n'Anglada, encara que quedi més lluny:

«Al de Vallparadís sí que baixa la gent i referencial molt, Vallparadís sí que ha quedat molt bé. Allà la gent anem a passejar, ho tenim aquí mateix». [2:79].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

«Jo ara actualment, lo que han fet a Vallparadís, Vallparadís és una cosa de lo millor que es podia haver fet a Terrassa, per tothom, per canalla, per gent invalida, que tenen molts accessos amb cadires, poden anar i poden accedir al parc aquest. És una cosa magnífica lo que han fet a Vallparadís, és una de les coses més maques de Terrassa. Allò era un torrent, era un torrent que començava a Sant Pere Nord i baixaven totes les cloaques, i

ara tot ho han canalitzat i han fet un passeig. I ara han fet tantes entrades per tota arreu i tan maques. Vull dir, que vagis al punt de Terrassa que vagis, bueno el que no aniràs a baix a l'estació dels catalans, allà no hi ha accés, però tot lo que és la part d'aquí de Sant Pere fins arribar a Can Palet, hi ha accessos a lo que és a aquest passeig preciosos, enjardinats, aigua, fonts,... molt bé, molt bé, molt ben arreglat i molt bé en el sentit de tot. I fan moltes festes, moltes activitats. Ara quan comenci el bon temps fan activitats per la canalla, i per la joventut». [9:17].

Olga, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1938. 17 de març de 2003.

En aquest sentit, i en concret pel cas de Can Palet, l'ampliació del parc al llarg del tram que transcorre entre aquest barri i Segle XX fins a arribar a Can Jofresa, es veu com una oportunitat per a la zona, guanyant-se un important espai públic on també es donaran noves funcionalitats, com la de l'esperada biblioteca, un servei públic que s'ha mantingut precàriament al llarg dels darrers anys a Can Palet.

Un altre aspecte a destacar és que el Parc de Vallparadís ha esdevingut un clar espai "refugi" per motius d'edat, de gènere i d'origen ètnic, com hem comentat en anteriors apartats. A adolescents i joves els hi agrada perquè es tracta d'un espai lluny de les mirades de coneguts i persones adultes. Encara que no el visitin diàriament, és un recurs per fer coses lluny de la mirada de familiars i persones adultes i grans. Un altre col·lectiu que l'utilitza com a refugi és el de les mares d'origen marroquí que acompanyen a la seva canalla, mirant d'estar més alliberades de les mirades de persones autòctones i paisanes, un aspecte que també ha estat assenyalat per mares joves autòctones:

«Lo que pasa que... pues no te apetece al igual sentarte pues porque hay un grup de, hay un grup de... bueno, eso es la percepción que tiene la gente. A mi, pues si hay gente que no me da buen rollo pues me cambio de lado. Prefiero irme al centro o a Vallparadís -mira, ves, no me acordaba yo de Vallparadís- pero me voy para allá antes de quedarme por aquí». [30:14].

Natalia, veïna de Can Palet, nascuda al 1969. 10 d'octubre de 2005.

La banda del parc que dóna a Can Palet solen trobar-se diverses mares d'origen marroquí amb la canalla, buscant un espai lluny de les mirades i el control de persones autòctones i del mateix origen, aspecte que coincideix amb la quasi invisibilitat a les poques places de l'interior del barri, fent-se palès que les dones d'origen marroquí moltes vegades se senten incòmodes i prefereixen anar a espais públics on puguin passar més desapercebudes i estar més tranquil·les amb la seva canalla, compartint l'estona amb altres mares autòctones.

En relació als carrers, parlariem millor d'eixos en relació a la seva funcionalitat, destacant el cas dels eixos comercials, existents als dos barris, com serien els carrers Colom i Bages, pel cas de Can Palet, i els carrers Sant Tomàs i Jacint Elias i l'Avinguda de Barcelona, pel cas de Ca n'Anglada. Aquest darrer barri, però, també destaca per tenir un eixos per als i a les vianants, on el pas dels cotxes està prohibit, al sector dels polígons d'habitatge de la part nord del barri, un aspecte que a Can Palet no es dona. Un altre eix a destacar seria el dels carrers que són identificats amb un estat de deixadesa i precarietat, on moltes vegades també s'assenyalen problemàtiques concretes, uns eixos que també s'identifiquen en els dos barris i que tenen un ús més minoritari. Sabem que en aquesta caracterització del carrerer no s'engloben tots els carrers, però creiem que pot servir per entendre l'estructura urbana del barri i la vida quotidiana que es desenvolupa.

6.1.2.2. Els equipaments comunitaris.

Els espais que el teixit associatiu dels dos barris han consolidat com espais de treball associatiu també han esdevingut clars referents relacionals i d'identificació, destacant el cas de les parròquies, uns espais que, a partir dels anys noranta, van cedir protagonisme als centres cívics, també presents en els dos barris. En tot cas els espais de caràcter religiós continuen essent referencials, on destacaríem, a més del fet de congregar gent a través de la fe, la tasca que alguns d'ells desenvolupen en temes com la integració i l'arrelament als barris. Tornant als centres cívics, i incloent escoles, casals d'avis, locals associatius o centres esportius, són equipaments de caràcter municipal que també es localitzen en els dos barris i que juguen un paper fonamental en la vida quotidiana de Can Palet i Ca n'Anglada, als quals també farem esment.

Els centres cívics

Si entrem a valorar d'una forma general els centres cívics, podríem dir que l'ús que es fa d'aquests equipaments col·lectius és molt destacable, essent utilitzats força intensivament per la gent, amb una programació sostinguda d'activitats i un important dinamisme associatiu. Són diverses les opinions de persones entrevistades que valoren aquests equipaments des del punt de vista de la vida social que generen als barris on es localitzen, facilitant la coneixença i les relacions entre persones, sense oblidar el procés

de descentralització municipal amb serveis i tràmits que es poden fer des dels mateixos centres cívics sense haver de desplaçar-se a la seu central de l'ajuntament.

A Terrassa, i per al cas dels centres cívics Alcalde Morera i Montserrat Roig, ubicats respectivament als barris de Can Palet i Ca n'Anglada, els problemes en l'ús i accés a aquests espais tenen clares connotacions discriminatòries des del punt de vista de gènere, de classe, d'ètnia i d'edat, com passaria amb qualsevol espai que està pensant per a la col·lectivitat. Els centres cívics han estat concebuts com equipaments comunitaris amb la finalitat d'enfortir els moviments associatius i la dinamització social i cultural del conjunt d'entitats i associacions presents als barris, donant cabuda a diferents programes, activitats i serveis, tant estables com puntuals¹. Però la realitat social i quotidiana també posa de manifest les dificultats per poder complir amb aquest objectiu.

Observant la vida quotidiana en els centres cívics estudiats veiem com són determinades edats i grups socials els que més presència tenen en aquests espais, destacant el cas de les persones grans. Els centres cívics situats a Can Palet i Ca n'Anglada, com la majoria, tenen una presència majoritària de gent gran, que són persones que tenen més temps lliure i que el poden compatibilitzar amb les exigències horàries que s'imposen en aquests equipaments. Existeix una clara relació entre el treball productiu i reproductiu i l'absència en aquest tipus d'equipaments comunitaris. Si es treballa, fora de casa o/i a casa, l'accessibilitat a aquests espais queda molt reduïda o restringida. A diferència de la vida quotidiana en carrers i places, on la presència de la dona i/o mare és més notable que la de l'home adult -situació que s'explicaria per la dedicació de moltes dones al treball reproductiu circumscrit al barri (compres, gestions o cura de criatures)- en els centres cívics la presència d'homes i dones grans està, més o menys, en equilibri. És a dir, per poder accedir i usar aquests espais s'ha de tenir temps lliure. En aquest sentit, les presències i absències als centres cívics estan condicionades per uns horaris molt limitats, fent que les persones que treballen tinguin molt complicat el poder ser usuàries.

¹ Els centres cívics a Terrassa inclouen els següents àmbits de treball als barris: oficines municipals descentralitzades de districte; serveis socials; òrgans de consulta com els consells municipals de districte; projectes estables destinats a la joventut com Districte Jove i a les noves tecnologies; i programació estable i puntual d'activitats dirigides al veïnat.

Existeixen propostes per al cas de Terrassa i des d'instàncies municipals, d'allargar horaris, sobretot a la nit, per a què persones que treballen matí i tard puguin accedir als centres cívics, però sempre són propostes que no compten amb la complicitat i el compromís de les empreses, i els organismes que les representen, per la qual cosa són accions que no suposen fer més compatibles la vida laboral i la vida als barris, sinó que s'augmenten les jornades, com passa amb la doble jornada de la dona en relació amb el treball productiu i al treball reproductiu. En aquest sentit, val la pena remarcar la situació de dones i persones immigrants assalariades, ja que la seva situació, podríem dir, és la més complicada per poder accedir a aquests equipaments:

«Quan comences a tenir criatures ja no t'ajuntes en un centre cívic, vale. Perquè és quan ha passat el tema aquest de què els nens, vale, ja no et necessiten i ja pots anar tu a fer lo que tu vulguis. Però a l'àmbit d'edat que jo tinc ara, vull dir..., són més les coses que tu has de fer, i no tens aquest temps per dedicar-ho a anar-te'n al centre cívic a parlar amb una altra dona. Jo si me'n vaig a parlar amb una altra necessito un puesto que jo em pugui emportar els meus nens perquè estiguin jugant amb un altre nen. Poder sí que necessitaríem un casal lúdic on poguéssim estar les dones amb les criatures, poder sí. Això sí que seria un centre, que tu poguessis anar amb la nostra edat. Per què clar, evidentment, les necessitats de cadascú, segons la seva edat, són diferents». [8:53].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

És a dir, els centres cívics continuaran discriminant en el seu accés i ús si el veïnat o, més ben dit, dones i persones immigrants han de plantejar-se dobles i triples jornades per poder accedir-hi:

«Cuando tienes un problema sí que me gustaría que el despacho de la asociación tuviera más horarios, trabajar más tiempo, pero como es una asociación de señoras voluntarias no pueden abrir todos los días y los días que te abren a lo mejor tú estas trabajando, como son dos horas al día, lunes y miércoles, y me va muy mal. Esto es un problema, prefiero que pongan más tiempo o quedarse más días». [5:24].

Dúnya, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1980. 18 de desembre de 2005.

Els models de planificació i gestió són altres dels mecanismes que explicarien l'accés precari que tenen determinades persones, però en aquest cas voldríem fer ressaltar el cas de les persones joves. Encara que existeixen programes estables dirigits a la joventut que viu als barris², aquests estan més destinats a generar activitats que puguin ser consumides per adolescents que no que el conjunt de la joventut sigui corresponsable i autònom amb el suport i la facilitació de les institucions públiques. Si a això li sumem l'apropiació excloent en l'ús i gaudi de sales i despatxos que fan alguns i

² És el cas de Districte Jove, un servei municipal que se centra només en la població d'entre 12 i 18 anys, proposant i donant suport a activitats de lleure juvenil als barris.

algunes usuàries habituals dels centres cívics, el panorama que ens queda és que les persones joves deixen d'usar aquests llocs que també han estat concebuts per a elles. I els serveis, activitats i tallers que es destinen a la joventut queden infrautilitzats des del punt de vista de l'eficiència social o queden més restringits a la població adolescent i no al conjunt de persones joves.

«Entrar en el centre cívic és com si... la gent que allà allà s'apoderen, com si allò fora... el fet que et donin una sala, bo, els cedeixen una sala que en teoria és de tots, i ja funcionen com si aquest fos el local, "és el local de la nostra entitat aquesta sala, que no entre ningú", en pla privat. Llavors, depèn del que vulguis muntar s'enfaden. [Es necessita] un espai per als joves, però que no sigui el centre cívic, és a dir que no sigui lligat a uns horaris ni als papers». [16:26]

Iván, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1978. 22 de maig de 2003.

No ens hem d'estranyar que joves d'aquests barris es queixin de la dificultat en horaris i en poder disposar d'espais on es respecti l'autonomia dels i les joves, o que realment es pensi en activitats d'interès per aquests sectors que actualment estan o es senten oblidats. En tot cas, veiem com sorgeixen espais de trobada fora dels centres cívics, on els i les joves s'autoorganitzen i autogestionen, el que ens posa de manifest que la suposada apatia del jovent a organitzar-se i participar dels afers col·lectius no és tal i el que existeix és poca flexibilitat i poca sensibilitat respecte les necessitats i expressions organitzatives i associatives de la joventut que viu als barris. Aquesta situació ens hauria de fer reflexionar sobre el conflicte intergeneracional que s'expressa en els centres cívics que moltes vegades es produeix per entendre's l'apropiació dels llocs com exclouent i exclusiva, sense que entitats referencials i governs municipals optin, fora d'interessos més particulars i de curt termini, per fer prevaler l'apropiació inclouent d'aquests espais.

Hi ha veïns i veïnes que, simplement, veuen llunyana la ubicació dels centres cívics o altres equipaments municipals, i aquest és un altre clar motiu de no tenir presència en aquests equipaments comunitaris. Veiem com els equipaments comunitaris posen de manifest una clara desigualtat entre les persones des del punt de vista del treball i la disponibilitat de temps lliure per poder accedir a ells, sense oblidar la distància de desplaçament existent entre la residència i l'equipament en qüestió, sent aquest un altre clar condicionament.

Els centres educatius

A banda de les places altres espais que es consideren espais on es fomenta la interacció és l'escola pública del barri, on població autòctona i població nouvinguda es troben seguint models educatius comuns:

«Per exemple, això que et deia del Salvans, les que hi van surten contentíssimes, hi ha gitanes, hi ha sudamericans, hi ha marroquins, i els d'aquí, i surten tots contents, però fora d'això no hi ha espais per tot lo que són». [6:67].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

«Però jo a l'institut estic bé, i bueno, també es fan aquestes diferències, que es troben en altres cursos, però jo estic bé. I a més a la meua classe som bastant gent que som de fora i més o menys tots estem integrats». [26:19].

Bintu, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1984. 30 de juny de 2003.

«Cuando iba a Antonio Ubach tenía amigas allí españolas. Ellas no eran racistas, nos querían también, eran cinco o cuatro amigas españolas con yo y otra, y nos llevábamos con ellas bien. [Al instituto] no va ninguna, han ido todas a Can Jofresa [...]. Tengo sus teléfonos también, me llaman y yo les llamo a ellas [...], pero da lástima que no van ahí, van al Santa Eulàlia». [38:14]

Suad, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1987. 19 de desembre de 2002.

Aquesta funció social de l'escola s'identifica amb el que va succeir dècades abans, quan l'escola President Salvans, impulsada per la Caixa d'Estalvis de Terrassa, va constituir un clar avenç en la millora de les condicions de vida al barri, per l'atenció que rebia la canalla, essent una escola on els diferents orígens van coincidir i interrelacionar-se, un aspecte que es torna a posar en evidència en l'actualitat amb els nous assentaments migratoris en un i altre barri:

«Hay algunos padres que piensan que están de paso en la escuela, y en los institutos sobre todo, los críos llegan pequeños y ven a los otros niños, se integran en seguida, y van aprendiendo, entonces quizás los padres les dejarán, pero los que llegan con 14 o 15 años esto es un paso para trabajar y ya está».

Amal, informant, vinculada als serveis municipals de mediació. 25 de febrer de 2002.

La integració de les escoles en el teixit urbà del barri on es localitzen no sempre es fluida, ja que mentre que en el cas de Can Palet hem trobat respostes que posen de manifest la utilització dels carrers i places del barri com a recurs escolar perquè els i les escolars coneguin i s'expressin en relació al barri, en el cas de Ca n'Anglada aquest recurs "barri" és més puntual i institucional, limitant-se a l'ús d'equipaments municipals del barri:

«La utilització d'espais del barri són la biblioteca, el centre cívic puntualment per fer activitats, bàsicament aquestes de nadal i tot això [...]. Quan les fem obertes, al públic, a les famílies i al barri en general, les fem allà al centre cívic. I després, la relació que tenim, per pertànyer i conèixer el barri, tenim una relació a nivell institucional, però a nivell d'espais, els parcs i això no els fem servir».

Fernando, informant vinculat a les escoles públiques del barri de Ca n'Anglada. 18 de novembre 2002.

Les escoles públiques dels barris populars són ambients on es fa més palès la presència de persones d'origen marroquí, sobretot de mares amb la canalla. Pel cas de l'escola pública del barri Can Palet, el CEIP President Salvans, es veu com un espai de trobada que s'intenta consolidar a través de la dinamització de l'associacions de mares i pares d'alumnat (AMPA) i les activitats de suport a les famílies novingudes en temes com la llengua catalana, encara que es reconegui que altres barris tenen més facilitats per desenvolupar i consolidar aquesta tasca, com pel cas de Ca n'Anglada. En tot cas, trobem algunes mares i pares que vinculen deteriorament de l'escola amb l'arribada de la immigració extracomunitària:

«Les escoles, a veure, els Salvans està fent tasques d'intentar fer punts de trobada, amb jornades de pares on expliquen cadascú la seva cultura, les seves tradicions, aspectes culinaris, trobar-li una mica la punta i intentar que es relacioni. Intenta que l'AMPA també s'hi posin altres col·lectius, i cursets de català per les mares immigrades, bueno, mares i pares, però hi acaben anant les mares. I és un espai, potser, que s'intenta treballar, però des de... llavors veus que des de tot lo que seria institucional costa molt que es treballi aquest aspecte, tot abocat a Ca n'Anglada, perquè van tenir el conflicte i aquí no l'hem tingut, però que s'hi hauria, jo crec, d'abocar una mica més, perquè encara que no hi hagi conflicte allò... conflicte vist i que arribin a les mans, la gent s'ha de poder relacionar, conèixer i trobar». [6:14].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

Amb la informació recollida a través de les entrevistes i l'observació, participant o no, podem dir que les relacions a l'escola estan ajudant tant a la canalla com a pares i mares de diferents orígens geogràfics i culturals a obrir-se a unes i altres cultures. S'ha pogut conèixer la tasca que es fa des de l'AMPA del CEIP Antoni Ubach per incorporar mares d'origen extracomunitari, generant-se un espai de trobada interètnica destacable. L'observació que persones entrevistades fan de les relacions interètniques a les escoles les porta a tenir clar que el barri està entrant en una situació normalitzadora del fet migratori actual:

«Y nosotras estamos hartas de estar aquí en el colegio con ellos y ellos con nosotros, y aquí nosotras no tenemos ningún problema de convivencia». [3:63]

Gloria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1965. 16 de desembre de 2002.

En tot cas, l'arribada de persones d'origen immigrat ha suposat canvis en determinats sectors dels dos barris que veuen a l'escola pública com un espai negatiu i problemàtic. Aquestes opinions consideren que les escoles públiques s'han deteriorat per l'arribada de persones d'origen extracomunitari, matriculant-se a canalla del barri en escoles privades concertades i privades. Per a aquestes persones, la presència d'escolars recentment assentats i assentades a la ciutat, d'origen extracomunitari, es considerada com un problema pel rendiment general de la classe, trobant normal que hi hagi gent tregui a la canalla d'aquestes escoles. Que famílies dels dos barris estan apostant per escoles concertades i privades és cert, però la realitat que viuen les escoles públiques del barri, quan preguntem a professorat, és que totes les places s'omplen, i pares i mares joves aposten, sense prejudicis, per elles:

«[Carlos] Jo anava aquí al Ramon Pont i aquí la gent els continua portant. L'Antoni Ubach sí que està molt malament, bueno, lo que sento en el barri. La gent prefereix portar als nanos a aquest col·le, que és concertat o al Liceo Egara, que a l'Antoni Ubach, i abans l'Antoni Ubach era igual que els altres col·legis. I ara ja hi ha molts immigrants i tal. I també és això, que és complicat, estan a la classe i per rendiments acadèmics que han de tenir no poden estar al mateix nivell, suposo. Jo quan anava a l'institut i feia l'ESO els nanos magrebins els posaven a part amb la professora i els hi ensenyava català i castellà, vull dir, clar no estaven a la classe, però els nois d'ara tothom ha d'estar a la classe. Clar, no poden portar el mateix ritme. També comprenc que no portin els nanos allà, jo al meu fill si ha d'estar a una classe que aniran més atrassats perquè han posat... és normal que posis en un altre lloc al nen. [Julia] Pues, más o menos lo mismo. Se les tiene que ayudar también a los marroquis, se les tiene que ayudar de alguna manera». [24:46].

Carlos, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1980. 9 de maig de 2002.

Julia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1980. 9 de maig de 2002.

«Nosaltres estem molt contents, d'aquesta escola nosaltres estem contentíssims. Bones professores, són molt maques. És un col·legi molt maco, ara, hi van molt nens moros, però bueno, és una escola, escolta». [29:48].

Rosa, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1932. 18 de novembre de 2002.

Altres equipaments públics i col·lectius relacionats amb l'educació també són espais que s'han erigit com recursos espacials perquè diferents orígens ètnics i culturals es trobin i es relacionessin, com seria el cas de les escoles d'adults, o perquè la presència de persones joves rejuenissin zones com els voltants de la cruïlla entre carrer Colom i carretera de Montcada, al barri de Can Palet, on es situen espais d'ensenyament universitari:

«També disposem d'això del Vapor Universitari, que també hi ha gent que s'hi troba. Jo diria que abans sorties d'aquí a quarts de 8 del vespre i no veies moviment i des que hi ha el Vapor, que vol dir que la gent entra i surt perquè vénen a classe o pel que sigui, els bars també són més oberts o les grangetes o els forns, i després que la Politècnica també ha

anat agafant molt espai i es genera des d'aquí on hi ha la de comunicacions, des d'aquí a la zona de les Escoles Industrials fins el carrer Agricultura un moviment molt natural entre 7 i 9 del vespre, hi ha vida ara, vull dir». [23:4].

Georgina, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1945. 15 d'abril de 2005.

Els centres d'Atenció Primària

Els centres d'Atenció Primària (CAP), malgrat siguin serveis públics ben valorats, són equipaments municipals que tenen la mateixa problemàtica que els instituts de batxillerat pel cas dels dos barris, l'accessibilitat, ja que els dos es troben fora del barri donant servei a diverses àrees urbanes de la ciutat:

«Y el CAP pues bueno, también pilla una zona, que creo que sale incluso fuera de lo que sería el distrito. Hombre, es un inconveniente, evidentemente si es alguna molestia pues no hay ningún problema, te desplazas, tampoco es que esté muy lejos, lo que pasa que, claro, siempre bajo un concepto de una persona digamos joven, un cuarto de hora, veinte minutos andando. Lo que pasa que, claro, cuando estás digamos un poco más chungo, más malo, que no es una molestia, a lo mejor sí que es un inconveniente que esté tan lejos». [23:10].

Rodrigo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1973. 23 de maig de 2003.

I com amb el tema escolar, també apareixen opinions que tendeixen a problematitzar la presència de persones immigrades, que acudeixen a un servei bàsic i necessari també per a elles. Les massificacions no es veuen com una mala política social que posen en pràctica els Estats i les diferències administracions implicades en l'aplicació de concepcions neoliberals i privatitzadores dels serveis públics i col·lectius, desmantellant-los i precaritzant-los, com seria el cas de la sanitat. Al revés, la presència de persones nouvingudes de classe treballadora es veu com a causa del deteriorament del servei públic de salut. Aquest darrer aspecte es posa sempre de manifest quan analitzem l'estat dels serveis públics, ja siguin escoles, centres cívics o els CAP:

«La gent la sents que no... sobretot la gent de Marroc, perquè aquí s'ha estropellat el CAP. S'ha estropellat eh! perquè hi ha tantíssima gent d'aquesta que això no és lo que era ni molt menys. No poden atendre tantíssima gent [...]. El col·legi també sento que rondinen de mala manera perquè n'hi ha tantíssims. És clar, però algun puesto han d'anar [...]. Això del CAP sobretot la gent està negra. [...] Però és que aquest estava molt bé i ara no està bé. La gent s'ha d'esperar molt, hi ha molta massificació, no els atenen com els atendien, i tot en donen la culpa a aquesta gent». [29:38-39,54].

Eduard, veí de Can Palet, nascut al 1943. 14 de març de 2005.

En relació als tres equipaments que hem tractat anteriorment (centres cívics, centres educatius i CAP) volem posar de manifest també opinions que valoren i comparen la funció social d'aquests serveis en relació a la integració de persones nouvingudes i de cultures diferents. Es remarca que són les escoles públiques i els CAP els que estan

assumint bona part de la tasca d'incorporar a les persones i famílies nouvingudes, trobant a faltar una implicació més directa i humana d'altres espais i serveis públics, com seria el cas dels centres cívics. Es denuncia la fredor amb què es treballa des dels serveis socials o des de moltes oficines municipals d'atenció al veïnat, reclamant que existeixi un tracte més humà i vivencial com passa a escoles i CAP:

«La feina d'integrar o de absorbir tota aquesta gent, no absorbir en el sentit de culturalitzar sinó de rebre, l'estem fent els mestres i les escoles i potser una mica els CAP, amb els serveis mèdics d'atenció a les dones, però no hi ha cap més entitat, cap més... que estigui treballant dia a dia amb ells i donant-los suport, donant-los acollida, escoltant els seus problemes, perquè a vegades et toca escoltar, clar, no la problemàtica escolar sinó la problemàtica social que té aquella família, i és potser dels únics llocs en què es poden relacionar de manera natural amb algú del país que els hi pugui explicar». [6:81].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

Les biblioteques

Les biblioteques són uns altres equipaments municipals que es localitzen en els dos barris, encara que pel cas del barri de Can Palet ha existit d'una forma molt precària i que ara es millorarà un cop s'enllesteixi la nova biblioteca. Això ha suposat que, fins ara, veïnat del barri optés per anar a d'altres biblioteques municipals de la ciutat, en concret a la Central i la del Districte 2, ubicada a Ca n'Anglada. Aquest nou equipament s'ubicarà a l'espai d'ampliació del Parc de Vallparadís, a tocar de l'escola pública del barri, el CEIP President Salvans. Això suposarà que Can Palet i el conjunt del Districte 3 comptaran amb un equipament modern i amb les mateixes prestacions que la ubicada a Ca n'Anglada. En tot cas, fins que no es construeixi la nova biblioteca el barri no compta amb un servei públic molt ben valorat pel veïnat:

«Ara tenim el problema que ens han tret la biblioteca, [...]. Jo no sé exactament com ha anat, però allà posa "se alquila" o "se vende" a l'edifici, [...]. Jo pensava que esperarien i no, no, està tancada i tal, llavors dius potser sí que és un fallo això, vull dir, al menos habilitar el centre cívic o alguna cosa, perquè la biblioteca sí que és important, perquè clar si has d'anar a la central que està a l'altra punta molts nanos del barri no hi van i allà anaven». [26:38].

Paula, veïna de Can Palet, nascuda al 1963. 7 d'abril de 2005.

Pel cas de Ca n'Anglada, les persones entrevistades coincideixen en assenyalar a la biblioteca, construïda l'any 2001, com l'equipament municipal que és més valorat pel barri, juntament amb el centre cívic. La ubicació en una de les façanes de la Plaça de Ca n'Anglada i el seu nou format es considera que és del tot encertat, millorant-se tant el servei com les instal·lacions, ja que el model existent prèviament, en unes petites i

obsoletes dependències de la parròquia de Sant Cristòfol, era molt semblant al que fins ara funcionava a Can Palet:

«Ha mejorado un montón, la biblioteca que había antes era un cuchitril, era súper pequeña, era muy pequeña, muy cutre, los libros y todo. Ahora sólo por el sitio, se han renovado todos los libros, es como la Central pero en pequeño». [16:7].

Iván, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1978. 22 de maig de 2003.

Els nous serveis que ofereixen les biblioteques municipals amb lloguer i consulta de llibres, revistes i diaris i, sobretot, pel lícules i música i l'accés a internet han suposat que les presències de veïns i veïnes augmentés considerablement. Però és en el cas dels i les adolescents que troben un espai on es combina l'estudi personal però també les relacions socials directes i virtuals, aspecte que no es pot obviar ni tampoc menysvalorar.

Els espais confessionals

Els espais confessionals, vinculats al món més associatiu (àmbit global de la parròquia) o al món de la fe (estrictament als llocs de culte religiós), també són considerats per persones entrevistades com altres espais públics i de trobada. Ja hem esmentat en anterior capítols l'important protagonisme que en el passat han tingut les parròquies des del punt de vista de l'autoorganització veïnal i la construcció d'identitat de barri, tant per Can Palet com per Ca n'Anglada. Ara ens centrarem en l'actual ús social d'espais confessionals que podem trobar en els dos barris.

Pel cas de la parròquia catòlica de Can Palet, la de Sant Josep, encara avui és un espai referencial per al barri, amb una potent comunitat de base, on la presència de dones, grans i joves, és molt destacable, compartint un clar protagonisme social amb el centre cívic. També es ressalta que la parròquia s'adapta més en els horaris de la gent del barri que no pas el centre cívic, que és més estricte i inflexible:

«El que passa és que entre totes les activitats que ara fan al centre cívic, pràcticament, no en puc fer cap, perquè clar, al treballar i tenir l'horari partit no em són compatibles, llavors, doncs, el punt on potser et trobes més amb la gent, a veure, així en espais públics, no en perruqueries, en espais públics, jo potser encara on faig més la xerradeta continua essent la parròquia». [10:3].

Montserrat, veïna de Can Palet, nascuda al 1946. 29 d'abril de 2005.

A més a més, mantenen viu un servei públic del barri com l'esplai, que ha estat un instrument d'integració i interrelació entre famílies ja establertes i famílies novingudes

i, també, un actiu i extensiu servei de suport i assistència a persones necessitades, coordinant-se amb l'administració municipal. En tot cas, les relacions amb persones d'origen musulmà presenta algunes dificultats després d'haver passat anys sense que existissin:

«Nosaltres tenim nens xilens, tenim una sola nena magribí, que és lo que ens preocupa, tenim... bueno, un poti-poti així divers, uns d'aquí, uns altres d'allà, no gaires, però alguns n'hi ha. És molt fàcil incidir en la comunitat sudamericana perquè no tenim el problema de la religió, i havíem tingut 10-12-15 magribins però es va acabar amb l'arribada de l'imam aquest. Vull dir... és una cosa completament... ha tallat completament les relacions. Les de Càrites les permet, suposo, clar, per necessitat però la resta ho ha tallat. Ara havíem tingut aquí pregaries amb gent musulmana, respectant completament, vull dir, no només els nens sinó les famílies sabien que hi havia la celebració de nadal i et venien, i amb ells parlaves i t'ho deien "jo prego amb el meu déu i jo prego al teu, però en el fons és el mateix i com a creients et respectem", però això aquest imam s'ho ha carregat». [6:64].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

La parròquia catòlica de Ca n'Anglada no presenta el mateix protagonisme en la vida de barri que s'ha pogut copsar a la de Can Palet. Havent entrat també en contacte amb persones vinculades amb aquest espai, ni s'ha descrit ni s'ha observat el mateix dinamisme veïnal. En canvi són d'altres espais confessionals, com l'església evangèlica del barri, on hem observat que, en poc temps, ha esdevingut un dels espais relacionals interètnics més rics del barri, encara que s'admeti que l'ambient al carrer és diferent i que a la parròquia evangèlica les relacions es basen en una adscripció religiosa comuna, sense obviar que aquestes relacions interètniques es limiten a persones autòctones (també població gitana o romaní) i d'origen sudamericà. Creiem que és un primer pas i un fet a destacar que existeixin i es promoguin ambients relacionals interètnics d'aquests tipus que s'afegeixen als ja existents:

«Bueno, los subsaharianos no sé si viven en Ca n'Anglada, no lo sé, no tengo ni idea de donde vienen, nos saludamos porque estamos relacionados... somos hermanos de la iglesia y nos vemos y todo, pero con ellos no tengo una amistad, ahora con los catalanes que van allí sí, con los catalanes y los andaluces, los ecuatorianos, colombianos, pero con Felicia, que es una negrita, siempre nos saludamos pero no tengo idea donde vive, es muy cariñosa y todo, pero no. Ahora, con algunos de la iglesia sí, andaluces, sí, porque cuando nosotros llegamos a esta iglesia eran pocas personas, habían andaluces y catalanes, y yo creo que cuando vino mi esposo no habían ni un extranjero, creo que el fue el primero, uno de los primeros, y si hubieron antes se fueron, no sé, pero que ahora sí... bueno, que sí que tenemos una relación con los catalanes y los andaluces, pero que sean cristianos y que vayan a esa iglesia». [8:38].

Àngeles, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1968. 10 de juny de 2003.

«A part de lo que sigui el tema de la fe, doncs et trobes amb això, que ja és un lloc on ells es poden trobar i pot haver tot això. Nosaltres des de l'església, lo que deiem de la

comunitat utòpica, doncs hem procurat que no es muntin la història pel seu compte, sinó que hi hagi la integració entre tots, això a lo millor pues un ha de cedir més o menos, tothom ha d'anar cedint, però hi ha la voluntat i la filosofia aquesta».

Marc, informant relacionat amb el teixit religiós del barri de Ca n'Anglada. 2 de juny 2003.

En relació a les mesquites, es va entrar en contacte amb persones vinculades a la mesquita situada a la Plaça de Catalunya, veïna del barri de Ca n'Anglada, en una àmplia nau industrial. Tant les persones amb les que vam entrar en contacte com les entrevistes a persones d'origen marroquí, van remarcar la importància que té aquest espai per a la comunitat musulmana, és a dir, són espais de trobada referencials però des d'un punt de vista intraètnic i no interètnic i que, a banda del culte religiós, també juga un paper important en l'aprenentatge de la llengua àrab.

6.1.2.3. Els espais comercials.

Les botigues, centres comercials, i també bars i cafeteries, tenen una clara incidència com espais relacionals i de trobada a Can Palet i Ca n'Anglada. Ja hem esmentat la tasca que els comerços juguen en l'interior dels barris, però també destacaríem la localització de grans centres comercials a tocar de les dues àrees urbanes que incideixen en noves o renovades pràctiques socials que tenen un clar reflex en la vida dels dos barris. Tampoc podem obviar les referències que assenyalen algunes persones quan esmenten com a llocs de trobada els bars, per a homes i joves en general, i cafeteries-forneries, on destacaria la presència de dones.

Els espais vinculats al consum també juguen un paper clau en les relacions socials de les persones, enriquint la xarxa d'espais de trobada disponibles o construïbles socialment a barris i ciutats. Un primer espai que volem destacar, no concret de Can Palet o Ca n'Anglada, sinó que tant veïnat d'un i altre barri accedeix lliurement, és el del mercadal setmanal que es localitza en uns terrenys del barri de Montserrat, molt proper a Can Palet i Ca n'Anglada. Es tracta d'uns espais també fortament feminitzats, però on la presència d'homes grans és destacable, essent un important recurs de consum i de relacions per a la població dels dos barris, on també es generen espais de distensió i llibertat per a persones que se senten ofegades o controlades per l'entorn més immediat:

«Me encanta también ir al mercadillo [...]. Ahora van muchos hombres mayores y como están las cosas bien de precio... y mucha juventud también va ahora eh! mujeres siempre hay más pero que ahora van también muchos hombres. Antes no iba tanto hombre pero ahora va mucho hombre, sobre todo mayores con las mujeres van bastante». [3:65].

Juana, veïna de Can Palet, nascuda al 1941. 3 de desembre de 2004.

Les botigues de barri també compleixen una funció social relacional i de trobada, tant espontània com habitual, amb una funcionalitat que tant desenvolupen les antigues botigues, esdevenint algunes com referencials, i les noves, moltes d'elles obertes per persones d'origen immigrat, on destacaria l'ambient més mixt, des del punt de vista de gènere, en les obertes per persones d'origen sudamericà o subsaharià i, més masculinitzat, en el cas de les obertes per la comunitat d'origen marroquí. Un cas similar passaria amb els bars, més identificats amb la presència dels homes, però que cada cop presenten unes situacions on la dona opta per aquests espais quan s'ha de trobar i relacionar amb altres dones:

«A mi m'encanta anar a un bar a fer un cafè, m'encanta anar amb amigues i xerrar. També m'agrada anar de botigues, però l'anar de botigues és un moment determinat que jo vaig de botiga o vaig a passejar senzillament, però després per reunir-me amb les meves amigues jo no aniré de botigues amb elles, jo quan vaig a botigues vaig a comprar. Jo si vaig amb les meves amigues m'estimo molt més de seure en una terrassa a fer un cafè, perquè no faig una altra cosa, però bueno, un cafè sí i estar-me tres hores xerrant». [8:13].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

En els darrers temps són dones joves que, sobretot en grups o en parella, també acudeixen a bars o a espais més específics, com les recents cafeteries-forneries que s'obren als barris, per trobar-se o passar l'estona. També per a joves els bars esdevenen espais de trobada, sobretot si poden escapar del control dels adults i quan s'independitzen no són poques les persones que es continuen trobant amb la seva colla de sempre en aquest tipus d'establiments. Pel que fa a espais més concrets com *pubs* i discoteques compleixen una important raó social com espais de trobada i de lleure per a molts i moltes joves:

«Si no voy al barrio con mis colegas, la noche nos vamos de fiesta, pero salimos de Terrassa, sólo las discotecas que están en Terrassa. Sí. A veces... hace tiempo también que no salgo fuera. A veces voy a Barcelona pero no mucho, no mucho. Aquí los fin de semanas, el poco tiempo que tengo, lo aprovecho aquí en Terrassa». [13:11].

Djibo, veï de Can Palet, nascut al 1979. 21 de juny de 2005.

Can Palet i Ca n'Anglada han viscut d'una forma molt directe la proliferació de grans superfícies comercials i d'oci, encara que no s'han ubicat estrictament dins les

fronteres d'aquests dos barris. El Parc Vallès o el complex Segle XXI, més localitzats a l'àmbit de Can Palet, i l'àrea comercial del barri de Montserrat, més a l'àmbit de Ca n'Anglada, són dos pols d'atracció per a veïnat d'un i altre barri, i no només per fer les seves compres sinó també per relacionar-se i esbargir-se. Són espais de trobada privats i de consum que han esdevingut referencials per a no poques persones, tant a una escala de ciutat com metropolitana, sobretot pel cas del Parc Vallès, que joves, gent gran i persones immigrades usen habitualment:

«Al fer-hi el Parc Vallès també ha guanyat molt. Vull dir, ens ha donat més vida, perquè ara mateix tu dies “on vas?” “mira, vaig cap al Parc Vallès” i anem al Parc Vallès, i anem als cines, i anem a prendre algun refresc. Pues ha guanyat també molt això, a més ha donat vida a Can Palet, m'explico, i a la joventut de per aquí, i vénen de fora també, perquè no són tots d'aquí Can Palet, però hi ha molt, molt... hi ha més vida». [16:16].

Neus, veïna de Can Palet, nascuda al 1934. 14 de juliol de 2005.

«La gent hi va només que sigui per xafardeo o per passejar, veus a l'Eroski sí que la gent va a passejar». [27:46].

Carla, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1978. 21 de març de 2002.

«Les vegades que em quedo aquí a Terrassa doncs la majoria de vegades sempre he anat a La Nit, al Parc Vallès, jo trobo que està bastant bé, és un lloc que tens bastants llocs diferents per anar, en tots hi ha ambients diferents però està molt bé». [26:10].

Bintu, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1984. 30 de juny de 2003.

En tot cas, no es tracta d'espais de lliure accés ni accessibles per tothom, ja que són espais de consum privats i amb dret d'admissió, on poden negar-te l'entrada per qüestions culturals o estètiques i no totes les butxaques, personals i familiars, poden afrontar el cost econòmic que suposen. És per aquestes limitacions que hi ha persones que han expressat un rebuig per aquest model d'oci i lleure.

6.1.2.4. Les llars.

Finalment, altres espais que hem acabat identificant com a rellevants per a la trobada i les relacions socials són els habitatges. No ho veiem com quelcom desconnectat, ja que si podem estar d'acord en què una masia aïllada pot ser l'àmbit de trobada i de relacions socials en un ampli territori, essent a més un generador d'humanització i socialització, un habitatge a la ciutat també ho pot ser. A més, observem com els habitatges són espais de reunió i de relació com alternativa a l'encariment de la vida, essent una resposta a la precarietat en què molts joves estan immersos, sense oblidar el paper de les noves tecnologies destinades a un oci que es pot consumir a la pròpia

llar, aquest sí, un pèl més car. Però també cal destacar la importància de la trobada familiar a l'entorn d'un àpat, una pràctica social que s'ha anat debilitant i abandonant però que caldria incentivar, ja que té clars valors positius en relació en la transmissió de valors educatius però també comunicatius entre diferents generacions i experiències.

Finalment, la llar s'ha mostrat com un altre espai de trobada i relacional que no podem obviar, i per motius ben diferents. Per una banda, esdevenen espais on determinats col·lectius de dones assumeixen el control i gestió que els hi manca en espais més oberts i, per una altra, són la resposta a la precarietat que pateixen moltes persones, havent de buscar alternatives a l'elevat preu de la restauració i l'oci nocturn. Tampoc podem oblidar les implicacions que les noves tecnologies lligades a l'oci i entreteniment des de casa estan tenint en la configuració de la llar com espai de lleure individual o col·lectiu.

Pel cas de les dones d'origen marroquí es posa en evidència que elles han d'adaptar-se a les limitacions que marquen els valors tradicionals i és en l'ambient de la llar on es construeixen els seus espais de trobada. Les dones d'origen marroquí tenen en la visita a casa d'amigues o veïnes el seu àmbit d'espai relacional quotidià, segons els comentaris que ens han expressat:

«Pues a veces la ves, quedamos así, en una panadería para tomar algo. Con mis paisanas a veces vienen a mi casa, te ves en casa. [...] A la biblioteca antes iba mucho, a la Biblioteca Central, ahora a la de Ca n'Anglada, pero como no estudio para ir a buscar información, y a veces voy para ver si tengo algún mensaje, y ya está». [25:11].

Afrah, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1986. 22 de juny de 2005.

En canvi, segons les respostes donades a les entrevistes, són els homes d'origen marroquí els que solen anar a les botigues obertes per gent del mateix origen quan arriba el cap de setmana o s'ha acabat la jornada laboral diària. En aquest sentit, les dones entrevistades ens han comentat que no és un fet que s'hagi de relacionar amb un ambient de reclusió sinó al baix nivell cultural de moltes dones i, també, al relacionar-se la visita a la botiga com a lloc de trobada i relacional dels homes, on canvien impressions i dialoguen, àmbit que per les dones seria el ja comentat de la visita a les amigues o veïnes del mateix origen. És al mercat o als supermercats on la presència de la dona d'origen marroquí és més palesa.

Destacar també que els i les joves entrevistades ressalten la diferència entre la vida a l'Estat marroquí i a l'Estat espanyol, on es posa de manifest que és aquí on es té més llibertat de moviments a l'hora de sortir al carrer, matisant-se però que això, en tot cas, depèn de cadascuna:

«A la carnicería no voy yo, va mi marido... [parla en àrab, traducció: "es porqué van los domingos y como su marido está en casa, ya va él"] ...se puede... [parla en àrab, traducció: "van los domingos porqué como su marido está en casa y tal, va él, si no estuviera su marido iría ella. Normalmente en la carnicería hay de todo pero ellas, prefieren ir al Mercadona]». [37:8].

Gania, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1960. 9 d'abril de 2003.

«En mi país no, porqué en mi país hay otra cosa, yo me voy de cas, me voy a comprar, me al super o al mercado no me voy sola, aquí a lo mejor te vas a la plaza pero en Marruecos a lo mejor con la familia». [19:20]

Munira, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1967. 9 d'abril de 2003.

Un cas similar passaria amb les noies adolescents i joves, però no tant circumscrit al cas marroquí sinó més generalitzable a tota la societat terrassenca i catalana, es tingui l'origen que es tingui. Mentre els germans començaven a sortir sols pels carrers i es trobaven amb els amics, les seves germanes feien de la llar també un espai de trobada i relacional:

«Yo de pequeña tampoco he estado mucho por la calle y eso, porqué hacía deportes y el deporte que hacía era en el colegio, y tampoco mi madre me dejaba salir mucho por la calle, me decía "a ver si te va a pasar algo". Y ahora, pues algún domingo, pero tampoco». [24:15].

Julia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1980. 9 de maig de 2002.

En el cas de persones joves, les llars continuen jugant un paper aglutinador, encara que diferent al de les grans reunions familiars, on la gent jove emancipada es troba amb amistats per passar les nits fent un oci alternatiu. Es tracta d'una situació que cada cop va a més, lligades a temes de precarització de la vida de les persones, trobar-se més a les llars per gastar menys, però també té relació amb opcions personals de vida. Tampoc s'han d'oblidar les noves tendències en oci i lleure que han fet possible les noves tecnologies, un aspecte que difereix de la precarietat, ja que no és un oci que sigui accessible per a tothom:

«Normalment a casa d'algú, tots tenim pis, a casa d'algú o anem a llocs privats». [11:27].

Marga, veïna de Can Palet, nascuda al 1978. 2 de març de 2005.

«Antes era algo más manual, más rudimentario, y ahora no, todo más técnico, que si la maquineta de la Playstation, la Gameboy, pero está claro que los juegos tradicionales no se

pierden, como jugar a fútbol, correr, tenis, etc. esos siguen existiendo, pero sí que ha cambiado un poco, ha evolucionado un poco». [23:15].

Rodrigo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1973. 23 de maig de 2003.

«[Rafael] La casa de [Pau]... [Pau] sí, es un espacio público ya casi. [...] per exemple, on quedem nosaltres, pues clar, quan surto del treball i he treballat 11 hores pues clar, ja diem directament “mira, pues, ens veiem allà al bar i farem una cervesa”, per què, perquè tens dues hores i ja està. I després pues a sopar i a dormir. O quedem per anar al bar o quedem a casa meva, o quedem a casa d'algú altre, i ja està, però és que no tenim més temps. Estem una mica limitats amb el treball». [24:1,3].

Rafael, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1976. 20 d'abril de 2005.

Pau, veí de Can Palet, nascut al 1977. 20 d'abril de 2005.

Les llars també s'adapten per generar espais de trobada vinculats a tasques associatives quan des de les administracions locals no es dóna resposta a certes demandes culturals o realitats organitzatives:

«[Amal] Bueno, están intentando trabajar desde una asociación, para las madres, y la lengua materna, que es el árabe. Es el problema que tenemos, porque no podemos escolarizar una madre que ella no sabe. Por eso están haciendo actividades así, por eso han pedido que se dan clases de árabe a los niños. [Pero] ahora de momento en casas, no tienen ubicación. Por eso ella decía que no hay espacio público, solamente entre ellas. [Aisha] Pero en las casas tenemos problemas los vecinos que no quieren que nos juntemos mucha gente. [Amal] Además si van tapadas y tal, ya todo el mundo “¿qué están haciendo?” “¿qué están fabricando?”. [Aisha] Hacemos clases para los mayores, que no saben escribir, y también para los niños. Pero tenemos este problema, como nos encontramos en casas, los vecinos no quieren. [Y en el ayuntamiento] no nos ayudan, no quieren. [Amal] Si no tienen una entidad no se puede. Desde el ayuntamiento si fueran una asociación sí, pero como todavía no están tan organizadas, todavía no». [31:26-27].

Amal, informant, vinculada als serveis municipals de mediació. 19 de gener de 2006.

Aisha, veïna de Can Palet, nascuda al 1979. 19 de gener de 2006.

Les llars esdevenen, així, espais de trobada quan les traves o les dificultats imperen en el que habitualment pensem que són els espais públics de referència, cada cop més reglamentats i subjectes a normes d'ús i de gestió que malmeten l'accés igualitari per a tothom.

Abans de seguir amb aquest capítol volem deixar clar que, a l'hora de tractar un tema com el dels espais públics, el que hem de reconèixer en primera instància és la seva complexitat quan hem de decidir quins llocs juguen una funció clara en les relacions socials que es desenvolupen en els barris. No ens podem centrar només en la plaça, sinó en qualsevol lloc susceptible de poder ser utilitzat per a la trobada entre persones conegudes i desconegudes. En aquest sentit, podríem arribar a la conclusió que totes

les àrees habitades, urbanes i rurals, tenen espais públics perquè les relacions socials, siguin en el sentit que siguin, es donen quotidianament. I, realment, ho creiem, pel que no ha estat difícil localitzar espais públics a Can Palet i Ca n'Anglada. El que ja és més complicat és entendre la vida d'aquests espais i els processos que els afecten des de diferents escales o com i per què hi ha espais que arriben a ser referencials i emblemàtics per a la col·lectivitat o per un grup social i d'altres no. En definitiva, parlem de la humanització que la societat ha desenvolupat sobre llocs concrets que nosaltres identifiquem només parcialment a través dels espais públics oberts i diferenciats dels espais privats i tancats, quan tots dos àmbits poden complir amb les mateixes funcions socials.

No es tracta tant de diferenciar entre espais de titularitat pública i privada, com moltes vegades s'ha insistit en els estudis urbans, sinó en donar-li importància als processos i a les dinàmiques socials i territorials que tenen lloc en els diferents espais que configuren la vida quotidiana dels barris. És a dir, la manifestació que es convoca en una plaça o carrer per protestar contra la pujada d'un impost municipal, que congrega a veïns i veïnes d'un barri, no és més que un resultat d'uns posicionaments i unes relacions socials que s'han anat ideant a diferents i diversos llocs de trobada, ja sigui la casa, el bar, la seu d'alguna entitat de barri o el centre cívic, i que ha acabat confluint en un lloc i moment concrets.

6.2. PROBLEMÀTIQUES SOCIALS ALS BARRIS EN RELACIÓ ALS ESPAIS PÚBLICS.

Ja hem vist anteriorment que les persones no desenvolupen una vida quotidiana basada en la igualtat d'oportunitats i en la no discriminació. A través del treball de camp hem pogut conèixer directament diferents problemàtiques que posen de manifest les desigualtats quotidianes que passen desapercibudes per a la majoria, però que mostren realitats sobre les quals cal parlar i treballar per eradicar-les.

6.2.1. Classe social i exclusió a l'espai públic.

La retallada de polítiques públiques socials en un ja de per si dèbil estat del benestar es deixen notar en barris com el de Ca n'Anglada, però també a Can Palet, on resideixen una majoria de famílies de classes populars, sense oblidar els efectes més devastadors, en l'àmbit familiar, que pot tenir la deixadesa de fills i filles vers pares i mares. Assenyalar, però, que no es tracta de problemàtiques només circumscrites en els dos barris, sinó generalitzables a tot l'Estat espanyol. Es tracta de gent gran que no pot o és abandonada a les seves llars i, també, dels i les anomenades sense-papers. La gent gran que viu en quarts pisos sense ascensor veuen reduir al mínim la seva presència al carrer, a l'igual que algunes persones disminuïdes físiques que eviten sortir al carrer per no enfrontar-se amb la no receptivitat de la resta de la gent. Són situacions que es podrien evitar si existís una major atenció institucional i major lluita i compromís col·lectius per a bastir de més serveis públics i polítiques comunitàries a aquests barris i aquestes poblacions desfavorides. Els efectes socio-espacials que això pot tenir en relació a la presència o absència en espais públics és molt important, on moltes persones grans desapareixen literalment dels espais públics o són presents molt precàriament:

«Pues como ya estamos los dos solos, el principal problema mío hoy es que vivo en un cuarto piso y no hay ascensor. Somos mayores los dos, estamos los dos solos porque las muchachas ya se han casado y tengo que subir y bajar el cuarto piso, claro siempre tengo que llevar algunas cosas para la casa, pero procuro de bajar dos veces al día, bajar por la mañana, compro lo que sea cuando me voy para arriba hago el almuerzo, o sea como, yo no hago el almuerzo, lo hace la mujer, y cuando estoy un rato viendo la televisión me bajo otra vez hasta que me voy para arriba ya haciendo según el tiempo, según el tiempo, y me llevo algo otra vez para arriba, para que no se me junten muchas cosas. Y esas es la vida un día y otro». [5:1].

Humberto, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1920. 3 de juny de 2003.

Situacions perverses ens podem trobar en aquest context com la de veure que persones grans són presents a les places i als carrers perquè se'ls fa fora de casa durant el dia o d'altres que són abandonades a les habitacions sense poder moure's del llit mentre la família marxa de vacances:

«Això és el que trobo a faltar una mica, que les persones grans han donat tota la seva vida pels demés, pels fills i pels néts, i ara es veuen abandonats. Jo per l'agost, a vegades vinc jo de portar aquests nanos a la platja o on sigui, tinc que agafar la bata blanca i me tinc que anar a arreglar avis, perquè la seva família han marxat». [7:36].

Judit, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1936. 4 de febrer de 2003.

El fet de no tenir prou recursos econòmics també es veu com una problemàtica de diferenciació i exclusió de molts i moltes joves en determinats espais de consum i activitats que suposen un cost econòmic no accessible per a moltes persones i famílies:

«És que quan no tens ni un duro et deprimeixes tant allà, perquè clar, mentre vas tenint diner vas a allà a gastar i ets feliç, mira tu, perquè m'ho estic passant bé. M'estic gastant una pasta però, joder, m'ho estic passant que te cagues. Que si un cine per aquí, que si anem a fer un billar, però quan et comença a faltar la pasta te n'adones que realment sense pasta és una merda». [22:32].

Gonzalo, veí de Can Palet, nascut al 1983. 15 de març de 2005.

«[Els immigrants] és a la plaça, és a llocs que no hagin de pagar per ser-hi, i un és la plaça. I sí, juguen molt ells, mira l'altre dia, amb el Pepe, estàvem aquí a la plaça i s'estaven pegant dos, un espanyol i un immigrant, jo no em vaig voler ficar, potser m'hauria d'haver ficat, però vaig dir "Pepe!" i va venir ell i els va separar. No dic que sigui culpa de ningú, però a la plaça, a llocs que no hagin de pagar, que no hagin de consumir, allà és on estan». [27:20].

Carla, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1978. 21 de març de 2002.

I tampoc s'ha d'oblidar que les diferències econòmiques també suposen, per les famílies que tenen una economia més folgada, que joves quedin autoexclusos de la vida de barri als llocs de residència. Anar a escoles privades de fora dels dos barris suposa que s'estableixin un altre tipus de relacions socials tant respecte les persones, amb amistats fora del barri, com respecte als llocs, ja que no es queda ni s'està a les places de barri sinó es tendeix a trobar-se en llocs més centrals de la ciutat.

6.2.2. Gènere i exclusió als espais públics.

Ja hem parlat en apartats anteriors que un dels condicionants claus per ser o no ser a l'espai públic tradicional és la divisió sexual del treball, que pot suposar passar llargues jornades al barri o fora d'ell. Aquest fet dona unes presències i unes absències on

gènere i edat ajuden a caracteritzar les pautes generals de vida als espais públics dels barris. Així, a les places, encara que es vegi algun pare, la presència majoritària seria la de les mares i àvies i avis, mentre que en espais com el centre cívic, en general hi ha força *mixticitat*. Però si fem una ullada més particular veurem que al seu interior hi ha força espais on el gènere i l'edat és important per entendre les presències i les absències:

«Lo normal que veus per aquí al barri... els homes es troben potser més al bar, i les dones a la porta de l'escola i a les botigues. Vull dir, seguint els tòpics i no són tots els casos, [...]. Als supermercats grans potser no tant, però la petita botiga trobes normalment dones i dones grans. I lo que és supermercat ja vas veient més varietat, però el comerç tradicional trobes dones de cinquanta en amunt. I al carrer pues, a la zona aquesta més de locutori i molt així hi ha molta reunió d'homes àrabs al carrer, perquè xerren i perquè es troben allà [...]. Les dones no es paren, van amunt, avall, van a comprar, van a l'escola i poca cosa més. I al centre cívic [...] hi ha un mig-mig d'homes i de dones. I hi ha les sessions de ball i això suposo que també estan bastant barrejadets. A informàtica hi ha sobretot joves, i és també variat, nois i noies. Potser a l'aula de lectura que tenen els avis hi ha més homes que dones, mentre ells llegeixen suposo que elles fan la compra i fan les feines de casa. En el cas de la gent gran es veu bastant la diferència».[6:10].

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975. 7 de març de 2005.

A banda de la divisió sexual del treball, les relacions entre dones i homes, basades en la desigualtat i la discriminació, poden motivar exclusions a l'espai públic tradicional per part de dones que eviten llocs on la presència d'homes és hegemònica i habitual. Destacaríem les opinions que tant ens han expressat dones d'origen autòcton com dones d'origen, bàsicament, marroquí. Des de l'autoctonia, i traient-se qualsevol connotació ètnica, se'ns ha posat de manifest la pressió que senten dones entrevistades per les mirades de persones que no són conegudes ni familiars, aspecte que les cohibeix a l'hora de fer vida a places i carrers. D'una forma més generalitzada, dones d'origen marroquí també expressen les dificultats que tenen per accedir i estar a espais públics oberts, evitant espais on estiguin presents homes del mateix origen ètnic, fent així que se sentin més còmodes en espais públics situats als extra-radis dels barris de residència:

«[Visitamos] la plaza del Continente. Hay un parque, pero cuando me gusta ir está llena de marroquis, los hombres tirados, mis paisanos, sí, eso es muy mal. Aquí hay un parque para jugar los niños que está muy bien, no se como se lleva, en el Eroski abajo, lo que ocurre es que hay muchos paisanos, y vienen aquí como a dormir en la hierba, y beben, lo dejan todo tirado, también hay españoles, de todo. Antes bien, pero ahora no, mi marido coge el coche y vamos fuera...Antes iba sólo con los niños, ahora cuando está lleno de gente y viene gente de aquí... [...], aquí en el barrio hay un parque muy, muy majo, pero

damos una vuelta y venimos, pero la mayoría de veces yo, mi marido y los niños vamos a fuera». [19:10].

Munira, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1967. 9 d'abril de 2003.

«[La plaza de Ca n'Anglada] antes estaba muy bien, ahora está fatal, yo no voy y la mayoría tampoco. Antes como una familia, por ejemplo mi prima, y la otra y la otra, y vienen todas las marroquis mujeres, hablamos, los niños juegan y todo bien, y no hay hombres marroquis, pero ahora desde hace cuatro o cinco años es demasiado, la patera venga, venga y venga, y viene gente rara, sucia, gente de la montaña, es horrible, es verdad. [...] mi marido no quiere porque se fijan “mira la mujer de fulano”, no estás bien, no estás cómodo, te vas más lejos, juegas con los niños y te vienes tranquila para casa. Los niños sí, yo soy la que no voy, mi marido no quiere, los niños sí, con mi marido no hay ningún problema. Pero la mayoría todos se van, ahora no». [19:14].

Munira, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1967. 9 d'abril de 2003.

A banda del desplaçament a altres places i parcs de barris propers, també es desenvolupen altres estratègies en el cas de dones, sobretot pel cas de joves d'origen marroquí, que opten per trobar-se i reunir-se amb les amigues a les pròpies llars:

«[Saida] Voy al instituto, a hacer ejercicios y por la tarde con [Suad]. [Suad] Ella a veces en mi casa y yo a veces en su casa. [...] A la biblioteca sí que vamos pero al centro cívico no vamos. Si tenemos algún deber o algo lo hacemos allí, o si no tenemos deberes, vamos y cogemos un libro». [38:8].

Saida, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1987. 19 de desembre de 2002.

Suad, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1987. 19 de desembre de 2002.

«[En casa] hablamos, ponemos música, hacemos una merienda, sí. La verdad es que lo pasamos mucho mejor si salimos fuera, como es costumbre pues vas a casa de una amiga, vamos tres o cuatro, lo pasamos bien». [25:23].

Afrah, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1986. 22 de juny de 2005.

6.2.3. Ètnia i exclusió a l'espai públic.

La por a l'altre, a allò desconegut, genera desconfiança i, en alguns casos, rebuig directe vers les persones i/o col·lectius “desconeguts”. En aquest context, el que hem observat pel cas dels dos barris és que es generen processos d'autoexclusió i exclusió a l'espai públic que tenen a veure amb aspectes ètnics i culturals. Destacaríem, l'efecte que produeix en veïnat dels dos barris l'assentament de persones i famílies d'origen immigrant de classe treballadora, *eticitzant-se* la vida als espais públics i problematitzant les presències dels col·lectius nouvinguts. Són dones del barri que expressen la seva disconformitat amb l'ambient que es viu en algunes places, motiu pel qual es deixa d'anar a aquests espais, és a dir, s'autoexclouen. Que les places siguin ocupades per

gent que no ho feia habitualment genera en veïnat dels dos barris sentiments de desconfiança i de malestar que poden suposar l'abandó de l'espai i la construcció d'imatges negatives sobre la presència de persones immigrades a espais concrets, com pel cas de les places i, en general, al conjunt del barri:

«Es reuneixen al carrer, però no són els... no són tots els homes, són els homes immigrants d'una determinada... bueno, no, una determinada d'allò no, perquè hi ha de tots tipus, però vaja, bàsicament sí. Aquesta gent es reuneix al carrer, i a més a més, tu, jo personalment et sents violentada quan haig de passar per davant d'ells, perquè no et deixen passar, has de ser tu que donis tota la volta. Llavors una mica la gent, d'una altra creença, o diga-li com vulguis, ja passa olímpicament de sortir al carrer». [8:5].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

En aquest sentit, el sentiment hegemònic que tenen algunes persones sobre els espais públics esdevé un clar condicionament que genera la no presència dels col·lectius discriminats i, en definitiva, exclusió:

«Solamente alguna tarde en sábado, me voy con mi madre, y siempre vamos a la plazas de San Pedro, son más... de Ca n'Anglada, no voy a la plaza hace años o tres años, que no estoy en la plaza de Ca n'Anglada, es que no puedes, vas a otros sitios». [25:23].

Afrah, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1986. 22 de juny de 2005.

Però l'exclusió pot ser més efectiva quan intervenen les potents administracions municipals amb polítiques molt desafortunades. Pel cas de Ca n'Anglada, s'ha vist com alguns programes municipals suposaven una clara exclusió de jovent d'origen marroquí de places i carrers en una determinada franja horària, la tarda, que coincidia amb el moment que més mares i canalla d'origen autòcton utilitzaven la Plaça de Ca n'Anglada. Estem parlant del cas del poliesportiu, on entre les cinc i les set de la tarda es podia comprovar com només joves adolescents d'origen marroquí jugaven a futbol, podent-se comptabilitzar fins a una cinquantena de nois amb un monitor. La informació es va recollir al diari de camp, on un tècnic municipal reconeixia que aquest programa municipal suposava, de forma encoberta, un espai de contenció per tal d'evitar problemes al barri, però en alguna entrevista es va fer referència a aquest servei municipal. Es tracta d'espais de contenció, d'exclusió, que deterioren d'una forma molt greu la vida dels espais públics, primant-se l'interès de les persones que rebutgen a d'altres persones per motius ètnics, condemnant a aquests joves a la marginalitat a través de polítiques municipals:

«Miguel Hernández era una plaza interior que habían dos canastas y una escalera, os podéis imaginar. Eso en un sitio totalmente cerrado que tiene una entrada. Pues eso era el vivero que nosotros no queremos que sea, porque si queremos que los críos hagan deporte

pués al polideportivo, y la prueba la tenemos que desde la asociación de vecinos tenemos un convenio con el ayuntamiento, con el departamento de deportes, para poner de las cinco a las siete de la tarde unos monitores para que los niños que salen del colegio no estén en la plaza jugando». [14:26].

Alfonso, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1946. 11 de febrer de 2002.

La por a l'altre, tanmateix, no es queda, malauradament, restringida a unes relacions més o menys poc travades entre diferents orígens, sinó que també poden derivar en expressions de rebuig directe i legal i, fins i tot, en violència. Aquest tipus de rebuig directe té tant una expressió per part de qui ostenta el monopoli de l'ordre públic, l'Estat, a través de les Forces de Seguretat de l'Estat, com per part del veïnat d'origen autòcton. La pressió policial que s'exerceix sobre la immigració de classe treballadora, suposa importants problemes per a què persones d'aquests orígens facin un ús normalitzat dels espais públics i del carrer en general. Les persones conegudes com sense-papers és el col·lectiu que, encara que visible als espais públics, on molt cops s'han de guanyar la vida, han de viure pendants de no ser enxampades per les diferents forces policials públiques, restringint-se molt la seva vida a places i carrers:

«Tengo que ir con mucho cuidado. Por eso que yo no salgo mucho, siempre cuando yo salgo voy con vigilancia, como la policía anda buscando a nosotros, aquí que salir con vigilancia, vas mirando la calle, si no hay problemas no pasa nada, porque la cosa es muy dura. Yo bueno, nosotros sabemos esta cosa, es muy duro. Vender no... es una solución, si tenemos, por ejemplo que trabajar, no puedes, pero como no hay nada necesito esto. Tú, por ejemplo, te vas a trabajar, tú ganas tu dinero, luego uno y te lo coge, lo ha robado, nosotros no queremos esto». [2:10].

Djibo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1979. 10 de febrer de 2003.

Però no només existeix una situació d'exclusió per culpa de l'acció de les Forces de Seguretat de l'Estat, sinó que també veïnat des dels dos barris ha exercit el rebuig directe i la violència racista contra persones d'altres orígens ètnics i culturals, bàsicament, d'origen marroquí. En tot cas, cal diferenciar entre persones organitzades i que militen en l'extrema-dreta, o simpatitzen, o els alçaments veïnals violents contra determinades comunitats ètniques, com els que es van produir a Ca n'Anglada a l'any 1999:

«Más bien ofensas verbales me he encontrado. Pero gracias a dios que todavía no físicamente ni me han agredido ni... pero lo que es agresión verbal sí, porque precisamente en Can Palet yendo una vez, cuando iba al instituto había un grupito que siempre se dedicaba... su tarea era eso, no ir ni a clase ni hacer nada útil, esperando que todo se lo den por su cara bonita, sabes. Estar ahí sentado y decir pues eso que los inmigrantes todos les sacábamos el trabajo y todo lo demás, y tú te preguntas “cómo te vamos a sacar el trabajo si tú estás sentado sin hacer nada útil” a ver, no tiene ni lógica, no pretenderás por

ser español o por tu cara bonita que te lo den todo sentado, las cosas se tienen que luchar y conseguirlas. Pero ofensas verbales sí que me encontré en ese momento, igual pasan dos y te dicen de todo, pero me entra por aquí y... mientras no te agredan». [15:46].

Uhuru, veïna de Can Palet, nascuda al 1982. 28 de febrer de 2005.

6.2.4. Edat i exclusió a l'espai públic.

La presència de diferents generacions a l'espai públic també s'ha posat en evidència que genera situacions conflictives, i aquestes relacions intergeneracionals poden arribar a generar processos d'exclusió als espais públics. Joves i mares parlen de situacions en què prefereixen evitar compartir determinats espais de trobada on també són presents persones grans:

«[Sergio] *Los abuelos, que están todo el día quejándose [...].* [Marina] *Si eres pequeño bien, pero conforme vas creciendo te van cogiendo mania.* [Sergio] *Y más según como vayas vestido, que te miran con una cara como si fueras un delincuente o algo.* [Sara] *Es verdad. Depende de como vayas te miran mal [...].* [Laia] *Hombre, yo si veo a mi abuelo paso de pasar por ahí, sabes.* [Patricia] *Pero los abuelos están metidos en la sala de ahí y nosotros estamos aquí.* [Marina] *Bueno, lo de la entrevista sí que tuve que ir yo a otro sitio, porque no me hacían ni caso aquí...* [Patricia] *Son muy rancios aquí... [...]* [Marina] *fui para un crédito de síntesis, a hacer una entrevista y nadie quería hablar...* [Sara] *son muy rancios, es verdad».* [14:27].

Sergio, veï de Can Palet, nascut al 1988. 16 de juny de 2005.

Marina, veïna de Can Palet, nascuda al 1989. 16 de juny de 2005.

Sara, veïna de Can Palet, nascuda al 1988. 16 de juny de 2005.

Laia, veïna de Can Palet, nascuda al 1989. 16 de juny de 2005.

Patricia, veïna de Can Palet, nascuda al 1989. 16 de juny de 2005.

«[Gloria] *Es que en ninguna plaza se puede jugar a pelota, aquí hay carteles en todas las plazas...* [Silvia] *pero bueno, donde yo vivo está el cartel pero nos lo tenemos repartido el parque, los pequeños estamos en la parte de arriba y los que juegan a pelota en la parte de abajo de la fuente.* [Gloria] *Pero aquí en los pisos verdes por ejemplo ni se te ocurra pasar la pelota porque te la lían.* [Adela] *Lo que está claro que toda la vida hemos jugado los niños en la calle y ahora parece que no pueden jugar los niños en la calle ya...* [Gloria] *porque hay gente más mayor y le molesta, a la gente mayor le molesta todo.* [Silvia] *Tenemos ese problema...* [Gloria] *es que la mayoría son mayores y les molesta.* [Adela] *Nosotros nos hemos criado todos en la calle y todo el santo día en la calle y ahora parece que los niños no pueden ir ni a la calle a jugar».* [3:27].

Gloria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1965. 16 de desembre de 2002.

Silvia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1968. 16 de desembre de 2002.

Adela, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1969. 16 de desembre de 2002.

En aquest sentit, també es dona per fet que la coexistència i interacció de diferents grups d'edat genera conflictes que es veuen com problemàtiques que cal resoldre, de moment i en primera instància, amb més presència policial, demandes recurrents en un

i altre barri. En tot cas, creiem que són solucions negatives i que no ajudent a generar espais de confiança entre diferents grups d'edat i diferents grups socials:

«Pues ahí [en los jardines del entorno del colegio President Salvans] se da una aglomeración de todo tipo. Y como el espacio también no da de sí, pues ahí lo mismo se juntan niños de 8 o 9 años, te juntas con madres, con sus bebés, o te juntas con gente jubilada, y ahí hay un poti-poti de conflictos. Hasta que no haya más espacio, que puedan convivir los diferentes grupos sociales sin molestarse unos a otros pues... lo que estamos pidiendo es mayor vigilancia a la policía y tratar de que haya un cierto respeto ciudadano entre unos y otros».

Alberto, veí de Can Palet, nascut al 1949. 12 de juliol de 2005.

Però altres persones també ens han posat en evidència processos d'autoexclusió de joves respecte espais públics emblemàtics o intensament utilitzats, trobant-se amb les amistats en llocs més solitaris, lluny del control i les mirades de la població adulta i on tampoc se les identifiqui amb els espais de joc de la canalla. Es prefereixen places com la dels Països Catalans o el Parc de Vallparadís, espais situats fora dels dos barris:

«No, sempre anem a [la dels Països Catalans]. Perquè, bueno, més o menys hi ha gent més de la nostra edat, perquè en aquesta d'aquí hi ha estan els més grans i els més petits que estan tot el rato jugant i, no sé, és més per canviar, perquè estàs aquí i amb tot l'aldarull que... estan cridant. És millor està allà que estàs ja més tranquil. [Anem] de tant en tant, si tenim una tarda lliure o quedem per estudiar, o per fer deures. Anem, potser, dos o tres vegades a la setmana». [26:12].

Bintu, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1984. 30 de juny de 2003.

«Detrás de los bloques,pués, donde se ponen los niños de 14 o 15 años... lo lógico, esos ya quedan a parte, ya buscan el sitio donde queden a parte. Así, que digamos que los vecinos nos hemos repartido la plaza, a los pequeños los hemos puesto a parte para que estén más protegidos y los otros allí a jugar al mogollón a pelota». [3:35].

Silvia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1968. 16 de desembre de 2002.

Un altre tipus de precarització de l'accés de les persones més joves als espais públics tradicionals són les relacionades amb canvis culturals respecte la percepció que és té del carrer. Moltes famílies han interioritzat un sentiment de què el carrer és perillós, generant-se una sobreprotecció de la canalla, que també suposa que s'evitin llocs que abans eren tradicionals en els jocs infantils o del jovent. En tot cas, són pares i mares els que esmenten que veuen amb bons ulls que la canalla quedi reclosa en espais tancats de jocs, evitant fer canvis en els usos i en les actituds dels col·lectius adults:

«Los espacios de niños están todos bien, tienen culumpios, cosas que para los niños son muy bonitas y tal, están bien. A mí me gustan todos, los que hay todos me gusta. Sobre todo las zonas cerradas para que no salgan los niños, está muy bien hecho». [5:8].

Dúnya, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1980. 18 de desembre de 2005.

6.2.5. L'estat de deixadesa de places i carrers.

Trobar places i carrers en un estat de deixadesa és una responsabilitat que la identificariem tant amb les persones com amb les institucions públiques. Les principals referències sobre el tema que s'han fet en les entrevistes esmenten la brutícia en què es troben places i carrers. Sovint es comenta la responsabilitat del veïnat en el manteniment net del barri, però les valoracions entorn el servei municipal de neteja són recurrents::

«[Silvia] *Y lo que falta mucho es la limpieza en los espacios públicos, porque el barrendero lo vemos una vez al mes y el mes que los vemos...* [Adela] *no, no...* [Gloria] *barrer, barren...* [Adela] *hay un barrendero que barre la calle esta, lo veo yo todas las mañanas a las ocho de la mañana...* [Silvia] *pués dile que se pase por la Santa Cecilia que hace un mes y pico que no pasan.* [Gloria] *Y nuestra calle también la barren, porque yo también los he visto.* [Silvia] *Nosotros somos la última calle, no llega butano, no llega barrendero, no llega la basura porque a veces la están recogiendo a las cinco de la tarde, como somos la última calle se les olvida todo.* [Leonor] *Barren de vez en cuando, desde que me han quitado al gay...* [Silvia] *sí, ese sí que barría...* [Inma] *ese barría que era un encanto...* [Silvia] *chico, te lo dejaba todo como una patena.* [Inma] *En las plazoletas interiores no entran*». [3:40]

Silvia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1968. 16 de desembre de 2002.

Gloria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1965. 16 de desembre de 2002.

Adela, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1969. 16 de desembre de 2002.

Leonor, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1966. 16 de desembre de 2002.

Imma, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1976. 16 de desembre de 2002.

«*Bueno, la netedat sí. No és d'urbanisme, o sigui no és d'infraestructura, però netejar més els carrers això sí que ho haurien de fer. Hi ha molta porqueria. Lo de la recollida d'escombraries, els contenidors no es buiden tant com s'han de buidar, sempre hi ha contenidors que vessen de porqueria per tot arreu. Sobretot, els contenidors de paper i de plàstic, vessen sempre. I la recollida de mobles tampoc funciona bé. Vull dir, el tema de la neteja no el tenim bé*». [2:72].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

A les entrevistes, una altra de les problemàtiques principals sobre l'estat de places i carrers són les que guarden relació amb el tema dels gossos, tant per la seva presència intimidatòria davant de canalla que juga en determinades places com pel fet de la brutícia que deixen els i les seves responsables a les places:

«*No es vigilan gaire els gossos, perquè per la nit la gent treu els gossos i pensa que... Mira! una vegada el nostro nano, el petit, estàvem a la plaça i jugava a la gespa i va venir de caca de gos, els cabells, la cara, lo que es devia estirar, jo què sé que devien fer, clar perquè tu te'n vas però tampoc els vigiles, però tampoc estàs a sobre d'ells i va venir "iaia..." dic "mare de déu,..." vaig haver de venir aquí a casa, vaig haver de dutxar-lo, amb alcohol el vaig ben desinfectar. Home, això no ho vigilen, en canvi vigilen els nens que només corren, vull dir, que no fan cap cosa, i corren per allà. Al vespre si anessis, tu saps la gent que amb els gossos s'està en allà, i els deixen corren per allà*». [29:46].

Rosa, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1932. 18 de novembre de 2002.

6.2.6. La preeminència del cotxe sobre l'anar a peu.

La circulació en cotxe a l'interior dels barris ha estat i és, pel seu volum i per la seva preeminència vers altres formes de mobilitat a l'interior dels barris, un clar condicionant per a poder moure's a peu. El no respecte, per part de conductors i conductores de vehicles privats, pels passos adaptats als carrers, també es posa de manifest com un problema quotidià als espais públics, tant per persones discapacitades físiques com per persones que porten cotxet o el carret de la compra, sense oblidar els comentaris que fan referència a l'estat de les voreres, que també dificulten la mobilitat a peu:

«Pues eso sería muy interesante que le preguntaras a alguien, por ejemplo, que está incapacitado. Hombre, yo encuentro esas cosas, que eso es la persona que lo necesita, porque yo es que, claro, yo para mi movilidad lo tengo cubierto, y a veces vamos tan así que no miramos y, en cambio, cuando han hecho algún paso que “ves, que bien”, o cuando tú vas... fijate simplemente yendo con el carrito de la compra. Cuando ves que no hay para bajarlo bien, pues ahora imagínate una persona que vaya con una silla de ruedas. Pero pienso que eso, poquito a poco, también, cuando hacen los planes de urbanismo yo creo que ahora lo van teniendo más en cuenta». [6:50]

Isabel, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1950. 3 de juliol de 2002.

«Lo notas muchísimo, es que están muy mal todas las acera, tío. No hay... el bordillo no está para los carritos, ni para minusválidos, yo es porque mira, con el carrito puedes trampear, los minusválidos no sé como se lo tienen que montar. No hay pasos de peatones. Te fijas muchísimo más». [30:11].

Natalia, veïna de Can Palet, nascuda al 1969. 10 d'octubre de 2005.

La presència del vehicle privat pels carrers dels dos barris ha provocat canvis en la vida al carrer, fent que sectors molt determinats, com la canalla i, en general, les persones que fan un ús més pedestre dels barris, vagin desapareixent paulatinament dels carrers de Can Palet i Ca n'Anglada:

«El canvi de vida, és clar, ja havia canviat. En el moment en què a davant de casa no hi tens lliures, al moment que els carrers s'omplen més de vehicles, de cotxes privats, ja no et dona aquella facilitat d'utilitzar- ho com espai lliure, espai públic però és un espai públic per als vehicles rodats, i llavors les relacions entre la gent també han canviat. Ara les relacions de veïnatge no són les mateixes. Abans ens coneixíem, si sortíem tots a berenar al carrer, doncs amb el de davant o amb del costat i amb el de més avall, ens vèiem. I si algú anava a aquest col·legi o anava a un altre doncs amb els companys que anàvem al mateix col·legi doncs et trobaves a la porta i anaves caminant. Tothom anava a col·legi caminant». [2:25].

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937. 30 de novembre de 2004.

6.2.7. Privatització de l'espai públic.

Entrant a valorar processos de deteriorament dels espais públics del barri, val la pena analitzar la presència de cartells municipals on es prohibeix el joc amb pilota a moltes places, unes prohibicions que són reclamades per veïnat i que el govern municipal fa seves i ha accedit a col·locar-les:

«Bueno, yo como niño también jugaba, si no era con pelota era con una lata o lo que fuese. Lo que pasa que el tema este de los carteles siempre era por lo que yo recuerdo, era siempre reclamado por los vecinos, porque siempre se estaban quejando de que estábamos haciendo ruido, porque pegabas pelotazos en las paredes, y siempre se ha ido reclamando, y bueno, se le ha reclamado al ayuntamiento, venían los operarios de turno y colocaban el cartelito». [23:23].

Rodrigo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1973. 23 de maig de 2003.

La proliferació d'aquests cartells suposa una clara retallada i limitació dels usos i les funcionalitats que es poden donar a les places, evidenciant un comportament excloent d'una part del veïnat respecte altres veïns i veïnes i acaba essent normativitzat per l'administració municipal:

«Venem la moto de què fem uns espais verds perquè juguïn els nens i justament un dels jocs a què més juguen ells, que és a la pilota, els hi prohibim. [A la Plaça de Can Palet] juguen molt poquets nanos però hi juguen. Jo, sincerament, [...] que els hi prohibim jugar a no sé que siguin jocs estúpids com el gronxador o el cavallet tota l'estona, ho trobo bastant [...] estúpid [...]. Una altra cosa que encara trobo més horrorosa és que els veïns es queixin del soroll. És a dir, que es queixin del soroll d'uns nanos que estan jugant a pilota que juguen potser només quaranta minuts i que, en canvi, de totes les motos i cotxes que passen no es queixin mai. Això ho trobo vergonyós, i jo he sentit gent que es queixa de "oh! Que rebrem una pilotada" però en canvi no es queixen de què poden morir atropellats per una moto que passa a 80 per hora pel carrer. Jo també trobo que la gent, a vegades, té unes prioritats que dius "mare meva". O sigui, abans prioritza no rebre una pilotada o poder fer la migdiada tranquils que no pas recuperar el carrer pels nanos». [12:64-65].

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977. 1 de febrer de 2005.

«"Prohibido jugar a la pelota" és que això és molt bèstia, i passen els nanos, clar lògic. Com has de prohibir a un nano que jugui amb pilota? És que és molt fort. Però sí que és veritat, és una iniciativa dels iaïos, saps, i jo que per mi també és política de l'ajuntament electoral, totalment. Sí que és veritat que als xavals se'ls hi en va una mica la pilota i te meten el pelotazo i val, et fot, és normal. Jo sempre des de que sóc peque recordo que se colaban las pelotas en los balcones i la que liaba perquè ens la tornés. Ho trobo una tonteria posar una placa de "prohibido jugar a pelota" no sé pon "no la tiris muy alta" saps o coses així, pero no me pongas prohibido jugar a pelota. Doncs per això, perquè són places interiors, perquè tots els balcones donen allà i, pues es juga, es juga a pichi, es juga a pilota, se pega el chupinazo i es dona als balcones». [28:16].

Núria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1981. 21 de febrer de 2003.

El paper de l'administració municipal, en aquesta política restrictiva de l'ús de diferents persones d'espais de trobada oberts, també s'ha reflectit en les entrevistes, posant-se de manifest que davant de conflictes en l'ús d'espais de trobada oberts s'opta per legislar en nom de la defensa de la diversitat i la interacció en persones i usos, quan el que es fa realment és consolidar uns usos en detriment d'uns altres, però en cap cas vetllar perquè es puguin compartir aquests llocs:

«[Concepció] Però les pilotes i els gossos es mira que d'alguna manera que no es puguin... que no són massa compatibles amb el lleure de la gent que està. [Eugenio] Jo el que crec que estem vivim un moment la societat, no solament a Terrassa, a la ciutat, que ens agrada prohibir [...], i després quan prohibim moltes vegades pensem que no seria tan aconsellat fer tantes prohibicions, però bueno, l'espai públic té aquestes característiques, que has de fer compartir usos».

Concepció, informant vinculada al govern municipal de la ciutat. 7 de juny de 2005.

Eugenio, informant vinculat al govern municipal de la ciutat. 7 de juny de 2005.

Tanmateix, les possibilitats de subversió que sempre emanen de la quotidianitat fa que molta canalla i adolescents no facin cas d'aquests cartells prohibitius, no cedint a les pressions ni a les coercions de veïnat i govern municipal, o que s'arribi a situacions d'acord, repartint-se l'ocupació dels espais o produint-se el trasllat de lloc constantment per part dels i les joves:

«Si et vas fixar posa "prohibit jugar a pilota" en totes les places, però allà sempre hi ha pilotes jugant, o sigui, per molt que els hi facin o els obliguin a fer alguna cosa tampoc els hi pots fer res, què faràs, trucar a la policia? Què farà la policia? doncs si es baixen pilotes de plàstic i tot això, encara que digui "prohibit jugar a pilota" no molesten, aquestes pilotes no fan mal». [18:19].

Óscar, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1979. 23 de maig de 2003.

Però la privatització de l'espai públic també suposa una exclusió per raons econòmiques, relacionada amb processos i polítiques de mercantilització en l'ús de determinats espais i serveis de caràcter col·lectiu, com pel cas d'activitats municipals o en l'ús d'equipaments també municipals, com els centres cívics. En aquest sentit, la subcontractació de serveis municipals no deixa de ser un procés més en la privatització del sector públic, tant pel que fa a activitats com a espais. Una privatització encoberta de l'espai públic tradicional és la que es produeix pel creixement del consum d'activitats de pagament relacionades amb activitats extraescolars, on la incompatibilitat horària de pares i mares respecte la canalla és un condicionant molt important, procés que també ha suposat l'abandó per part de les criatures de l'espai

públic, sense oblidar la promoció o “alternativa” que s’imposa amb l’oci i el lleure de pagament:

«Yo creo que cuanta más innovación o cuantos más avances tecnológicos y cultu... no culturales, avances tecnológicos, pues claro los confudimos. Cuantos más avances haya en un país pues se encierra un poquito... o crea más desconfianza, vaya, mucha más desconfianza o más envidias, es que no sé como comentarlo. Cuando todos son de la misma condición, la mayoría pobres, digamos, nos solidarizamos más y ya te digo, hay bastante diferencia». [15:42].

Uhuru, veïna de Can Palet, nascuda al 1982. 28 de febrer de 2005.

«Puede ser que en un principio esas cosas vinieran de los vecinos, pero yo creo que es una forma de encajonar a la gente en los recintos, lo que pasa que luego es un problema porque... o sea, no puedes jugar a fútbol en la plaza a lo mejor y te tienes que ir al polideportivo, pero en el polideportivo qué pasa, que tienes que pagar, tienes que pedir hora, pelearte con quien está allí jugando, entonces pues por lo mismo que hay cuatrocientos bancos en una plaza pues se podría hacer una pista pequeña de futbito, a los niños eso les encanta. Es como lo de las fiestas, el ejemplo está en La Nit, que todo el que quiera ir de fiesta a Terrassa a La Nit, a La Nit. Es una forma de tener controlada a la gente». [16:11].

Iván, veí de Ca n’Anglada, nascut al 1978. 22 de maig de 2003.

Veïem com les desigualtats per raó de classe social, gènere, edat o ètnia tenen una expressió directa en la vida quotidiana dels barris, sense oblidar el paper legitimador i, fins i tot, promotor que també tenen les administracions públiques, a través de normatives i de permetre la gestió privada i mercantilitzada de serveis i equipaments públics i comunitaris. Els canvis culturals en la concepció de les relacions socials i de com es veu el carrer i la vida al carrer també són notables i palpables, guardant una relació directa a la interiorització que han fet les persones del perill i l’amenaça en relació al carrer. No es tracta d’un fet generalitzat però sí que existent en els barris estudiats. En aquest sentit, estem parlant de fenòmens que no tenen una expressió única i exclusiva als barris, sinó que funcionen de forma estructurada en les societats contemporànies del món occidental.

6.3. QUOTIDIANITAT I VIDA DE BARRI A CAN PALET I CA N'ANGLADA.

En l'actualitat, destacaríem que la vida de barri es desenvolupa d'una forma diferent al passat, destacant-se aspectes com l'augment d'espais de trobada organitzats o de reglamentacions que volen controlar i penalitzar uns determinats usos; una major influència d'una vida quotidiana a una escala metropolitana en detriment de l'estrictament de barri i de ciutat on es resideix; la consolidació del lleure i el temps lliure privat, relacionat amb el consum (activitats d'oci) i amb serveis de pagament (activitats extraescolars i municipals i ús d'equipaments) que afecta a totes les edats i a la vida a places i carrers i suposa una clara desigualtat entre persones i famílies en relació al nivell de renda; el paisatge de cases de planta baixa deixa de ser el predominant pel de la sobredensificació de blocs d'habitatges, aprofitant la relocalització residencial a la segona corona metropolitana de moltes persones i famílies que provenen de Barcelona i la primera corona metropolitana; o l'anonimat, l'individualisme i l'atomització de les relacions comunitàries que són cada cop més predominants en la vida quotidiana de les persones. Però un aspecte continua condicionant d'una forma molt transcendental la vida quotidiana als barris i és la divisió sexual treball, on les absències i presències estan molt marcades per qui treballa fora del barri i qui treballa al barri, essent les dones les que tenen una presència predominant, juntament amb la gent gran i la canalla.

6.3.1. Quotidianitat i divisió sexual del treball.

Ja hem anat comentant anteriorment que quan parlem de vida de barri no podem deixar de banda un dels factors d'estructuració més important de la quotidianitat en escales urbanes com les que estem estudiant. Estem fent referència al treball, o millor dit, a la divisió sexual del treball i com això afecta a la vida quotidiana dels barris, un aspecte que ja hem remarcat al llarg del capítol i que ara tornem a reemprendre fent ús de les jornades quotidianes que ens han estat descrites en les entrevistes desenvolupades al treball de camp. El seguiment i anàlisi de les jornades quotidianes són, creiem, un instrument idoni per conèixer aquesta quotidianitat que des de l'àmbit de la llar es trasllada a l'àmbit del barri, posant-se de relleu que el treball domèstic, on s'ocupen majoritàriament dones, és un clar factor d'estructuració de la vida de barri a

Can Palet i a Ca n'Anglada. Un treball domèstic que té una expressió clara a places i carrers a través de les jornades quotidianes i que ens ajuda a trencar la clàssica divisió i compartimentació entre espai públic i espai privat.

Quan parlem de la jornada quotidiana cal distingir entre dues escales: la de la llar-barri i la de barri-regió metropolitana. El fet de distingir-les és perquè, a banda de la divisió sexual del treball, altres formes d'estructuració social afecten a la vida de barri. En tot cas, cal advertir i insistir que el treball domèstic és l'exemple més clar de complementarietat entre la llar i el barri, de fer un tot integrat, com comentaven abans. En canvi, aquestes altres formes d'estructuració social s'han observat al treball de camp, relacionades amb els cicles de vida formativa-laboral-jubilació o la mobilitat d'escala metropolitana per raons de treball, estudi o oci, ha donat lloc a què tinguéssim en compte aquestes dues escales.

En les jornades quotidianes vinculades a la llar i al treball domèstic continua destacant, en general, la dedicació de les dones en aquest àmbit. Estar lligada a les tasques domèstiques condiona molt la vida de les dones entrevistades, tinguin l'origen ètnic que tinguin, i treballin o no treballin fora de casa, i això té una clara repercussió en les presències i absències en la vida quotidiana dels dos barris:

«Yo tengo tres hijos, aunque no lo parezca, y me levanto bastante temprano, porque yo trabajo en un comercio y hago el turno partido. Entonces, yo a las siete o antes ya estoy levantada, porque tengo que preparar la comida, luego a las ocho menos algo levanto a los niños, bueno, los arreglo, ellos se visten, el desayuno y al colegio. Los dejo a las nueve en el colegio, y yo justo trabajo en esta misma calle y me pongo a trabajar a las nueve. Plego a la una y media, para casa, la comida, las cosas que hay que hacer y a las tres los llevo al colegio, a las cuatro y media los recojo y luego los dejo en mi casa y a las cinco me voy otra vez a trabajar. Llego a las nueves o así a mi casa y, bueno, la cena, los duchas y a dormir y yo haciendo faena hasta que me acuesto». [25:1].

Claudia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1966. 20 de maig de 2003.

«Es aburrido, siempre lo mismo. Me levanto a las siete y media-ocho, levanto a mis niños, tengo tres, les preparo el desayuno, los lavo, y los llevo al colegio. Si tengo una compra voy corriendo a comprar y después vengo a hacer la comida, cuando acabo la comida voy a buscarlos, se lavan las manos y todo y comen, después los niños juegan y yo voy a lavar los platos, recojo un poco la casa, y otra vez bajo a los niños al cole, y si hay faena voy a hacerla y sino veo la tele, y después a las cinco otra vez voy a buscarlos y ya está. Antes fui a hacer ordenador y después como la otra semana fui, ahora no, hasta la semana que viene, y así, siempre lo mismo. La noche viene el marido y sacas el te, la cena, coges... siempre con niños, ducharlos, ponerles el pijama, llevarlos a dormir, y ya está, se pelean mucho, siempre con los niños y la faena, y ya está». [19:2].

Munira, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1967. 9 d'abril de 2003.

«M'aixeco, porto els nens a col·le, faig un grupet d'amigues del mateix col·legi, xerrem una estoneta en un bar fent un cafè, però un quart d'hora eh! jo vinc a treballar, i després torno a portar els nens i no surto del barri. Entre setmana no surto del barri. Entre setmana no surto pràcticament mai. Compro al barri, i ho faig tot al barri». [8:47].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

«Me paso todo el día normal con la faena de casa y los niños. El fin de semana nos vemos con la familia o mis amigas. Tengo que coger a los niños para ir un poquito al parque. Vamos a Barcelona para dar una vuelta, y ya está». [31:25].

Aisha, veïna de Can Palet, nascuda al 1979. 19 de gener de 2006.

Tanmateix, no han estat poques les persones entrevistades que comenten que les feines domèstiques estan repartides d'una forma flexible entre homes i dones, comentaris que coincideixen, normalment, amb parelles joves que treballen els dos fora de casa, aspecte que denota certs canvis en la distribució de les feines domèstiques relacionades estrictament amb la llar:

«Bueno, jo estic casat i tinc un crió, un nen de dos anys, que ara en farà tres. Ens llevem al de matí per portar al nen a l'escola, anem tots tres, [...]. Portem al nen a l'escola, a les nou i mitja aproximadament entro jo a treballar, [...]. Al migdia tinc una mica més d'una hora, una hora i mitja, per dinar, el nen fa a l'escola bressol el menjador, i dinem allà, a vegades coincideixo amb la dona o dino sol. I a les quatre m'hi torno a posar fins les vuit, quarts de nou, normalment quarts de nou. Sopar a casa i veure els tele-basura i a dormir». [11:1].

Ernest, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1972. 30 de maig de 2003.

«No és que diguéssim que ho fem entre tots dos sinó que està com una mica, sense voler, ella s'encarrega d'unes coses i jo d'unes altres. La rentadora, per exemple, sempre ella, posar-la, jo recollir. Després, el rentabaixelles la revés, jo posar-lo i ella recollir. No perquè... ha sortit així, potser per les hores de treball, d'arribada i de sortida, quan jo marxo el deixo posat i quan ella arriba potser l'agafa, més o menys. Està repartit, jo penso que ben repartit». [18:23].

Santi, veí de Can Palet, nascut al 1975. 9 de març de 2005.

Una altra característica comuna entre diferents orígens ètnics és la sobrecàrrega de feina domèstica que a la llar desenvolupen noies adolescents, aspecte que condiciona d'una forma molt clara la transmissió i imposició d'una realitat de desigualtat. Pel cas de noies d'origen marroquí, apareixen descripcions on es remarca que juguen un paper molt important en el suport quotidià a la mare en les feines de la llar, fent dependre d'elles l'assistència, per exemple, a l'escola de germans i germanes petites i cuidant-se del manteniment de la llar, disfrutant de total llibertat els germans ja més grans. Aquesta realitat és idèntica a la d'altres joves en el marc de famílies autòctones, on les feines de la llar són, moltes vegades, assumides per mares i filles:

«[Carlos] Jo quan era petit, anava al col·le aquí, al col·le d'aquí de la plaça, i a les tardes quan acabàvem del col·le o ens quedàvem per la plaça o anàvem al poliesportiu, al barri aquí també a jugar a futbol i tal. Estava tot el dia en el carrer, jugant amb els amics. Lo típic que es fa. Ara no, volto molt poques vegades. També vaig a vegades a la plaça però molt poc. [Julia] Yo de pequeña tampoco he estado mucho por la calle y eso, porque hacía deportes y el deporte que hacía era en el colegio, y tampoco mi madre me dejaba salir mucho por la calle, me decía “a ver si te va a pasar algo”. Y ahora, pues algún domingo, pero tampoco». [24:15].

Carlos, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1980. 9 de maig de 2002.

Julia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1980. 9 de maig de 2002.

«Un día normal en Ca n'Anglada, ayudar a la faena de casa y si me voy a estudiar o algo pues ya está, comer y ver la tele. Ahora de momento no estoy haciendo nada, antes estudiaba pero ahora ya...» [25:7].

Afrah, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1986. 22 de juny de 2005.

«Pero porque... es verdad, mi madre... o sea, mi madre es muy... o sea, mi abuela era muy así, es del palo, si es una chavala y está aquí tiene que limpiar tiene que no sé qué... o sea, a lo mejor son ideas un poco... no es que sea machista ni nada, pero que ya estás acostumbrado. A lo mejor mi padre se sienta en el sofá y yo tengo que hacer las cosas. No es que no sean machista ni nada...». [14:29].

Sara, veïna de Can Palet, nascuda al 1988. 16 de juny de 2005.

En aquest sentit, el cas de les dones d'origen marroquí establertes en un i altre barri es posa d'exemple de com la desigualtat i injustícia que pateixen en general les dones, tinguin l'origen cultural que tinguin, es veu més clarament reflectit en la realitat quotidiana d'aquestes persones:

«La dona marroquí ha vingut com a conseqüència del reagrupament familiar, o sigui, ella no pensa en anar a treballar quan ve. Llavors la situació econòmica familiar doncs la força, possiblement, a anar a treballar unes horetetes [...] en canvi, la dona llatinoamericana, prescindint de què vingui en parella o vingui sola, aquesta dona quan surt del país ja ve pensant en accedir al món laboral [i] el tema de l'idioma és una avantatge enorme».

Elisenda, informant vinculada a les xarxes de suport a la població nouvinguda. 20 de juny de 2005.

En el cas de noies joves d'origen marroquí també s'ha posat en evidència el sobrecontrol que s'exerceix sobre elles des de l'àmbit familiar i que implica, també, un vincle forçat a les feines domèstiques, però que no volem passar per alt que són situacions que també s'han expressat pel cas d'altres noies d'origen autòcton:

«[Las chicas mayores] van a la escuela lo que pasa es que no van de manera regular, porque si tienen muchas tareas, si tiene que acompañar al hermano, si tiene que ir a cualquier cosa, ella es quien hace el papel de la madre, de todo. [Y además] ellos ven que la chicas que vienen aquí... ellos tienen miedo, miedo de perderla, porque la chica en nuestra cultura es la que se preocupa más del honor de la familia, nos dan la responsabilidad, por eso tienen miedo y dejan a las chicas con su madre, piensa que si está con la madre la controlarán más».

Amal, informant, vinculada als serveis municipals de mediació. 25 de febrer de 2002.

Si passem a analitzar la vida de barri, traspasant l'àmbit estricte de la llar, a través de les descripcions que ens han fet les persones entrevistades sobre les seves jornades quotidianes, veurem com el fet de treballar fora del barri és un clar condicionant per poder desenvolupar amb normalitat una vida quotidiana més vinculada als barris. Són les persones en edat de treballar, destacant el cas dels homes, les persones que menys vida de barri fan, restant moltes hores del dia fora de Can Palet i Ca n'Anglada, essent el cas més exagerat el de persones nouvingudes, que solen treballar en la construcció amb llargues jornades de treball:

«Doncs jo, la meva vivència en el barri és una mica com una ciutat dormitori, perquè jo m'aixeco a les 6 del matí i puc arribar a les 9 del vespre. Llavors, em desplaço a fora per treballar i em menja molt temps el transport públic, perquè vaig en transport públic, i llavors lo que jo visc en el barri és així, diguem-ho així». [17:3]

Josep Maria, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1968. 6 de maig de 2002.

«Son los fines de semana, así que salgo, por ejemplo, sábado o viernes, a tomar algo con los colegas, luego, bueno, para casa. Eso el poco tiempo que tengo. A veces me quedo chungo, pero a veces me gusta, ¿sabes? Porque si pienso que estoy aquí tengo que trabajar, ¿sabes? Si tengo tiempo, bueno, me pararé con el tiempo, pero si aún tiempo de trabajar pues sigo trabajando. Mica en mica, lo pasas así. Como antes no había... no cambiado como ahora, ¿sabes? Ahora bueno, va mejorando, va mejorando, poco a poco. [...] No es cada día, eso depende de yo, cuando me canso, bueno, estoy cansado, sino me canso, bueno, no pasa nada puedo estar 24 horas, lo que pasa que tengo que ponerme a las 2, y por la mañana hago lo que quiero, si tengo ganas de ir a currar como un negro [riu] iré como un negro, pero sino tranquilo, depende de yo, ¿sabes?» [13:7].

Djibo, veí de Can Palet, nascut al 1979. 21 de juny de 2005.

En tot cas, les dones que treballen fora de casa i del barri també presenten jornades quotidianes més vinculades a la feina que no pas al barri, aspecte que tampoc podem oblidar. Les diferències les trobaríem en com s'organitzen les feines domèstiques de la llar, on els condicionants dels rols de gènere encara són ben visibles, arribant al punt de reproduir-los a través de la contractació de servei domèstic:

«Jo em llevo a 2/4 de 7 del matí i de casa marxo que són 3/4 de 9. Llavors plego al migdia de treballar, que són allà a les 2... [...] no treballo al barri treballo a l'altra punta. Llavors tinc una hora per dinar i llavors depèn de lo que dellonses, alguna vegada he vingut a dinar aquí, a un restaurant que hi ha al costat de casa, i sinó em quedo a dinar per la feina perquè amb una hora, em quedo a dinar allà. Llavors, a la tarda, a les 6, quan surt hi vaig cap a casa, i a vegades m'estic a casa però la majoria tinc reunions o vinc aquí a assajar o qualsevol cosa [...]. Jo tinc dona de fer feines, clar, al no estar quasi a casa tinc dona de fer feines, i lo altre, pues bueno, si s'ha de treure la roba de la rentadora la trec. Normalment ho faig més jo que el meu marit, però, vull dir, si ha de fer algo “escolta, fes-me això... omplem la màquina” i m'ho fa, lo que passa que, bueno, tinc més costum de fer-ho jo. Però bueno, a l'hora d'aixecar-nos de sopar ens aixequem per fregar els plats tant ell com jo.» [26:23].

Paula, veïna de Can Palet, nascuda al 1963. 7 d'abril de 2005.

A banda de la importància del fet de ser població activa o no, en relació a la vida de barri, també destaquen altres condicionants com el de la mobilitat sistemàtica i setmanal, a banda de l'obligada per motius de feina o estudi. Fem referència a què no són poques les persones que es desplacen sistemàticament el cap de setmana a d'altres barris i ciutats per qüestions d'oci o de trobada amb amistats que han deixat en els seus llocs d'origen, relacions que es mantenen malgrat s'hagi produït un canvi de residència. Un altre factor important són els desplaçaments de cap de setmana a segones residències o càmpings, un fet que també fa que veïnat de Can Palet i Ca n'Anglada estigui més desvinculat de la vida als barris:

«El fin de semana, según, o me voy a Rellinars o me quedo aquí». [3:7]

Leonor, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1966. 16 de desembre de 2002.

«Y el fin de semana estoy fuera, siempre, por Tarragona, una segunda residencia en Tarragona, voy allí cada fin de semana que puedo, que haga buen tiempo, voy con mi novio que, claro, la residencia es de ellos». [15:29].

Uhuru, veïna de Can Palet, nascuda al 1982. 28 de febrer de 2005.

La realitat quotidiana, a través de la vida de barri de les dones, posa de manifest el paper de centralitat, poques vegades reconeguda, que tenen les dones en els barris, sense oblidar que aquesta centralitat té el seu origen en la desigualtat i la discriminació. És per això que no volem passar per alt aportacions que s'han fet des del treball de camp de persones que aposten per donar un gir a les polítiques municipals on la dona de barri sigui la referència bàsica on es sustentin aquestes polítiques i el seu desenvolupament:

«A mi me gusta trabajar con las madres, porque las madres se quedan en casa, las únicas desfavorecidas aquí són las madres, te explico por qué. [...] Cuando empecé la vía más rápida era el teléfono, hablabas con ella y además como somos de la misma zona más o menos el acento lo conocen y facilita mucho. Además si el marido ve que viene una chica a hablar con su mujer ya está tranquilo, y vienen, así empezamos. Y veo que la mujer allí en Marruecos era la protagonista, más o menos, no tanto pero era ella quien gobernaba su casa, trabajaba fuera en el campo, hacía de todo. Aquí pues está en casa, se encierra entre cuatro paredes, y los niños aprenden, el marido se relaciona con la gente y ella no. Y ves que ellas mismas cuando hablo con ellas se sienten un poco angustiadas, y dicen “mi hijo de 5 o 6 años me dice ‘mamá cállate, tú no sabes’ ” por el idioma se siente ella que está perdiendo su papel como madre».

Amal, informant, vinculada als serveis municipals de mediació. 25 de febrer de 2002.

Les descripcions de les jornades quotidianes es mostren com un instrument útil per conèixer els barris i les formes d'estructuració social i espacial que hi tenen lloc, i el seu reconeixement i anàlisi pot donar-nos claus tant en relació al què passa als barris

com de quines actuacions i polítiques des del veïnat es poden engegar per millorar la qualitat de vida als barris, en relació a la consecució de la igualtat d'oportunitats i de responsabilitats familiars i comunitàries entre homes i dones.

6.3.2. Quotidianitat i comerç de proximitat.

Els treballs domèstics tenen una clara visualització en la vida pública dels barris a través de les compres diàries, és a dir, de la vida comercial de proximitat, que esdevé sinònim de relacions socials i comunitàries, on les persones entren en contacte i s'intercanvien opinions i informacions. La presència de botigues als carrers dels barris esdevé un mecanisme relacional de cohesió i també un indicador de vitalitat que expressa d'una mateixa forma possibilitats d'interacció i confiança en una escala comunitària:

«[Leandro] *Al fin y al cabo lo que le da vida a tu barrio es el comercio, porque si ves persianas cerradas, persianas echadas, y sin las luces, cuando llega el invierno y son las cinco de la tarde y no ves nada. No sé, la tienda abierta, está levantada, el escaparate, la luz encendida, o sea, no deja de darle vida. Pero, claro eso, pues las grandes superficies lamentablemente están acabando [...]. [Justo] Si eso es que te entretienen, tu sales por tu calle, por tu barrio, y que ves una tienda y te entretienes a mirar el escaparate, te vas, pasa otro rato, vas mirando el otro, pero eso, hoy no te puedes entretener aquí en eso. La gente se va a mirar escaparates a Terrassa».* [15:41 i 15:42].

Leandro, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1953. 2 de desembre de 2002.

Justo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1932. 2 de desembre de 2002.

«*Mira, aquí hi ha quatre establiments, tu saps el moviment i lo bo que és quan tots estaven oberts. Per la gent, moviment de gent, per la llum, per... perquè hi ha una vida. Aquests establiments s'han tancat no sé quantes vegades, [...] aquí al costat ara hi ha una competència amb la meva, hi ha un bon rotllo, però és que aquí al costat n'hi hagut 18 de diferents. En quaranta anys ha hagut un que arreglava rentadores, un taller mecànic, hi hagut un que feia productes químics de coses de fregar, hi hagut dues botigues, hi hagut tres carnisseries, no t'ho perdis eh! ha hagut un vidrier, ha hagut un llauner, tot aquí al costat, porta per porta, paret per paret [...]. O sigui que el veïnatge sinó hi ha establiments no hi ha res, perquè aquí el diumenge... véns aquí el diumenge a aquest barri el diumenge i és un cementiri aquest tros».* [29:29].

Eduard, veí de Can Palet, nascut al 1943. 14 de març de 2005.

La importància d'una xarxa de botigues de proximitat diversa és clau perquè aquesta visualització sigui possible, un aspecte que ressalta més en el cas de Ca n'Anglada que no pas en el de Can Palet:

«*[A Can Palet] falten moltes coses, comerços, està molt aïllat, no tens una botique, [...] però en canvi a Ca n'Anglada veus, surts, i hi ha botigues per tots els puestos, i no són botiques, vull dir, botique jove, per exemple, hi ha vestits que valen 20 euros, pues aquí jo no ho trobo, bueno, o estic cega o no hi vegi res».* [9:19].

Angela, veïna de Can Palet, nascuda al 1952. 19 de maig de 2005.

«Tenim de tot, sí, sí, sí. En principi no ens falta res, tenim de tot. Vull dir, que qui vulgui anar a comprar al barri té de tot, han posat i tot una tenda d'electrodomèstics, tenim de tot, això sí, s'ha de reconèixer que tenim de tot». [26:27].

Paula, veïna de Can Palet, nascuda al 1963. 7 d'abril de 2005.

«Ca n'Anglada sempre havia estat un barri bastant maco, un barri comercialment fortíssim». [8:68].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

«Considero que Ca n'Anglada es un barrio que tiene mogollón de comercios, así en plan pequeño, y la gente va y da mucha vida. Cuando abrieron el Eroski me acuerdo que decían “se va a acabar el comercio en Ca n'Anglada”, no sé cuanto tiempo lleva ya, pero siguen los comercios. La gente dice “ésta es mi frutería y voy abajo”, y también porque Ca n'Anglada siempre ha sido un pueblo [...]. Ca n'Anglada, es que tienes de todo. A parte ahora han creado el sello ese que también es una forma de dar calidad». [16:37].

Iván, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1978. 22 de maig de 2003.

Anteriorment ja hem vist com, en les jornades quotidianes descrites per les persones entrevistades, el paper de la dona en la compra diària als barris és predominant, sense menystenir que la presència de l'home és més destacable que abans. Més destacable és la presència de l'home en la vida comercial a una escala de ciutat o metropolitana, unes compres que es solen concentrar en grans centres comercials que implica un desplaçament en vehicle privat, sense oblidar que en els nous supermercats de barri (amb aparcament inclòs) també la presència masculina comença a ser destacable:

«Siempre hay más mujeres que hombres, aunque hoy día yo pienso que el hombre sale, salimos, vaya, salimos mucho a comprar. Y no solamente con la mujer, sino solos, porque yo voy bastante veces solo. Mi mujer dice “hay que ir a comprar” y digo “venga” me hago una lista si ella está haciendo otra cosa en la casa. Entonces yo salgo a comprar, y yo veo hombres salir solos a comprar. Ah! hay más mujeres que hombres». [28:35].

Ignacio, veí de Can Palet, nascut al 1946. 21 d'abril de 2005.

Un aspecte que ha revitalitzat la vida comercial de barris com Can Palet i Ca n'Anglada és la irrupció de botigues regentades per població nouvinguda d'origen estranger. Aquesta nova oferta comercial tant suposa un factor d'arrelament en la societat d'acollida, com un impuls a la xarxa comercial de barri. Tanmateix, també es desenvolupen sentiments de recel i de rebuig que moltes vegades estan fonamentats en lectures esbiaixades o prejudicis.

Propietaris de botigues d'origen marroquí ens expliquen com es tracta de projectes familiars, cercant un futur millor pels seus fills, consolidant més l'assentament a la

ciutat, que confirma que l'obertura d'establiments comercials pot esdevenir un clar impuls a l'arrelament i a la cohesió entorn un projecte comú i inclusiu de societat:

«Es mía, pero yo he puesto a mi hijo. La he puesto y he dejado a mi hijo, porque mi hijo ya no quiere estudiar, y he estado pensado que como tenía un poco de dinero, y cuando él acaba de estudiar, tenía cuatro millones de pesetas, lo he guardado en el banco, [...] si yo le dejo fuera a lo mejor se mezcla con otros, a lo mejor empieza a emborracharse, se va a discoteca, entonces he dicho 'mira, vamos a abrir una carnicería y tú te quedas aquí tranquilo. ¡Ahora! yo no quiero problemas con nadie'. Ahora está aquí, tiene diecisiete años. Él lo lleva todo, todo. Pero cuando yo vengo ahora, por ejemplo por la tarde, también le hecho una mano». [32:6].

Anwar, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1961. 5 de maig de 2003.

Entrevistant a alguna filla de propietària de botiga, d'origen guineà, es posa de manifest que, normalment, els i les usuàries són persones immigrades, però que de gent de tota la vida al barri també se'n veuen. En la clientela funciona molt el boca a boca, esdevenint la botiga un important lloc en la vida social i relacional, reforçant la xarxa d'informació, suport i contactes:

«Bueno, ens vénen ja persones que... perquè com abans teníem la botiga que era un locutori doncs ja ve la gent que venia abans quan teníem el locutori, i ja van avisant "ai! mira doncs aquí hi havia una botiga", hi ha força gent que et ve i "ai! sí, perquè l'altre dia va venir una amiga meva que em va dir que no sé què" [...]. Si tenen familiars o amics que vénen de l'estranger doncs els porten aquí a la botiga perquè vegin que aquí poden comprar alimentació i tal, però bueno, quan vam començar era la gent d'aquí que ja estava vivint aquí a Terrassa». [26:32]

Bintu, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1984. 30 de juny de 2003.

Quan preguntem a població que porta més anys vivint al barri sobre els comerços oberts per població nouvinguda d'origen estranger trobem posicionaments en dos sentits. El primer, és la que lliga amb els anteriors paràgrafs, admetent des de la normalitat quotidiana l'obertura d'aquests comerços. S'opina que és un factor més d'impuls del comerç del barri, encara que siguin predominantment utilitzats per persones del mateix origen, però apreciant cada cop més la presència de població dita autòctona en aquests establiments, acceptant-ho com un fet de normalitat i de quotidianitat que beneficia al conjunt del veïnat de Can Palet i Ca n'Anglada:

«[La relació que tinc és] relativament poca, però també és veritat que en general tinc poca d'allò... Sí que de vegades vaig a comprar a alguna botiga o si haig d'enviar un fax també hi vaig, i jo ho veig amb bons ulls, la veritat. No veig que hi hagi cap problema ni res, de fet estic contenta». [11:15].

Marga, veïna de Can Palet, nascuda al 1978. 2 de març de 2005.

«En alguna botiga d'aquestes he entrat, algun diumenge que no hi ha res obert, només són ells, doncs sí que he entrat. O entre setmana, alguna vegada entre setmana també». [18:19].

Santi, veí de Can Palet, nascut al 1975. 9 de març de 2005.

«La immigració ha obert molt comerços també [...], per tant, el que sí que hi ha és un canvi en l'hàbit del comerç del que inicialment hi havia en el barri i ara existeix». [11:78].

Ernest, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1972. 30 de maig de 2003.

Tenim també constància de què les relacions entre comerços propietats de persones d'origen extracomunitari i de persones dites autòctones són bones, i les primeres ràpidament entren a col·laborar amb el teixit associatiu comercial del barri, mostrant molta disposició, actitud contrària a la que moltes vegades mostren les últimes, ressaltant-se com també aquests nous comerços estan contribuint a la revifalla comercial dels barris:

«Hi ha alguns que tenen comerç i s'han associat molts, s'apunten sense recriminar, molts dels autòctons quan se'ls hi va a demanar “va fes-te soci” “ah! i què fareu? És que t'apuntes i no es fa res”. En canvi, aquests no, “que et faries de l'associació?” “ah! Val”. [...] ara com que hi ha llibertat d'horari, pots obrir a les nou i unes quantes hores al dia i no hi ha cap problema. Però si en lloc d'obrir a les nou del matí obres a les quatre de la tarda doncs tens horari fins les tres de la matinada, suposem, no ho sé, pots muntar-te l'horari al teu aire, ningú t'obliga a portar un horari concret. Moltes vegades botigues d'aquestes magribins que vénen productes pels seus clients, ben pensat ho fan millor que nosaltres, i obren a les hores que els hi va bé venir als seus clients a comprar. Si als seus clients els hi va bé anar a les 12 de la nit, perquè han deixat de treballar i després van a comprar, doncs, no ho sé, potser és correcte, la seva clientela és molt concreta, però hi ha a qui li fa angúnia». [22:46].

Xavier, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1956. 8 de maig de 2002.

El segon posicionament seria el que parteix d'una concepció de recel alimentada pel prejudici, remarcant que són establiments d'autoconsum per a l'origen ètnic d'on provenen les persones propietàries o impulsores. Es tracta d'opinions que s'han donat en diferents entrevistes fetes en el cas del barri de Ca n'Anglada i no pel cas de Can Palet:

«No, jo mai he utilitzat cap comerç de marroquins i crec que la gent tampoc l'utilitza. Això també ho comento al treball, que potser s'està creant uns focus de marginalitat amb això. Obren comerços els immigrants pels immigrants, o sigui, les coses que porten allà si tu no ets del seu país difícilment les compraràs. Per exemple, hi ha perruqueries expressament marroquines, amb el seu cartell en àrab i tot això, com si fossin al Marroc, allà al barri». [18:54]

Óscar, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1979. 23 de maig de 2003.

Un aspecte que caldria destacar són els problemes que han tingut comerços oberts per persones d'origen estranger per incloure publicitat en quaderns on s'anuncia la festa major del barri de Ca n'Anglada, mentre que el mateix llibret pel cas de Can Palet han aparegut amb normalitat aquest tipus d'anunci. Aquest posicionament més tancat, veu com una problemàtica per a la convivència l'obertura d'aquestes botigues més que no pas una oportunitat, originant-se moltes vegades lectures esbiaixades o poc argumentades sobre aquests comerços:

«Són intocables, és a la conclusió que hem arribat. Jo a vegades ho dic de broma però penso que l'administració és racista, ho dic en serio, és racista amb la gent de Terrassa, perquè ells vénen aquí munten la seva botiga, que ho trobo perfecte, estan dos anys que no paguen impostos [...]. Hi ha mal rotllo perquè ells tenen uns privilegis que tu, que ets d'aquí, no els tens. I aquest és el mal rotllo que hi ha aquí al barri, que la gent ho veu. Aquests tenen uns privilegis que tu com a català, com a terrassenc, tu no tens, penses “de fora vingueren que de casa ens tragueren”». [27:38].

Carla, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1978. 21 de març de 2002.

On sí que han coincidit opinions d'un i altre barri és en un recel que té relació amb l'obertura de comerços per persones d'origen estranger i el tipus de situacions que es generen a l'espai públic, bàsicament al carrer. L'obertura d'algunes botigues com basars, carnisseries o locutoris ha generat una mobilitat de persones intensa i quotidiana, però també ha suposat que, en algunes franges del dia, es concentressin grups de persones, sobretot homes. Aquestes situacions han generat opinions de queixa i de recel, tant a Can Palet com a Ca n'Anglada, però que no han suposat un rebuig manifest vers l'obertura i establiment d'aquests comerços com hem comentat anteriorment. Però sí que ha originat que des de l'administració municipal s'actués per restringir les llicències d'aquest tipus d'establiments:

«Mira, un domingo, por ejemplo, que esta gente abre los domingos, [...] vino una gente y no tenía cervezas, o se me acabó la cerveza. Voy a comprar, no tienen alcohol, “no, no vendemos alcohol”, ah! vale, además que me lo dijeron así “es que nosotros no vendemos alcohol”, vale. Vale. Yo creo que los negocios de esta gente están para ellos, aunque tú puedes entrar, y yo me compré una chilaba de aquellas, pero no. Y supongo que ellos lo hacen para nosotros, porque hay un bazar y no sé qué, pero no te da pie. Primero porque se ponen todos en las puertas, vale, no sé por qué hacen eso. Se ponen allí veinte personas, y ya... al igual es que nosotros somos de otra manera, tío, no lo sé. Pero a mí el mogollón ese, yo no lo veo...». [30:30].

Natalia, veïna de Can Palet, nascuda al 1969. 10 d'octubre de 2005.

«L'ajuntament ha aprovat, per la pressió que s'ha fet, un reglament per limitar la concessió de permisos a més locutoris. Els locutoris també és una activitat endogàmica dels nous arribats perquè tu no vas a trucar a un locutori, està clar, hi ha cabines, hi ha històries per fer-ho. I és punt de trobada i això crea punts que es consideren negres i que es consideren

negatiu i això ha fet mobilitzar i ha fet que l'ajuntament fes un reglament que és bastant restrictiu. Es va obrir un aquí a prop els darrers dies que ha tancat, a un altre carrer també ha tancat, i sempre per la pressió social. Als promotors d'això se'ls hi diu "no obrin, que quan obrin després hi hauran problemes"». [22:38]

Xavier, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1956. 8 de maig de 2002.

Es posa de manifest que la existència d'una important xarxa comercial de proximitat als barris facilita que es generi una vida quotidiana íntimament vinculada als barris. Aquestes darreres consideracions respecte el posicionament vers allò conegut o desconegut (persones i llocs), ens porta a valorar un altre aspecte que guarda relació amb la quotidianitat, i també amb la importància de la vida comercial als barris, com és el sentiment de sentir-se segur i segura a Can Palet i Ca n'Anglada, un sentiment que l'hem volgut relacionar amb l'existència d'una confiança mútua, basada en la coneixença entre persones i entre aquestes i els barris, un aspecte fonamental per generar espais de confiança.

6.3.3. Quotidianitat i autoseguretat personal i comunitària.

Si abans fèiem esment a les possibilitats que dona la vida comercial per generar relacions interpersonals entre el veïnat, tampoc hem d'oblidar que els establiments comercials a l'interior dels barris ofereixen la possibilitat de consolidar un sentiment de confiança de les persones a l'hora de desplaçar-se pels carrers. Si això reforça la confiança, un altre aspecte que ens fa més segurs i segures quan ens desplaçem és la coneixença dels espais i de les persones que es fa possible gràcies a la quotidianitat i a la proximitat amb l'entorn.

La confiança, en aquest sentit, és respecte els llocs i les demés persones, respecte altres veïns i veïnes, per això podem parlar d'una confiança mútua i comunitària que té una relació directa amb la necessitat que existeixi una familiaritat i una identificació vers els llocs, un aspecte que és possible als barris com Can Palet i Ca n'Anglada. Clar que això és un procés que no es construeix en pocs dies, sinó que és resultat d'un procés on l'arrelament en els barris i la identificació positiva vers ells creiem que és clau. Així, es posa de manifest que la coneixença quotidiana vers persones i espais genera un clar sentiment de confiança a l'hora de caminar o estar pels barris.

Ja s'ha comentat en anteriors apartats del treball que tant pel cas de Can Palet com de Ca n'Anglada destaca l'ambient de barri, però un ambient que té molt de poble, de vida autònoma i, fins a cert punt, hermetitzada, amb una intensa vida de carrer i on es pot trobar de tot en oferta comercial. Això genera coneixença tant entre persones com en relació als diferents indrets que podem trobar a l'interior dels dos barris. Pel cas de Ca n'Anglada, fins i tot trobem comentaris que destaquen que al barri la mainada pot jugar amb seguretat al mateix carrer, pensant sobretot en la zona sud del barri i als passatges per a ús exclusiu de vianants de la zona nord:

«Aviam, jo tinc la sort de viure en un carrer que no passen gaires cotxes, vull dir, els quatre cotxes que passem som els pròpies veïns, i llavors els veïns que hi vivim en allà, normalment ens assentem en el mateix carrer i en allà fem vida, i si el nen ha de sortir al carrer a jugar a la pilota doncs surt al carrer a jugar a la pilota i no hi ha gaire perill, estàs pendent, no el pots deixar sol, això està clar, tampoc el deixaria sol en una plaça, no te'n pots enrefiar de ningú avui en dia. Per tant, estant-lo vigilant els pot tenir perfectament a la porta de casa. Tinc aquesta sort, ara a la plaça també hi anem, evidentment». [11:12].
Ernest, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1972. 30 de maig de 2003.

Considerar que a Can Palet i a Ca n'Anglada encara es gaudeix d'una rica, variada i intensa vida de carrer creiem que pot ser un símptoma que ajudi a impregnar a la seva població de confiança i no d'atemoriment a l'hora de sortir al carrer. En aquest sentit, gent entrevistada no es mostra insegura al barri i, menys encara, expressen sentiments de por, encara que es reclamin algunes actuacions, com pel cas de Ca n'Anglada amb el tema de la poca il·luminació d'alguns carrers. Pels dos casos, la pròpia dimensió i estructura dels dos barris ajuda a què, en el cas de les dones, es conegui bé la zona i això fa que millorin els nivells de confiança de la gent del barri:

«Jo no m'he sentit mai en un barri que dius “ostres, vius en un barri que no pots sortir sola a la nit”. De vegades vaig a reunions a la parròquia a la nit i vinc a quarts d'una de la nit sola. A vegades dic “si vec que hi ha mal rotllo et faré un truc”, però sempre arribo fins aquí sola. Els dilluns que vaig a cantar arribo a quarts d'onze, les onze, i no veus que hi hagi [res]». [10:55].

Montserrat, veïna de Can Palet, nascuda al 1946. 29 d'abril de 2005.

«[Gloria] A mi según a que hora me da miedo... [Silvia] pero es que tampoco es inseguro el barrio... [Adela] no, inseguro no, [...] me refiero a que no tiene sitios para pasear, como por ejemplo San Pedro tiene la Avenida Francesc Macià, aquí para pasear no. En altres entrevistes ens han comentat, sobretot a la part sud del barri que és força fosca per la nit... [Adela] De la plaza del cura para a bajo [hay poca luz], sí... [Gloria] Sí, es oscurillo eso, hay poca luz, [pero] es que somos de la parte alta... nosotras somos de esta parte de aquí. [Adela] Por ejemplo, la calle de la vía, pero ahora han puesto más luces, desde que la han arreglado han puesto muchas más luces, que la calle esta de la vía

estaba siempre a obscuras, el trozo ese de ahí... [Gloria] yo no pasaba por ahí...». [3:28].

Gloria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1965. 16 de desembre de 2002.

Silvia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1968. 16 de desembre de 2002.

Adela, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1969. 16 de desembre de 2002

«Jo estic molt curada d'espants, en aquest sentit. I jo al vespre, sincerament, he passat caminant perquè hem hagut d'aparcar a la quinta punyeta, perquè anaves a casa del teus sogros, allò que et deia a Ca n'Anglada, i a mi no em fa cap por passar per grups d'homes, que n'hi ha a les set de la tarda a Ca n'Anglada, i de nit [...]. A Can Palet més segura que a Ca n'Anglada, [...] no t'ho sabria dir perquè [...] a mi no m'ha passat mai i m'imagino que una noia que hagi tingut una mala experiència de qualsevol tipus et podria dir "ah!...". Que m'hagi sentit agredida per mirades o per... no. Clar, és que això és segons com vulguis veure les coses a vegades. De si tu vols veure que en allà hi ha maldat pot passar algo, ondia, potser et passarà perquè ho penses ho penses a més a més, o ho provoques, ja mires a la gent d'una altra manera». [7:84-85].

Carlota, veïna de Can Palet, nascuda al 1965. 18 de febrer de 2005.

En tot cas, no volem amagar altres posicionaments que sí que posen de manifest sentiments de por i d'inseguretat al barri i que són expressats per dones entrevistades, obviar-ho, creiem, seria un error, perquè també són expressions que incideixen directament en la vida quotidiana dels barris:

«[Carlos] Jo a la [Carla] quan acabem el grup de la parròquia jo sí que l'he acompanyat a casa, saps, perquè dius... hay algunos que le dicen algo, ¿no? No te lo ha contado? [Julia] Sí. [Carlos] Viu en aquest carrer d'aquí a baix de tot, que és com... hi ha com més fosc i per la nit fa una mica de yuyu. I, algun cop l'he acompanyat per això [...]. Jo quan era petit abans sempre hi havia policia per creuar el carrer, ara ja no hi ha, no sé què ha passat. Passaven policies vigilant, ara no. No sé, potser passen però de tant en tant. També en aquest aspecte, el de la seguretat, que vegis que l'ajuntament diu 'enviem quatre policies a Ca n'Anglada que estiguin allà', no hi ha, no hi ha». [24:22 i 24:43]

Carlos, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1980. 9 de maig de 2002.

Julia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1980. 9 de maig de 2002.

Centrant-nos en el cas dels homes, aquests també manifesten sentir-se segurs i no tenir por, però sí que, depenent de les hores, també poden sentir-se més inquiets i porucs en segons quins llocs, tornant a fer referència, com pel cas de dones entrevistades, a què millorarien la il·luminació dels carrers, sense percebre's cap sensació d'inseguretat:

«Llum està bé, es podria millorar, no és que estigui fosc però tampoc és una llum molt residencial. No tinc cap sensació d'inseguretat, tampoc mai m'he trobat amb cap susto». [22:17]

Xavier, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1956. 8 de maig de 2002.

«[Rafael] Jo a Can Palet encara m'atreveria a passejar per la nit. Com diu ell... [Pau] en aquesta zona... [Rafael] els dos Can Palet diferenciats, que sí que és cert que existeixen, és

cert, pues jo per aquesta zona on estem parlant ara jo trobo que encara és un barri tranquil, un barri tranquil». [24:27].

Rafael, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1976. 20 d'abril de 2005.

Pau, veí de Can Palet, nascut al 1977. 20 d'abril de 2005.

El que torna a passar, com pel cas dels comerços, és el recel i la por sobre grups socials molt determinats, moltes vegades lligats a la desconeixença o a la pretesa anormalitat que representen per algunes persones, en relació a les presències que es consideren tradicionals i habituals. Així, les concentracions en determinades zones dels dos barris generen sentiments d'inseguretat que també han estat posats de manifest per persones entrevistades, tant pel cas de dones com per homes:

«Home hi ha, bueno, a veure que em faci por passar per algun lloc no, lo que sí que és cert que hi havia aquest drama aquest que t'he comentat, hi havia hagut algun problema amb alguna família... però jo com a tenir por pues a aquest extrem no, no he arribat a tenir mai. Clar, no et fa molta gràcia per la nit, a les 3 de la matinada, que a vegades també igual et pots trobar... no sé, és que em sembla que per allà hi ha un bar, no sé si és de punkies, algun bar, jo com que aquestes tendències no les sé, no sé si alguns són anarquistes, altres són skins, o altres... i clar, a vegades sí que et pots trobar alguna pinta rara per la nit i això que t'he comentat abans, aquesta presència policial que ara em sembla que no hi és, però que ha estat molt pertinent en algun sector d'aquest carrer que et dic, hi ha hagut una presència policial i llavors això vulguis que no dius "serà per algo". [17:23]

Josep Maria, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1968. 6 de maig de 2002.

«Els evito, evito aquests llocs que em fan una miqueta més de cosa, pues procuro no passar. Segons a quines hores procuro no passar, no sé, al carrer aquest Santa Llúcia, [...] baretos d'aquests. Ara no tant, però quan era més petita, que anava amb més por, potser sí, ara no. Ara no, però és que per la meua vida, per la vida que porto, no tinc necessitat de passar a aquestes hores per aquí». [13:61].

Helena, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1976. 14 de maig de 2003.

«Según que zonas, y según que discotecas intentas, según en que momento también que se comenta que la gente está diciendo que hay un grupo de neonazis que va por esa zona, pues intentas evitarlo porque claro problemas no quieres, pero si te los encuentras tú intentas defender de cualquier manera, pero que hay zonas, según que discotecas que intentas evitar [...] pero bueno, que sí, que hay zonas que puedes evitar, precisamente por eso, por desconfianza de la gente». [15:44].

Uhuru, veïna de Can Palet, nascuda al 1982. 28 de febrer de 2005.

En tot cas hem de defugir de fer una anàlisi culturalista o etnicista d'aquest tipus de posicionament, ja que el recel a determinats col·lectius que es concentren o es localitzen en punts molt concrets dels barris respon més a una por a persones o

col·lectius desconeguts o a la sobrerrepresentació masculina en determinats punts i hores:

«Aquí es donde hay más ambiente, mucha gente fuera y mucha gente dentro, aquí enfrente, eso es un locutorio [...]. Los tienes ahí delante de pie, yo vivo aquí delante y la verdad es que no oigo nada que no sea normal hablando y cuchicheando ellos mismos. El problema es [el propietari català/espanyol], que si son las once de la noche lo tiene abierto, que ahí es un problema [...]. Pero el ambiente que ahí aquí yo no lo veo nada raro. Si hay mucha gente ahí, las mujeres según como no pasan porque les da miedo. Estoy hablando de la noche. No creo que la cosa sea tan grave pero sí que creo que hay que estar al tanto, hay que estar con pies de plomo porque puede saltar en cualquier momento». [36:26].

Pilar, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1952. 5 de juny de 2002.

«Hay un parque que a veces pasas y hay mucha juventud y te da cosa[...], están ahí sentados estirados en el césped y a veces te da cosa pasar por ahí, no porque les tenga miedo, a lo mejor no te van a hacer nada, pero hay mucha juventud ahí y se reúnen ahí. Las niñas y los niños eh![...]. Pero tampoco de decir que hay gente así que no te fías no la tengo, aquí no, ahora no. Antes sí, venía... había ahí un bar y había muchos drogadictos y entonces sí que pasabas para allá porque se sentaban en la puerta, pero ahora ya no. Ya esa banda algunos se han muerto, otros se... ya no». [3:88].

Juana, veïna de Can Palet, nascuda al 1941. 3 de desembre de 2004.

«Per exemple amb el tema de la immigració... jo tinc por de sortir a la nit, jo tinc por de sortir a la nit, però clar, com a dona queixar-me de dir “no vull que hi hagin grups de deu magribís junts al carrer que quan passe t'examinen de dalt a baix, evidentment que no m'agrada. Però què hauria de demanar jo? Que no els deixin estar al carrer? Que facin una ley de malos y maleantes d'aquesta... no me'n recuerdo com es deia, que hi havia a l'època del franquisme? Tampoc ho crec, vull dir, quina és la solució?». [8:52].

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967. 14-15 de febrer de 2005.

Altres punts dels dos barris que són esmentats i que impliquen un recel que moltes vegades suposa que s'evitin en els desplaçaments quotidians a peu, són punts que, normalment, viuen un clar procés de deteriorament. Pel cas de Can Palet destacaríem el cas de l'eix del carrer Germà Joaquim, on s'ubica l'escola pública del barri però on també es localitzaria el torrent de Vallparadís, el tram que encara no està reformat:

«Te estoy hablando del torrente, que antes pasábamos por ahí, para ir a a la carretera de Montcada, para ir a la funeraria, pasábamos por ahí. Y eso te da miedo de pasar, porque ahí hay una cañas y... te da miedo de pasar. Ahí no sabes, la gente se ve que van ahí a hacerse sus necesidades y no veas lo que hay por ahí». [3:21].

Juana, veïna de Can Palet, nascuda al 1941. 3 de desembre de 2004.

«El tros d'Hermano Joaquín i carretera de Montcada, tot el tros aquell està molt sol, no hi ha res, i les llums de la carretera... si no han estat alguna vegada apagades, la veritat, no em fa gaire gràcia. Però por, tenir por de què facin... no. Lo que passa que és lo que et dic, a les 8 de la nit, no hi ha cases, no hi ha res, pues és clar, et trobes una mica sola». [9:28].

Angela, veïna de Can Palet, nascuda al 1952. 19 de maig de 2005.

Destacar que algun punt que podia ser considerat com a negre a Ca n'Anglada, el pas en forma de túnel que dóna accés a la Plaça del Treball pel carrer Aymerich i Gilabertó, que quan desenvolupaven la recerca estava sense llum, va ser considerat per la gent entrevistada com un lloc de pas que mai ha plantejat problemes ni queixes, sobretot perquè dóna entrada a una plaça que té els portals i les finestres també a la part interior:

«A la zona dels pisos hi ha algun túnel... alguna vegada he passat per sota, a la nit no passaria per aquí caminant, però durant el dia ho he fet i cap problema. Durant la nit, però és que m'imagino que a qualsevol puesto a la nit fa una mica més de por, és normal». [13:61].

Helena, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1976. 14 de maig de 2003.

«[Gloria] Sí,[...] que se tiene que pasar por un túnel, pero ahí no da miedo, no... [Leonor] los bloques en vez de tener la entrada al bloque a la calle la tienen interna, tienes que entrar... [Gloria] pero, no, ahí no da miedo, la gente que está en esa plaza es la que vive en los bloques estos, no, no se ve nada». [3:30].

Gloria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1965. 16 de desembre de 2002.

Leonor, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1966. 16 de desembre de 2002.

Però altres indrets, sobretot al sector entre el poliesportiu, l'escola d'adults i l'Avinguda del Vallès, també s'ha comentat com a lloc que s'intenta evitar, sobretot quan ja és fosc.

Podríem dir que la foscor fa por tant a homes com a dones, i aquest és un aspecte de fàcil solució si s'il·lumina bé els carrers de barris i ciutats. Però, a partir del que hem comentat en aquest apartat, la tasca que creiem urgent i necessària és la de desterrar el discurs de la por i la inseguretats pel de la confiança i l'autoseguretats. Els elements com la proximitat, tant en relació a les persones com als espais, i també les oportunitats que ofereix la vida quotidiana a través de l'ús de carrers, places i xarxa comercial, són els recursos que cal treballar des d'una escala de barri si volem fer polítiques de seguretats que no es basin en la por i si en la confiança personal i col·lectiva. I és tracta d'una tasca també molt útil per a la igualtat entre homes i dones, ja que les dones són el col·lectiu sobre el qual el discurs de la por, al llarg dels anys –i segles– ha generat desigualtat i discriminació respecte els homes.

6.3.4. Una reflexió sobre la vida de barri: les dones i la cultura com a motor de canvi als barris.

Podem considerar, a partir de les respostes donades en el treball de camp, que la dona continua condicionada per una imatge i una realitat lligades, des del punt de vista laboral, comunitari i familiar, a l'atenció a les persones. S'invisibilitza, tant en el passat com en el present, la important presència de la dona de barri en ambients fabrils o en d'altres sectors laborals, però també en la mateixa vida de barri.

Al mateix temps, han estat també dones, d'orígens ètnics i culturals diferents, les que han reproduït activament el lligam de la dona a les tasques domèstiques i familiars no remunerades, acceptades en alguns casos des d'una suposada normalitat i en, d'altres casos, admetent que no s'ha actuat des de la mala fe, es recorda que no s'ha demanat el mateix per germans i pares. En tot cas, en general les dones reconeixen que suporten unes càrregues familiars i domèstiques diferents a les dels homes.

En el treball s'han valorat els canvis socials però també s'ha ressaltat la pesada llosa que encara produeixen la tradició i els costums en la vida quotidiana de les dones. Es valora positivament els guanys que les dones han tingut en llibertat i autonomia personal en els darrers anys. S'han enriquit els llocs i els temps on les dones desenvolupen els seus espais vitals, millorant-se la representativitat i la presència en diferents escales de responsabilitat, tant en l'àmbit de la política, com de l'administració pública o de l'empresa privada, però això són referències adscrites a una realitat general o a una realitat que, encara, passa de llarg dels barris on resideixen les classes populars i, el que és més important, no significa que s'hagi avançat en igualtat i en unes relacions socials no discriminatòries. És a dir, cap a un altre model social just i igualitari. La realitat, a barris com Can Palet o Ca n'Anglada, és que les dones, joves, adultes i grans, continuen estant condicionades o lligades a les tasques domèstiques o familiars, siguin autòctones o nouvingudes o es continuen comentant pressions de pares o parelles per no accedir d'una forma lliure a l'espai públic, fins al punt que són dones d'origen estranger que remarquen que la societat de destinació, de forma similar a la societat d'origen, manté uns importants mecanismes de reproducció de valors que lliguen a les dones a les tasques domèstiques i familiars de forma desigual en relació als homes.

En aquest punt també és interessant que fem esment a la poca sintonia que entre les dones entrevistades ha existit pel feminisme institucionalitzat. Es reconeix que el feminisme ha tingut una influència més clara en una escala de ciutat on dones sensibilitzades han estat responsables de la creació de serveis i espais municipals, com la mateixa regidoria de la dona o Casa Galèria però que, malauradament, no han tingut un arrelament ni una implantació sostinguda en la vida quotidiana de les dones de barris com Can Palet o Ca n'Anglada, malgrat hi hagin experiències concretes de col·lectius de dones organitzades en un i altre barri. Això ha creat desencís com s'ha pogut recollir en algunes de les entrevistes. Cal diferenciar, doncs, entre feminisme com a forma de pensament i d'acció polítiques, feminisme organitzat i dones organitzades. En general, el més implantat, a través de la institucionalització del feminisme, és el cas de dones organitzades.

En relació a l'àmbit estricte dels espais de trobada, es continuen *genderitzant* els espais, malgrat s'hagin expressat dificultats per reconèixer que pot existir un disseny o construcció material d'espais oberts de trobada diferenciat entre homes i dones. És a dir, des d'un punt de vista de gènere es més fàcil entendre per a les persones entrevistades la construcció social dels espais que no pas com construir materialment espais femenins o masculins, on l'experiència viscuda té dificultats per transformar-se en propostes concretes sobre disseny d'espais públics i de trobada. Si bé en el passat i en el present les referències a què un espai de trobada rellevant per a homes han estat els bars i, per les dones, les botigues o els cosidors, és en l'actualitat quan alguns d'aquests espais s'han transformat en favor d'una més clara *mixticitat*, sobretot en el cas de les botigues o, millor dir, en la compra diària a establiments comercials, i s'han generat espais clarament *genderitzats* com les cafeteries-forneries en els dos barris, on la presència de dones és majoritària.

És en l'àmbit associatiu on també s'ha produït una certa *mixticitat*, però sobretot el que s'ha donat és el procés ja esmentat d'organització d'algunes dones. En el passat les associacions de veïns han estat espais dirigits per homes mentre les dones organitzaven i desenvolupaven una tasca central a peu de carrer en les lluites veïnals, és a dir, es produïa una clara jerarquitització de les funcions i les presències per raons de gènere, essent poc valorades i poc reconegudes d'una forma oficial i pública. És en l'actualitat

quan les dones comencen a tenir una presència més destacada en òrgans de direcció, malgrat les presidències continuen recaient en homes, tant per un com per altre barri. L'altra realitat és la proliferació d'entitats creades per dones i per a dones, sobretot després de la posada en marxa dels centres cívics i a l'aixopluc de molts plans i polítiques promogudes des de diferents escales de l'administració pública, però sempre de dalt a baix. En tot cas, això evidencia que si bé espais com els centres cívics han guanyat en *mixticitat* per raons de gènere, és a dir, és destacable tant la presència de dones com d'homes, la veritat és que si ens fixem en la realitat quotidiana que es viu a l'interior dels centres cívics veurem com s'ha anat consolidant una certa fragmentació i compartimentació per gènere de les entitats i dels espais. En aquest sentit, la presència i visibilitat de dones en òrgans directius del teixit associatiu ha vingut més per la nova creació d'entitats més que no pas per canvis d'orientació política en entitats ja consolidades, com podrien ser les associacions de veïns. Això és un reflex en òrgans de discussió i consulta com els consells de districte que corresponen als dos barris, on la presència d'homes, també, és majoritària. L'àmbit escolar ha estat un altre espai on la presència de dones ha estat majoritària, fent de les associacions de mares i pares d'alumnes vertaders òrgans on les dones s'organitzen, discuteixen, dirigeixen i actuen. En tot cas, són espais de participació que queden desaprofitats per la temporalitat que marca el pas de la canalla per l'escola o l'institut. Però si existeix un àmbit emblemàtic i referencial on les dones tenen un paper rellevant en l'organització, direcció i desenvolupament de les activitats és en el cristianisme de base i obrerista, on un clar exemple el tindriem en la parròquia de Can Palet, malgrat que estiguem parlant d'un àmbit on la discriminació de les dones està imposada i normalitzada des de les jerarquies eclesials.

Veient com les dones s'han organitzat d'una forma més clara a través d'espais i col·lectius associatius i, malgrat, algunes d'aquestes experiències reproduïxen rols i estereotips moltes vegades lligats a l'àmbit domèstic, el més important és el pas cap a l'organització entre persones que comparteixen uns o altres interessos. En aquest sentit, observem com cada cop més la domesticitat, o la influència de l'àmbit domèstic, condiona la vida de moltes dones i ocupa moltes de les esferes de la vida quotidiana dels barris, també les associatives. Aquesta realitat, però, cal saber aprofitar-la i capgirar-la, és a dir, revertir la situació fent que les dones de barris populars passin de

ser condicionades pels lligams domèstics i familiars a què aquests lligams condicionin la vida i l'organització veïnal dels barris. En definitiva, que la domesticitat marqui les línies de treball i actuació als barris, donar-li un reconeixement públic i la capacitat de dirigir i organitzar les necessitats dels barris. I en aquest sentit és on entra en joc un canvi de concepció, sobretot del tractament que oficialment es fa des de l'*institucionalisme* científic i polític, separant l'espai públic i espai privat. Aquestes dues esferes no estan fragmentades en el cas dels barris i de la quotidianitat, com demostren, per exemple, les dones. Cal donar-li un reconeixement a la quotidianitat que va des de la llar al barri i fer que aquesta quotidianitat, on les dones tenen una presència majoritària, sigui un mecanisme de representativitat, autoorganització i gestió de la vida de barri, és a dir, reconèixer i incentivar a les dones com a col·lectiu organitzat i agent social privilegiat. I aquesta primera fase ens ha de portar a una segona que suposi la tasca de desmantellament dels mecanismes de discriminació i desigualtat per raó de gènere, perquè ha de quedar clar que aquesta primera fase es desenvolupa en un context de desigualtat, en relació al treball domèstic que majoritàriament desenvolupen les dones.

Des del punt de vista cultural, el que podríem destacar pel cas de Can Palet i Ca n'Anglada és que són dos barris on es desenvolupen diàriament relacions interètniques d'una forma sostinguda i intensa, donant-se des de relacions espontànies i efímeres a d'altres que identificaríem amb la companyonia i l'amistat. Això implica diferents formes d'expressions identitàries, sense oblidar que d'altres identitats, no basades en trets ètnics i culturals distintius també estan tenint una destacable importància en les formes de viure i estar als barris. És en el cas de les relacions interètniques on es posa de manifest un altre gran repte als barris en relació a les construccions socials relacionades amb la identitat i els grups socials.

La persona fa categories sobre ella mateixa i sobre les persones amb les que conviu en un mateix àmbit per ordenar, simplificar i entendre la realitat social i territorial que l'envolta. No es tracta d'un fet anormal ni negatiu, sinó d'un fet propi de la condició humana, de la socialització entre persones i de la comprensió cognitiva de la persona. Tant a Can Palet com a Ca n'Anglada, l'assentament de persones immigrades des d'altres realitats ètniques i culturals han generat sentiments de desconfiança, por, rebuig, acceptació i empatia, una realitat que podríem considerar normal sí del que es

tracta és d'analitzar l'inici d'aquest assentament, d'aquest canvi social en un temps i un espai determinats, concrets. El que cal evitar és que passats els anys aquests sentiments de rebuig *eticista* i *culturalista* continuïn i, fins i tot, vagin a més.

Podem dir que allà on la trobada és voluntària, als espais oberts, es continuen donant episodis de normalitat però també d'altres d'hostilitat i malfiança. És a dir, mares d'origen marroquí prefereixen anar a places i parcs de fora dels dos barris, més apartats i solitaris, per tal d'evitar hostilitats tant per part de persones autòctones com de persones del seu mateix origen. En tot cas això no evita que a places emblemàtiques dels dos barris es vegin famílies de diferents orígens compartint l'espai, encara que no hi hagi interacció.

On la trobada la podem considerar com induïda, moltes vegades en l'àmbit d'equipaments i serveis públics i municipals o de l'activisme veïnal i comunitari però també de la feina, sí que s'ha observat unes clares millores pel que fa a la interacció entre diferents orígens ètnics. És a dir, la interacció normalitzada no deixa d'estar obligada pel fet d'anar a l'escola, pel fet d'anar a treballar, pel fet d'anar al metge o al centre cívic o pel fet de celebrar-se alguna diada o festa en un o altre barri. En tot cas, és en aquests àmbits on la confiança mútua estan aconseguint els seus millors resultats i, no oblidem, cohesionen socialment.

Hi ha alguna diferència en com interaccionaven diferents veïns i veïnes abans de l'assentament de persones immigrades d'origen estranger? Creiem que no. El fet significatiu és que en l'imaginari col·lectiu s'ha construït un altre grup, una altra categoria, que té connotacions negatives en relació al que es considera l'endogrup o la intracomunitat, que podríem identificar-la amb la població autòctona, on la qüestió econòmica però també la cultural, relacionada amb les tradicions i els costums, tenen un protagonisme central, sense oblidar els interessos de la política institucionalitzada i els mitjans de comunicació en la generació de posicionaments a través del recurs de l'opinió pública. És a partir d'aquesta categorització on trobem la percepció negativa de l'establiment de persones i famílies immigrades a les escoles o als blocs de pisos, atribuint-se connotacions negatives en relació al rendiment escolar de l'alumnat o al rendiment del parc d'habitatges en propietat. La nova categoria social es negativitzada

fins al punt de contractar persones immigrades per a la neteja de la llar familiar i considerar que la immigració, mal que li pesi, s'ha d'aguantar, com ens hem trobat en el treball de camp.

En tot cas aquestes categoritzacions no només afecten en una escala que podríem considerar des del punt de vista dels darrers assentaments de persones provinents del continent africà i americà, sinó que també trobem d'altres que condicionen la vida i les relacions comunitàries a l'interior d'un i altre barri. En aquest sentit, les diferents expressions identitàries en relació a la catalanitat que mostren les diferents generacions assentades en un i altre barri són del tot presents en l'actualitat. Expressions que porten a no identificar-se amb el barri per part de persones d'orígens no catalans, com ha passat a Can Palet; que altres d'origen català i catalanoparlants no s'identifiquin tampoc amb el seu barri pel fet de trobar-ho diferent a la seva descripció identitària i cultural, com ha passat a Ca n'Anglada; o que es distingeixi internament el barri pel fet dels orígens catalans o no catalans, com ha passat a Can Palet; o que es distingeixi respecte l'exterior, com ha passat respecte Ca n'Anglada.

En tot cas, aquestes diferenciacions no són les úniques que tenen una incidència en la construcció als barris d'identitats i d'identitat de barri. També s'han posat de manifest per altres aspectes, com pel nivell de renda diferenciat, on les persones que viuen a les zones de cases de planta baixa mostren diferenciacions amb les persones que viuen a les zones de polígons d'habitatges, una realitat que es dona tant en un com a l'altre barri. I tampoc podem passar per alt categoritzacions que es fan a partir d'estar implicat o implicada en un o altre ambient associatiu, sobretot si tenim en compte els centres cívics i altres espais de reunions com podrien ser les parròquies o casals i locals associatius. Es tracta de situacions que també tenen a veure amb categoritzacions de caràcter cultural però que s'adscriuen dins d'una escala que podríem considerar intraètnica o interna de la població autòctona.

Aquestes categoritzacions donen pas a diferents formes d'identificar-se amb el barri, però també de relacionar-se entre persones. Però com es deia abans, aquestes categoritzacions, sense diluir-se completament, han tingut espais i experiències que han possibilitat la descategorització, és a dir, han incentivat la cohesió comunitària

incorporant i ampliant el grup, i que han estat esmentades en d'altres apartats del treball, com podrien ser l'experiència de la lluita veïnal per la millora dels barris, determinats espais associatius i de trobada o els esplais.

En el cas de la població d'origen marroquí sí que també s'han destacat categoritzacions internes a la seva pròpia comunitat, sobretot les que fan referència a persones provinents de pobles rifenys, menys o gens arabitzats en comparació a la població majoritària als dos barris i a Terrassa que prové de la zona del Jbala, sense oblidar les categoritzacions que també es fan entre persones que vénen directament d'ambients rurals i persones que provenen d'ambients urbans i de ciutats importants de l'Estat marroquí. Es tracta d'una diferenciació que a ulls de persones autòctones no es percep, però que entre la comunitat d'origen marroquí provoca recels i, també, espais de relació diferenciats per a uns i altres orígens. Aquestes diferenciacions també han donat lloc a organitzar-se des de l'àmbit de l'associacionisme en diferents entitats.

En tot cas, el que creiem és que estem en un moment on les identitats són més complexes que mai en una escala de barri, on tradicionalment havia existit una certa homogeneïtat o espais i experiències que cohesionaven des d'un punt de vista comunitari, com pel cas de la lluita veïnal. I ara, les poblacions han canviat i cal, tenint en compte el passat, repensar el present des del punt de vista d'unes renovades identitats de barri, perquè creiem que aquestes són útils per a la cohesió social i són una oportunitat per trencar tòpics sobre incompatibilitats culturals o identitàries en l'escala interna de barri. No podem obviar que l'arrelament al barri i la identitat de barri es crea a partir d'un assentament més o menys estable en aquestes àrees urbanes, una realitat que s'altera generació rera generació, però també per fenòmens de polítiques del sòl i urbanístiques on l'expansionisme metropolità i el desplaçament de poblacions des del centre a la perifèria és una realitat que no es té en compte quan analitzem els canvis socials que es produeixen en els barris obrers i populars d'aquesta perifèria metropolitana, com podria ser el cas de Terrassa. Però la residencialitat en barris com Ca n'Anglada i Can Palet continua destacant per les presències sostingudes en el temps de persones i famílies, per l'arrelament, que, d'una manera o d'una altra, han apostat per aquests barris. Això és un valor comunitari afegit que cal aprofitar i reconèixer per enfortir des del punt de vista comunitari aquests barris, un aspecte, que

com altres, no es té moltes vegades en compte des d'àmbits externs a aquestes àrees urbanes.

És per això que, a banda de reformes urbanístiques que apostin per la millora dels barris, cal donar protagonisme al propi veïnat, fent possible que sigui l'agent actiu, estable i permanent d'aquests processos de millora. S'ha de pensar en reformes urbanístiques quirúrgiques, restitutives i directes, que no impliquin especulació-venda-marxa a partir de les reformes, i fer de l'agenda comunitària i social l'eix principal de les polítiques de barri, en base a la implicació i participació directa del veïnat, sense grans pretensions ni propostes preconcebudes, fent possible pactes i consensos que vagin més enllà d'una legislatura o d'un programa puntual i efímer. Des del present treball tenim el convenciment que sí que cal treballar perquè els barris tinguin la seva identitat, reconeixent el passat i el lloc a través del present en aquesta identitat, i que s'expressi a través de la cultura, d'una expressió cultural de base en una escala de barri, de crear elements i recursos de cultura popular propis a cada barri que, des de les vivències, experiències interessos passats i recents ajudin a donar continguts vius a aquestes identitats de barri, a què les persones s'identifiquin, s'arrelin i es cohesionin comunitàriament. No s'ha d'apostar per restar de braços plegats en uns "cananglades" o "canpalets" interculturals que no tinguin un projecte identitari comú en una escala de barri, ja que restant en aquesta actitud el que fem és condemnar a aquests barris a la fragmentació social i la descohesió social tan interna com respecte a l'entorn geogràfic més ampli on es localitzen. I és en aquest punt on ens tornem a fixar en els espais de continuïtat -i no de discontinuïtat- a través d'una escala de barri. La quotidianitat i continuïtat entre llars, carrers i espais de trobada i escola, ha de fer possible la tasca de formar persones actives en el seu entorn immediat i d'alimentar un projecte comú i inclusiu d'identitat de barri.

Recapitulació.

Aquest capítol ha servit per reconèixer en els barris estudiats una vida quotidiana rica i intensa que ha de servir per desmuntar estereotips i imatges distorsionades, sobretot en relació al que suposa l'assentament de persones immigrades d'origen extracomunitari i, sobretot, veure la major potencialitat d'un i altre barri, que no és una altra que la seva quotidianitat, i no oblidant i tenint clar que la seva estructuració parteix de desigualtats i discriminacions contra les que cal lluitar, però és la quotidianitat que tenim i a partir de la qual hem de generar aquesta lluita. L'anàlisi primer de dos espais concrets, la Plaça de Can Palet i la Plaça de Ca n'Anglada, a través dels usos quotidians que se'n desenvolupen, ha reclamat fixar-nos en d'altres espais, fent el pas d'interrelacionar aquestes dues places amb la resta d'espais de trobada que existeixen o es creen en un i altre barri. I en uns casos i en uns altres han aparegut els mateixos mecanismes d'estructuració social i espacial que es donen a través de la quotidianitat. És veritat que no s'han trobat gaires o substancials diferències, però és que estem parlant d'uns processos que, tenint un clar reflex quotidià en els dos barris, tenen els seus orígens en segles d'història de la humanitat, com per exemple en el cas de les desigualtats de gènere i de classe. La quotidianitat, en aquest sentit, és la que es mostra com referencial més que no pas una o altra plaça. La quotidianitat ens mostra aquestes realitats socials i espacials, moltes vegades desiguals i discriminatòries, però també ens ha ofert l'oportunitat de veure oportunitats, com la de mirar d'entendre i fer polítiques de barri trencant la dicotomia tradicional entre espai públic-espai privat o treball productiu-treball reproductiu. I també tractant temes com la proximitat i la coneixença entre persones i llocs com clars mecanismes per generar autoconfiança i seguretat en els barris. La reflexió final a l'entorn del paper de les dones, la identitat de barri i la cultura popular en una escala de barri ha volgut oferir un posicionament personal a partir de l'experiència investigadora acumulada en el treball de camp desenvolupat en un i altre barri, fent també possible un posicionament que suposi una proposta d'agenda política per al veïnat i que compti amb el reconeixement i suport de les administracions públiques.

7. CONCLUSIONS

7.1. REVISIÓ DE LES PREGUNTES DE RECERCA.

7.2. REFLEXIONS FINALS:
CAP A UNA GEOGRAFIA IMPLICADA EN L'ENTORN QUOTIDIÀ.

7. CONCLUSIONS.

Aquest treball s'iniciava amb un estat de la qüestió entorn a la idea d'espai públic, com a àmbit material d'estudi on es volia desenvolupar, inicialment, el treball de camp. L'entrada en contacte amb les àrees d'estudi i l'adaptació metodològica que s'ha produït a la realitat que es volia estudiar, sense oblidar les referències bibliogràfiques que en l'apartat teòric ja apuntaven en la necessitat de fer més complexa la concepció d'espai públic, va fer que de l'interès per un lloc concret, la plaça, es passés a una escala de barri, donant rellevància a la quotidianitat i a una anàlisi processal en l'estudi. Com amb el treball de camp, l'anàlisi dels resultats obtinguts en el treball de camp i l'experiència acumulada, ha donat lloc a successius i constants canvis en l'estructuració de la Tesi Doctoral, una mostra més d'adaptació al procés. El resultat final d'aquesta estructuració, partint de la necessitat de treballar des d'una escala de barri i des de la quotidianitat la idea d'espai públic, ha donat lloc a què iniciéssim l'anàlisi del material generat en el treball de camp a les dues àrees d'estudi a partir de la construcció històrica, social i material, de Can Palet i Ca n'Anglada per després centrar els posteriors capítols en l'actualitat d'un i altre barri. Aquesta actualitat s'ha dividit en tres àmbits: els imaginaris respecte un i altre barri, la interlocució barri-Ajuntament i la vida quotidiana.

Podem comprovar com tant en l'àmbit dels imaginaris com en el de la vida quotidiana no s'han donat grans diferències entre un i altre barri, on la incidència de l'estructuració social i territorial de la vida de les persones és més generalitzable i global i, segur, que qui llegeixi el treball pot arribar a trobar analogies amb altres barris i ciutats. En tot cas, les característiques dels diferents processos migratoris que han tingut lloc en la història i present d'un i altre barri sí que han suposat algunes diferències que cal retenir i tenir en compte, tant en l'anàlisi com les actuacions i les polítiques que podem proposar des de la geografia, remarcant la importància del coneixement i anàlisi de les característiques de les diferents etapes migratòries per entendre l'actualitat dels barris.

Però en l'altra àmbit on les diferències entre un i altre barri han estat més marcades és en el de les relacions barri-Ajuntament, posant-se de manifest tant el paper protagonista del veïnat com de l'administració municipal, i sense oblidar altres agents

com els provinents del sector privat. Les diferències existents entre un i altre barri en aquest àmbit caldria situar-les en la dialèctica que es desenvolupa entre aquests diferents agents que fan barri i fan ciutat, on l'empenta autoorganitzativa i reivindicativa del veïnat de Ca n'Anglada, amb episodis majoritàriament positius i constructius, explicaria aquestes diferències respecte el barri de Can Palet o, millor dit, la diferenciada política municipal d'un mateix ajuntament respecte un i altre barri.

No es voldria tancar aquestes conclusions introductòries sense remarcar la importància del fet social, de les persones, en el passat i present de Can Palet i Ca n'Anglada. La major part dels capítols han mostrat el seu paper als barris i la ciutat amb les seves històries, amb els seus imaginaris, amb les seves reivindicacions i amb les seves quotidianitats, mostrant així un panorama ric, viu i, sobretot, la importància que té el veïnat en la tasca de fer barri, de fer ciutat. Aquesta darrera visió del present treball m'agradaria que quedés retinguda per a les persones que puguin llegir aquesta Tesi Doctoral.

7.1. REVISIÓ DE LES PREGUNTES DE RECERCA.

✓ Identitat de barri i sentiment d'apropiació i pertinença.

Als barris populars de l'Estat espanyol, l'arrelament a aquestes àrees urbanes i als seus espais públics està íntimament lligat amb la història recent i l'experiència col·lectiva en el marc de la lluita veïnal per la millora de les condicions de vida als barris i contra la dictadura franquista:

- *La identitat de barri i el sentiment de pertinença al lloc s'explica per un procés de construcció social i material caracteritzat per l'autoorganització i lluita veïnal?*

El context social, polític i econòmic en el que cal situar la fundació i consolidació de les dues àrees d'estudi ha fet possible la construcció social d'un imaginari col·lectiu que, diferint en les localitzacions, expressa unes experiències viscudes paral·leles on l'autoorganització veïnal per fer habitables els barris i la lluita organitzada per millorar les condicions de vida de la comunitat són referències comunes. Aquestes experiències viscudes es reproduïxen al llarg de la geografia catalana i espanyola a partir de les migracions interiors de mitjans de segle passat que es van establir en diferents ciutats i regions industrials de l'Estat. El treball de camp a Can Palet i Ca n'Anglada suposa posar de manifest més exemples d'aquesta realitat. En tot cas, parlem d'un referència identitària -l'autoorganització i la lluita veïnals- que, amb el pas del temps i els canvis socials que s'han anat produint en aquests barris, han esdevingut *pre-existències*, és a dir, són la base d'unes identitats de barri que, com a producte social, es van transformant amb el pas del temps a partir de canvis socials.

El passat recent d'un i altre barri ens ha deixat uns referents identitàris basats en l'experiència viscuda per moltes persones que encara resideixen a Can Palet o Ca n'Anglada, o que han transmès aquest passat a generacions posteriors, però en l'actualitat aquestes experiències viscudes del passat ja no són majoritàries sobretot perquè d'altres experiències són les que es viuen o les que s'han anat desenvolupat en un i altre barri i altres experiències del passat han marxat o desaparegut amb el pas del temps. Aquesta relació entre experiències viscudes del passat i del present és la que s'expressa de forma conflictiva, ja que les *pre-existències identitàries*, amb el canvi social viscut, encara no han esdevingut comunes ni referencials per al conjunt de veïns i

veïnes que resideixen actualment en un i altre barri. Cal tenir en compte que els darrers canvis poblacionals són recents, i que el pas del temps és una condició bàsica perquè es pugui donar una major permeabilitat entre experiències del passat i experiències del present i, el que és més important, perquè es pugui donar una construcció d'una identitat de barri referent i comuna per al veïnat de cadascun dels barris. La combinació entre pre-existències i canvi poblacional recent (desaparició i marxa de població autòctona i nous assentaments metropolitans i internacionals) reclama la tasca de recomposar la identitat de barri a través de valors comuns que tinguin en compte i reconeguin aquestes pre-existències. En el treball de camp s'ha pogut comprovar com aquest projecte comú no està a l'agenda del conjunt associatiu d'un i altre barri, malgrat algunes persones o espais associatius sí que el tinguin present, ni tampoc de la pròpia administració municipal, un aspecte que creiem fonamental per ajudar a la cohesió veïnal en barris que en l'actualitat són més complexos des del punt de vista de les realitats socials i culturals, de les experiències viscudes i que es viuen. En tot cas, aquestes experiències viscudes, del passat i del present, existeixen i el que cal es posar-les en comú, que tinguin un reconeixement comú tant en una escala de barri com de ciutat, i s'entengui que és un projecte col·lectiu útil que contribuirà de forma decisiva en la millora de la qualitat de vida i en la cohesió social als barris.

Un aspecte que s'ha mostrat com condicionant i que cal tenir en compte, a banda del paper de l'autoorganització i lluita veïnal en la configuració d'identitat de barri, són les migracions, millor dit, les característiques de les diferents etapes migratòries. Una important diferència entre els barris de Can Palet i Ca n'Anglada són que han tingut unes etapes migratòries diferenciades. Si bé tant un com altre barri es van consolidar amb les migracions interiors de l'etapa del *desarrollisme* de mitjans de segle passat i, en els darrers anys, amb les migracions d'escala internacional, Can Palet va tenir processos migratoris anteriors a Ca n'Anglada, que van suposar que internament al llarg de la seva història hagi existit una certa diversitat des del punt de vista dels orígens, sense oblidar que en l'actualitat les migracions d'escala metropolitana estan tenint més incidència també a Can Palet més que no pas a Ca n'Anglada. Ca n'Anglada s'ha mantingut fins als anys noranta amb una forta homogeneïtat social i cultural respecte l'exterior, i això també cal tenir-ho en compte a l'hora d'analitzar la intensitat

en els seus processos de lluita veïnal que s'han anat desenvolupat fins els nostres dies, mostrant més clarament la lluita d'un barri respecte els poders polítics externs, sigui de ciutat o d'altres escales administratives. En l'actualitat podem dir que la unitat d'acció veïnal a Ca n'Anglada s'ha fragmentat, sobretot per com s'enfoquen les polítiques des de l'administració municipal. A Can Palet, en canvi, la lluita veïnal s'ha mantingut més en una baixa intensitat al llarg del temps i en clau interna, essent la unitat d'acció veïnal més dèbil, condicionant els resultats obtinguts en relació a les polítiques municipals respecte el barri. Aquestes diferències entre Can Palet i Ca n'Anglada són importants a l'hora d'entendre processos identitaris, relacions comunitàries i formes d'expressió associativa, i no les hem d'obviar sota el supòsit que a Catalunya la societat és homogènia i que els únics canvis culturals o identitaris són els que han portat les darreres migracions de caràcter internacional. Tot el contrari, cal reconèixer les etapes migratòries i la seva incidència en la vida urbana actual de barris i ciutats, així com reconèixer el paper "paradoxal" dels poders polítics hegemònics en mantenir i promocionar la imatge de barris diferenciats des del punt de vista cultural, com ha passat amb el barri de Ca n'Anglada. Veiem, doncs, com si bé l'autoorganització veïnal i la lluita veïnal ha jugat un paper important i idèntic per a la configuració d'identitat de barri per a un i altre barri, les etapes migratòries i les seves diferenciades característiques entre les dues àrees d'estudi, suposen un accent diferent en la construcció social i material de barri entre Can Palet i Ca n'Anglada.

- *Quina incidència té el sentiment de pertinença al lloc en relació a l'espai públic?*

El treball de camp, com altres experiències que s'han pogut conèixer en l'estat de la qüestió que s'ha fet en l'apartat teòric, ens ha mostrat com el sentiment de pertinença al lloc i, també, les expressions identitàries, a vegades funcionen com a mecanisme d'exclusió i marginació a l'espai públic. En l'actualitat podem dir que Can Palet i Ca n'Anglada, com la majoria de barris que tenen el seu origen o consolidació a mitjans de segle passat, estan en un moment de crisi des del punt de vista del que significa la identitat de barri, com hem comentat en l'anterior resposta, ja que s'ha posat més de relleu una major complexitat entre experiències viscudes del passat i experiències que es viuen al present, i sense que hi hagi un consens comunitari i de la política institucional en la necessitat d'enfortir un sentiment de barri comú per a un i altre barri. És a dir, acumulem referents identitaris en una escala de barri però sense que es

posin en comú per enfortir la identitat de barri. En aquest context de crisi el sentiment de pertinença al lloc de les persones dona lloc a expressions identitàries *exclusives* o *excloents* en relació a l'espai, és a dir, es margina i s'exclou, fins i tot aplicant la violència física, a la persona o col·lectiu que es considera que és diferent al que s'ha autodefinit com a propi. L'exemple de juliol de 1999 a Ca n'Anglada seria el més dramàtic d'aquestes expressions *exclusivistes*, on un grup dominant o hegemònic agredeix a un altre col·lectiu, en un context més general i significatiu de marginació i exclusió vers aquest darrer col·lectiu que sobrepassa la mateixa realitat quotidiana del barri de Ca n'Anglada. Però, cal advertir, que en la quotidianitat d'un i altre barri també s'han pogut observar expressions *excloents* des del punt de vista del sentiment de pertinença i la identitat que ni cal obviar-les ni normalitzar-les.

En aquest sentit, malgrat l'expressió més contundent del sentiment de pertinença *exclusivista* es justifica a partir de sentiments xenòfobs i d'*etnicització* negativa de llocs i persones, el treball de camp també ha evidenciat que altres construccions socials discriminatòries incideixen de forma directa en l'expressió de sentiments de pertinença *excloents* en relació a l'espai públic, com podrien ser el gènere, l'edat o la classe social, en un i altre barri. Es tracta de discriminacions que passen més desapercebudes en general, tant pel veïnat, com pel teixit associatiu, com per les administracions i els mitjans de comunicació, però que són clars condicionants de les presències i absències als espais públics i de trobada, i cal posar-les de manifest, identificant-les i denunciant-les i treballar per fer-les desaparèixer.

En referència al sentiment de pertinença al lloc no podem obviar que de forma prou estesa és el lloc -sigui el barri, el centre cívic o la plaça- com a propi o del que se'n forma part una expressió que s'acaba relacionant o identificant, malauradament, amb la idea de propietat privada: el lloc és meu i no es comparteix. Es tracta d'una expressió que molt sovint es posa de manifest a espais públics i de trobada i que és recurrent en societats que han normalitzat el fet de ser propietari o propietària, siguin de nivell adquisitiu baix, mig o alt. En tot cas, cal diferenciar entre privar d'un ús o presència a una persona o persones, amb el sentiment, i també dret, de privacitat que tenen totes les persones en relació al lloc. Es tractaria d'una visió diferenciada de les relacions socials respecte el lloc que caldria tenir en compte.

- Quina relació hi ha entre identitat de barri i processos i expressions de descohesió comunitària en aquestes àrees urbanes?

En les dues anteriors preguntes de recerca hem formulat les respostes entorn a la idea que s'està vivint una etapa de crisi en relació a la identitat de barri, crisi entesa com a moment en què experiències del passat, que han donat lloc a valors identitaris, entren en contacte amb experiències presents que comencen a esdevenir, també, noves formes d'expressar identitat de barri. Cal considerar que quan la identitat de barri esdevé un mecanisme d'identificació inclusiva per a les persones en una escala de barri s'està contribuint de forma clara a la cohesió social i comunitària. En canvi, quan aquesta identitat de barri no és comuna o compartida, una realitat que s'ha pogut constatar en la quotidianitat actual d'un i altre barri, és més difícil que existeixi cohesió comunitària i aquesta realitat afecta directament a la vida als espais públics, a les relacions comunitàries i la participació en els afers col·lectius del veïnat i, fins i tot, a la negociació o interlocució entre barris i ajuntament i a les polítiques de barri que s'engeguen des de les administracions públiques. És a dir, la manca de cohesió social en una escala de barri debilita la vida al carrer i, també, les demandes veïnals i les polítiques municipals, com s'ha pogut comprovar per un i altre barri, malgrat que sobre el paper aquestes últimes, tinguin una concepció col·lectiva o d'utilitat pública per al conjunt del veïnat. El resultat és que es perd la finalitat col·lectiva de l'acció veïnal per una de més fragmentada, parcial o sectorialitzada, com està passant en moltes de les demandes veïnals que es generen en l'actualitat, demandes que moltes vegades no tenen el consens de tot el teixit associatiu dels barris i que, insistim, acaben incidint de forma negativa en la vida social d'un i altre barri.

Al mateix temps, no s'ha de perdre de vista que en aquesta dinàmica de descohesió comunitària als barris també han jugat el seu paper factors o interessos externs que han apostat més per la desmobilització col·lectiva més que no pas per un enfortiment de les estructures participatives que es van començar a definir als anys setanta en molts d'aquests barris. És tracta d'un procés on s'ha imposat la democràcia representativa que, en els darrers temps, ha esdevingut un clar *despotisme* municipal, on les polítiques i les intervencions municipals són pel veïnat però sense el veïnat. Aquest sentiment també s'ha expressat en el treball de camp, pel cas dels dos barris, i posa de manifest un clar divorci entre veïnat i administracions públiques. És per això

que aquesta realitat de descohesió no és un fenomen ni més ni menys palpable a barris com Can Palet i Ca n'Anglada, si no que és una realitat que es troba força estesa en els barris i ciutats del país i de l'Estat.

En tot cas, no s'ha d'oblidar que el treball de camp també ha recollit situacions i experiències que han contribuït i contribueixen a cohesionar al veïnat d'un i altre barri. Això reclama que, a banda de la tasca d'identificar aquestes situacions i experiències, aquestes passin a ser reconegudes i rebin el suport necessari des de l'administració municipal, per tal de poder consolidar-se i desenvolupar-se en els respectius barris, i esdevinguin els mecanismes comunitaris i col·lectius més propers i propis al veïnat. Reconeixement, corresponsabilitat i gestió directa serien tres aspectes a treballar des d'una escala de barri, i que no en pocs casos s'ha vist que eviten d'aplicar des de l'administració municipal terrassenca, preferint les externalitzacions i subcontractacions de serveis i polítiques comunitàries respecte els barris, on clars exemples serien els programes tutelats des de la Diputació de Barcelona o la Generalitat de Catalunya. Un canvi inicial i necessari de rumb seria que tant administració municipal i barris reconeguessin i treballessin per enfortir identitats de barri, tenint en compte els referents del passat i les noves realitats quotidianes.

✓ **Repercussions socials i materials de les actuacions municipals als barris.**

A partir dels anys vuitanta, les administracions públiques s'han esforçat per mobilitzar recursos, humans i econòmics, per desenvolupar polítiques d'intervenció social i urbanística en els barris populars, amb la intenció de millorar la qualitat de vida del veïnat:

- Les polítiques públiques d'intervenció social i urbanística han suposat una millora col·lectiva i del conjunt del barri?

El treball de camp a les dues àrees d'estudi ens dóna elements per poder considerar que han existit dues etapes des que al 1979 es van reinstaurar els ajuntaments democràtics. Una primera etapa que arribaria fins a meitats dels anys noranta en què les polítiques municipals respecte els barris seguien en la línia de dignificar els barris a través de serveis i equipaments col·lectius seguint un model de *districtalització* que, en certa mesura, va beneficiar als barris de Can Palet i Ca n'Anglada, ja que alguns

equipaments referencials, com els centres cívics, es van acabar localitzant en els mateixos barris. Aquestes intervencions municipals tenien el seu origen en demandes veïnals que cal situar en anys anteriors, quan ja estava organitzat i actiu el moviment veïnal en un i altre barri. La creació, just després dels incidents de 1999 a Ca n'Anglada d'una societat municipal que tenia com a objectiu rehabilitar urbanísticament aquest barri, marca un abans i un després, ja que s'entra en una segona etapa on els interessos externs es superposen als interessos i necessitats d'un i altre barri, sense oblidar que parteixen d'un moment d'elevada tensió veïnal i de reclamacions veïnals d'intervenció municipal al barri de Ca n'Anglada, i on tampoc ha existit una autocrítica de les hegemonies polítiques a la ciutat respecte la política municipal desenvolupada al barri fins els successos de 1999. És una etapa on la concepció de política pública i municipal canvia completament ja que es consolida un model d'actuació basat en l'externalització de serveis públics i municipals, en la subcontractació de treballs de caràcter comunitari i en l'interès del sector privat i de petits propietaris per rendibilitzar processos de transformació urbanística a costa de transformar el parc d'habitatges tradicional, d'habitatge unifamiliar de planta baixa, per un nou parc d'habitatges més dens.

És en aquest nou context on trobem opinions veïnals que mostren un clar descontentament amb les polítiques municipals, més clares en el cas de Ca n'Anglada, on cal subratllar que les polítiques intervencionistes de caràcter intern han estat molt més presents que no pas a Can Palet o a la resta de barris consolidats de Terrassa. És per això que podem considerar que les polítiques municipals als barris, si tenim en compte aquests darrers trenta anys, han estat vistes i viscudes pel veïnat amb una certa dualitat, ja que es reconeix la feina feta en una primera etapa però la crítica veïnal a les darreres tendències són cada cop més palpables. Aquest posicionament més crític es posa de manifest i de forma més organitzada en el cas del barri de Ca n'Anglada, on les intervencions municipals han estat dirigides al propi barri, mentre que en el cas de Can Palet, on les intervencions municipals sempre han estat marcades per grans projectes de ciutat i no estrictament enteses en clau interna de barri (variant de la carretera de Montcada o ampliació del Parc de Vallparadís), mostrant-se un posicionament crític però no tan organitzat. No s'ha d'oblidar que a Ca n'Anglada les intervencions al llarg del temps cal entendre-les en clau interna de barri i, a Can Palet, com hem dit, en clau més externa i de ciutat. En aquest sentit, tornem a reiterar que existeix un remarcable

posicionament en un i altre barri que, reconeixent les millores que han suposat determinades intervencions municipals, considera que les polítiques municipals no han seguit les demandes i necessitats que es plantejaven des del propi barri o, també, que no hi hagut interès per recollir-les i visibilitzar-les ja que molts projectes han estat pensats i dissenyats des de fora del barri i, fins i tot, des de fora de la ciutat.

Un esment a part cal fer de la transformació urbanística en relació a polítiques d'habitatge. En primer lloc, ha estat un àmbit on des de l'administració s'ha deixat actuar al mercat a través del planejament urbanístic municipal fomentant el valor de canvi per sobre del valor d'ús als barris. Això ha tingut, des de la nostra visió, conseqüències negatives per un i altre barri, ja que a Can Palet s'està produint un procés on el sector privat i petits propietaris transformen un barri majoritàriament de baixa densitat per un d'alta densitat, una transformació que està rebent crítiques i també suports, tot cal dir-ho. En el cas de Ca n'Anglada, la situació ha estat més greu, ja que en un context de descontentament social s'han reforçat, amb diners i polítiques públiques, a petits propietaris que volien rendibilitzar la propietat i al sector privat que volia sòl per densificar de la mateixa forma que s'ha fet a altres zones de la ciutat. En aquest sentit cal entendre la reforma de les alçades al barri en el nou planejament urbanístic o alguns projectes de reforma urbanística des de l'any 1999, on s'ha reforçat a persones i sectors socials que no apostaven pel barri sinó, simplement, pel valor de canvi de la seva propietat. En aquest sentit, les polítiques públiques en matèria urbanística als barris o les polítiques mixtes públic-privades han de partir de la premissa que han d'apostar pels sectors socials que tenen un projecte de vida en el barri i no un projecte especulatiu, ja que això va en detriment dels mateixos barris, sobretot dels que concentren a poblacions humils de classe treballadora i, això, suposa, més que una reforma urbanística global i integral a expenses del mercat immobiliari, actuar de forma més puntual i quirúrgica i controlada perquè les ajudes ajudin a l'arrelament i continuïtat de projectes de vida al barri.

En tot cas, no s'han d'oblidar projectes municipals i públics concrets com la recuperació de certs espais, com el de la biblioteca de districte, o el programa d'ascensors i rehabilitació integral dels polígons d'habitatge a la zona nord del barri de Ca n'Anglada que han suposat actuacions molt positives per al veïnat que ha apostat

pel barri i, també, per persones i famílies que han continuat vivint en aquests habitatges tradicionalment precaris o que s'han establert recentment per fer una nova vida al barri de Ca n'Anglada. Sobre les intervencions i serveis municipals de caràcter social i comunitari cal distingir entre les que parteixen i es gestionen directament des del veïnat, amb més presència en el cas de Can Palet més que no pas a Ca n'Anglada, i les que són pensades, impulsades i gestionades des de fora dels barris, presents en un i altre barri, però amb una incidència més clara a Ca n'Anglada, fruit dels darrers projectes d'intervenció i millora del barri. En aquest sentit, un aspecte fonamental a tenir en compte és l'arrelament i continuïtat dels projectes socials i comunitaris, un aspecte del que moltes vegades manquen aquestes segones intervencions, generant expectatives inicials i frustracions posteriorment, com s'ha expressat en el treball de camp. A partir del treball de camp, en un i altre barri, es consideren com més importants i necessàries les intervencions de caràcter social i comunitari, però cal que aquestes intervencions parteixin de les realitats de cada barri i que siguin projectes que tinguin continuïtat i permanència en el temps.

- Les polítiques públiques d'intervenció social i urbanística han suposat una millora en les formes de participació comunitària en els afers col·lectius del barri?

En el treball, i tenint en compte tant el cas de Can Palet com de Ca n'Anglada, ens mostra que una cultura organitzativa i participativa es va configurar ens els anys seixanta i setanta que va acabar confluint en les associacions de veïns i en identitat de barri. La victòria de les esquerres al 1979 a Terrassa no s'explicaria sense el treball associatiu, polític i sindical que es va fer des dels barris, i sempre des d'unes formes de participació que estaven relacionades amb expressions de democràcia directa, autoorganització veïnal i associacionisme de base des d'una escala de barri. Amb l'arribada als anys vuitanta aquestes expressions de democràcia directa van quedar cada cop més aïllades i marginades respecte el món institucionalitzat dels partits polítics, dels ajuntaments i de la resta d'administracions públiques en què s'organitza l'Estat, un aïllament i una marginació que aquest món institucionalitzat ha anat imposant progressivament. I arribem al segle XXI amb una aposta per reinventar la democràcia local a través dels projectes de "participació comunitària", uns projectes que, oficialment, han estat més presents a Ca n'Anglada més que no pas Can Palet. És tracta d'una participació que és concep més com un producte aplicable o que s'ha d'aplicar a

diferents barris i ciutats més que no pas a repensar com, des de les pròpies geografies dels barris, es poden tornar a reconstruir expressions de democràcia directa. No s'ha d'oblidar que aquestes expressions ja van existir als anys setanta en barris com Can n'Anglada o Can Palet, sense oblidar que encara existeix teixit associatiu de base que s'organitza i funciona a partir d'aquestes formes de participació.

Veiem, doncs, com des del món institucionalitzat s'ha seguit una política de desmantellament de les estructures i expressions de democràcia directa per, anys després, fer polítiques "participatives" que, com s'ha pogut recollir al treball de camp a les dues àrees d'estudi, estan tenint una resposta força crítica, fins i tot, des de persones que han assistit a alguns d'aquest actes, es consideren merament informatius o rutinaris. En tot cas, no s'ha de menysvalorar experiències de participació institucional que han tingut l'interès de posar en comú realitats culturals diferents o col·lectius que han restat en una certa invisibilització en la vida associativa dels respectius barris. És a dir, que col·lectius o persones que no interaccionen entre elles o que pateixen discriminació passen a interaccionar i a ser reconegudes són experiències que hem pogut identificar en un i altre barri, com també hem vist projectes sorgits des de l'associacionisme de base que, cal dir, han tingut entrebancs des de l'administració local per desenvolupar-se. En aquest sentit, cal replantejar la participació, reconeixent i revaloritzant l'experiència vital del veïnat i les seves possibilitats de gestió directa. I això no és una tasca d'uns pocs anys, sense oblidar que des de les administracions públiques no s'ha donat continuïtat a l'experiència de l'associacionisme de base dels anys setanta. Al mateix temps que cal reconèixer des de les institucions públiques les experiències i xarxa associativa de base existent, donant el protagonisme principal en la definició i aplicació de les polítiques de barri, la participació cal plantejar-la com un projecte educatiu de barri, des de les escoles, per tal de fer possible persones compromeses amb el seu entorn i capaces de definir, fer i gestionar des de la base aquestes polítiques de barri.

- Les polítiques públiques d'intervenció social i urbanística en matèria d'espais públics han suposat un reforçament i promoció de la vida de barri?

Respondre a aquesta pregunta ens torna a situar en les dues etapes que s'han esmentat en la primera resposta d'aquest segon bloc de preguntes, ja que la construcció d'espais

públics com la Plaça de Catalunya o la Plaça de Can Palet o les diferents reformes de la Plaça de Ca n'Anglada, són exemples de com les intervencions municipals en línia amb les demandes veïnals suposen actuacions que, amb el pas del temps, tothom considera que han estat actuacions encertades i que han contribuït a enfortir i millorar la vida de barri. Per exemple, el cas de la Plaça de Can Palet és on s'han expressat més reticències prèvies en la solució final a aquest espai públic, però aquestes mateixes opinions consideren que un cops passats els anys s'han desdibuixat els recels per considerar que és una clara millora pel barri. En aquest sentit, cal remarcar aquesta idea de "pas del temps", que esdevé sinònim de construcció social. El pas del temps, l'ús de les persones, és el que finalment ha donat sentit social a aquest espai públic, sense oblidar que es tractava d'un espai reclamat pel veïnat. I en aquest sentit cal entendre altres actuacions en matèria de places en un i altre barri que han ajudat a vertebrar les respectives vides barri.

En tot cas, a la reivindicació veïnal de places públiques, un reclam persistent per a dos llocs concrets de la zona sud dels barris de Can Palet i Ca n'Anglada, es contraposa un canvi en les polítiques urbanístiques catalanes en relació a l'espai públic on s'obliga, per llei, a deixar espais lliures que funcionin com a places en les noves construccions de blocs d'habitatge. Sense oblidar que els espais públics són construccions socials, no podem negar la possibilitat d'aquests espais artificials d'antuvi a esdevenir espais públics referencials per a persones i col·lectius, però és una realitat que es contraposa amb el que en els anys vuitanta va suposar la construcció de moltes places als barris, originàriament reclamades pel veïnat. Així, mentre que en el present ens trobem encara amb reivindicacions històriques d'algunes places, comencen a proliferar tot un seguit d'espais públics que no han estat reclamats i que es fan perquè ho marca la llei. En el cas de Can Palet, a diferència del de Ca n'Anglada, també s'ha posat de manifest que una baixa existència d'espais públics tradicionals, en el cas de places, no suposa una vida de barri menys intensa o menys rica, posant-se de manifest que l'important és la vida social, la quotidianitat, per sobre d'una o altra construcció material, malgrat les places ajudin a aquesta vida barri. És a dir, les places cal entendre-les com part de l'engranatge d'un teixit d'espais de trobada i de sociabilitat divers i complex en l'àmbit de la quotidianitat.

Un aspecte que tampoc cal deixar de banda, i que també es vol sustentar per part de les administracions municipals en demandes veïnals, són les legislacions prohibitives (normatives cíviques i d'ús d'espai públics o cartells prohibint el joc de pilota) i coercitives a una forma d'entendre l'espai públic com divers i complex i també dels usos possibles. Això no deixa de ser una expressió diferent del que estem comentant, ja que del que es tracta és de legitimar visions concretes i restrictives de l'espai públic a través de posicionaments veïnals que no considerem que siguin majoritaris, tal i com es vol fer veure de les administracions municipals.

✓ **La vida quotidiana als espais públics.**

La vida quotidiana als espais públics es configura a través de diverses dimensions com poden ser el gènere, l'edat, l'ètnia o la classe i segons la incidència de cadascuna d'elles s'esdevindran unes situacions, usos i apropiacions als espais públics:

- *Quina incidència té el gènere en la vida als espais públics?*

Malgrat l'existència d'un discurs oficialista, mediàtic i institucional, que insisteix en invisibilitzar o matisar les desigualtats de classe, de gènere, culturals o d'edat –malgrat les diferències ètniques sí que siguin motiu de controvèrsia i de “problematització”- el que podem corroborar a través del treball de camp és que el gènere, la classe, l'edat i l'origen ètnic, condicionen de forma clara i interrelacionada, i moltes vegades des de la discriminació i la desigualtat, la vida de barri. Els casos de Can Palet i Ca n'Anglada han servit, sense distincions, per mostrar com el gènere continua essent el mecanisme d'estructuració social i espacial, relacionat amb altres aspectes, que té una incidència més directa en com es viu el barri. Això és una realitat que ni es pot amagar, ni invisibilitzar, sinó que cal reconèixer i remarcar de forma insistent perquè les polítiques respecte els barris reconeguin aquesta realitat per actuar en dos sentits: per una banda, positivitzar els aspectes que guarden relació amb l'experiència de les dones en la vinculació al barri, fent de les persones i col·lectius que són més presents als barris els agents actius i responsables en les polítiques i intervencions a desenvolupar als barris, passant del discurs de reconèixer el treball reproductiu a la llar per reconèixer el paper de la dona als barris; i, per una altra banda, no fer d'aquesta realitat un normalitat inalterable, ja que com diem es sustenten sobre processos de desigualtat i discriminació, i cal, en primer lloc, reconèixer que el gènere és el

mecanisme més condicionant de la vida de barri per poder començar a treballar en favor de la no discriminació per raó de gènere. Es tracta de dos aspectes que trobem totalment ignorats en les agendes de les administracions públiques i del teixit associatiu de dones amb el que s'ha entrat en contacte en el treball de camp.

- Quins tipus de desigualtats i de discriminacions, segons aquestes dimensions, condicionen les presències i absències als espais públics i les situacions i usos que trobem?

Ja hem respost abans que la vida als barris s'estructura a partir de diversos i interrelacionats mecanismes de discriminació social que, a excepció de les de caràcter ètnic, són invisibilitzades pel que es coneix com l'opinió pública i per les administracions, com seria el cas de la incidència que té el gènere, la classe i l'edat per entendre el joc, desigual, entre presències i absències als espais públics i de trobada. Un altre aspecte que ens posa de manifest aquesta realitat de desigualtat i discriminació és que es desvirtua la idea d'allò públic, de l'espai públic en oposició de l'espai privat, i creiem que aquesta és una important contribució que ens han fet les vides quotidianes de les persones amb les que hem entrat en contacte al treball de camp. És a dir, l'existència de discriminacions per raó de gènere, edat, classe social i origen ètnic suposa que es desenvolupin actituds alternatives i resistencials per tal de poder fer la trobada social amb altres persones. És a dir, són les mateixes pràctiques socials les que desborden la concepció tradicional entre públic i privat, ja que la vida de barri que no es pot fer a una plaça, a un centre cívic o a un bar es fa en d'altres espais, moltes vegades tancats, com poden ser les mateixes llars, sales dels centres cívics, centres de culte religiós o altres tipus d'establiments alternatius als bars tradicionals com poden ser les forneries-cafeteries. És per això que ens atrevim a proposar que es passi de la concepció tradicional entre públic i privat per parlar, de nou, d'espais de vida, una concepció que ens pot facilitar trencar la suposada impenetrabilitat de l'espai privat i la suposada idealització dels espais oberts com espais públics en el capitalisme i el patriarcat, que es sustenten gràcies a desigualtats i discriminacions.

Un aspecte a destacar, també, és la importància que ha tingut la combinació entre diferents metodologies de treball de camp per observar aquest joc desigual entre absències i presències a l'espai públic tradicional, on les entrevistes i les observacions sistemàtiques i no sistemàtiques han fet possible que poguéssim seguir el

desenvolupament de la vida de barri o dels espais de vida no com quelcom fix sinó processal. Així, el treball de camp a Can Palet i Ca n'Anglada ha fet possible veure com la divisió sexual del treball, sense distincions en un i altre barri, és un important mecanisme per entendre quines presències i absències es donen als espais públics tradicionals i per què. Però també com determinades presències hegemòniques en determinats espais de trobada, siguin permanents o durant determinades hores del dia, suposa que d'altres col·lectius evitin aquests espais, ja sigui per motius ètnics (col·lectiu d'origen marroquí), per motius d'edat (col·lectiu adolescent i juvenil) o per motius de gènere (dones de tots els orígens ètnics). I, finalment, remarcar com la classe social, en relació al nivell adquisitiu i a la capacitat de consum de les famílies, està suposant cada cop més accentuadament que s'expressi una clara diferenciació en l'ús que es fa del temps lliure i dels espais de trobada entre persones. Es tracta d'un aspecte molt rellevant entre la població jove, però que també suposa mecanismes de discriminació i exclusió per al conjunt de les famílies que no poden accedir a un tipus de socialització i de trobada col·lectiva basada, cada cop més, en temps lliure o en activitats de pagament o que tendeixen a la privatització.

- L'escala de barri i la vida quotidiana que se'n desenvolupa al seu interior reforça la coneixença mútua, entre persones i llocs, i actua com a mecanisme de prevenció i seguretat comunitària?

El treball de camp a les dues àrees d'estudi ha posat de manifest, indistintament, que l'escala de barri és un àmbit idoni on es desenvolupa una quotidianitat on la proximitat i la coneixença facilita la construcció d'un sentiment de confiança i autoseguretat pel fet que la persona està habituada a l'entorn social i espacial. En tot cas, no s'ha d'amagar que, en les entrevistes i opinions que s'han recollit en espais comunitaris de discussió, s'ha expressat un sentiment de por relacionat amb aspectes ètnics i culturals i, també, amb aspectes de deixadesa i abandó de l'espai públic. Sobre el darrer sentiment, creiem que és fàcil d'apaivagar i esvair si l'administració fa de l'experiència i consells veïnals, sobretot de les dones fruit dels condicionants existents a la vida quotidiana, un valor en positiu i un reconeixement per fer polítiques de barri a partir d'aquestes experiències vivencials. Sobre el primer sentiment, no s'ha d'amagar que és una por basada en el prejudici i l'estereotip vers unes persones sobre les quals s'han imposat, imatges negatives que, sense ser majoritàries, han aparegut tant a entrevistes

com a llocs de reunió. La informació i la tasca per desmuntar aquestes falses analogies s'ha de fer quotidianament des de tots els àmbits possibles (xarxa associativa, mitjans de comunicació i administració municipal) i evitar que es doni rellevància i reconeixement des d'espais de participació comunitària i en la interlocució barris-Ajuntament a aquestes expressions distorsionades de la realitat i, que en cap cas, monopolitzin els espais de discussió.

Tornem a insistir que el cal és reconèixer la major riquesa que en aspectes socials té l'escala de barri, el fet de construir espais i relacions a partir de la proximitat i la coneixença mútua, de l'existència d'espais i itineraris habituals. Aquesta és la millor forma de treballar el sentiment de seguretat, però també la desconfiança per motius ètnics i/o culturals. Enfortir l'autoconfiança que suposa conèixer un lloc i conèixer les persones, per fer una quotidianitat a través d'espais habituals és la millor forma de fer prevenció, fer un sentiment de seguretat a partir de l'*habitualitat*, la proximitat i la coneixença mútua i no a partir de la desconfiança i les mesures que miren d'aplicar una seguretat que fa de l'aterroriment una altra forma de descohesió i discriminació a l'escala de barri. La seguretat als barris no s'ha de fer a partir de mesures coercitives, ni models d'actuació generals o globals que s'apliquen a tot arreu, ni a partir de les demandes de més presència policial i més "mà dura" –com s'ha reclamat des d'algunes persones i àmbits associatius al barri de Ca n'Anglada- sinó que s'ha de fer a partir de l'oportunitat que ofereix aquesta proximitat i coneixença mútua. És a partir de l'experiència vivencial i de l'autoconfiança del propi veïnat de cada barri des d'on es podran conèixer quines són les formes de prevenció a potenciar i consolidar. Aquesta oportunitat que ofereix l'escala de barri és la que ha d'aprofitar o han d'aprofitar les administracions públiques.

✓ **El paper dels espais públics als barris.**

L'existència d'espais públics als barris és fonamental per fer possible la trobada entre el veïnat, la socialització col·lectiva i el reforçament dels vincles comunitàries.

- La construcció d'espais públics tradicionals, places i carrers, contribueix a reforçar i incentivar la vida de barri?

Creiem que un important aspecte que s'ha posat de manifest en el present treball és la necessitat de reformular la concepció d'espai públic. Els espais públics tradicionals, localitzables a Can Palet i Ca n'Anglada, són claus per entendre i facilitar la vida quotidiana i, a més, han estat al centre de l'agenda reivindicativa del teixit associatiu d'un i altre barri. En tot cas, l'anàlisi més detallada de la vida als espais públics ha facilitat la coneixença d'una realitat de presències i absències que moltes vegades estan interconnectades, sense oblidar la incidència que tenen diferents mecanismes de discriminació social en relació a aquestes presències i absències. Això ha posat de manifest que no tota la sociabilitat o no totes les relacions socials es desenvolupen a les places i carrers, sinó que molts d'altres espais i àmbits, tradicionalment vistos com més íntims, juguen un paper fonamental en la vida social i comunitària de les persones als barris. Tampoc podem amagar que en situacions on el control i/o influència social de determinats grups dominants sobre altres grups, sigui per raó de gènere, ètnia, classe o edat, suposa que els espais públics tradicionals tinguin més dificultats per esdevenir espais de trobada i d'interacció entre persones, una funció que l'acaben exercint, amb més èxit, espais més íntims o espais que no tenen una forta càrrega simbòlica en l'imaginari dels grups dominants. I aquesta realitat es viu a Can Palet i Ca n'Anglada, i no només s'ha de relacionar amb les problemàtiques que s'han donat en aquest segon barri en relació a discriminació per qüestions ètniques i culturals, sinó que també cal tenir en compte la importància d'altres problemàtiques basades en les desigualtats de gènere, classe i edat, que també suposen clars mecanismes d'exclusió i discriminació als espais públics tradicionals.

L'altra aspecte a tenir en compte, que hem comentat en anteriors respostes, és el de la nova política urbanística en relació a obligar legalment a construir espais públics o oberts en noves construccions de blocs d'habitatge. Es tracta d'una nova realitat on comencen a proliferar petits espais públics que no responen a una demanda veïnal ni s'han construït, moltes vegades, a partir de propostes i discussions prèvies amb veïns i veïnes. No són un tipus d'espais que hagin proliferat, encara, a barris com Can Palet i Ca n'Anglada, però sí que ha estat motiu de posicionament i comentaris a les entrevistes. En tot cas, al llarg del treball s'ha tingut clara la concepció que són les persones les que construeixen socialment els espais públics, i no podem saber com s'aniran configurant aquests nous espais, però sí que reforça la idea que la construcció

material d'un espai públic en si no és cap garantia de reforçament i incentivació de la vida de barri. Són les persones i les seves relacions socials que les acabaran per garantir la vida de barri, per això més que la importància de la plaça o el carrer, l'important són aquestes relacions socials i, analitzant-les, és quan veiem una realitat més rica, heterogènia i complexa en relació als espais públics i de trobada al barri i a la ciutat. El que reforça i incentiva la vida de barri són les persones, i els espais públics tradicionals poden ajudar en aquest sentit.

- Respon a les necessitats i demandes del veïnat la construcció d'espais públics tradicionals?

Ja hem tractat aquest tema en anteriors respostes, però sí que podem considerar que en una primera etapa sí que la política de construcció material de places responia a les necessitats i demandes del veïnat. Són exemples la Plaça de Catalunya, la Plaça de Can Palet o les periòdiques reformes de la Plaça de Ca n'Anglada. És en l'actualitat que entrem en una segona etapa on la política de construcció d'espais públics més que basada en la participació directa del veïnat es basa en la legitimació d'entitats veïnals referencials als projectes i propostes pensades des de fora dels barris, sense oblidar el que ja s'ha anat comentat anteriorment de l'obligatorietat per llei de cessió de sòl per fer places i espais oberts en noves construccions de blocs d'habitatge. En l'actualitat al barri de Can Palet es continua reclamant una plaça a la zona sud del barri, en una parcel·la situada entre els carrers Bages i Germà Joaquim, però la demanda històrica del barri es farà realitat a partir d'aquesta llei i no per la demanda i necessitat expressada sistemàticament pel veïnat de Can Palet. Al barri de Ca n'Anglada la integració a la zona meridional del barri, amb espais per a una plaça, de l'ermita de Sant Cristòfol i la masia que dona nom al barri, com es demanava des del veïnat, ha entrat definitivament en les propostes d'intervenció social i urbanística a desenvolupar al barri.

En tot cas, la necessitat de reformular les formes de participació del veïnat és bàsic per possibilitar que el veïnat s'autoorganitzi i sigui un agent actiu i no passiu, reconeixent les particularitats socials i urbanes de cada barri i l'experiència vivencial del veïnat perquè es puguin vehicular i expressar organitzadament les necessitats en forma de demandes i reivindicacions. Mentre això no succeeixi la construcció material d'espais públics o qualsevol intervenció municipal als barris restarà deslligada dels interessos i

les necessitats del veïnat i, per tant, el veïnat tindrà dificultats per veure com un guany col·lectiu i comunitari aquestes actuacions municipals i, fins i tot, mostrarà indiferència o desconfiança, com està passant a Can Palet i Ca n'Anglada.

- Les diferents formes relacionals entre les persones suposa la construcció d'una xarxa d'espais públics i de trobada als barris més complexa?

Ja s'ha fet referència a la necessitat d'ampliar la concepció d'espai públic als espais més íntims o a espais que tradicionalment es veuen com privats. Són les diverses formes relacionals que s'han pogut conèixer al llarg del treball de camp a Can Palet i Ca n'Anglada les que configuren una realitat més complexa de la que estàvem acostumats i acostumades a considerar en relació a les funcions socials de l'espai públic. La quotidianitat viscuda als barris de Can Palet i Ca n'Anglada ha estat la millor demostració de què la xarxa d'espais públics i relacionals va molt més enllà de les places i carrers. Els equipaments públics i col·lectius, els establiments comercials, els espais religiosos o les llars són àmbits de la vida quotidiana i de les relacions socials i comunitàries a Can Palet i Ca n'Anglada que formen un tot que no es pot dissociar en la vida de les persones en els seus respectius barris. I també es una forma de reconèixer les potencialitats i virtuts d'allò *públic* en espais que tradicionalment no estaven definits com espais públics, en un moment en què, no s'ha d'oblidar, cada cop es presenten més dificultats per fer dels espais públics tradicionals espais d'igualtat.

Reconeixent aquesta realitat diversa i complexa dels espais de la quotidianitat estarem també contribuint a trencar la dicotomia i separació entre espai públic i espai privat per treballar més en una idea d'espai públic que es defineixi pels processos socials i territorials que s'hi donen més que no pas a una classificació i fragmentació d'espais. A partir del treball de camp a les dues àrees d'estudi podem considerar que la clàssica classificació entre espais públics i privats no s'ajusta a la vida quotidiana que es desenvolupa en un i altre barri i que cal pensar en nous enfocaments que s'adaptin millor o que estiguin adaptats a aquestes quotidianitats. És a partir d'aquesta necessitat que creiem més oportú parlar d'espais de vida o d'espais domèstics, essent una forma de visibilitzar i reconèixer els llocs més íntims o tancats com espais de trobada i de sociabilitat, però també de pensar la vida de barri com una forma quotidiana d'anar teixint espais i situacions que tenen una relació directa entre ells i que, també, es van

reconstruint dia a dia. És a dir, pensar més en el procés, en la vida que fan les persones als barris, i aquí és on tindrem la clau per entendre que estem dient quan parlem d'espais de vida o domèstics.

Treballar des dels barris i des de les administracions públiques la noció d'espais domèstics també suposa tenir una concepció més integral de la vida de barri i de les polítiques a desenvolupar en aquesta escala de proximitat de les ciutats, sense oblidar que estarem visibilitzant i positivitzant la noció de "domèstic". És a dir, fer polítiques que es basin i tinguin en compte aquests espais domèstics que estan definits per la vida quotidiana de les persones a cada barri. Creiem que aquesta nova concepció de la relació entre veïnat i barri a través dels espais de vida o domèstics suposarà un enfortiment de les mateixes polítiques i la vida comunitària dels barris i, en definitiva, estarem contribuint a la cohesió social i a millorar la qualitat de vida de les persones i les dones ni estaran fragmentades en les anàlisis ni en les polítiques.

7.2. REFLEXIONS FINALS: CAP A UNA GEOGRAFIA IMPLICADA EN L'ENTORN QUOTIDIÀ.

Amb les respostes a les preguntes de recerca vull tancar aquesta Tesi Doctoral fent unes reflexions finals sobre el treball realitzat i el camí que a partir d'ara vull seguir en relació a la geografia i a la universitat pública i, en general, en la meva vida.

En primer lloc, crec que aquesta recerca suposa una contribució més als plantejaments que reclamen un canvi en com conceptualitzem i ens aproximem a la idea d'espai públic. En l'estat de la qüestió del capítol segon ja s'han comentat articles que tracten aquesta necessitat, i aquest treball afegeix més exemples d'aquesta tasca que s'ha de fer des de la geografia i les ciències socials. En aquest sentit, cal trencar definitivament amb la divisió entre espai públic i espai privat, ja que en la vida de les persones resulta ser un mecanisme de reproducció de les desigualtats per raons de gènere i, en la geografia, ha suposat una certa acceptació d'aquesta falsa divisió que ens ha fet ser una ciència també legitimadora d'aquestes desigualtats i, fins i tot, allunyada de la quotidianitat social. Tractant com un tot l'espai públic i l'espai privat a través d'altres dimensions que ja ens són familiars als geògrafs i les geògrafes, com la vida quotidiana, l'espai viscut o l'espai social, tornarem a fer anàlisis i propostes més globals i interrelacionades entre diferents processos, escales i espais. Aquest canvi de registre també ens farà més fàcil tenir en compte altres espais que normalment no veiem com a públics (les llars, per exemple) i que són espais estructurants de la vida social, del lloc i de les relacions entre les persones. El poder arribar a aquestes consideracions ha estat possible gràcies al desenvolupament d'un treball de camp que s'ha sustentat en l'adaptació de diverses metodologies, sobretot les de caràcter qualitatiu. La combinació d'entrevistes, els contactes espontanis, les observacions sistemàtiques en espais de trobada, la participació directa en espais comunitaris i fer vida als barris, són mecanismes processals que s'han adaptat a la quotidianitat d'un i altre barri i que han estat un element bàsic en el treball analític dels temes d'estudi, els posicionaments i les propostes plantejades en el treball. No vull acabar aquest apartat sense fer referència a la importància de la font oral. L'experiència d'aquesta Tesi Doctoral m'ha ajudat a veure i comprendre la importància de la font oral, una font oral que de la normalitat en el passat quasi ha passat a l'oblit en les societats "occidentalitzades" actuals. En aquest treball ens hem basat en la font oral per desenvolupar el conjunt de la recerca i crec

que és un recurs que cal potenciar des del món acadèmic però, sobretot, cal que fem un esforç col·lectiu per recuperar en l'àmbit comunitari aquesta recurs i mecanisme de cohesió social.

En segon lloc, no puc deixar de fer referència a les migracions interiors de mitjans segle passat. Ha estat un fenomen sempre present en aquesta recerca i aquesta tesi també és un exemple més de la necessitat de rescatar de l'oblit acadèmic i polític el que van suposar i suposen aquestes migracions en les societats i territoris de sortida i d'arribada. La imposició des de les institucions polítiques d'una falsejada realitat d'homogeneïtat, sobretot en el fet cultural o identitari, ha suposat que geogràficament, antropològicament o sociològicament no estiguem oferint a la societat una anàlisi de la realitat que és més complexa del que suposadament es fa creure o veure. Moltes de les persones que van immigrar són vives encara i estem a temps de reconstruir una història social que ens porti elements per comprendre i ser més útils, des del món acadèmic, a les realitats d'avui en dia, unes realitats que tenen una expressió molt clara als barris populars de classe treballadora i, sobretot, en la societat catalana actual tenint com a referència les migracions interiors. I això no ha de suposar que ens oblidem del paper de l'antifranquisme i la lluita veïnal, sinó que anar més enllà. La major complexitat que des d'un punt cultural i identitari es viu al país posa en evidència la necessitat de tenir molt presents les migracions interiors del passat recent, ja que sense conèixer ni reconèixer la complexitat que han suposat i suposen aquests processos migratoris a Catalunya, tant en l'aspecte social com en l'aspecte urbà, difícilment podem encertar en la comprensió de la realitat social actual i, en definitiva, en les pràctiques i les polítiques que des de l'acadèmia i, sobretot, des de les administracions públiques es desenvolupen.

I en aquest sentit, i en tercer lloc, tampoc vull passar per alt el paper de les administracions i les polítiques públiques. No vull enganyar a ningú, milito en una candidatura municipalista que, des del món institucional, es qualifica d'extrema esquerra, de la mateixa forma que es qualifica a un projecte de país i de societat on també participo i que s'està construint des de la base, des de la unitat popular, i aquesta posicionalitat no ha estat aliena en la recerca. El fet de militar políticament en aquests espais és resultat d'un procés viscut on l'experiències han enfortit les creences.

El treball de camp desenvolupat a Terrassa, o el viscut a Barberà, a l'Autònoma o el Centre per a la Participació Ciutadana de Flor de Maig i altres "laboratoris de la participació" institucionalitzada, són reflex de què l'administració o institucions públiques no estan al servei de l'interès col·lectiu de les persones i dels territoris, i aquí també vull expressar un compromís personal perquè aquest treball contribueixi a canviar aquesta realitat que allunya a les persones de les seves institucions. Sembla una frase pamfletària, però si hi ha interès en aprofundir en el que s'ha escrit i exposat en aquesta Tesi Doctoral veuran que la realitat, a vegades, supera el pamflet. I el cas de Terrassa no és exclusiu, sinó que està prou estès perquè aquesta recerca es pugui identificar d'una forma més àmplia amb altres municipis. O es canvia la forma en què es pensen i es defineixen les polítiques i les intervencions públiques o haurem de deixar de fer referència a servei públic i col·lectiu. Perquè, en definitiva, les persones a qui suposadament van dirigides aquestes polítiques i intervencions ni s'identificaran amb elles ni suposaran millores en les seves condicions de vida, sobretot a nivell col·lectiu. I les administracions públiques, massa controlades des d'una lògica partidista i endogàmica, se li ha de reclamar i ha d'assumir un procés de *desinstitucionalització* –que en cap cas s'entengui com un atac ni una demanda de desmantellament dels serveis públics- en les seves formes i accions per tal de generar processos d'*empoderament* de les persones en relació als afers públics i col·lectius i al seu entorn quotidià, impulsant la democràcia directa i no representativa i delegativa, com tenim ara. Les administracions públiques han de tenir com a objectiu principal que el veïnat, des de la base, tingui el poder compartit de decisió, acció i gestió sobre el què i com han de ser les polítiques de barri. Això, no és fàcil d'aconseguir però és possible i necessari, i estarem més lluny de la seva consecució si es continua funcionant com en l'actualitat. I és des del món escolar des d'on cal construir i enfortir una societat de persones que siguin participatives i actives en els seus entorns socials i territorials.

I en relació a això, i en quart lloc, l'escala de barri suposa un àmbit idoni per treballar en aquesta millora i enfortiment de la democràcia i la participació. El treball de camp ha suposat passar d'un lloc i uns fets concrets –les places- a una escala més àmplia i integral com la de barri. Des d'aquesta escala s'han pogut treballar i interrelacionar diferents processos i realitats que han ajudat a donar cos a l'índex i al text definitiu de la Tesi Doctoral, que no és més que el resultat d'un continua recreació de l'anàlisi i les

idees. L'escala de barri ens dóna facilitats per treballar la superació de les divisions entre públic i privat; ens ajuda a teixir una xarxa d'espais de trobada i de socialitat més rica i diversa a través de la quotidianitat i la coneixença, identificació i pertinença; i ens ajuda, també, a tenir una escala de treball on l'aplicació d'actuacions des de l'àmbit comunitari poden ser més efectives i pròximes i el guany col·lectiu que es pot generar des d'un punt de vista de cohesió social és vital, ja que són barris cada cop més diversos des del punt de vista cultural i on es comparteix el fet de viure amb rendes més o menys humils. En aquest sentit, des de la geografia hem de veure l'escala de barri com una escala d'anàlisi i de treball que ens pot integrar millor als nostres entorns socials i territorials i pot contribuir a socialitzar l'interès per la geografia i enfortir la seva utilitat social.

En cinquè lloc, vull fer referència a les dones i, més en concret, a la lluita feminista, perquè a banda de perspectives, enfocaments i polítiques, la crua realitat imposa mantenir-se i expressar-se en lluita. La present recerca, com en d'altres temes que s'han comentat anteriorment, també és una aportació més en la tasca de posar de manifest i denunciar la desigualtat per raó de gènere. És un treball feminista aquesta tesi? El procés de recerca i els resultats expressen posicionaments i realitats que es posen de manifest també en el feminisme i crec que és important que, no pel fet de ser home o geògraf, sinó pel fet de fer recerca en ciències socials, els treballs han de ser el més transversals possibles per poder analitzar de forma més integral i rica l'origen i el resultat de les desigualtats, i el gènere cal tenir-ho ben integrat en aquesta transversalitat. Aquí, de nou, l'escala de barri ha estat fonamental tant per tenir una visió més àmplia de la vida quotidiana de les dones com per mirar de proposar noves formes d'aproximació i d'actuacions que ajudin a destruir les desigualtats i discriminacions, reconeixent i entenent la realitat de les dones als barris obrers com a discriminatòria i, al mateix temps, com a oportunitat i potencialitat de canvi, d'agents de gestió i transformació en una escala de barri. En tot cas, considero que la lluita feminista és un exemple d'avenços progressius en l'àmbit del que tradicionalment es coneix com a públic, però que a l'àmbit privat, domèstic, la incidència, crec, ha estat menor perquè aquest àmbit continua essent un decisiu mecanisme de reproducció de les desigualtats. La necessitat de trencar aquesta divisió entre públic i privat torna a posar-se en evidència en l'àmbit de l'anàlisi i de les accions a proposar i desenvolupar. I

en aquesta tasca el món acadèmic també ha de contribuir des del punt de vista del llenguatge –les dones de barri no ens entenen quan parlem de gènere!!- i cal traduir i adaptar els nostres enfocaments i posicionaments teòrics a la realitat de les persones de fora del món acadèmic, i això passa per ser més pràctics i pràctiques i, en definitiva, per estar als barris i, en general, al carrer. Els grups de gènere i feministes de la universitat, però també dels partits polítics hegemònics, han de tornar al context d'on van sorgir, al del reconeixement de la desigualtat i a la lluita organitzada i sostinguda per eradicar-la, compartint amb altres dones i col·lectius experiències i estratègies i negar-se a fer de la institucionalització del feminisme un mecanisme de reconeixement públic per només uns sectors molt determinats de dones. I la lluita feminista, avui per avui, té més presències que eren més difícils de trobar en el passat, i és la d'homes que, com elles, reconeixen l'existència de desigualtats per raó de gènere i, també, volen formar part de la lluita contra el patriarcat com a sistema d'exploació de persones pel fet de ser i sentir-se dona. En aquesta línia, humilment, es vol situar també aquest treball.

I en sisè i darrer lloc, vull parlar de mi i de la forma d'entendre la universitat i la geografia, no a partir d'ara, sinó com a evolució en la meua vida. El subtítol de la tesi fa referència que s'ha desenvolupat a través d'una geografia de la proximitat, des del punt de vista metodològic i del treball de camp, a dos barris terrassencs, Can Palet i Can n'Anglada. Aquesta idea de proximitat fa referència al fet que, malgrat m'hagi integrat en realitats quotidianes concretes i hagi participat activament i directament en diferents àmbits comunitaris d'un i altre barri, ni visc a aquests barris ni sóc de Terrassa. Això no hauria de ser cap problema per a cap persona que exerceixi de geògrafa i, en definitiva, per fer geografia. Jo, senzillament, l'he viscut com un aprenentatge que m'ha confirmat en idees i pràctiques que ja venia desenvolupant en els darrers anys, però que després de l'experiència viscuda en la recerca, avui encara ho tinc més clar. Vull fer una geografia que passi de la proximitat a la implicació directa amb el meu entorn quotidià, perquè vull que la meua experiència i tasca com a geògraf sigui més fluida i permanent en relació al lloc. Fer geografia en el meu entorn quotidià implica, com des de fa temps he fet implicar, la universitat i Barberà del Vallès, la ciutat on es desenvolupa bona part de la vida quotidiana amb una vinculació intensa amb la seva vida social, associativa i política. És una forma coherent de fer d'una universitat

pública vallesana un instrument, un recurs, per a l'entorn social i territorial on es localitza. Jo vull fer geografia des del meu entorn quotidià, des del meu lloc, sense deixar de viatjar ni de conèixer altres realitats i experiències socials i territorials, però mirant de compartir la meva geografia amb altres geografies, de fer xarxa, de posar en comú, de fer avançar el coneixement geogràfic entre persones i llocs diferents, i crec que des de la implicació al meu entorn quotidià contribuiré a aquest procés. També és una forma de mostrar-me actiu i de mantenir ben viva la meva relació a un model d'universitat pública amb el qual ens identifiquem no poques persones, tant del mateix àmbit universitari com de la societat en general. Es volen imposar canvis cap a una universitat pública eficient des del punt de vista econòmic, de connectar millor la demanda laboral i el sector productiu capitalista i neoliberal amb l'oferta educativa i de recerca de les universitats públiques. Però el món laboral català, el sector productiu o les demandes de recerca aplicada s'han definit neutralment? Jo crec que no, i el pitjor de tot, no es defineixen ni des d'un interès col·lectiu ni des d'una discussió primera i bàsica entre tots els sectors implicats, sense oblidar que, en primera instància, el professorat i els i les investigadores de les universitats públiques són els que han de treballar i lluitar pel model d'universitat en el que creuen. Això és una tasca personal i col·lectiva, és a dir, que cal que fem i no estar esperant que ens la facin o que s'imposin els sectors que volen adaptar la universitat pública a les necessitats del mercat i no de la societat i del territori on es localitza. I aquí és on em vull situar clarament a partir d'ara.

Fer geografia des del meu entorn quotidià és la meva contribució a la geografia i a la universitat pública, i és aquí on entren noves implicacions a les ja existents, com pel cas del barri barberenc de La Romànica, un barri que comparteix molts aspectes socials i urbans, del passat i del present, amb Can Palet i Ca n'Anglada, i també es on es va instal·lar la meva mare un cop la seva família va haver de marxar d'Andalusia. Des d'aquest barri barberenc i des del meu entorn quotidià és des d'on seguiré contribuint a les geografies de barri, on la identitat, la cultura, la participació, la quotidianitat i la vida de les dones marcaran els aspectes a interrelacionar de forma compartida entre les persones implicades, tant des del punt de vista dels aspectes a analitzar com de les propostes i accions a desenvolupar. En definitiva, seguir fent geografia.

BIBLIOGRAFIA

Ajuntament de Terrassa (1985). "Can Palet: un barri clàssic de l'Eixample", *Visquem Terrassa*, 18. Terrassa: Ajuntament de Terrassa.

Ajuntament de Terrassa (2007). *Anuari Estadístic de Terrassa 2007*. Terrassa: Foment de Terrassa i Ajuntament de Terrassa.

Alberich, Tomás (2000). "Perspectivas de la investigación social", a Villasante, T.; Montañés, M.; Martí, J. *La investigación social participativa. Construyendo ciudadanía*, 1. Barcelona: El Viejo Topo.

Alberich, Tomás (2000). "Perspectivas de la investigación social", a Villasante, T.; Montañés, M.; Martí, J. *La investigación social participativa. Construyendo ciudadanía*, 1. Barcelona: El Viejo Topo.

Albet, Abel; Clua, Anna i Díaz-Cortés, Fabià (2006). "Resistencias urbanas y conflictos creativos: lo público como espacio de reconocimiento", a Nogué, J. i Romero, J. (eds.) *Las otras geografías*. València: Tirant lo Blanch.

Alderman, Derek H. (1997). "TV news hyper-coverage and the representation of place: observations on the OJ Simpson case", *Geografiska annaler*, 79B (2), p.83-95.

Aminzadeh, Behnaz i Afsher, Dokhi (2004). "Urban Parks and Addiction", *Journal of Urban Design*, 9 (1), p. 73-87.

Anselem, Anne-Laure (1998). "Pour un renouveau du modele republicain d'integration. Les expériences d'Hérouville-Saint-Clair et de Chanteloup-les-Vignes", *Géographie et cultures*, 26, p.63-77.

Aparici, Isabel (2001). "Todos los colores en el gris. Inmigrados en el espacio público del raval barcelonés", *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias, sociales*, 94 (44).

[Consultada el 5 de novembre del 2002, www.ub.es/geocrit/sn-94-44.htm]

Aramburu, Mikel (2001). "El mito de la "huída" autóctona. El caso de Ciutat Vella, Barcelona", *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*, 94 (63).

[Consultada el 8 de novembre del 2002, www.ub.es/geocrit/sn-94-63.htm]

Aramburu, Mikel (2002). *Los otros y nosotros: imágenes del inmigrante en Ciutat Vella de Barcelona*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

Arango, Joaquín (2007). "Les primeres migracions del segle XX a Catalunya", Centre d'Estudis Demogràfics (coord.) *Immigració. Les onades migratòries en la Catalunya contemporània*. Barcelona: Fundació Lluís Carulla, p. 19-34.

Arendt, Hannah. (1993). *La condición humana*. Barcelona: Ediciones Paidós.

Arrif, Abdelmajid (1997). "Variations spatiales du privé et du public à travers les exemples de Ben M'Sik et de Hay Moulay Rachid à Casablanca", *Les cahiers d'URBAMA*, 13, p. 61-89.

- Augustin, Jean-Pierre (2002). "Avant-propos: Espaces publics et villes d'Afrique noire", *Géographie et cultures*, 41, p. 3-9.
- Azaryahu, Maoz (1996). "The spontaneous formation of memorial space. The case of Kikar Rabin, Tel Aviv", *Area*, 28 (4), p. 501-513.
- Babbie, Earl R. (2000). *Fundamentos de la investigación social*. México D.F: International Thomson.
- Bailly, Yvette (1998). "Le malaise des banlieues", *Migrations Société*, 10 (60), p. 51-56.
- Bain, Alison (2003). "White western teenage girls and urban space: challenging Hollywood's representations", *Gender, Place and Culture*, 10 (3), p. 197-213.
- Ballarín, César; Casas, Just; Márquez, Manuel (1996). *Ca n'Anglada. Lluita d'un barri. Història social de Ca n'Anglada: El moviment veïnal, 1950-1995*. Terrassa: Associació de Veïns de Ca n'Anglada.
- Ballarín, César; Casas, Just; Márquez, Manuel (1997). "Història social de Ca n'Anglada: el moviment veïnal, 1950-1995", *Terme*, 12, p.77-86.
- Ballif, Florine (2001). "L'espace public à Belfast: aménageurs 'soft' et 'warriors'", *Villes en parallèle*, 32-34, p. 218-226.
- Banerjee, Tridib (2001). "The future of public space. Beyond invented streets and reinvented places", *Journal of the American Planning Association*, 67 (1), p. 9-24.
- Banton, Michael (1999). "National integration and ethnic violence in Western Europe", *JEMS (Journal of ethnic and migration studies)*, 25 (1), p. 5-20.
- Bart, François (2002). "(Re)marques sur la ville africaine", *Géographie et cultures*, 41, p. 15-26.
- Bassand, Michel (2001). "Les espaces publics en mouvements", *Villes en parallèle*, 32-34, p. 36-44.
- Batalla, Vicenç. (1986). "Ca n'Anglada, síntesi de les barriades obreres", *Al vent*, 87, p. 13-17.
- Bauder, Harald (2001). "Agency, place, scale: representations of inner-city youth identities", *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 92 (3), p. 279-290.
- Baylina, Mireia (1997). "Metodología cualitativa y estudios de geografía y género", *Documents d'anàlisi geogràfica*, 30, p. 123-138.
- Baylina, Mireia (2004). "Metodología para el estudio de las mujeres y la sociedad rural", *Estudios Geográficos*, 65 (254), p. 5-28.
- Baylina, Mireia; Ortiz, Anna; Prats, Maria (2007). "Construyendo puentes teóricos entre geografías: género e infancia", *Semata. Ciencias sociais e humanidades*, 20, p. 53-69.

Bell, David (2007). "The hospitable city: social relations in commercial spaces", *Progress and Human Geography*, 31 (1), p.7-22.

Benach, Núria (2000). "Nuevos espacios de consumo y construcción de imagen de la ciudad en Barcelona", *Estudios geográficos*, 61 (238), p. 93-113.

Benach, Núria (2003). "La omisión de la diferencia: representaciones culturales hegemónicas en los procesos de transformación urbana", Nash, M. i Marre, D. (coords.) *El desafío de la diferencia: representaciones culturales e identidades de género, raza y clase*. Bilbo: Euskal Herriko Unibertsitatea, p. 201-212.

Benach, Núria (2005). "Diferencias e identidades en los espacios urbanos", Nash, M.; Tello, R.; Benach, N. (eds.) *Inmigración, género y espacios urbanos*. Barcelona: Bellaterra, p. 71-83.

Benach, Núria; Tello, Rosa (2004). "En los intersticios de la renovación: estrategias de transformación del espacio y flujos de población en Barcelona", *Revista de geografía*, 3, p. 93-113.

Benevolo, Leonardo (1993). *La ciudad europea*. Barcelona: Crítica.

Berdoulay, Vincent (1997). "Le lieu et l'espace public", *Cahiers de géographie du Québec*, 41 (114), p. 301-309.

Berdoulay, Vincent; Castro, Iná; Da Costa Gomès, Paulo C. (2001). "L'espace public entre mythe, imaginaire et culture", *Cahiers de géographie du Québec*, 45 (126), p. 413-428.

Berdoulay, Vincent i Morales, Montserrat (1999). "Espace public et culture: stratégies barcelonaises", *Géographie et cultures*, 29, p. 25-42.

Biniés, Purificació (1983, 8 de febrer de 1983). "Can Palet, con graves deficiencias sanitarias", *Diari de Terrassa*.

Bird, Sharon i Sokolofski, Leah K. (2005). "Gendered Socio-spatial Practices in Public Eating and Drinking Establishments in the Midwest United States", *Gender, Place and Culture*, 12 (2), p. 213-230.

Blomley, Nicholas (2004). "Un-real estate: proprietary space and public gardening", *Antipode*, 36 (4), p. 614-641.

Blunt, Alison (2005). "Cultural geography: cultural geographies of home", *Progress and Human Geography*, 29 (4), p.505-515.

Body-Gendrot, Sophie; De Rudder, Véronique (1998). "Les relations interculturelles dans la ville: entre fictions et mutations", *Revue Européenne des Migrations Internationales*, 14 (1), p. 7-23.

- Boissonade, Jérôme (2006). "Une urbanité de confrontation. Regroupements de jeunes et gestionnaires de l'espace urbaine", *Espaces et Sociétés*, 126, p.35-52.
- Boix, Josep (1978, 9 de desembre). "El Ensanche de Terrassa", *Diari de Terrassa*.
- Boix, Josep (1982, 13 de març). "El Ensanche de Terrassa", *Diari de Terrassa*.
- Bolt, Gideon; Hooimeijer, Pieter i Van Kempen, Ronald (2002). "Ethnic Segregation in the Netherlands: New Patterns, New Policies?", *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 93 (2), p. 214-220.
- Bondi, Liz (1998). "Gender, class, and urban space: public and private space in contemporary urban landscapes", *Urban geography*, 19 (2), p. 160-185.
- Bondi, Liz; Domosh, Mona (1998). "On the contours of public space: a tale of three women", *Antipode*, 30 (3), p. 270-289.
- Bondue, Jean-Pierre i Royoux, Dominique Gerard i Vaguet, Alain (2007). "Temps et temporalités des populations", *Espace, Populations, Sociétés*, 2-3, (Éditorial).
- Borja, Jordi (1988). *Estado y ciudad. Descentralización política y participación*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias.
- Borja, Jordi; Muixí, Zaida (eds.) (2003). *Espacio público. Ciudad y ciudadanía*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- Botey, Jaume (1986). *Cinquanta-quatre relats d'immigració*. Barcelona: Centre d'Estudis de l'Hospitalet.
- Brandão Penzim, Adrian M. i De Araújo, Wânia M. (2004). "Formes d'habiter et styles de vie. Étude de trois groupes de sans-logis à Belo Horizonte (Brésil)", *Espaces et Sociétés*, 116-117, p.63-78.
- Caballé, Alba (1996). "L'observació visual en l'estudi de l'ús de l'espai públic. L'experiència de l'enfocament de gènere en tres places de Sant Cugat del Vallès", *Documents d'anàlisi geogràfica*, 28, p. 153-161.
- Caballé, Alba; Morales, Soledad (1995). "Les dones a l'espai públic: les diferents experiències del Nord i del Sud", *Documents d'anàlisi geogràfica* 26, p. 313-317.
- Calas, Bernard (2002a). "Introduction: L'apport de la théâtralité dans l'observation des espaces publics africains", *Géographie et cultures*, 41, p.11-14.
- Calas, Bernard (2002b). "La chorégraphie urbaine en Afrique orientale", *Géographie et cultures*, 41, p. 57-73.
- Calas, Bernard (2002c). "Ouvertures: Les limites d'une observation paysagère", *Géographie et cultures*, 41, p. 115-120.

Calogirou, Claire; Touché, Marc (1997). "Des jeunes et la rue: les rapports physiques et sonores des skateurs aux espaces urbains", *Espaces et sociétés*, 90-91, p. 69-88.

Candel, Francesc (1957). *Dónde la ciudad cambia su nombre*. Barcelona: Editorial Janés.

Candel, Francesc (1959). *Han matado a un hombre, han roto un paisaje*. Barcelona: Editorial Janés.

Candel, Francesc (1964). *Els altres catalans*. Barcelona: Edicions 62.

Capron, Guénola (1997). "Les cafes a Buenos Aires: une analyse historique de la construction sociale et culturelle de l'espace public et de l'urbanité", *Géographie et cultures*, 24, p. 29-49.

Cardelús, Jordi; Pascual de Sans, Àngels; Solana, Miguel (2003). "Opcions individuals i pautes col·lectives: mobilitat i poblament a Espanya a la segona meitat del segle XX", *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 42, p.37-70.

Carr, Stephen; Francis, Mark; Rivlin, Leanne; Stone, Andrew (1995). *Public Space*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.

Casal De Rey, Gabriel Gatti; Martínez De Albéniz, Iñaki (1997). "Las quiebras de la identidad: la doble faz del espacio público", *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 80, p. 9-31.

Cebollada, Àngel (2006). "Aproximación a los procesos de exclusión social a partir de la relación entre territorio y la movilidad cotidiana", *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 48, p.105-121.

Checa, Juan Carlos i Arjona, Ángeles (2005). "El vecino no deseado. Situación residencial de los inmigrantes en Almería (España)". *REMI (Revue Européenne des Migrations Internationales)*, 21 (3), p.179-207.

Chevalier, Jacques (1998). "Communautes et redeveloppement urbain. West Philadelphia durant les années 90", *Géographie et cultures*, 26, p. 79-94.

Chignier-Riboulon, Franck (2000). "La banlieue, entre culture populaire de l'honneur et sentiment de marginalisation", *Géographie et cultures*, 33, p. 71-88.

Christie, Maria Elisa (2006). "Kitchenspace: Gendered Territory in Central Mexico", *Gender, Place and Culture*, 13 (6), p.653-661.

Chueca, Fernando (2002). *Breve historia del urbanismo*. Madrid: Alianza Editorial.

Claval, Paul (1998). "Villes et pluralité des cultures. Problèmes et contextes", *Géographie et cultures*, 26, p. 11-24.

Cooper, Davina (1998). "Regard between strangers: diversity, equality and the reconstruction of public space", *Critical Social Policy*, 18/4 (57), p. 465-492.

Costa-Lascoux, Jacqueline (2001). "L'ethnisation du lien social dans les banlieues françaises", *Revue Européenne des Migrations Internationales*, 17 (2), p. 123-138.

Courtine, Par Philippe (2001). "La restructuration d'un espace urbain de sud-est asiatique: la Chinatown de Bangkok -Thaïlande", *Les cahiers d'outre-mer*, 54 (214), p. 137-156.

Craghan, Michael; Defilippis, James (2000). "The nearshore as public space: controlling access to the coastal ocean", *Urban geography*, 21 (3), p. 193-204.

Crang, Mike (2000). "Public space, urban space and electronic space: would the real city please stand up?", *Urban studies*, 37 (2), p. 301-317.

Crang Mike (2002). "Qualitative methods: the new orthodoxy?", *Progress in Human Geography*, 26 (5), p. 647-655.

Crang, Mike (2005). "Qualitative methods: there is nothing outside the text?", *Progress and Human Geography*, 29 (2), p.225-233.

Cucurella, Ariadna (2004). "La perspectiva de gènere en el disseny i l'ús d'espai públics urbans: el cas del Parc dels Colors de Mollet del Vallès (Barcelona)", *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 49, p.119-138.

Dammert, Lucía (2001). "Construyendo ciudades inseguras: temor y violencia en Argentina", *Eure*, 27 (82), p. 5-20.

Dansereau, Francine; Germain, Annick (2002). "Fin ou renaissance des quartiers? Les significations des territoires de proximité dans une ville pluriethnique", *Espaces et sociétés*, 108-109, p. 11-28.

Davies, Gail i Dwyer, Claire (2007). "Qualitative methods: are you enchanted or are you alienated?", *Progress and Human Geography*, 31 (2), p.257-266.

Davis, Mike (2001). *Control urbano, la ecología del miedo. Más allá de Blade Runner*. Barcelona: Virus.

Day, Kristen (1999). "Introducing gender to the critique of privatized public space", *Journal of urban design*, 4 (2), p. 155-178.

Day, Kristen (2001). "Constructing masculinity and women's fear in public space in Irvine, California", *Gender, place and culture*, 8 (2), p. 109-127.

Deay, Diane; Lucey, Helen (1999). "'I don't really like it here but I don't want to be anywhere else': Children and inner city council states", *Antipode*, 31 (2), p. 410-428.

Debarbieux, Bernard; Perraton, Charles (1998). "Le parc, la norme et l'usage. Le parc du Mont Royal et l'expression de la pluralité des cultures à Montréal", *Géographie et cultures*, 26, p. 109-127.

De Cauna, Alexandra (2002). “Du front de mer aux parcs de Port-Louis (Maurice)”, *Géographie et cultures*, 41, p. 39-56.

Delgado, Manuel (1999). *El animal público*. Barcelona: Editorial Anagrama.

Deligne, Chloé; Gabiam, Koessan; Van Criekinghen, Mathien; Decroly, Jean-Michel (2006). “Les territoires de l’homosexualité à Bruxelles: visibles et invisibles”, *Cahiers de Géographie du Québec*, 50 (140), p.135-150.

Diari de Terrassa (1999, 14 de juliol). “Una pelea desata un conflicto étnico en Ca N’Anglada”, *Diari de Terrassa*, portada, editorial i p. 3-5.

Diari de Terrassa (2000a, 2 de maig). “Los vecinos de Ca N’Anglada tienen miedo a su futuro”, *Diari de Terrassa*, p.6.

Diari de Terrassa (2000b, 14 de juny). “Piden vigilancia policial adicional para los festejos de Ca n’Anglada”, *Diari de Terrassa*.

Diari de Terrassa (2001, 13 de febrer). “Can Palet de Terrassa vol que es limiti la construcció de pisos al barri”. *Diari de Terrassa*.

Diari de Terrassa (2004a, 12 de juny). “Can Palet, en pleno cambio urbanístico”. *Diari de Terrassa*.

Diari de Terrassa (2004b, 10 de juliol). “Vecinos de Ca n’Anglada manifiestan su inseguridad”, *Diari de Terrassa*.

Diari de Terrassa (2004c, 19 d’agost). “Casi 500 firmas en contra de la zona azul en Ca n’Anglada”. *Diari de Terrassa*.

Diari de Terrassa (2005, 23 de novembre). “Más de cinco mil firmas piden seguridad y una mayor convivencia en Ca n’Anglada”, *Diari de Terrassa*.

Díaz-Cortés, Fabià; García, Sònia (2001) “La Plaça del Treball: cent anys d’urbanisme al barri de Gràcia de Sabadell”. *Actes del V Congrés Internacional d’Història Local de Catalunya*. Barcelona: L’Avenç, p.560-573.

Díaz-Cortés, Fabià (2004a). “Lucha antifranquista, violencia xenófoba, vida cotidiana y espacio público: la plaça de Ca n’Anglada”. *Zainak. Cuadernos de antropología-etnografía*, 23 (Las culturas de la ciudad I-2), p.475-486.

Díaz-Cortés, Fabià (2004b). *Espai públic, arrelament al lloc i vida quotidiana: el cas del barri de Ca n’Anglada de Terrassa*. Tesina de Doctoral, dirigida per Maria Dolors Garcia Ramon.

Díaz-Cortés, Fabià (2006). “Los equipamientos en la ciudad. Conciliación del trabajo productivo, del trabajo reproductivo y del tiempo libre en los barrios”, Del Caz, R. i Rodríguez, M. (eds.) *El derecho a los equipamientos, a los edificios públicos. Informe Valladolid 2006*. Valladolid: Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Valladolid, p.63-66.

Díaz-Cortés-, Fabià; Garcia Ramon, Maria Dolors; Albet, Abel (2008). "Old and New Migrant Women in Can'Anglada: Public Spaces, Identity and Everyday Life in the Metropolitan Region of Barcelona" a J. Desena and R. Hutchinson (eds.) *Research in Urban Sociology*, vol. 9 "Gender in an Urban World", p.263-284.

Díaz-Cortés, Fabià; Ortiz, Anna (2003). "Ciudad e inmigración: uso y apropiación del espacio público en Barcelona", a López, L; Relea, C. E.; Somoza, J. (coords.) *La ciudad. Nuevos procesos, nuevas respuestas*. León: Universidad de León, p.399-407.

DD.AA (2002) "Estudio sobre la política de inmigración en Catalunya", *La Factoría*, 18. [Pàgina web consultada el 15 de gener de 2003]
[www.lafactoriaweb.com/articulos/parlament18.htm]

Domènech, Xavier (2002). *Quan el carrer va deixar de ser seu. Moviment obrer, societat civil i canvi polític. Sabadell (1966-1976)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Domingo, Andreu; Clapés, Jaume; Prats, Maria (1995). *Condicions de vida de la població d'origen africà i llatinoamericà a la regió metropolitana de Barcelona: una aproximació qualitativa*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

Domingo, Miquel; Bonet, Maria Rosa (1998). *Barcelona i els seus moviments socials urbans*. Barcelona: Editorial Mediterrània.

Driver, Felix (2003). "On geography as a visual discipline", *Antipode*, 35 (2), p. 227-231.

Drozolzewiski, Danielle (2007). "A place called "Bielany": negotiating a diasporic Polish place in Sydney", *Social & Cultural Geography*, 8 (6), p. 853-869.

Dunn, Kevin M. (2001). "Representations of islam in the politics of mosque development in Sidney", *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 92 (3), p.291-308.

Duocastella, Rogeli (1967). *Estudio socioeconómico y de planificación de servicios sociales. Terrassa*. Barcelona: Instituto de Sociología y Pastoral Aplicadas (ISPA).

Dussuet, Annie (2001). "Du travail domestique dans l'espace public?", *Villes en parallele*, 32-34, p. 295-302.

Ekinsmyth, (2002). "Feminist methodology", Shurmer-Smith, P. (ed.) *Doing Cultural Geography*. London: Sage Publications, p. 177-185.

England, Kim (1994). "Getting personal: reflexivity, positionality and feminist research", *The Professional Geographer*, 46 (1), p. 80-89.

Estruch, Joan (1992). "El conflicte quantitatiu/qualitatiu: un fals problema", a *Tècniques qualitatives en Ciències Socials*. Barcelona: Societat Catalana de Sociologia.

Farré, Adela (1984). "Pengen sis bruixes a Terrassa", *Al Vent*, 71, p. 19-23.

Fenster, Tovi (1996). "Ethnicity and citizen identity in planning and development for minority", *Political geography*, 15 (2), p. 405-418.

Feixa, Carles (2000). "La ciudad recreada. Los espacios lúdicos de los jóvenes", *Astrágalo*, 14, p. 37-53.

Fenster, Tovi (2004). "Belonging, memory and the politics of planning in Israel", *Social & Cultural Geography*, 5 (3), p.403-417.

Fernández Durán, Ramón (1996). *La explosión del desorden. La metrópoli como espacio de crisis global*. Madrid: Fundamentos.

Ferrando, Emili (2006). *Fuentes orales e investigación histórica. Orientaciones metodológicas para crear fuentes orales de calidad en el contexto de un proyecto de investigación histórica*. Barcelona: Ediciones Serbal.

Ferreira, A. L. A.; Marques, S. (2000). "Privado e Público: inovação espacial ou social?", *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*, 69 (20).
[Consultada el 5 de noviembre del 2002, www.ub.es/geocrit/sn-69-20.htm]

Flahault, Érika (2001). "L'appropriation des espaces chez les femmes seules", *Villes en parallèle*, 32-34, p. 199-206.

Foura, Mohamed i Foura, Yasmina (2003). "Les places publiques dans la ville de Constantine", *Villes en Parallèle*, 36-37, p. 317-335.

Fournel, Thomas (2003). "De Chinatown à la banlieue Hongkonguisée. La métamorphose de la communauté chinoise de Vancouver (Canada)", *Géographie et Cultures*, 45, p. 73-89.

Franq, Bernard; Leloup, Xavier (2002). "Espace multiculturel et construction du rapport à l'autre: figure du jeune isolé et relations entre les générations", *Espaces et sociétés*, 108-109, p. 71-88.

Franzé, Adela; Casellas, Lorenzo; Gregorio, Carmen (1999). "Intervención social con población inmigrante: peculiaridades y dilemas", *Migraciones*, 5, p. 25-54.

Fraser, Nancy (1992). "Rethinking the public sphere: a contribution to the critique of actually existing democracy", Calhoun, C. (ed.) *Habermas and the public sphere*. Cambridge: MIT Press, p. 109-142.

Fraser, Benjamin (2007). "Madrid's Retiro Park as publicly-private space and spatial problems of spatial theory", *Social & Cultural Geography*, 8 (5), p.673-700.

Frick, Dieter (2007). "Spatial and Supportiveness of Public Space", *Journal of Urban Design*, 12 (2), p.261-274.

Fyfe, Nicolas R.; Bannister, Jon (1996). "City watching: closed circuit television surveillance in public spaces", *Area*, 28 (1), p. 37-46.

Gagnon, Julie Elizabeth; Germain, Annick (2002). "Espace urbain et religion: esquisse d'une géographie des lieux de culte minoritaires de la région de Montréal", *Cahiers de géographie du Québec*, 46 (128), p. 143-163.

García Ballesteros, Aurora (1982). "El papel de la mujer en el desarrollo de la geografía", Durán, M. Á. (ed.) *Liberación y Utopía*. Madrid: Akal Universitaria.

García Ballesteros, Aurora (1998). "Métodos y técnicas cualitativas de investigación en geografía social", García Ballesteros, A. (coord.) *Métodos y técnicas cualitativas en geografía social*. Barcelona: Oikos-Tau, p. 13-26.

García Ramon, Maria Dolors (1989). "Para no excluir del estudio a la mitad del género humano: un desafío pendiente en geografía humana", *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, 9, p. 27-48.

García Ramon, Maria Dolors (2008). "Espacios asexuados o masculinidades y feminidades espaciales?: Hacia una geografía del género", *Semata, Ciencias Sociais e Humanidades*, 20, p. 25-51.

García Sánchez, Pedro José (2006). "Entre urbanité et ordre public. Un écologie de l'usage des places à Caracas", *Espaces et Sociétés*, 126, p. 103-118.

García Vergara, Marisa (1999). "Las transformaciones actuales del espacio público en el centro urbano de Montevideo", *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*, 45 (5).

[Consultada el 5 de noviembre del 2002, www.ub.es/geocrit/sn-45-5.htm]

Gastaut, Yvan (2007). "Le sport, laboratoire de l'ethnicité", *Migrations Société*, 19 (110), p.49-51.

Gastaut, Yvan i Quemada, Bruno (2007). "Le préjuge, acteur principal des relations interculturelles", *Migrations Société*, 19 (109), p.29-34.

Germain, Annick (1998). "Citoyenneté ou "citadinité"? Montréal ou les dilemmes d'une ville pluriethnique", *Géographie et cultures*, 26, p. 95-108.

Germain, Annick; Blanc, Bernadette (1998). "La vie de quartier dans la Montréal multiethnique", *Revue Européenne des Migrations Internationales*, 14 (1), p. 141-160.

Ghorra-Gobin, Cynthia (1998). "Introduction: villes et communication interculturelle", *Géographie et cultures*, 26, p. 3-9.

Ghorra-Gobin, Cynthia (2000). "Les espaces de la médiation: reinventer les espaces publics comme symbole de la médiation", *MOST, Urban issues: urban development and governance*. [Consultada el 25 de gener del 2003].

[www.unesco.org/most/cyghorra.htm]

Gleson, B. J. (1995). "A public space for women: the case of charity in colonial Melbourne", *Area*, 27 (3), p. 193-207.

- Goheen, Peter G. (1998). "Public space and the geography of the modern city", *Progress in human geography*, 22 (4), p. 479-496.
- Gourdon, Jean-Loup (2002). "La rue: permanence et renouvellement", *Les annales de la recherche urbaine*, 92, p. 115-122.
- Guillet, Marianne (1995). "Garden-city: Réappropriations et transformations d'un lieu de pouvoir", *Les cahiers d'URBAMA*, 10, p. 59-71.
- Habermas, Jurgen (1986). *Historia y crítica de la opinión pública. La transformación estructural de la vida pública*. 3a edición. México: Editorial Gustavo-Gili.
- Harbert, Steve i Brown, Elizabeth (2006). "Conceptions of space and crime in the punitive neoliberal city", *Antipode*, 38 (4), p. 755-777.
- Hayden, Dolores (1995). *The power of place. Urban landscapes as public history*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Haylett, Chris (2003). "Culture, class and urban policy: reconsidering equality", *Antipode*, 35 (1), p. 55-73.
- Helly, Denise (2006). "Diaspora: un enjeu politique, un symbole, un concept?", *Espace, Populations, Sociétés*, 1, p. 7-16.
- Henu, Elise (1998). "Recomposition urbaine et gestion communautaire. La résorption du bidonville de Lorette", *Géographie et cultures*, 26, p. 45-61.
- Hernández Aja, Agustín (1997). *Análisis urbanístico de barrios desfavorecidos. Catálogo de áreas vulnerables españolas*. Madrid: Editorial Instituto Juan Herrera.
- Holbrook, Beu; Jackson, Peter (1996). "The social mileux of two north London shopping centres", *Geoforum*, 27 (2), p. 193-204.
- Hyans, Melissa (2003). "Adolescent Latin bodyspaces: making homegirls, homebodies and homeplaces", *Antipode*, 35 (3), p. 536-558.
- Iveson, Kurt (2003). "Justifying Exclusion: the Politics of Public Space and the Dispute over access to Mc Ivers ladies' baths, Sydney", *Gender, Place and Culture*, 10 (3), p.197-213.
- Jacobs, Jane (1967). *Muerte y vida de las grandes ciudades*. Madrid: Península.
- Jargowski, Paula A. (1996). "Beyond the street corner: the hidden diversity of high-poverty neighborhoods", *Urban geography*, 17 (7), p. 579-603.
- Jolé, Michèle (2001). "'En vitrine': plasticiens et mises en scènes du privé dans l'espace public", *Villes en parallèle*, 32-34, p. 160-170.

Joly, Jacques (1995). "Géographie de la violence urbaine en banlieue", *Espace, Populations, Sociétés*, 3, p. 323-328.

Joseph, Isaac (1999). *Retomar la ciudad. El espacio público como lugar de la acción*. Medellín: Universidad Nacional de Colombia.

Kabamba, Kabata; Lukenga, Charles E. (2002). "La minorité Tetela à Kananga (R. D. du Congo)", *Géographie et cultures*, 41, p. 75-92.

Karsten, Lia (2002). "Mapping childhood in Amsterdam: the spatial and social construction of children's domains in the city", *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 93 (3), p. 231-241.

Katz, Cindi (1994). "Playing in the field", *Professional Geographer*, 46 (1), p. 67-72.

Kayser, Muriel; Szinetar, Patrice (1996). "Les fonctions sociales des associations de quartiers populaires et les immigrés", *Migrations Société*, 8 (45), p. 49-60.

Kern, Leslie (2005). "In Place and At Home in the City: Connecting privilege, safety and belonging of women in Toronto", *Gender, Place and Culture*, 12 (3), p.357-377.

Kesteloot, Christian; Mistiaen, Pascale (1997). "From ethnic minority niche to assimilation: Turkish restaurants in Brussels", *Area*, 29 (4), p. 325-334.

Kesteloot, Christian; Van der Haegen, Herman (1997). "Foreigners in Brussels 1981-1991: Spatial Continuity and Social Change", *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, vol. 88, núm. 2, pp. 105-119.

Khakee, Abdul; Thomas, Huw (1995). "Ethnic minorities and the planning system in Britain and Sweden", *European planning studies*, 3 (4), p. 489-510.

Kindon, Sara (2003). "Participatory video in geographic research: a feminist practice of looking?", *Area*, 35 (2), p. 142-153.

Klodawsky, Fran (2006). "Landscapes on the Margins: Gender and Homeless in Canada", *Gender, Place and Culture*, 13 (4), p.365-381.

Kokoreff, Michel; Steinauer, Odile (2001). "Espace public et jeunes à Euralille", *Villes en parallèle*, 32-34, p. 207-217.

Koskela, Hille (1997). "'Bold walk and breakings': women's spatial confidence versus fear of violence", *Gender, place and cultura*, 4 (3), p. 301-319.

Koskela, Hille (1999). "'Gendered exclusions': women's fear of violence and changing relations to space", *Geografiska annaler*, 81B (2), p. 111-124.

Koskela, Hille (2000). "'The gaze without eyes': video-surveillance and the changing nature of urban space", *Progress in human geography*, 24 (2), p. 243-265.

Koskela, Hille (2002). "Video surveillance, gender, and the safety of public urban space: 'Peeping Tom' goes high tech?", *Urban geography*, 23 (3), p. 257-278.

Kruse, Robert J. (2002). "Social spaces of little people: the experiences of the Jamisons", *Social & cultural geography*, 3 (2), p. 175-191.

Lacueva, Josep Lluís; Márquez, Manuel; Plans, Lourdes (2007). *Combat per la llibertat. Memòria de la lluita antifranquista a Terrassa (1939-1979)*. Terrassa: Fundació Torre del Palau.

Lassave, Pierre i Querrien, Anne (2004). "Urbanité et liens religieux", *Les Annales de la Recherche Urbaine*, 96, p.3-5.

La Vanguardia (1999, 18 de juliol). "El racismo que dejó de ser silencioso", *La Vanguardia, Vivir en Barcelona*, p. 4-5.

Lavigne, Gilles; Daudelin, Nanouk; Ritchot, Gilles (1995). "L'ethnisation de l'établissement humain en Amérique du Nord: l'exemple du quartier portugais à Montréal", *Cahiers de géographie du Québec*, 39 (108), p. 417-444.

Lee, Sarah (1999). "Private uses in public spaces", *New Media & Society*, 1(3), p. 331-350.

Lees, Loretta (2001). "Towards a critical geography of architecture: the case of an Ersatz Colosseum", *Ecumene/Cultural Geographies*, 8 (1), p. 51-86.

Lefebvre, Henri (1969). *El derecho a la ciudad*. Barcelona: Península.

Lefebvre, Henri (1972). *Vida cotidiana en el mundo moderno*. Madrid: Alianza Editorial.

Lefebvre, Henri (1976). *Espacio y política. El derecho a la ciudad, II*. Barcelona: Península.

Le Goix, Renaud (2002). "Les gated communities à Los Angeles, place et enjeux d'un produit immobilier pas tout à fait comme les autres", *Espace géographique*, 31 (4), p. 328-344.

Lehman-Frisch, Sonia (2003). "La Mission, «barrio» de San Francisco: l'hispanisation d'un quartier américain et de sa rue commerçante (1950-2000)", *Espace, Populations, Sociétés*, 1, p. 117-135.

Leib, Jonathan I. (2002). "Separate times, shared spaces: Arthur Ashe, Monument Avenue and the politics of Richmond, Virginia's symbolic lanscape", *Ecumene/Cultural Geographies*, 9 (3), p. 286-312.

León Balza, Sergio F. (1998). "Conceptos sobre espacio público, gestión de proyectos y lógica social: reflexiones sobre experiencia chilena", *Eure*, 24 (71), p. 27-36.

Lligades, Josep; de Maya, Juan Francisco (2000). *Cerdanyola, el barri gran de Mataró. 1920-2000*. Mataró: Patronat Municipal de Cultura (Caps de Bou, 24).

Lolive, Jacques (2006). "Des forums hybrides à l'esthétisation des espaces publics", *Cahiers de Géographie du Québec*, 50 (140), p.151-171.

Longhurst, Robyn (2006). "Plots, plants and paradoxes: contemporary domestic gardens in Aotearoa/New Zealand", *Social & Cultural Geography*, 7 (4), p.581-593.

Losada, Antonio (1997, 7 d'octubre). "El ayuntamiento invierte 8 millones para remodelar dos plazas de Ca n'Anglada", *Diari de Terrassa*.

Low, Setha M. (1997). "Urban fear: Building the fortress city", *City & Society*, revista anual, p. 53-71.

Madanipour, Ali (2004). "Marginal Public Spaces in European Cities", *Journal of Urban Design*, 9 (3), p.267-286.

Madge, Claire (1997). "Public parks and the geography of fear", *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 88 (3), p. 237-250.

Magrinyà Torner, Francesc; Maza Gutierrez, Gaspar (2001). "Inmigración y huecos en el centro histórico de Barcelona, 1986-2000)", *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*, 94 (62).

[Consultada el 6 de novembre del 2002, www.ub.es/geocrit/sn-94-62.htm]

Mangas, Laura (2007, 27 d'abril). "Primer paso para oxigenar la zona norte de Ca n'Anglada". *Diari de Terrassa*, p.7.

Mangas, Laura (2008, 2 de maig). "Recta final del convenio para el esponjamiento de Ca n'Anglada". *Diari de Terrassa*, p.5.

Mantzou, Polyxeni (2000). "Patrones del ocio y espacios lúdicos de hoy", *Astrágalo*, 14, p. 55-66.

Maragall, Pasqual (2001). "Oportunidad y reto para Catalunya", *La Factoría*, 14-15.

[Pàgina web consultada el 10 de desembre del 2002].

[www.lafactoriaweb.com/articulos/pasmaragall15.htm]

Marcet, Xavier (coord.) (1987). *Història de Terrassa*. Terrassa: Ajuntament de Terrassa.

Marcet, Xavier (coord.) (1998). *Història industrial de Terrassa*. Barcelona: Lunwerg. Vol. I

Marcuse, Peter (1997). "The enclave, the citadel, and the ghetto. What has changed in the post-fordist U.S. city", *Urban affairs review*, 33 (2), p. 228-264.

Marín, Martí (2004). *D'immigrants a ciutadans*. Barcelona: Ajuntament de Sant Adrià de Besòs i Museu d'Història de la Immigració de Catalunya.

Mas, Cristina (2006, 9 de desembre). "Tópicos, bulos y prejuicios sobre los inmigrantes". *Diari de Terrassa*, p.10-11.

Mas, Cristina (2007, 31 de març). “Un estudio desmitifica los tópicos sobre Ca n’Anglada”. *Diari de Terrassa*, p. 17.

Massot, Marie-Hélène i Zaffranz, Joël (2007). “Automobilité urbaine des adolescents franciliens”, *Espaces, Populations, Sociétés*, 2-3, p. 227-241

Mattei, Marie-Flore i Querrien, Anne (2007). “Individualisme et production de l’urbain”, *Les Annales de la Recherche Urbaine*, 102, p.3-5.

Matthews, Hugh; Limb, Melanie R.; Taylor, Mark. (1999). “Reclaiming the street: the discourse of curfew”, *Environment and planning A*, 31 (10), p. 1713-1730.

McCann, Eugene J. (1999). “Race, protest, and public space: contextualizing Lefebvre in the U.S. city”, *Antipode*, 31 (2), p. 163-184.

McDowell, Linda (1992). “Multiple voices-speaking from inside and outside the project”, *Antipode*, 24, p.56-72.

Médard, Claire (2002). “Quand l’État se montre: trois petites villes de l’ouest du Kenya”, *Géographie et cultures*, 41, p. 27-37.

Medina Cano, Federico (1998). “El centro comercial: una”burbuja de cristal”, *Estudios sobre las Culturas Contemporáneas*, 4 (8), p. 61-91.

Meert, Henk; Mistiaen, Pascale; Kesteloot, Christian (1997). “The geography of survival: household strategies in urban settings”, *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 88 (2), p. 169-181.

Mendoza, Eduardo (2000). *La ciutat dels prodigis*. Barcelona: Edicions 62.

Merril, Heather (2004). “Space Agents: Anti-racist Feminism and the Politics of Scale in Turin, Italy”, *Gender, Place and Culture*, 11 (2), p.189-204.

Meucci, Sandra (1998). “Planning Safe Spaces with Children”, *Capitalism, Nature, Socialism* 9, 1 (33), p. 56-63

Miao, Pu (2003). “Deserted streets in a Jammed Town: the gated community in Chinese cities and its solution”, *Journal of urban design*, 8 (1), p. 45-66.

Mills, Amy (2007). “Gender and Mahalle (Neighborhood) Space in Istanbul”, *Gender, Place and Culture*, 14 (3), p.335-354.

Miró i Ardèvol, Josep; Sena, Ernest; Miralles, Frederic (1974). *La Catalunya pobra*. Barcelona: Editorial Nova Terra.

Mistiaen, Pascale; Meert, Henk; Kesteloot, Christian (1995). “Polarisation socio-spatiale et stratégies de survie dans deux quartiers bruxellois”, *Espace, Populations, Sociétés*, 3, p. 277-290.

- Mitchell, Don (1995). "The end of public space? People's park, definitions of the public, and democracy", *Annals of the Association of American Geographers*, 29, p. 108-133.
- Mitchell, Don (1996a). "Political violence, order, and the legal construction of public space: power and the public forum doctrine", *Urban geography*, 17 (2), p. 152-178.
- Mitchell, Don (1996b). "Public space and the city", *Urban geography*, 17 (2), p. 127-131.
- Mitchell, Don (1998a). "Anti-homeless laws and public space:I. Begging and the first amendment", *Urban geography*, 19 (1), p. 6-11.
- Mitchell, Don (1998b). "Anti-homeless laws and public space:II. Further constitutional issues", *Urban geography*, 19 (2), p. 98-104.
- Mitchell, Don (2003). *The right to the city. Social justice and the fight for public space*. New York-London: The Guilford Press.
- Monnet, Jérôme (1997). "Commerce, espace public et urbanité en France, au Mexique et aux Etats-Unis", *Géographie et cultures*, 24, p. 71-90.
- Monnet, Nadja (2002). *La formación del espacio público. Una mirada etnológica sobre el Casc Antic de Barcelona*. Barcelona: Institut Català d'Antropologia.
- Monqid, Safaa (2001). "Les femmes marocaines entre privé et public", *Villes en parallèle*, 32-34, p. 398-405.
- Montesino, Antonio (2002). "Espacio público, sociabilidad colectiva y mestizaje cultural" a Luna, Manuel (ed.). *La ciudad en el Tercer milenio*. Murcia: Universidad Católica San Antonio, p. 49-80.
- Montgomery, John (1997). "Café culture and the city: the role of pavement cafés in urban public social life", *Journal of urban design*, 2 (1), p. 83-102.
- Morelle, Marie (2005). "Jeunes de la rue et "culture de rue" à Yaoundé (Cameroun). Microculture, sous-culture ou pseudo-culture?", *Géographie et Cultures*, 55, p. 59-80.
- Moreres, Jordi (1999). *Musulmanes en Barcelona. Espacios y dinámicas comunitarias*. Barcelona:CIDOB.
- Mouzoune, Abdelkrim (1997). "Alger: conflictualités urbaines et nouvelle écogénese territoriale", *Espace géographique*, 1/97, p. 12-20.
- Mudu, Pierpaolo (2004). "Resisting and challenging neoliberalism: the development of Italian social centers", *Antipode*, 36 (5), p. 917-941.
- Muller, Tiffany k. (2007). "Liberty for all? Contested Spaces of Women's Basketball", *Gender, Place and Culture*, 14 (2), p.197-213.
- Mumford, Lewis (1966). *La ciudad en la historia. Sus orígenes, transformacions y perspectivas*. Buenos Aires: Ediciones Infinito, vol. I i II.

Muñoz, Xavier (dir.) (1998). *El desenvolupament de les activitats comercials i de la distribució en el marc de la diversificació econòmica de Terrassa*. Terrassa: Foment de Terrassa SA i Observatori Econòmic i Social de Terrassa.

Nagar, Richa (1997). "Communal places and the politics of multiple identities: the case of Tanzanian Asians", *Ecumene/Cultural Geographies*, 4 (1), p. 3-26.

Navarro, Vicenç (2002). *Bienestar insuficiente, democracia incompleta. Sobre lo que no se habla en nuestro país*. Barcelona: Anagrama.

Navez-Bouchnine, Françoise (2001). "De l'espace public occidental aux espaces publics non occidentaux", *Villes en parallèle*, 32-34, p. 120-134.

Naylor, Simon; Ryan, James R. (2002). "The mosque in the suburbs: negotiating religion and ethnicity in South London", *Social & cultural geography*, 3 (1), p. 39-59.

Nel lo, Oriol (2001). "Els nostres barris: construïm una ciutat", *Avui*, p. 21.

Németh, Jeremy (2006). "Conflict, Exclusion, Relocation: Skateboarding and Public Space", *Journal of Urban Design*, 11 (3), p.297-318.

O'Connor, Justin (1997). "Donner de l'espace public à la nuit. Le cas des centres urbains en Grande-Bretagne", *Les annales de la recherche urbaine*, 77, p. 40-46.

Ortí, Alfonso (1996). "La apertura y el enfoque cualitativo o estructural: la entrevista abierta semidirectiva y la discusión de grupo" a García Ferrando, Manuel; Ibañez, Jesús; Alvira, Francisco. *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. Madrid: Alianza Editorial, p. 189-221 [primera reimpressió de la 2a edició de 1994].

Ortiz, Anna (2004a). "Ús i apropiació de la Via Júlia i la Rambla del Raval de Barcelona des d'una perspectiva de gènere", *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 44, p. 89-108.

Ortiz, Anna (2004b). "Sens du lieu pour les femmes d'un quartier multiculturel de Barcelone", *Espace, Populations, Sociétés*, 1, p. 54-69.

Ouali, Nouria (1997). "Television et immigration. Un enjeu pour la intégration et la lutte contre le racisme?", *Migrations Societé*, 9 (54), p. 21-30.

Pain, Rachel i Francis, Peter (2003). "Reflections on participatory research", *Area*, 35 (1), p. 46-54.

Pain, Rachel; Townshend, Tim (2002). "A safer city centre for all? Senses of 'community safety' in Newcastle upon Tyne", *Geoforum*, 33 (1), p. 105-119.

Pallarès, Montserrat; Pallarès, Marta; Tulla, Antoni F. (2003). *Capital social i treball de les dones als Pirineus: el cas de l'Alt Urgell*. Barcelona: Institut Català de les Dones.

Pascual de Sans, Àngels (2004). "Sense of place and migration histories "Idiotpy" and *idiotope*", *Area*, 36 (4), p. 348-357.

Pazarelli, Michel (1995). "L'espace dans la formation d'un potentiel de socialisation chez les jeunes de la rue: assises théoriques", *Cahiers de géographie du Québec*, 39 (107), p. 287-308.

Peake, Linda; Gill Valentine (2003). Editorial, *Gender, Place and Culture*, 10 (2), p. 107-09.

Petitclerc, Jean-Marie (1996). "Une expérience d'insertion des jeunes des banlieues à Chanteloup-les-Vignes: 'Les Messagers'", *Migrations Société*, 8 (45), p. 61-70.

Plummer, Ken (1989). *Los documentos personales. Introducción a los problemas y la bibliografía del método humanista*. Madrid: Siglo veintiuno Editores.

Podmore, Julie A. (2006). "Gone Underground? Lesbian visibility and the consolidation of queer space in Montréal", *Social & Cultural Geography*, 7 (4), p.596-625.

Porcel, Joan (1999). *Els conflictes interculturals: el cas de Ca n'Anglada*. [Treball sense publicar, consultable a la seu de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans, a la Universitat Autònoma de Barcelona].

Pow, Choon-Piew (2007). "Constructing a new private order: gated communities and the privatization of urban life in post-reform Shanghai", *Social & Cultural Geography*, 8 (6), p.813-833.

Prats, Maria (1997). *Temps i vida quotidiana de les dones de Barcelona*. Tesi Doctoral. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.

Pujades, Isabel (2007). "Les migracions dels anys seixanta a Catalunya", Centre d'Estudis Demogràfics (coord.) *Immigració. Les onades migratòries en la Catalunya contemporània*. Barcelona: Fundació Lluís Carulla, p.35-48.

Puy, Josep (1983). *Alfons Sala Argemí. Industrial i polític 1863-1945*. Terrassa: Arxiu Tobella.

Racine, Jena-Bernard; Marengo, Marina (1998). "Migrations et relations interculturelles: les lieux de l'interculturalité", *Géographie et cultures*, 25, p. 39-53.

Radley, Alan; Hodgetts, Darrin; Cullen, Andrea (2006). "Fear, romance and transience in the lives of homeless women", *Social & Cultural Geography*, 7 (3), p.437-461.

Raibaud, Yves (2005). "Des lieux construits par le Genre: les équipements des musiques amplifiées", *Géographie et Cultures*, 54, p.53-70.

Ray, Brian K.; Halseth, Greg; Johnson, Benjamin (1997). "The changing 'face' of the suburbs: issues of ethnicity and residential change in suburban Vancouver", *International Journal of urban and regional research*, 21 (1), p. 75-99.

Reis, Almir F. (2000). "Forma y apropiación del espacio público en núcleos urbanos resultantes del proceso de desarrollo turístico en la isla de Santa Catarina, Brasil", *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*, 69 (57).
[Consultada el 6 de noviembre del 2002, www.ub.es/geocrit/sn-69-57.htm]

Ribas, Natàlia (1999a). "La feminización de las migraciones desde una perspectiva filipina". *Revista CIDOB d'afers internacionals*, 68, p. 67-87.

Ribas, Natàlia (1999b). *Las presencias de la inmigración femenina: un recorrido por Filipinas, Gambia y Marruecos en Cataluña*. Barcelona: Icaria.

Richard, Frédéric (1999). "Racisme et vote d'extrême droite dans les Docklands de Londres. Pour aller au-delà de l'image médiatique", *Revue Européenne des Migrations Internationales*, 15 (1), p. 77-100.

Riera, Ignasi (2002). *Emigrantes y refugiados. El derecho universal a la ciudadanía*. Barcelona: Plaza & Janés.

Riley, Mark i Harvey, David (2007). "Talking geography: on oral history and the practice of geography", *Social & Cultural Geography*, 8 (3), p.345-351.

Rinaudo, Christian (1995). "Le procès de publicisation d'un 'quartier à problèmes'. L'insécurité au centre de l'attention publique", *Migrations Société*, 7 (42), p. 75-90.

Ríoa, P. (1995). "Camps Blancs. Sant Boi de Llobregat", *Els barris d'Adigsa*, 26. Barcelona: Benestar Social, Generalitat de Catalunya.

Roberts, Marion (2000). "Banlieues 89: urban design and the urban question", *Journal of urban design*, 5 (1), p. 19-40.

Rodríguez, Joseph A. (1998). "Local history, public art and community in an urbanizing suburb", *Ecumenel/Cultural Geographies*, 5 (2), p. 218-236.

Rogers, Alisdair (1998) "Los espacios del multiculturalismo y la ciudadanía", *Revista Internacional de Ciencias Sociales*, 156.

Rose, Gillian (1997). "Situating knowledges: positionality, reflexivities and other tactics", *Progress in Human Geography*, 21 (3), p. 305-320.

Rouay-Lambert, Sophie (2001). "SDF et citoyens dans l'espace public", *Les annales de la recherche urbaine*, 90, p.165-172.

Ruddick, Susan M. (1996). "Constructing Difference in Public Spaces: Race, Class and Gender as Interlocking Systems", *Urban Geography*, 17 (2), p. 132-151.

Sakouhi, Fethi (1996). "Insertion par le sport des jeunes d'origine maghrébine des banlieues en difficulté: mythe, illusion ou réalité", *Migrations Société*, 8 (45), p. 81-100.

Sargatal, Ma Alba (2001). "Gentrificación e inmigración en los centros históricos: el caso del Raval de Barcelona", *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*, 94 (66).

[Consultada el 6 de novembre del 2002, www.ub.es/geocrit/sn-94-66.htm]

Sayne, Mark; Holloway, Sarah L.; Valentine, Gill (2006). "Drunk and disorderly; alcohol, urban life and public space", *Progress and Human Geography*, 30 (4), p.451-468.

Schenker, Heath M. (1996). "Women's and children's quarters in Golden Gate Park, San Francisco", *Gender, place and cultura*, 3 (3), p. 293-308.

Schmelzkopf, Karen (2002). "Incommensurability, land use, and the right to space: community gardens in New York city", *Urban geography*, 23 (4), p. 323-343.

Secor, Anna J. (2002). "The veil and urban space in Istanbul: women's dress, mobility and islamic knowledge", *Gender, place and cultura*, 9 (1), p. 5-22.

Séguin, Anne-Maurice (1997). "La cohabitation interethnique en HLM: vie quotidienne et enjeux territoriaux", *Cahiers de géographie du Québec*, 41 (114), p. 393-404.

Sennet, Richard (1978). *El declive del hombre público*. Barcelona: Edicions 62

Sennet, Richard (1997). *Carne y piedra. El cuerpo y la ciudad en la civilización occidental*. Madrid: Alianza Editorial.

Serpa, Angelo (2005). "Le parc urbain: un espace public dans la ville contemporaine? Étude comparée Paris-Salvador de Bahia", *Géographie et Cultures*, 52, p.91-104.

Serra, Anna (2004). "Vida quotidiana en un espai urbà transformat. El Mercadal de Girona des d'una perspectiva de gènere", *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 49, p.161-180.

Serra, Antoni; Montaña, Pere (1992). "La construcció d'una gran ciutat industrial 1878-1992", a DD.AA. *100 anys teixint ciutat*. Terrassa: Ajuntament de Terrassa.

Sicot, François (2007). "Conflicts de culture et déviances des jeunes de banlieue", *REMI (Revue Européene des Migrations Internationales)*, 23 (2), p.29-56.

Simard, Martin (2000). "Développement local et identité communautaire: l'exemple du quartier Saint-Roch à Québec", *Cahiers de géographie du Québec*, 44 (122), p. 167-188.

Simon, Patrick (1997). "Les usages sociaux de la rue dans un quartier cosmopolite", *Espaces et sociétés*, 90-91, p. 43-68.

Simonsen, Kirsten (1996). "What kind of space in what kind of social theory?", *Progress in human geography*, 20 (4), p. 494-512.

Solé i Sanabra, Miquel (coord.) (2000). *Història industrial de Terrassa*. Barcelona: Lunweg. Vol. 2.

Somma, Paola (1996). "La città sicura", *Archivio di studi urbani e regionali*, 57, p. 89-110.

Sospiro, Gabriele (1999). "La presenza degli immigrati nel distretto calzaturiero delle Marche: alcune considerazioni preliminari", *Sociologia urbana e rurale*, 21 (59), p. 61-76.

Sow, Papa (2002). "Les "récolteuses" de sel du Lac Rose (Sénégal). Histoire d'une innovation sociale féminine", *Géographie et cultures*, 41, p. 93-113.

Spooner, Rachel (1996). "Contested representations: black women and the St. Paul's Carnival", *Gender, place and cultura*, 3 (2), p. 187-203.

Stodolska, Monika i Santos, Carla A. (2006). "'You must think of *Familia*': the everyday lives of Mexican Migrants in destination communities", *Social & Cultural Geography*, 7 (4), p.627-647.

Stratford, Elaine (2002). "On the edge: a tale of skaters and urban governance", *Social & cultural geography*, 3 (3), p. 193-206.

Tabakman, Elisa (2001) "Antic de Barcelona: actuación urbanística o "limpieza social"?", *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*, 94 (67).
[Consultada el 5 de noviembre del 2002, www.ub.es/geocrit/sn-94-67.htm]

Taylor, Steve J.; Bogdan, Robert (1996). *Introducción a los métodos cualitativos de investigación. La búsqueda de significados*. Barcelona: Paidós [tercera reimpressió de la edició de 1987].

Tello, Rosa (coord.) (2002). *Espais públics. Mirades multidisciplinàries*. Barcelona: Pòrtic.

Tharun, Elke (1997). "Foreign residents, housing market and local government strategies", *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 88 (2), p. 135-146.

Thomas, Mary E. (2005). "Girls, consumption space and the contradictions of hanging out in the city", *Social & Cultural Geography*, 6 (4), p.587-605.

Thompson, Paul (1988). *La voz del pasado. La historia oral*. València: Alfons el Magnànim.

Tulla, Antoni F. (1989). "La mujer en las explotaciones agrarias del Pirineo catalán (Urgellet-Baridà)", *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 14, p. 171-201.

Unwin, Tim (1995). *El lugar de la geografía*. Madrid: Cátedra.

Valentine, Gill (1996). "Children should be seen and not heard: the production and transgression of adults' public space", *Urban geography*, 17 (3), p. 205-220.

Valentine, Gill (1997). "'Oh Yes I can' 'Oh No You can't': Children and parents' understanding of kids' competence to negotiate public safe safety", *Antipode*, 29 (1), p. 65-89.

- Valentine, Gill (2002). "People like us: negotiating sameness and difference in the research process", Moss, P. (ed.) *Feminist Geography Practice: Research and Methods*. Oxford: Blackwell, p. 116-126.
- Valenzuela, Alfonso (2002). "Público e privado. Il controllo dello spazio urbano in America Latina", *Archivio di studi urbani e regionali*, 74, p. 147-163.
- Valera, Sergi (1999). "Espacio privado, espacio público: Dialécticas urbanas y construcción de significados", *Tres al Cuarto*, 6, p. 22-24.
- Vallat, Colette (2001). "Régénération de l'espace public et législation en Méditerranée", *Villes en parallèle*, 32-34, p. 343-352.
- Vaiou, Dina (2002). "In the interstices of the city: Albanian women in Athens", *Espace, Populations, Sociétés*, 2, p. 373-385.
- Vanderbeck, Robert M.; Johnson Jr., James H. (2000). "'That's the only place where we can hang out': urban young people and the space of the mall", *Urban geography*, 21 (1), p. 5-25.
- Vázquez Montalbán, Manuel; Moreno, Eduard (1991). *Barcelona, cap on vas? Diàlegs per a una altra Barcelona*. Barcelona: Llibres de l'Índex.
- Vendina, Olga (2003). "Accès public à internet et espace public à Moscou", *Géographie et Cultures*, 46, p.65-81.
- Ward, Kevin (2007). "Geography and public policy: activist, participatory, and policy geographies", *Progress and Human Geography*, 31 (5), p.695-705.
- WGSG (Women and Geography Study Group) (1997). *Feminist geographies. Explorations in diversity and difference*. London: Longman.
- WGSG (Women and Geography Study Group) (2004). *Geography and Gender Reconsidered*. [Document en format digital].
- White, Jenny B. (1996). "Belonging to a place: Turks in unified Berlin", *City & Society*, revista anual, p. 15-28.
- Whyte, William (1980). *The social life of small urban spaces*. New York: Project for Public Spaces.
- Williams, Kate i Alkalimat, Abdul (2003). "L'espace public numerique à Toledo (Ohio)", *Géographie et Cultures*, 46, p.21-40.
- Wilson, David (2001). "Colouring the city: 'black-on-black violence' and liberal discourse", *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 92 (3), p. 261-278.
- Yang, Wei; Kang, Jian (2005). "Soundscape and Sound Preferences in Urban Squares", *Journal of Urban Design*, 10 (1), p.61-81.

Yeoh, Brenda S.A.; Huang, Shirlena (1998). "Negotiating Public Space: Strategies and Styles of Migrant Female Domestic Workers in Singapore", *Urban Studies*, 35 (3), p. 583-602.

Zegnani, Sami (2006). "Genèse du hip-hop et rapports sociaux dans les cités. Le cas de City Force à Toulouse", *Migrations Société*, 18 (103), p.145-160.

ANNEX A

ANNEX A-1

La recerca bibliogràfica

ANNEX A-2

Les persones entrevistades en el treball de camp

ANNEX A-3

Exemples de transcripcions del diari de camp

ANNEX A-4

Guions de suport en les entrevistes a veïnat

ANNEX A-5

Guions de suport en les entrevistes a informants

ANNEX A-6

Llista de codis analítics i codificació

ANNEX A-I

La recerca bibliogràfica

CONSULTA DE REVISTES ANY 2003

ÍTEM DE LA RECERCA	TÍTOL DE LA REVISTA	PERIODE CONSULTAT	ARTICLES D'INTERÈS	
"PUBLIC SPACES" SOCIOLOGICAL ABSTRACTS,	Revista Española de Investigaciones Sociológicas	OCTUBRE 2002	1	
	Capitalism, Nature, Socialism		1	
	Critical Social Policy		1	
	Urban Studies		1	
	Estudios sobre las Culturas Contemporáneas		1	
	New Media & Society		1	
	Agora		vol.1, núm.1 (1995)-vol.7, núm.1 (2001)	0
	Antipode		vol.27, núm.1 (1995)-vol.34, núm.5 (2002)	6
	Area		vol.27, núm.1 (1995)-vol.34, núm.4 (2002)	5
	Ecumene/Cultural Geographies		vol.2, núm.1 (1995)-vol.8, núm.4 (2001)/ vol.9, núm.1 (2002)-vol.10, núm.1 (2003)	4
"GEOGRAFIA HUMANA", CATALEG UAB	ESO travaux et documents	núm.3 (1995)-núm.17 (2002)	0	
	Espace géographique	vol.24, núm.1 (1995)-vol.31, núm.4 (2002)	2	
	Espace, Populations, Sociétés	núm.1 (1995)- núm.1-2 (2002)	3	
	Espaço e cultura	núm.5 (1998)- núm.9-10 (2000)	0	
	Estudios migratorios latinoamericanos	núm.29 (1998)- núm.48 (2001)	0	
	Focus	vol.44, núm.3 (1997)-vol.47, núm.2 (2002)	0	
	Gender, place and culture	vol.2, núm.1 (1995)-vol.9, núm.4 (2002)	6	
	Geoforum	núm.1 (1995)-vol.33, núm.4 (2002)	3	
	Geografiska annaler	vol.77B, núm.1 (1995)-vol.84B, núm.4 (2002)	2	
	Géographie et cultures	núm.13 (1995)-núm.44 (2002)	22	
	Geojournal	vol.35, núm.1 (1995)-vol.55, núm.2-4 (2002)	0	
	Journal of cultural geography	vol.15, núm.2 (1995)-vol.18, núm.2 (1999)	0	
	Les cahiers d'outre-mer	vol.48, núm.189 (1995)-vol.55, núm.218 (2002)	1	
Les cahiers d'URBAMA	núm.10 (1995)-núm14 (1998)	2		
Progress in human geography	vol.19, núm.1 (1996)-vol.31, núm.1 (2003)	3		
Social & cultural geography	vol.1, núm.1 (2000)-vol.4, núm.1 (2003)	3		
Tijdschrift voor economische en sociale geografie	vol.86, núm.1 (1995)-vol.93, núm.4 (2002)	9		
GEOGRAFIA SOCIAL", CATALEG UAB	Political geography	vol.14, núm.1 (1995)-vol.22, núm.4 (2003)	2	
"GEOGRAFIA URBANA", CATALEG UAB	Astrágalo	núm.8 (1998)-núm.19, (2001)	3	
	City & Society	núm.26 (1995)-núm.41 (2002)	2	

UAB	Documents d'anàlisi geogràfica	núm.26 (1995)-núm.41 (2002)	3
	Espaces et sociétés	núm.80-81 (1995)-núm.108-109 (2002)	5
	Eúpolis	núm.19 (1998)-núm.28 (2002)	1
	International Journal of urban and regional research	vol.19, núm.1 (1995)-vol.27, núm.1 (2003)	3
	Les annales de la recherche urbaine	núm.66 (1995)-núm.93 (2003)	6
	Urban affairs review	vol.31, núm.3 (1996)-vol.38, núm.5 (2003)	3
	Villes en parallèle	núm.22 (1995)-núm.32-34 (2001)	10
	European spatial research and policy	vol.2, núm.1 (1995)-vol.9, núm.2 (2002)	0
	Sociologia urbana e rurale	núm.46 (1995)-núm.69 (2002)	1
	Archivio di studi urbani e regionali	vol.21, núm.62 (1995)-vol.28, núm.85 (2002)	2
Environment and planning A	vol.29, núm.1 (1997)-vol.32, núm.5 (2000)	1	
Eure	vol.21, núm.62 (1995)-vol.28, núm.85 (2002)	2	
European planning studies	vol.3, núm.1 (1995)-vol.8, núm.6 (2000)	1	
Journal of urban design	vol.1, núm.1 (1996)-vol.8, núm.1 (2003)	4	
Journal of the American Planning Association	vol.61, núm.1 (1995)-vol.67, núm.2 (2001)	1	
Urban studies	vol.32, núm.1 (1995)-vol.40, núm.3 (2003)	3	
Estudios migratorios Latinoamericanos	vol.29 (1995)-vol.48 (2002)	0	
JEMS (Journal of ethnic and migration studies)	vol.24 (1998)-vol.29 (2003) [continuació de New community, vol.23, núm.1 (1997)-vol.23, núm.4 (1997)]	1	
Migraciones	núm.0 (1996)-núm.11 (2002)	4	
Migrations Societé	vol.7, núm.37 (1995)-vol.15, núm.86 (2003)	7	
REMI (Revue Européenne des Migrations Internationales)	vol.11, núm.1 (1995)-vol.19, núm.4 (2003)	4	
Studi emigrazione	núm.117 (1995)-núm.148 (2002)	1	
Cahiers de géographie du Québec	vol.39, núm.106 (1995)-vol.47, núm.130 (2003)	8	
Scripta Nova	vol.1, núm.1 (1997)-vol.7, núm.156 (2003)	8	
Urban geography	vol.16, núm.1 (1995)-vol.23, núm.8 (2002)	15	
Annals of the Association of American Geographers		1	
		179	

El criteri que es va seguir per realitzar una segona consulta de revistes a l'any 2008 va ser el de centrar-se en el cas de les havien tingut tres o més articles consultats

CONSULTA DE REVISTES ANY 2008

TÍTOL DE LA REVISTA	PERIODE CONSULTAT	ARTICLES D'INTERÈS
Antipode	vol.35, núm.1 (2003)-vol.39, núm.5 (2007)	7
Area	vol.35, núm.1 (2003)-vol.36, núm.4 (2004)	3
Ecumene/Cultural Geographies	vol.10, núm.2 (2003)-vol.14, núm.4 (2007)	2
Espace, Populations, Sociétés	núm.3 (2002)-núm.3 (2007)	6
Gender, place and culture	vol.3, núm.1 (2002)-vol.14, núm.6 (2007)	9
Geoforum	vol.34, núm.1 (2003)-vol.34, núm.4 (2003)	0
Géographie et cultures	núm.45 (2003)-núm.64 (2007)	6
Progress in human geography	vol.27, núm.2 (2003)-vol.31, núm.6 (2007)	3
Social & cultural geography	vol.4, núm.2 (2003)-vol.8, núm.6 (2007)	11
Tijdschrift voor economische en sociale geografie	vol.93, núm.5 (2002)-vol.95, núm.5 (2004)	2
Astrágalo	-	0
Documents d'analisi geogràfica	núm.42 (2003)-núm.50 (2007)	5
Espaces et sociétés	núm.110-111 (2002)-núm.127 (2006)	3
International Journal of urban and regional research	vol.27, núm.2 (2003)-vol.30, núm.1 (2006)	0
Les annales de la recherche urbaine	núm.94 (2002)-núm.103 (2007)	2
Urban affairs review	vol.38, núm.6 (2003)-vol.41, núm.2 (2005)	0
Villes en parallèle	núm.35 (2002)-núm.40-41 (2007)	1
Journal of urban design	vol.8, núm.2 (2003)-vol.12, núm.3 (2007)	5
Urban studies	vol.40, núm.4 (2003)-vol.43, núm.13 (2006)	1
Migraciones	núm.12 (2002)-núm.16 (2004)	0
Migrations Societé	vol.15, núm.87-88 (2003)-vol.19, núm.114 (2007)	3
REMI (Revue Européenne des Migrations Internationales)	vol.20, núm.1 (2004)-vol.23, núm.3 (2007)	4
Cahiers de géographie du Québec	vol.47, núm.131 (2003)-vol.51, núm.144 (2007)	2
Scripta Nova	vol.8, núm.157 (2004)-vol.11, núm.255 (2007)	2
Urban geography	vol.24, núm.1 (2003)-vol.27, núm.1 (2006)	3
		80

ANNEX A-2

Les persones entrevistades en el treball de camp

veïnat entrevistat Can Palet

grups d'edat	DONES	HOMES
14-27	SARA	SERGIO
	PATRICIA	AMADOR
	MARINA	DJIBO
	LAIA	GONZALO
	AFRAH	GENÍS
	MARGA	
	UHURU	
	DÚNYA	
28-44	AISHA	
	ANISA	RAFAEL
	ONA	PAU
	BERTA	SANTI
	PAULA	RAFEL
	IOLANDA	HASAN
	NATALIA	CARLES
CARLOTA		
45-64	MONTSERRAT	FRANCESC
	GEORGINA	EDUARD
	ÁNGELA	MANEL
		IGNACIO
		MARIÀ
65 i més		ALBERTO JUAN CARLOS
	JUANA	LORENZO
	VIRGÍNIA	ANDRÉS
	NEUS	ARNAU
	ROSER	ADRIÀ

veïnat entrevistat Ca n'Anglada

grups d'edat	DONES	HOMES
14-27	JULIA	CARLOS
	SUAD	MOHAMED
	SUKAIMA	FARID
	SAIDA	UTBA
	CARLA	DJIBO
	NÚRIA	JORDI
	HELENA	MUFID
	BINTU	ÒSCAR
28-44	INMA	IVÁN
	HALIMA	
	GLORIA	JOSEP MARIA
	ADELA	XAVIER
	LEONOR	ANWAR
	SILVIA	RADI
	GEMA	RODRIGO
	GANIA	ERNEST
	MUNIRA	
	CLAUDIA	
ÁNGELES		
45-64	PILAR	SALVADOR
	ISABEL	FERMÍN
	RAQUEL	PERE
		ALFONSO
		DÍDAC
		LEANDRO
65 i més	ROSA	JUSTO
	JUDIT	CÉSAR
	OLGA	LLUÍS
		HUMBERTO
		ISMAEL

informants treball de camp

ROGER	àmbit política municipal
CONCEPCIÓ	àmbit política municipal
IGNACIO	àmbit política municipal
PASQUAL	àmbit urbanisme municipal
SERGI	àmbit urbanisme municipal
MARTÍ	àmbit intervenció municipal als barris
KADAR	àmbit suport comunitari municipal
AMAL	àmbit suport comunitari municipal
ELISENDA	àmbit suport comunitari
AMIR	àmbit suport comunitari
ROBERTO	àmbit polítiques municipals de joventut
MURIEL	àmbit polítiques municipals de joventut
FERNANDO	àmbit escoles públiques municipals
RITA	àmbit escoles públiques municipals
TERESA	àmbit equipaments municipals
MARC	àmbit parroquial
LLUÍS MARIA	àmbit parroquial
RICARD	àmbit activisme social

PERFIL DE LES PERSONES ENTREVISTADES. VEÏNAT.

Adela, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1969 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 16 de desembre 2002.

Adrià, veí de Can Palet, nascut al 1937 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 30 de novembre de 2004.

Afrah, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1986 i originària de Nador (Estat marroquí), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 22 de juny de 2005.

Aisha, veïna de Can Palet, nascuda al 1979 i originària de Ksar-el-Kbir (Estat marroquí). Entrevista realitzada el 19 de gener de 2006.

Alberto, veí de Can Palet, nascut al 1949 i originari d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 12 de juliol de 2005.

Alfonso, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1946 i originari de Castella-La Manxa (Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 11 de febrer 2002.

Amador, veí de Can Palet, nascut al 1988 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol). Entrevista realitzada el 16 de juny de 2005.

Andrés, veí de Can Palet, nascut al 1916 i originari d'Andalusia (Estat espanyol), viu a la zona de Gualdalhorce. Entrevista realitzada l'1 de febrer de 2005.

Ángela, veïna de Can Palet, nascuda al 1952 i originària d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector sud del barri. 19 de maig de 2005.

Ángeles, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1968 i originària de Guayaquil (Estat equatorià), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 10 de juny 2003.

Anisa, veïna de Can Palet, nascuda al 1970 i originària de Ksar-el-Kbir (Estat marroquí). Entrevista realitzada el 19 de gener de 2006.

Anwar, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1962 i originari de Tànger (Estat marroquí), viu a la zona de l'Avinguda Barcelona. Entrevista realitzada el 5 de maig 2003.

Arnau, veí de Can Palet, nascut al 1930 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 19 de maig de 2005.

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 7 de març de 2005.

Bintu, veïna de Ca n'Anglada, nascuda 1984 i originària de Guinea Equatorial, viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 30 de juny 2003.

Carla, veïna de Ca n'Anglada , nascuda al 1978 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 21 de març 2002.

Carles, veí de Can Palet, nascut al 1957 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), actualment viu al Centre. Entrevista realitzada el 15 de novembre de 2004.

Carlos, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1980 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 9 de maig 2002.

Carlota, veïna de Can Palet, nascuda al 1965 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), actualment viu a Segle XX. 18 de febrer de 2005.

César, veí de Ca n'Anglada, nascut 1939 i originari d'Andalusia (Estat espanyol), actualment no viu al barri. Entrevista realitzada el 2 de desembre 2002.

Claudia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1966 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 20 de maig 2003.

Dídac, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1941 i originari d'Olesa de Montserrat (Catalunya, Estat espanyol), actualment viu a Ca n'Aurell. Entrevista realitzada el 3 de juliol 2002.

Djibo, veí de Can Palet, nascut al 1979 i originari de Senegal, ha viscut a Ca n'Anglada i actualment viu a Can Palet, viu al sector sud del barri. Entrevistes realitzades el 10 de febrer de 2003 i el 21 de juny de 2005.

Dúnya, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1980 i originària de Ksar-el-Kbir, viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 18 de desembre de 2005.

Eduard, veí de Can Palet, nascut al 1943 i originari de Mura (Catalunya, Estat espanyol), és botiguer del barri i a Segle XX. Entrevista realitzada el 14 de març de 2005.

Ernest, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1972 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu a la zona sud del barri. Entrevista realitzada el 30 de maig 2003.

Farid, veí de Ca n'Anglada nascut al 1987 i originari de Tànger (Estat marroquí), viu a la zona sud del barri. Entrevista realitzada el 6 de juny 2002.

Fermín, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1945 i originari d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 9 de maig 2002.

Francesc, veí de Can Palet, nascut al 1945 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 29 d'abril de 2005.

Gania, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1960 i originària de Lawamra (Estat marroquí), viu a la zona nord del barri. Entrevista realitzada el 9 d'abril 2003.

Gema, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1966 i originària d'Aragó (Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 10 de febrer 2003.

Genís, veí de Can Palet, nascut al 1979 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), actualment viu a Barcelona. Entrevista realitzada el 22 de febrer de 2005.

Georgina, veïna del barri de Can Palet, nascuda al 1945 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. 15 d'abril de 2005.

Gloria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1965 i originària de Castella-La Manxa (Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 16 de desembre 2002.

Gonzalo, veí de Can Palet, nascut al 1983 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. 15 de març de 2005.

Halima, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1978 i originària de Casablanca (Estat marroquí), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 16 de desembre 2002.

Hasan, veí de Can Palet, nascut al 1969 i originari de Nador (Estat marroquí), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada l'11 de desembre de 2004.

Helena, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1976 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 14 de maig 2003.

Humberto, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1920 i originari d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 3 de juny 2003.

Ignacio, veí de Can Palet, nascut al 1946 i originari de Castella-Lleó (Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 21 d'abril de 2005.

Inma, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1976 i originària d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 16 de desembre 2002.

Iolanda, veïna de Can Palet, nascuda al 1967 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada entre els dies 14-15 de febrer de 2005.

Isabel, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1950 i originària d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector de l'Avinguda Barcelona. Entrevista realitzada el 3 de juliol 2002.

Ismael, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1937 i originari d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 16 d'octubre 2002 i 2 de juny 2003.

Iván, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1978 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 22 de maig 2003.

Jordi, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1981 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 29 de gener 2002.

Josep Maria, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1968 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 6 de maig 2002.

Juana, veïna de Can Palet, nascuda al 1941 i originària d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 3 de desembre de 2004.

Juan Carlos, veí de Can Palet, nascut al 1945 i originari d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 12 de juliol de 2005.

Judit, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1936 i originària d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 4 de febrer 2003.

Julia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1980 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector de l'Avinguda Barcelona. Entrevista realitzada el 9 de maig 2002.

Justo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1932 i originari d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 2 de desembre 2002.

Laia, veïna de Can Palet, nascuda al 1989 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol). Entrevista realitzada el 16 de juny de 2005.

Leandro, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1953 i originari d'Andalusia (Estat espanyol), actualment no viu al barri. Entrevista realitzada el 2 de desembre 2002.

Leonor, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1966 i originària d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 16 de desembre 2002.

Lluís, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1937 i originari de Camarasa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 16 d'octubre 2002.

Lorenzo, veí de Can Palet, nascut al 1926 i originari d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 12 de juliol de 2005.

Manel, veí de Can Palet, nascut al 1949 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada l'11 d'abril de 2005.

Marga, veïna de Can Palet, nascuda al 1978 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 2 de març de 2005.

Marià, veí de Can Palet, nascut al 1951 i originari de Catalunya (Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 28 de gener de 2005.

Marina, veïna de Can Palet, nascuda al 1989 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol). Entrevista realitzada el 16 de juny de 2005.

Montserrat, veïna de Can Palet, nascuda al 1946 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 29 d'abril de 2005.

Mufid, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1979 i originari de l'Estat marroquí, viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 19 de maig 2003.

Munira, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1967 i originària de Rabat (Estat marroquí), viu a la zona nord del barri. Entrevista realitzada el 9 d'abril 2003.

Natalia, veïna de Can Palet, nascuda al 1969 i originària de Sabadell (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 10 d'octubre de 2005.

Neus, veïna de Can Palet, nascuda al 1934 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 14 de juliol de 2005.

Núria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1981 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 21 de febrer 2003.

Olga, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1938 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector de l'Avinguda Barcelona. Entrevista realitzada el 17 de març 2003.

Ona, veïna de Can Palet, nascuda al 1976 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 20 d'abril de 2005.

Óscar, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1979 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 23 de maig 2003.

Patricia, veïna de Can Palet, nascuda al 1989 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol). Entrevista realitzada el 16 de juny de 2005.

Pau, veí de Can Palet, nascut al 1977 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 20 d'abril de 2005.

Paula, veïna de Can Palet, nascuda al 1963 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 7 d'abril de 2005.

Pere, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1951 i originari d'Andalusia (Estat espanyol), actualment viu a Vallparadís. Entrevista realitzada el 21 de novembre 2002

Pilar, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1952 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 5 de juny 2002

Radi, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1960 i originari de l'Estat marroquí, viu a la zona nord del barri. Entrevista realitzada el 5 de maig 2003.

Rafael, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1976 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector de l'avinguda Barcelona. Entrevista realitzada el 20 d'abril de 2005.

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada l'1 de febrer de 2005.

Raquel, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1943 i originària de l'Estat argentí, viu a la zona nord del barri. Entrevista realitzada el 17 de març 2003.

Rodrigo, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1973 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu a la zona nord del barri. Entrevista realitzada el 23 de maig 2003.

Rosa, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1932 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 18 de novembre 2002.

Roser, veïna de Can Palet, nascuda al 1936 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 16 de novembre de 2004.

Saida, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1987 i originària de Tànger (Estat marroquí), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 19 de desembre 2002.

Salvador, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1948 i originari d'Andalusia (Estat espanyol), actualment viu a Sant Pere. Entrevista realitzada el 8 de maig 2002

Santi, veí de Can Palet, nascut al 1975 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 9 de març de 2005.

Sara, veïna de Can Palet, nascuda al 1988 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol). Entrevista realitzada el 16 de juny de 2005.

Sergio, veí de Can Palet, nascut al 1988 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol). Entrevista realitzada el 16 de juny de 2005.

Silvia, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1968 i originària d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 16 de desembre 2002.

Suad, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1987 i originària de Tànger (Estat marroquí), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 19 de desembre 2002.

Sukaima, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1985 i originària de Tànger (Estat marroquí), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 19 de desembre 2002.

Taläl, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1987 i originari de Tànger (Estat marroquí), viu a la zona nord del barri. Entrevista realitzada el 6 de juny 2002.

Uhuru, veïna de Can Palet, nascuda al 1982 i originària de Guinea Equatorial, actualment viu a Can Jofresa. Entrevista realitzada el 28 de febrer de 2005.

Utba, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1987 i originari de Tànger (Estat marroquí), viu a la zona nord del barri. Entrevista realitzada el 6 de juny 2002.

Virgínia, veïna de Can Palet, nascuda al 1926 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol). Entrevista realitzada el 12 d'abril de 2005.

Xavier, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1956 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 8 de maig 2002.

PERFIL DE LES PERSONES ENTREVISTADES. INFORMANTS.

Amal, informant vinculada a les tasques de mediació comunitària a la ciutat de Terrassa. Entrevistes realitzades, juntament amb altres trobadaes, el 25 de febrer 2002 i el 5 d'abril de 2005.

Amir, informant vinculada a les xarxes de suport a la població nouvinguda a la ciutat de Terrassa. Entrevista realitzada el 20 de juny de 2005.

Concepció, informant vinculada al consistori municipal de la ciutat de Terrassa. Entrevista realitzada el 7 de juny de 2005.

Elisenda, informant vinculada a les xarxes de suport a la població nouvinguda a la ciutat de Terrassa. Entrevista realitzada el 20 de juny de 2005.

Eugenio, informant vinculat al consistori municipal de la ciutat de Terrassa. Entrevista realitzada el 7 de juny de 2005.

Fernando, informant vinculat a l'escola pública de Ca n'Anglada. Entrevista realitzada el 18 de novembre 2002.

Lluís Maria, informant vinculat a la història de la parròquia de Sant Josep de Can Palet. Entrevista realitzada el 18 de març de 2005.

Kadar, informant vinculat a les tasques de mediació comunitària a la ciutat de Terrassa. Entrevista realitzada l'11 de febrer 2002.

Marc, informant relacionat amb l'assistència comunitària i la parròquia evangèlica a Terrassa. Entrevista realitzada el 2 de juny 2003.

Martí, informant vinculat a programes municipals d'intervenció socio-urbanística. Entrevista realitzada el 12 de desembre 2001.

Muriel, informant vinculada a programes municipals destinats al jovent de la ciutat de Terrassa. Entrevista realitzada el 27 d'abril de 2005.

Pasqual, informant vinculat a l'urbanisme municipal de la ciutat de Terrassa. Entrevista realitzada el 6 de febrer 2002.

Ramon, informant vinculat al consistori municipal de la ciutat de Terrassa. Entrevista realitzada el 20 de novembre 2001.

Ricard, informant relacionat amb l'activisme social i polític a Ca n'Anglada. Entrevista realitzada el 9 d'abril 2003.

Rita, informant vinculada a l'escola pública de Can Palet. Entrevista realitzada el 2 de febrer de 2005.

Roberto, informant vinculat a programes municipals destinats al jovent de la ciutat de Terrassa. 27 d'abril de 2005.

Roger, informant vinculat a la història parroquial i política al barri de Ca n'Anglada. Entrevista realitzada l'1 de juliol 2002.

Sergi, informant vinculat a l'urbanisme municipal de la ciutat de Terrassa. Entrevista realitzada el 6 de setembre 2002.

Teresa, informant vinculada a la xarxa de biblioteques municipals de Terrassa. Entrevista realitzada el 15 d'abril 2002.

ANNEX A-3

Exemples de transcripcions del diari de camp

Diari de camp. 19 de maig 2003 (Barri de Ca n'Anglada).

“Són les 16.45, havia quedat a partir de les 16.00 amb el Mufid, l'amo del bar Marwa. Res, el bar està tancat. Passaré més tard i ara aniré cap a la plaça de Ca n'Anglada. He vist un cotxe de policia municipal fent una ronda pel barri. Ara a la plaça es comencen a concentrar mares i avis a la sortida de l'escola. Dels dies que porto venint és el primer cop que veig a la policia nacional, sembla que es confirma que la policia municipal i la policia nacional estan passejant pel barri coincidint amb la sortida de la canalla de l'escola que just s'encavalca amb l'arribada de treballar de molts homes d'origen marroquí. Hi ha moltes mares que aprofiten la sortida de l'escola per quedar-se a la plaça i deixar que la canalla jugui. Ara ja es veuen (17.05) bastants nens/es a la plaça –he comptat 39 nois/es. Quatre mares s'han assegut en un banc i, al moment, un noi marroquí que estava assentat al costat s'ha aixecat i ha marxat. Era l'únic que estava a la plaça, bé hi ha dos assentats a la gespa, i no tenen ningú al costat. Ara sembla que sigui l'hora “de les autòctones/ns” a la plaça. Són les 17.20 i, finalment, trobo el bar obert. He demanat un tè a la menta i he preguntat pel Mufid. El cambrer m'ha dit que tornaria en una estona. Passada una estona el veig a fora, em saluda, però m'hauré d'esperar-me una mitja hora per poder parlar amb ell. Per fi, sembla que podré parlar amb ell, ha entrat al bar i em pregunta si he fet la foto, li dic que no, aprofito per dir-li si té un moment per parlar, em respon que sí Primer li pregunto pels fets del 3 de maig. M'explica que ell estava a casa seva, just davant del bar, i es va trobar amb el noi malferit i sagnant al mig del passadís del bar. Em reconeix que ha estat amb el pas dels dies que s'ha anat enterat del succés. Continua explicant-me que el noi era un amic d'un conegut seu, més concretament, d'un noi que havia treballat per ell –el Mufid és un petit empresari de la construcció que compta amb una “cuadrilla” de treballadors també d'origen marroquí. Em diu que ha preguntat per l'estat del noi i l'han dit que ja està millor. Sobre coses destacables que van anar succeint durant les agressions m'explica que, la més destacada, a part de les agressions en sí, és el temps que va trigar l'ambulància a arribar a recollir al noi malferit. Van ser 45 minuts d'espera, angoixant, i la veritat que en Mufid no s'ho explica, diu que no és possible que una ambulància trigués tant. Hi ha dos hospitals a menys de 30 minuts caminant i a menys de 10 amb cotxe, es queixa molt del tracte rebut. També es queixa de què no ha passat ningú, des dels fets del 3 de maig, només policia i periodistes, i aquests últims a partir del dia de les detencions, de responsables polítics/ques o tècnics/ques vinculats al dia a dia del barri no s'han passat per allà. No sé són eleccions, la notícia ha sortit per tot arreu, suposo que coses s'ha fet [...]”.

Diari de camp. 2 de juny 2003 (Barri de Ca n'Anglada)

“[...] Des d'un primer moment he notat que l'ambient no era el millor per insistir en fer l'entrevista i llavors he optat per conversar amb ells -3 avis i una àvia. La veritat és que els seus comentaris anaven tots en la línia de criticar l'assentament d'immigrants al barri. L'ambient general que ells pinten del barri és que hi ha una alta tensió, que la situació és inaguantable i que en qualsevol moment es pot tornar a generar un greu conflicte al carrer. L'Ismael des del principi ha insistit en que no valia la pena parlar sobre el barri, em deia que no servirà de res, i centra les seves demandes en el paper de l'ajuntament i de la policia. Tots es queixen de què no hi ha suficient policia al barri. L'Ismael em continua dient que el que passa al barri ara no havia passat mai, que ni entre els andalusos, ni els gallecs, ni els catalans havien hagut aquests problemes. Ell diu que no és immigrant que ha vingut d'una altra part d'Espanya i que als immigrants d'ara se'ls hi està permès tot, fins i tot, el que no és legal. Insisteix en què aquesta situació no pot seguir així. Reclamen actuació municipal i

policial, fins i tot parlen d'instal·lar un "cuartel" al barri. L'Ismael diu que al despatxet de l'entitat ha estat un responsable de la policia municipal i no els va dir res, que no farien res. Això ho troben injust. Hi ha un dels presents [...] que em parla d'El Vendrell i Cervera, em diu que allà també hi ha molts problemes amb els immigrants, continua dient que a El Vendrell el cap de setmana va haver-hi molta tensió i que a Cervera la presència de subsaharians és insuportable. La veritat que els comentaris d'aquest darrer avi em semblen poc innocents perquè són dos llocs on la Plataforma per Catalunya d'Anglada s'ha presentat i ha tret regidors: és casualitat que parli d'aquests llocs o no? L'Ismael continua dient que el barri ha arribat a un punt de degradació mai vist i que això no pot ser, culpabilitzant de la situació als magribins. A l'Ismael se li veu molt empipat, fart, i torna a dir que no té res més a dir sobre el barri i per això, encara que ho sent, no li veu sentit a fer l'entrevista. A més, remarca, que per molt que diem no es farà res. Tot seguit tots em parlen d'alguns fets que han passat al barri: un home que es treu la titola al centre cívic, que persegueixen a les dones, que no renten l'escala, que no fan cas de les normes, que les dones no poden anar amb el vel pel carrer ni els homes amb gel·laba, que els argentins no paguen l'escala,... Em diuen que ahir, durant la botifarrada als socis de l'Associació de Veïns de Ca n'Anglada, l'ambient va estar a punt de saltar. Em parlen de la presència d'skins –nazis?– i em sorprèn, no es situen però la lliguen amb el control dels carrers. Admeten, sense criticar, que la seva presència evita que els magribins estiguin pel carrer, em diuen que no saben per què, però que els skins els generen por –vaja! no pot ser que es facin el tontets amb aquest tema, fent com que no saben res [...], els hi dic que no s'ha de ser ni benevolent ni comprensiu ni indiferent a la presència d'aquests elements pel barri. Els pregunto sobre l'ambient que esperen per la festa major, ells veuen la necessitat, resignant-se, de què hi hagi presència policial permanent a la plaça [...]. Quan m'acomiedo, desitjant-los sort, l'Ismael s'ha aixecat i apropant-se a mi em diu que ell no és racista, que ell al '99 va veure molt malament que s'ataqués als magribins, els seus comerços i cases, que ell està en contra d'això, però veu que el barri està molt malament i ningú fa res per arreglar aquesta situació i ell això ho troba injust. La veritat que la sensació que me'n duc és de decepció, entitats que tenen una forta i intensa relació amb l'ajuntament, que juguen un paper clau en la integració i convivència i diàleg entre tots i totes, resulta que l'única cosa que esperen és que l'ajuntament i la policia els arreglin les coses, es queixen molt i mostren una actitud fortament contrària a la presència d'immigrants. Per acabar el dia em passo per l'espai "de contenció" amb el Kadar, avui hi ha una trentena de nanos. Després d'estar una estona allà marxo i, en tres minuts, arribo a la Plaça de Ca n'Anglada, allà em trobo també amb desenes de nois jugant, aquests més lliures, amb les mares i pares assentades i assentats als bancs, parlant en grups. Aquest és un espai per "autòctons". Un i altre espai estan tan lluny que fa frepar, tan lluny com ho estan les diferents comunitats".

Diari de camp. 2 de febrer de 2005 (Barri de Can Palet).

"[...] La trobada amb la Rita va ser molt accelerada, des del primer moment vaig veure que em volia despatxar ràpid i així va ser. Fins i tot no em va deixar que acabés d'explicar la recerca que estem fent, em va dir que la fulla de presentació que sempre donem estava molt bé. El més sorprenent és que després la Rita i la gent de l'AMPA em van convidar a entrar a la seva reunió i vaig entrar en un moment molt tens de discussió. Estaven parlant del cas d'una família que té un noi a l'escola i que està causant problemes, agredint i amenaçant a altres nois i noies de l'escola, la qual cosa ha mobilitzat a alguns pares i mares. A més, és dona el cas que aquesta família viu en un pis propietat de l'ajuntament i que estan dintre del complex escolar. Es a dir, una habitatges socials propietat de l'ajuntament, que antigament estaven destinats per a professorat, i que ara estan majoritàriament destinats a famílies que

passen per greus problemes econòmics i desestructurades amb una elevada presència de famílies d'ètnia gitana. La família en qüestió, o més concretament el pare, se l'acusa de traficant amb drogues i d'utilitzar a un fill més gran de 12 anys d'utilitzar-lo de camell. Comenten que en algun moment del pis han caigut al pati de l'escola xeringues i que al llarg de la seva vida ha tingut molts problemes amb la droga, el tràfic de droga, amb la policia i amb veïnat del barri, i que molts pares i mares tenen por d'emprendre qualsevol acció legal contra el pare. El succés que ha fet vessar el got ha estat que una nena de l'escola va ser amenaçada pel fill petit amb una navalla. Segons comenten algunes famílies han començat a moure's per expulsar al noi, al legant que és un perill per a la resta de la canalla, des de l'AMPA s'està promovent una recollida de firmes perquè les autoritats competents donin solucions a aquest greu problema, a més de convocar una reunió de pares i mares de tota l'escola per informar a tothom del que està passant i del que es vol fer. A ambdues iniciatives dona suport la direcció de l'escola. En tot cas, sorprèn que tant professorat com administració estiguin deixant tan soles a les famílies i, sobretot, a aquest nen, si realment és cert el que està passant [...]"

Diari de camp. 27 d'abril de 2005 (Barri de Can Palet).

"El passat 27 d'abril m'havia citat amb un dels responsables del servei municipal de Districte Jove, una experiència implantada en tots els districtes de la ciutat de Terrassa i que té seu al centre cívic Alcalde Morera de Can Palet. Es tracta d'un servei que es subcontracta a una empresa des de l'administració local, en contractes d'un any. En aquest sentit, la majoria de tècnics que treballen en aquest servei són subcontractats. A Can Palet hi ha dos joves tècnics: el Roberto i la Muriel. Nosaltres ens havíem citat amb el Roberto. Quan li vaig preguntar per la seva situació laboral em va dir que ell no està preocupat per quan arribi final d'any, sembla que té clar que té la feina assegurada però no esmenta res de la possibilitat que el projecte social o educatiu no tingui continuïtat després d'un any de treball, que això podria passar. A més, m'assegura que l'administració local no està obligada a continuar amb el mateix personal malgrat es canviï d'empresa subcontractada. Quan li pregunto pel barri em reconeix que no coneix res del barri, ell viu al centre de la ciutat i ve a treballar al centre cívic però que del barri on es localitza l'equip en sap ben poca cosa. Això sí, em diu que ell té la percepció que es tracta d'un barri tranquil, pel que li arriba de la gent que visita el centre cívic i per la vida social que es fa al centre cívic [...]"

Diari de camp. 13 de juliol de 2005 (Barri de Can Palet)

"No és el primer dia que quan m'apropo a la carretera de Montcada per agafar l'autobús al vespre em trobo amb una situació que crec que cal destacar. Les altres vegades que em vaig trobar amb aquestes situacions eren al voltant de les 9 del vespre, però el 13 de juliol va ser al voltant de 2/4 d'11 de la nit. La passejada per l'interior del barri em donava resultava molt tranquil·la, no veia quasi ningú als carrers ni a la plaça de Can Palet. Només dues velletes amb la cadira al portal, al número 57 del carrer Menéndez Pelayo, petaven la xerrada i li donava un toc especial a la nit. Arribat a la carretera de Montcada i un cop travessada veig que a la zona de jocs infantils que dona accés al sector del Torrent de les Ànimes, just a tocar del barri de Can Palet, es mou molta canalla. Decideixo baixar per mirar-m'ho de més a prop i em trobo que dones joves i de mitjana edat d'origen marroquí, repartides en dos bancs, parlen, riuen i en algun moment alguna d'elles canta i balla. Algunes porten el vel però altres no i, en general, totes vesteixen al que coneix com "estil occidental". La canalla, la majoria

nenes, he comptat vuit nenes i un nen, va tota vestida amb roba molt escassa i colors i models molt cridaners. Pel que he pogut seguir les dones parlen en àrab –suposo- entre elles i la canalla en alguns moments fan servir el castellà i en d'altres l'idioma matern. Una mica més allunyat d'aquest grup, que està tot concentrat a la zona de jocs infantils, hi ha un grup de set adolescents d'origen marroquí, tot nois, que porten alguna ampolla de cervesa i alguns fumen tabac comercial. Entre ells parlen en castellà. En un moment que se'n van a l'interior del Parc de Vallparadís, canvien alguns comentaris amb les noies més grans del grup de canalla que estan a la zona de jocs infantils. Sembla que es coneixen, però les dones que estan als bancs no dirigeixen ni mirades ni paraules als adolescents. Alguna dona amb la canalla acaba marxant quan una furgoneta comença a pitar des de dalt la carretera de Montcada, suposo que deu ser el marit que acabar de plegar o fer algun encàrrec. Alguna altra marxa en direcció del barri de Can Palet, la resta continuen encara allà. Els altres vespres m'havia trobat amb la mateixa escena, dones d'origen marroquí, la majoria mares, que acompanyen a la canalla a la zona de jocs infantils. És molt probable que siguin del barri de Can Palet, però sorprèn comprovar com són, en general, molt poc visibles a l'espai públic interior del barri i com sí són presents en llocs més apartats”.

ANNEX A-4

Guions de suport en les entrevistes a veïnat

PROPOSTA DE GUIÓ D'ENTREVISTA A VEÏNAT (TREBALL DE CAMP CA N'ANGLADA)

I. CONTEXT GENERAL

1. Podria explicar-nos, en línies generals, el seu procés d'assentament al barri de Ca n'Anglada?
2. Quin ús del temps fa en una jornada normal de la setmana? I al cap de setmana?

II. MODELS DE MOBILITAT

3. Què opina del transport col·lectiu al barri (efectivitat, cost, accessibilitat, adaptació diferents col·lectius,...)?
4. Què opina de les connexions del barri amb la resta de la ciutat i de la regió metropolitana de Barcelona? ¿Està ben o mal comunicat?
5. Com se sent (bé, regular o malament) quan espera l'autobús a la parada?

III. SERVEIS I EQUIPAMENTS

6. Quins serveis públics o privats del seu barri utilitza més sovint? Serveis públics (centre cívic, escola d'adults, biblioteca, zones esportives, església, centres culturals, etc.). Serveis privats (bars, restaurants, discoteques, llibreries, cines, gimnàs, etc.)
 - 6.1. Per quins col·lectius són més freqüentats uns i altres serveis?
7. Li agraden aquests llocs malgrat el seu entorn o degut al seu entorn?
8. Li resulta fàcil o difícil arribar a aquests llocs?
9. Pertany vostè a alguna associació cultural, centre esportiu, etc. del barri?
10. Quines deficiències hi troba al barri pel que fa a serveis i equipaments?

IV. ESPAI PÚBLIC

11. Quin és o quins són els seus llocs més freqüentats per vostè en el barri? Per què?
12. Visita aquests llocs preferentment: sol/a, amb la seva parella, amics/es, amb fills/es, néts/es?
13. Li resulta fàcil arribar a aquest/s lloc/s?
14. Hi ha algun lloc al barri que no signifiqui res per a altres persones però que per a vostè tingui un significat especial?
15. Se sent particularment segur/a en els espais públics del barri?
16. Hi ha zones o llocs en el seu barri on se senti incòmode o intenti evitar-los no usant-los o passant per allí ràpidament? Si hi ha algun:
 - 16.1. Pot assenyalar aquests llocs en el mapa?
 - 16.2. Intenta evitar-los sempre o en certs moments del dia (matí, tarda o nit)?

16.3. Els evita també si va acompanyat/a amb algú?

16.4. Per què no se sent a gust en aquests llocs? (perquè el tràfic ho fa perillós, perquè tem ser molestat/a per altres persones, perquè té un sentiment estrany quan està allí, perquè se sent vulnerable i no hauria ningú per a ajudar-lo/a en cas de perill, perquè el lloc és lleig o perquè és un lloc massa elegant...)

17. Anem a centrar-nos en espais com la plaça de Ca n'Anglada. Utilitza aquests llocs per a descansar, per a trobar-se amb amics/es, per a portar a passejar als seus fills/es, als seus néts/es? ¿No els utilitza i prefereix anar a altres espais públics del barri? ¿Què fa generalment quan visita aquests llocs?

18. Fins a quin punt es contempla la participació ciutadana en la projecció i execució de les intervencions a l'espai públic?

18.1. Fins a quin punt hi ha participació ciutadana en aquest àmbit?

18.2. Quins són els canals i instruments que posa a l'abast l'ajuntament?

18.3. Quin interès real hi ha en implicar-se per part dels i les veïnes?

18.4. Són escoltades les reivindicacions? En quins moments?

19. Els usos i la vida que transcorre als espais públics del barri han canviat o han tingut una evolució des que es va començar a urbanitzar el barri?

20. Té el barri suficients espais públics per que els nens/es puguin jugar (places amb espais específic per a ells/es)?

21. Creu que hi ha certs grups de persones que han ocupat algun lloc del barri fent difícil l'ús d'aquests? Quins llocs? I, quins grups?

22. Hi ha algun lloc que sigui preferit o més freqüentat per col·lectius determinats (dones, immigrants, vells, nens, joves, homes...)? Quins llocs? I, quina activitat realitzen?

23. Respecte al seu lloc d'origen quines diferències troba respecte aquests fenòmens?

24. Què li sembla el disseny d'aquests llocs?

25. Quines diferències troba entre els espais públics del seu lloc d'origen i els espais públics de Ca n'Anglada?

25.1. Com els utilitzava?

25.2. Quins usos se'ls hi dona a allà?

25.3. Se sentia segur/a?

25.4. Amb qui els visitava?

25.5. Qui i com es projecten i executen les intervencions a l'espai públic a allà?

25.6. Quins són els criteris de disseny que s'apliquen?

V. IMATGE I IDENTITAT DEL BARRI

26. Existeix o pot identificar un antic Ca n'Anglada (60-70-80) i un modern Ca n'Anglada (90-...)? Com s'identifica amb cadascun d'aquests moments? Com els caracteritzaria? Hi ha processos socials que es repeteixen o existeixen paral·lelismes?

27. Se sent completament identificat/a amb el barri?

28. Se sent a gust vivint a Ca n'Anglada?

29. Creu que hi ha un sentiment de barri entre la gent?
30. Si tingués que valorar el seu barri, ¿quins adjectius utilitzaria?
31. Pot dir-nos alguna característica única del barri que serveixi per diferenciar-lo de la resta de barris de Terrassa?
32. Participa en les festes populars que se celebren en el seu barri? ¿On es celebren?
33. Quin tipus de simbolisme té el barri? I la plaça de Ca n'Anglada?
34. Podria definir la imatge del barri d'on prové? Existeix algun tipus de simbolisme pel que respecte al barri (espai públic, monuments, etc.)?
35. És el barri un lloc agradable per als i les nenes?
36. Té el barri suficients escoles bressol, escoles de primària i secundària o altres centres de formació?
37. És el barri un lloc agradable per a les persones grans? Hi ha suficients serveis socials per a ells?
38. Quines deficiències i mancances troba respecte a les persones amb discapacitats físiques i mentals?
39. Quines deficiències i mancances troba respecte les dones?
40. Quines deficiències i mancances troba respecte els i les nouvingudes?
41. Quines deficiències i mancances troba respecte els i les joves?
42. Com estan sent solucionades aquestes deficiències i mancances? (mesures portades a terme per l'ajuntament, per la gent del barri, etc.).

VI. TRANSFORMACIÓ URBANA I CANVI SOCIAL

43. Quines són les problemàtiques urbanístiques del barri?
44. Què opina de les remodelacions urbanístiques a les que s'ha vist sotmès el barri durant els últims 15 anys?
45. Quines han estat les transformacions urbanístiques més recents a Ca n'Anglada?
46. Aquesta pràctica urbanística desenvolupada a Ca n'Anglada a quins interessos respon? Què i a qui reflexa?
47. Creu que ha canviat l'estructura social del barri com a resultat de les transformacions? S'han produït millores en les condicions de vida i en el benestar dels i les veïnes?

48. Creu que la remodelació del barri durant els últims 15 anys ha afectat el tema de l'habitatge (ex.: millora qualitat pisos, augment de lloguers)?
49. Considera que la remodelació del barri ha integrat als grups més desfavorits econòmicament en el barri? O, pel contrari, els ha expulsat, marginalitzat, relocalitzat o obligat a sortir.
50. Creu que s'han creat nous llocs de treball (al comerç per exemple) a partir de les remodelacions urbanístiques portades a terme en el barri?
51. Creu que les remodelacions urbanístiques del barri han millorat la situació del tràfic, han empitjorat o no han canviat gens?
52. Que pensa del disseny que s'ha desenvolupat en aquestes intervencions? Troba a faltar disseny en les intervencions urbanístiques?
53. Ha viscut transformacions urbanes al seu lloc d'origen? Podria caracteritzar-les (objectius, característiques, desenvolupament, resultats, etc.)

Respecte als comerços

54. Creu que la qualitat dels comerços ha millorat després de les remodelacions urbanístiques portades a terme? Què opina de l'oferta comercial del barri?
55. Realitza totes les compres en el barri (aliments, roba, calçat, regals...)? ¿A quin altre barri de la ciutat es dirigeix quan necessita comprar algun altre producte?
56. Com ha afectat al comerç del barri l'obertura d'una gran superfície (Eroski)?

Reivindicacions del barri i participació

57. La història de Ca n'Anglada ha estat íntimament relacionada amb el moviment reivindicatiu dels i les veïnes i de les seves lluites per aconseguir serveis públics, transport, zones verdes. Quin record té d'aquesta època?
58. Fins a quin punt hi ha hagut participació ciutadana en els processos de transformació i intervenció urbanes?
- 58.1. Quins mitjans utilitzen per fer-se escoltar per l'ajuntament?
 - 58.2. Quins són els canals i instruments que posa a l'abast l'ajuntament?
 - 58.3. Quin interès real hi ha en implicar-se per part dels i les veïnes?
 - 58.4. Són escoltades les reivindicacions? En quins moments?
59. Quin és el nivell d'implicació de les persones per reivindicar algun servei, infraestructura o en general alguna millora?
60. Pot posar algun exemple d'alguna manifestació o reivindicació veïnal reclamant alguna millora o necessitat pel barri?
61. Creu que les dones han jugat un paper determinant en la consecució de millores pel barri?

62. Pot dir-nos si actualment hi ha un debat obert en el barri per reclamar alguna millora?
63. Pot posar algun exemple de reivindicació de millora urbana del seu lloc d'origen? Com va desenvolupar-se?
64. Creu que el paper que va jugar la immigració als anys 60-70 vers la transformació urbana el pot tornar a jugar la immigració dels anys 90?
65. Considera que l'ajuntament de Terrassa inverteix en tots els barris de la ciutat de la mateixa forma (en infraestructures, serveis, etc.)?
66. Creu que el seu barri està ben tractat per l'ajuntament o hauria de millorar el seu tracte?

VII. EL BARRI EN EL CONTEXT LOCAL-GLOBAL

67. Quins llocs de la ciutat utilitza més freqüentment en el seu temps lliure i caps de setmana? Per què li agraden?
68. Creu que la imatge del barri en el conjunt de la ciutat ha millorat després de les remodelacions urbanístiques dels últims anys?
69. Creu que pot haver augmentat el nombre de persones d'altres barris de Terrassa que vénen al barri després d'aquestes remodelacions urbanístiques?
70. En quant a la connexió amb la resta de la ciutat, creu que el barri es veu desconnectat o interromput pel seu entorn? O pel contrari, creu que és fàcil arribar a altres barris de Terrassa i que, per tant, els límits del barri no estan tan marcats com abans?
71. Quins llocs li agraden més de Terrassa?
72. Se sent completament identificat/da amb Terrassa?
73. Com caracteritzaria l'encaix de Ca n'Anglada a Terrassa?
74. Com caracteritzaria l'encaix de Ca n'Anglada a la regió metropolitana-principat?
75. Com caracteritzaria l'encaix de Ca n'Anglada a la regió euro-mediterrània?
76. Quines són les debilitats, amenaces, forteses i oportunitats del barri?
- 76.1. I de la ciutat de Terrassa?
 - 76.2. I de la regió metropolitana-principat?
 - 76.3. I de la regió euromediterrània?

OBSERVACIONS FINALS

77. Voldria afegir alguna cosa més?

PROPOSTA DE GUIÓ D'ENTREVISTA A VEÏNAT (TREBALL DE CAMP CAN PALET)

GUIÓ DE TEMES A TRACTAR A LES ENTREVISTES:

I. LA IDEA D'ESPais PÚBLICS

Què entén la gent sobre la idea d'espais públics?

Què entenen els/les dirigents veïnals sobre la idea d'espais públics?

Què entenen els/les responsables tècnics/ques sobre la idea d'espais públics?

Què entenen els/les polítics sobre la idea d'espais públics?

Que s'entén com a dona [/home/jove/persona gran/persona immigrada] per espais públics? quin paper s'atribueix en relació als espais públics?

Com es veu a la dona [/home/jove/persona gran/persona immigrada] respecte els espais públics? quin paper se li atribueix en relació als espais públics?

Opinions entorn el paper que juguen els espais públics als barris

2. CONSTRUCCIÓ HISTÒRICA I IDENTITAT A LES ÀREES D'ESTUDI

Descripció del procés d'assentament i percepció de la transformació social i urbanística del barri (tb. mobilitat social)

Què s'entén per identitat de barri?

Què han significat els processos d'urbanització i dignificació del barri en relació a la identitat col·lectiva?

Què han significat els processos d'urbanització i dignificació del barri en relació als espais referencials per a la col·lectivitat?

Quin paper han jugat les dones en els processos d'urbanització i dignificació del barri en relació a la identitat col·lectiva i als espais referencials per a la col·lectivitat?

Valoracions entorn diferències entre l'arrelament al barri de dones i homes

Valoracions entorn l'actualitat del sentiment identitari i l'arrelament vers les àrees d'estudi

Quin paper juguen/poden jugar les persones immigrades entorn el sentiment d'identitat del barri?

Quin paper juga/pot jugar la canalla entorn el sentiment d'identitat del barri?

Quin paper juguen/poden jugar les persones grans entorn el sentiment d'identitat del barri?

Concepció de barri popular en relació a les àrees d'estudi

3. NOUS ASSENTAMENTS POBLACIONALS A LES ÀREES D'ESTUDI

Valoracions entorn la marxa/arribada de població a les àrees d'estudi i percepció segons gènere, ètnia, classe i edat

Valoracions sobre els efectes dels processos marxa/arribada vers la identitat col·lectiva

Valoracions sobre els efectes dels processos marxa/arribada vers els espais referencials

Valoracions sobre els efectes dels processos marxa/arribada vers la vida als espais de trobada

Opinions entorn imatges i recels vers els nous assentaments i percepció segons gènere, ètnia, classe i edat

Opinions entorn l'experiència personal en contactes esporàdics o regulars i percepció segons gènere, ètnia, classe i edat

4. VIDA QUOTIDIANA I ESPAIS PÚBLICS A LES ÀREES D'ESTUDI

Opinions entorn la vida de carrer a les àrees d'estudi

Opinions entorn la vida de carrer de les dones [homes/canalla/persones grans/persones immigrades]

Espais públics i de trobada referencials (quins hi ha? quins es consideren?; llocs emblemàtics)

Espais públics que es consideren degradats (i per què?)

Espais públics que es consideren insegurs (i per què?)

Hi ha espais públics de dones [homes/canalla/persones grans/persones immigrades]?

Descripció de l'ús del temps i itineraris quotidians (llocs-desplaçament-activitat) [treure mapa de les àrees d'estudi]

Descripció de la vida comercial i valoracions respecte la vida als espais públics i percepció segons gènere, ètnia, classe i edat

Descripció de la vida a les places i llocs de trobada (usos; presències-absències; funcionalitat; què es percep; relacions (interacció, conflictes); centralitat-preferències per altres indrets; processos de deteriorament; problemàtiques) i percepció segons gènere, ètnia, classe i edat

Opinions entorn els processos d'exclusió i marginació als espais públics i percepció segons gènere, ètnia, classe i edat

Opinions entorn els processos de restricció de l'ús lliure dels espais públics i percepció segons gènere, ètnia, classe i edat

5. DEMANDES I INTERVENCIONS SOCIALS I URBANÍSTIQUES A LES ÀREES D'ESTUDI

Opinions entorn l'estat material del barri

Opinions entorn l'estat social del barri

Demanades veïnals en matèria social i urbanística, ressaltant el cas dels espais públics i de trobada

Demanades específiques com a dones [homes/canalla/persones grans/persones immigrades], ressaltant el cas dels espais públics i de trobada

Intervencions municipals en matèria social i urbanística, ressaltant el cas dels espais públics i de trobada

Valoracions veïnals entorn aquestes intervencions, ressaltant cas dels espais públics i de trobada

Valoració entorn la política municipal respecte els espais públics i de trobada

Valoració entorn la política veïnal respecte els espais públics i de trobada

Valoracions veïnals entorn els mecanismes de participació

Valoracions veïnals entorn la interlocució govern municipal-àrea d'estudi

6. PROCESSOS LOCALS-GLOBALS I ESPAIS PÚBLICS I DE TROBADA DE LES ÀREES D'ESTUDI

S'observen processos semblants o iguals, en relació a la vida als espais públics i de trobada, a l'àrea d'estudi i a altres llocs de la ciutat i de fora de la ciutat o a altres llocs del món? com s'ha assebatat? a què creu que és degut?

Quins processos a escala no veïnal/local es considera que poden afectar a la vida als espais públics?

ANNEX A-5

Guions de suport en les entrevistes a informants

PROPOSTA DE GUIÓ D'ENTREVISTA A INFORMANTS.

ÀMBIT INTERVENCIÓ URBANÍSTICA

(TREBALL DE CAMP CA N'ANGLADA)

0. Primer, podria presentar-se breument?

I. IDEES DIRECTRIUS DE LA PLANIFICACIÓ DEL BARRI

1. Quines eren les característiques de la situació espacial del barri abans de la darrera transformació urbanística? Com s'han tingut en compte?

1.1. Quines potencialitats específiques del barri han volgut i volen ser integrades? Quins problemes han volgut i volen superar?

1.2. Té el barri característiques històriques, socials, espacials i de patrimoni urbà específiques? Com s'han tingut en compte en els diferents moments de planificació?

2. Quines millores en el barri s'esperaven i s'esperen de la planificació? Quines han estat i són les idees directrius de la planificació?

2.1. En relació amb la integració espacial dintre de la ciutat i dels voltants.

2.2. En relació amb el tràfic dintre i fora del barri a escala del barri i de la ciutat.

2.3. En relació amb el rol social i la tipologia dels espais públics (places, parcs i jardins, monuments, escultures, etc.).

2.4. En relació amb la xarxa d'espais públics.

2.5. En relació amb la barreja d'usos.

2.6. En relació amb els nous serveis o noves centralitats del barri.

2.7. En relació amb la seguretat pública.

3. Quins objectius socials s'han buscat i es busquen amb la planificació?

3.1. En relació amb l'estructura de la població i estructura social (edat, gènere, ingressos).

3.2. En relació amb l'exclusió social/ integració.

3.3. En relació amb la integració dels i les immigrants.

3.4. En relació amb la provisió de serveis especials (per exemple, centre per a joves o llocs de trobada, altres places o llocs de comunicació, equipaments socials i culturals).

3.5. En relació amb la provisió de nous llocs de treball.

4. S'han tingut i es tenen en compte idees estètiques pròpies del disseny arquitectònic?

4.1. Com s'ha relacionat i es relaciona el disseny amb els espais urbans i el medi construït ja existent?

4.2. Compten amb aportacions o es basen amb propostes de disseny de fora?

5. Quines idees d'ús han orientat i orienten el disseny? Quins conceptes espacials i arquitectònics han convidat i conviden per a tal ús?

5.1. En relació amb l'accessibilitat.

5.2. En relació amb els espais de descans, espais d'acció i espais de moviment.

5.3. En relació amb els espais públics com llocs de trobada.

5.4. En relació a aportacions d'altres àmbits culturals.

6. De quina forma el disseny ha tingut i té en compte la planificació del barri com un tot?

7. La planificació ha emfatitzat i emfatitza escultures o monuments ja existents o ha concebut i concebeix altres de nous?

8. Quin criteri ecològic s'han tingut i es tenen en compte en els diferents projectes de planificació?

8.1. Hi ha hagut algun problema concret de pol·lució ambiental en el barri?

II. CONTEXT DE LA PLANIFICACIÓ DE LA CIUTAT

9. Les transformacions del barri han format o formen part d'una planificació a escala de ciutat?

9.1. Els projectes anteriors condicionen els projectes del barri o aquests volen compensar problemes sorgits anteriorment?

9.2. Quin paper està jugant la revisió del PGOU en la transformació futura del barri?

10. Quines han estat i són les idees directrius que han guiat la planificació de la ciutat, i fins a quin punt aquests han estat influenciats en les recents i futures intervencions al barri?

10.1. En relació amb l'accessibilitat als recursos i serveis urbans.

10.2. En relació amb la xarxa d'espais públics.

10.3. En relació amb el redisseny dels espais públics.

10.4. En relació amb el reforçament de la barreja d'usos.

10.5. En relació amb les noves centralitats del barri.

10.6. Ha estat la planificació de centralitats del barri un aspecte especialment significatiu en la planificació de la ciutat?

11. Quin significat han tingut i tenen els projectes en la política urbana general?

11.1. La millora del barri s'emmarca dintre d'una estratègia de millora dels altres barris?

11.2. Han tingut i tenen els projectes més importants de la ciutat efectes en la planificació del barri?

12. Quina seria la posició del projecte en el debat sobre la planificació de la ciutat en un context més ampli (regió metropolitana-principat, regió euro-mediterrània,...)?

12.1. Hi ha hagut i hi han certes idees o influències provinents d'altres projectes?

12.2. Com es situa el projecte en el debat sobre la integració en una "xarxa global" de ciutats/regions?

13. Com caracteritzaria l'encaix de Ca n'Anglada a Terrassa?

14. Com caracteritzaria l'encaix de Ca n'Anglada a la regió metropolitana-principat?

15. Com caracteritzaria l'encaix de Ca n'Anglada a la regió euro-mediterrània?

16. Quines són les debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats del barri?

16.1. I de la ciutat de Terrassa?

16.2. I de la regió metropolitana-principat?

16.3. I de la regió euromediterrània?

III. PROCÉS DE PLANIFICACIÓ I PARTICIPACIÓ CIUTADANA

17. Com es contempla la participació ciutadana en els processos de reflexió, projecció, concreció i execució en l'àmbit de l'urbanisme?

18. S'ha tingut en compte en la planificació els interessos o necessitats de diferents col·lectius (dones, immigrants, joves, etc.)?

18.1. Han intervingut en la planificació o s'ha tingut en compte alguna iniciativa d'aquests col·lectius?

18.2. Hi ha algun lloc de trobada del barri preferit per als diferents col·lectius?

18.3. Ha canviat el paper d'algun col·lectiu a partir dels diferents projectes?

18.4. Quin tipus d'apropiació de l'espai ha desenvolupat cadascun d'aquests col·lectius?

19. Hi ha hagut i hi ha alguna iniciativa per part de la gent del barri o protagonistes individuals, polítics o persones de l'administració que impulsessin els projectes?

20. Ha existit i existeix participació del sector privat en els projectes?

21. S'ha fet algun estudi especial entorn el barri abans de començar els projectes?

22. Han existit experiències prèvies significatives dels i les arquitectes o autoritats planificadores amb el barri?

23. Han hagut dinàmiques socials en el barri que hagin influït en els projectes?

23.1. Hi ha hagut alguna protesta o resistència contra els projectes per part d'algun grup de persones del barri?

24. Han intervingut o intervenen els projectes pel que fa a la propietat?

24.1. Hi ha hagut o es contempen enderrocaments? De quins tipus?

IV. AVALUACIÓ DE LES TRANSFORMACIONS REALITZADES EN EL BARRI

25. Urbanísticament, podem parlar d'una evolució del barri caracteritzada per tres moments: la construcció del barri a la perifèria (anys 60-70), la integració de la perifèria espacial (anys 80) i la integració de "la perifèria" social (anys 90-actualitat)?

25.1. Socialment, existeix o pot identificar un antic Ca n'Anglada (60-70-80) i un modern Ca n'Anglada (90-actualitat)? Com s'identifica amb cadascun d'aquests moments? Com els caracteritzaria? Hi ha processos socials que es repeteixen o existeixen paral·lelismes?

26. Quins són els espais de trobada i d'interacció social del barri i com es podrien caracteritzar?

27. Podria caracteritzar els espais simbòlics del barri?

28. Ha existit i existeix algun tipus d'obstacle que faci difícil portar a terme o iniciar els projectes o alguna part d'ells?

29. Ha acceptat i accepten o no la gent del barri les característiques d'ús o propostes pel disseny?

30. Abans de la creació de la Societat Municipal els diferents projectes han tingut un efecte de millora sobre el barri i sobre els voltants d'aquest?

31. Han afavorit i afavoreixen aquestes millores del barri a tots i totes les habitants o, pel contrari, hi ha hagut i hi ha guanyadors/es i perdedors/es?

31.1. Hi ha alguna part del barri que no s'hagués beneficiat o no es beneficiï de les transformacions urbanístiques?

31.2. Hi ha hagut i hi ha efectes negatius externs al barri com a conseqüència de la planificació?

32. Què s'espera dels actuals projectes?

32.1. Quines idees bàsiques, conceptes i objectius d'anteriors projectes s'han pogut realitzar i quins no?

33. Els projectes (anteriors i actuals) han suscitat i susciten un interès públic o professional?

33.1. Han tingut i tenen els projectes algun tipus d'influència en les discussions d'altres projectes locals/ regionals/... ?

33.2. S'han discutit els projectes a nivell internacional, hi ha hagut aportacions externes o s'han tingut en compte exemples d'altres llocs?

34. Comparant la situació actual amb la situació anterior a les diferents transformacions urbanístiques: Es pot treure un primer balanç del desenvolupament del barri en relació amb:

població	ocupació en el barri	cost de la vida
estructura social	serveis públics i privats	trànsit i transport local col·lectiu
nivell de renda	taxa d'atur	inversió privada
disponibilitat de pisos	problemes socials	

OBSERVACIONS FINALS

35. Voldria afegir alguna cosa més?

PROPOSTA DE GUIÓ D'ENTREVISTA A INFORMANTS. ÀMBIT INTERVENCIÓ COMUNITÀRIA (TREBALL DE CAMP CA N'ANGLADA)

0. Primer, podria breument presentar-se i també presentar l'entitat o institució que representa?

(Quines circumstàncies l'han portat a dedicar-se a aquestes tasques?)

I. DESCRIPCIÓ DE LES TASQUES EN EL MARC DE L'ENTITAT/INSTITUCIÓ

1. Quina és la funció de la seva organització (institució, grup, associació) dintre del barri? ¿Quina és la tasca que vostè desenvolupa en l'organització?

2. Com us organitzeu espacialment en el barri? Inclou l'àrea sencera que nosaltres examinem o inclou només una part o va més enllà?

3. Des del punt de vista de la funció que realitza la seva organització, quines característiques té el barri? És un barri problemàtic, és un barri interessant? Quines qualitats i problemes té?

4. Quina relació personal té amb el barri?

5. Quin és el perfil de les persones que treballen més permanentment en la seva organització? I el dels que participen puntualment?

6. Hi ha algun problema o situacions problemàtiques en el barri que vostè tracti en el seu treball? Pot descriure-les?

6.1. Quins grups es veuen afectats per aquests problemes?

6.2. Com arriba la seva organització a tractar aquestes problemàtiques?

6.3. Coneix zones determinades en el barri on es concentrin aquests problemes?

7. Té el seu treball especialment que veure amb col·lectius determinats presents en el barri (dones, immigrants, nens, vells,...)?

7.1. Hi ha problemes típics amb algun d'aquests col·lectius? Quins?

7.2. Coneix associacions que agrupin algun d'aquests col·lectius en el barri o organitzacions que comparteixin aquests interessos? Esteu en contacte amb aquestes organitzacions?

II. MOBILITAT I TRANSPORT COL·LECTIU

8. La planificació vol aconseguir una millor connexió del barri amb el transport col·lectiu local. Què s'ha fet fins ara en aquest sentit? Les connexions del transport col·lectiu han millorat considerablement? Què es té previst?

8.1. La gent del barri està d'acord amb les connexions i estacions?

8.2. És satisfactori l'accés al sistema de transport públic en totes les parts del barri?

8.3. Usant transport local: resulten els preus i el temps utilitzat apropiats?

9. Tenint en compte les remodelacions aplicades fins ara en el seu conjunt, amb les diferents mesures portades a terme (la planificació del sistema de tràfic, les xarxes de carreteres i zones per a vianants, el redisseny d'espais públics, la creació de nous serveis i equipaments públics i privats), considera que el barri està ben connectat amb les àrees urbanes que l'envolten?

III. SERVEIS I EQUIPAMENTS

10. Parlem ara dels serveis o equipaments del barri, considera que en el barri hi ha suficients serveis/equipaments culturals i socials per a la gent? S'ajusta a les necessitats de la gent del barri?

11. Són suficients per a les persones que treballen més permanentment en la seva organització?

12. Quins són els serveis/equipaments més populars, més usats? Falta algun servei?

13. Hi ha algun servei/equipament utilitzat més freqüentment per col·lectius molt determinats?

14. Estan ben situats en el barri aquests serveis/equipaments? És fàcil d'arribar, d'accedir?

15. Portaren les remodelacions millores a l'hora de donar millors serveis i equipaments culturals i socials o no va influir sobre aquests?

16. Hi ha falta de serveis/equipaments culturals i socials per a determinats grups (dones, immigrants, nens, joves, pobres, gent gran) o en determinades zones del barri?

17. Hi ha determinats grups de gent del barri (per exemple, joves) que vagin a determinats llocs del centre de la ciutat regularment?

18. Hi ha determinats grups de gent del barri als que els agradaria visitar certs llocs del centre de la ciutat però que, per diferents raons, no puguin accedir a aquests?

19. Les remodelacions al barri han creat nous equipaments que atreguin gent d'altres barris de la ciutat?

IV. ESPAI PÚBLIC

20. Espais públics com la plaça de Ca n'Anglada han estat millorats i dignificats. Van ser ben rebudes les remodelacions per la gent del barri? Són aquests tipus d'espais populars, coneguts, usats?

21. Ha millorat notablement la qualitat dels espais públics del barri amb aquestes remodelacions?

22. Es mou la gent del barri lliurement/obertament per aquests espais públics?

23. Pot la gent del barri arribar a peu als espais públics d'una forma ràpida i segura? Existeixen barreres infraestructurals?

24. Hi ha algun lloc o espai públic del barri que hagi estat apropiat preferentment per algun grup en particular? Quins llocs? Quins grups?

25. Hi ha alguna zona o lloc que sigui evitat per la gent del barri? Per què?

26. Hi ha hagut llocs del barri que no s'hagin beneficiat de les remodelacions portades a terme o llocs que han estat ignorats per la planificació? Quins llocs?

27. Quina relació té la seva entitat/institució vers els espais públics del barri?

28. Les remodelacions del barri han creat nous espais públics que atreguin gent d'altres barris de la ciutat?

29. Els espais públics del barri estan ben cuidats o sempre hi ha queixes al respecte?

30. Què pensa de la qualitat dels serveis municipals en mantenir i cuidar els espais públics del barri?

Recollida d'escombreries	Manteniment i reparació d'instal·lacions i
Neteja d'espais públics, carrers, etc.	immobiliari urbà a espais públics, zones per a vianants, etc.
Manteniment dels jardins públics i parcs	Servei i manteniment del transport públic i de les seves estacions

31. Què li sembla el disseny d'aquests llocs?

32. Quines diferències troba entre els espais públics del seu lloc d'origen i els espais públics de Ca n'Anglada?

32.1. Com els utilitza la gent?

32.2. Quins usos se'ls hi dona a allà?

32.3. Quin tipus de seguretat podem trobar?

32.4. Quins col·lectius els visita?

32.5. Qui i com es projecten i executen les intervencions a l'espai públic a allà?

32.6. Quins són els criteris de disseny que s'apliquen?

V. IMATGE I IDENTITAT DEL BARRI

33. Hi ha alguna característica, un símbol, que identifiqui al barri? Alguna cosa que la gent del barri tingui en comú?

33.1. Hi hauria alguna característica, qualitat o identitat comuna (en el sentit positiu) de la gent del barri que serveixi per a diferenciar-la de la gent d'altres barris?

34. La gent del barri manté una forma particular d'entendre la història del barri? Hi ha, per exemple, certs grups que estudiïn algun aspecte o altre d'aquesta història?

35. És la gent del barri capaç de portar a terme festes populars o festes en els carrers? Han organitzat alguna vegada alguna cosa des de la seva pròpia iniciativa?

36. Ens podria caracteritzar l'evolució històrica del barri, tant des del punt de vista social com territorial?

37. Existeix o pot identificar un antic Ca n'Anglada (60-70-80) i un modern Ca n'Anglada (90-...)? Com es poden identificar cadascun d'aquests moments? Com els caracteritzaria? Hi ha processos socials que es repeteixen o existeixen paral·lelismes?

38. La qualitat dels llocs públics i serveis o equipaments en el barri no determina l'actitud de la gent del barri entre ella mateixa. Des del seu punt de vista, hi ha certes regles/hàbits en el barri que reforcin el respecte mutu i la tolerància?

39. D'una forma o una altra a tots els llocs hi ha gent que se la margina. Com és tractada aquesta gent en el barri?

40. Hi ha alguna situació, problema o conflicte en el barri que es mantingui sempre latent?

41. Parlem de les estratègies a seguir quan hi ha conflictes en el barri, existeix alguna característica específica en la vida quotidiana del barri a l'hora de buscar solucions als problemes existents? És possible, malgrat els diferents interessos i necessitats, trobar una forma d'entendre's i de trobar solucions que siguin acceptades per totes les parts?

41.1. Els compromisos són predominants en certs grups?

41.2. Hi ha empatia cap als i les que puguin sortir més desafavorides?

41.3. Fins a quin punt la gent està disposada a pactar? Quan, malgrat la tolerància, finalitza la discussió?

41.4. A quin extrem es cridarà a una autoritat?

42. És el barri un lloc agradable per a les persones grans?

43. És el barri un lloc agradable per a les persones amb discapacitats físiques i mentals?

44. És el barri un lloc agradable per a les dones?

45. És el barri un lloc agradable per a la població nouvinguda?

46. És el barri un lloc agradable per als i les joves?

47. És el barri un lloc agradable per als i les nenes?

VI. TRANSFORMACIÓ URBANA I CANVI SOCIAL

48. Quina ha estat l'evolució urbanística del barri de Ca n'Anglada? Podem parlar d'una evolució del barri caracteritzada per tres moments: la construcció del barri a la perifèria (anys 60-70), la integració de la perifèria espacial (anys 80) i la integració de "la perifèria" social (anys 90-actualitat)?

49. Les remodelacions urbanístiques del barri han tingut algun efecte en el seu treball? Quins?

50. En quin sentit les remodelacions urbanístiques poden millorar les tasques del dia a dia de l'entitat?

51. Què han aconseguit les persones que més habitualment treballen en la seva organització amb les remodelacions del barri?

52. Ha participat la seva organització d'alguna manera amb les autoritats (organismes encarregats de planificar) abans o durant el procés d'intervenció?
- 52.1. Quina iniciativa va prendre la seva organització amb les persones que més habitualment treballen en la seva organització?
 - 52.2. Com va ser l'experiència?:
 - Exitosa o fracassada?
 - Conflictes amb les autoritats encarregades de planificar?
 - Conflictes amb altres grups del barri?
 - Com afectaren aquestes experiències al desenvolupament posterior de l'organització?
 - Quin va ser l'efecte de la planificació?
53. Com valoraria la sensibilitat dels i les planificadores o dels processos de planificació? (tecnocràtic, autoritari, participatiu – obert, pseudo-participatiu)
54. Com valora la política de participació ciutadana de l'ajuntament?
55. Quines són les millores més importants aconseguides per les intervencions?
56. Des del seu punt de vista, quines eren les raons i objectius principals del projecte? I els resultats, quins han estat?
57. Les millores del barri han produït millores en les condicions de vida iguals per a tota la gent del barri o ha produït guanyadors/es i perdedors/es?
58. Hi ha hagut algun grup de persones les reivindicacions o interessos dels quals s'hagin deixat de costat o que hagin estat exclosos en el procés de planificació?
59. Ha canviat l'estructura social significativament com a resultat de les intervencions?
60. S'ha expulsat del barri o a certes parts del barri als grups més desavantatjats socialment?
61. Hi ha efectes externs (intencionats o no) de la planificació, per exemple noves situacions problemàtiques en les zones dels voltants del barri?
62. Què ha passat amb els lloguers/ venda de pisos?
- 62.1. Existeix alguna diferència en quant a preus de lloguer/venda de pisos en relació amb altres zones del barri?
 - 62.2. Com s'ha desenvolupat la situació de l'habitatge (l'habitatge que ja existia i la disponibilitat de pisos)?
63. Ha pujat el nivell de vida amb les millores realitzades?
64. S'han creat nous llocs de treball degut a les intervencions, per exemple, en el sector del comerç?
- 64.1. Hi ha alguna política especial de creació de llocs de treball en el barri?
65. Ha resultat fàcil per a la gent del barri treballar en llocs llunyans del barri?

66. Que pensa del disseny que s'ha desenvolupat en aquestes intervencions? Troba a faltar disseny en les intervencions urbanístiques?

67. Ha viscut transformacions urbanes al seu lloc d'origen? Podria caracteritzar-les (objectius, característiques, desenvolupament, resultats, etc.)

Reivindicacions del barri i participació

68. La història de Ca n'Anglada ha estat íntimament relacionada amb el moviment reivindicatiu dels i les veïnes i de les seves lluites per aconseguir serveis públics, habitatge, zones verdes, etc. Com valora el moment actual?

69. Fins a quin punt hi ha hagut participació ciutadana en els processos de transformació i intervenció urbanes?

69.1. Quins mitjans utilitzen les entitats per fer-se escoltar per l'ajuntament?

69.2. Quins són els canals i instruments que posa a l'abast l'ajuntament?

69.3. Quin interès real hi ha en implicar-se per part de les entitats?

69.4. Són escoltades les reivindicacions? En quins moments?

70. La seva organització coopera o entra en competència amb alguna altra organització del barri?

78.1. Hi ha xarxes, intercanvis d'experiència, cooperacions específiques o plataformes en el barri?

78.2. Coneix altres persones que, com vostè mateix, coneguin molt el barri i la seva gent gràcies al seu treball?

71. Hi ha altres organitzacions que articulin interessos i necessitats de determinats col·lectius cap a l'ajuntament o les autoritats planificadores?

72. Pot posar algun exemple d'algun procés participatiu engegat al barri?

73. Creu que les dones han jugat un paper determinant en la consecució de millores pel barri?

74. Pot dir-nos si actualment hi ha un debat obert en el barri per reclamar alguna millora?

75. Pot posar algun exemple de reivindicació de millora urbana del seu lloc d'origen? Com va desenvolupar-se? Quin tipus de participació d'entitats i del veïnatge podem trobar?

76. Creu que el paper que va jugar la immigració als anys 60-70 vers la transformació urbana el pot tornar a jugar la immigració dels anys 90?

77. Considera que l'ajuntament de Terrassa inverteix en tots els barris de la ciutat de la mateixa forma (en infraestructures, serveis, etc.)?

78. Creu que el barri Ca n'Anglada està ben tractat per l'ajuntament o hauria de millorar el seu tracte?

VII. ENCAIX A ALTRES ESCALES I VISIÓ DE FUTUR

79. Fins a quin punt el barri és important per a la política de l'ajuntament actual?
80. Com caracteritzaria l'encaix de Ca n'Anglada a Terrassa?
81. Com caracteritzaria l'encaix de Ca n'Anglada a la regió metropolitana-principat?
82. Com caracteritzaria l'encaix de Ca n'Anglada a la regió euro-mediterrània?
83. Quines són les debilitats, amenaces, forteses i oportunitats del barri?
- 83.1. I de la ciutat de Terrassa?
 - 83.2. I de la regió metropolitana-principat?
 - 83.3. I de la regió euromediterrània?

OBSERVACIONS FINALS

84. Voldria afegir alguna cosa més?

**EXEMPLES DE PROPOSTA DE GUIONS D'ENTREVISTA
ADAPTATS A INFORMANTS.
(TREBALL DE CAMP CAN PALET)**

Guió de temes a tractar amb el Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers de Terrassa:

- Descripció de la tasca que desenvolupen i a quins sectors de la població de Terrassa va dirigida (per origen, edat, sexe i activitat)
- Pel CITE quina seria la fotografia actual i general de la immigració d'origen extracomunitari a Terrassa.
- Quins són els barris de procedència de les persones nouvingudes que utilitzen els serveis del CITE?
- Amb quines institucions públiques treballa el CITE de Terrassa? Treballa també amb el teixit associatiu de la ciutat? Com valora aquest treball comú?
- Recolliu demandes que tinguin relació amb l'ús que fan dels espais públics i de trobada persones nouvingudes d'origen extracomunitari?
- Creieu que és més necessari treballar el fet migratori des d'una escala de barri que des d'una escala de ciutat?
- Com valoreu la incorporació de les persones i famílies nouvingudes en la vida pública dels barris?
- Com valoreu el tractament que es fa des d'instàncies municipals en relació a l'assentament de persones i famílies nouvingudes?
- Hi ha la sensació a la ciutat que determinats barris reben més atenció que altres amb la mateixa realitat material i social i on el fet migratori segueix un desenvolupament similar?
- Com valoreu els mecanismes que utilitzen les instàncies municipals per incorporar a les persones i famílies nouvingudes a la vida pública del barri?
- Normalment, quins són els interlocutors de les comunitats nouvingudes a la ciutat?
- Pel cas de Terrassa, i pensant en el cas marroquí, cal tenir molt en compte els diferents orígens de les persones i famílies que s'han assentat a la ciutat? Això té una traducció sobre el territori?
- Creieu que poden existir barris a Terrassa que siguin un model per a la ciutat a l'hora de tractar el fet migratori? Si és que sí, quins elements destacarien d'aquest model?

- Què en penseu, que els mateixos processos (pensant en el fet immigratori) que tenen lloc a la ciutat tinguin respostes diferents segons els barris, tant per part de la societat d'acollida com pels col·lectius nousvinguts?
- Com valoreu les expressions de rebuig i racisme que s'han viscut a Ca n'Anglada?
Creieu que s'està desenvolupant una encertada actuació municipal al barri?

Guió de temes a tractar amb representants del consistori municipal:

1. IDENTITAT DE/DEL BARRI

Què ens podrien dir de l'evolució històrica del barri?

Què en pensen que al barri hi hagi dues realitats socials i urbanístiques?

Existeix la identitat de barri? Quins elements ajudarien a definir-la pel cas de Can Palet?

Com definirien el barri de Can Palet?

Hi ha espais de trobada al barri que ajudin a fomentar i/o enfortir el sentiment d'identitat de barri?

Hi ha hagut processos històrics que hagin ajudat a enfortir la identitat de barri?

Des d'instàncies municipals es fomenta el sentiment de barri? Com?

2. ESPAIS PÚBLICS I DE TROBADA (GENERAL)

Amb quin ideari d'espai públic es treballa des d'instàncies municipals?

Quins són els espais públics i de trobada existents al barri?

Les dones viuen i veuen de forma diferent que els homes els espais públics?

Com és el procés de producció d'espai públic per part d'instàncies municipals?

Quin és el paper que creuen que juguen els espais de trobada al barri i a la ciutat?

3. ESPAIS PÚBLICS I DE TROBADA (CAN PALET)

Des d'instàncies municipals es té en compte que les dones fan més vida de barri que els homes? Es prenen mesures perquè aquesta realitat tingui un paper clau en la intervenció municipal al barri?

Quins espais públics i de trobada creuen que són referencials al barri?

Quines són les demandes concretes que els hi arriben en relació als espais públics i de trobada del barri?

Quin és el procés que se segueix per arribar a col·locar prohibicions al joc en determinats espais públics?

Quines futures intervencions municipals al barri contempen la creació d'espais públics al barri?

4. IMMIGRACIÓ I BARRI

Quin és el tractament que es fa des d'instàncies municipals en relació a l'assentament de persones immigrades de classe treballadora al barri?

Quins són els mecanismes que utilitzen les instàncies municipals per incorporar als nous residents a la vida pública del barri?

Can Palet és un model per Terrassa a l'hora de tractar el tema de la immigració? Si és que sí, quins elements destacarien d'aquest model?

Què en pensen que els mateixos processos (pensant en el fet immigratori) que tenen lloc a la ciutat tinguin respostes diferents segons els barris, tant per part de la societat d'acollida com pels col·lectius nousvinguts?

5. DIÀLEG BARRI-GOVERN MUNICIPAL

Quines demandes des de Can Palet es fan al govern municipal?

Hi ha demandes específiques de determinats col·lectius (dones, joves, persones immigrades, gent gran, etc.)?

Quins són els agents que participen de la interlocució barri-govern municipal?

Quins són els mecanismes que utilitza el govern municipal per desenvolupar la interlocució amb el barri?

Quina és la funció de l'associació de veïns des de l'òptica del govern municipal?

Quines són les intervencions municipals destacables que actualment i en un futur immediat es desenvoluparan al barri? Quin tipus de participació veïnal hi ha hagut?

Actuacions com la de la variant de la carretera de Montcada han pogut dividir el barri?

Si hagués hagut una pressió veïnal més forta al tram de Vallparadís que falta per enllestir hauria tingut algun tipus d'intervenció?

Hi ha barris de Terrassa que reben una atenció i una inversió major gràcies a una major pressió veïnal?

Amb l'aparició, consolidació i evolució dels centres cívics hi ha la sensació que s'han generat uns espais més destinats al lleure que a la tasca reivindicativa, què en pensem?

L'aparició de petits barris a l'entorn de Can Palet (Guadalhorce i Can Palet II) a què respon?

El barri de Can Palet té similituds amb el passat i present d'altres barris de la ciutat?

Existeix un gran projecte catalitzador (pla de barris, barri universitari, etc.) pel barri de Can Palet o el Districte III?

Temes com el de la immigració a Terrassa es tracten des d'una òptica de ciutat o des d'una òptica de barri? Hi ha la sensació a la ciutat que determinats barris reben més atenció que altres amb la mateixa realitat material i social?

ANNEX A-6

Llista de codis analítics i codificació

(veure Annex B-3 per conèixer els textos analítics de la codificació)

LLISTA DE CODIS D'ANÀLISI ENTREVISTES A VEÏNAT (CA N'ANGLADA)

CODIS BARRI GENERAL

PROCÉS D'ASSENTAMENT AL BARRI
CONSTRUCCIÓ HISTÒRICA DEL BARRI
JORNADA QUOTIDIANA
MODELS DE MOBILITAT
VALORACIÓ OFERTA TRANSPORT COL·LECTIU
IMATGES DEL BARRI
PERCEPCIÓ DE LLOCS CONFLICTIUS
MARXA DE POBLACIÓ
SENTIMENT DE BARRI
SENTIMENT DE CIUTAT
SENTIMENT DE DEGRADACIÓ
SENTIMENT DE SEGURETAT
VIDA DE BARRI
CONNEXIÓ AMB LA CIUTAT
PAPER DE L'AJUNTAMENT
VISIÓ DE FUTUR

CODIS RELACIONS SOCIALS

RELACIONS DE GÈNERE
RELACIONS ENTRE ENTITATS
RELACIONS GENERACIONALS
RELACIONS INTERÈTNIQUES
RELACIONS INTRACOMUNITÀRIES

CODIS IMMIGRACIÓ

IMATGES DE L'IMMIGRAT
INCIDENTS RACISTES
'SENSE PAPERS'
RETORN

CODIS PARTICIPACIÓ

PARTICIPACIÓ VEÏNAL
PARTICIPACIÓ DELS IMMIGRATS
PARTICIPACIÓ DONES
PARTICIPACIÓ JUVENIL

CODIS PROBLEMÀTIQUES

PROBLEMÀTIQUES SOCIALS
PROBLEMES ALS ESPAIS PÚBLICS
PROBLEMES URBANÍSTICS

CODIS DEMANDES

DEMANDES D'EQUIPAMENTS
DEMANDES D'ESPAI PÚBLIC
DEMANDES SOCIALS

CODIS TRANSFORMACIÓ I INTERVENCIÓ URBANÍSTICA

TRANSFORMACIÓ URBANÍSTICA DEL BARRI

INTERVENCIIONS ESPAI PÚBLIC

INTERVENCIIONS HABITATGES

PROPOSTA DE PÀRQUING

CODIS COMERÇ

OFERTA COMERCIAL

COMERÇOS D'IMMIGRATS

CODIS ESPAIS PÚBLICS

ESPAIS PÚBLICS MÉS FREQÜENTATS

ESPAIS PÚBLICS I LLOCS EMBLEMÀTICS

USOS DE L'ESPAI PÚBLIC

PRESENCIES (I APROPIACIONS) A L'ESPAI PÚBLIC

INTERACCIÓ ALS ESPAIS PÚBLICS

PROXIMITAT DELS ESPAIS PÚBLICS

DISSENY ALS ESPAIS PÚBLICS

ESPAIS PEATONALS ENTRE BLOCS

ESPAI PÚBLIC PRIVATITZAT

ANTICS USOS ESPAI PÚBLIC

CRISI D'ESPAI PÚBLIC

ALTRES PLACES

ESPAIS PÚBLICS AL LLOC D'ORIGEN

CODIS PLAÇA DE CA N'ANGLADA

(PÇA CA N'ANGLADA) TRANSFORMACIÓ

(PÇA CA N'ANGLADA) IDENTITAT

(PÇA CA N'ANGLADA) USOS

(PÇA CA N'ANGLADA) PRESENCIES

(PÇA CA N'ANGLADA) INTERACCIÓ

(PÇA CA N'ANGLADA) SEGURETAT

(PÇA CA N'ANGLADA) CONFLICTES

(PÇA CA N'ANGLADA) CRISI ESPAI PÚBLIC

CODIS PER ALTRES ESPAIS PÚBLICS

ACCESSIBILITAT ALS EQUIPAMENTS PÚBLICS

BIBLIOTECA

CENTRE CÍVIC

CENTRE D'ATENCIÓ PRIMÀRIA

ESCOLA D'ADULTS

POLIESPORTIU

ESGLÉSIA

ESCOLES

LOCUTORIS

BARS I RESTAURANTS

DISCOTEQUES

VALORACIÓ EQUIP. I SERVEIS PÚBLICS

ALTRES CODIS
COMENTARIS DE L'ENTREVISTA
FITXA

LLISTA DE CODIS D'ANÀLISI ENTREVISTES A VEÏNAT (CAN PALET)

CODIS BARRI

PROCÉS ASSENTAMENT
CONSTRUCCIÓ HISTÒRICA BARRI
VIDA BARRI
JORNADA QUOTIDIANA
VIDA COMERCIAL
IMATGES INTERNES BARRI
IMATGES BARRI EN RELACIÓ CIUTAT
IMATGES ALTRES BARRIS
SENTIMENT SEGURETAT BARRI
SENTIMENT DEGRADACIÓ BARRI
PROBLEMÀTIQUES SOCIALS
PROBLEMÀTIQUES URBANÍSTIQUES
RELOCALITZACIÓ RESIDENCIAL
MOBILITAT SOCIAL
IDENTITAT/ARRELAMENT BARRI
IDENTITAT/ARRELAMENT CIUTAT
IDENTITAT/ARRELAMENT ORIGEN
CONNEXIONS RESTA CIUTAT
VISIÓ FUTUR

CODIS RELACIONS COMUNITÀRIES

RELACIONS GÈNERE
RELACIONS INTERGENERACIONALS
RELACIONS INTERÈTNiques
RELACIONS INTRAÈTNiques
RELACIONS ENTRE ENTITATS/ESPais
IMATGES IMMIGRACIÓ
VIVÈNCIA FET MIGRATORI
EPISODIS RACISTES

CODIS BARRI-GOVERN MUNICIPAL

INTERVENCIIONS URBANÍSTIQUES
INTERVENCIIONS SOCIALS
GRANS PROJECTES EN MARXA
DEMANDES VEÏNALS
VALORACIÓ PAPER AJUNTAMENT
VALORACIÓ PAPER AV
VALORACIÓ PAPER COL·LECTIUS
VALORACIÓ PAPER SECTOR PRIVAT
VALORACIÓ PARTICIPACIÓ
VALORACIÓ MECANISMES PARTICIPACIÓ
VALORACIÓ INTERLOCUCIÓ BARRI-AJUNTAMENT

CODIS ESPAIS PÚBLICS

IDEA ESPAI PÚBLIC

PRODUCCIÓ ESPAI PÚBLIC

ESPAIS PÚBLICS MÉS FREQUENTATS
ESPAIS/LLOCS IDENTITARIS/EMBLEMÀTICS
PRESÈNCIES ESPAI PÚBLIC
USOS ESPAI PÚBLIC

APROPIACIONS HEGEMÒNIQUES ESPAI PÚBLIC

INTERACCIÓ ESPAI PÚBLIC
PROXIMITAT/FAMILIARITAT ESPAI PÚBLIC
SENTIMENT SEGURETAT ESPAI PÚBLIC
PERCEPCIÓ ESPAIS/LLOCS CONFLICTIUS
CONFLICTES/PROBLEMÀTIQUES ESPAI PÚBLIC
DEMANDES ESPAI PÚBLIC
TRANSFORMACIÓ/INTERVENCIONS ESPAI PÚBLIC
DISSENY ESPAI PÚBLIC
PRIVATITZACIÓ ESPAI PÚBLIC/CRISI ESPAI PÚBLIC
ESPAIS PER A VIANANTS

ALTRES ESPAIS PÚBLICS I DE TROBADA

ESPAIS PRIVATS DE TROBADA

VALORACIÓ EQUIPAMENTS I SERVEIS COL·LECTIUS
VIVÈNCIA ESPAI PÚBLIC LLOC D'ORIGEN
ANTICS USOS ESPAI PÚBLIC

ALTRES CODIS

COMENTARIS ENTREVISTA
FITXA

Important:

- Els codis en negreta tenen una equivalència exacte amb els utilitzats en la codificació de les entrevistes a veïnat de Ca n'Anglada

- Els codis en vermell són nous en relació al treball de camp a Can Palet però tenen equivalències a codis ja preexistents en el treball de camp a Ca n'Anglada.

- Els codis en verd són nous en relació al treball de camp a Can Palet i no tenen equivalències a codis ja preexistents en el treball de camp a Ca n'Anglada.

JUSTIFICACIÓ CODIFICACIÓ TESI

CODIS BARRI

PROCÉS ASSENTAMENT

Justificació: anàlisi del procés d'assentament al barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí

CONSTRUCCIÓ HISTÒRICA BARRI

Justificació: anàlisi d'episodis, històries, relats, etc. que ajudin a conèixer i entendre la construcció social i material del barri. Un apartat important serà el de la lluita veïnal.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí

VIDA BARRI

Justificació: anàlisi dels estils de vida referencials, si n'hi ha. Altres temes que s'inclouen en aquest codi són aspectes com el de "ciutat-dormitori".

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí

JORNADA QUOTIDIANA

Justificació: anàlisi de la descripció de l'ús del temps típic de les persones entrevistades. Altres temes que s'inclouen en aquest codi són aspectes com la dedicació per gènere de tasques en l'àmbit familiar.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí

VIDA COMERCIAL

Justificació: anàlisi de què, quan, com i on es compra. Altres temes que s'inclouen en aquest codi són aspectes com el paper que juguen els comerços en l'ús de l'espai públic i els efectes sobre la vida de barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb codis diferents ("oferta comercial", "comerços d'immigrants")

IMATGES INTERNES BARRI

Justificació: anàlisi de les diferents imatges (caracterització del barri, sentiment de seguretat, sentiment de degradació, sentiment de pèrdua de allò tradicional, pèrdua de població, pèrdua valor patrimoni personal, etc.) que es basen, o no, en una realitat palpable.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb diferents codis ("imatges del barri", "marxa de població", "sentiment de seguretat", "sentiment de degradació")

IMATGES BARRI EN RELACIÓ CIUTAT

Justificació: anàlisi del procés d'integració a la ciutat, del pas de perifèria a centre o eixample i també anàlisi de la idea de perifèria o de barri *dels afores*.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però té relació amb altres codis ("imatges del barri", "connexió amb la ciutat")

IMATGES ALTRES BARRIS

Justificació: anàlisi de la imatge que es té d'altres barris de Terrassa, sobretot pensant en el cas de Ca n'Anglada.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no

PROBLEMÀTIQUES SOCIALS

Justificació: anàlisi dels comentaris que es fan sobre problemàtiques generals de caràcter social que es considera que pateix el barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí

PROBLEMÀTIQUES URBANÍSTIQUES

Justificació: anàlisi dels comentaris que es fan sobre problemàtiques generals de caràcter urbanístic que es considera que pateix el barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però té un altre nom ("problemes urbanístics")

RELOCALITZACIÓ RESIDENCIAL

Justificació: anàlisi de la marxa i assentament de població al barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però no del tot relacionat (“marxa de població”, “imatges del barri”)

MOBILITAT SOCIAL

Justificació: anàlisi del procés de mobilitat social que han viscut o viuen les famílies que s’assenten al barri provinent d’altres indrets on es passen penúries.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però té relació amb altres codis (“procés d’assentament al barri”, “marxa de població”)

IDENTITAT/ARRELAMENT BARRI

Justificació: anàlisi del sentiment pertinença al barri, entrant també en els elements que han ajudat o ajuden a configurar identitat i/o arrelament vers el barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però té un altre nom (“sentiment de barri”)

IDENTITAT/ARRELAMENT CIUTAT

Justificació: anàlisi del sentiment pertinença a la ciutat, entrant també en els elements que han ajudat o ajuden a configurar identitat i/o arrelament vers la ciutat.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però té un altre nom (“sentiment de ciutat”)

IDENTITAT/ARRELAMENT PAÍS

Justificació: anàlisi de la incorporació a la cultura i llengua catalanes, cultura i llengua de cohesió al lloc de destinació.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però té relació amb altres codis (“sentiment de barri” i “sentiment de ciutat”)

IDENTITAT/ARRELAMENT ORIGEN

Justificació: anàlisi del sentiment pertinença al lloc d’origen, entrant també en els elements que han ajudat o ajuden a configurar identitat i/o arrelament vers el lloc d’origen.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però tenen relació amb altres codis (“retorn”, “sentiment de barri”, “sentiment de ciutat”)

CONNEXIONS RESTA CIUTAT

Justificació: anàlisi de les connexions amb la resta de la ciutat, pensant sobretot en temes de mobilitat i accessibilitat.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb diferents codis (“models de mobilitat”, “valoració oferta transport col·lectiu”, “connexió amb la ciutat”)

VISIÓ FUTUR

Justificació: anàlisi de les opinions que entren a valorar la visió de futur que es té respecte el barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí

CODIS RELACIONS COMUNITÀRIES

RELACIONS GÈNERE

Justificació: anàlisi de les relacions de gènere en la vida quotidiana del barri, així com relacionat amb l’anàlisi d’altres àmbits (família, espais públics i de trobada, participació).

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí

RELACIONS INTERGENERACIONALS

Justificació: anàlisi de les relacions intergeneracionals en la vida quotidiana del barri, així com relacionat amb l'anàlisi d'altres àmbits (espais públics i de trobada).

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí

RELACIONS INTERÈTNIQUES

Justificació: anàlisi de les relacions interètniques (català-andalús-castellà-marroquí-equatorià...) en la vida quotidiana del barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí

RELACIONS INTRAÈTNIQUES

Justificació: anàlisi de les relacions intraètniques de persones nascudes a l'Estat espanyol o de persones nascudes a l'Estat marroquí, bàsicament.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però té un altre nom ("relacions intracomunitàries")

RELACIONS ENTRE ENTITATS/ESPAIS

Justificació: anàlisi de les relacions entre entitats que s'estan al centre cívic o a la parròquia o a altres espais col·lectius.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no

IMATGES IMMIGRACIÓ

Justificació: anàlisi de les imatges que es donen de la immigració, tant de etapes anteriors (immigració sud peninsular) com de l'actual (immigració magribina, llatino-americana i sub-sahariana), així com de la figura del "sense-papers" o de l'obertura de botigues per part de persones immigrades.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, i relacionat amb altres codis ("sense-papers", "comerços d'immigrants")

VIVÈNCIA FET MIGRATORI

Justificació: anàlisi de la relació directa que es té amb persones i famílies novingudes per part de persones ja establertes

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però té relació amb un altre codi ("imatges de l'immigrant")

EPISODIS RACISTES

Justificació: anàlisi d'episodis de racisme o de discriminació per raó ètnica que s'hagin pogut produir.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però té un altre nom ("incidents racistes")

CODIS BARRI-GOVERN MUNICIPAL

INTERVENCIIONS URBANÍSTIQUES

Justificació: anàlisi dels comentaris i valoracions que es fan entorn a intervencions urbanístiques realitzades al barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb diferents codis ("transformació urbanística del barri", "intervencions habitatges", "proposta de pàrquing")

INTERVENCIIONS SOCIALS

Justificació: anàlisi dels comentaris i valoracions que es fan entorn a intervencions de caràcter social realitzades al barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però té relació amb altres codis (“problemàtiques socials”, “demandes d’equipaments”, “demandes socials”)

GRANS PROJECTES EN MARXA

Justificació: anàlisi dels comentaris i valoracions que es fan entorn a grans projectes, urbanístics i socials, que estiguin en marxa o en projecció. Sobretot ressalta la urbanització del tram final del Torrent de Vallparadís.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però té relació amb diferents codis (“transformació urbanística del barri”, “intervencions habitatges”)

DEMANDES VEÏNALS

Justificació: anàlisi de les demandes veïnals que es fan al govern municipal o altres instàncies de l’administració pública.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però té relació amb altres codis (“demandes d’espai públic”, “demandes d’equipaments”, “demandes socials”, “problemes urbanístics”)

VALORACIÓ PAPER AJUNTAMENT

Justificació: anàlisi de les valoracions que es fan entorn la política municipal respecte el barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però té un altre nom (“paper de l’ajuntament”)

VALORACIÓ PAPER AV

Justificació: anàlisi de les valoracions que es fan entorn al treball de l’associació de veïns.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però té relació amb un altre codi (“participació veïnal”)

VALORACIÓ PAPER COL·LECTIUS

Justificació: anàlisi del paper que juguen determinats col·lectius en la vida pública del barri, de qui fa vida de barri, de qui està més present als espais públics i a la vida pública (dones, persones immigrades, gent gran, joves, col·lectius ‘alternatius’).

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però té relació amb altres codis (“participació dones”, “participació immigrants”, participació juvenil”)

VALORACIÓ PAPER SECTOR PRIVAT

Justificació: anàlisi del paper que juga el sector privat en la configuració urbanística i social del barri i en la producció d’espais públics.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no

VALORACIÓ PARTICIPACIÓ

Justificació: anàlisi de la participació del veïnat en els afers col·lectius del barri

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però té relació amb altres codis (“participació veïnal”, “participació dones”, “participació immigrants”, participació juvenil”)

VALORACIÓ MECANISMES PARTICIPACIÓ

Justificació: anàlisi dels mecanismes de participació existents o posats en pràctica al barri

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però té relació amb altres codis (“participació veïnal”, “participació dones”, “participació immigrants”, participació juvenil”)

VALORACIÓ INTERLOCUCIÓ BARRI-AJUNTAMENT

Justificació: anàlisi de la interlocució entre barri i ajuntament, sobretot pensant en el paper de l'associació de veïns i en els mecanismes de participació.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però té relació amb altres codis (“participació veïnal”, “paper de l'ajuntament”, “transformació urbanística del barri”, “intervencions habitatges”, “proposta de pàrquing”, “intervencions espai públic”, “demandes d'equipaments”, “demandes d'espai públic” “demandes socials”)

CODIS ESPAIS PÚBLICS

IDEA ESPAI PÚBLIC

Justificació: anàlisi de la idea d'espai públic que té la gent entrevistada.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no

PRODUCCIÓ ESPAI PÚBLIC

Justificació: anàlisi dels comentaris entorn a la producció d'espai públic (agents que actuen, quina concepció hi ha al darrere de les actuacions)

Equivalència codificació Treball de Recerca: no

ESPAIS PÚBLICS MÉS FREQUENTATS

Justificació: anàlisi dels espais públics del barri que són més freqüentats per la gent entrevistada

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, i en relació amb altres codis (“biblioteca”, “centre cívic”, “centre d'atenció primària”, “escola d'adults”, “poliesportiu”, “església”, “escoles”)

ESPAIS/LLOCS IDENTITARIS/EMBLEMÀTICS

Justificació: anàlisi dels llocs emblemàtics del barri que té la gent entrevistada.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, i també estaria lligat amb un altre codi (“(pça ca n'anglada) identitat”)

PRESENCIES ESPAI PÚBLIC

Justificació: anàlisi de les presències que veu/observa la gent entrevistada a l'espai públic del barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, i també estaria lligat amb un altre codi (“(pça ca n'anglada) presències”)

USOS ESPAI PÚBLIC

Justificació: anàlisi dels usos de les persones que veu/observa la gent entrevistada a l'espai públic del barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, i també estaria lligat amb un altre codi (“(pça ca n'anglada) usos”)

APROPIACIONS HEGEMÒNIQUES ESPAI PÚBLIC

Justificació: anàlisi de les apropiacions de certes persones, col·lectius o comunitats que veu/observa la gent entrevistada.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però està relacionat amb un altre codi (“presències (i apropiacions a l’espai públic”)

INTERACCIÓ ESPAI PÚBLIC

Justificació: anàlisi de la interacció social que veu/observa la gent entrevistada a l’espai públic del barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb un altre nom (“interacció als espais públics”) i també estaria lligat amb un altre codi (“pça ca n’anglada) interacció”)

PROXIMITAT/FAMILIARITAT ESPAI PÚBLIC

Justificació: anàlisi del fet de freqüenta un espai públic perquè és contigu i/o proper a la llar.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb un altre nom (“proximitat dels espais públics”) i en relació amb un altre codi (“espais peatonals entre blocs”)

SENTIMENT SEGURETAT ESPAI PÚBLIC

Justificació: anàlisi del sentiment de seguretat que es té quan s’està en espais públics del barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb un altre nom (“pça ca n’anglada) seguretat”)

PERCEPCIÓ ESPAIS/LLOCS CONFLICTIUS

Justificació: anàlisi del comentaris que es fan entorn a espais/llocs del barri que es considerin conflictius.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb un altre nom (“percepció de llocs conflictius”)

CONFLICTES/PROBLEMÀTIQUES ESPAI PÚBLIC

Justificació: anàlisi dels conflictes i les problemàtiques que tenen lloc en espais públics del barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb diferents codis (“problemes als espais públics”, “(pça ca n’anglada) conflictes”)

DEMANDES ESPAI PÚBLIC

Justificació: anàlisi de les demandes que fa la gent entrevistada en matèria d’espai públic, així com si la gent valora o no, creu necessari o no, que hi hagin places o moltes places.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb un altre nom (“demandes d’espai públic”)

TRANSFORMACIÓ/INTERVENCIONS ESPAI PÚBLIC

Justificació: anàlisi de les intervencions realitzades en matèria d’espai públic al barri.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb un altre nom (“intervencions espai públic”) i en relació amb un altre codi (“(pça ca n’anglada) transformació”, “disseny als espais públics”)

PRIVATITZACIÓ ESPAI PÚBLIC/CRISI ESPAI PÚBLIC

Justificació: anàlisi dels comentaris que apunten o consideren que s'està produint un privatització dels espais públics i una crisi de l'espai públic (individualisme, consumisme, militarització, control, etc.)

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb relació a altres codis ("espai públic privatitzat", "crisi d'espai públic", "(pça ca n'anglada) crisi espai públic")

ALTRES ESPAIS PÚBLICS I DE TROBADA

Justificació: anàlisi de l'existència d'altres llocs/espais de trobada, que no estan estrictament al barri, sobretot pensant en el cas del Parc de Vallparadís.

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però en relació a altres codis ("altres places")

ESPAIS PRIVATS DE TROBADA

Justificació: anàlisi d'espais de titularitat privada però que són espais de trobada (llar, bars, botigues, locutoris, centres comercials, etc.)

Equivalència codificació Treball de Recerca: no, però en relació a altres codis ("locutoris", "bars i restaurants", "discoteques")

VALORACIÓ EQUIPAMENTS I SERVEIS COL·LECTIUS

Justificació: anàlisi de la valoració que fa la gent entrevistada entorn al servei que ofereixen a la col·lectivitat equipaments públics i col·lectius.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb un altre nom ("valoració equip. i serveis públics") i en relació amb altres codis ("accessibilitat als equipaments públics", "biblioteca", "centre cívic", "centre d'atenció primària", "escola d'adults", "poliesportiu", "escoles")

VIVÈNCIA ESPAI PÚBLIC LLOC D'ORIGEN

Justificació: anàlisi dels comentaris que fa la gent entrevistada entorn a la vivència i/o a la vida als espais públics dels llocs d'origen.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí, però amb un altre nom ("espais públics al lloc d'origen")

ANTICS USOS ESPAI PÚBLIC

Justificació: anàlisi dels comentaris que fa la gent entrevistada entorn a antics usos que feia o es feien als espais públics.

Equivalència codificació Treball de Recerca: sí

ALTRES CODIS

COMENTARIS ENTREVISTA

FITXA

LLISTA DE CODIS D'ANÀLISI ENTREVISTES A INFORMANTS (CA N'ANGLADA I CAN PALET)

CODIS BARRI GENERAL

TEIXIT SOCIAL DEL BARRI
LLUITA VEÏNAL
VIDA DE BARRI
SENTIMENT DE BARRI
SENTIMENT DE DEGRADACIÓ
MARXA DE POBLACIÓ
PAPER ASSOCIACIÓ DE VEÏNS
PAPER DE L'AJUNTAMENT
PARTICIPACIÓ DELS IMMIGRATS
DONES
JOVES
VIDA COMERCIAL
VISIÓ DE FUTUR

CODIS RELACIONS SOCIALS

RELACIONS ENTRE ENTITATS
RELACIONS INTERÈTNiques
RELACIONS INTRACOMUNITÀRIES

CODIS IMMIGRACIÓ

INTEGRACIÓ
IMATGES DE L'IMMIGRAT
INCIDENTS RACISTES
RETORN

CODIS DEMANDES

DEMANDES D'EQUIPAMENTS
DEMANDES D'ESPAI PÚBLIC
DEMANDES SOCIALS

CODIS TRANSFORMACIÓ I INTERVENCIÓ URBANÍSTICA

CARACTERITZACIÓ DEL BARRI
PROBLEMÀTICA URBANÍSTICA
TRANSFORMACIÓ URBANÍSTICA
INTERVENCIIONS HABITATGES
INTERVENCIÓ A L'ESPAI PÚBLIC
PROPOSTA DE PÀRQUING

CODIS ESPAIS PÚBLICS

ANTICS USOS I LLOCS DE TROBADA
DISSENY ALS ESPAIS PÚBLICS
ESPAIS PÚBLICS PRIVATITZATS (PÇA CA N'ANGLADA)
PRESÈNCIES (I APROPIACIONS) A L'ESPAI PÚBLIC
USOS DELS ESPAIS PÚBLICS

CODIS PLAÇA DE CA N'ANGLADA

IDENTITAT PÇA DE CA N'ANGLADA

MANTENIMENT PÇA CA N'ANGLADA

PRESENCIES (I APROPIACIONS) PÇA CA N'ANGLADA

TRANSFORMACIÓ PÇA CA N'ANGLADA

USOS PÇA CA N'ANGLADA

CODIS PER ALTRES ESPAIS PÚBLICS

BIBLIOTECA

PARRÒQUIA

ALTRES CODIS

TASCA SOCIAL O TÈCNICA

EXEMPLE DE CODIFICACIÓ CAS CA N'ANGLADA. FRAGMENT DE CITES DEL CODI “PARTICIPACIÓ DONES”:

P 3: ampaAUBACH_28-44_veïnes.txt - 3:69 (558:564) (Super)

Codes: [PARTICIPACIÓ DONES]

Com a dones hi ha alguna reivindicació que com a col·lectiu plantejeu organitzadament? [Leonor] No, si este barrio es de mujeres, no ves que llevamos el control, aquí los maridos a que trabajen [risas]. [Adela] No. [Verónica] Me imagino que como en toda Terrassa, quizás nos hemos acostumbrado a eso, a que las mujeres no... no hay sitio donde reunirnos, no hay... [Leonor] en el centro cívico tienes un montón de sitio... [Adela] en el centro cívico hay muchas asociaciones... [Silvia] es eso, en el centro cívico, el único sitio, sí, sí, es eso, pero...

P 6: isabel_46-64_veïna.txt - 6:2 (8:11) (Super)

Codes: [PARTICIPACIÓ DONES]

Y ahora, pues, claro, me dedico más a cosas que me gustan bastante, como colaborar aquí en el centro con el colectivo de mujeres. Y cosas que se hacen también, con otros colectivos de mujeres de Terrassa, pues colaborar, si hay talleres y cosas pues hacerlo.

P 6: isabel_46-64_veïna.txt - 6:3 (21:25) (Super)

Codes: [PARTICIPACIÓ DONES]

El colectivo ya hace 10 años que se formó y ya formaba parte de la asociación, fui una de las mujeres que entró cuando la fundamos. Pero luego, por razones del trabajo, tenía muchas horas y no me podía dedicar tanto a ayudar, he sido siempre del colectivo, pero ahora al terminar el trabajo pues otra vez me enganchado porque hay mucho trabajo para hacer.

P 6: isabel_46-64_veïna.txt - 6:56 (485:494) (Super)

Codes: [PARTICIPACIÓ DONES]

Nosotros lo que hacemos es actividades... pues mira, las mujeres vienen aquí y hacen pintura de ropa, hacen... cosen, el punto de cruz, hacen labores, pero labores de artesanía, qué lástima que no hayas venido hace dos semanas o si lo hubiese sabido me hubiese traído las fotos para que hubieses visto las fotos de la exposición, hacen verdaderas maravillas, y luego se hace yoga, se hace gimnasia, y luego, ya te digo, hacemos charlas, procuramos hacer talleres, se hace también taller de pintura al óleo, luego

se hace uno de manualidades. Tenemos un horno donde se cuece la cerámica, se hace aquí, y... es que se hacen muchísimas cosas, se hace corte y confección, se hacen bolillos, se hace ganchillo, se hace punto de media, imagínate si hay actividades, hay muchísimas.

EXEMPLE DE CODIFICACIÓ CAS CAN PALET. FRAGMENT DE CITES DEL CODI “ALTRES ESPAIS PÚBLICS I DE TROBADA”:

P 2: ADRIÀ.txt - 2:79 (829:832)

Codes: [altres espais públics i de trobada] [espais públics més freqüentats]

I la gent del barri surt per exemple cap al centre de la ciutat o espais com el Parc Vallès o a Vallparadís? Al de Vallparadís sí que baixa la gent i referencial molt, Vallparadís sí que ha quedat molt bé. Allà la gent anem a passejar, ho tenim aquí mateix.

P 2: ADRIÀ.txt - 2:80 (838:844)

Codes: [altres espais públics i de trobada] [espais públics més freqüentats]

Vostès tenen néts? Sí. I tenir néts els hi ha significat tornar a utilitzar l'espai públic, les places, o l'utilitzen sovint? Quin ús en fan de les places? No, els nostres fills, un viu al Torrent de Vallparadís, sí que viuen a prop del parc, però al cantó de Sant Pere. Home, sí

que baixem amb ells, a jugar, es tornen a reivindicar, però nosaltres tenim la sort de què el tenim aquí mateix, de manera que ens és molt fàcil baixar a jugar, i ells també hi baixen. L'espai públic es fa servir, aquest Parc de Vallparadís es fa servir molt, fins i tot la piscina aquesta també es fa servir.

P 3: JUANA.txt - 3:1 (8:10) (Super)

Codes: [altres espais públics i de trobada] [espais públics més freqüentats] [usos espai públic]

Yo, lo que más me gusta ahora de aquí, del barrio, es Vallparadís. Ahora porque hay obras pero antes íbamos a dar una vuelta los domingos, y íbamos para arriba y para abajo.

P 3: JUANA.txt - 3:63 (436:444)

Codes: [altres espais públics i de trobada]

De aquí de Terrassa cuando voy... ah! Porqué me gusta mucho también, el Santo Espíritu, ir a la iglesia, voy mucho también. Cada vez que cojo y me levantó a las ocho, que hay misa allí, y voy, me gusta estar en el Santo Espíritu, en la plaza de los pijos, ¿no es aquella la plaza de los pijos? La plaça Vella*... sí, esa, pues allí voy yo mucho, me gusta de ir. Pues allí me gusta ir mucho, voy mucho, porqué la iglesia está en silencio y cuando me pasa algo voy allí y me estoy un rato rezando, voy mucho, eh! Cuando un día no tengo mucho que hacer, digo “pues, me voy” y cojo el autobús y me voy. Me estoy allí un rato, luego doy una vuelta por el centro y me vengo.

ANNEX B

ANNEX B-1
Trajectòria investigadora i docent

ANNEX B-2
Exemples de transcripció d'entrevistes

ANNEX B-3
Textos analítics tematitzats de la codificació

ANNEX B-4
Fets de 1999 a Ca n'Anglada

ANNEX B-5
Fets del 3 de març de 2003 a Ca n'Anglada

ANNEX B-6
Participació a les "Tertúlies de Ca n'Anglada"

ANNEX B-7
Conflicte veïnal a Ca n'Anglada

ANNEX B-I

Trajectòria investigadora i docent

CURRICULUM VITAE

DADES PERSONALS

Nom: Fabià Díaz-Cortés

Lloc de naixement: Sabadell.

Data de naixement: 22/09/1976.

Adreça: Jaume Balmes 6, 1r B, 08210 Barberà del Vallès.

Tel. particular: 675049052

Tel. feina: 93 581 17 59

fabia.diaz@uab.cat

ESTUDIS REALITZATS

Doctorand del programa de Geografia Humana del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Màster en Geografia Humana, amb treball de recerca “Espai públic, arrelament al lloc i vida quotidiana: el cas del barri de Ca n’Anglada de Terrassa”, dirigit per Maria Dolors Garcia Ramon. Presentat el 21 d’abril del 2004 [amb la Suficiència Investigadora superada].

Estudis de Postgrau en Participació i Desenvolupament Sostenible. Metodologies per al Desenvolupament Local i Comunitari, Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia-UAB, 2000-2001.

Llicenciatura de Geografia, Facultat de Filosofia i Lletres-UAB, 1995-2000.

SITUACIÓ LABORAL ACTUAL

Tasca docent, amb contracte a temps parcial (8h/setmana), com a Professor Associat al Departament de Geografia.

PARTICIPACIÓ EN PROJECTES D’INVESTIGACIÓ

Investigador al projecte “Espais públics. Llocs d’inclusió o exclusió? Aportacions des de la geografia social i del gènere” (SEJ2006-09837), Ministeri de Ciència i Tecnologia, dirigit per Maria Dolors Garcia Ramon, Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona. 2006-2009.

Investigador al projecte “Sentit del lloc i pràctiques d’ús als espais públics urbans. Una mirada des de la geografia del gènere” (BSO2003-01348), Ministeri de Ciència i Tecnologia, dirigit per Maria Dolors Garcia Ramon, Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona. 2003-2005. Becari Predoctoral de Formació de Personal Investigador pel Ministeri de Ciència y Tecnologia (2001-2005).

Investigador al projecte “Geografia, gènere i vida quotidiana. Intervencions urbanes i integració social” (BSO-2000-0497), Ministeri d’Educació i Cultura, dirigit per Maria Dolors

Garcia Ramon, Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona. 2000-2003.
Becari Predoctoral de Formació de Personal Investigador pel Ministeri de Ciència y
Tecnologia (2001-2005).

Investigador al projecte "Diagnòstic participatiu sobre la creació dels consells municipals
territorials a Vilanova i la Geltrú", Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, Diputació de
Barcelona i Universitat Autònoma de Barcelona, coordinat per Jordi Pascual. Novembre
2000-Novembre 2001.

Investigador al projecte "Les famílies monoparentals a Catalunya", Generalitat de Catalunya,
Departament de Benestar Social, Secretaria de la Família, dirigit per Elisabet Almeda,
Departament de Ciències Polítiques i Socials, Universitat Pompeu Fabra. Novembre 2001-
Abril 2002.

Investigador al projecte "Rastreando la invisibilidad. Mujeres inmigrantes en las cárceles
españolas", IMU/120691 Instituto de la Mujer, dirigit per Lluís Flaquer, Departament de
Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona i Universitat Pompeu Fabra. Juny 2001-
novembre 2001.

Investigador al projecte "Los enclaves étnicos: el caso de las mujeres filipinas en Barcelona"
codirigit amb Natàlia Ribas i Laura Oso. Netherlands Interdisciplinary Demographic Institute
(NIDI), octubre-gener de 2001.

Investigador al projecte "Migrants and Ethnic Minorities on the Margins. The case of Spain"
codirigit amb Natàlia Ribas. Centre for European Migration and Ethnic Studies (CEMES) per
a l'Observatori del Racisme a Viena, novembre de 2000-gener de 2001.

ALTRES TASQUES DE CARÀCTER CIENTÍFIC

Organització del "Seminari Internacional Geografia i Gènere al món: qüestionant l'hegemonia
angloamericana", Grup d'Estudis de Geografia i Gènere i Societat Catalana de Geografia.
Bellaterra (Cerdanyola del Vallès) i Barcelona, 22-25 de febrer de 2006.

Organització del "XVIII Congreso de la Asociación de Geógrafos Españoles", AGE, UAB i
SCG. Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), 24-27 de setembre de 2004.

Organització del "Seminari Internacional de Gènere, espais públics i ciutat", GEGG.
Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), 9-10 de maig de 2003.

Participació al taller "De les Glòries al Besòs. Canvi urbà i espai públic a la metròpolis de
Barcelona", dirigit per Muntadas i Ramon Parramon, MACBA i Elisava. Barcelona, 7 de
gener-10 de març de 2003.

Organització i secretariat de la Jornada de Formació "Ciutat i participació", Ajuntament de
Vilanova i la Geltrú, Universitat Autònoma de Barcelona i Patronat Flor de Maig-Diputació
de Barcelona. Vilanova i la Geltrú, 14 de juliol de 2001.

Preparació i monitoratge de "Taller 6: Plans Estratègics. Participació en els processos de
planificació estratègica als Pirineus". *III Jornades Internacionals de Participació i Desenvolupament*

Sostenible, Universitat Autònoma de Barcelona i Patronat Flor de Maig-Diputació de Barcelona. Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), 18 de abril de 2001.

Enquestador a l'*Estudio sobre situación de vida y circunstancias de la población extranjera en situación irregular*, Sondaxe i Instituto de Estudios Sociológicos Gallegos, juny de 2000.

Enquestador a l'*Enquesta Metropolitana sobre condicions de vida i hàbits de la població de la província de Barcelona*, Institut d'Estudis Metropolitans, març-abril de 2000.

Preparació i síntesi del taller tècnic "Organització política administrativa de les àrees metropolitanes". *VI Congrés Mundial de Metropolis, Congrés Metropolis'99*. Barcelona, 16-19 de març de 1999.

ALTRES TREBALLS

Becari de col·laboració a l'Administració de Centre de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB, curso 2000-2001.

Becari de col·laboració a la Biblioteca de la Facultat de Medicina de la UAB, curso 1999-2000.

LLIBRES PUBLICATS

Almeda, E. (coord.) (2004) *Les famílies monoparentals a Catalunya: perfils, necessitats i percepcions*. Barcelona: Departament de Benestar i Família.

CAPÍTOLS DE LLIBRE PUBLICATS

Díaz, F.; Garcia Ramon, M.D.; Albet, A. (2008) "Old and New Migrant Women in Can'Anglada: Public Spaces, Identity and Everyday Life in the Metropolitan Region of Barcelona" a J. Desena and R. Hutchinson (eds.), "Gender in an Urban World", *Research in Urban Sociology*, vol. 9, p.263-284.

Díaz, F. (2006) "Los equipamientos en la ciudad. Conciliación del trabajo productivo, del trabajo reproductivo y del tiempo libre en los barrios" a DeL Caz, R. i Rodríguez, M. (eds.) *El derecho a los equipamientos, a los edificios públicos. Informe Valladolid 2006*. Valladolid: Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Valladolid, p.63-66.

Albet, A.; Clua, A. i Díaz, F. (2006) "Resistencias urbanas y conflicto creativo: lo público como espacio de reconocimiento" a Nogué, J. i Romero, J. (eds.) *Las otras geografías*. València: Tirant lo Blanch, p. 405-423.

Díaz, F. (2004) "Lucha antifranquista, violencia xenófoba, vida cotidiana y espacio público: la plaza de Ca n'Anglada". *Zainak. Cuadernos de antropología-etnografía*, 23 (Las culturas de la ciudad 1-2), p.475-486.

Ribas, N.; Díaz, F. i Garcia, S. (2004) “Los estudios sobre inmigración extranjera en España 1985-2001” a Ribas-Mateos, N. *Una invitación a la sociología de las migraciones*. Barcelona: Ediciones Bellaterra, p.141-179.

Díaz, F.; Ortiz, A. (2003) “Ciudad e inmigración: uso y apropiación del espacio público en Barcelona”, a López, L; Relea, C. E.; Somoza, J. (coords.) *La ciudad. Nuevos procesos, nuevas respuestas*, León: Universidad de León, p.399-407.

Díaz, F.; García, S. i Ribas, N. (2002) “Espacios de vida del inmigrante en el campo y en la ciudad”. Minardi, E. y Zingaretti. C. (ed.) *Per una sociologia dell'ospitalita'*. Ravenna: Il mappamondo, p.309-324.

Díaz, F. i García, S. (2001) “La Plaça del Treball: cent anys d'urbanisme al barri de Gràcia de Sabadell”. *Actes del V Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya*. Barcelona: L'Avenç, p.560-573.

ARTICLES DE REVISTES PUBLICATS

Díaz, F.; Garcia Ramon, M.D.; Ortiz, A. (2007) “Engendering Spanish geography”, *Revue Belge de Géographie BELGEO*, 3, p.323-333.

Díaz, F. (2006, en premsa) “Dones i espais públics a barris populars: el cas de Ca n'Anglada de Terrassa”, *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*

Díaz, F.; García, S. i Teixidor, L. (2000) “L'ordenació dels espais de les antigues ACTURs del Vallès: el cas de Gallecs”. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 37, p. 125-131.

PUBLICACIONS ELECTRÒNIQUES

Díaz, F. i Cucurella, A. (2005) “Presencias y ausencias en el espacio público de ciudades de la región metropolitana de Barcelona (Mollet del Vallès y Terrassa): vida cotidiana e identidad”. *Espacios públicos/Espacios privados. Un debate sobre el territorio: Actas del XIX Congreso de la Asociación de Geógrafos Españoles*. Santander: Universidad de Cantabria, Servicio de Publicaciones.

Díaz, F. (2003) “Espais públics i immigració: una mirada als barris populars a partir del cas de la Plaça de Ca n'Anglada (Terrassa)”. *XVIII Congreso de la Asociación de Geógrafos Españoles*, Bellaterra (Cerdanyola del Vallès) 24-27 de setembre.

COMUNICACIONES A CONGRESSOS NACIONALS I ESTATALS

Díaz, F. i Cucurella, A. (2005) “Presencias y ausencias en el espacio público de ciudades de la región metropolitana de Barcelona (Mollet del Vallès y Terrassa): vida cotidiana e identidad”. *XIX Congreso de la Asociación de Geógrafos Españoles*, Santander, 26-29 de setembre.

Díaz, F. (2003) “Espais públics i immigració: una mirada als barris populars a partir del cas de la Plaça de Ca n’Anglada (Terrassa)”. *XVIII Congreso de la Asociación de Geógrafos Españoles*, Bellaterra (Cerdanyola del Vallès) 24-27 de setembre.

Díaz, F. i Ortiz, A. (2002) “Ciudad e inmigración: uso y apropiación del espacio público en Barcelona”. *VI Coloquio de Geografía Urbana. La ciudad: nuevos procesos, nuevas respuestas*, Lleó 21-23 de juny de 2002.

Díaz, F. i Ortiz, A. (2002) “Vida cotidiana y espacio público: casos de estudio en Barcelona y Terrassa”. *III Congreso sobre la inmigración en España. contextos y alternativas*, Granada 6-9 de novembre de 2002.

Díaz, F. (2002) “Lucha antifranquista, violencia xenófoba, vida cotidiana y espacio público: la Plaça de Ca n’Anglada”. *II Jornadas de Antropología Urbana. Las culturas de la ciudad*, Bilbao 23-25 de maig de 2002.

Díaz, F. i García, S. (2000) “La Plaça del Treball: cent anys d’urbanisme al barri de Gràcia de Sabadell”. *V Congrés Internacional d’Història Local de Catalunya*. Barcelona, 10-11 de desembre de 1999.

COMUNICACIONS A CONGRESSOS INTERNACIONALS

Díaz, F. i Estêvez, B. (2007) “Public spaces, identity and everyday life in the metropolitan area of Barcelona: “old” and “new” migrant women in Ca n’Anglada”. *Gender and Geography Comission, Symposium Zürich-IGU, Zurich*, 31 de maig-3 de juny.

Díaz, F. (2005) “Viejas y nuevas inmigrades en Ca n’Anglada: espacios públicos, identidad y vida cotidiana”. *Cuarta Conferencia Internacional de Geografía Crítica, Ciudad de México*, 8-12 de gener.

Díaz, F.; Albet, A.; Garcia Ramon, M.D. (2004) “Old and new migrant women in Ca n’Anglada: public spaces, identity and everyday life”. *Globalisation and development perspectives: towards a feminist dialogue (IGU Commission on Gender and Geography)*, Durham, 12-15 d’agost de 2004.

Díaz, F.; Oso, L. i Ribas, N. (2001) “New Philipppines in Spain. Looking for alternatives to the domestic service sector”. *Asian immigrants and entrepreneurs in the European Community*, Nimeja 10 i 11 de maig de 2001.

ASSISTÈNCIA A CONGRESSOS SENSE CONTRIBUCIONS

XX Encuentro de Jóvenes geógrafos, Asociación de Geógrafos Vascos, Donostia-San Sebastián, 1-4 de abril de 1997.

XXIa Trobada de Joves geògrafs/es, Associació de Joves Geògrafs/es-UAB, Bellaterra, 14-17 de abril de 1998.

VI Congrés Mundial de Metropolis, Congrés Metropolis’99, Barcelona, 16-19 de març de 1999.

Inmigración en el espacio urbano, Centro Universitario Internacional Menéndez Pelayo, Barcelona, 3 y 4 de julio de 2000.

III Jornades Internacionals de Participació i Desenvolupament Sostenible, Universitat Autònoma de Barcelona i Patronat Flor de Maig-Diputació de Barcelona, Bellaterra, 18 de abril de 2001.

Immigració, ciutat i ciutadania, Patronat Flor de Maig-Diputació de Barcelona, Cerdanyola del Vallès, 25 d'abril de 2002.

INFORMES NO PUBLICATS

Pascual, J. (coord.) (2001) *Diagnòstic participatiu sobre la creació dels consells municipals territorials a Vilanova i la Geltrú. Informe final*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. [[http://selene.uab.es/participacio/estudisalumnes/Vilanova%20i%20la%20Geltr%FA\(2000-2001\).zip](http://selene.uab.es/participacio/estudisalumnes/Vilanova%20i%20la%20Geltr%FA(2000-2001).zip)]

CONFERÈNCIES

Conferència “Inmigración y espacio público en barrios populares de Terrassa”, 1r Taller de Trabajo del Seminario Permanente *Inmigración y Territorio*, Junta de Andalucía y Departamento de Geografía Universidad de Sevilla, Sevilla, 27-28 d'abril de 2008.

Conferència “Ca n'Anglada avui”, *Tertúlies de Ca n'Anglada* (Pla de Barris), Terrassa, 1 de febrer de 2007.

Conferència “Camiñando entre a universidade e o entorno cotián a través da xeografía do xénero”, 3r aniversari de la revista *Abalar, a xeografía galega en construción*, Compostela, 9 de març de 2006.

Conferència “*La Plaça del Treball: cent anys d'urbanisme al barri de Gràcia de Sabadell*” amb Sònia Garcia a l'IES Pau Vila. Sabadell, juny de 2001.

PREMIS

Díaz, F. (2005) Accèssit 17è Premi Dr. Rogeli Duocastella d'Investigació en Ciències Socials, Fundació La Caixa. Treball: “Espai públic i vida quotidiana: el cas del barri de Ca n'Anglada de Terrassa”.

EXPERIÈNCIA DOCENT

Professor Associat a temps parcial al Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, curs 2008-2009, assignatures *Gestió i Planificació del Recursos i del Territori i Geografia d'Europa*.

Professor Associat a temps parcial al Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, curs 2007-2008, assignatures *Geografia Urbana (virtual)* i *Geografia d'Espanya i Geografia Regional*.

Professor Associat a temps parcial al Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, curs 2006-2007, assignatures *Geografia d'Espanya (virtual)* i *Ordenació del Territori (virtual)* i *Geografia d'Espanya*.

Professor Associat a temps parcial al Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, curs 2005-2006, assignatura *Geografia Humana*.

Col·laboració, amb finalitat formativa, en tasques docents al *Pràcticum XI de Teoria i Mètodes en Geografia*, Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, cursos 2003-2004 i 2004-2005.

Col·laboració, amb finalitat formativa, en tasques docents a *Geografia Regional: grans àmbits*, Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, curs 2004-2005.

Col·laboració, amb finalitat formativa, en tasques docents a *Mètodes i Tècniques en Geografia*, Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, curs 2002-2003.

ALTRES MÈRITS I HABILITATS

Experiència i domini de tècniques de treball de camp qualitatives i participatives.

Experiència i domini de tècniques d'anàlisi qualitativa.

ANNEX B-2

Exemples de transcripció d'entrevistes

ENTREVISTA A VEÏNA DE CA N'ANGLADA

Núria, veïna de Ca n'Anglada, nascuda al 1981 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 21 de febrer 2003.

El primer que sempre preguntem és que m'expliquis un dia normal teu de la setmana, la teva rutina diària... Em llevo a les set del matí i me'n vaig al cole del barri de Montserrat, al barri de Montserrat, que està aquí a Terrassa, i faig el servei de guarderia de vuit a nou. I ara mateix, quan surto a les nou me'n vaig 'a mi piso que me lo estoy pintando' i després, bueno, lo normal, vaig cap allà o faig algun encàrrec, o me'n vaig cap el centre a fer alguna història o, abans estudiava francès, ara ja ho he deixat. Dino, i després de dinar me'n vaig a curra a Vilardell, a les dues, i quan surto de currar, normalment sinó tinc reunió de diables, perquèestic a la colla de diables d'aquí del barri, pues, me'n vaig cap a casa a sopar. *I el cap de setmana...* i el cap de setmana, pues, si no hi ha... perquè aquí el tema de Terrassa és el cotxe, llavors, a Terrassa a part de que hi ha molt poca oferta lúdica, si hi ha possibilitats de cotxe i la penya té gane de conduir, pues ens anem fora, a algun concert o alguna història que muntin fora de Terrassa. I sinó, pues ens quedem per aquí, lo típic, típica rutilla de quatre bars seguits i per aquí, això per la nit. I pel dia, pues aprofites per fer històries que hakis de fer, que entre setmana no tens temps, per veure gent, per fer cafès, una mica això. *El cap de setmana no treballes amb els nens i els joves?* No, hi ha dissabtes que sí que hi ha sortides, que si que... alguna sortida de tot un dia, per exemple, com que ells van al cole al matí, doncs l'aprofitem fent el dissabte, però molt de tant en tant. Bueno, ara perquè ens ha baixat les hores i reduïm bastant el curro. Si que algun dissabte o potser algun diumenge que es munti alguna festa al barri sí que hi anem.

Em pots explicar una mica la feina que fas? Bueno, de vuit a nou, servei d'acollida normal i corrent, que els pares quan se'n van a currar deixen als nanos a les vuit del matí al cole. Tinc un cole que és una comunitat d'aprenentatge, no sé si coneixes en què consisteix la idea... *no, no...* bueno, és una idea que la comunitat d'aprenentatge on tots els agents educatius formen part i decideixen de lo que és l'educació. En un cole, els agents educatius són els profes, els pares i són els mateixos nens. I és una mica això, tot un projecte en conjunt, i llavors, en aquest cole, l'AMPA té mogollon de força, té molta canya, i té varios projectes, un és castellà per mares immigrants, l'escola de mares,... i un d'aquests projectes és el servei d'acollida. Funciona amb una subvenció de plans comunitaris, Montserrat, Vilardell i Torresana formen part de plans comunitaris de l'empresa de la FABIVC de Barcelona. I funcionen per subvenció, i per aquest mes, fins el juliol o així, no hi ha pasta per material, amb lo qual lo que vaig fent és ludoteca, bàsicament, amb material que tenim o que ens portin, i si faig algun taller és amb material de carrer, que es pugui aconseguir, i algo molt senzillet. Llavors a la tarda és un casal de joves, a partir de tretze anys, i en principi és fins a setze, però t'arriben de disset, divuit, dinou, vint, i és de dilluns a divendres, i fem tallers, fem

ludoteca, és una mica de donar una mica de sortida a la seva idea de temps lliure, i guiar-los una miqueta també.

Com et mous pel barri i per la ciutat? No tinc cotxe, vaig o caminant o normalment vaig amb autobús. *I què en penses de l'oferta del servei d'autobusos?* Sí, bé, bueno, hi ha un autobús que passa per davant de casa meva i em deixa a la porta, vull dir, que genial. Els autobusos dintre de lo que cap, a veure, les línies estan ben fetes, lo que passa que quan plou pots estar esperant mitja hora, que no ve, saps, o quan hi ha molt tràfic o hora punta o coses així, doncs sí que es col·lapsen molt. Però bueno, ja ho saps, si agafes l'autobús ja saps que...

En els recorreguts que fas hi ha algun punt que intentis evitar segons a quina hora? No, perquè com que sempre haig de dependre del transport públic no... però sí que és veritat que a vegades, a la carretera de Montcada sí que hi ha moments, a les hores punta es col·lapsa allò, i és bestial, la rambla també, però com que normalment sempre vaig amb temps, no tinc cap problema. *I mira, si arribo tard, doncs mira "he llegado tarde, lo siento" no tinc cap problema.* *I per anar a altres ciutats o a Barcelona com ho fas?* Bueno, ara amb la targeta aquesta integral genial, o sigui Barna, si haig de pillar el tren, en moc molt per Barna, i potser Rubí com a molt, Sabadell, Cerdanyola, sí, amb tren sempre, i normalment 'catalans' agafo, Renfe passen... 'catalans' passen més sovint, cada quinze minuts o així.

Quins són els equipaments i serveis que utilitzes més del barri? bueno, el local de Ràdio Kaos, sí que l'utilitzen, perquè com a colla guardem les coses allà i fem les reunions les reunions allà. Al centre cívic sí que hi vaig bastant, no vaig a utilitzar els espais d'allà, si vaig és per qüestions de feina, pe exemple, perquè porto als xavals a un taller que fan aquí, o alguna història així. A la biblioteca, a la biblioteca sí que hi vaig de tant en tant, està guai la biblio, està guai. No sé, és que aquí al barri no hi ha res més. Llavors de Terrassa sí que, pues, bueno, vaig així, a entitats culturals, hi vaig bastant, a l'Ateneu Candela... *a al Can Pingàs?* No al Can Pingàs mai vaig, llocs que siguin una mica més oberts saps, que no siguin tant en plan... com Can Pingàs. *Trobes a faltar equipaments aquí al barri?* Sí, espais per joves, espais per joves i per nens. Hi ha espais per la tercera edat però per lo que són joves i infants 'cero patatero'. Si hi ha un esplai i per joves hi ha lo que hi ha el projecte de joventut, de Districte Jove, que es diu, és com el meu cas a Vilardell, però aquí al centre cívic. Però un espai, així, una mica lliure, pels xavals joves de majors de divuit anys no hi ha res, res. I això és el que trobo a faltar. Sí.

I el canvi de la biblioteca, d'on estava abans a on està ara? Ah! Sí, jo és que aquella biblioteca anava quan era molt peque, molt petitona, i vaig anar poc temps, perquè també em quedava molt lluny, i sí que hi vaig anar, però poques vegades. Ara que aquesta és genial, aquesta biblioteca, no sé, el tema dels CD, per exemple, dóna mogollon de vidilla, i sí que és veritat que lo que té aquesta biblioteca és que s'utilitza molt per part de la penya com espai, això, espai públic, saps, no és un espai d'anar a consultar coses, sinó és un espai per anar a llegir,

per trobar-se amb penya, hi ha molts nanos que quan surten del cole es queden a la porta de la biblio. És molt social aquesta biblioteca, guai, té bastanta vidilla. Hi ha els ordinadors amb internet, vull dir, que és un bon recurs.

I el centre d'atenció primària, la gent de Ca n'Anglada heu de sortir del barri, el trobeu accessible? Sí, hem d'anar a Sant Llàtzer, no està gaire lluny, a més l'autobús et deixa a la porta. Sí que és veritat que hi ha hores punta, a les nou del matí que és quan tots els 'abuelos tienen hora para ir a recoger recetas' que l'autobús va petat, fins a dalt. Sí, hi ha molta gent, però és que hi ha molta gent que va a Sant Llàtzer perquè no té un CAP a prop, tot lo que és zona del districte II-II, que és Vilardell, Torresana i Montserrat, que és un barri amb molta penya, de l'altra banda de la riera, tots aquests també han d'anar al Sant Llàtzer. Amb lo qual allà tenen quantitat de penya que jo suposo que si fessin un centre aquí, jòder, treuria molts problemes, sobretot pels iaïos. Perquè als joves encara, no et fa res apropar-te allà, tens deu minuts o un quart d'hora si vas caminant.

M'has dit que pertany a una entitat, a la de Diables, a part d'aquesta entitat pertany a alguna més? No, així com a entitat o sigui de membre, membre, no, sí que col·laboro, és que mai m'ha agradat pertànyer a algú, i lo de diables va ser una mica, una iniciativa de joves d'aquí del barri, hi ha Ràdio Kaos, el Club de Rol,... i llavors trobàvem que faltava algo més, una mica més lúdic. I com que... ens vam ajuntar penya que estàvem molt en colles de diables i vam trobar que faltava una colla de diables, però sí que és veritat lo que és el foc és una mica com a guia, de reivindicació, és un col·lectiu però amb el mitjà aquest, però el que passa que ens ho estem prenent amb una calma, perquè com cinc persones, portem un anys i pico i encara estem a materials, que intentem no treure temps... ni subvencions, intentem fer-ho molt d'autogestió, fem festa per treure pasta, és molt d'aquest pal.

Quins són els espais públics, pensant en places, que més freqüents del barri? Més quan era peque. Bueno, jo em vaig passar 'mi infancia en la calle', perquè lo guapo que té el barri és que hi ha mogollon de places interiors, però mogollon, està tot petat de places interiors, amb lo qual quan havies de... quan sorties del cole pues en comptes d'anar... molts col·legues meus que no vivien aquí al barri es quedaven al pis de qualsevol veí o casa seva i jo em passava el dia al carrer, a la plaça. I buuuu! Tio després això ho notes això quan ets gran. La diferència. Fa molt criar-se al carrer, jugar al carrer, és molt guai. *I quina era la plaça que més freqüentaves?* La meua plaça, la plaça del Treball, és on més estava. A vegades sortia, quan ja era més gran, anava a la plaça Catalunya, perquè és on s'ajuntava tota la gent també. *I a la plaça de Ca n'Anglada?* Havia baixat poquet, sí, a la plaça de Ca n'Anglada no anava tant. Bueno, quan era molt peque sí que anava, perquè anava a l'esplai, si que sortíem allà a la plaça, però d'anar jo cap aquella plaça, és que em quedava... queda tres carrers més a baix, clar, havia de creuar tres carrers, bueno... pues em quedava 'en mi plaza' o me n'anava directament a plaça Catalunya amb els companys del cole.

Trobes canvis entre les possibilitats de jugar amb llibertat de la canalla abans i ara? Jo penso que ara tenen molta més mobilitat, jo m'enrecordo abans quan era peque, també depèn, però normalment m'enrecordo quan era peque que a la colla no ens deixaven sortir de lo que era la plaça, de lo que era la plaça no ens deixaven sortir de l'acera, de lo que era la mançana. I ara sí que trobo que hi ha molta més mobilitat, que els nanos creuen carrers, que se'n van por ahí, que se'n 'tres manzanas más para allá' sí que ho veig això. Hi ha una mica més de desparrame també.

Això dels carrers que posa l'ajuntament... 'prohibido jugar a la pelota' és que això és molt bèstia, i passen els nanos, clar lògic. Com has de prohibir a un nano que jugui amb pilota? És que és molt fort. Però sí que és veritat és una iniciativa dels iaies, saps, i jo que per mi també és política de l'ajuntament electoral, totalment. Sí que és veritat que als xavals se'ls hi en va una mica la pilota i 'te meten el pelotazo' i val, et fot, és normal, jo sempre des de que sóc peque recordo 'que se colaban las pelotas en los balcones' i la que liaven perquè ens la tornès. Ho trobo una tonteria posar una placa de 'prohibido jugar a pelota' no sé pon 'no la tiris muy alta' saps o coses així, pero no me pongas prohibido jugar a pelota. Doncs per això, perquè són places interiors, perquè tots els balcons donen allà i, pues es juga, es juga a 'pichi', es juga a pilota, se pega el chupinazo i es dona als balcons.

Quan sortiu amb l'esplai al carrer, utilitzeu alguna plaça per fer activitats? Sí, sobretot quan és estiu, fem activitats a l'aire lliure. Sí, però l'idea del casal és donar-li una mica d'espai. Un espai una mica així tancat també per a ells, saps, que no estiguin tot el dia al carrer, perquè el carrer és guai, però també si està tot el dia al carrer també... no sé. El carrer està de puta mare per créixer i per relacionar-te amb penya, però també és vertitat que si abuses molt se't pot anar una miqueta lo que és el temps lliure, se't pot anar molt de l'olla, i se't pot convertit en 'un mero estar en una plaza fumando porros' i això tampoc és. I sí que és veritat que el carrer és súper important, i que nosaltres moltes vegades abans d'obrir el casal, estem un rato allà al carrer amb ells, però l'idea és que comenci a utilitzar també espais, que no es quedin només al carrer, i comencin a fer-se seu espais, amb quatre parets i amb coses a dins, que quan siguin grans hauran d'utilitzar coses i si no tenen aquest hàbit és chunguillo. Ens movem bastant, però ens movem en autobús, i si en d'anar a algun lloc anem a algun puesto en concret. Fem excursions, rutilles a llocs, que puguin motivar.

Quina opinió tens de la funció del centre cívic al barri? Districte Jove fa casi lo que faig jo amb el casal. El que passa que és això, com que ara al casal hi ha molt poca pasta i volíem montar un taller de breakdance i com que Districte Jove doncs ens vam coordinar amb ells i vam dir "pues, nosaltres portem un grupillo, i a canvi vosaltres pagueu el taller" que no nosaltres no teníem pasta per pagar tallerista, i ara utilitzem això. I sí que és veritat que munten alguna festa i anem, participem o algo. Però Districte Jove també arriba fins divuit anys, és per nanos de secundària. Per lo que són joves a partir de divuit anys aquí al barri no hi ha res. A

no sé que vulguis... que tinguis una motivació així de moviment social que tens la ràdio, però vamos...

El tema de la seguretat com el gestioneu quan treballeu amb la canalla? Quan ens movem, bueno, lo típic, de creuar pel passo de zebra, sí, sí. Òstia sí, abans és que anàvem sense seguro, això és il·legal, i ara ja anem amb seguro i anem una mica més tranquils. Perquè tu per molt que siguin grans tu segueixes sent responsable. I sí que és veritat que a vegades els acompanyes a algun taller i quan han de tornar els hi dius “bueno,…” saps, a vegades tornen sols, perquè jòder, tenen setze anys, ja saben creuar, i sent van sols a tot arreu. Però sí que és veritat que intentant sempre acompanyar-los, perquè quan surten del casal, d'aquesta hora a aquesta hora, han d'estar amb nosaltres, això sí que ho cuidem bastant. Dels nois de la tarda hi ha molts que treballen, o sigui hi ha molts que van a l'institut, hi ha d'altres que estan a escoles taller estudiant 'albañileria' i coses així i hi ha d'altres que estan treballant ja. Quan surten... com és un espai molt de 'entro-salgo' quan surten de currar hi ha molts que arriben a les sis, hi ha d'altres que a les set, hi ha un que es passa i s'està un quart d'hora i hi ha uns altres que s'estan les dues hores, o sigui està obert de sis a vuit. Sí, igual surten del cole, van a berenar i baixen de seguida o algo així. A l'estiu sobretot es queden a la porta jugant a fronton o a futbol o a alguna cosa així, i a vegades, doncs sí, si estant tots fora pues a vegades tanquen casal i sortim nosaltres a fora a jugar amb ells.

Hi ha algun lloc que signifiqui algo per tu, com a espai de record? El barri en general, sí, bueno, mi plaza. Recordo, sobretot, recordo moltíssim el camí de casa meva al cole, que hi havia dos camins, el d'anar, que és la part de dalt de Jacinto Elías, perquè jo anava a un cole de la plaça Catalunya, que ara fa temps que l'han tancat i ara hi ha un residència. I a l'anar anava per dalt i al tornar, tornava per baix, per aquest carrer d'aquí, el Gilabertó, perquè anàvem, quedàvem amb la trupe, amb les veïnes, i anàvem per un cantó i al tornar tornàvem amb una altra penya i tornàvem per aquest carrer perquè moltes vivien per aquí. I això sí que ho recordo moltíssim, el caminillo, com la liava, sí, sí.

Hi ha alguna zona que trobis que està bastant deixada? És que ha fotut un canvi. Abans jo el trobava guai el barri, tenia lo típic de 'montones de basura' i coses així, havien petites coses que ho notaves, però ara últimament. L'altre dia tornava del curro, i anava caminant per aquí i allò que no t'hi fixes, doncs aquell dia em vaig fixar, vaig començar a mirar pisos i vaig pensar “al·la, tio, que guarro no” destartalat no, és tenir una imatge com de suburbi. I sí, vaig tenir una imatge una mica guarra del barri, molt deixat, a veure guarra no, perquè, jo que sé, hi ha dos barrenderos que els coneixem ja, el Mohamed i la Fàtima, que són genials, però sí que és veritat que això va molt relacionat amb el canvi de població que està havent-hi i que potser s'està deixant molt de banda la imatge una miqueta del bloc de pisos, de no sé. És molt... és difícil d'explicar, molta roba estesa a la part de fora, no sé... és una imatge una mica estranya.

I de la plaça de Ca n'Anglada quin record en tens? Jo sempre li he dit la 'plaza del cura' recordo que... òstia em costa enrecorda com era abans, és que clar, com que la van canviar i com que tampoc havia estat tant en aquella plaça, poca cosa. Recordo la fira, per festa major es munta la fira allà. Recordo l'esplai, la porta de l'esplai, la porta de la parròquia, sí. Però poqueta cosa, de la plaça del cura poqueta cosa.

Per la teva activitat que fas amb nanos, que prefereixes places dures de ciment o places de sorra? Pues la veritat que no m'he parat a pensar mai, ni l'una ni l'altra, per mi és tant perillós el ciment com la sorra, si que és veritat que la sorra dóna més joc, 'para los pequeñitos si tienes que hacer pastelitos y cosas así' va millor, però no sé, a mi en general, les places de ciment no m'agraden gaire.

T'han demanat algun cop l'opinió, des de l'administració que intervé, vers els espais públics? A mi no m'han preguntat mai, no sé. No m'han preguntat mai. Jo sé que va haver-hi una època que feien una espècie d'enquesta, just quan va passar tot allò. Bueno, es va comentar de que passaria gent a fer enquestes per preguntar... per casa meva no van passar. A veure, sincerament, l'ajuntament mai que jo recordi ha posat un peu, o no s'ha notat mai la incidència de l'ajuntament. Sempre ha sigut més l'associació de veïns o l'associació de comerciants o algo així, però l'ajuntament no. Bueno, arreglen, de tot el follon, 'que se tenían que ganar la campaña electoral' bueno, això ja és un altre tema. La veritat que el barri sempre ha sigut molt, en aquest sentit, súper autònom, saps. A qui cadascú s'ho ha muntat com ha pogut i aquest barri sempre ha sigut de les afores, tot i que està súper ben comunicat, però mai ha estat ben considerat, penso jo, des de l'ajuntament.

Tu creus que el barri té suficients espais públics? Jo penso que està molt bé, però sí que és veritat que falten espais una mica més guiats, també. O sigui, que estan guai els espais naturals, així de places i coses així, dels pisos, però trobo que falten espais que no siguin tan individualitzats, una mica més amb una idea. No ho sé, una plaça és fàcil, 'aquí hay una plaza y allí cada uno se mete', però fer una plaça, per exemple, amb algun projecte on amb algun tipus de dinamització sí, falta, però és que falta a Ca n'Anglada i falta a tots els barris.

Què n'opines de fer servir molt de disseny en els espais públics? Bueno, jo penso que es podrien gastar la pasta en una altra cosa, però també és veritat que 'los artistas se tienen que ganar la vida' el que passa que sí que és veritat, les escultures sempre han servit per fer gamberrades, sempre, qualsevol escultura que hi hagué al mig d'una plaça 'ha servido para subirte encima o para colgar algo o para meter un gato arriba de todo' coses així, les escultures és que em sembla que no serveixen de gaire. Però bueno, l'ajuntament si es vol gastar la pasta amb això abans que amb altres coses pues mira, cadascú és lliure de fer lo que vulgui. *Per què el monument de la dona al barri?* Al barri res... *li heu posat un nom...* sí, el 'pirulí', el 'pirulí de la mujer'. Però, bueno, sempre, a dalt, saps que hi ha una altra rotonda que hi ha com una 'aleta' de 'tiburon', a dalt de tot a l'avinguda Jaume I al final, hi ha una rotonda amb aigua i hi

ha una espècie d'aleta de 'tiburon', que no sé com es diu aquella plaça, i tot li diu 'aleta de tiburo' o la 'plaza del coño', 'la plaza de qué coño es esto'. Sempre, el 'pirulí' com que queda a dalt del barri, ha sigut més de Terrassa en general, sí que és veritat i ho veus, dius "que coño, me reduzco a tres curvas", que guai, no, com que és el monument de la dona, però la gent no li veu aquest sentit, la gent veu "mira, guai, un poco de referencia, para cuando te muevas por Terrassa sepas por donde tirar", però no...

Et sents identificada amb el barri? Sí, 'yo me considero nacionalista de barrio' totalment, sí, sí, això sí que ho tinc claríssim, i que ara piro, saps d'aquí, però piro perquè he tingut la sort de pillar un pis al centre, però jo sempre seré d'aquí. Si a mi em pregunten d'on sóc, jo sóc de Ca n'Anglada, Terrassa de Ca n'Anglada, sí això sí. El barri a mi m'aportat moltíssim, moltíssim. *I la gent que ha crescut amb tu es queden a viure al barri?* No, el problema que hi ha al barri és que, primer, no hi ha pisos de lloguer, que això ho trobo una bestialitat, però bueno, hi ha mogollon de pisos de compra, mogollon, sí que és veritat que hi ha gent que s'ha quedat, però també molta gent que ha viscut tota la vida aquí pira fora, se'n va fora, perquè també és una època que està una mica la cosa molt xunga, la gent està marxant, ja no només... la gent de mitjana edat s'està venent els pisos i els pisos no els ven a gent jove. Potser, jo què sé, el vint-i-cinc per cent dels pisos que es venen es venen a gent jove, però l'altre setanta-cinc per cent són per immigrants, els compren immigrants, amb lo qual la gent jove que ha viscut tota la vida aquí, que ha vist lo del 1999 i lo del 1999 cap aquí, tot el follon que hi ha, pues se'n va. *Se'n va a Terrassa mateix o a altres municipis?* No, no, a Terrassa mateix, però se'n van a altres barris. I normalment la gent se'n va o a un pis nou, que normalment estan situats pel centre o bueno... es igual, no ho sé ben bé, però no hi ha... sí que la gent s'està anant molt, és donar-te una volta i començar a veure cartells d'en venda, en venda, mogollon de pisos. I jo que sé, hi ha una immobiliària al barri, vaig passar l'altre dia i li vaig preguntar "bueno, tu què tens mogollon de pisos, alguno de alquiler?" em van dir "no". I jo suposo perquè la gent es vol treure problemes de sobre. Igual tens un llogater que te la lia, i a la gent els lloguers no els interessa. I, a veure, aquí al barri passa que no els interessa tenir immigrants llogats però a fora del barri no els interessa a ningú tenir joves, per exemple, perquè creen problemes també, "es que somos unos cuantos" 'entonces creamos problemas a la sociedad, no només els immigrants, i els joves. I sí que és veritat, hi ha bastant desbandada, bastant, molta.

Coneixes algun noi/noia de la teva edat que tingui pensat comprar-se un habitatge al barri? El meu germà s'ha comprat un pis aquí. La primera planta, a la part de baix de les cases. Sí, se la comprat baratillo, però se l'ha comprat aquí perquè realment, a veure, ell ha viscut com jo, ha viscut tota la vida aquí, veu que el barri està molt ben comunicat, també és veritat que veu que el barri no està genial, però no els importa. S'ha comprat una primera planta, vull dir, que tampoc tenen gaire problema. I una altra noia que conec també s'ha comprat un pis aquí amb el seu company.

Entre la zona de les cases i dels pisos hi ha diferència entre la gent? No sé, jo la zona de les cases no l'he trepitjat gaire. Hi ha bastanta diferència, entre les cases..., no és lo mateix, una cosa són els pisos i el moviment que hi ha al carrer, que és molt bèstia, i una altra cosa és la zona de les cases, on viu més gent gran, molt no sé... no hi ha tant moviment així de carrer. Hi ha més a la zona dels pisos, també perquè es concentra tota la penya aquí, perquè hi ha el mercadillo aquí també, perquè hi ha el poliesportiu, el centre cívic està aquí, sempre ha hagut molta diferència, la zona de pisos i la zona de les cases. Casi tots ens concentràvem en els pisos, la gent ho té tot a l'abast i la gent que vivia a cases s'havia de desplaçar cap amunt o se n'anava directament a un altre barri, però sí, la zona de les cases és més com un poble una mica apart.

Li posaries algun adjectiu al barri per definir-lo? Currante, però pels anys d'abans i pels anys d'ara. Això és un barri que es va construir totxo a totxo, que cadascú es va fer casa seva, tothom aquí és penya que s'ho va currar, que és penya obrera, que és un barri que cadascú s'ho ha muntat i ens ho hem currat tots els d'aquí. És això que et deia, l'ajuntament no s'ha vist casi mai, si tens una necessitat pues te l'arregles tu, amb l'ajuda dels veïns o amb l'ajuda de la família. Sí que és veritat que és un barri que s'ha anat construït a poc a poc, 'mano a mano'. Ara últimament està canviant una miqueta la cosa, però...

Quina opinió tens entorn la semipeatonalització dels carrers al barri? Nefasta. Això és una idea de solucionar un conflicte, fent una cosa tan tonta com és peatonalitzar un carrer. Que jo ho trobo important, a veure, peatonalitzar un carrer sempre és important, perquè això fa que la penya vagi més tranquil pel carrer, que hi hagi menys problemes de barreres arquitectòniques, és genial, ho trobo molt bé. Però des del 1999 es va crear una societat limitada Ca n'Anglada, que l'únic que ha fet ha sigut això, amb la quantitat de milions que té, que no sé on t'estan. Joestic pensant que és un xanxullo, i un blanqueig de diners bestial, però realment un conflicte no és soluciona peatonalitzant un carrer, un conflicte de convivència no es soluciona així, no es soluciona fent un carrer peatonal. No, perquè aquí al barri hi ha molts problemes que es poden solucionar i no ho estan fent. És de lògica, si hi ha un problema de convivència és de lògica que amb una peatonalització del carrer no ho arreglaràs, i una societat limitada no sé ben bé per a què serveix, la veritat, no ho entenc. Se saben les idees que tenen, peatonalitzar l'avinguda de Barcelona, que volen a la part de les cases fer pisos també, per a què 'quepa más gente', és que és tant tonto, 'para qué quieres más gente?' si el problema segueix igual, què vols, fer-lo més gran encara. Per què tu, com a treballadora social o comunitària tens constància de què s'estiguin fent actuacions en aquest camp? Sí que es fan, però són iniciatives molt... com t'ho explicaria, és molt iniciativa personal de cadascú. És iniciativa de l'educador que està a Districte Jove, és iniciativa de l'educadora de Serveis Socials, però des de lo que és la política no, és que jo no trobo cap posada en marxa, cap dispositiu per ajudar a la penya, per donar canya, donar pasta, dóna pasta a serveis socials, dóna més recursos, que van de cul. Ho trobo molt fort, no m'estic ficant amb els treballadors que són els únics que estan fent coses, sinó que m'estic ficant amb la penya que

està decidint, i amb la penya que està gestionant una mica això, que ho estan gestionant amb el cul.

Saps si es va demanar l'opinió dels veïns quan s'estava proposant el tema de la semipeatonalització? Sí, es va fer una espècie de reunió i van presentar la maqueta, ho van presentar al barri el projecte, però discutir no, allò ja estava decidit ja. Però bueno, 'presentárselo a los abuelos' "mira cuántas cosas vamos a hacer", però això fa molt poc. O sigui, des del 1999, ja et dic, va estar ben bé un any aquesta societat fent res de res, després 'surgió' "ah! Ya sabemos lo que vamos a hacer" va passar un altre any i després van presentar la maqueta, això fa res, poquet, que ho van presentar. I han peatonalitzar dos, tres carrers, no gaire cosa més. *I l'opinió que has sentit d'altre gent, és positiva, és negativa, és...* la gent està molt cremada, la gent està molt rallada del barri, molt. I ja et dic, hi ha la sensació generalitzada de que jo vull marxar d'aquí perquè no... no sé. La mateixa sensació aquesta de si, que peatonalitzar un carrer va guai, és còmode, però no serveix de res, és que no està arreglant res del problema.

Quina és la teva vida comercial al barri? Ha sigut una òstia ben forta lo de l'Eroski, pues sí. Hi ha hagut molts comerços que han tancat. Quan es va obrir l'Eroski molts van tancar per això, després també és veritat que se 'rumorea' que moltes altres han tancat perquè... doncs per això, la penya autòctona va pirant, va arribant gent immigrant, per exemple, els magrebins, que compren a les seves tendes, ja hi ha mogollon de comerços de penya, d'iniciatives magrebis, que compra la gent allà, amb lo qual hi ha una baixada important de venda. Per exemple, fa un mes la Sirena va tancar, la Sirena portava aquí mogollon d'anys, però mogollon, i van tancar, perquè no venien. Van tancant, es nota, al mercadillo, al mercat que hi ha aquí petitó hi ha parades que també estan tancades. *Aquí venia gent de fora a comprar, no?* No, no, a comprar no, de fora no, bueno, sí que és veritat que ve molta gent de Torresana, de Vilardell i Montserrat, jo sí que sé que puja gent, però ara amb l'Eroski no, amb l'Eroski es queden directament allà si tens que comprar. Lo que passa que en el barri hi viu molta penya, amb lo qual els comerços han tingut bastanta,... no sé un mercadillo al mig d'un barri, al mig d'un bloc de pisos és genial, perquè tothom pot anar a comprar peix fresc, saps, és guai, i sí, sempre ha tingut bastanta... però de la gent mateixa del barri.

Utilitzes els comerços dels marroquins del barri i veus que la gent d'aquí els utilitza? Algun cop he entrat, allò, però... sempre que vaig a comprar, bueno, compro... si haig de comprar alguna cosa així, com un 'zumo', que em fa falta un 'zumo', doncs a vegades si passo per allà i està obert, perquè està obert fins a la una de la matinada, i sí que a vegades he entrat de vegades. I res guai, bé, o sigui a carn i això no hi vaig, a comprar fruita tampoc, perquè sempre he anat al mateix lloc, però sí, jo no tindria cap problema en anar a comprar allà, lo que passa que... no sé. Jo no tinc cap problema. *I marroquins i marroquines veus que vagin a comprar a la resta de comerços?* Al DIA sí, i al Mercadona també, molt, a supermercats. Però en lo que són comerços petits no. Que jo recordi poca cosa veig. A la llibreria sí que entren a comprar

algun llapis, o alguna història. Al forn de pa també, però lo que és al mercat i al mercadillo no els he vist mai.

A l'esplai tens nois i noies marroquines o... al cole, al cole sí. És que a Montserrat és diferent, a Montserrat la immigració és bastant nova, fa qüestió d'un any o així que està arribant, i els joves estan bastant reticents, lo que són els joves autòctons els hi costa molt, i els hi costa també molt als joves immigrants venir amb un autòcton, pel desconeixement i tal. Bueno, jo suposo que se'ls hi ha de donar temps, poc a poc. Hi ha molts que diuen "yo contra los moros" i després té un col·lega moro, i és això, és desconeixença total. És lo que està passant quan va passar aquí al principi, el que passa que ara aquí ja s'ha transformat en un altre tipus de conflicte que no és desconeixent sinó és ja ràbia.

Tu tens veïns nouvinguts? Tinc sudamericans, que també estan arribant moltíssims, moltíssims, i la convivència bé, bé, no hi ha cap problema, tenim més problemes amb una tia que és ionqui, que no pas... no sé, jo mai m'he fixat si són... els llatins fiquen la música bastant 'fuertecilla' i canten molt, però bueno, ja et dic... no em molesta tant, com que la meva veïna del 'sexto' tingui als crios 'dejados', no em molesta tant. És que al barri et sorprenç això, perquè sempre han hagut problemes per exemple de drogues o de penya ionqui, que sí que han donat més problemes, i resulta que ara hi ha problemes de convivència però amb gent que posa la música forta. Em fa gràcia això, abans no hi havia problemes, quan jo a vegades em llevava al matí i aixecava la finestra i em trobava amb un pavo punxant-se a davant de casa meva. Jóder, que jo sóc gran però si ho veu un crio peque, pues és xungo això. Sí que és veritat que això ha canviat bastant, 'si se van a pinchar se van a la riera'. No sé, sí, hi ha molt estereotip ara. Al meu bloc, és només un pis, i un tio que és d'Equador em sembla, i té un parell d'habitacions llogades, però no hi ha cap problema.

Quina opinió tens del que va passar al juliol de 1999? Pues, que això ha sigut una negligència de l'ajuntament, total. Negligència de l'ajuntament i falta de coherència i ignorància bestial per part de la gent. Per això, jo recordo la imatge... sota casa meva hi ha un bar, que hi ha una 'trupe hay metida que tela, lo peorcito del barrio', i recordo una de les nits, veure sortir la penya, que jo recordo de sempre de ser-hi ionquis de tota la vida, sortir amb pals i omplir cotxes, amb aquesta penya dient "vamos a por la escoria" i jo pensant "però, tio, si tu fa cinc anys eres l'escòria, què m'estàs parlant" saps, aquesta imatge, de dir que incoherent.

I la informació que es va donar des dels mitjans de comunicació... jo penso que no va ser gaire real. Sí que va ser real lo que hi havia, però sí que és veritat que va estar molt sesgada la informació. A la penya que van entrevistar era gent que... tio, que jo els conec, 'macho' i aquesta penya, saps, 'lo pueden tener todo' però els hi falta intel·ligència, és que és de lògica, és que entrevistaven als més xungos, a la penya que està xunga del cap. A ma mare, per exemple, no la van entrevistar mai, ni a la col·lega de ma mare tampoc, ni a la de la llibreria tampoc, van entrevistar al 'abuelo que estaba allí chillando' i sí que és veritat que van treure

coses molt sesgades i molt, a veure, no es fan fotre a les causes, què està passant, no treguis només el conflicte de què “ha habido un apuñalamiento” n’hi ha més coses. Porta molts anys aquest barri creant, creant i creant una bola que va esclatar, mira, per una tonteria. Però està passant aquí a Ca n’Anglada i passa a Can Palet, i passa a Egara i passa a Sant Pere, i passa a molts barris. Va sortir a Ca n’Anglada perquè hi ha molta gent i perquè ha vingut molta gent de cop. Jo penso que els mitjans de comunicació ho podrien haver tractat molt millor. *I va venir molta gent de fora o era bàsicament gent del barri?* Els nazis van venir, sí que van venir, és que va ser una setmana una mica xunga, aquella setmana. Jo recordo que anant pel carrer que em paressin els nacionals, demanant-me el carnet, preguntar-me on anava, d’on venia, on vivia, amb qui vivia, saps, va ser una mica del rollo Bronx, aquella setmana aquí. Jo perquè conec el tema, i perquè tinc un altre punt de vista, i jo sé que no hi ha més immigrants que gent autòctona, ho sé, però també és veritat que lo que es veu és una altra cosa. Lo que es veu molta, molta, molta immigració. Doncs, per això mateix, perquè tenen un altre tipus de forma de viure, d’estar tot el dia al carrer, del ‘palo grupo’. Pues, sí, xoca molt, xoca molt, i la veritat, és bastant incòmode, però per això no estem, no estic acostumada, anar per un carrer i trobar-me en una cantonada un grup de deu tios i que quan passes et diguin “eeeerrhhh”, però em fa ràbia això i em fa ràbia passa per davant d’uns bancs i que et mirin els iaïos. O sigui que és, però, bueno, lo primer que es veu és que són magrebins, la visió és bastant xunga, és bastant xunga. I els joves també és xunguillo, pensa que molts o vénen sols o vénen amb el pare només, el pare es fot a currar, o es fot a ‘su aire’ i els xavals estan tots al carrer. Són xavals que no tenen, depèn quins... si no vénen d’una ciutat així com Casablanca o un lloc una mica més urbà, no tenen depèn quins hàbits i això és molt difícil d’acceptar aquí. És molt difícil d’acceptar que un xaval estigui ‘por ahí’ liant-la.

Com a joves quin tipus de reclamacions feu pel barri? No sé, per exemple, els diables lo que reivindicuem és una mica de sortir al carrer i dinamitzar una mica el carrer, i fer espais de trobada, que és lo que trobo que falta, espais de trobada, i sensibilitzar una miqueta a la penya de què aquí o ens ho currem nosaltres o no ens vindrà ningú a salvar el cul. I que el problema el tenim nosaltres, no el tenen ells. No és que no s’integren, també el tenim nosaltres de que no els deixem tampoc. I és una mica ‘un paso aquí y un paso allí’ i lo que s’intenta molt és moure, moure, moure molt al jovent, al jovent i a la penya gran, ‘el barrio hay que currárselo’ i si no posem una mica de la nostra part això se’n va a la merda, i s’està anant a la merda, jo és que ho veig així. Després això, desconeixement, molta por, molt recel, i això fa ràbia perquè per què has d’anar intranquila pel carrer, o per què has de viure intranquila a casa teva, per què has d’estar molest amb una gent, si és casa teva, i tu has de viure feliç, pues, munta-t’ho i fes-ho com puguis. I és una mica això. I a nivell de Terrassa, bueno, lo típic, espais per joves, espais que no s’hagi de pagar un lloguer en un lloc, que l’ajuntament es mulli una mica pels joves, que es donin facilitats per fer una mica lo nostro, i una vida una mica alternativa, perquè aquí no hi ha alternativa, aquí hi ha ‘Parc Vallès i se acabó’ i la que hi ha una mica d’alternativa, doncs per exemple d’okupar algo o de fer una

història una mica alternativa sempre ha sigut tallada, perquè aquí a Terrassa, sincerament, primen més els interessos dels propietaris que no la vida social. Aquí Inmovalero es quien manda o la Clau, que són les immobiliàries d'aquí. I si et fixes i te'n vas per la carretera de Martorell, pugues una miqueta i comences a mirar Terrassa i és grua, grua, grua, reforma urbanística bestial i pisos a vint-i-cinc, trenta quilos, no hi ha de lloguer, que a més a més, per ser jove tens problemes, és tot, però com a totes les ciutats. I això a nivell de barri es nota, perquè no hi ha un espai, l'únic espai que hi ha és de Ca n'Anglada Jove, i al final perquè es va cedir la casa, però 'vamos, la casa está que se cae', no ens deixen fer festes al carrer, perquè bueno... és un show. La festa del barri és gestionada 'únicamente' des de fa 'millones y millones de años' per l'associació de veïns i cada any és el mateix programa. Són ells 'inamovibles pero son también sus acciones inamovibles' amb lo qual colar-te per allà al mig del 'palo' volem fer una actuació, no, no tenim seguro, però som una colla del barri, aposta una mica per nosaltres, no, no. La veritat que aquí al barri no s'aposta, no s'aposta ni per la gent jove que no està en col·lectius ni pels col·lectius de gent jove, mai s'ha apostat i no s'apostarà mai, perquè Ràdio Kaos és una ràdio il·legal, és una ràdio lliure, amb lo qual oficialment no els hi donaran suport, i diables, 'pues en eso estamos'. T'has de treure vosaltres les castanyes del foc, no tens suport. *I amb l'associació de veïns heu parlat?* L'associació de veïns no vol saber parlar de Ràdio Kaos. Hi ha un que hi havia a la ràdio que s'ha fotut a l'associació de veïns però aquest no sé ben bé com pensa, no sé. Sí que és veritat que s'han de relacionar amb ells perquè Ràdio Kaos són dels pocs col·lectius que es mouen i fan històries, però són molt reticents. Ja et dic, l'any passat vam anar a demanar que ens deixessin actuar a la festa major i perquè no tenim seguro ens van dir no.

Com veus l'encaix de Ca n'Anglada amb la ciutat? Ca n'Anglada és un barri d'immigració. Jo em pensava, quan va passar tot allò, em pensava que es repartiria més la cosa, lo que és l'onada immigratòria es repartiria per més barris de Terrassa, i sí han anat a altres barris però s'està concentrat casi tot. S'està convertint en un barri immigrant, d'immigració magrebí i sudamericana, i cada cop més. L'únic pel que pot donar model Ca n'Anglada és de la vida social que hi ha, de la quantitat de penya que viu aquí, és un barri que està molt ben comunicat, i que té molta gent aquí vivint, és un dels barris més gran de Terrassa, i hi viu molta gent jove i molta gent gran. Però jo penso que com a model, això, l'enorme varietat de penya que hi ha, la quantitat de gent que hi ha, i la vida social que sempre ha hagut, de cultura de carrer. El que passa que ara no sé, està un mica canviant tot i no sé cap a on anirà, però sempre ha sigut això aquest barri. No és com altres barris que te'n vas per exemple a Ca n'Aurell, saps, a Ca n'Aurell no hi ha vida de carrer. A part de què està molt cèntric, no hi ha places,... Ca n'Anglada sempre ha sigut així. Sempre. La cultura que hi ha aquí és molt de carrer, de baixar al carrer, de passejar, al matí surten totes les mares, totes les aiaies a comprar, tots els xavals al carrer, i sempre ha sigut així. I jo penso que és lo que ha de continuar, és lo guapo del barri.

I el futur el veus... xungo, 'sinceramente' sí. Jo penso que anem cap a un èxode aquí important, de fet ho estan alentint ja fa bastant temps i jo penso que això no parará.

ENTREVISTA A VEÍ DE CA N'ANGLADA

Fermín, veí de Ca n'Anglada, nascut al 1945 i originari d'Andalusia (Estat espanyol), viu al sector sud del barri. Entrevista realitzada el 9 de maig 2002.

Em podria explicar el seu procés d'assentament al barri i el de la seva família? Yo vine en el año sesenta y vine con mi padre y una hermana y el resto de familia se quedó allí en Almería. Teníamos una junta de cabras, unas veinte cabras, y los dos pequeños se quedaron allí hasta que encontramos aquí... bueno, trabajo aquí había a mansalva, te despedías de esta casa e ibas a la del al lado y te daban trabajo, había mucho trabajo. Ganar, se ganaba bastante poco, pero cuando ya tuvimos el terreno nos hicimos la casa en San Pedro, allí donde está la Avenida Francesc Macià, en San Pedro Norte, y allí construimos la casa y estando haciéndola, que aún no la teníamos terminada vino la riada y nos llevo la casa toda para abajo y tuvimos que saltar por el patio al piso de al lado. Fueron unos días difíciles. Nos recojieron... claro, hubo una colaboración bastante buena... son momentos que la gente se abre y se entrega, en Can Escolapi éramos más de 200 personas durmiendo allí, acondicionaron lo que eran las salas y entonces allí toda la planta de abajo la acondicionaron para dormitorios. Yo me tiré allí durmiendo dos meses, me levantaba por la mañana, me preparaban un bocadillo o me lo buscaba yo por ahí y a trabajar y a la noche a dormir allí, colchones uno al lado de otro. Cada nave de aquellas doscientas y pico de personas, si a lo mejor había alguno que roncaba o algo tú todo el rato "pssssss, txe, txe!" un cachondeo ahí toda la noche. A nosotros luego nos recojieron en la calle Sociedad, donde está la estación del Norte, esa calle donde ahora está el edificio de la Mina pública del agua. Ahí nos refugiaron ya a familias, en Can Escolapis estábamos mi padre y yo pero a mi hermana y a mis hermanas las recogieron en una panadería de la calle Fuente Vieja, estuvieron reogidas allí, las ayudaron mucho, incluso son gente que son de la parroquia, la gente de la parroquia se volcó bastante bien. Aquí mismo las primeras mantas nos las dieron en la iglesia esta de aquí de Ca n'Anglada. Hubo gente que las recogieron, hicieron las casas de madera, un grupo de casas se hicieron en Montserrat y otras se hicieron en la zona deportiva al lado donde está la avenida del campo del Terrassa, antes de llegar allí hicieron otro grupo de casas y allí cogieron familias que se les había llevado la casa y estaban recogidos allí. Y otros estábamos en este tipo de vivienda, a lo mejor eran dos habitaciones y una cortina para una familia. En aquellos tiempos había un control de la asistencia social de la iglesia, que iban pasando para ver si realmente habían más gente, porque como siempre que hay un tipo de movilizaciones pues claro qué pasaba, si tú estás aquí y tenías familia en el pueblo y decían de venir a verte pues por poca vivienda que tuvieras ahí nos metíamos todos. Nosotros antes de la riada empezamos a hacer la casa viviendo con tierra, es decir, haciendo paredes y viviendo dentro. Hizo mi padre dos habitaciones, en una dormía el matrimonio y mis hermanas pequeñas y en las otras dormíamos mi hermano y parte de la cocina aquella de gasóil, donde cocinaba mi madre con cuatro tochos y así, hasta que fuimos creciendo la casa y luego llegó la riada y se la llevo toda. Pero aún no la teníamos terminada. Luego hubo gente que los metieron en las casas de

madera y algunas personas cuando hicieron los pisos en San Lorenzo pués ya le dieron una vivienda allí y en el caso nuestro y como nosotros había más gente, nos dieron unos dineros y volvimos a rehacer la casa. La casa está allí y ahora vive mi hermana la pequeña y abajo tiene un tipo de carpintería, se ha ido progresando todo el mundo se ha ido moviendo.

I quan va venir a Ca n'Anglada? A Ca n'Anglada yo vine recién venido de Almería vine a parar aquí detrás, en la calle Santa Lucía, donde vivía un primo de mi padre y aquí estuvimos recogidos hasta que hicimos la casa que te he estado contando. Luego, nos fuímos allí arriba y en el sesenta y cinco yo marché a la mili, en en el sesenta y seis me fui al Torrente de la Maurina donde monté el primer bar y en el año setenta volví aquí al barrio, me quedé con una freiduria en está misma calle en el número 23, San Honorato 23, Freiduría Costa Brava, era de las primeras freidurías que había para hacer pollo a l'ast. Había una en Sagrada Familia y otra en la carretera de Rellinars y nosotros que estábamos aquí, en Terrassa tan solo habían tres máquinas de hacer pollo, en el año setenta. Allí estuve diecisiete meses, a los diecisiete meses me marche al Cavall Bernat, a un restaurante que hay en Matadepera, estuve seis meses y me fui a Rubí a regentar un club de tenis y en el setenta y seis volví aquí al barrio, estuve unos años fuera, me fui a la calle San Honorato también al número 33 que ahora es la Manduca, a ese le puse el nombre de Mesón Paco por mi nombre y allí estuve hasta el ochenta y uno que me vine aquí. Desde el ochenta y uno estoy aquí estable hasta que se caiga esto abajo o que llegue uno a la jubilación.

Un dia seu típic aquí al barri com el descriuria? Yo acostumbro cada día a levantarme a las cinco y media, abro el bar a las seis de la mañana y estamos trabajando hasta las cinco de la tarde y si hay algunas cenas por encargo, pero si no nada más nos limitamos a los almuerzos, primero los churros, hacemos carne a la brasa tenemos brasería. Luego, a continuación a la tarde, una vez que ya tenemos la comida no hay ambiente como para quedarte aquí, es diferente que hubiera como lo vuestro, una universidad al lado o un hospital que entonces puedes estar trabajando todas las horas, pero al ser un barrio y un barrio de clase trabajadora pues prácticamente hay gente de paso pero el mínimo. A excepción que vengan expresamente a tu casa. Entonces nos limitamos, también por cansancio, porqué los años no perdonan, y abro a las seis y estoy hasta las cinco y si hay, como te he dicho antes, cenas por encargo pués las hacemos. Los miércoles hacemos descanso y el domingo trabajamos hasta la una y media, nada más nos dedicamos a los almuerzos y churros, más en el plan de churrería que no de restaurante.

En el teu poc temps lliure com vius el barri? Pués, prácticamente... siempre he estado metido en la asociación de vecinos, he estado un par de años allí con ellos, y soy una de las personas que creó la asociación de comerciantes aquí en el barrio y entonces debido a mis actividades sociales pués sí que me muevo, pero te mueves concretamente como tú que has venido aquí porqué ya habíamos quedado. Lo que es el disfrute de andar por el barrio, alguna noche para estirar las piernas, pero no me queda tiempo para más.

És usuari del transport col·lectiu? No. Pots valorar el seu servei al barri? Yo considero que sí, que hay un pequeño fallo según voy oyendo a la gente es con la parte del Hospital, porque el autobús hay que ir a buscarlo a la punta de abajo del barrio, a la carretera, pero para el caso del Hospital, para lo demás por este barrio pasan dos autobuses que vienen de otros barrios más colindantes. Hay el autobús de aquí y luego a más a más creo que hay dos autobuses más que pasan. Y por la avenida... lo que pasa es que la gente cada vez más nos hacemos más cómodos, porque de aquí a la avenida qué puede haber, seis-cientos metros? Y por la avenida pasa un autobús que es el que hace todas las avenidas. Yo considero que sí que está bien servido.

I pel que fa a serveis públics, tant com centres d'atenció primària, com biblioteques,... creu que el barri té una necessitat en algun tipus de servei que no compta en l'actualitat o és deficient? El único servicio que se le podría agregar es un instituto de secundaria. Y guarderías, en guarderías sí que hay una falta de... casi todas son privadas, públicas había una y se ve que habían pocos críos y... yo creo que sí que funcionaría, tanto esto como el instituto. Para el tipo de barriada que ha crecido, esta de al lado también y tienen que ir o bien a Can Palet o a San Pedro Norte, al Blanxart. Por lo que hace al centro de atención primaria yo creo que está bien, porque en el sitio que está las distancias son cortas, no hay grandes distancias. Y el centro cívico, por ejemplo, tiene mucha actividad, incluso hay gente que no pertenece al distrito y hace actividades aquí, es decir, imagínate que tú vas a un tipo de actividad y tu hermano se ha casado y vive a otro sitio, pero si vas tú pues "oye pues yo también voy" y hay casos de estos así, principalmente en las mujeres, hay muchas actividades, el colectivo de "dones" es bastante grande, hay seis-cientos y pico de mujeres, y hacen todo tipo de actividades: de coser, cursos de cocina,... Se mueven bastante. Mira, nosotros el día 1 hicimos una "mostra" alimentaria unos cuantos restaurantes de aquí del distrito, pues las mesas que usamos nos las dejaron ellas. Van haciéndose su propio patrimonio de todo el tipo de actividades que hacen pues se van comprando su material y lo van guardando en el centro cívico en el sótano, es decir, se estan organizando bien haciendo actividades.

Vostè viu davant de la plaça, com ha vist la transformació de la plaça? Creo que el hecho de cortar la calle fue por petición de los mismos vecinos, via asociación, claro estaban los críos hay jugando con una pelota o incluso yo me acuerdo un día que de estos chavales jóvenes que van con el coche se metió en la curva hacia acá y un poste de la luz de aquellos que habían de madera, pues se lo cargó, le pegó un viaje... eso sería en el año sesenta y siete o setenta y ocho, un tal Chino decían, el apodo de guerra. Me vengo a referir que aquí siempre la plaza esta cuando la dictadura esta iglesia fue una de las iglesias, que aquí había una cura que apoyó mucho el movimiento, el Daura, y prácticamente todos los que han pasado han estado al lado del pueblo y de la gente. Entonces, todas las reuniones de la AEG y de todos los movimientos fueron bastante fuertes. La última que yo recuerdo que se hizo en esta iglesia que incluso les llevé yo comida, fue un encierro que hicieron los de los yogurt, los

Yoplay, que estaba en frente del instituto de la mancomunidad, allí tenían las naves. Estos chicos, cuando querían cerrar esto que eso fue por el año setenta y nueve o ochenta, es decir que ya estábamos en la democracia, pues se encerraron aún en esta iglesia, estuvieron dos o tres días allí dentro. Esta plaza llegó a conocerse como la plaza roja, que la realidad pues tampoco... pero que si tú le vas dando un nombre a una cosa y tú lo dices y yo lo digo pues al final se va corriendo la voz y termina cambiándose su nombre por otro y en este caso pasó. En aquellas fechas esta plaza se llamaba Plaza Pío XII, imagínate la diferencia que había.

De les tres places més importants al barri quina opinió tens? Estas plazas prácticamente son plazas pero casi yo te diría que yo te diría que son privada del bloque. Claro si tú aquí haces una entrada o cuatro entradas y aquí en el centro dejas el patio y las entradas a la viviendas están todas por dentro. Qué pasaba, que había un abandono que al final ha sido la administración, el ayuntamiento, que se ha tenido que hacer cargo, pero esos terrenos no son municipales. Se han cedido y el ayuntamiento se ha hecho cargo de esto, como aquí como en la otra plaza Miguel Vives, dicen que en casa de herrero cuchillos de palo, si el uno por el otro, yo voy a arreglarlo a él para que éste viva... pues nadie hacia nada. Entonces el ayuntamiento, incluso hubo una temporada que lo estuvo gestionando la misma asociación de vecinos, con dinero municipal, lo estaba gestionando la asociación, que tampoco es lógico eso, el ayuntamiento tiene una brigada de obras no hay necesidad que la gente toque el dinero que no tienen porqué tocarlo. Pero yo creo que se hizo para ver si se enganchaba la gente, una forma de engancharlos socialmente.

Una mica al barri hi ha la sensació que amb l'espai públic de la Plaça de Ca n'Anglada hi havia bastant o que potser s'havien de repartir més petits espais per tot el barri? Claro, este barrio se hizo en el momento que se hizo entonces Terrassa ahora mismo tiene cuarenta mil plazas que no lo que tenía. Se han echado edificios abajo y eso lo ha aprovechado el ayuntamiento para obligar que el cuarenta o el treinta por ciento quede de suelo público. Pero este barrio se hizo por el cincuenta y tantos y aquí no se ha cambiado nada. La parte de arriba se hizo después del año sesenta, pero de la calle Santo Tomás hasta la carretera de Montcada esto en el año sesenta ya estaba, podía faltar una casa o un terreno que estuviera por hacer pero el trazado de calles y casi el noventa por ciento de las casas de las que hay ya estaban hechas. Se construyó de la manera que se construyó, en el año ochenta y tres, igual que ahora se está haciendo lo del PGO, se hizo y todas las fuerzas políticas acordaron no dejar hacer más de dos pisos de alzada, que eso ha perjudicado a este barrio. Es más, yo me parece que tengo un documento aquí, de cuando estaba con la asociación de vecinos, donde queríamos coger firmas para cambiar esto. Ahora dicen que van a cambiar algo, pero yo hasta que no pase todo... yo no estoy muy seguro. Yo lo he estado discutiendo con los de urbanismo y entonces decían: estos solares al tener cinco metros de anchura por quince de profundidad sólo, que es lo que nos estamos encontrando? que la admistración te obliga a dejar cinco metros de patio entonces tú en un solar de quince si construyes nada más que

once qué és lo que haces, haces un palomar. Entonces ese era uno de los motivos que no se pudieran hacer más de dos pisos de alzada, pero si la mentalidad hubiera sido otra y en vez de cinco metros si un terreno es de diez, permitirle que haga subida, porque los metros los tienes a lo ancho, esos once metros se pueden respetar igual pero ya tienes más espacio. Y así dicen que a lo mejor se va hacer algo, pero el noventa por ciento de todas las plantas bajas que no son vivienda que son garajes estan cubiertos todos, pero en la escritura no resta eso, resta cinco metros de patio, entonces ilegalmente, el ayuntamiento no coge ni un duro de eso, cuando si eso lo hubiese hecho legal sería un dinero que también estaría recibiendo el municipio. Claro, si a ti nada más te dejan cubrir hasta aquí y cubres todo tú te aprovechando de es espacio, el ayuntamiento no está percibiendo nada de esa obra, porque para el ayuntamiento es que tú tienes un patio.

Vostè creu que aquest fet ha portat al barri cap al deteriorament? Claro. De la calle Santo Tomás hacia la vía son pisos que son de unos setenta o ochenta metros, cinco pisos de altura y sin ascensor, entonces una persona joven aguanta bien, sube la botella de butano, pero qué hace una persona mayor, hay personas que a lo mejor se tiran todo el mes sin bajar a la calle. Entonces qué es lo que pasa, pués la persona que económicamente tiene unos medios pues se va a otros sitios. Hoy en día se construye con ascensores y la comodidad que hay, tú tienes dinero, tú vas a estar padeciendo? Quién es el viene aquí? Pués la gente que económicamente pués no tiene otro sitio donde ir, y esa gente quién son? Pués la gente socialmente más marginada, y eso es uno de los prejuicios. Este barrio en el año setenta y cinco, en el ochenta, comercialmente era de lo mejor que había en Terrassa, mejor que el centro y el comercio es uno de los termómetros que te va diciendo con más seguridad que nadie la riqueza que hay en ese sitio, y eso se ha discutido muchas veces. No es culpa de Continente, es culpa del tipo de construcción que hay y que es un espacio grande, hay once mil habitantes. Es decir, en este espacio te vas a Hospitalet o te vas a un sitio donde haya bloques de pisos y hay treinta y cinco o cuarenta mil habitantes. Entonces todo eso... si el tipo de construcción es una construcción que te favorece, pero eso tampoco. Una casa de cinco metros a excepción de las esquinas que tiene ventanas por todas partes tienes que hacer tres habitaciones, de las tres habitaciones como mínimo dos las tienes que hacer sin luz, el tipo de casa inglesa que la mayoría de casas son así. Aquí la gente, el noventa por ciento de las personas que vivimos en Terrassa en un momento u otro de su vida han pasado por Ca n'Anglada, o a su inicio o a media vida, pero tal y como han podido se han movido. Aquí todo el barrio de Las Arenas, un barrio grande que se está haciendo bien formado pués mucha de la gente que vive en Las Arenas son gente que habían vivido aquí.

Vostè veu que la intervenció a l'espai públic pot ajudar a canviar aquesta situació? Sí, yo estoy convencido que sí [...]

[...] Una de las paredes medianeras son de quince centímetros, son tochanas de quince, y en esa pared cargaban los dos medianeros. Una de las cosas que se ha hecho muy bien desde el

ayuntamiento es que ahora vas a tirar una casa y esa pared, que es tuya, deja de ser tuya, tú tienes que limitarte a hacerte tu pared y por lo tanto no cargas tú una en otra. Ahora casi la mayoría se aguantan por este sistema de dómimo, si tiraras una se caerían todas. Se hicieron en un tiempo que el material era más malo, el cemento no era un cemento portland, sino que era un cemento lento, con pocos medios económicos, la gente se lo iba haciendo los domingos. Incluso, aquí la gente, un porcentaje bastante grande, le pagaba una cuota a la iglesia, para poder trabajar los domingos, no sé si eran diez pesetas, claro!, antes quien mandaba era el cura y el capitán de la Guardia Civil. Yo creo que este barrio se puede arreglar y se arreglará, pero la forma de arreglarlo... esto de abajo se irá arreglando pero lo de arriba si no es echándolo abajo yo no le veo arreglo, porque lo principal son los ascensores en esos pisos y si los ascensores no se colocan... unos porque se hacen mayores y no pueden subir, otros porque... se van. Prueba de ello es que casi la inmigración que hay lo más fuerte está en este barrio. Se dice que no, pero la realidad es que tú sales a la calle y no ves tanto inmigrante en ningún barrio como lo ves en éste.

Veus que hi ha determinats grups que utilitzen uns llocs determinats del barri? Ves, eso siempre hay personas que se encuentran más protegidas en un sitio que en otro. No sé, le coges una manía de irte hacia un lado y se aposentan y si uno va allí pués allí van acudiendo más. Pero no, sí la gente aquí en la plaza prácticamente está bastante ocupada y está ocupada por todos, ves gente de todas las leches y de todas las índoles. *Vostè veu que es barregen o que cadascú té el seu espai?* Se tendrían que mezclar más, pero no, cuesta, es complicado, el problema social es ya más...

Vostè creu que hi ha alguna zona del barri que està pitjor que altres? Yo creo que la zona de pisos está peor que la de aquí. Está peor porque si yo mismo digo de hacer un cambio pues... si aquí permiten hacer un piso más, pués yo ya tengo espacio, esto lo echo abajo pero ya lo hago con una construcción moderna, por la tanto va a tener ascensor, va a tener todas las comodidades, pero allí como las metes.

Vostè creu que la gent se sent tant identificada amb el barri com temps enrere? Hombre, hay una parte de gente que se siente aún se siente bastante identificada, pero claro, de esta gente cada vez van quedando menos, debido a los motivos que te he dicho, muchos ya han marchado fuera de aquí, gente que estén desde sus inicios pués a lo mejor nada más queda un treinta por ciento, los demás es gente que ha venido después entonces ya no lo han vivido ese nacimiento. Es como cuando tú haces una construcción o cualquier tipo de trabajo y como te lo has hecho tú, pués te lo miras como tuyo, si ya vas a una cosa que te la han dado hecha le ves su mérito, pero la parte de cariño de tu trabajo ya no puedes tenerlo. *Per què l'apelatiu de la plaça roja la joventut ja no l'identifica, no?* De eso pasan, por suerte, porque eso también es una suerte, las generaciones que han subido tú se lo cuentas y algunos te dicen "ostia, que putada" pero otros dicen "bueno". Putadas están en un lado y en otro y lo ven de otra forma. Es que es diferente, antes en los años de la dictadura, una de las

cosas buenas que tenía es que casi el trabajo lo tenías casi seguro, ahora qué porvenir ves tú con tu trabajo? No ves unas expectativas, por eso la juventud está un poco desmotivada, es lógico.

Els adjectius que vostè posaria al barri quins serien? Pues a la gente que llevamos muchos años aquí nos da un poco de tristeza que veas que una cosa se te va muriendo, pero por otro lado piensas que puedes estar equivocado, a lo mejor... ninguno está con una seguridad al cien por cien de lo que puede pasar mañana, entonces depende del trabajo que se haga y de la voluntad que se ponga de la gente a lo mejor se puede dar un cambio. Es que ponerle una imagen de aquellas negativas, a mi me gusta mirarme las cosas con más optimismo. Ahora mismo hay un problema aquí con los locutorios estos que están montando. Estas personas, los ves que llegan, acude mucha gente y miran mucho pero no se meten con nadie, pero de nuestra gente por el simple hecho de estar allí ya les repudia. Entonces, no sería mucho más sencillo hacerles ver a estas personas que no pasa nada en vez de tener la mente de... el roce, no? Nosotros en vez de intentar acercarnos lo que hacemos es criticarlos y ellos que no intentan acercarse, entonces cada cual a la suya. Tú sigues criticando a los otros, no lo discutes con ellos y ellos no discuten nada porque saben que no están en su casa y lo que hacen es agachar las orejas e ir también a la suya. Le dicen a todo que sí pero hacen lo que les da la gana.

Quines son les problemàtiques urbanístiques que preocupen al barri? Yo creo que la problemática más importante del barrio principalmente la de los ascensores, con eso se ganaría un setenta o un ochenta por ciento o puede que más o menos y lo de la alzada pero con un conocimiento que no se hagan palomares sino que se diga que si aquí hay un... no sé igual que en Barcelona fueron valientes y se ha tenido que tirar una calle abajo la han echado abajo, yo creo que aquí se tendría que hacer igual. Por la aproximación de estos terrenos, prácticamente están dentro de lo que es el casco urbano de Terrassa, no estamos en la periferia, porqué de la riera para allá sí que hay una separación natural que te hace estar fuera pero aquí estamos de la riera hacia dentro, la escuela industrial la tenemos a ochocientos metros. Entonces en esta manzana que estoy yo, aquí puede que estemos viviendo veinticinco o treinta vecinos, que podríamos estar todos en un bloque. Tú imagínate echar toda la manzana abajo y hacer un bloque con espacio público. Se puede cambiar, lo que pasa que quién le pone los cascabeles al gato. El ayuntamiento dice, esto es una zona privada y no nos podemos meter, y tienen razón, porqué a mi ve vienen y me dicen “oye, la casa te la vamos a echar abajo” pues en principio tendría que cobrar bastante más de lo que vale para decir que sí. Pero Ca n'Anglada, está en un sitio que merece la pena, es decir, la prueba la tenemos en la Estación del Norte, los pisos de la Renfe, pegando a la estación, muy viejos, pues estos bloques se van a tirar abajo, ya están hechos en la parte de adentro los nuevos, se ha llegado a un acuerdo con los propietarios y se le da uno nuevo pagarán la diferencia, ese cuarenta por ciento de ayuda a estas viviendas en ascensores su tu vas y les dices “mira, te vamos a dar el piso a cien metros de aquí, y la diferencia que vas a tener que pagar es de dos

o tres millones de pesetas” tú crees que no se va a cambiar la gente? Lo que pasa que aquí hay cosas que... vivimos en un país capitalista y será difícil de llegar a movimientos de este tipo.

De les actuacions que s'estan fent ara, de peatonalització de carrers, quina opinió té vostè, perquè hi ha gent que va anar a l'exposició dels projectes que no les veus com unes mesures molt positives? Es que no lo son. Eso es querer... imagínate tú que llevas la camiseta sucia y te limitas a lavarte la cara, la mierda la sigues llevando encima. Si nosotros arreglamos la calle algo se ganará pero será de imagen hacia fuera pero el problema real vamos a seguir teniendo lo mismo. Porqué las viviendas estas que hay en estas calles que tu vas a hacer van a seguir siendo las mismas viejas, por lo tanto, va a seguir viniendo a vivir la misma gente que no podrá vivir en otros sitios. Yo personalmente hice una propuesta que quedó en el aire y fue que el polideportivo que hay aquí en el barrio siendo municipal como es que se cogiera y se quitara el polideportivo y se pasara al San Cristóbal, igual que la zona deportiva es una zona deportiva que hay dieciochomil socios, en Terrassa hacer cuatro puntos cardinales, si aquí hay zona deportiva hacer otra hacia el torrente, otra que está casi medio hecha en Can Palet, el polideportivo de Can Jofresa hecerlo más grande. Entonces esto de aquí de San Cristóbal haber hecho igual, crecerlo, aquí dos fincas con dos pozos que el agua no la terminarías nunca, que seguramente la está aprovechando la Mina, pero me refiero que hay unos huertos, entonces ampliar eso con tenis, frontón, hacerlo mejor y eso haberlo quitado y haber empezado a construir y entonces llegar a un bloque como el del payés o los pisos del 22 de Julio y decir, “miren, este bloque lo hacemos a cambio de éste” tú crees que no se iba a apuntar la gente, cuando tú tuvieras tu pàrquing, tu ascensor y todo allí, y eso son terrenos municipales y esa pastilla, tú que estás metido en el mundillo este, miratela y te lo ves. Con el Boada yo lo discutí esto y me decía “ostia, pués es buena idea” pero nadie a movido nada, estamos moviendo con la intención de esas manzanas de abajo,... pero es que a mi me da rabia, porqué mira... A parte que son espacios limitados y pequeños, para poder poner a todos de acuerdo con todos para expropiarlos sino es que sale una ley de expropiación cuando nos vamos a poner de acuerdo para conseguir toda esa manzana, de aquí a treinta años, tú crees que el barrio se puede permitir el lujo de estar treinta años así? Por eso yo decía, en vez de enfocar ahí, que ya se ha comprado algo, no hacían lo que yo decía, que eso sí que es municipal. Si la empresa esta municipal Ca n'Anglada empieza con trescientos millones en movernos con Boada, con el ayudante, con el otro y con el otro, cuando pasen... ya han pasado tres años desde que empezo esto, por regla general ya se han gastado cincuenta millones en sueldos de esas personas, joder, por qué no empezamos el primer dia poniendo los trescientos millones directamente aquí. El barrio de Torresana, toda esta parte de reforma que se ha hecho el Eroski, todo esto, como parte de estos terrenos van a mano del ayuntamiento, el cuarenta por ciento de terreno, es decir, este señor eran unos terrenos que eran rústicos se los han valorado y ha ganado una pasta gansa, que el Carbonell el dueño de todo esto, que es el dueño de toda Terrassa, que vayas hasta la punta de Terrassa son terrenos de Carbonell, tú crees que en los pisos de Montserrat en esta

pastilla ellos quieren un trozo para hacer un campo de futbol cuando tienen a cuatrocientos metros el San Cristóbal, será más lógico coger esos terrenos y venderlos y coger ese dinero y emplearlo en lo que yo te estoy comentando, concentrar todo el capital, no. Qué es lo que hacemos? En las Arenas un conserge para un polideportivo pequeño y ahí ya tenemos un conserge con un consumo eléctrico, en Ca n'Anglada otro conserge y otro consumo eléctrico, cuando podemos evitar todos esos consumos y hacerlo allí. Entonces una cosa que yo la veo tan clara y si lo discutimos con cuarenta personas me dan la razón, por qué no se hace? *Vostè què creu?* Por qué, porqué no viste, porqué hay que ir conformando a pequeños grupos, es que no lo llevo a entender. *Per què vostè creu que una intervenció a la zona de les cases, com la d'aquesta façana que dóna a la plaça, és més atractiva que una a la zona del poliesportiu?* Yo creo que sería más atractivo aquí, y si lo que queremos es darle más realce a la plaza, pues actuacines como lo de la biblioteca. La biblioteca es una cosa que está muy bien, incluso te diría que se ha quedado pequeña, con sus problemas, porqué allí van niños pues que... que somos, pero está bien. El espacio de la iglesia queda en un sitio que ahí está que también hace su servicio, se podrían hacer más servicios dentro de lo que es el teatro, pero bueno en eso te pueden buscar, pero si lo que tenemos que buscar... Se van a hacer las calles semipeatonales, incluso se va a empezar por ésta. Yo días atrás se me ocurrió que una de las cosas que se podían hacer aquí enfrente, ya que como tú has dicho al principio, esta calle no es calle sino es ya plaza, es construir una estructura metálica de hierro y una góndola de aquellas, no de cristal sino de policromato, hacer la calle tiene desde el bordillo de aquí, desde el jardín al otro jardín, digamos lo que es el paso de calle, tiene cincuenta y cinco metros con nueve metros de ancho, mira, este tramo que se ve diferente a la tierra, coger y hacer una estructura ahí y hacer una góndola ahí y entonces hacer actividades ahí. Un sitio de paso y un sitio de concentración. Ahora desde que se hicieron los centros cívicos pues ahora ya todo los mítines cada cuatro años se hacen dentro de los centros cívicos, pero antes de que se hiciera el centro cívico los hacíamos en las escaleras de la iglesia. Por qué estamos dándole por saco a la iglesia si a lo mejor tiene un entierro y tú allí pegando voces, cuando tienes mucho más espacio en este lado y deja a aquella gente tranquila. Esto es una cosa que se podría hacer, pues ya verás como se lo pasarán como con lo otro.

Aquestes propostes les planteja amb més gent, les coneix l'associació de veïns? Esto yo lo comenté y me dá la sensación que, bueno, se necesita tener un gueto, porqué en un sitio u otro esta gente tiene que estar y quién nos dice que no hallan apuntado ya que sea este sitio. Porqué mira, yo cada día estoy más convencido de eso. Hubo una familia en la calle San Cosme, una familia gitana, que viene rebotada de todos los barrios de Terrassa, han pateado todos los barrios, pero yo te puedo garantizar que en el sitio que más tiempo llevan ya es en la casa de Ca n'Anglada. Estuvieron en Torresana, fijate que está al lado del cementerio, un barrio que está ahí apartado, y al cabo de seis meses los sacaron. Se fueron a Pueblo Nuevo, los sacaron. Aquí ya llevan ya tres años y no se han sacado, es curioso que en Terrassa hay un consejo donde está el juez supremo de aquí de Terrassa, el jefe de la policia nacional, el jefe

de los municipales y el alcalde, es decir, todas las fuerzas vivas de Terrassa pertenecen a este organismos. Entonces cuando los conflictos de los gitanos yo estaba dentro de la asociación de vecinos y yo decía de llevar el problema a ellos que lo discutieran ellos y me decían que no podían llevarlo a ellos, entonces para qué queremos ese organismo. Su sitio es ese, no? *El que es veu també és que hi ha molts barris a Catalunya, amb els mateixos problemes on en l'actualitat els nouvinguts es concentren?* Ahora La Mina la quieren quitar, ha llegado a tal poder que allí no tiene huecos de entrar ni la policía, no demos lugar a que se creen esos guetos. Claro, si lo vas dejando al final se convierte en un gueto. En Almería antiguamente la parte más marginal era pegada a la Alcazaba, entonces como la Alcazaba es un monumento histórico pues allí empezaron a hacer limpieza, hicieron unas casas para todos los gitanos que habían en aquella zona y los metieron en un sitio que le llamen el Puche, pues al Puche dos coches de policía juntos entran, un coche de policía sólo no puede entrar, es decir que... que se lían a predadas con el coche y no les da tiempo de salir de allí. Eso es una preocupación grande, mira ayer mismo en el bar tenemos una chica que es magrebí y esta mañana ha venido y resulta que un moro, un chavalillo, que esto va a pasar siempre y mientras la población vaya creciendo más estos roces se irán haciendo más continuos, entonces en cualquier roce... yo no creo que lo que paso aquella vez vuelva a pasar, un montaje, porque yo creo que aquello... la gente dice que se organizó nadie pero yo no me lo creo, porque para salir masivamente a la carga así, parecía las películas estas de los ingleses cuando van a cazar el zorro, pues aquí parecía un movimiento así: a la caza del moro. [...]

Hay una agresividad que a mi me preocupa bastante, yo estoy dentro... pertenezco al Partido Socialista y el movimiento de aquí, aquí hay mucha gente que ya lo dice, "con aquello que paso te vamos a votar... una leche!" y realmente la culpa no es del Partido Socialista ni es de nadie. Si alguien tiene algún tipo de culpa, que tampoco usted le puede decir... es el Partido Popular el que ha hecho un ley que no la está cumpliendo, porque hay unas fronteras y esas fronteras tenía que contrarlas mejor. El problema, qué pasa, el Partido Popular no dejar de ofender al capitán, quien se está aprovechando de toda la inmigración? Tú y yo no nos aprovechamos, nos dan un problema proqué tenemos que tener una convivencia y si le falta un ajo no se lo van a venir a pedri a un tío de Matadepera, te lo vendrán a pedir a a..., me entiendes, si le faltan veinte duros me los van a pedir a mi y no dejan de ser gente de nuestra clase, gente de la clase trabajadora, que los están explotando como nos han explotado a nosotros, pero quien los explota? Son la grandes multinacionales, ellos le importa un pepino que sean moros, sean cristianos, los que quieren es que han hecho un presupuesto para hacer el soterramiento de la RENFE y si esto lo puede hacer en veinte días en vez de tres años, hacerlo y lo van hacer. Pero en el sitio que estas personas tienen que vivir, a donde tienen que vivir? Pues en un lugar de trabajadores, y el roce con quien lo van a tener? Pues con nosotros. Entonces, gentes que somos de izquierdas tenemos que ir contra la izquierda, cuando el problema no es de la izquierda. Si aquí hay quinientos críos estudiando y ya a los nuestros les faltaba sitio, no hay que decir no les des a estos porque me lo quita a mi, lo que hay que exigir es que se pongan más. Y si esa mentalidad somos capaces de transmitir que

somos todos lo mismo y ellos también, intentar de ser de otra manera, que tampoco... es difícil.

Quin canvi ha vist a partir de l'obertura de l'Eroski pel que respecte al comerç del barri? A ver, no nos engañemos, la hostelería es una cosa que va a parte de cualquier cosa, es decir, porque ponga bocadillos o cafés algún café he dejado de hacerlo yo, pero en ropa de señora o en un comestible, todas las tiendas pequeñas han desaparecido de aquí, pero aquí ya desapareció cuando se montaron lo que eran los más pequeños, los Superama. A la pequeña tienda de barrio los primeros que los fastidiaron más fueron los Superama. Porqué era un tipo de tienda PRYCA en pequeño, que tenían de todo y competían con precio con las pequeñas que no podían competir. Quien puso aquí en el barrio los Superama? Lo puso el Paque, Almacenes Paque, era un mayorista que suministraba a media Catalunya, ya tenía competencia con los PRYCA, entonces es cuando hace las tiendas pequeñas de quinientos metros que se pueden colocar en los barrios, y eso ya jodió a las tiendas pequeñas. De esas ya en el barrio me parece que no queda ninguna. Pero si tú te lo miras desde la parte social, del bienestar social yo considero que estas grandes áreas han beneficiado a la población, pueden perjudicar o no al pequeño comercio, pero la realidad es que la comodidad que tú tienes de irte... claro, un pequeño comercio no puede tener dieciocho horas abierto, es una persona también, físicamente si los sindicatos están diciendo que hay que hacer treinta y cinco horas y yo porqué tengo una tienda tengo que hacer veinte, oye aquí hay algo que no cuadra. Por lo tanto, las grandes superficies tienen un planteamiento de horario de trabajo de la gente y tu vas allí con una comodidad, coges tu carro, la compra, es un servicio que se le ha dado, se le ha dado una categoría de comprar a la gente. Entonces, no sé, por un lado, yo no puedo ser tan egoísta y pensar en mi negocio propio o a lo mejor pienso así porqué al mío afecta de una manera relativa, entonces que es lo que tiene que quedar, pues yo creo que van a quedar estas grandes superficies y aquel comercio que este especializado en algo. Tú, por muy grande que sea el Superama, pero si a ti te apetece comer churros vas a tener que venir a mi casa, porqué allí no te van a hacer los churros. O te los compras congelados y te los haces tú en tu casa. Entonces, igual las tiendas de comestibles o una carnicería si esa carnicería se especializa en cualquier producto que sea suyo propio, que lo trabaje, pues la gente va acudir a buscar ese producto si le gusta, porqué sabe que en el PRYCA no lo va a encontrar. En lo único que podemos competir los pequeños comercios es en el trato humano con la gente, que tú vas al PRYCA y allí la gente son números, pero el contacto humano es en lo único que podemos competir. Entonces, qué se tiene que hacer? Pues se tiene que hacer en los barrios unas zonas donde se concentre todo este tipo de comercio, y para eso sí que hace falta un espacio donde aparcar. Tú te vas a un PRYCA y dejas el coche y no te cuesta un duro, tú te vas al centro y el coche tienes que meterlo en el pàrquing y te vale la compra quinientas pesetas más y a más a más que está más caro que en el PRYCA tienes que pagar el coste del coche, pues que haces, pues que no vas. Es decir es complicado.

El tema del pàrquing ja va sortir fa alguns anys i ara es torna a parlar. Sí, yo diría que es fácil de que sí que se saque. La anterior fue una iniciativa de los comerciantes. Ese pàrquing no está hecho porque la iniciativa la cogieron los comerciantes y la asociación de vecinos no tuvo otra idea que por dar por saco había que hacer un referéndum y lo que el barrio dijera. Eran tres plantas y no en aquella plaza, en este sólo, cogiendo desde la calle que hemos mirado antes, toda la manzana hacia abajo, cabían ciento diez coches por planta, salían trescientos treinta coches. La salida iba aquí enfrente de mi casa y la entrada por aquel lado de allá. *Me comentaron que hasta el señor del Milton estaba dispuesto a comprar plazas...* sí, estaba dispuesto a comprarse una planta entera. Imagínate tú la mentalidad que hay en este barrio, fíjate que mentalidad de la gente, de la asociación de vecinos, que a raíz de hay fue cuando yo entré en la asociación de vecinos, debido al comportamiento en esto. En un barrio de trabajadores, donde se podían como mínimo tres plazas, tres puestos de trabajo fijo, una inversión de siete cientos y pico de millones, que quien tenía que mover esos dineros, que son trabajadores, es decir, eran sueldos que se iban a hacer ahí. Entonces como que en un barrio basándose en la contaminación, los coches vas a tener los mismos arriba que abajo, y el Pepe Ruiz fue uno de los culpables, porque no lo llevo como tenía que haberlo llevado y después el ayuntamiento que tenía que haber dicho que esto es una cosa que se tiene que hacer y en aquellas fechas pilló un tal Corominas, no se si habrás oído hablar de él, yo le puse el “Borde de Minesota”, por lo dominante y, claro, si en aquellos días una plaza de pàrquing en la privada valía unas ochocientas mil pesetas, él no tuvo más idea que salir haciendo un escrito donde decía que, bueno, que se ponía en aviso a las personas que estuvieran interesadas en las plazas de pàrquing y que aproximadamente salía por un millón y medio la plaza. Claro, la gente dijo “cincuenta años y un millón y medio, anda iros a tomar por saco”. Pero que ahí podría estar hecho ya. Pepe Ruiz fue el que tuvo la idea del referéndum.

Quina és la reivindicació més present en els veïns del barri? Lo que se está reivindicando más es la idea del instituto y lo de la alzada. Lo de la alzada ya veremos a ver ahora cuando salga el PGO como sale, es lo que se está reivindicando más. De lo demás, se está reivindicando allí en la Avenida Barcelona, unos quieren, en esto no está todo el mundo de acuerdo, unos quieren hacer un tipo rambla, y otros se hablaba últimamente, que eso se está confirmando bastante bien, y también podría ser una buena idea, que en vez de hacer el pàrquing aquí volver a... claro aquí ya está el estudio hecho, aquí ya está pinchado el suelo, está todo ya preparado. Es intentar hacer lo es en el Avenida de Barcelona varios tramos, igual que se hizo en el Paseo de Gracia, en Barcelona, y esa idea también es muy buena. Entonces, quedaría la acera de los edificios más grande, el pàrquing abajo y podrían seguir circulando por encima. Eso es fácil de que sea lo que salga con más seguridad.

Com veu vostè el futur immediat del barri? Yo espero que seamos capaces de superar todo esto. Si nosotros tuvieramos la capacidad de acercarnos más... díganos, darle la mano al otro, no verlos como unos enemigos que nos han quitado el trabajo. Aquí hay un problema que mucha gente dice “que follón de moros, y mañana si falta trabajo qué pasa”, claro, estas

personas tienen que comer cada día, si tú no tienes trabajo y te pagan a quinientas pesetas la hora, pues a quinientas pesetas que te irás a trabajar, el caso es ganar algo. Pues esto está dando mucha preocupación a mucha gente al haber una masificación tan grande de gente de afuera, pero a mi pensarlo eso me da un poco de pena y de lástima porque yo vine en las mismas condiciones. Entonces, como puede ser el individuo tan egoísta de no acordarse quien es y de donde viene. Pero, bueno, por mucha buena fe que tú puedas tener la realidad es la que tienes ahí enfrente. Esperemos que no haya ningún,... si se liara otro follón este barrio si que se quedaría marginado para siempre, se quedaría un gueto pero total. Si a ti te hablan malamente de un sitio tú miras de no pasar y si pasas es porque vas buscando el follón que hay allí. Soy optimista pero no lo veo con mucha tranquilidad.

Voldria afegir alguna cosa més? La idea que me hubiera gustado más es ésta que te estando contando de cabo a rabo, porque yo veo que ahí podíamos haber adelantado ya dos años. Ahora se quieren gastar veinte y cinco, treinta millones de pesetas en cubrir una piscina que es insuficiente, que no está dando los servicios a todo barrio. Entonces, si por un lado me quieren aguantar esto, cuando saben que ahí lo único que van son morillos a bañarse, estamos nosotros mismos haciendo esos guetos, creándolos, porque les estamos dando las herramientas para crear esos guetos. Si eso lo quitamos y lo hacemos en el otro lado en común para todo el distrito, blancos, negros y amarillos vamos a ir todos al mismo sitio, pero si tú dejas eso que es una cosa pequeña, donde un noventa por ciento, un cuarenta por ciento de gente nuestra ya no quieren ir a allí por el ambiente que hay, lo siguen manteniendo y, a más a más, te gastas dinero en arreglarlo, qué me estas diciendo? Y por eso te digo que veo cosas que no... no veo una función limpia de cara a querer hacer una mejora, sino más bien de tapar boca.

ENTREVISTA A VEÏNA DE CAN PALET

Berta, veïna de Can Palet, nascuda al 1975 i originària de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada el 7 de març de 2005.

- *Quina idea d'espai públic tens?* A veure, espai públic. A mi m'agradaria que fos tot, hasta les cases privades. Però, l'espai públic real que tenim pues són les places, són els centres cívics que tenim i bars, botigues, carrers, tot ho fem servir una mica com espai públic. Intentem... bueno intentem o la gent realment ho fa servir, perquè dius, el centre cívic s'utilitza? s'utilitza poc, realment on la gent es troba i es veu i es coneix és al carrer, carrers, botigues, més a les botigues de tota la vida que als súper, al súper poca conversa fas. Més o menys... i les places, bueno, les mares surten, juguen els nanos, es troben, si ha de solucionar un conflicte, aquell típic de "has sido tu niño" "ha sido el mío", i coses d'aquestes. I a Can Palet, bueno, tenim un parell o tres de places, no masses, molt poques. Tenim el centre cívic i el comerç, el petit comerç tampoc és que hi hagi massa ara mateix. I tenim un parell o tres de súper una mica grossos, i llavors tenim la influència de lo que és el Parc Vallès, el parc aquest d'oci nocturn, que ens ha distorsionat el descans dels caps de setmana. Però ja està. *Per què dius això del Parc Vallès?* Molesta... el soroll sobretot, bueno, les nits de divendres i de dissabte molesta la baixada, sobretot al carrer Colom, és al lloc que potser és nota més, o potser també tinc més constància perquè és on conec més a la gent, i on hi ha més planta baixa que se sent més el soroll. A la baixada de les onze, quarts de dotze cap a La Nit i tot això, i la pujada cap a les quatre fins les set del dematí. Els que molesten més suposo que són els de matinada, les sis, les set, perquè fan més soroll, van bastant passats de rosca, i llavors són els que molesten més, i a l'estiu ja és una cosa que... perquè tens les finestres obertes, se sent tot, trencadissa d'alguna ampolla, algun dia algú que cau perquè va molt passat, i es nota. Hem notat el canvi, des de què hi era... des de què no hi era al ser-hi. S'ha notat. I alguna molèstia hi ha. I llavors la plaça, la plaça de Can Palet, a l'estiu també es nota, motos, sobretot motos, perquè dius, que la gent xerri allà i prengui la fresca no molesta però les colles de jovent que derrapen amb la moto a la plaça, allò sí que et molesta. I llavors els veïns truquen a la policia, i la policia ve, els que molesten se'n van, se'n va la policia, tornen... és el show dels estiu. Però és lo que toca, suposo, també, que les poques places que tenim pues s'han d'aprofitar. I aquí li toca tenir una plaça davant de casa pues se'n beneficia unes estones i en surt perjudicat en unes altres, però bueno, conviure el veïnat.

- *Tu vius a la banda sud, no?* Jo, a veure, he viscut, mentre... a casa dels pares, que encara hi viuen, just davant de la plaça de Can Palet i el centre cívic. I ara visc al carrer Bages cantonada Menéndez y Pelayo, que és tota la zona ebullicent de carnisseries halal, locutoris, i una mica així. El carrer Bages des dels inicis ha sigut on s'ha centrat la immigració magribina, perquè potser, sobretot la zona més baixa, eren els pisos molt fets malbé, per tant barats, i s'han centrat allà, des de fa quinze anys, quinze o més de quinze, és quan van començar les primeres famílies a arribar a allà. I han anat, a mida que han anat tenint poder adquisitiu han

anat pujant carrer Bages amunt, direcció cap el que és carrer Colom. I ara pues estan ja, bueno, ara et pots trobar a les famílies més antigues, les trobes al carrer Colom en els pisos compartim amb qualsevol família, i les que van arribant es tornen a situar en aquell tros més baix. I allà es barregen amb sudamericans, hi ha un poti-poti interessant.

- *Tu com a dona creus que hi ha espais de trobada que poden ser diferents per dones que per homes?* No, a veure. Lo normal que veus per aquí al barri. Els homes es troben potser més al bar, i les dones a la porta de l'escola i a les botigues. Vull dir, seguint els tòpics i no són tots els casos, però els veus, la majoria... just quan entres a qualsevol bar de per aquí el barri sol està majoritàriament ple d'homes i a les portes de les escoles pues veus majoritàriament dones, i al comerç. Als supermercats grans potser no tant, però la petita botiga trobes normalment dones i dones grans. I lo que és supermercat ja vas veient més varietat, però el comerç tradicional trobes dones de cinquanta en amunt. I al carrer pues, a la zona aquesta més de locutori i molt així hi ha molta reunió d'homes àrabs al carrer, perquè xerren i perquè es troben allà, suposo que, clar, no tenen cap bar, no tenen cap local i es troben, pues això, a les carnisseries, i veus que estan fent la xerrada a l'hivern dins de la carnisseria i fora a l'estiu. Veus cotxes en doble fila perquè estan xerrant, i els homes àrabs sí que els veus molt al carrer, i les dones no. Les dones no es paren, van amunt, avall, van a comprar, van a l'escola i poca cosa més. I al centre cívic, hi ha l'espai... tot lo que són les Dones amb Iniciativa i tot això, que hi ha les dones que fan punta o fan manualitats, a l'associació de veïns hi ha una varietat mig-mig, potser hi ha més homes, però bueno. Hi ha la Magda i sóc jo, per donar el toc. I el Club de la Gent Gran hi ha un mig-mig d'homes i de dones. I hi ha les sessions de ball i això suposo que també estan bastant barrejadets. A informàtica hi ha sobretot joves, i és també variat, nois i noies. Potser a l'aula de lectura que tenen els avis hi ha més homes que dones, mentre ells llegeixen suposo que elles fan la compra i fan les feines de casa. En el cas de la gent gran es veu bastant la diferència.

- *Li dónes importància a què als barris hi hagi espais públics?* Home, és important per la xarxa del barri, no? I més en barris en què hi ha immigració, en què tenim la primera immigració, dels '50-'60, i que des dels finals dels '80 principis dels '90 en seguim tenim. Si no ens podem trobar a les places ni als llocs públics, vull dir, acabarem sent grups separats. I llavors, les places van molt bé, perquè més que res hi ha els nanos que juguen, les dones àrabs treuen als nanos, les dones sudamericanes treuen als nanos i els nanos d'aquí segueixen jugant, i llavors és un lloc que, tot i no barrejar-se, però com a mínim es troba, es veu, i la gent amb més voluntat es relaciona, perquè els nanos es relacionen jugant. I jo crec que Can Palet està faltat d'espais de trobada, el centre cívic hauria de ser un espai de trobada però no ho és, no està dinamitzat. La gent que hi va hi va, però no es busca, potser això, que hi hagi col·lectius que tinguin l'accés suficient, potser no s'atreveixen a anar-hi, potser per desconeixement, potser per... no ho sé, perquè busquen els seus espais. Però que hauríem d'intentar-ho això, trobar més espais. Les escoles, a veure, els Salvans està fent tasques d'intentar fer punts de trobada, amb jornades de pares on expliquen cadascú la seva cultura, les seves tradicions,

aspectes culinaris, trobar-li una mica la punta i intentar que es relacioni. Intenta que l'AMPA també s'hi posin altres col·lectius, i cursets de català per les mares immigrades, bueno, mares i pares, però hi acaben anant les mares. I és un espai, potser, que s'intenta treballar, però des de... llavors veus que des de tot lo que seria institucional costa molt que es treballi aquest aspecte, tot abocat a Ca n'Anglada, perquè van tenir el conflicte i aquí no l'hem tingut, però que s'hi hauria, jo crec, d'abocar una mica més, perquè encara que no hi hagi conflicte allò... conflicte vist i que arribin a les mans, la gent s'ha de poder relacionar, conèixer i trobar. A festa major s'intenta, amb tot lo de la Rambla Jove, que hi hagin bastanta representació de tothom, hi ha anys que s'aconsegueix més, anys que s'aconsegueix menys, per intentar això, que la festa sigui plural. L'associació de veïns costa molt que sigui plural, a vegades, tenen molt clar que el centre andalús farà un ball, que el centre no sé què en farà un altre, però no tenen clar, llavors, i hi ha vegades que a alguns dels avis, aquests més grans, els hi costa entendre que si ve el centre andalús a fer una activitat el centre magribí també la pot fer. Costa, a vegades, però bueno, és qüestió d'anar-ho treballant. *Els magribins que resideixen al barri estan organitzats o és tot una mica dispers?* Ells es troben i... bueno això, en les carnisseries halal, als locutoris, i tot això. Tenen associacions de magribins però són a nivell de ciutat, i no ho sé massa si a nivell de barri... sé que el president el teníem aquí al costat, el president de l'associació magribí d'aquí Terrassa, que sempre hi ha hagut molta... bueno, magribí no, islàmica, perquè ell en realitat era palestí, vull dir que era islàmic, que a llavors amb l'associació magribí alguna vegada que hem tingut algun problema i algun... però suposo que dius són islàmics tots però la realitat són molt diferents. I això, intentes anar treballant, però ells a nivell organitzatiu estan... això amb la mesquita, bueno el local aquest que fan servir, amb l'imam de torn, però que és més a nivell de ciutat més que de barri, funcionen a nivell ciutat. L'imam que tenim aquí a Terrassa és bastant intransigent, bastant dur. S'ha notat un canvi des d'abans de la seva arribada, sobretot les dones amb el mocador, amb tota la part externa, no ho sé, suposo que la part interna també, però clar nosaltres el que notem és la part externa. I dones que anaven sense mocador que, més o menys, vestien a lo occidental, que sortien fora, amb la seva arribada els marits, clar... i elles t'ho explicaven, "és que, clar, si jo faig això quan el meu marit va a la mesquita el tracten, bueno, de tot" i que la seva dona és ja... bueno, clar, a l'anar sense mocador, "i jo, perquè el meu marit no tingui problemes, vaig una altra vegada amb mocador". Són dones que, bueno, clar, per exemple, entren a la classe per fer l'entrevista amb els nanos i t'agafen el mocador i te'l tiren sobre la taula com dient "ja n'estic fins el monyo", però que l'ha de portar pel respecte que li tenen al marit, perquè el marit no sigui mal vist, etc. i tot això és degut al canvi de l'imam d'aquí, i que, bueno, hi ha dones d'aquestes que lluiten, t'ho diuen clarament que elles portaran el mocador però que no deixaran que les seves filles el portin. Però, clar, també depèn molt de l'imam que hi ha de torn. Si l'imam és més obert o més d'intentar com sigui de guardar la cultura i la religió, i aquest és bastant intransigent. *Saps alguna cosa de com s'escull l'imam, perquè en principi ha de ser una persona escollida entre la comunitat resident i que conegui les lectures sagrades...* ells sempre t'expliquen que l'imam és el més savi, el que hauria... i que la comunitat li hauria de reconèixer, aquella persona que coneix més lectures, que més sap... i

que ens pot ajudar a tots. Però en canvi jo crec que els porten des de fora. Suposo que, clar, també el nivell cultural del migrants no et permet... n'hi ha molts que no saben llegir, suposo que no els hi permet triar entre la comunitat. O que tampoc li interessa, perquè clar, a l'arribar aquí i moltes vegades fan aquesta feina, controlar la població que no es desmarqui o perdi la religiositat, no com la podem viure nosaltres, com a fe i com a d'allò, sinó com a... encara no han entès molts que la religió aquí no marca el fer del país o la societat, sinó que és una cosa pròpia i privada de cadascú. I ells encara ho viuen com una cosa que hauria de marcar-ho tot. I suposo que des del Marroc i tots aquests països s'intenta que s'obrin massa tota la gent, perquè clar, sinó... és més difícil de controlar una població que coneix més i que veu altres realitats, perquè suposo que els hi fa por. A nosaltres ens fa por la seva arribada i a ells els hi fa por que ells estiguin aquí i puguin veure altres realitats. Suposo que és una por mútua.

- *Com has viscut els canvis urbans i socials del barri? Quines coses ressaltaries? Tenint uns pares també que són del barri...* el pare sí, la mare no, la mare la vam importar de Vic [riem]. A veure el barri de Can Palet era el carrer Colom. A principi de segle van fer la universitat, que a llavors era Escola Industrial, i tot lo que és avinguda Jacquard, hi havia totes les indústries que Terrassa va treure fora, fora del casc. Llavors tots els obrers i tot això els van anar fent, els hi van construir les cases prop de les indústries, eren cases angleses, barates, típiques d'una planta amb passadís molt llarg, tres habitacions, cuina i lavabo al pati, bueno, primer hi havia els pous morts aquells famosos antics i amb el temps es va anar fent pues els lavabos corresponents. I... bueno, hi havia la masia de Can Palet, no sé si l'has vista... sí, ara és un restaurant, no? Ara és un restaurant que els veïns reclamaven que el centre cívic es fes allà. Però, bueno, l'ajuntament no ens va escoltar. Hi havia la masia de Can Palet i tot lo que era del carrer Colom fins a la masia eren camps, camps de blat normalment, hi havia algun petit bosc on la gent anava a caçar i tot, cunills i perdius, coses d'aquestes de petita caça. I on ara hi ha el carrer Sindicat, més o menys, també començaven una altra vegada camps i boscos i pel cantó més de ponent hi havia el torrent de Vallparadís amb quatre cases i poca cosa més. Vull dir que era un torrent. Llavors, bueno, amb la immigració dels anys '60 suposo que es van anar fent els blocs aquests de pisos antics que hi ha i va anar creixent el barri. I ara, pues ara estem vivint que totes aquestes cases angleses típiques, precioses i fantàstiques les immobiliàries les estan comprant, sobretot tot lo que és cantoner a la gent que ja és gran, i estan fent bloc de pisos. I és lo que hi ha. S'ha intentat mínimament, a nivell individual, que l'ajuntament hi prengué mesures però no s'ha aconseguit. I l'associació de veïns, ja t'ho vaig dir, no s'ha implicat gens. *En aquest procés que m'expliques s'estan donant casos de "mobbing"...* no, pressionar, mobbing, no hi ha hagut, el que hi ha hagut és ensarronament. Vull dir, avis grans que tenen una casa vella, i els hi ofereixen un pis petit, nét, nou, els hi diuen que, bueno, que serà adequat que els hi posaran com voldran, la realitat és que els hi fan com volen, que serà més fàcil per ells, que ho tindran tot nou, que els hi faran... bueno, si tenen una banyera i si no la volen posar els hi posaran un plat de dutxa i que, a sobre, els hi donaran alguns diners, i bueno. I que si hi ha arreglos... que si hagués d'arreglar la teulada

“pues imagina't”, t'estalvies tot allò d'arreglar la teulada i, a sobre, tindràs diners i tindràs la casa nova, i tot serà fantàstic i meravellós i han aprofitat per aquí, amb gent gran. I en realitat les cases que s'han vengut són gent gran que els hi han fet això, els hi ha donat un pis, o dos, amb l'excusa “mira, un per tu i un pels teus fills” i han anat per aquí. Han anat fent això, i has vist la gent gran que ha anat fent això. Menys alguns, hi ha casos que... vull dir, que el pare o la mare que tenien la casa s'ha mort i els fills pues han vengut la casa, simplement. Però la majoria, i sobretot als inicis, va ser això, de dir “va! Que t'ho arreglem tot, tot nou, t'ho deixem tot nou, i a sobre et donarem alguns calerons”. I la gent gran picava. I a vegades et diuen... et deien les quantitats i pensaves “però és que us heu deixat ensarronar”, amb el valia el terreny i la casa, per molt vella que fos, valia molt més que un pis i sis milions de peles en aquell temps. I realment han anat per aquí les immobiliàries. Ara potser hi ha una mica més de consciència, les cases es paguen una mica més, però tot i així... ara la pràctica, comencen ja amb les parelles més joves i els hi donen a canvi el que sigui. Els veïns de casa tenien una casa doble ample, preciosa, i la mar de bé, amb pati, i volien una casa d'aquestes unifamiliars nova i els hi han fet una casa unifamiliar nova on l'han volguda. A canvi, en la seva casa, doble ample, tot a peu pla, i amb pati, doncs hi faran un bloc de pisos i ja està. Ara demana el que vulguis que t'ho donen. I, clar, la gent suposo que pica. I, a vegades, no t'adones, que una casa unifamiliar és una casa unifamiliar i no pots fer més, tenies una planta baixa doble ample que hi podies fer un pis a sobre, i era casa teva. Canvis d'aquests, potser també és la meva postura, de casa antiga, de patrimoni històric i obrer, de voler-ho conservar i que la gent se'n va a una altra realitat. Pues això, jo sempre he pensat que el carrer Colom, per exemple, el tros que quedava s'havia de conservar com a realitat històrica de Terrassa, com a realitat obrera, però s'ha saltat bastant, l'ajuntament lo que no són peles són punyetes. I té molt clar que encara que les contribucions de cases són cares dona més una contribució d'un bloc de pisos. I els permissos d'obres, i tot el que pugui haver al darrere. Vull dir que... aquest és el procés històric que ha fet el barri, que estem en ple canvi i acabarem menjant-nos un barri que era... que tots ens coneixíem que era molt de poble. No ho sé, potser perquè hi he crescut, perquè... bueno, però era molt nostre, molt conegut, que s'havies qui vivia en cada casa, tothom ens coneixíem, de passar a blocs de pisos que la gent no té tant la identitat de barri, no ens coneixem tant, vull dir, es perd tot una mica l'essència del que és Can Palet, però bueno. Suposo que és el que toca.

- I en tot aquest procés històric quins elements destacaries com aglutinadors, que han ajudat a cohesionar el barri, a fer identitat de barri? Home, de fa molts anys els avis sempre deien que va ser la lluita perquè els hi fessin les clavegueres i els asfaltessin el carrer, i perquè ho fessin bé, perquè bueno, com a barri construït obrer i tal, hi havia cases... bueno, encara hi són, les cases angleses n'hi ha algunes que has de pujar un graó per entrar n'hi ha algunes que has de baixar un graó per entrar a casa, i tot això clar, el carrer Colom està fet amunt d'un turó, la carena, i hi ha diferents alçades i quan van alquitranar els carrers i van fer el clavegueram i va haver cases que van quedar per sota del nivell del carrer, que els hi queda un graó per baixar, i d'altres que tenen un esglaó per pujar. I llavors això sí que suposo que va unir

bastant tot aquella gent, que ara potser ja passen dels vuitanta llargs, i que sí que els va... la lluita aquella perquè els hi fessin les clavegueres, perquè els hi fessin... perquè Terrassa ho tenia tot i aquí teníem encara la pols al carrer com qui diu, i ja no hi havia carro sinó que hi havia cotxes. I llavors, bueno, la lluita una mica que jo recordo va ser la de la plaça de Can Palet, que dius unir-unir molt no, va sortir més dels joves de la parròquia. I llavors ara hi hagut tot lo de la Nacional 150 que sí que ha unit una mica el barri, però no és un barri allò que dius que surti al carrer, estigui al carrer, i lluiti, i d'això té molta culpa l'associació de veïns. L'associació de veïns últimament ha tingut un paper poc cohesionador, ha anat molt per interessos propis i personals i poc per l'interès general del barri. I lo de la Nacional 150 també és que quedava molt a la punta i tota la gent d'allà baix dels pisos, i que els hi tocava més de prop sí, però la gent de més cap aquí no es va mullar massa i l'associació de veïns tampoc va fer la pressió que es podia haver fet amb aquest tema. Es va demanar també el CAP molts anys, al final es va aconseguir però no són coses que s'hagin aconseguit a nivell de lluita veïnal sinó que a nivell d'insistències a l'associació de veïns i d'algú més, però no és un barri allò que diguis que ens podem posar les medalles. Perquè no, no toca.

- *Tu t'identifiques amb el barri?* Sí, jo clar, vull dir, Can Palet... suposo que la gent que ho hem viscut i que... ho portem molt endins lo de ser de Can Palet. però aquest sentiment potser el tenim més la gent de la parròquia que la gent de fora. Hi ha gent a l'associació de veïns, hi ha gent de fora que se sent molt, però suposo que, sobretot lo que és els joves, que potser és l'aspecte que conec més, tot lo de treballar l'acció obrera, l'acció al barri, el lloc més proper, ens marca molt i ens queda molt clar que som part de Can Palet i que al llarg de deu-quinze anys de lluita pel barri i treballar pel barri i pels joves del barri i pels obrers del barri, et queda molt, Can Palet, Can Palet i Can Palet, i anem bastant amb la bandera de Can Palet, a l'esplai es nota, "ja arriben els de Can Palet, amb la...", i es nota molt. I et marca. I t'estimes el barri i t'hi poses i... Amb tot lo de festa major es nota molt l'aportació de parròquia, de joves de parròquia, i que els veus. Suposo que a altres nivells, a nivell de centre cívic i els joves que hi ha per allà els joves no ho tenen tan clar. Però a nivell de parròquia Can Palet... moltes vegades abans de dir el nom de la parròquia, dius la parròquia de Can Palet, i a vegades el mossèn al venir de fora "sóc de Sant Valentí" "sóc de..." i dius "no, jo sóc de Can Palet. No sóc de la parròquia de Sant Josep sóc de Can Palet" i això també els hi passa molt als de Ca n'Anglada. Però hi ha Sant Valentí o altres que no són del barri sinó que són de la parròquia, i tant aquesta parròquia com la de Ca n'Anglada són amb el nom del barri, i sempre vas a tot arreu abans que posar el nom de la parròquia poses el nom del barri. I això ho tenim molt, molt assumit els joves i la gent de la parròquia també, molt, molt assumit. I a més, quan la parròquia tira i és una parròquia que funciona també t'obre portes. Però sí, sí, lo del barri ho tenim molt, molt clar. *De Ca n'Anglada vam entrevistar gent jove vinculada a la parròquia però crec que no presenten els mateixos plantejaments que vosaltres... sí, i van tenir molt mal rotllo amb el mossèn i van sortir molt malament. Ells estan com vosaltres militant a les JOC?* Ho eren, però, bueno, el mossèn va trencar amb tot, inclús va arribar a fer fora gent de la parròquia, de joves, grups a fora. Els de la JOC d'allà els tirar a fora i s'havien d'anar a

reunir on podien. Llavors gent de Ca n'Anglada va venir a parar a les JOC de Can Palet, com que és el barri més proper i perquè hi quedaven, i gent que es va passar a altres moviments, però va haver bastanta esbandida perquè aquell mossèn lo de les JOC no ho portava gens clar, l'esplai també va tenir molts problemes, i suposo que també perquè aquí sempre les JOC havia sigut emblema i ha sigut... l'han recolzat sempre els mossèns que hem tingut fins ara, i el Jordi quan va arribar se la trobar i va veure que duiem l'empenta aquesta i va pensar "bueno, aquí les JOC no es toca", perquè suposo que ell també venia amb les seves idees de les antigues parròquies i de les seves maneres de fer però, bueno, va veure això, que quedaven quatre, perquè quedaven quatre, perquè amb l'antic mossèn va haver-hi molt merders també, però que els quatre que quedàvem teníem molt clar que la JOC no es tocava, i que si no la podíem fer a la parròquia faríem JOC on fos. Però que ho teníem molt... suposo que clar, amb tot el show del mossèn antic, que no va recolzar gens, que va posar moltes pedres al camí, ens vam enfortir molt i vam dir "peti qui peti però aquí això sobreviu" i, a veure, es nota perquè a nivell de Terrassa l'única parròquia on ha quedat JOC som nosaltres. *Quina orientació tindria el capellà de Ca n'Anglada?* A veure, no és que sigui ben bé un capellà... no és un capellà de l'OPUS, però és un capellà molt intransigent i molt... potser com havíem tingut aquí, molt de les seves idees i que havien de ser les seves, el que passa que o el d'aquí es va cansar de nosaltres o perquè nosaltres érem més dusos de pelar, perquè tenim la fama aquesta, de dusos i de capquadrats, o perquè aquest mossèn era més tou i no resistir, el nostre ha acabat marxant i aquest ha acabat enviant fora a la gent. Vull dir, el Joan aquí quan va arribar tampoc va intentar fer fora a ningú, el que passa que, bueno, no era un home que ajudés, era un home que més aviat incordiava. I, bueno, ens vam quadrar uns quants i vam dir que les JOC sobrevivia, que l'esplai sobrevivia i joves... va ser allò de abans marxar abans de carregar-t'ho, suposo que també per això, perquè hi havia una bona base de molts anys i d'estimar-nos molt la parròquia, el barri, i això... perquè sinó no ho resisteix ningú. I ens hem sortit, a vegades ho revisem amb els grups ara de la JOC que ja són grans, perquè els joves d'ara eren nens i no ho van viure, però nosaltres allò... ara que ja estem sortim de les JOC i estem canviant de moviment perquè som massa vells, doncs ho revisàvem l'altre dia, i és una de les coses que ens ha marcat com a grup, com a joves i ens ha enfortit moltíssim. Vull dir, potser no estaríem on som si no hagués vingut el Joan i hagués intentat carregar-se tot, i nosaltres no ens haguéssim oposat frontalment a això. Vull dir, que a vegades hi ha situacions, realitats, que surten d'una manera i en d'altres llocs surten d'una altra manera, però aquí vam quedar set o vuit joves i vam dir que "ni hablar del peluquín".

- *Quin va ser el motiu que entressis al món de la parròquia?* A veure jo, nascuda aquí a Terrassa, vaig anar a viure de seguida... bueno, clar, vaig venir aquí al carrer Colom però en un pis i quan devia tenir un any i mig o dos vam vaig anar a viure a casa dels avis, vam baixar aquí a Can Palet, lo típic... *des de Matadepera...* no, quan es van casar els pares... els avis ja vivien aquí a Terrassa, el pare i els avis vivien aquí a Terrassa, des de l'any '51, em sembla que es van baixar... el pare que era l'únic fill solter que quedava i els meus avis, a viure a la casa que sempre l'àvia sempre havia tingut, de sempre aquí a Terrassa. Llavors es van casar els pares i

van anar a viure a un pis, al carrer Colom, aquí davant de la parròquia i quan jo devia tenir un any i mig o així, vam anar a viure a casa de l'avi, l'àvia ja havia mort i l'avi estava sol i era gran i ens vam anar a viure amb ell. I llavors, bueno, em van batejar a Can Palet, l'avi era de Can Palet, ma mare és una persona que anat a missa però sense massa massa de la ceba que diríem, el pare va per nadal i batejos, comunions i aquestes coses, l'avi sí que era una persona religiosa, i jo recordo que em portava amb dos o tres anyets, el primer que recordes, sí que em portava a l'església, però tampoc entens ni enganxes res. Dies de ram i coses d'aquestes. I quan vaig fer set anys em van apuntar a lo típic, a la catequesi de pre-comunió, després vaig fer la catequesi de comunió i la comunió, tot i que la comunió la vaig fer fora. I, llavors, en comptes de deixar la catequesi, a casa sempre m'han deixat triar, i la mare inclús quan vaig fer la comunió m'ho va preguntar "què vols fer?" i jo vaig dir que volia fer la comunió, per aquelles coses, i quan vaig acabar la catequesi de comunió em van oferir la possibilitat de fer catequesi de post, i vaig anar fent catequesi de post fins els 16 anys, em sembla que és, o 14, no ho sé, que es comença a fer catequesi de confirmació. Com que el grup que tenia m'agradava i era un grup maco, que ja després de tants anys ens havíem fet amics, vaig seguir amb catequesi de confirmació, a més ho tenia clar, que lo de la fe m'anava, i vam seguir fent. Als 16 ens vam confirmar, després de la confirmació aquí a la parròquia oferien JOBAC, tot el grup es va tornar a reenganxar, pel camí hem anat perdent gent, però bueno, vull dir que ha sigut des del 7 anys fins ara, fins els 30. Vull dir, són vint-i... no sé quants anys ja de... d'anar un dia a la setmana a la parròquia, i a partir dels 17 doncs et comences... primer que estàs a la JOC que de seguida et mengen el tarro amb que és grup d'acció, que has d'actuar, que has de treballar, que has d'estar fora, que has de donar... bueno, clar, que dius que no és tot pregar i anar missa sinó que has d'estar actuant. I llavors, bueno, ja comences a implicar-te amb mil coses, que si rambles joves, que si catequesis d'infants, que si l'esplai, que si no sé què, que si associació de veïns, i et vas emmerdant i acabes comestic ara. Vull dir, que és una cosa que ha anat bastant rodada, però tampoc inconscient sinó que sempre he pres la decisió de seguir. També m'he sentit molt acollida, un grup de gent que també hem anat pujant, que d'aquell grup de catequesi pues no queda ningú a la parròquia més que jo, però bueno, que et vas trobant, que et vas veient al barri, i això amb els anys, bueno, els grups es van ajuntant, refent, hi ha gent que surt, hi ha gent que entra, però que, bueno, pues anar fent. I, també, bueno, el sentit aquest de pertinença a un col·lectiu o a una comunitat que et marca i et fa... i poc a poc suposo que vas creixent en aquest sentit.

- *Pel que vam parlar dissabte, per les coses que engegueu, l'àmbit de l'esplai és un espai socialitzador en el sentit de construir identitat de barri, de pertinença. Hi ha més espais com aquest al barri? No hi ha masses espais, vull dir, la parròquia és un punt de referència per a la gent del barri perquè, a veure, perquè hi bategen els fills, s'hi casen i enterren els difunts. És un espai on a vegades, si hi ha un mossèn com ara el Jordi, pues si tens un problema hi pots anar el coneguis o no, és un punt de referència. I, a veure, la gent ja sap que hi ha Càritas, les puntaires del barri com que no troben local, no volen anar al centre cívic, perquè tenen*

conflictes, el Jordi els hi deixa una sala. Vull dir, hem tingut grups de teatre, hi ha una coral que hi assaja. Vull dir, sempre hi ha un moviment... actuem encara bastant com a centre... i és bo. Quan hi ha un mossèn d'aquests que ho entenc com nosaltres. Que la parròquia no és només un lloc de culte, sinó que és un espai de socialització. I l'esplai, sobretot, l'esplai és un dels eixos fonamentals. L'esplai és un punt de trobada, un punt de socialització, i és un lloc que... a vegades et fa il·lusió, perquè alguna àvia i et diu "yo vine de chiquita, he apuntado a mi hijo, ahora apunto el nieto", vull dir, són coses d'aquestes que veus que la gent el té molt clar. i ara l'estiu la gent té el punt de referència, "on deixaré al nen" pues a l'esplai. Ara m'he trobat una mare "escolta, que per Setmana Santa..." "no, no, per Setmana Santa no fem casals" "i on el col·loco ara". És un servei al barri. És tot una mica, sobretot l'esplai, el tarannà aquest de servir. A vegades des de la parròquia algun intransigent ens ho tira en cara, però som un espai educatiu i de servei al barri. I està claríssim, i la nostra tasca és... doncs això, enfortir el teixit social, ajudar als nanos a ser ciutadans, crítics, actius, i això és el que volem. Que si, a més, surten creients, pues millor que millor, però si surten bons ciutadans ja en tinc prou. I si ajudem al barri, doncs a això, a què els nanos més necessitats a que tinguin un espai on anar, on acudir, on no estiguin tirats al carrer el dissabte a la tarda, i si aconseguim un esplai diari, tenir tots els dies de la setmana obert, millor que millor. Oferir un espai als joves seria ja lo ideal. Ahir en parlàvem, a la trobada de monitors, d'això, d'oferir espais juvenils alternatius i també de nit, però vamos, són projectes d'aquests que queden a l'aire i que has d'anar treballant, però jo crec que es pot fer, oferir espais alternatius, on vegin que l'oci nocturn, per exemple, que és el tema que teníem ahir, potser diferent, i coses d'aquestes, menys consumisme i menys de tot. I, bueno, millor pels monitors que tenen de 18 a 25 anys poden tenir ara, i és genial. Els veus aquí que vénen a estudiar, vénen a trobar-se, vénen a buscar el seu espai, i que vénen ells i porten els amics, vull dir, que és potser un d'aquells espais que convindria més al barri. Més espais com aquests, que dius a nivell administratiu de donar uns espais on la gent es pogués trobar, sentir-se'ls més o menys seus, i que només amb un conserge o així, que vetllés una mica perquè les coses estiguessin en condicions i no haguessin masses conflictes, més que activitats tan regulades i tan específiques, a vegades. Però, bueno... *Per què creus que els centres cívics no estan aglutinant als i les joves i els col·lectius que integren i tampoc està aconseguint motivar en termes d'arrelament i identitat als barris?* Perquè la gent hi treballa. I la gent tenim un defecte, quan treballem no fem les coses amb la mateixa il·lusió ni amb la mateixa vocació que quan ho fem, per exemple, aquí de voluntariat, i això es nota. La gent hi va a treballar, aquí si has de venir un dia fora d'hores véns, bueno, sempre véns a fora d'hores, si has d'estar-te aquí t'hi estàs, si has comptat que estaries dues hores i si t'has d'estar quatre t'hi estàs, si ha d'abocar tot el teu esforç ho aboques, i allà la gent hi va a treballar, fa la feina i se'n va a casa, mai hi posen ni les ganes ni la il·lusió que hi puguem posar aquí, jo crec que és més o menys això. I que sí que hi ha gent vocacional i que també ho farà encara que estigui cobrant, però la majoria de la gent el que busca és el sou a final de mes i poca cosa més. El centre cívic és nou, a veure, pot tenir 10 anys, però no deixa de ser un centre nou, que sí que s'hi fan puntes i s'hi fan cursets i s'hi fan... però no es crea aquest clima de fer familiaritat, d'acollida, d'estar-hi bé,

d'entrada i de sortida, saps? Sentir-te'l molt teu. És el centre cívic però ningú se'l sent com a propi. Nanos, gent que ha passat, pares, per l'esplai com a seu, la prova la tenim que quan s'ha espatllat un vidre pues et vénen i te'l canvien, que s'ha saltat la llum i no sabem què ens passa... aquí normalment no tirem mai de tècnics ni de... dius "a veure, que se m'ha espatllat" i la gent ve i t'ho fa. Vull dir, els pares... ara farem... l'altre dia els veies, entrar, entren, surten, puguen, xerren, que ens faltaria donar-los les claus i que fessin el cafè mentre fem reunió. I suposo que aquesta és la diferència, d'un conserge que et diu "això ho pots fer, això no ho pots fer, ara està ple, ara no sé què... ah! És que ara no sé..." que aquí que dius "què necessites, què vols, com ho vols..." aquest tracte més directe, més familiar, més diferent.

- *La teva opció d'entrar a l'associació de veïns a què es deu? Suposo que és això... a nivell d'acció molt marcada per la vivència de JOC i de parròquia. Jo em vaig començar a relacionar amb l'associació de veïns fa 10 anys a nivell d'organitzar coses de barri. Si hem d'organitzar la Rambla Jove i ens hem posar amb la festa major doncs m'enviaven a mi perquè era el que em tocava. Un altre l'enviaven a un altre lloc i a mi em tocava anar a l'associació de veïns. Suposo que també per proximitat, jo anar a l'associació de veïns era travessar el carrer perquè casa meva era davant. I era la que ho tenia millor i vaig començar a tenir relació amb l'associació de veïns. I vam anar treballant i vas veient la realitat, no t'acaba d'agradar, veus que l'associació no és el que tu voldries pel barri i tot plegat i arriba un punt que et demanen "necessitem joves, necessitem..." suposo que ells també veuen l'interès i el... "que et sembla si...". I llavors, bueno, aquest anys passat quan vam fer llistes noves també perquè el president no m'agradava i era una manera de posar-hi mà i m'hi vaig col·locar. Vaig dir "no vull cap càrrec de responsabilitat" no em doneu res perquè sé que no arribo i temps material per dedicar-m'hi lo que voldria ara mateix... la prioritat ara mateix de fora de casa és l'esplai i em vaig col·locar de vocal i vaig a les reunions dimarts i dijous, amb la gran sort que el Sergi, el meu marit, pues el dia que no hi vaig jo i va ell. Que potser és el que té més interès amb l'associació de veïns, però bueno, per qüestions de feina, quan es van presentar les llistes a ell no li anava bé per horaris, l'horari de reunions i tota la pesca, i sóc jo la que estic a la llista i ell el que realment fa més feina que jo. *Perquè dius que el teu marit està més interessat que tu? És qüestió de temps i és qüestió d'interès. A nivell d'associació de veïns ell sempre... potser jo m'hi he relacionat més però ell sempre ha estat molt per lo que és qüestió d'associació de veïns. Són interessos suposo que diferents, jo hi vaig i faig la feina però poso la prioritat aquí, ell potser té més ganes de canvi, de canviar, i d'associació de veïns, i realment si no hagués sigut cosa d'horari seria ell qui estaria a la llista d'associació de veïns i no jo qui seria el vocal. El que passa que a mi també em va picar una mica la vena feminista en aquell moment, perquè hi havia la Magda i tot homes i hi ha coses que em posen... i vaig dir "bueno, aquí s'ha de posar una mica més de veu femenina" i jove, clar, perquè tots passen dels 60, menys el president d'ara, però tots són gent molt gran. I sí, suposo que en aquell moment també va ser un cop de geni femení, de dir "aquesta associació de veïns la manen els homes, això no pot ser" i estava molt cremada amb l'antic president, home i intransigent, i vaig dir "aquí m'hi poso peti qui peti". I el Sergi al fer el canvi**

d'horari m'he com descarregat. Però, bueno, sí segueix anant però la vocal sóc jo i quan cal prendre una decisió pues qui té veu i vot segueixo sent jo. Però bueno, com que ens coneixem tots dos de molts anys, anem tranpejant la situació molt familiarment.

- *Quan fas referència al feminisme per entrar a l'associació de veïns, quines eren les coses que com a feminista no t'agradaven?* El fet de la poca presència i em va motivar a dir "a veure, és que aquí ha d'haver algú més" i, bueno, coses molt de dir "l'activitat del grup de dones fer truites" dius "home!" l'activitat del grup de dones que l'associació proposi que sigui fer truites, vull dir, no. I comentaris i actituds que dius "a veure, només poden fer truites les dones?" "no" "vale", però molt anar marcant aquesta pauta que no la tenien gens clara. La correspondència, les activitats, anar marcant una mica més per aquesta banda més de tenir en compte les dues parts, a l'hora d'organitzar activitats, a l'hora de tot una mica. La xocolatada infantil "quines mares de l'esplai vindran?" "no, no, escolta", per remenar una olla tant són bones les mares com els pares del meu esplai i coses d'aquestes que t'anaven empipant bastant. I llavors, bueno, he anat una mica per camí, llavors era una associació de veïns que feia totes les publicacions en castellà, que feia tot molt castellanitzat i també ha estat un acte de dir "a veure..." i quan els hi deies, perquè porto molts anys, "no, és que no en sabem, és que no podem fer les cartes en català perquè fem un munt de faltes" i també va ser una manera de dir "bueno, ara ja no teniu problemes, jaestic jo i us faig el que vulgueu en català". I també va ser un motiu aquest, aquests dos factors que van anar per camí, perquè de temps material per anar i embolicar-me amb l'associació de veïns realment no hi era, però bueno. Hi hagut la sort que el Sergi ha canviat de torn i ha pogut assumir bastant la meva feina, però bueno, no deixar de ser la meva.

- *Tu tens clar que les dones són les més presents en la vida pública dels barris, però hi ha encara poques que prenguin la decisió que tu has pres, per què creus que és degut?* A l'associació de veïns homes i la Magda. Hi ha la Magda i hi ha una altra senyora ja gran que va apareixent del grup de dones, però bueno, era poc. Suposo que les dones d'edat estan criades en una altra època i en una altra concepció i les joves això de les associació de veïns... jo perquè m'he hagut de relacionar perquè m'ha tocat, però sinó no és un lloc on la gent jove vagi, acudeixi. No crida i tal com està l'associació de veïns s'han de tenir ganes, perquè està molt apalancada, i veus ara una mica de ganes però tal com estava abans era una lluita cada dia, una baralla, una cosa... mal caràcter, una cosa dura. Però bueno... *Per exemple a l'assemblea de la parròquia de l'altre dia, la resposta immediata que van tenir dones presents a la sala quan el capellà va fer aquella referència de... que tenim més temps, sí.* A la parròquia som molt conscients, suposo perquè també som majoria i perquè... a veure... hi ha molta... la dona que s'implica a l'església és una dona lluitadora perquè, clar, la dichosa església és totalment masclista i has d'estar sempre "escolta hi som, i si l'església existeix és gràcies a nosaltres" i, a veure, si ja t'ho mires des de la fe profunda dius "a l'evangeli no hi ha cap discriminació a la dona" i has d'estar sempre recordant i picant sobre ferro fred perquè l'efecte és nul o poquíssim. I llavors la dona precisament és molt lluitadora en aquest aspecte, a no ser segons

quins sectors molt conservadors, i suposo que això també marca. I, bueno, ja ho veus que el Jordi pot ser el mossèn o pot ser qui vulgui però si la caga amb les dones, que té aquest defecte normalment, l'església salta, les dones salten i diran "no, no estem d'acord". Hi haurà algú que per respecte a qui és es callarà però la majoria... ja vas veure la resposta i que no vaig ser jo sola que vaig saltar, dones grans i dones joves. Les joves sense cap pudor i sense cap... però inclús la dona gran salta. Són dones d'empenta, elles tenen molt clar que són on són perquè els hi ha regalat ningú, i que han hagut de renunciar i han hagut de sentir dir moltes coses per estar treballant i fent feina fora de casa i, a més, implicar-se amb altres coses i que no és perquè tinguessin més temps, perquè treballaven, pujaven els fills i, a sobre, estaven implicades a la parròquia. A la parròquia està molt clar, ho tenen bastant clar, i és un tarannà... no és només la dona, els mossens aquí han d'anar al so que toca la comunitat, és una comunitat que no s'ha adaptat, que ens ho tenim molt cregut, sabem molt el que volem i que ja ens han penjat el sanbenito de durs i lluitadors i encara ens ho creiem més. Arriba un mossèn de fora i li costa, li costa molt entrar, havíem tingut 25 anys el mateix mossèn, estàvem molt fets a la seva manera, la gent dels '50 o així ha viscut tota la seva joventut i tota la seva etapa adulta amb ell, el tenen molt idolatrat, vull dir, per entrar un mossèn aquí és difícil. El Llogari tothom que arriba l'avis, "aquí no faràs el que voldràs sinó faràs el que et diguin i sinó t'ho passaràs malament", és la primera frase que li diu a tot mossèn que arriba aquí, i ho és, és una comunitat dura per això, perquè té una manera de treballar, té l'empenta, té la força. *Aquest tarannà de la parròquia li dona una identitat forta a tot el barri?* Sí, però dius... a nivell de barri no és un barri lluitador, allò que dius "s'ha de fer i s'aconsegueix", a nivell de parròquia sí, una parròquia dura, dura per això perquè s'ha fet a ella mateixa. *I quins elements d'aquest tarannà creus que pot ajudar a la gent nouvinguda que s'assenta al barri per arrelar-se?* A veure a nivell de tot lo que és no comunitat islàmica la parròquia és un... perquè a més hi ha grups des de Tercer Món, Càrites,... es fan grups de... s'han tret de la màniga una missa especial en castellà, es fan grups de trobada on poden xerrar on hi ha psicòleg o assistenta social, per xerrar, per tractar temes com l'enyorament i el sentiment de desarrelament, tots els problemes d'aquí, tenen això. Compartim amb ells coses, tot això ho tenen bastant millor, a més la comunitat sudamericana és bastant creient i llavors els més joves vénen per les tardes i en la missa aquesta el Jordi li ha posat molt al seu abast, molt a la seva manera, més missa tipus sudamericana, més cantades, més mogudes, més participatives, i aquests potser ho tenen millor com a parròquia, la parròquia ho té millor per oferir. Hi ha Càrites, hi hauran que arriben, normalment, amb molta necessitat, tot això és Càrites, han de venir delegats des de Serveis Socials, però sempre es fa de més i de menys. I Càrites és potser el primer que coneixen. I per la gent islàmica, pues clar, a nivell de fe i això no ho poden compartir amb nosaltres, però a nivell de Càrites sí, sí que els veus i participen i vénen a recollir el menjar i participen de la recollida de joguines que es fa per Nadal, els reis encara que no sigui tradició seva l'accepten, accepten les joguines pels nens. Tot això, no? Els nanos més necessitats. El que, bueno, hi ha vegades la comunitat islàmica és la més difícil per què, perquè tenint el d'allò de confessional i abans de l'arribada de l'imam no teníem cap problema, però aquest imam va prohibir tajamente la relacions amb la

comunitat [cristiana]. Nosaltres tenim nens xilens, tenim una sola nena magribí, que és lo que ens preocupa, tenim... bueno, un poti-poti així divers, uns d'aquí, uns altres d'allà, no gaires, però alguns n'hi ha. I això, és molt fàcil incidir en la comunitat sudamericana perquè no tenim el problema de la religió, i havíem tingut 10-12-15 magribins però es va acabar amb l'arribada de l'imam aquest. Vull dir... és una cosa completament... ha tallat completament les relacions. Les de Càrites les permet, suposo, clar, per necessitat però la resta ho ha tallat. Ara havíem tingut aquí pregaries amb gent musulmana, respectant completament, vull dir, no només els nens sinó les famílies sabien que hi havia la celebració de nadal i et venien, i amb ells parlaves i t'ho deien "jo prego amb el meu déu i jo prego al teu, però en el fons és el mateix i com a creients et respectem", però això aquest imam s'ho ha carregat. I llavors tenim dificultats per arribar a la comunitat magribina. I per la resta, els sudamericans s'interessen però desconeixen alguns, no acaben d'entendre, però, bueno, van fent. I no tenim el problema aquest del confessional perquè ells, normalment, són molt més creients que nosaltres, i llavors no hi ha el problema aquest. *Del procés aquest que dius, si es tanquen portes d'uns espais on diferents orígens es troben, se n'obren d'altres al barri? O cada cop es tanquen més portes per aquests espais de trobada?* A veure, hi ha l'escola espai de trobada i les places. Les places els nens juguen junts, a no ser que tingui una mare d'aquelles molt repel·lents que digui "no, tu con esos no juegues". Però normalment, a veure, les mares deixen jugar i deixen fer i un altre espai on els nens... ara barrejar-se les mares, sí que n'hi ha, hi ha relacions fantàstiques de mares que són súper-súper amigues, una marroquina i una d'aquí de tota la vida, però són les menys, vull dir, les veu de costat però no es relacionen, les mares marroquines normalment es relacionen amb les mares marroquines i les d'aquí amb les d'aquí i les sudamericanes també fan el seu corrillo, però bueno. Per exemple, això que et deia del Salvans, les que hi van surten contentíssimes, hi ha gitanes, hi ha sudamericans, hi ha marroquins, i els d'aquí, i surten tots contents, però fora d'això no hi ha espais per tot lo que són. El Grup de Dones són dones autòctones i no... I aquí, bueno, la mare marroquí que tenim és genial perquè ve a netejar vidres amb les mares d'aquí i faci el que faci l'esplai participa. I aquí tenim alguna mares una mica estirada, que potser se la mira una mica així, i és la manera de dir-li "tu no véns, no participes mai, només véns i deixes el nano, ella ve, participa" i és una manera de trencar estereotips i tòpics, vull dir, és una mare molt maca. Té problemes d'idiomes a vegades, per entendre-la, no saps si ens hem entès o no ens hem entès, però bueno, amb molta empenta també la dona. *Quina és l'estratègia que munteu per tenir nanos de diferents orígens?* Feia uns anys funcionava el boca a boca, vull dir, l'amiga portava els seus nebots o els portava l'amiga de l'altra, i anàvem fent. I ara al veure que ens fallava així molt la cosa el que vam fer va ser un projecte d'interculturalitat amb el moviment centres d'esplais cristians i una persona alliberada de l'esplai. El que passa que per problemes de feina d'aquesta persona tot el projecte no es va acabar d'aplicar, però bueno, era entrar en contacte amb les organitzacions d'immigrants, anar a explicar-los com funcionàvem, què fèiem, i intentar fer algun cartell o alguna cosa per les carnisseries i tot això, en àrab, i que algú de prop d'ells els hi pogués explicar. Però amb això no ens hem acabat de sortir llavors els projecte també estava amb la mediadora que hi ha de les escoles i

això, que els hi expliqués una mica a les mares, que era lo que volíem fer ara amb la Khadija. Vull dir, tenim la facilitat que jo amb la Khadija m'hi conec d'anys, d'escoles, i llavors ho tenim més fàcil, sempre juguem amb les relacions personals. I llavors això, amb la Khadija anem una mica per aquí, perquè l'assistent social no acaba bé. Ens envia molts per lo que és el casals, però magribins tampoc massa, tenim sobretot aquest problema magribí de què no acaben de... i és l'estereotip aquest, del confessional que tenim aquí penjat. *En aquest projecte que vau, més o menys, desenvolupar, vau tenir suport de l'administració local?* Cap ni un, "molt bé, feu-lo". Va ser un aplaudiment, un copet a l'esquena però ja està, però no hi ha més. No hi ha més col·laboració. Si haguéssim sigut Ca n'Anglada sí. Ca n'Anglada tot lo de l'esplai diari i... amb tot això han tingut el suport administratiu que ha volgut i més. Però bueno, això és Can Palet, i tenim una població... som qui tenim més número de població però, bueno, com que som així de simpàtics, de socials, i no ens enfrontem els uns amb els altres llavors no tenim el recolzament que... a veure, a base d'anar dient "escolta, escolta, escolta,..." suposo que quan presentem el projecte a final de curs de l'esplai diari ens aplaudiran i ens donaran les peles que necessitem per fer-lo, estem parlant de necessitats econòmiques del centre i sense el suport de l'ajuntament és impossible portar-lo endavant. Però bueno, que les piles ens les hem de posar nosaltres i l'ajuntament no ens les posa, és la crítica que fem sempre.

- *En aquesta línia estaria el que em vas comentar que sempre intenteu donar servei encara que l'administració no ho faci, no?* Sí, la família immigrant que tenim és una família necessitada i llavors, no això, li han pagat lo que és el curs d'esplai però es neguen a pagar-li les sortides. El curs d'esplai val cinquanta i pico d'euros i les sortides valen 30 o 40 cadascuna. Clar, dius, dins de la subvenció que li ofereixes ofereix-li també la de sortides perquè sinó és tonteria. Vull dir, l'altra dia no sé si la vas veure, sortia plorant la nena perquè no havia anat de sortida, vull dir, és allò. Jo amb la Mari vaig parlar i sempre ho solucionem el que passa que suposo que no ens vam entendre de dies perquè a vegades ens ha passat, per qüestions d'idioma no acaba d'entendre, el pare és una mica més reaci a tot, et dient que sí, que sí, que sí, però després és que no, que no, que no. Vull dir, és molt simpàtic fora de casa però amb la dona no ho és gens. I, clar, quan ve la mare el dia anterior de sortida cap problema, però si ve el pare i li ha de recordar a la mare o li ha d'explicar aquell dia no et ve. Vull dir, i el pare és lo típic, que sí, que sí, que sí, sempre et diuen que sí, però després és que no, i té aquest problema. Normalment és això, l'assistent "pues no...", suposo que, a veure, es pot entendre, van just de peles, elles han de justificar totes les sortides i han de repartir. Però llavors quan hi ha aquest problema pues ja fem els ulls grossos, o no es paga o posa les peles l'esplai, bueno no es paga, l'esplai acaba posant les peles. Clar, si has d'anar de sortida els gastos hi són, una més una menys, i fem de més i de menys. I a colònies ens passa exactament lo mateix. A colònies, nens que no tenen recursos hi va, a part d'alguna campanya econòmica que fem de venda de loteria i això, doncs Càrites de la parròquia tenim una gran sort que ens paga els nens que no poden, tenint tants nanos que no hi poden anar, a part de presentar les beques a l'administració i això com sempre però sempre queden justes, i hi ha nens que, a veure, els requisits són... has de ser tan pobre, tan pobre, tan

pobre, que dius “és que és impossible, perquè si fos tan pobre, tan pobre, tan pobre, és que estaria mort perquè no puc...”. Els salaris mínims que demanen són tan mínims, i llavors els que no entren perquè es passen d’aquest salari mínim pues Càrites sempre ens fa... ens dona un cop de mà i ens paga les colònies dels nostres nanos que nosaltres creiem, perquè som estrictes dintre del que cal. Coneixem les famílies i sabem qui realment té necessitat o qui realment s’ha gastat el sou en una altra cosa i no amb això. Però, famílies que dius que té una necessitat i no arriben o, a veure, que són unes famílies que tenen un sol sou i són tres germans doncs llavors fem nosaltres el que calgui perquè els nanos no es quedin fora, i pels monitors és el primer, i des de sempre, cap nano per problemes econòmics es queda a casa i és el primer que es diu als pares i el primer que surt sempre. I vull dir, inclús jo recordo haver passat al menjador d’algú a convèncer-lo perquè em deixés portar el nen de colònies. I, bueno, ho vaig aconseguir i ara tenim els nens de monitors. Però jo a la meua època de monitora ho recordo, entrar trucant a la porta i dir “què passa? Tan orgull de... ens en duem els nens, no podeu pagar doncs no pagueu, és igual, però els nens vénen” i és una política de l’esplai de sempre, és un tret molt nostre. A més suposo que és l’arrel cristiana, de fe i tot això, que dius “no estem aquí pels que s’ho poden permetre, sinó pels que ho necessitem més”. Suposo que devies veure l’assemblea, està al costat dels més necessitats i els més... la raó de néixer d’aquest espai va ser això, de suplir una necessitat i intentar evitar un conflicte social. Aquest era un barri de gent catalana treballadora i va arribar una massa immigrada castellana i intentar això, suplir lo que administrativament no es feia, abans no podíem anar ni a fora, ni activitats de natura, ni... i suplir també això, aquesta falta... perquè llavors es veia, molt clar, les dues realitats i van obrir un centre la gent es pogués relacionar i conèixer i trencar aquesta escissió social que hi havia. I llavors, és clar, això han estat les bases fonamentals de l’esplai, l’ideari, i ara ens toca trencar les altres... l’escissió aquesta altra, de l’altra immigració. I aquí estem.

- I en el dia a dia del lloc on estàs veus que aquest ideari de treballar per la col·lectivitat encara és viu, no? Sí. Però creus que també hi ha un procés clar que, per exemple en moltes demandes veïnals, s’ha passat d’uns anys 60-70 que les reivindicacions eren col·lectives a un tipus de reivindicació, que no li direm individualistes, però que han perdut el sentit comunitari? Sí, són diferents. A la parròquia i això segueix tenint el mateix sentit comunitari, però clar, som nosaltres, que és una comunitat cristiana i anem, però les associacions de veïns sí. El que veus és que el sentit dels anys 60, ara dius que la cosa s’ha quedat molt aigualida, s’ha perdut aquest sentit de col·lectiu, de reivindicar junts, de lluitar junts, per lo nostre, s’ha perdut. I ho trobes en pocs llocs. Per què creus que a fora del vostre àmbit sí que s’ha donat aquest procés? Suposo que les necessitats bàsiques, l’asfaltar carrers, de clavegueram, de casa, d’enllumenat, d’escoles, tot això la gent, més o menys, ho té solventat, el poder adquisitiu ha millorat, la gent es pot permetre moltes coses i llavors, sí volem un parc o volem una plaça la gent ho té com bastant més superficial, “ja ho faran els altres”, s’ha perdut una mica la cosa aquesta, de col·lectiu, del bé comú, i de coses comunes. La propietat és molt individual, tot lo que és socialitzar no se li dona massa valor, la gent no se sent allò socialitzat seu sinó que

és de l'ajuntament o jo què sé, però no se'l sent com a propi, i això afecta, suposo. La parròquia algú dirà que és del capellà o del bisbat, no, no. La propietat és del bisbat i el dia que al bisbat li doni la gana la tira a terra i fan pisos, però la gent se la sent seva i si cal posar peles, posaran peles, si cal... tots els grups que hi ha són de voluntaris, ningú cobra, les pobres iaies de l'equip de neteja són iaies que a casa seva casi no poden netejar i van a netejar la parròquia, per fer un servei al barri, a la comunitat o al que sigui, i això a fora s'ha perdut, el treball aquest de cara als altres. Queda això, gent a l'associació de veïns que el té i de ganes de treballar pel barri i tot això, però s'ha perdut bastant aquestes ganes de treballar pels altres i pel bé comú, la idea aquesta de comunitat s'ha dissolt.

- Tu definiries el barri de Can Palet com un barri popular de classe treballadora? És de classe treballadora. Trobaràs dues zones diferenciades, la part més alta, la que queda més a dalt de la carena, més de classe treballadora però de classe treballadora bé, també és on queda el col·lectiu històric, català i tal, i les zones baixes que són més de gent realment obrera, necessitada i amb dificultats per arribar a final de mes. Hi ha gent que no, però trobes, sobretot, els immigrants que fa res que han arribat que necessiten ajudes i no arriben a final de mes com una família qualsevol, i han de treballar per quatre xavos. Hi ha dues zones i es nota molt, inclús caminant pel barri ho veus. És diferent, ha sigut diferent des de sempre. Les cases del carrer Colom, de principi de segles, tot i ser obreres, són un altre tipus de construcció les que es van fer a partir dels anys 50 o així a les parts més baixes. És diferent.

- Quina percepció tens del que sent la gent amb l'arribada de població immigrada al barri? A la gent li fa por. Li fa por perquè són bastants. La gent... es nota, vull dir, els homes... sí es nota, i les dones sobretot amb aquell tipus de vestimenta, és nota molt. I els hi fa com molta por. I llavors reaccionen de maneres diferents, des del despreci i les que descalifiquen totalment, sense arribar a l'enfrontament, és molt poca la gent que arriba a un enfrontament dialèctic, però sí que veus el despreci. I després hi ha una altra part, que se'ls mira de lluny, però sense interaccionar, però bueno, "estan allà i no em faran cap mal però no els conec, no m'hi fico, no..." i després hi ha una altra part que dius "bé, cap problema" "tu i jo, tu portes mocador i jo vaig amb la minifalda lo més curta que puc", però bueno, s'intenten relacionar. I llavors, hi ha un petit col·lectiu, format pels mestres i pels d'allò, que intenta de totes les maneres cohesionar aquest teixit i posar ponts de diàleg i ponts d'intercanvi i això. La major part, part del grup més nombrós, suposo que aquests indeferents, que ni molesten ni... però a part. Sí que fan els dos grups aquests. És lo que hi ha majoritàriament al barri. Passen pel costat, fan, es poden trobar juntes, o a l'escala poden dir "bon dia", però que d'interacció no, no interaccionen més que això, és lo que majoritàriament veus al barri.

- I que hi hagin pares que justifiquin la sortida dels seus del seu fill de les escoles públiques del barri perquè han vingut nanos de fora... sí, això és lo de sempre, la por... els pares sempre diuen "és que rebaixen el nivell" "és que clar, no estan escolaritzats" "és que..." patatim-patatam. A veure, els nanos que vénen de fora en certes edats, 10-12 anys realment en una classe, si

arriben sense escolaritzar, clar, com que administrativament ajudes els mestres en tenim poques, desestabilitza la cosa, no has d'enganyar a ningú, i és més difícil que tenir uns nanos autòctons, ara també els hi has de fer l'altra visió, la riquesa que pot aprendre el teu fill d'aquest nano, de la convivència i tot això, no ho pots tindre en una escola on no hi hagi nanos diferents. I el nano que et ve des de P3, que és nascut aquí, o que ha arribar amb 2 anys i comença P3 no notes cap diferència, i això les que som d'infantil intentem fer-ho entendre bastant als pares, però tot i així, costa, les escoles com el Salvans que tenen un percentatge d'immigració molt alta, costa que la gent del barri apunti als nanos. I és un treball de dia a dia, però molt difícil de fer, i de polítiques de distribuir als nanos, de redistribuir-los. Sé que és molt dur per a una família immigrant dir-li "no et toca l'escola de més a prop de casa, sinó et toca la que tens a quatre carrers més enllà" perquè resulta que... i és una manera de discriminar, "com que dels teus hi ha prou aquí en toca en allà" però seria una manera de no estigmatitzar una escola, perquè acabes creant guetos al final. I és una mica de mestres, de dir "a veure,..." clar, si tens una escola amb un 80% de marroquins no aconseguiràs res, no aconseguiràs ni el teixit social, ni la socialització, ni intercanvi cultural, perquè al final l'únic que fas és ensenyar català i castellà però els costums seran els mateixos i el coneixement mutu serà nul. Però és complicat, el col·lectiu de mestres que hi ha en una escola que el barri decideix que és d'immigrants és molt dur trencar, i dius "no, no, no és d'immigrants, és l'escola del barri" i veus que quan vas al Salvans veus que els nois de davant de la porta autòctons els veus que van en direcció contràries buscant altres escoles. I sap greu, perquè clar, és una cosa molt difícil de trencar i de conscienciar.

- *Tu dius que els mestres ho teniu clar, creus que altres sectors no ho tenen tant?* Ja no a nivell de barri ni de ciutat, sinó a nivell, per exemple, el departament d'ensenyament de Catalunya, la feina d'integrar o de absorbir tota aquesta gent, no absorbir en el sentit de culturalitzar sinó de rebre, l'estem fent els mestres i les escoles i potser una mica els CAP, amb els serveis mèdics d'atenció a les dones, però no hi ha cap més entitat, cap més... que estigui treballant dia a dia amb ells i donant-los suport, donant-los acollida, escoltant els seus problemes, perquè a vegades et toca escoltar, clar, no la problemàtica escolar sinó la problemàtica social que té aquella família, i és potser dels únics llocs en què es poden relacionar de manera natural amb algú del país que els hi pugui explicar, perquè de vegades has d'explicar coses bàsiques i coses que dius "a veure, què faig jo" un mestre explicant-li com funciona el sistema de vacunacions dels fills o... li has d'explicar coses d'aquestes. No tenen on acudir, i a nivell català, a nivell de fora ja no sé com funcionar, però a nivell català som les escoles les que estem parant el cop i els mestres els que estem la feina de... no hi ha res més. Hi ha ONG que s'intenten anar colant i treballant en el territori, però clar, una família arribar i porta els nens a l'escola i els que anem orientant i això som els mestres, ens toca fer això, d'orientador. Les assistents socials jo sempre em queixo que són molt dures, molt fredes, que potser és la seva feina, però que al nivell aquest és molt fred, i potser, clar, nosaltres al tractar amb els nanos i tenint-los més a prop potser les mares tenen més confiança, però a vegades les preguntes aquestes les ha de resoldre l'administració, l'empadronament, què faig

jo per explicar com empadronar, “ja t’ho preguntarem” a vegades has de fer això, “ja t’ho miraré” i al dia següent li has d’explicar com s’ha d’empadronar. Jo fent aquestes feines? Són coses totalment fora de... i les fas. Ja no dius explicar com ha de rebre una beca el seu fill, sí que ho puc fer, però explicar-li a ella com s’ha d’empadronar ja és... i ho fas, no és el primer cop. I som els que estem establint ponts i els que estem intentant fer aquesta feina. I, a vegades, suposo que els CAP i això també tenen els seus processos igual que els nostres, però que no som ni els CAP ni nosaltres els llocs on s’hauria de fer això. I, clar, l’administració sí, els hi tramita papers i els hi... però és un tracte molt fred, molt poc humà, i suposo que quan estàs fora de casa busques una mica de calor humà. Però, per exemple, al centre cívic sí que pot haver-hi aquest espai més humà, no? L’assistència social de l’ajuntament treballa al centre cívic i lo que és... i Càrites treballa a la parròquia, llavors van coordinats. Es coordinen els dos, però vull dir, tot immigrant que ve a buscar menjar a Càrites, que normalment és menjar i roba, i que paguem gasos, llums i factures, passen... abans ha de venir ja derivat d’assistència social, vull dir, que ja han passat pel centre cívic. La gent immigrada es queixa del tracte aquest, tan fred. I les assistents socials es queixen de falta d’entesa i de falta de recursos, com ens queixem nosaltres de falta de relleus. Si nosaltres tenim en una classe quatre nens que acaben d’arribar de... no sé, de Sudamèrica, necessitem que algú els hi ensenyi la llengua, jo no puc de deixar de donar el meu temari per ensenyar llengua, i clar falta personal, falten recursos, falten una mica de tot.

- *L’espai de Districte Jove quin paper està jugant en aquest sentit?* No tenen marroquins, tenen nanos autòctons, Ca n’Anglada en canvi és tot un sector marroquí i no tenen nanos autòctons, vull dir, és una cosa... una mica així. Que Ca n’Anglada es queixa, bueno, no poden fer uns ponts de diàleg perquè tenen només col·lectiu marroquí, i aquí el col·lectiu marroquí no acaba d’assistir massa. És tot, més o menys, nanos d’aquí. Sí que intenten fer tallers de capoeira o de músiques africanes, però no és una relació, és un coneixement una mica extern, lo que aniria bé són les relacions de tu a tu. I és lo que et deia de la llengua al Salvans, hem de trencar l’estereotip aquest d’escola amb molta immigració i que els autòctons marxïn. Són coses complicades.

- *Quina opinió tens al respecte que mateixos processos tinguin respostes diferents en barris com Ca n’Anglada i Can Palet?* A Can Palet fa molts anys... tenim famílies, nanos que nosaltres ara ens hem endut de colònies, amb quatre anys i ara tenen vint, i les seues pares ja estaven establerts aquí, ells ja són nascuts aquí, vull dir, hi pot haver famílies que fa vint anys o vint-i... tants que viuen a Can Palet, ja són famílies d’aquí com qualsevol altra, molt establertes i molt bé. Jo sempre li dono la culpa al tipo de gent. A Can Palet la gent és una mica més... no sé, més diferent, Ca n’Anglada la gent és una mica... amb menys... no menys educació, però sí que culturalment menys estimulats o jo què sé. L’arribada d’immigració de Ca n’Anglada, potser va ser la primera, potser va ser el primer barri d’immigració així castellano andalusa. Can Palet no va ser el primer barri d’arribada, i allà s’ha quedat una mica la gent amb menys recursos, amb menys cultura. Jo, potser li dono... no ho sé, perquè mai m’ho he mirat així,

però és la sensació que tinc. Inclús quan et passeges per Ca n'Anglada la gent penses "ostres, no és la mateixa gent de Can Palet", però clar, també pot ser una percepció totalment... perquè, a veure, jo visc aquí i me'ls conec, però li veus com una... sí, com una gent més simple, i potser aquí com una mica més... sí que te'n trobes perquè a vegades dius "ostres..." però la gent és una mica més tolerant. Jo crec que és això, a Ca n'Anglada va arribar tota la immigració, i la gent que ha pogut s'ha anat distribuïnt pels barris de Terrassa i aquí potser no vam rebre potser la primera onada sinó que vam rebre famílies que ja s'havien establert a Ca n'Anglada, a Montserrat o inclús Maurines i després van venir cap aquí quan estaven una mica més situats i més... i això suposo que a nivell cultural i a nivell de tot es nota. Jo crec que és això. Potser també tenim una mica més de presència de barri de gent de tota la vida, més a nivell de barri.

- *I la teva vida de barri, com és? Com és un dia normal teu al barri entre setmana?* Bueno, un dia normal... aquest any és fora del barri, perquè treballo fora, l'any passat era al barri tot el dia perquè treballava a l'escola del barri. Prefereixo treballar al barri perquè a mi m'encanta treballar al barri, perquè me'l conec, perquè me'l sento meu i perquè la interacció amb les famílies és molt diferent, tot i que hi ha gent que et molesta, perquè et trobes gent a tot arreu, però jo suposo que amb els anys d'esplai m'hi he acostumat. Sí que no tens intimitat i que a qualsevol lloc et paren gent que ni coneixes, però bueno, m'agrada. I aquest any no, aquest anys estic fora i, bueno, surto a quarts de 9 del matí en cotxe, me'n vaig fins a Viladecavalls, però a la part que toca a Terrassa, Roc Blanc, que és un barri compartit entre Viladecavalls i Terrassa, però que treballo a Viladecavalls. Treballo amb els nanos allà, em quedo a dinar perquè baixar al migdia és una atabalament de cotxes i prefereixo quedar-me i fer feina per l'escola. Llavors a les 5 plego, sempre faig alguna cosa extra, normalment surto de l'escola a les 6. I llavors baixo cap aquí, o bé amb cotxe o bé amb transport públic, i o bé tinc reunió a l'associació de veïns o bé tinc reunió a l'ajuntament o bé tinc reunió d'esplai, tant a l'esplai com a vegades les fem a casa o haig d'anar a fer... no ho sé, alguna cosa. Hi ha dies que no, que simplement vaig a comprar... a omplir la nevera pel barri, normalment si és compra alimentària faig Mercadones o algun altre súper que hi hagi per aquí, la carn no, la carn és de carnisseria de tota la vida, d'un company de feina del pare, el pare havia treballat a l'escorxador de Terrassa, i el carnisser encara és el mateix de llavors. Peixateria compro fora del barri, mania per part meva no sinó del Sergi que és el que va a la peixateria i, bueno, tot lo que s'hagi... els vint duros o merceries o coses d'aquestes sí que faig, floristeries i coses d'aquestes també faig el barri. A les 9, quarts de 10, solo anar cap a casa, el sopar està mig a punt perquè o jo o el Sergi l'hem mig fet. Passo normalment cada tarda a veure els pares i hi ha nits que a les 10 tinc reunió, pel grup de la JOC o així, o tinc una altra cosa així per fer. Normalment, cada setmana si són 5 dies laborables hi ha tres o quatre reunions a la setmana, segur. O associació de veïns o per motius d'esplai o per motius de parròquia tinc reunió d'una cosa o una altra. *I el cap de setmana?* El cap de setmana és una altra... l'esplai en teoria és de 3.30 a les 7, que se'n van els nanos i llavors solem sortir d'aquí a les 11 o algun dia a les 12, depèn de com va la reunió, si estem més xerraires o menos o hi ha més temes o

menys, però entre les 10 i les 11 se sol sortir cada dissabte. Llavors, normalment me'n vaig a sopar a casa, que ja l'he deixat fet el dissabte al matí i el diumenge aprofito normalment per fer alguna activitat meua i del Sergi, perquè clar, algun dia és per nosaltres. Llavors hi ha dissabtes als matins que hi ha o reunió d'esplai o hi ha feines per fer a l'esplai i quedem tots i venint. Hi ha diumenges que hi ha o sortida de pares o sortides de cap de setmana o trobades com la d'aquest cap de setmana que hem d'anar-hi, bueno, hem d'anar-hi si ve de gust. Vull dir, que tinc bastants caps de setmana ocupats. L'esplai menja moltes, moltes hores. Els caps de setmana els tinc bastant complerts. De dir temps per mi, el diumenge i no tots. Llavors si puc m'escapo a fer alguna ruta a peu o alguna cosa d'aquesta, desconnectar una mica de ciutat i trepitjar una mica de terra.

- *I el que és el treball domèstic com us el repartiu?* Intentem fer-ho bastant els dos, depèn també de l'horari, el meu no és variable, el del Sergi depèn i varia, però ara, bueno, fins que el va treballar de tardes ell feia els dinars i jo feia els sopars, a l'hora de comprar, per exemple el tema peixateria el Sergi, tema carnisseria pot ser dels dos però sinó també ho fa ell, el tema súpors sol ser meu, el tema rentadores és meu, el tema planxa és seu, el rentaplats és seu, el cuinar és dels 2. Vull dir, intentar repartir bastant i, sobretot, el que jo tenia molt, molt clar és que no volia que m'ajudés sinó que compartís, llavors compartir volia dir que jo no hagués de dir-li "fes això, fes això, fes això" perquè la responsabilitat de portar la casa segueix sent de la dona i no em donava la gana. I llavors he intentat, bueno, hem estat intentant tots dos i al final estem contents. Vull dir, no... perquè hi ha molts casos que dius "l'home col·labora però li has de dir fes això, fes això, fes això" i era el que no volia, volia alliberar-me del pes de la casa. I llavors sí, ho hem aconseguit bastant. Té les seves ventatges i les seves desventatges, hi ha dius que dius... confio que ell ho ha fet no ho ha fet, ell confia que ho he fet jo i no ho he fet i anem... per exemple avui no tenim pa perquè com no hem quedat d'acord en qui ho feia no ho hem fet cap dels dos. O dies que arribes i a casa hi ha dues barres de pa. Vull dir, clar és el compartir, no? O vas a comprar i dius "ostres! Ara no sé si hi ha ous perquè l'últim dia que va cuinar va ser ell i no ser si hi ha ous o no". Jo veig ma mare que és la típica mestressa de casa, que ella ho controla tot i ho té molt més fàcil. Sap si hi ha... tot el que hi ha a la casa i lo que falta. Jo per exemple això no ho tinc, però tampoc tinc aquella responsabilitat de saber que tota la casa depèn de mi, que el Sergi sí ho farà, però que jo li dic i això tampoc ho vull. I llavors és realment bastant compartit. I la neteja doncs si és netejar cuines ho fem entre els dos, si és netejar lavabos ara tu i ara jo, i passar l'escombra i fregar i treure pols també. I ara, amb aquest horari doncs el primer que arriba fa el sopar, perquè el Sergi té reunions també, sinó seria impossible conviure amb mi si ell no en tingués. I el primer que arriba fa el sopar o va fent, vull dir, que és tot compartit. Estic contenta, ha costat i ha sigut una feina dels dos d'anar treballant, però bueno, per mi amb això del feminisme sóc bastant dura. Estic contenta.

- *Els espais de trobada que feies servir quan eres adolescent són diferents als d'ara?* Bueno, d'adolescent fèiem servir molt la parròquia, l'esplai, hem tingut la gran ventatge, els joves de

la parròquia tenim la parròquia i l'esplai que en aquella època, la que nosaltres vam viure, el mossèn ens donava les claus i "ja fareu, quan marxeu tanqueu la porta" i era genial, perquè tenies un espai com el que t'he explicat de l'esplai però a la parròquia. I llavors també un espai de trobada que fèiem servir molt era el Cechus, el bar aquest fantàstic que tenim allà davant de la plaça, i poca cosa més. Suposo que també sempre hem tingut... doncs això, la gent que m'he anat relacionant més, a part d'institut i tota la pesca, era això, la gent del barri el Cechus sabíem que al migdia hi érem tots a fer el cafè, el divendres a la tarda-vespre fins a... quedàvem a la parròquia i quan sortíem de la parròquia ens anàvem de festa fins altes hores de la matinada i després, bueno, pues amb la gent de l'institut i així anaves al cinema o anar a fer un volt por ahí. Però la gent i la colla de sortir sempre ha sigut parròquia, de gent que hem sigut més o menys creients pues sempre hem anat junts, encara que la gent de la parròquia érem els mateixos que coincidíem a l'institut, i anar fent així. Llavors molts caps de setmana pues amb la JOC de sortides, de trobades, d'anar a fora, també els hem tingut.

- *I la teva vivència directa d'estar en una plaça, que ara fa temps que no tens, creus que un futur tornaràs a tenir-la, com per exemple quan tinguis criatures? A veure, el problema de les places és que a Can Palet de places hi ha hagut poques, la que tenim ara central abans no hi era que potser és la que hagués fet servir més. Recordo de les places quan anava als gronxadors amb l'avi o amb els pares, als dos parcs que hi havia al final del carrer Colom i l'altre al carrer... la plaça dels tubos, que li dèiem, perquè hi havia el parc infantil i al costat hi havia tubos d'aquests de les clavegueres amuntegats, van estar un munt d'anys, i llavors en comptes de jugar a la plaça jugàvem als tubs. Era més divertit. I tots els nanos de Can Palet recordem la plaça dels tubos, vull dir, el parc infantil i just al costat hi havia un solar on sempre hi havia hagut aquests tubs d'algun clavegueram que van deixar allà amuntegats o que es van quedar. Vam jugar als tubs tots, hem jugat tots els canpaletencs de la meva època. I places no hi havia més en la meva època. I jo crec que sí que faré, a veure vida de plaça ara en faig, perquè la plaça d'ara del centre cívic per exemple és molt significativa per mi, és davant de casa, allà hem fet concerts reivindicatius, s'han fet les festes majors, hem petat la xerrada a l'estiu, encara que no estiguessin els pares, xerrant, vull dir, hem estat des de... des que tenia 18-19 anys hi és, i és significativa. La meva idea de barri és tornar a casa dels pares, més que res perquè és una casa i pel lloc on és i tot plegat i jo ho tinc molt clar que per poc que pugui els meus nanos surtin, juguin al carrer, no jugaran igual que jo quan era petita, tots els estius jugàvem totes les nits al carrer però el que pugui des de casa... això ho tinc molt clar, la plaça des de casa l'haig de poder controlar, es controla perfectament, i intentar deixar els nanos bastant... que facin vivència de plaça i de carrer tot el que sigui possible.*

- *Abans has fet referència a no deixar als nanos al carrer "tirats", quina diferència faries entre estar d'una forma o una altra carrer, perquè també li dónes importància a fer vida de carrer, no? Sí. Una cosa és jugar al carrer amb la colla, amb els amics, i estar més o menys controlats, perquè tampoc és... els nanos necessiten fugir una mica del control dels adults, però l'altre és no tenir cap activitat a fer al carrer i arribar a casa i que la mare t'engegui al carrer quan tornes*

de l'escola, tornar a les 9 i sopar i així cada dia. Una cosa és estar al carrer per fer una activitat o passant l'estona jugant però l'altra és estar cada dia tirat al carrer sense res més a fer, sense lloc on anar, sense una activitat, simplement estar tirat al carrer, perquè els crios són petits, perquè empipes la iaia, perquè empipes el germà o perquè simplement ets un nano tan mogut que atabales i t'envien al carrer. I llavors intentar fer això, la diferència que faig és aquesta, una cosa és anar a jugar, a esbargir-me tres hores al carrer perquè se'm queda la casa petita però l'endemà tenir una activitat, una altra cosa a fer, i l'altra és estar tot el dia al carrer, perquè els veus als nanos, tot el dia al carrer "i ara què fem", cada dia els mateixos nanos al carrer i de qualsevol manera. I amb la sensació aquesta que ningú se'n preocupa, una cosa és sortir a la plaça o al carrer de davant de casa i l'altra és estar a cinc o sis o set carrers de casa teva.

- *Un espai del barri que per a tu sigui emblemàtic?* La parròquia, però no només la parròquia sinó aquest tros de carrer Colom. Potser la parròquia queda una mica fora del meu tros, que és des que travesses el carrer Agricultura fins el carrer de casa, dos-tres travesseres del carrer Colom, em sento molt... en queda encara una zona baixa de casetes, clar, és el tros on m'he criat, on conec a tots els veïns, on els avis hem portaven al carrer de petita, on entrava a cada casa i jugava amb els nens i sortíem i anàvem i fèiem, "em vaig a casa de tal, surto, ara vinc", "has berenat?" "sí, hem anat a casa de fulano". Vull dir, que érem tots els nanos del barri i anàvem fent. Aquest tros de carrer, que tens la sensació d'arribar a casa una mica. I com edifici, pues clar, la parròquia, és que no hi ha cap més edifici en tot el barri que tingui una mica de cara i ulls.

- *Demandes i reivindicacions col·lectives que coneixes del barri quines destacaries?* A veure, la Nacional 150 l'últim, que poques coses es van aconseguir, anteriorment la plaça de Can Palet que sí que es va aconseguir, i llavors es demanava el centre cívic, però el centre cívic es demanava o a unes cases que hi havia al costat de la plaça on ara hi ha un bloc de pisos, allà, o es demanava després la masia de Can Palet. La masia de Can Palet va estar uns anys... no tancada, perquè hi havia un senyor que vivia, després va estar tancada i els veïns demanaven això, però l'ajuntament va dir que, clar, hi ha l'avinguda aquella tan ampla, i que patatim-patatam, que no era un bon lloc, per nosaltres sí, és la masia que dona nom al barri, per exemple les escoles estan també a l'altra banda, vull dir que aquí... però per fer el centre cívic no convenia es veu. Volien un lloc més cèntric, un lloc més d'allò. Total, que ens van espatllar una plaça que teníem... Can Palet està faltat places i una petita plaça que hi havia ens van fer un centre cívic que no va agradar gens ni pel color ni pel disseny, que funcional tampoc ho és perquè tothom es queixa, dels usuaris. I, bueno, allà ens van fer un nyap, tenim el centre cívic, tenim la plaça, però no ho tenim com nosaltres volíem. I llavors, bueno, d'històriques ja pues... tot lo que era asfaltar carrers, d'enllumenat, de més places,... ara s'està demanant actualment el tram sud de Vallparadís, es va fent. El tema de la masia, què va passar? És un restaurant, es va vendre, simplement es va vendre i la va comprar un restaurador i la convertir en un restaurant. Però clar, nosaltres demanàvem això, una mica

de centre cívic, quedant un museu del passat pagès del barri, això eren camps, camps de blat i boscos. I demanàvem una mica això, ja que la casa era gran, tenia sales, tenia d'allò, i conservar una mica la maquinària i les poques eines que quedaven a la casa, del món pagès. I es demanava això, però no. *Quina estratègia es segueix en relació a la conservació d'aquesta masia?* Suposo que com totes les masies que donen nom a un barri deuen estar protegides per l'ajuntament. Aquí a Terrassa té protegides les xemeneies, encara que davant de ~~xxxx~~ van tirar una terra i no va passar res, i les masies de Ca n'Anglada, la masia de Can Palet, totes aquestes estan protegides per l'ajuntament. I suposo que no es deu poder fer massa cosa. La casa s'ha de mantenir perquè estar protegida. Això sí que es va aconseguir, fa anys. *I en concret el procés de reclamació de la plaça com va ser?* Bueno, era una demanda des del barri, és un barri que si passeges ho veus, no hi ha places. Llavors la demanda va sortir... bueno, el moviment de joves de la parròquia era molt important, érem moltíssims, hi havia un capellà molt jove. Suposo que també devia venir, perquè llavors tenia 15-16 anys o 17, no ho sé, suposo que també devia anar una mica amb l'associació de veïns o es devia, almenys, proposar o alguna cosa d'aquestes. I llavors es va fer tota una campanya a nivell de JOBAC de plaça, de cartes, d'ajuntament, de demandes, de treball... però que la van fer els joves més grans, i llavors nosaltres l'única cosa... els més joves el que vam fer va ser un concert on hi havia una paret, sempre havia sigut un descampat amb una paret de totxos. Un any es van fer unes pintades reivindicatives per festa major, l'any següent es van repartir enganxines, es van tallar els carrers i es van fer concerts, l'època aquella dels grups de rock-heavy, la parròquia tenia dos o tres, tothom tenia el seu grup. Es van posar les valles al mig del carrer, la tarima, i els grups de la parròquia i coneguts de l'institut van fer algun concert amb el "Volem la plaça, volem la plaça". Vam fer reivindicacions així, però a nivell de parròquia, l'associació de veïns suposo que devia col·laborar amb alguna cosa però molt així de concert, de coses d'aquestes. Pintades, i l'últim any ja va ser lo de l'enganxina de la Rambla Jove, de repartir les enganxines i aquell mateix anys ens van fer cas, ens van dir que ens donarien la plaça, i al cap d'un any es va construir i la vam tenir un parell d'anys com a plaça, no ens va agradar massa perquè era una plaça dura, volíem un altre tipus de plaça, però bueno, era una plaça. Davant de les protestes van treure algunes rajoles i ens van posar una mica de sorral, més tres gronxadors, que s'ha convertit en el pipi-can del barri, però bueno. I quatre arbrets. I al cap de dos anys o així, ens van deixar sense la meitat de la plaça perquè volien fer l'edifici del centre cívic. Amb color caca, com diuen els veïns, i amb una forma que no agrada gens, la construcció, perquè ja que ens prenen la plaça almenys volíem un edifici gran i espaiós, però bueno. Allà les sales estan molt... aquesta és la sala de l'associació de veïns, tancada amb clau. Aquesta és la sala del grup de dones, tancada amb clau perquè tenen allà els materials. El despatx de la gent gran, allà és el despatx de la gent gran, i sales d'aquestes alternatives, el Districte Jove té tot l'espai de dalt, però és de Districte Jove, vull dir, tampoc no hi fan activitat fora de les hores de Districte Jove, i llavors hi ha un parell de sales taller, però bueno que si hi ha un curset no hi pots entrar, i la sala de baix, la sala polivalent, pues el dijous hi fan ball, vull dir, que te la deixin també has de ser una entitat, perquè com a persona individual, com a grup d'amics no te la deixen. Vull dir, és una mica així.

- I per què creus que aquest tipus de reivindicació, com Vallparadís, no acaba d'arribar al barri? O el tema de la Nacional deixa contents i descontents, el tema de la plaça passa més o menys el mateix... Tenim la sensació, a vegades, que l'ajuntament fot el que vol i això a vegades desanima, però bueno, hi ha gent que es desanima i hi ha gent que ens diem "bueno, seguirem donant el coñazo amb altres coses" i anar fent per aquí. I el projecte de la Nacional, per exemple, era un projecte de finals del franquisme, que en aquella època tot i haver-hi el Pau Vila ja a l'altra banda però no hi havia res més, i el Pau Vila era una escola no pensada per Can Palet sinó per les Torres de Rubí, que dius, bueno, si la carretera va al mig, tampoc passava res, però quan es va fer i es va portar a terme es veia clarament que Can Palet seguiria expandint-se cap a l'altre cantó i que molts nanos de Can Palet han de travessar la Nacional per anar a l'escola i tota la població de Can Palet ha de travessar la Nacional per anar al centre de salut. Per anar a les pistes esportives, tot el barri ha de travessar la Nacional i per anar a les botigues que s'estan instal·lant a l'altre cantó tots hem de travessar també la Nacional. I només demanàvem... en principi es demanava que no es fes allà, però només que l'haguessin fet soterrada i a sobre hi hagués un passeig o un simple carrer com el que hi havia, un carrer de barri, d'anar a munt i a vall, que s'hagués pogut travessar amb normalitat, jo crec que la gent hagués quedat contenta, soterrada, que no s'hagués vist i no hagués fet ni gaire soroll ni gaire nosa, ja hagués quedat el barri content. I si a sobre hi fan un passeig maco, doncs encara més contenta. Fàcil d'accedir a l'altra vorera, però clar, ara et trobes que per accedir a l'altra vorera has de fer uns quants centenars de metres, has de donar una volta perquè no hi ha pas, és que no hi ha res. I la gent es queixa, i amb raó. I això no sé perquè es va fer tan malament. Tu l'altre dia em vas dir que si no una cosa no la veus ve encara et dóna més força per implicar-te, per què creus que no va passar això amb el col·lectiu de veïns afectat sobretot directament? Sí, però no és l'opció majoritària de les persones, la gent normalment es desanima, i amb lo de la Nacional 150 d'aquella part del barri va haver molta implicació, és una zona de molts pisos, es va implicar molt la gent i van veure que no se'n van ensortir de res i això va desanima molt la gent, va quedar bastant tocada. Bastant, bastant. I a més quan els hi tocava molt de prop, hi ha cases que viuen davant just de la Nacional, les finestres només cotxes a munt i a vall. I alguns pisos d'aquests, no els d'aquí dalt sinó els que hi ha a Guadalhorce i això els hi queden els cotxes com qui diu a l'alçada del nas. I no hagués costat gens enfonsar una mica i cobrir, potser sí que era un pèl més car, però hagués quedat la gent més contenta.

- Per què allò que em vas comentar de preservar l'estil de construcció a un tram del carrer Colom són propostes seguides per més gent del barri? Són propostes que van fent gent a títol individual, que aquí l'associació de veïns no va voler entrar, però bueno, això són més quatre il·luminats, com ara jo, que li veiem el valor històric, o el valor també sentimental, perquè clar, els que vivim al barri pues ho hem viscut sempre i aquelles cases tenien un valor sentimental. De voler mantenir una estructura coneguda, també una estructura estimada, de no voler que canviï, té la part històrica i la part sentimental, de dir "ostres, això ho he viscut

sempre així, i aniria bé”, en el sentit de conèixer a la gent, de més proximitat, de més familiaritat, si jo tinc els meus amics pues entro i surto de casa seva, vaig a berenar, avui bereno a casa d’un, demà ens dóna el berenar la mare de l’altre. La meua tranquil·litat, perquè saps que algú controla aquells nanos, suposo que com la meua mare o les altres mares estaven més o menys tranquil·les perquè sempre hi havia algú a l’aguait dels nanos. Si no eren les mares perquè estaven enfeinades o no sé què hi havia els avis i sinó la veïna deia “això no sé què” o “baixa d’aquí” cosa que amb els blocs de pisos doncs es perd. La proximitat, la facilitat d’entrada, clar, jo ara visc en un pis i comparo, casa meua sempre sembla una rambla, la gent entra, surt, passa. Això en un pis no passa, i tot això dóna ganes de conservar-ho.

- *I tu ara com terrassenca, o egarenca... terrassenca, terrassenca... quina valoració en fas de la política municipal respecte els barris?* Jo sóc bastant crítica en això. Es vol fer molt, es vol... la gent tampoc diu... no és allò de “pues se’ns ha acabat la paciència”, la gent traga i s’ha acabat. És això de la biblioteca, la biblioteca “bueno, tanquem la biblioteca i dos anys sense biblioteca”, bueno no! fem alguna cosa. La biblioteca “la farem aquí, us està bé” tothom posant-hi pegues “jo vull no sé què” “jo vull no sé quantos...” “està bé, no?” “No!” “Sí, apa, ja està”. Nosaltres podem dir que no i l’ajuntament ha de presentar el projecte, ens l’ha ensenyat, en teoria la sotmès a consens popular i ho dóna per consensuat quan nosaltres s’està dient que no. S’ha fet lo del Consell de Districte, ara estan fent lo dels pressupostos participatius, dius molt de cara a la galeria però en realitat jo sóc molt... discrepo molt. No m’acaba de convèncer. Potser voldria massa, o voldria més, però no m’acaba de convèncer la política municipal de cara als barris. Vius al centre i tens ajudes per rehabilitar façanes siguin o no interessants artísticament. Surts del quadrat marcat pel centre i no tens cap ajuda per rehabilitar façanes, vull dir, què passa, que el centre sí i els barris no? Enllumenat, renovem l’enllumenat, comencen pel centre, els barris... l’enllumenat del centre estava bé, hi ha barris que dius “no ens hi veiem”, però renoven el del centre, coses d’aquestes que piquen. Ara per exemple a Ca n’Anglada, la pasta que han abocat quan Les Fonts, aquí al mateix districte, es queixen de què tenen carrers per asfaltar o carrers sense clavegueram, i dius “que estic fent? Rebutant un carrer per fer-hi un pàrquing subterrani quan tinc un carrer sense asfaltar o sense clavegueram?”, vull dir, coses increïbles, però Ca n’Anglada està de moda, de Ca n’Anglada es parla, i a Ca n’Anglada s’hi aboquen fons. Vull dir, que no és gaire coherent, ni estic gaire satisfeta.

- *I tu com valores la interlocució ajuntament-barri?* A veure, l’ajuntament amb l’associació de veïns ha millorat aquest any a raó del canvi de president. Tan l’ajuntament com molt de nosaltres estàvem molt cansats, no era un interlocutor amb qui poguessis parlar ni dialogar, i això s’ha vist i ha afectat al barri i a tot una mica. Ara estem molt millor, la regidora de districte és excel·lent, és una persona maquíssima, es pot parlar, és genial, però bueno, no deixa de ser una regidora de l’ajuntament, però bueno, t’ajuda quan li demanes i et fa el que calgui i està en una associació de lleure i suposo que això ajuda en part. Entén molt bé tot lo

que és lo de la dona, té una relació amb mi i amb el barri que en general és molt fluida. És una dona que treballa i que s'aboca i s'esforça pel barri. Hi ha altres regidors de districte que penses "ufff!" però amb el nostre estem de sort, quan ens el van canviar penses "ostres, a veure qui ve" però tot i així va venir una regidora que treballa al barri, que no deixa de treballar, de moment molt bé. Suposo que també és això, molts anys de coneixença, però qualsevol cosa que hem tingut sempre ha estat allà i no és allò de "me escaqueo si puc" i ja està, la veus sempre per tot arreu. Ara en l'enterrament del Manel, que va estar un xoc, pues va estar i estava allà, no li tocava, ni ho tenia que fer però és una dona que s'hi posa i s'implica.

- *I en les reunions de districte els tema de ciutat qui tractament tenen, pensant en casos com el de Ca n'Anglada? A nosaltres Ca n'Anglada no ens entra al districte, lo que hi ha és empenyamenta general, tots els presidents d'associació de veïns i això del districte aquest estan bastant... quan veuen que no és el seu barri i sí que Ca n'Anglada necessita ajuda però no aboquem tot a Ca n'Anglada, hi ha una mica de... hi ha gent molesta. Per exemple, rebentar l'avinguda Barcelona quan és un carrer que està molt millor que d'altres per fer un aparcament subterrani, Can Palet no té cap aparcament subterrani, Segle XX no es pot aparcar enlloc, dius clar potser la necessitat d'aparcament realment era més urgent en un altre barri que allà, i allà... i és una mica així, no? Els plans de rehabilitació que s'estan donant ajudes a Ca n'Anglada, no és un barri que estigui pitjor que Can Palet, i segurament està molt-molt millor que La Maurina, per exemple. La gent està una mica enfadada. Tothom es coneix a Terrassa, jo crec que tenen part de raó. Jo represento al sector del lleure i el jovent i tot això, però bueno, a vegades també fiques cullerada, i sobretot en temes d'educació.*

- *Tu creus que com a dona, el col·lectiu de dones, teniu coses diferents a aportar en matèria d'intervencions urbanístiques als barris? Suposo que sí, que faríem com a dones faríem més espais públics de trobada, de xerrada, de... més... i a part hi ha ja de lo estètic, però sí que faríem més espais de trobada, de relació, tot això jo crec que la dona ho tindria més en compte. Tot i que treballem i tenim algo per fer sempre busques algun espai per poder-te trobar, per poder xerrar, per poder compartir, per poder interaccionar amb l'altre, no és tant de casa a la feina i de la feina a casa, que potser els homes això a vegades ho tenen molt directe, i nosaltres no, si podem quedar i fer punta i mentrestant m'explico, i d'intercanvi, d'ajudar, és una altra manera de relació, jo crec que es veuria. I espais on poder anar amb els nanos, per exemple. Suposo que també seríem més conscients de les barreres arquitectòniques, perquè anem amb el cotxet per tot arreu. Espais més això... més de compartir i tenir en compte això, de poder anar amb els nanos, de poder anar amb la família, de trobada, això sí que suposo que ho tindríem en compte. I t'has parat a pensar quines propostes o actuacions ajudarien a fer possible tant la participació com que es tinguin en compte les demandes? Sí, que surti i s'organitzi. Suposo que hi ha tot el tema de la regidoria de la dona, però... i lo de la Casa Galèria, però això dels barris queda una mica lluny. La dona que està*

motivada va fins allà, però en els barris ens queda bastant lluny, i jo a Casa Galèria m'hi fico, vaig i faig, però la dona de cada dia, de casa, no ho coneix. I es fa això del mes de maig, que són activitats, però sempre acabem sent les mateixes, no? hauria d'haver-hi alguna mena de cosa per les dones. I llavors des de serveis socials es reclama o reclamem, sobretot mestres, espais on ensenyin a les dones, sobretot a les immigrades, a economia domèstica, a com portar als nanos, que els donin pautes d'educació, que els hi expliquin com funcionen les escoles d'aquí i tot això. I des de serveis socials es fa una mena de curset així, però és horrorós perquè acaben fent manualitats, fent cullerets, o fent coses d'aquestes. Llavors no estan nosaltres estem demanant que els hi expliquen que a les nostres escoles, coses tan simples, com que hi ha calefacció i no cal que els nens portin vuit capes de jaquetes, i jerseis, que suen com polls, que no cal que portin tres pantalons un sobre l'altre. Que ensenyeu les mares que un bocata així [*marca més d'un pam*] per un nen de cinc anys no és normal. I treball així una mica amb la dona directament, i està contemplat però llavors quan li dius a l'assistenta social "què fareu?" "no sé, aquest mes toca fer cullerets" dius "no! cullerets no" feu nutrició, feu dietètica, feu... que generalment hi ha famílies que els hi falta molt la base educativa i de nutrició i... I les infermeres del CAP es queixen del mateix, que falta nutrició, higiene i tot això. Tot això treballar-ho una mica i cedir un espai de lliure trobada, d'explicar-nos i de fer, però no, no funciona. Per elles sortir de casa prou els hi costa i si és per fer cullerets... a vegades també dius "quan feu propostes d'aquestes feu-les amb cap i peus, no ho feu perquè us han donat una subvenció" a vegades és això. O sigui, aboquen els diners però no per fer coses que calen sinó per simplement justificar que hi ha hagut una partida destinada a la dona. Ja que hi ha poques partides almenys que siguin les necessàries, i fer això, des de l'ajuntament i des de les assistents socials, espais de trobada per a dones de diferents cultures, encara que sigui per curssets de cuina o així però anar a buscar a la dona, que no siguin sempre les d'aquí que fem macramé o fem pintura de roba o fem tai-chi, vull dir, incloure a les altres també.

ENTREVISTA A VEÍ DE CAN PALET

Rafel, veí de Can Palet, nascut al 1977 i originari de Terrassa (Catalunya, Estat espanyol), viu al sector nord del barri. Entrevista realitzada l'1 de febrer de 2005.

- *Que entendries per espai públic?* Clar, jo com espai públic potser entenc més coses que no pas altra gent. Espai públic, doncs, per mi un espai públic és el carrer, un espai públic és una plaça, o sigui, un espai públic és qualsevol lloc on et puguis trobar amb diferenta gent que no sigui casa teva. O sigui, que no sigui un espai propi d'algú, per tant, un carrer, una plaça, un centre cívic, fins i tot, una parròquia o un centre d'esplai, per mi és un espai públic. Més o menys tothom té una certa entrada, té una certa sortida, i hi ha un grup gent.

- *Tu com a home creus que tens una idea d'espai específica a diferència de la idea que pot tenir una dona?* Home, suposo que no. Suposo que no. A no ser que després també tinguem com espai públic doncs per exemple els comerços, això si que no t'ho he comentat, però vaja si comentem espai públic com un espai on tothom té cabuda i té rebuda i tothom es relaciona, que serien per exemple les places, que és lo més fàcil, places, parcs i els carrers, penso que això... no hi ha cap diferència de gènere. Suposo que una persona, tant home com dona, deuen veure el mateix com espai públic. [aquí hauria d'haver preguntat que si ell creu que home i dona ho veuen igual, si considera que també ho viuen igual o com ho viu ell com a home]

- *Quin paper creus que juga un espai públic en la vida dels barris?* Jo crec que és important, per l'experiència justament del barri de Can Palet, penso que és important. Un espai públic com pot ser una plaça, o un parc, és un lloc que al final sol ser... fa com vertebrador de la gent, és a dir, és un punt de trobada de gent. tant de la gran, sobretot, com de la gent jove, o dels nanos, que potser són els principals usuaris d'aquest espai públic, sobretot perquè són els que poden utilitzar-lo en una franja horària més àmplia. I, a part, també normalment en aquests espais públics o places o parcs també si poden donar altres coses, com quan es fa alguna festa popular que se celebri a allà, quan es faci algun concert també es faci a allà, o fins i tot que sigui un lloc on, per exemple, arriben els transports públics o hi ha bars i restaurants. Penso que sobretot són la gent jove i la gent gran els més usuaris, per tant penso que és un lloc vertebrador de... un pol d'atracció dels barris. I per la cosa de Can Palet, respecte a Can Palet penso que sí, tant les dues coses que m'has comentat abans, la de Can Palet i la de la Immaculada, penso que són punts neuràlgics del barri. Si vols anar a trobar gent allà en trobaràs segur.

- *Creus que hi ha espais que estan més ocupats per uns col·lectius que per uns altres?* Bueno, sí, podríem dir que sí. Per exemple, aquestes dues places, com t'he comentat, normalment durant el dia estan ocupades habitualment, o usades, o sigui, l'ús que tenen és de gent gran, sobretot els que la utilitzen, la de Can Palet, a part d'estar el centre de dia de gent gran, hi

ha molta gent prenent el sol, i la de la Immaculada, sobretot, és al·lucinant la gent que hi ha allà assentada i xerrant i, per exemple, curiosament aquestes mateixes places a la tarda l'omplen els... *una cosa, la plaça Immaculada és la que està al barri d'Egara...* ah! Perdona, jo estic parlant de la que hi ha al final del carrer Colom amb Glòries Catalanes, que toca a lo que és a Can Palet II. Doncs aquella placeta, que a més té bastant arbrat, cosa que aquesta li falta, a la de Can Palet, aquella hi ha molta gent d'aquests blocs de pisos, que és gent gran, i que a allà va a prendre el sol, a xerrar amb els amics, tot això. I aquestes dues places per la tarda s'omplen de gent jove, sobretot de mares, pares i nens. I per la nit sobretot la del final del carrer Colom, amb el carrer Bages, s'omple de gent jove, i sobretot dissabte i diumenge d'una gent jove determinada, d'un ambient determinat, un ambient de música techno o màquina, perquè davant hi ha un bar d'aquestes característiques i aparcament allà, llavors molts fan el cigarro i prenen alguna copa a fora a la plaça, i aquí també a la de Can Palet també a la tarda es veu una mica d'ambient així de grupets de joves de quinze, setze, disset anys pues fent-se un cigarro o xerrant. *I aquests espais que estan a tocar de l'escola Salvans...* aquelles places, és que jo per allà baix, per allà baix perquè com que fa pujada, per allà baix vaig molt poc. Sé que abans sí que també hi havia, alguna vegada que m'he passat, i es veu gent, però no... és que no... *en quina part del barri vius?* Jo visc aquí, al costat d'aquest mateix carrer, tocant a la carretera. Jo visc en una cantonada del barri. Això també es notarà en els meus comentaris.

- *Com ha estat el procés d'assentament de la teva família al barri?* El meu pare és de fora, el meu pare és de Castella, i va venir a treballar, professor, va guanyar les oposicions i va sortir plaça aquí a Terrassa. Ma mare és crescuda aquí a Terrassa, tots dos treballaven a l'escola Ramón y Cajal, que està aquí al barri de Vallparadís, aquí al costat. Tot i que ella en un principi vivia en el Pla del Bonaire, però, bueno, al '81 es van comprar el pis aquest, que està molt aprop del seu lloc de treball, i van venir a viure aquí, just a l'any que va néixer el meu germà. O sigui que des de l'any '81 estan vivint aquí en el barri de Can Palet.

- *I que creus que s'entén per identitat de barri al barri de Can Palet?* A veure, jo, almenys, en tinc molta. O sigui, quan la gent em pregunta "d'on ets?" jo dic "jo sóc de Terrassa" i quan la gent de Terrassa em pregunta "i d'on ets?" "jo sóc de Can Palet". de fet, potser per... el barri de Can Palet sempre ha tingut una estructura molt marcada, és a dir, té unes fronteres molt delimitades, que és la carretera de Montcada, avinguda de les Glòries Catalanes i el torrent de Vallparadís i lo que ara seria la nova Nacional 150, la nova variant. Vull dir, té unes fronteres molt marcades. Jo penso que la gent se sent de Can Palet, una altra cosa és que ho digui o no ho digui, perquè hi ha gent que li fa vergonya dir que és de Can Palet perquè sona a què ets de barriada. Tot i que Can Palet sí que està en un extrem, es pot considerar que està en un extrem de Terrassa, està molt cèntric. En quinze minuts, vint minuts estàs al centre caminant tranquil·lament, i en transport públic en cinc minuts. Jo penso que sí que hi ha una sensació... hi ha una cultura, cultureta identitària de barri a Can Palet. Potser no és tan forta com a Barcelona, els barris són més forts, però jo penso que

aquí a Terrassa justament aquí a Can Palet, la gent que és de Ca n'Anglada, la gent justament que són dels barris dels voltants del centre tenen més identitat de barri que no pas els que viuen al Segle XX o algun altre barri així que està a mig camí entre el centre i la perifèria. Com valdria el procés de creació d'aquests barris més petits, com Guadalhorce o Can Palet II, que més que barris són promocions de polígons d'habitatge? Els consideres Can Palet o tenen la seva pròpia ideosincràsia? Jo sincerament penso que no, penso que allò és Guadalhorce, de fet el sub-barri aquest de Can Palet II jo suposo que ho van fer per distingir els diferents blocs de pisos, els de Can Palet II són els que són més petits i els de Guadalhorce són les torres més altes. Igual la gent d'aquí, fins i tot la gent de Terrassa diu Guadalhorce, no diu Can Palet II, això de Can Palet II... Jo ho englobaria tot amb Guadalhorce. Llavors hi ha el Xúquer, el Xúquer, que el Xúquer està molt més enllà, aquests sí que són per desgràcia un blocs perduts, ja que estan envoltats de polígons industrials. Si véns per l'avinguda del Vallès, que és la que puja per la riera, els veus que estan a dalt d'un turonet, i són quatre blocs de pisos i ara han fet unes cases unifamiliars, però aquests sí que estan molt més apartats, eh! el barri de Xúquer. O sigui, diguéssim que nosaltres sí que tenim frontera de barri amb Guadiana, Guadalhorce i Can Palet II, però bueno, jo els ficaria tots en Guadiana.

- I entre la gent que t'envolta i els amics veus que ells se senten identificats amb el barri? Home, jo amb els meus amics sóc el diferent perquè tots viuen al centre, o sigui, tots els amics que tinc, o amb els que hem faig actualment, o diguéssim, la meua colla, són del centre, jo sóc l'únic que sóc de barri. Sóc l'únic que quan vaig al centre haig de baixar en autobús o caminant. Llavors, bueno, cap problema, ja ho sabem, quan m'han de venir a buscar que han d'agafar el cotxe i que bueno "escolta, anem a portar-te". No hi ha cap problema. Alguns no saben... els del centre d'aquí de Terrassa són molt còmodes, alguns no saben ni com arribar aquí sinó és caminant, tema transport públic ho desconeixen totalment, perquè com estan acostumats a no utilitzar no saben. I, vaja, amb altra gent... també tinc amics d'altres barris i cap problema. De fet la meua família són originaris de La Maurina, que és on vivia ma mare i també de Cementiri Vell, Vallparadís-Cementiri Vell, que és l'altre barri del costat que és on viuen els meus tiets. I, bueno, cap problema. Antigament Cementiri Vell pertanyia a Can Palet? Cementiri Vell sempre ha sigut Cementiri Vell, l'únic que després li van ficar el nom de Vallparadís, bueno, Vallparadís-Cementiri Vell-Escola Industrial, que és tot el calaix. El Cementiri Vell no sé si els coneixes, és aquest parc que hi ha entre el barri de Can Palet i La Mútua, hi ha un parc que és l'antic cementiri de Terrassa. Però aquest sempre ha sigut Cementiri Vell, han tingut bastant entitat pròpia.

- Quines són les que s'han reclamat des del barri històricament? Jo que sàpiga, lo primer que van reclamar, jo desconec altres iniciatives. Lo primer que van començar a reclamar aquí els veïns va ser la creació d'un centre cívica o d'un plaça a lo que ara és la plaça de Can Palet, quan hi havia un solar abandonat. I llavors una reivindicació de cara al cobriment de la nova variant de la Nacional 150 quan es va realitzar. Aquesta variant va tenir molts problemes perquè l'obra en un principi es va declarar il·legal, però ja s'havia fet. Jo sé que van haver-hi

bastant merders i sobretot els veïns van reclamar el cobriment d'aquesta Nacional 150. Ara sé que, entre altres coses, lo que reclamen, bueno lo que reclamen, lo que m'ha arribat a mi i que sé pels diaris que reclamen l'associació de veïns és l'acabament del Parc de Vallparadís, i una cosa que jo sí que trobo molt important és que facin un pont nou per connectar el barri de Segle XX amb el barri de Can Palet. La connexió de Can Palet cap a Vallparadís, que amb l'altra part de Vallparadís només són dues, que és el Pont del Gall, que és aquest pont de la carretera de Montcada, i llavors justament el pont de la Nacional 150, de la Nacional. Hi ha molta part del barri que davant d'un altre barri, el barri de Segle XX, i que no estan connectats, hem de donar una volta bastant gran. Això també és un problema de cara a l'escola. Hi ha molts nanos d'aquí de Can Palet que van a una escola privada, concertada, que és les monges, que popularment es coneixen com les Monges del Gas, que estan al carrer Gasòmetre, i que han de donar tota la volta fins els ponts per anar a l'escola. És una reivindicació que s'ha fet durant molts anys, en teoria en el projecte del Vallparadís s'inclou fer el pont però, a veure, perquè fa molts anys que es demana aquest pont i no... aquest pont, perquè et facis una idea sortiria pel costat de l'escola, del President Salvans, sortiria recte i passaria a l'altra banda. Una altra cosa que també havien demanat era millorar la connectivitat de l'avinguda Glòries Catalanes amb l'avinguda Barcelona. La connexió de l'avinguda Glòries Catalanes amb l'avinguda Barcelona en direcció Can Palet cap al resto de Terrassa no es podia fer, és a dir, no tenia un accés directe. Durant molt temps es va estar amb problemes amb l'ajuntament perquè l'ajuntament volia fer una rotonda, però resulta que aquell parc, aquella plaça està molt utilitzada pels infants del barri de Ca n'Anglada i de Cementiri Vell-Vallparadís, llavors lo que van optar és no fer la gran rotonda que volien fer sinó fer uns passos que més o menys permeten la connectivitat directa, perquè sinó abans s'havia de fer una volta molt llarga. I llavors una mica per regular el trànsit en un parell de passos, de passos de vianants. Un altre aspecte que sí que s'han queixat molt, és amb el pas de vianants que connecta els grups de Guadalupe amb la plaça aquesta del carrer Colom, perquè diguéssim que és l'únic punt que tenen del seu barri caminant cap a Can Palet. És molt ràpid perquè aquell tros és doble carril, tant de baixada com de pujada i els cotxes van molt ràpids. No s'ha parlat mai de fer un pas subterrani ni elevat, això sí que no s'ha parlat mai, i ara lo que actualment han intentat pacificar una mica el trànsit, han ficat uns bonys perquè almenys el trànsit perquè amb els cotxes no correm o no corrin tant. No sé si al final hauran de ficar semàfors perquè de fet és un pas de vianants molt perillós, hi ha hagut més d'un accident. L'autobús para al costat. Els cotxes han de frenar perquè, a més, surten de la rotonda, de la rotonda a la carretera, de la Nacional, acceleren, frenen, hi ha un pas de vianants, llavors volen continuar accelerant i llavors hi ha un altre més a vall, que aquell encara és més perillós, llavors hi ha l'altra rotonda. Però, bueno, potser hauran de ficar semàfors.

- *Tu creus que la lluita veïnal, de reclams veïnals, ajuden a cohesionar el barri?* Jo penso que sí, perquè normalment són coses que, més o menys, interessin a tots, el tema potser de la Nacional 150 era un tema que tocava més específicament a uns veïns que vivien de cara a la

Nacional 150 i que es queixaven, sobretot, i es queixen, ara ja potser no es queixen tant, dels sorolls i de què hi hauria molt de trànsit, etc. Jo me'n recordo quan es demanava aquí a Can Palet, lo de la plaça i fer el centre cívic, que a part de l'associació de veïns hi havia altres associacions ficades i que sí que va ser una cosa que va unir molt gent del barri, perquè era un espai que, potser, sí que podia gaudir tot el barri, i potser al gaudir tot el barri la pressió i la cohesió va ser més forta. El problema de les associacions de veïns, jo penso que els hi falta comunicació amb el veïnat. És a dir, o vas al centre cívic a saber què parlen i què fan i qui ho fa o sinó pràcticament vius al barri i ni t'enteres de què demanen, sincerament. Però penso que això és un problema de totes les associacions de veïns, que els hi falta algun lloc on puguin publicar algo o... Jo, gràcies a déu, m'entero de més coses, perquè com que mon pare és soci de l'associació de veïns, i envien, de tant en tant, alguna cosa o, de tant en tant, el truquen perquè fan alguna reunió, i d'algo em puc enterar, però jo penso que la majoria de la gent no s'entera de les coses fins que no surt publicat al diari.

- *Quan parles de la Nacional, amb el tema del tràfic de camions, sí que han tret un problema d'una banda del barri per posar-lo en una altra banda, no? Clar, clar, és que el problema de la Nacional 150 és que ha anat de banda a banda del barri. Tot i que el trànsit de camions era bastant intens el problema era el trànsit de cotxes. Hi ha molta gent que, sobretot, per exemple els de Sabadell, utilitzaven aquesta carretera per creuar tota Terrassa, de punta a punta. De fet, continua sent una via important de comunicació dins de Terrassa, amb bastants semàfors, però tot això no vol dir que sigui lenta, però que s'ha guanyat molt, s'ha guanyat molt. I, de fet, com visc a prop, jo me'n recordo abans, jo l'escola la tinc a l'altra banda de la carretera, la tenia, i, per exemple, nosaltres l'havíem de creuar doncs cada dia dues vegades, a l'anar i al tornar de l'escola. I era, pues bueno, perquè hi ha semàfors i no és tan perillós, però sí passaven molts cotxes. Clar, diguéssim que s'ha passat el problema del trànsit d'una banda del barri a una altra banda del barri. Una altra banda del barri que en aquells moments, quan va començar justament es començaven a fer pisos tocant a la carretera, perquè fins a aquell moment aquella part del barri la majoria de llocs eren, excepte les cases o blocs de pisos que es van fer de protecció oficial en l'època de Franco, que es van allà sota la plaça aquella del final del carrer Colom, tot lo altre era pràcticament fàbriques, fàbriques, magatzems i alguna caseta petitona. El problema és que quan justament van començar a fer el traçat de la Nacional 150 nova, van enderrocar aquestes fàbriques i van començar a fer pisos. Llavors, clar, suposo que als nouvinguts no els hi va fer gaire gràcia trobar-se amb una Nacional que en teoria no hi era.*

- *Quan parles de la plaça de Can Palet, recordes com era aquell espai abans? No, és que aquella plaça ha estat sempre... dic la de Can Palet... no, era el mateix l'únic que has de comptar que també el centre cívic es va fer... o sigui, el solar era tot el centre cívic i la plaça, era tot el quadrant. I davant ja estava construït? Sí, sí, davant ha estat construït sempre. A veure, els pisos que hi ha just davant hi ha alguns que són molt nous però abans hi havia cases, aquelles cases es van tirar, es van vendre i es van fer pisos. Aquí l'únic solar que hi havia és aquest i*

llavors hi ha un altre solar que també es bastant gran, que està pel carrer Bages, allà també hi ha un solar molt gran, i allà també no estaria malament fer alguna cosa, fins i tot fer alguna plaça. És que això em sembla que era d'aquelles coses que l'ajuntament, em sembla que o bé era algú que havia perdut o... alguna cosa rara, perquè de fet va estar molts anys, i l'altre em sembla que és privat. Suposo que sí, i llàstima perquè és un solar que suposo que deu ser un niu de rates de tant en tant, i que algú tiri escombraries però, bueno, no estaria malament tenir una plaça una mica per allà baix. *En quin punt concret cau?* Carrer Bages, el carrer Bages és l'últim carrer anant de nord a sud del barri i vas baixant i hi ha una farmàcia, no és Duquesa de la Victòria, és que no sé quins carrers, per allà amb els carrers em perdo. Hi ha uns quants per allà que no sé. Si baixes amb l'autobús, si agafes aquí l'autobús en direcció... l'únic que pots agafar, el 9 passaràs per davant. És un solar bastant gran, que fa molts anys que està mig... bueno, està totalment abandonat i que no estaria malament.

- *Sent un barri que no té molts espais de trobada, places, com valors que la de Can Palet estigui just al centre del barri?* Jo la valoro positivament. Jo la trobo molt bé. Jo, quan la vam fer vaig estar molt content que la fessin, perquè per fi teníem una plaça, l'únic que a mi ja se'm va passar l'edat que havia de disfrutar de les places, però bueno. Penso que el problema que tenen actualment és que és una plaça que està envoltada per tres carrers que hi ha molt de trànsit. I això fa que sigui un centre neuràlgic igualment de Can Palet, i passa molta gent i ve molta gent igualment, perquè al centre cívic fan bastantes coses, que és un pol d'atracció el centre cívic. Però justament el fet d'estar entre carrers, el carrer Colom, el carrer Àngel Guimerà i el carrer Menéndez y Pelayo, que hi ha molt de trànsit, la perjudica, la perjudica com espai més d'oci, més de què la gent pugui estar tranquil·la. Suposo que el fet que també, per exemple, l'únic bar que hi hagi en aquí als voltants sigui aquest i no tingui, per exemple, a l'estiu una terrasseta vora a la plaça, perquè és a l'altra banda del carrer, suposo que també això li treu una mica més de vidilla que li podria donar, per exemple, a l'estiu. Que pari l'autobús ho trobo molt bé, para a una altra banda i a l'altra, bueno, para a les tres bandes. Para en el carrer Colom, al carrer Menéndez y Pelayo com al carrer Àngel Guimerà. Bé, això cap problema, l'únic que el barri de Can Palet està estructurat d'una manera que només té dos carrers de sortida en direcció al centre de Terrassa, ara té tres, i que té molt poques entrades. I, llavors, clar, el trànsit passa sempre per determinats carrers. El carrer Colom és el carrer principal per entrar a molta part del barri, i el carrer Menéndez y Pelayo és un carrer de sortida per molta gent del barri. Llavors, clar, és un problema.

- *I tens constància de què el veïnat estigui reclamant aquest solar que em dius perquè es faci una plaça?* No, sincerament no he sentit. Suposo que es deu demanar alguna cosa, perquè fa molts anys que està aquell solar a allà abandonat. Però no, no he sentit res.

- *Perceps el pas d'unes reclamacions més col·lectives, als anys seixanta i setanta, a unes de caràcter més fragmentat en l'actualitat?* Sí, suposo que sí. Jo suposo que és pel fet de què ara la gent no està tan lligada a un barri. Llavors la gent, suposo, que si vol un parc se'n va a una altra part

de Terrassa. O si vol una escola, doncs... o un centre cívic, agafa i se'n va a un altre lloc. Suposo que en aquestes societats més modernes, més dinàmiques, el fet del barri es perd una mica, sobretot en ciutats així mitjanes, mitjanes-grans com Terrassa, que vulguis o no, no molt lluny tens un altre espai, més o menys, similar. Jo suposo que ara, doncs, també s'ha perdut molt el fet que, com et comentava abans de l'entrevista, de quins... qui porta a l'associació de veïns? Si tu vas a veure un dia a l'associació de veïns són pràcticament jubilats. Llavors, clar, la reivindicació, pues potser és una reivindicació més directa del que els hi pot interessar a ells, en certs moments puntuals, o que algun veí o que alguna entitat de veïnat del barri els hi digui "escolta'm! Doncs mira, aquesta plaça la podríem..." suposo que a partir d'aquí sí que es mouen, però allò que anaven tots junts com anaven abans als anys 60 i 70 jo penso que això s'ha perdut, i pràcticament penso que en tot Terrassa. A no ser que sigui algun fet puntual o alguna cosa puntual que a llavors sí els exalta, com per exemple, ara veuràs que la gent s'ha exultat bastant amb la taxa d'escombraries. A Can Palet no han saltat de manera molt forta però altres barris, sobretot els barris d'Adigsa, aquí sí que han saltat molt forts. Sincerament, a veure, lo de la taxa d'escombraries no és que ho trobi ni bé ni malament, penso que no s'ha explicat prou bé a la població el fet de pagar més, perquè es paga més i, a més, hi ha hagut molt interès polític per part d'uns determinats polítics per aquest fet de la taxa d'escombraries esbombar-ho i fer revolucionar a la gent. a més, també hi havia coses com hi havia barris d'aquí de Terrassa que pràcticament no pagaven escombraries, com si no generessin escombraries ells, cosa que jo que, de fet, no ho sabia i ho vaig trobar una mica fort. I justament són aquests barris pràcticament els que es queixen, els que pràcticament no paguen res, no pagaven res i ara pagaran i bastant. En canvi, els que pagaven normal i que ara pagarem una miqueta més també ens queixen, potser ens queixem més per la forma com ho han fet que no pas pel problema, que és el fet de pagar. Pagar, pagar, és dir, mira, no discutirem per això, potser sí que ens hauríem d'haver mobilitzat una mica. I en aquest sentit aquí, per exemple, en el barri sé que va haver-hi algo, sé que, fins i tot, quan es va fer les manifestacions van sortir... algú de Can Palet també va anar, però no era de les associacions de veïns més ficades en el fet de les basures, potser perquè no hi havia aquest interès tan fort, polític, com hi havia en altres barris de Terrassa.

- Per tu la parròquia i el centre cívic serien els dos punts de trobada referencials del barri que han ajudat a aglutinar? Jo, almenys, sempre ho he vist així. I també s'ha de dir que visc molt a prop tant de la parròquia com del centre cívic, i jo sempre he vist com dos pols d'atracció social, d'aquí del barri, la parròquia i el centre cívic. Tot lo altre de Can Palet, potser l'altre lloc social que hi havia, a part de les escoles i algun gimnàs, no hi ha res més, a part, potser, de la placeta aquesta que t'he comentat jo que hi ha davant d'un bar, però això no és cap lloc... això només és un lloc físic, però allà sí que va la gent. Però així com un lloc on veus sempre ambientillo i es fan coses pel barri, la parròquia i després la plaça cívica o el centre cívic i la plaça de Can Palet que s'han fet ara. Jo penso que serien els dos pols, diguéssim, del barri que fan més barri.

- *Veus que la gent ha passat de sentir-se per sentir-se de Terrassa?* No, aquí la gent de Can Palet se sent de Terrassa igualment, aquí per exemple a Can Palet no es diu allò de “baixem a Terrassa” com es diu a molts altres barris de Terrassa que estan, potser, més lluny. Aquí diem, normalment, “anem al centre”, que està molt a prop. Jo penso que la gent sempre s’ha sentit més de Can Palet i també de Terrassa i potser ara, que estan fent pisos nous, suposo que la gent que vingui sí que aquests potser no sentiran de Can Palet, potser no saben ni com es diu el barri, però bueno, també depèn si vénen de Terrassa o de fora Terrassa. Últimament sol venir molta gent de fora Terrassa, però bueno, jo penso que... mira et donaré un exemple. Quan nosaltres vam fer la confirmació, l’any que vam fer la confirmació... aquí per la festa major del barri es fa un dia, el dia del patró, de Sant Josep, es talla el carrer Colom, que és com, diguéssim, el carrer... no és el carrer major però es podria considerar el carrer major del barri, i es les entitats cíviques del barri fan uns estancs. Hi ha per exemple les de Càritas, hi ha l’associació de puntuaires, els homes de la parròquia, l’associació d’immigrants també... bueno, l’associació de dones del Magrib em sembla que també... bueno, no sé com es diuen, però també fan coses, bueno, de fet diferent gent d’associacions munten uns stands, i l’any que ho vam fer nosaltres, que nosaltres ens confirmàvem, vam muntar un stand, sempre es munta una tómbola solidària que es diu, que bueno, són de la gent i les tornes a vendre per quatre duros. Vam fer una samarreta, justament per reivindicar el barri, i la samarreta era molt fàcil, posava: Can Palet, quina tralla. Doncs, va ser un èxit, vam fer 500 i vam vendre més de 2 mil. Vam tenir que fer tirada nova. Va tenir molt èxit perquè justament a la gent li feia gràcia tenir una samarreta del barri, ja que sempre hi hagut la típica samarreta de la festa major de Terrassa i tot això. Era la primera vegada que es feia una samarreta amb el nom del barri, “quina tralla”, com “quina canya” una expressió així una mica divertida, amb uns colors divertits i es va vendre bastant. I a partir de llavors jo vaig potser sentir més identitat de barri, pel fet de què a la gent, osti, doncs li feia gràcia, i després veies a la gent per Terrassa que portava la samarreta. Altres anys es va intentar fer, però suposo que ja no va tenir tant d’èxit perquè de fet ja no s’ha tornat a fer mai més, sé que es va fer un any després i, bueno, vam recollir bastants diners, però bueno, de fet lo important no eren els diners era pues fer un dia de festa i passar-nos-ho bé. Per això jo suposo que la identitat de barri sí que hi és però suposo que cada cop més es va perdent, poquet a poquet.

- *Tens la sensació que el barri de Can Palet és un barri popular?* Sí, jo penso que sí, jo penso que Can Palet sempre ha sigut un barri popular, i tot i que és un barri popular però amb un fet diferencial. És a dir, em sembla que t’ho vaig per telèfon, a Can Palet hi ha dos Can Palets, que més o menys tallaria el carrer Àngel Guimerà o potser el carrer Wilson, hi ha una part, diguéssim mig barri, tirant cap a la carretera Montcada, la vella, on predominaven les cases d’estil... que a Terrassa s’anomenen d’estil anglès, és a dir, planta baixa i un pis o planta baixa, on predominantment hi havia gent d’origen català, treballadora, treballadora normalment al tèxtil. A partir de mig barri cap a lo que llavors era la perifèria de Terrassa, cap a lo que ara seria la nova Nacional 150 també predominaven les cases... van predominar les cases també

de planta baixa i de planta baixa i pis, i llavors ja es van fer pisos de protecció oficial de l'època de la Falange i el sindicato obrero i aquestes coses. Llavors aquí, en aquest tros de barri, i a prop de l'escola, va arribar un grup de gent immigrant, sobretot immigrant dels anys 40-50 aquest barri ja es va començar a fer, 40 i 50 i llavors més endavant ja es van fer els últims pisos de protecció oficial, llavors es va fer Guadalhorce i Guadiana, com a més pisos, també obrer. L'únic que, potser, també obrer de fàbrica tèxtil, l'únic que amb un caràcter diferent. Pues aquí, jo sempre en el meu barri he sentit, a la zona més propera de casa meva, parlar el català, la gent gran i tot això, i si et mous quatre carrers més enllà pràcticament quasi tothom... tot de parla castellana. Justament és aquest tros de barri el que, originalment era de castellans, on ara s'estan introduint... introduint no, hi ha una gran bossa d'immigrants sudamericans i, sobretot, magribins. En aquesta zona de casetes angleses aquí, diguéssim de la zona catalana, lo que està passant és que s'estan tirant les cases i estan fent blocs de pisos. I, a més, bastants cars, de fet jo és un problema que trobo... o sigui, jo sóc de Can Palet i m'agradaria viure a Can Palet i em costarà trobar pis a Can Palet.

- Però entre aquestes dues parts que parles hi ha hagut una interrelació intensa o resten bastant separades? Sí, sí... hi ha hagut sempre bastanta comunicació per un fet, perquè a l'altre barri, a part que també tenien els seus negocis i es movien pel seu circuit com els d'aquí, li mancaven espais i, per exemple, un espai era l'església, i llavors molts es feien a l'església, a més estan lluny de l'església llavors havien de venir aquí, llavors sempre hi ha hagut bastanta relació. No et puc dir que sigui una relació amb molta gent, perquè jo conec gent d'aquí que viu a prop de casa meva i de la plaça de Can Palet pues que pràcticament a l'altra banda del barri no hi va. Però no hi van no perquè no vulguin anar, o que potser tampoc hi vol anar, més que res és perquè aquí també tenim més o menys tot el que necessitem, hi ha comerços, hi ha farmàcies, l'única cosa que no hi ha aquí a prop és una estafeta de loteria, per això sí que t'has d'anar a l'altra punta del barri, al carrer Bages, però bueno, a part d'això, hi ha hagut relació, potser no hi ha hagut molta-molta, però hi ha.

- I com veus que està sent la inclusió de la població d'origen extracomunitari al barri? Jo ho percebo amb un cert, no problema, però si... no és que s'estigui creant un gueto però casi-casi. No està passant el que va passar a Ca n'Anglada, perquè aquí a Can Palet no hi havia tant d'habitatge però déu ni do. El que ha passat amb els immigrants... els sudamericans potser són una mica diferents, sobretot amb els magribins van arribar de sobte i es van establir tots a la mateixa zona. I pràcticament es fan en una comunitat molt tancada... bueno, de fet estan en una comunitat molt tancada ells. I clar, han creat els seus propis comerços, han creat les seves xarxes d'amistat i pràcticament no es mouen. I es relacionen, de fet jo pràcticament no em relaciono amb cap, i de fet es relacionen amb altre gent. altres casos, de fet aquí a prop de casa hi ha altres famílies àrabs. Jo suposo que pel fet de no viure en una comunitat molt gran aquí d'àrabs que estan aquí a prop, estan més lluny, aquests sí que s'han fet més i de fet els que viuen de a prop de casa meva es fan molt amb els veïns, les filles i els fills ja fan molts anys que estan aquí, ja estan totalment integrats i cap problema. Però jo

suposo que a qui els ha costat més són els que van venir tots a la vegada i estan tot junts. En el cas dels sudamericans estan molt vivint pràcticament a la mateixa zona on estan els àrabs, la relació... el contacte amb la gent d'aquí és més fàcil, suposo que el fet de l'idioma, de parlar un idioma comú, conegut, ajuda molt. I de fet, per exemple, ara hi ha un parell de bars de per aquí a prop que se'ls han quedat sudamericans, música sudamericana i fan menjars sudamericans. Aquí hi ha un que es diu... al carrer Menéndez Pelayo, anant cap allà, que es diu Media Luna, que ara el regenten dominicans em sembla que són. I al carrer Duquessa de la Victòria hi ha un restaurant, un cubano, jo no he entrat mai però bueno, també suposo que... deu ser centre d'atracció. Jo aquest sí que l'he sentit perquè un cop vaig anar a fer un cafè i de fet vaig acabar i vaig marxar ràpid perquè tenien la música súper alta, de salsa, i no és que no... no és que marxés perquè hi hagués la salsa, sinó perquè era incòmode estar en un bar amb la música a tota hòstia, sincerament, és que era una cosa al·lucinant. Jo per lo que veig dels sudamericans no... el problema no és tant, i a veure, de fet aquí a Can Palet amb els magribins tampoc hi ha hagut cap problema. Potser sí que hi ha hagut un problema puntual... crec que hi ha hagut algun problema puntual, però jo no he sentit cap problema més. A la zona que se junten els magribins també hi ha una comunitat una mica grandeta, bueno, una miqueta de gitanos, i que jo sàpiga tampoc hi ha hagut problemes entre els gitanos i els magribins perquè són també dues comunitats que entre ells no es suporten gens i, de fet, que jo sàpiga, que hi hagi hagut problema no, el que sí que hi ha hagut algun problema d'ordre públic per gent determinada no pas immigrants justament, sinó gent d'aquí i bé... el problema és això, que dóna la sensació que viuen en un món tancat, que potser s'haurien d'integrar més en el fet de potser a part d'anar als seus comerços, anar a altres comerços. La diferència ja es veu, per això, amb els fills, amb els que ja han vingut, o sigui la segona generació, que són nascuts aquí o que han vingut de molt petits i ja es nota el canvi. Ja per començar ja parlen l'idioma, català i castellà el parlen perfectament. I ja veus que amb els nanos de l'escola que van junts. Un problema que sí que s'està detectant, jo això no ho sé directament, però ho sé pels meus pares que són mestres, és amb l'escola, l'única escola pública del barri és el President Salvans, tenen un problema amb els immigrants, tenen bastants, i de fet la gent del barri, que no vol portar... hi ha molta gent del barri que por, té por, a portar als nanos al President Salvans, diuen que perquè el nivell acadèmic ha baixat una mica i perquè pues... bueno, hi ha bastants àrabs, em sembla que hi ha cinc o sis àrabs per classe o potser hi ha més, en algunes classes determinades. Hi ha problemes. Hi ha un altre centre al barri, que és l'Andersen, que és un centre privat concertat, molt petit, això sí, però els porten allà i llavors és el que et deia que molts porten els nens a les Monges del Gas, tot i que estigui en un altre barri també és un centre privat concertat però bueno, prefereixen portar-los allà abans de portar-los al President Salvans. S'ha guanyat una mica de mala fama a nivell tant de... a nivell d'escola, tant de funcionament, han tingut alguns problemes a l'equip directiu, com problemes de què hi ha molts immigrants, i clar, això, hi ha gent que... A veure, va haver-hi problemes a l'equip directiu perquè van tenir problemes entre ells, entre el professorat, però a part hi ha problema, bueno problema, problema de què s'està massificant els immigrants, cosa que també va passar a Ca n'Anglada. Llavors, clar,

la gent pues... hi ha gent que és molt poruga i hi ha gent que prefereix portar als nanos a un altre centre escolar, on no vol dir que no hi hagi immigrants, però potser el nivell escolar fins i tot és més elevat.

- *I segons dius, amb aquest context tan similar entre Ca n'Anglada i Can Palet com t'expliques que les respostes de veïnat del barri sigui tan diferent? Home, és que jo suposo que hi ha una cosa que és el boom de gent. O sigui a Ca n'Anglada va arribar de sobte... de sobte, en dos, tres anys va arribar molta-molta gent, i lo curiós és que justament els que van reaccionar pitjor van ser els que fa 40 anys van immigrar també. O sigui, que justament haurien de ser els que potser haurien d'entendre el que està passant aquella gent. Però justament van ser els que van reaccionar pitjor. Van comprar cases, van obrir negocis, i la gent va començar a marxar, i el fet de marxar va tornar exactament a ser el contrari, l'atracció de més gent. Jo penso que aquí a Can Palet o altres barris han reaccionat diferent perquè no... l'arribada no va ser tan massiva ni tan impuntual, ha sigut més pausada i amb menys quantitat. Aquí a Can Palet hi ha, però no es pot comparar amb el nivell de Ca n'Anglada, i altres barris com Sant Llorenç passa el mateix. Jo suposo que més que res és per això.*

- *M'has comentat que has passat per algun d'aquests comerços que regenta veïnat nouvingut, per algun bar. Tu veus que la gent del barri de tota la vida també usa aquests comerços? Jo sincerament, el bar que t'he comentat abans, aquest que porten ara sudamericans, he anat un parell de vegades i hi vaig bastant sovint, bueno bastant sovint, vaig de tant en tant, més que res que em cau en el camí quan vaig a fer la loteria i alguna cosa i passo per allà i dic "mira, ja foto el cafè aquí". I he entrat. Que jo sàpiga és l'únic, sé que aquí han obert fa poc un tot a vint duros, que em sembla que també el porta un sudamericà, em sembla que és un sudamericà, és que no ho sé, no estic segur... també hi havia un marroquins al costat però, total, no he entrat mai perquè tinc aquí al costat un dels vint duros i no... és que de fet no hi he arribat, com de vint duros hi ha a tot arreu, aquest em queda una mica més lluny i no hi vaig. I jo sincerament a la carnisseria halal que hi ha i alguna altra tenda que hi hagi de magribins és que no hi he entrat. No perquè no vulgui entrar sinó perquè de carnisseria al costat de casa en tinc dues i, per tant, a mi em queda lluny. I si quan he passat he vist del barri que no sigui àrab, per exemple, no, no ho he vist. Sé que en altres llocs sí que hi ha... entra tothom, o sigui, entra tothom però suposo que també és acostumar-s'hi i no en tinc cap problema per entrar-hi però és que no hi he entrat per necessitat.*

- *I l'espai de festa major del barri on m'has explicat que participen dones d'origen marroquí, com s'organitza? Sí, des de fa bastant temps unes... van sorgir amb les de Càritas, les de Càritas normalment aquí al barri de Can Palet han tingut bastanta relació amb les immigrants, les famílies immigrants, perquè els hi ha donat ajudes. Ajudes tant en roba, com ajudes per aconseguir beques de menjador o les beques escolars de material de llibres. Llavors, arrel d'aquesta relació han fet amistat amb algunes... doncs potser amb les famílies àrabs que van arribar fa més anys. Llavors, amb l'excusa de la festa major, se'ls hi va comentar... jo això ho*

sé pel regidor, justament per gent de Càritas d'aquí del barri, se'ls hi va comentar que també podien muntar una paredeta elles, doncs per donar a conèixer la seva cultura i des de fa bastants anys sempre fan una paredeta que venen... fan el te amb menta, aquell que vam prendre al Marroc nosaltres, fan les pastes i galetetes. I des de fa també un parell d'anys, que jo me'n recordi, també hi ha una associació, que és Associació dels Amics Catalano-Cubans i aquest també fan coses de cultura sudamericana, però aquests són d'aquí. O sigui, aquests no són sudamericans els que ho munten això. No sé si aquest any el sudamericans també es ficaran o han creat alguna associació i es vulguin integrar. Sé que és una associació d'aquests amics catalano-cubans, i de fet aquest restaurant cubà ho vaig descobrir perquè estava molt a prop de la biblioteca del barri. Ah! Que per cert, això sí que és una cosa que... per cert, ara que m'he enrecordat, amb el projecte del Parc de Vallparadís, al costat de l'escola es preveu la construcció d'una biblioteca més gran. De fet aquesta biblioteca és molt xiqueta. Són els baixos d'una casa, és com un pis, és molt petita. Es vol fer al costat del President Salvans, damunt es farà una plaça, que quedarà al nivell de l'escola i cap a vall, cap al torrent de Vallparadís, que és molt fondo, cap allà anirà la biblioteca. Home, jo penso que està bé que la facin més gran, sincerament a mi em queda una mica més lluny de casa però està molt bé. Això, jo ho vaig descobrir justament perquè me n'anava a la biblioteca i al passar vaig canviar de ruta de tornar a casa i vaig passar per allà i vaig veure un restaurant i dic "mira, un restaurant cubano", pues no ho sabia. Tot i que quan es fa la festa major, a la propaganda, al fulletó de festes, s'anuncien els comerços i això sí, els comerços que s'anuncien per festa major surten bàsicament la majoria de comerços del barri. Hi ha una associació de comerciants del barri de Can Palet que sí que estan bastant units, estan bastant integrats tots, fan alguna campanya per nadal o alguna cosa així, llavors és clar, llavors quan t'arriba la propaganda pues sí que veus que hi ha diferents comerços, hi ha la carnisseria halal de no sé quin carrer, la carnisseria halal de l'altre carrer. *Això per exemple a Ca n'Anglada era molt difícil d'aconseguir?* Home, jo suposo que aquí perquè hi ha menys, hi ha menys, i jo suposo que també ha sigut la voluntat dels propis comerciants de ficar-se dins l'associació de comerciants. Sé que al carrer Bages hi ha un parell o hi ha un o dos locutoris, no sé si hi ha més, ho desconec perquè jo abans sí que anava molt al carrer Bages perquè hi havia el vídeo-club del barri, que era un punt també de lloc per anar la gent, i ara han obert més a prop i ja no hi vaig, més o menys és el mateix.

- *Quina és la teva vida de barri?* Doncs la meua vida de barri, sincerament, jo n'he feta molta a partir de la parròquia, perquè com t'he comentat abans jo l'escola la tenia al barri del costat, era l'escola on anaven els meus pares i em van portar on estaven ells. Llavors, clar, jo, diguéssim els meus amics que jo anava a jugar de petit eren del barri del costat. Potser també en part perquè en el meu barri no hi ha llocs per jugar. O sigui, ja t'he dit que l'únic parc que hi havia era el que hi ha al costat del President Salvans, que és molt xicarron, i al final del carrer Colom, que està molt lluny. És a dir, jo a prop de casa no hi havia un espai per anar a jugar amb la pilota amb els amics. En canvi, si anava al Cementiri Vell, a l'altra banda de la carretera, tenia els companys de l'escola i un lloc per jugar a pilota. I amb el

temps sempre anava a allà. Arrel d'entrar amb el tema de l'esplai, en un principi, i de la parròquia ja vaig començar a fer amics i coneguts al barri, tot i que alguns companys de l'escola també són d'aquest barri. Sempre m'he mogut molt a prop de la zona de casa meva, és a dir, de la parròquia, ara actualment de la plaça, sempre m'he mogut per aquests carrers. L'altra part del barri t'hi mous però molt, molt per coses puntuals, per anar a una cosa concreta. *I un dia normal teu ara, com a persona de 28 anys que estudia i treball, en relació al barri?* Sí, ara faig més vida de barri. Sí, perquè abans quan era petit entre que sortia fora del barri, que després a l'institut també te n'anaves fora del barri, quan quedaves amb els amics te n'anaves fora del barri, jo sincerament a Can Palet només venia, com aquell que diu, a dormir i a menjar. Ara en canvi, que igualment em moc, però que igualment quan tinc temps lliure em quedo per aquí, doncs ara faig més vida de barri. Vaig a comprar pel barri, que molts cops la compra de casa la faig jo. Vaig a prendre un cafè, vaig a esmorzar, faig molta vida de barri ara, sincerament. *I per què quan eres adolescent preferies anar a un lloc que no fos el barri?* Jo era pel tema dels amics. No és que preferís, a veure sincerament en aquell moment aquí al barri hi havia algun pol d'atracció. No hi havia res, o sigui, pels joves de 14, 15, 16 anys, 17, és que no hi havia res en aquest barri, és un barri que als caps de setmana hi ha oberts els bars i ja està. No hi ha res més obert. Llavors clar, jo me n'anava pues al centre de Terrassa, que de fet ara fan coses similars o se'n van al Parc Vallès, perquè sincerament tampoc hi ha molta cosa. Ara lo que sí que és un pol d'atracció, per exemple, és la piscina de Vallparadís, que no està ben bé al nostre barri, que està al costat, però sí que veus que a l'estiu hi ha molta gent jove que ve aquí, doncs a prendre el sol, a jugar amb els amics a la gespa, a anar a la piscina. Ara sí que, almenys, veus que hi ha una cosa. Però abans és que no hi havia res. Per això quan jo era jove el meu barri no, excepte amb algun amic que quan quedàvem anàvem a casa seva o a casa meva, no.

- *Quan fas la compra de casa aprofites per fer vida social de barri?* Sí, sí, sí, i a mi això m'agrada. *I veus que siguin uns col·lectius molt determinats els que fan aquesta activitat al barri o hi ha força diversitat?* Hi ha uns col·lectius molt determinats, jo també faig la... t'estic parlant de quan jo faig la compra entre setmana, el dissabte, per exemple, que és quan va ma mare, que és quan es sol fer la compra més gran, potser l'espectre és més variat, i es veu més... bueno, més variat en edats, però continua essent bàsicament femení. I ara que vaig a comprar, doncs jo per exemple em trobo que excepte en el forn a les altres botigues pràcticament les úniques usuàries són dones, i grans. Al forn sí que et trobes més diversitat, et trobes tant gent jove com gent adulta, tant homes com dones, perquè anar a buscar el pa, cap problema, i a la llibreria igual, la llibreria també és un lloc que és més neutre. Però en tot l'altre comerç, carnisseries, petits supermercats o tendes que venen una mica de tot, fruiteria, la peixateria no, perquè ens queda molt lluny, on vas a comprar la vianda, pràcticament són dones, són dones, algun home gran perquè... algun senyor que ve perquè la dona treballa o perquè està malalta, i pràcticament jo. O sigui, així de gent jove jo. *I altres llocs com bars o el centre cívic que és el que has observat?* Els bars és diferent, per exemple aquest bar on estem ara com altres bars on vaig jo l'ambient és molt diferent, o sigui l'ambient sol ser justament el

contrari, potser el que hi ha més varietat de sexe és aquest, el Cechus, aquí entren moltes dones, entren també molts grups d'edat, però als altres bars predominen bastant els homes, a segons quins bars senyors grans, que estan fent el cafè, la copeta, en altres horaris et pots trobar els típics obrers que estan esmorzant, i al centre cívic doncs els usuaris també és molt més variat, al centre cívic hi ha de tot, a part dels jubilats perquè tenen el centre de dia, hi ha bastant moviment de joves perquè tenen aules d'internet, hi ha alguna aula que fan jocs de rol, també hi ha bastantes dones perquè fan coses de manualitats, aquí a la plaça de Can Palet es veu bastant moviment de gent diferent, perquè hi ha diferents coses, més que res. Al centre cívic com fa diferents funcions, però els bars sí que és bastant... potser la diferència amb la compra.

- *Hi ha algun lloc al barri que per tu sigui més emblemàtic que cap altre?* Home, per mi emblemàtic és la plaça de Can Palet, no sé, a mi em fa... tampoc és una plaça gaire maca, tot s'ha de dir, però no sé, a mi em fa gràcia. És... jo sempre li dic, és com el centre del barri, és com la plaça major d'un poblet, no és ben bé un poblet, però bueno. Sí, potser la plaça i l'entorn més proper a la parròquia, és també l'entorn que m'agrada més del barri.

- *Hi ha algun indret del barri on la concentració al carrer d'homes d'origen marroquí sigui més visible, com podia passar a Ca n'Anglada, on era motiu de queixes per part de veïnat del barri?* És que jo com que no m'hi moc per la zona del barri on estan ells, aquests els locutoris, no... no, no ho sé, no m'ha arribat cap queixa, sé d'altres llocs de Terrassa que sí que la gent es queixava de què es passen tot el dia al carrer i que passis per davant i... que xerren amb el seu... en àrab, i que clar llavors no saps sí et diuen algo o no et diuen algo, però d'aquí del barri no ho he sentit. Això no vol dir que no existeixi.

- *I trobes que l'oferta comercial al barri és prou àmplia i diversa?* Home per lo gran que és el barri d'oferta comercial hi ha i, pràcticament, diria que hi ha de tot, des d'òptiques fins a bancs, bastants bancs hi ha concentrats bastant a la mateixa zona que està lluny d'aquí, dic jo. Pràcticament hi ha de tot, el problema és que excepte l'alimentària, lo que és tema roba i calçat, hi havia molt i està perdent, abans hi havia bastantes sabateries pràcticament en queden una o dues, tendes de roba també hi ha tres o quatre, i això sí que tu has de caminar més pel barri per trobar-les. N'hi ha però sobretot per la gent que fa la compra diària, per gent que pugui anar en horari comercial o... jo suposo que el que haurien de fer és algun dissabte obrir, però és que aquí en el barri de Can Palet tampoc és que hi hagi un carrer que diguis "és que hi ha un carrer que hi ha tots els negocis" "hi ha molt negocis", no, no passa, perquè hi ha trossos com per exemple el carrer Agricultura que hi ha un tros que té molts negocis, hi ha el carrer Colom que també té un altre que té molts negocis, al carrer Bages hi ha un lloc que té molt negocis, aquest de Menéndez Pelayo amb el carrer Bages també hi ha un lloc que té molts negocis, Duquessa de la Victòria també hi ha algun lloc que també té molts negocis, però està molt segmentat, llavors costa, potser, que els comerciants diguessin "obrim un dissabte a la tarda", per exemple, i que la gent surti. Però s'ha de dir que el nostre

barri no és un barri per anar a passejar, són carrers no molt amples, voreres bastant estretes, amb bastant cotxe sempre pel carrer, això també dificulta.

- *Actuacions com la de la zona lúdica del Parc Vallès, a tocar de Can Palet, és utilitzada per veïnat del barri? Sí, sí. A més aquí al barri abans en aquesta placeta que t'he dit jo que hi ha un bar musical, que es diu 8 Miles, abans al costat hi havia una bolera també [...] doncs això, com et deia aquí al barri hi ha un parell de locals, bueno, hi havia un parell de locals de festa, de bars musicals, ara només en queda un, però la majoria de gent del barri doncs se'n va molt, per exemple, a La Nit, sobretot la canalla més jove, de festa, els cinemes i la zona comercial dels cinemes, el Caprabo aquell, té molta tirada, també té molta tirada el Mercadona que hi ha a la carretera, i ara també comença a tenir tirada el Centre Segle XX, fet aquí a la carretera... Segle XXI... bueno, Segle XXI, perdona, el barri Segle XX i... no, no, t'ho dic perquè és per comentar... doncs allà hi ha cinemes, hi ha locals per menjar, restaurants, i també es va bastant allà. I a part el centre, el centre sempre ha sigut un centre... un punt d'atracció del comerç d'aquí de Terrassa. Bàsicament seria això. Perquè actuacions com aquesta del Segle XXI, aquests torres enormes que volen canviar la identitat d'un barri fins i tot canviant el nom de l'indret, com ho valores? Jo crec que el barri del Segle XX estan bastant contents, a veure si no potser com s'ha acabat, jo trobo que són edificis massa alts i no sé si estan ni ocupats ni si els ocuparan algun dia, perquè em sembla que les oficines estan totes buides, però el barri de Segle XX sí que estan interessats perquè és un barri que hi ha molta indústria i hi ha cases, llavors en teoria han de marxar aquestes indústries per fer cases, llavors és un pas més per fer-ho. A nivell de Can Palet, aquí a nivell de Can Palet no... bueno, suposo que no es farà res així tan bèstia, i espero que no es faci perquè és bastant lleig. Aquí també hi ha alguna fàbrica encara que està dins del barri i que també... bueno, de fet hi ha una molt gran que ha de marxar, ja l'han venuda i les altres que hi havia les estan venent també per fer cases i pisos. Aquests actuacions puntuals, bueno, és que és com tot, hi ha gent que sí que li agrada hi ha gent que no li agrada tant, però no hi ha especial rebombori.*

- *Hi ha alguna part del barri que tu trobes que s'hauria d'actuar amb urgència? Jo penso que s'hauria de fer una actuació en tot el barri amb el tema de trànsit, s'haurien de canviar molts encreuaments i, sobretot, prohibir que aparquin els cotxes de la banda on tu surts, perquè en aquest barri hi ha un problema, tot i que això seria una política molt impopular en el barri, i en aquest barri en especial, perquè la majoria de pisos antics i de cases antigues no tenen lloc per aparcar, llavors aquí quan és l'hora d'aparcar aquí van a tortes, com es diu vulgarment, i aparca la gent on li dóna la gana. Llavors, justament per això tenen molt perill, i el tema del trànsit, del moviment del tràfic, dins d'aquest barri i el trànsit en general és bastant complicat, hi ha molt i és bastant fort, jo penso que això és una actuació en general al barri. Llavors, en concret, a part d'acabar lo del Vallparadís, jo penso que s'hauria de fer alguna millora a la zona sud del barri diguéssim, la zona que està tocant a Can Jofresa, que allà potser és la zona una mica més degradada del barri, és on justament estan els immigrants magribins, on hi ha els grups de gitanos, on hi ha algun sudamericà, penso que allà, per*

exemple, recuperar aquell solar per fer una plaça no estaria malament, seria una manera de fer una neteja de cara almenys en un principi a aquest barri.

- *Com valors la tasca que està fent l'associació de veïns i de la resta d'associacions que, més o menys, coneixes?* Doncs jo l'única vegada que he anat em vaig trobar a tres, hi havia el president, el secretari i no sé qui més, eren tot homes i bastant grandets tots, no sé si hi ha dones, però bueno. Hi ha un grup de dones, un grup de puntuaires, hi ha un grup de Càrites, aquests sí, aquests sí que són grups de dones. Home, fan bastantes coses, sí, són unes associacions que participen en molts actes, però quan són actes de lo seu. Doncs per exemple, la gent de la puntaire s'apunten a totes les festes majors, fan trobades de puntuaires, s'apunten d'altres barris de Terrassa, sé que ensenyen a fer punta de coixí, i bueno, l'associació de Càrites també fan coses, l'associació de dones també fan coses sobretot per festes, ara per exemple per Carnaval van venir... la rebuda aquest any del rei... ai! de Carnaval, de Reis, perdona, la rebuda dels reis va ser aquí a Can Palet, justament, a la plaça, amb l'organització de la gent de la desfilada i es va fer una xocolatada, actuacions... sí, sí que es mouen, però clar, són també coses puntuals, festes, alguna trobada que fan elles.

- *I com valors la interlocució entre el que és el barri i el govern municipal?* Homes, a part de l'associació de veïns també tenim lo que es diu un alcalde de barri, nosaltres, bueno, de barri no, del districte 3. Llavors, ara no me'n recordo, però sé que un cop al mes o un dijous al mes ve aquí i tu pots anar com a ciutadà anònim i donar les teves queixes, demandes o el que sigui. Bueno, és una manera que, almenys, no cal desplaçar-te fins l'ajuntament, almenys t'escolten, llavors que et facin cas o no et facin cas és una altra cosa. I sé que amb l'associació de veïns doncs sí, sé que volen fer una mica de pressió de cara a l'administració local. Si és molt fluïda o no és molt fluïda, això no t'ho sabria dir, que hi ha, sí que hi ha, però el grau de fluïdesa ho desconec. *Perquè la teva opinió respecte els canals i els mecanismes de participació del barris en temes propis del barri i de la ciutat com la veus?* No es fa bé, bueno, no es fa bé perquè, primer, es diu molt de parlar de participació ciutadana però llavors mai et diuen com has de participar. Si fan alguna cosa no t'avisen o ho diuen molt poc, a veure, un exemple, els plens municipals són públics i la gent, de fet, només hi va quan hi ha alguna protesta veïnal a fer gran, perquè tampoc saps mai que debaten en aquell ple, perquè només ho publiquen en un ban de l'ajuntament. Aquí, per exemple a Terrassa, que hi ha un diari de Terrassa com és el Diari de Terrassa, doncs almenys podia sortir els plens, quan les associacions de veïns surten i fan una concentració, o quan fan alguna cosa. Jo penso que... que llavors una altra cosa és que la gent després hi participi, però almenys s'hauria de fer més públic la participació, llavors ja dependrà de la gent de participar o no participar, que potser igualment no participa, però, bueno, almenys ja no tindran tantes excuses com les que t'estic donant jo ara.

- *I com valors aquest procés d'abandonament del carrer per un consum d'oci privat que estan famílies amb criatures?* Home, jo suposo que això és una mica... sincerament jo penso que és

bastant general, i és un problema... jo això penso que ho fan més que res les famílies pels horaris. O sigui, una cosa són els horaris dels nens i una altra cosa són els horaris de les famílies. Llavors actualment els nanos, per desgràcia, no es poden deixar sols al carrer, per tant, com no els pots deixar sols al carrer, com abans en deixaven, jo per exemple me'n recordo, quan jo era petit, que ens deixaven sols al carrer, no a tots els carrers però sí que en alguns, i ara no es pot fer això, doncs llavors es busquen alternatives, diga-li esplai, diga-li acadèmia d'anglès, diga-li centre esportiu Can Palet per anar a jugar a futbol o gimnasis diferents per anar a fer taikwondo, kàrate o piscina. Jo penso que en aquest sentit no és tan problema de com està el barri o com estan els barri sinó que és més problema de les famílies "què fem amb els nens" i com que no hi ha un lloc per deixar els nens diguéssim així "pues mira, et deixo aquí al carrer i teniu les claus de casa i quan vulgueu pugueu", això pràcticament ja no, a no ser que tinguis catorze o quinze anys.

- *I aquests cartells de "prohibit jugar a pilota" com els valors?* En aquesta plaça no estan, jo ho trobo horrorós, jo ho trobo horrorós, sincerament. O sigui, venem la moto de què fem uns espais verds perquè juguin els nens i justament un dels llocs a què més juguen ells, que és a la pilota, els hi prohibim. Aquí a la plaça de Can Palet, si està prohibit o no està prohibit ara no t'ho sabria dir, jo sé que en sorral que hi ha, que hi ha quatre gronxadors, està prohibit passar amb els gossos, i hi ha una altra prohibició, no sé si és la pilota, no me'n recordo, de fet a la plaça juguen a la plaça, tot i que és una plaça petita, davant del centre cívic hi juguen i es posen a allà a futbol. Bueno, tenen problemes, perquè hi ha tres carrers al voltant que tenen molt de trànsit i quan va la pilota doncs va la pilota al carrer. És perillós. Juguen molt poquets nanos però hi juguen. Jo sincerament això dels espais públics que donem pels nanos perquè juguin i que els hi prohibim jugar a no sé que siguin jocs estúpids com el gronxador o el cavallet tota l'estona, ho trobo bastant, això mateix, estúpid. O sigui, penso que és una manera d'enganyar-nos a nosaltres mateixos. Una cosa és que hi hagi un perill, que hi ha, de patir un accident dels nanos amb la pilota. Una altra cosa que encara trobo més horrorosa és que els veïns es queixin del soroll. És a dir, que es queixin del soroll d'uns nanos que estan jugant a pilota que juguen potser només quaranta minuts i que, en canvi, de totes les motos i cotxes que passen no es queixin mai. Això ho trobo vergonyós, i jo he sentit gent que es queixa de "oh! Que rebrem una pilotada" però en canvi no es queixen de què poden morir atropellats per una moto que passa a 80 per hora pel carrer. Jo també trobo que la gent, a vegades, té unes prioritats que dius "mare meva". O sigui, abans prioritza no rebre una pilotada o poder fer la migdiada tranquils que no pas recuperar el carrer pels nanos. Jo penso que s'ha de recuperar el joc, i si em dius tu "vale, no fem que la pilota no caigui al carrer" bueno, pues perquè no vallem la plaça? No, la plaça és oberta, cosa que vallar tampoc és que sigui una cosa molt maca, però almenys "vallem-la perquè no pugui sortir la pilota i el nano al darrere", no la vallen, la fan ben oberta, justament per afavorir que surti la pilota i darrere el nano corrents. En fi...

ENTREVISTA A INFORMANTS (Treball de camp Ca n'Anglada)

Sergi, informant vinculat a l'urbanisme municipal de la ciutat de Terrassa. Entrevista realitzada el 6 de setembre 2002.

[...] Jo sóc el responsable del planejament urbanístic, durant un temps o fins fa relativament poc temps també portava el tema de processos urbans, ara ja no. Ara estem estem dedicats amb la revisió del pla general d'ordenació. El tema de la plaça, va ser una actuació que arrenca... té una història darrera bastant important, és a dir, hi ha tota una demanda veïnal de molts anys enrere de com aquesta plaça s'havia de remodelar o que s'havia de ficar en ella, que va produir, en un moment determinat, un projecte, aquest sí que va ser ambiciós, amb molta intenció, a principis dels vuitanta, inclús suposo que podríem amb una mica d'esforç trobar i recuperar, però és un projecte que no es va arribar a executar, però aquest sí que responia a aquest model d'intervenció en una plaça amb un criteri de l'època, diguéssim, un tema d'intervenció ambiciosa amb l'espai públic urbà. *Una mica al mateix temps que Via Júlia, no? Sí, sí. I per quines raons es va aturar?* Bàsicament, per una qüestió de pressupost no es va dur a terme, i el tema va quedar una mica apartat. Al cap d'un temps, per iniciativa bàsicament dels comerciants del barri es va suscitar la possibilitat o la discussió de si es podia pensar o no amb un aparcament subterrani a la plaça, que hagués donat peu a la reforma de la plaça. Fins i tot, es va arribar a fer un projecte, un estudi previ, però després va haver també una controvèrsia, uns estaven a favor uns altres en contra, d'això estem parlant de fa uns deu anys, vuit-deu anys aproximadament, i el tema de l'aparcament va quedar també... *I el tema de l'aparcament anava lligat amb una remodelació de la plaça?* Sí, sí, també. Els aparcaments subterranis comporten, per descomptat, la necessitat de desfer la plaça i després tornar-la a reconstruir. Aquest segon estadi o àmbit en el qual apareix el tema de la plaça com a qüestió determinant, però més per una preocupació dels comerciants que no pas dels veïns, tot i que la reivindicació que la plaça es renovi i s'actualitzi esdevé quotidià. I finalment, el que s'acaba fent fa sis o set anys és una remodelació de la plaça que deixa l'aspecte que veiem ara, és una renovació feta amb un to molt menor, és a dir, no és un projecte fet allò... encarregat a un arquitecte sinó que és fet directament per part del servei de manteniment de la Brigada d'Obres i executat directament per ells. No segueix el circuit habitual d'intervenció en els espais urbans, que és fer un projecte, després visitar l'obra i fer-la sinó que segueix una mica el circuit menor, el circuit que la Brigada d'Obres directament fa una redacció del projecte molt primari i fa una intervenció que és la que coneixem. Des del punt de vista d'aconseguir que la plaça tingui un caràcter més o menys unitari, que tingui un espai utilitari, que sigui utilitari potser és suficient, però clar és una renúncia important al tema que l'espai tingui una qualificació més important. Aquest és un mica, molt breument, molt simplificat, el context de la plaça. *Per què es va prendre la decisió del 1995 d'actuar així?* Jo crec que una mica... clar aquesta visió és anterior a l'estadi en el qual estem ara. Històricament o al llarg d'aquests últims vint anys Ca n'Anglada ha estat un barri fins fa dos o tres anys, ha estat un barri més de la ciutat i sense una problemàtica

especialment significativa, fins i tot, en comparació amb altres barris de creixement dels 50 o 60, inclús està relativament cohesionat, o en tot cas amb dèficits potser menors que altres barris, s'enfronten a la problemàtica, en aquest cas, de tenir que remodelar plaça perquè segueix essent una reivindicació permanent dels veïns, i és una plaça que ara no està malament perquè ja tenia una vegetació que és la que s'ha mantingut, bastant important, i per tant és un problema, bàsicament, de renovar l'espai, de posar-lo al dia, de reurbanitzar un espai que ja existia, sense cap més pretensió. I també des d'una perspectiva de la limitació pressupostària que sempre hi ha en aquests casos i tal. Clar, si aquest pas s'hagués de fer ara segur que s'enfocaria des d'una lògica radicalment diferent, o sigui, tal com s'està fent ara amb el tema dels carrers. Justament poc temps després de renovar-se la plaça és quan al barri comença aparèixer aquest fenomen de la immigració que veig cada cop més important i en aquí d'una forma ràpida, no obstant això no hi ha un canvi d'actitud en l'ajuntament respecte el barri quan pren la consciència que cal una intervenció important, que està molt lluny d'això. Els primers senyals d'alarma o d'alerta vénen des de l'àmbit de l'ensenyament, comencen a detectar una falta d'espais públics i, sobretot, concentració de població escolar d'origen d'allò i comencen a detectar uns primers transvassaments de població escolar d'aquí cap a altres llocs perquè no els afecti i tal... *la gent autòctona se n'anava...* exactament. És el primer senyal d'alerta intern des de l'àmbit municipal, però la veritat és que no se fa massa cas, fins que hi ha aquesta explosió a l'estiu del 99 i a partir d'aquí hi ha un autèntic canvi de mentalitat, és un autèntic revulsiu o una catarsi total, que es creés la Societat Municipal Ca n'Anglada es precisament que en el fons estem bastant conscienciats que no fa falta, és a dir, que els problemes allà tot i ser molt greus pel simple fet del que ha passat que treguis un instrument especial, si a més a més, no tenim els recursos econòmics tampoc podem fer una altra cosa, però bueno hi ha tota una preocupació, tota una intenció per intentar canviar la situació... *el tema va ser mediàtic i a llavors ja automàticament...* mediàtic, polític, administrativa,... la resposta a un fet i a partir d'aquí hi ha tota una qüestió que costa de consolidar i de generar, però que s'estan passos importants que passen per això, per tota una lectura del barri des de diverses aproximacions. Des de l'aproximació... *que són les que són interessants, que tu deies, que no només la plaça sinó moltes altres coses.* Exactament, que no només hi ha una aproximació per exemple des d'un punt de vista de l'espai públic que porta a preocupar-se no tant de la plaça, perquè la plaça bueno, té una actuació de fa pocs anys potser no de tot el que caldria però bueno suficient per donar resposta, però en canvi sí cap a la requalificació dels carrers, és l'únic espai urbà que té el barri a part de la plaça. I d'aquí sorgeix tota aquesta preocupació doncs si la reurbanització dels carrers, que pot servir o no sobretot per reforçar el teixit comercial del barri. Donat per fet que la plaça ja està relativament reurbanitzada, sorgeix aquesta preocupació de dir els carrers es poden especialitzar més, és a dir, és un barri que com podem observar que té una dicotomia molt clara, és a dir, lo que és la trama d'eixample més o menys prototípica de la ciutat pràcticament fins el carrer Santo Tomàs feta tota ella amb una parcel·lació molt homogènia i amb cases d'autoconstrucció en la majoria dels casos, de la immigració de finals del 50 i principis dels 60, i les implantacions d'edificis plurifamiliars de blocs a la banda nord fets

alguns... tots els habitatges de protecció oficial de molt poca qualitat, de molt escassa qualitat constructiva sobretot i de superfície molt petita, construïts a finals dels 60 i principis dels 70 alguns promoguts per l'empresa d'habitatge de l'ajuntament, però la majoria per promotors privats, la iniciativa privada que feia habitatges molt barats. Que és a on actualment es concentra la majoria de població d'origen immigrant. *Perquè s'han degradat més fàcilment probablement o perquè això és propietat privada i això...* Tot és propietat privada sí, eren habitatges de venda no de lloguer. Aleshores habitatges, per tant, que al mercat estan molt barats... *per què s'ha degradat més ràpidament això que això?* Per la qualitat i perquè estem parlant de coses diferents, casetes petites i baixes unifamiliars que a vegades es dividien en dos habitatges o així, a on la població s'ha envellit molt, que són aquests immigrants dels anys 50 que ara ja són gent gran, que els seus fills s'han anat, a on sí que, puntualment, o de forma més concentrada són habitatges que et permeten ubicar-hi molta gent, i per tant puntualment es donen situacions de població immigrada amb un sobrepoblació d'alguns d'aquests habitatges però allà on hi ha una major quantitat d'habitatges amb població immigrada és aquí a dalt, en els blocs aquests plurifamiliars, que són habitatges que tenen un valor en el mercat molt baix degut a que són edificis amb una realitat constructiva molt dolenta, molts d'ells amb problemes d'al·luminosi, que s'han anat resolent o que s'estan resolent ara, sense ascensor i amb superfícies d'habitatge molt petites, per tant, de preus molt baix. La majoria estan entorn de cinquanta i pico, seixanta, setanta i pocs alguns, però de promig queda seixanta. I aquesta és, una mica, la característica del barri, és a dir, aquests dos àmbits molt diferenciats des d'aquest punt de vista. Aquesta trama d'eixample més o menys, bueno d'eixample, trama regular del barri que és molt semblant a la que podríem trobar en aquí, en un moment determinat, o sigui, sobre la marxa diguem-ne, els antics propietaris d'aquesta finca de Ca n'Anglada, que són els que van començar a vendre parcel·les, decideixen intercalar aquest carrer interior més estret per la simple qüestió de permetre, de generar majors fronts i per tant major nombre de parcel·les. La parcel·lació més o menys prototípica d'aquest entre cometes eixample que es va repetint per molts llocs de la ciutat de tota aquesta primera perifèria de la ciutat, aquí es parteixen aquests carrers interiors generant aquest doble front. Això, no obstant, permet un tipus de vivenda que funciona relativament, més o menys bé, perquè té una amplada algo superior al que és el prototípic casal de Terrassa, de cinc metres i mig, i són parcel·les ja majoritàriament de set metres i mig i de fondària no són... tenen una superfície suficient per resoldre el problema d'habitatge. *En canvi les cases no donen a davant i darrere, però no...* no, no, es parteix pel mig i, per tant, es desdobra la parcel·la i permet una densificació molt més gran. Això et dóna una estructura de carrers típicament de tres ordres, els carrers transversals, que són carrers d'una determinada amplada i que tenen continuïtat al barri a banda i banda, però que tenen aquesta problemàtica de la topografia del barri, que té un punt baix i que té un altre punt baix i entremig té una carena bastant pronunciada, són carrers per tant amb caiguda molt forta cap a aquí i cap a aquí, sobretot cap a l'Avinguda Barcelona, que és un antic torrent. Després tenim l'ordre dels carrers nord-sud, que tenen una amplada algo menor, que pateixen molt aquesta diversa naturalesa del barri, que dèiem abans, aquesta cosa residencial,

més plurifamiliar aquí dalt i aquesta cosa a baix, bastant més industrial, sobretot en aquestes illes d'aquí, i que una mica aquests carrers molts d'ells s'acaben rebaixant a la Carretera de Montcada, molts no arriben a passar, aquest carrer ja no surt perquè hi ha unes escales, per desnivell ja no arriba, el barri en aquest sentit té molt mala relació amb aquesta zona. Després tenim aquest tercer ordre, que són aquests carrers ja més interiors, aquesta mena de passatges, podríem dir-ne, que són per la conseqüència d'aquesta mena de maniobra, són més estrets i tenen un caràcter molt diferent. La necessitat d'això de traduir-ho a un tractament d'aquests carrers i treure millor partit d'aquests carrers i, per tant, especialitzar-los més i tal és d'alguna manera el que s'està fent a través d'aquest projecte que hem engegat. Aquest és un segon ordre de preocupació des de l'òptica de l'espai públic, que és el tema d'intervenció en el carrer. *Què es pensa fer en aquests carrers?* Bàsicament, en aquests interiors, no sé si el Joan això us ho va explicar una mica... *Sí, sí...* Aquests interiors que estem fent algo semblant al que s'està fent amb els carrers del centre de la ciutat, un traçat unitari sense voreres i modificant el paviment, pensant amb un tràfic rodat més local, d'accés als habitatges. En canvi, aquests d'aquí són ampliació de voreres i, per tant, per reforçar els fluxes peatonals i, sobretot, donar més vida al teixit comercial, que certament, és un barri... nosaltres des del pla, hem fet estudis d'implantació comercial, és un barri que té una activitat comercial bastant superior a altres teixits de la vora, és a dir, si que bastant localitzada en alguns punts però que no s'ha de desdenyar. Malgrat l'Eroski i no sé si fins i tot, algun tipus de comerç no sé si està algo incentivat potser per l'efecte d'aquest Eroski. No ho sé, dubtós d'afirmar, però... Aleshores, hi ha un tercer enfoc, hem parlat del tema dels carrers, és un tema que la Societat... *Això hi ha diners per fer-ho?* Hi diners per fer-ho però en fases molt poc ambicioses però sí que s'està començant a fer. Aleshores, hi ha un tercer element, hem parlat de la plaça al principi, hem parlat dels carrers ara, i hi ha un tercer aspecte que és, potser jo diria que és el que més entra en els cànons de l'objecte del treball que feu, em sembla, que és el tema de la reurbanització d'aquesta avinguda. Això és una avinguda ampla, amb trenta metres d'amplada, que ara avui dia té l'organització que se li va donar als finals dels seixanta, que es va convertir aquest petit torrent amb una avinguda, es va canalitzar, es va posar un col·lector, i es va urbanitzar. Per tant, amb les voreres són relativament estretes per lo que és, amb unes calçades molt amples i té un caràcter molt d'ús en aquest sentit. Aleshores, des de fa també vuit anys o tres hi ha una discussió, debat, que això s'ha de reurbanitzar. Aleshores, els veïns de Ca n'Anglada mantenen una discussió molt activa respecte de com s'ha de reurbanitzar. La proposta, el que hem pensat nosaltres des de l'Oficina del Pla, era que en aquesta reurbanització es fes amb una secció de rambla, és a dir, amb un passeig central, perquè una rambla, perquè permet d'una banda gairebé mantenir l'amplada de les voreres, bueno, ampliar-es una mica però no gaire, permet mantenir el trànsit existent que és un trànsit bastant important i, sobretot, és un tipus de secció com molt simètrica, que permet d'alguna forma refondre o relligar millor els teixits de banda i banda, dels dos barris. Hi ha una altra consideració que és més, podríem dir-ne, conceptual que és tot un discurs que articulem des del pla, que és a partir d'aquesta avinguda entesa com un segment de tot un eix molt més llarg que es pot llegir sobre la ciutat que és el paper

de l'Avinguda Jaume I, aquí dalt, inclús amb el que és la Carretera de Matadepera més al nord, i després amb unes intervencions que en el pla proposem de convertir aquest carrer, el carrer Miño amb un eix també més ample i, per tant, establir un eix nord-sud a base d'articular vials ja existents, que permetin generar tota una interrelació a la ciutat nord-sud, que tingui un paper semblant, no igual perquè és diferent, en quant a pes, al que hi ha a la Rambla per la banda de ponent de la ciutat. Un eix que no tingui tant una visió d'eix viari, tot i que passen vehicles sinó, sobretot, de relació de transport públic i peatonal a la ciutat. També des d'aquesta lectura, per això segurament la tesi que això fos rambla, en aquest cas quèiem en la tentació fàcil de dir com si fos una rambla de llevant, tot i que després a l'Avinguda Jaume I no es proposés fer rambla ni aquí baix tampoc. Aquest model rambla és fortament contestat pels veïns que plantegen un model bulevard, és a dir, ampliar voreres i mantenir els carrils centrals. El tràfic, tant si és rambla com si és bulevard, això es planteja des d'una concepció més àmplia que en el pla plantejem, que és la creació d'un sistema de rondes perimetrals que són les que haurien d'absorbir gran part d'aquest tràfic que ara actualment suporta aquesta via o, per l'altra banda, la pròpia Rambla de Terrassa. És a dir, els tràfics interns a la llarga s'haurien de reconduir cap a aquest sistema més perifèric de rondes. Ni tan sols la pròpia Avinguda del Vallès, que també està cridada a tenir un major pes de tràfic, quan s'acabi d'urbanitzar aquest lateral d'aquí, amb la idea d'especialitzar ambdós sentits, el de pujada per aquesta banda i el baixada per aquesta, absorbir més del tràfic que ara però no només això, sinó amb el sistema perimetral. De manera que aquest sigui un tràfic més local, més d'accés i de distribució entre els diferents barris que no un tràfic de pas a través de la ciutat. Doncs, bueno, amb aquest tema tenim una discussió on els veïns aposten per un model més urbà des d'una visió més immediata, en el sentit que el comerç quedarà més valorat i més potenciat, sobretot aquest comerç d'aquí que és el que ells defensen. I aquesta és una discussió que tenim ara, ho dic perquè em sembla que lliga molt amb el que heu dit abans, és una discussió que tenim en aquests moments, no una discussió sinó un debat, un debat que és molt interessant i molt enriquidor. *Amb qui dialogueu bàsicament?* Amb l'Associació de veïns bàsicament, sí, sí, té un pes molt fort. I això lliga molt amb un dels problemes que té el barri, que és la difícil connexió a través del seus perímetres amb la resta de la ciutat. Per aquí, tot i així, encara està millor, encara que pot millorar molt a partir d'aquesta reurbanització d'aquest eix, ja sigui com a rambla ja sigui com a bulevard, segur que en tot cas millorar molt. Però al nord, a través de la barrera del tren, que és una barrera molt difícil de franquejar, hi ha la discussió que ara si ara fet un pas, fa poc, per aquí sota, segurament molt insuficient, molt fluctuós, molt curt, però bueno, ja és un primer punt, el problema és que a sobre, després de la via, tenim aquí a sobre tot un teixit industrial que és un tap respecte al barri. Però la relació amb l'Avinguda del Vallès, que avui dia és una autèntica via ràpida, ràpida però mal feta, és a dir, mal concebuda i mal resolta, per tant, el barri queda aïllat absolutament. I cap al sud, a través de l'antiga Carretera de Montcada encara avui en dia no és res perquè en teoria té un caràcter de travesia urbana amb la variant, però seguint tenint un tràfic important, però té encara la urbanització que tenia com a carretera important, que és una autèntica desgràcia i a més a més té una connexió molt

dolenta amb el barri per allò que dèiem abans, aquests carrers es tornen un tap, tenen un salt molt fort. Aquest és un altre element important del barri.

Una de les raons principals del conflicte de fa tres anys que potser el conflicte esclata a la plaça perquè quasi bé era l'únic espai públic obert i comú. Fins a quin punt aquestes propostes que ens dius d'aquests carrers i, fins i tot, això de l'avinguda, també pot contribuir a crear més espais públics o espais de relació del barri, no sé si això també està pensat. Sí, sí. La necessitat de trobar un altre espai que no sigui només la plaça és també un objectiu del pla. La plaça és molt grossa. Aleshores, quasi, quasi coincidint amb els fets de fa tres anys, poc temps després i coincidint amb tot aquest canvi d'actitud per part de l'ajuntament de fer-hi coses, de pensar que s'ha d'intervenir activament, tot això coincideix amb el procés de revisió del pla. Per tant, des del pla, què hi tenim a dir respecte això? El pla d'entrada aporta aquesta reflexió respecte al nou paper que ha de tenir aquesta avinguda, no pensada només en si mateixa, o sigui amb els dos barris sinó amb tot aquest paper més general de la ciutat, això per una banda. El pla el que fa també és dir, respecte aquest altre front, el de l'Avinguda del Vallès, que ha de tenir aquest paper molt més clarificat, per tant, reordenat a partir d'operacions molt ambicioses, com són d'una banda, la supressió de les línies aèries de retenció que ara passen per aquesta avinguda, que generen una degradació del paisatge urbà molt forta, la reurbanització dels laterals de forma que permetin el tràfic amunt i avall i a banda i banda i, per tant, de pas, reduir una mica la superfície ocupada per carrils de tràfic perquè ara entre els laterals i el que baixen hi ha tota una successió de carrils i acabar reduint a tres carrils per banda com a màxim i, per tant, generar uns espais de major superfície de passeig lateral. Fins i tot, el pla, el que passa que és una cosa apuntada, no encara del tot resolta, apunta que com a aquí hi ha un desnivell també relativament important, de crear una mena de bulevards, una mena de "quers" allò que hi ha una mica als laterals del Sena a París, bueno, je, je. Com un balcon que mirin directament cap a la riera, no és que sigui molt atractiu, però perquè salvi el pas d'aquest vial. Això és un tema apuntat però molt complexa que encara no hem acabat de definir, que ha d'anar acompanyat de tota una operació del que és la riera, però això ja és una operació de maquillatge, de paisatge, de la pròpia llera amb intervenció tipus com la que s'ha fet a Rubí amb la llera, és a dir, tota la percepció de la llera i que aquí és més difícil de fer perquè aquí la riera és molt més inestable que altres. A part d'això, el que es planteja és la necessitat de reforçar les relacions del barri amb l'altra banda per la via de crear com a mínim aquest nou pont d'aquí, en aquest punt d'aquí i, potser, algun pas més en aquest cas peatonal en algun altre punt, també relligant millor el barri.

[...] Es vol agafar tot això d'aquí i intentar-ho reconvertir en un front una mica diferent, no un front continu perquè no pot ser però si amb uns elements que marquin unes certes fites i que faci una certa presentació del barri i tot aquest eix que dèiem abans i amb aquestes quatre formes que dèiem abans és el que es vol intentar, això és una altra proposta del pla en aquest sentit. Per la banda sud, a part d'entendre que això s'ha de reurbanitzar i convertir en un passeig urbà definitivament, hi ha tota una operació molt ambiciosa del pla de

transformar aquest punt d'aquí que seria una operació entre aquesta avinguda i aquesta nova via urbana i la seva continuïtat cap al sud, transformant aquesta plaça que també és com molt residual, quasi quasi és una cosa allà al mig que no té un paper massa clar, amb la peça que, a més a més, acompanyada de la transformació de tota aquesta peça industrial d'aquí per la via de pensar amb una transformació amb nous edificis residencials i terciaris i crear aquí al mig una mena de vial peatonal que permeti resoldre la continuïtat d'aquest carrer en aquest punt i provocar aquí una transformació aquí molt important que intenti d'alguna forma crear una porta de relació amb el barri clara per aquesta banda d'aquí, per la banda sud. Per aquí és més difícil. L'altra cosa és aprofitar els buits que encara queden en el tram sud, aquest és un solar industrial, aquest és un solar buit, aquest també, això és industrial però aquest no el toquem és on hi ha l'Hiperpiel, aprofitar tot això d'aquí per crear unes transformacions residencials importants que reforcin la façana d'aquesta avinguda i, en aquest cas, una proposta, l'única proposta ambiciosa del pla dins el barri, a partir de la nova edificació que es pot generar aquí poder alliberar les edificacions de la part nord de l'illa on hi ha la masia per crear aquí una plaça, que serà més petita que aquesta però que sigui un espai de referència de tot aquest àmbit sud del barri. Les afectacions que això produirà s'intentaran resituar en aquest punt d'aquí. Això és una altra proposta. I finalment, una altra proposta, però ja al sector nord, d'índole més petita, més, podríem dir en aquest cas quasi, potser una mica pretensions, d'orfebreria urbana, que és intentar relacionar d'una forma més clara els espais importants que hi ha al barri, com són la plaça amb l'església, la biblioteca i el centre cívic, amb un proposta que és tot aquest conjunt d'edificacions d'aquí que en el pla estan qualificades com a equipaments, ampliar-ho a aquest solar d'aquí que hi ha un magatzem de fustes, creant uns equipaments nous, o sigui la reserva d'uns equipaments nous, bàsicament per un tema de residència d'avis que és un tema que està sobre la taula, i l'ampliació del propi centre cívic que té necessitats de major espai al voltant. Articulant tot això creant un espai, un pas peatonal, un itinerari peatonal que travessant l'interior d'aquesta illa connecti a través d'això, un solar buit que hi ha, connecti amb la biblioteca i vagi a enllaçar amb la plaça. Aquesta és una proposta a una escala molt més petita, però que també el pla contempla.

Perquè altres alliberaments d'espais, algunes persones ja ens ho han comentat, de concentrar els espais esportius a la zona del camp de futbol, a l'altra banda de la riera, i alliberar espais a dintre del barri, com els que ocupen ara les piscines. Efectivament, aquest tema a sortit de vegades, que s'ha plantejat de traslladar aquesta zona esportiva aquí que és una reserva de terrenys que estan per construir encara, i alliberar això per posar-hi habitatge. El que passa que això és un tema, que no està descartat encara, però tampoc està clarament assentat, per què ho dic, perquè al mateix temps que això es discutia, amb aquestes coses que a vegades passen en els ajuntaments grans i complexes com en el nostre, doncs resulta que també està en marxa, bueno, no sé si ja han començat les obres o no encara però ja està aprovat el projecte i finançament, per cobrir la piscina que hi ha aquí, per fer major inversió, en aquest cas bastant costosa. Però efectivament aquest tema ha sortit de vegades i no està gens descartat, perquè té bastant sentit. Jo sostinc la tesi, però això és una opinió personal de que

el millor que podríem fer a més a més, una cosa molt important, el que passa que això és molt difícil de fer, des d'un punt de vista econòmic, vull dir, la millor teràpia per aquest barri seria que tots aquests teixits d'aquí dalt, aquestes illes d'habitatge que tenim, que com veieu són edificis que estan col·locats al voltant del carrer però que a l'interior també hi ha edificis, que donen lloc a unes densitats d'ocupació molt fortes amb uns espais molt petits, si poguéssim alliberar-los i agafa aquesta illa i treure aquests dos blocs del mig, aquests d'aquí o alguns d'aquests d'aquí, i aconseguir situacions com aquesta, espais interiors reurbanitzats, aconseguiríem uns espais públics, d'acord que interiors, per tant no en tenen la qualificació urbana que tenen aquests, però que poden donar un joc important, per lo que són espais de joc, etc., però sobretot reduir les densitats d'aquestes illes i, per tant, jo crec que seria un factor molt important de requalificació urbana d'aquest barri. El que passa que això al pla no és el lloc de dir-ho, tot i que jo crec que és un tema que ens hem de replantejar, perquè em sembla que és una possible solució radical i clara dels problemes del barri. *¿I recol·locar-los a prop? A prop no seria possible, el que passa que el nou pla d'ordenació una de les coses que està plantejant és la consideració, per primer cop a la història, de que l'ajuntament tingui la possibilitat de construir molts habitatges socials, de protecció, amb terrenys ja propis de l'ajuntament i en terrenys que rebrà per cessió incorporant un tant % dels nous habitatges a habitatge públic i, el 20% d'habitatge públic protegit i a més a més fins aquest 20% el 10% de cessió obligatòria als ajuntaments, és a dir, que hi ha un potencial de construcció d'habitatge públic molt important, tots aquests habitatges que es faran en ics anys una part d'aquests molt important pot destinar-se a reubicar això, el que passa que el problema segueix sent econòmic, no només tenir habitatges on poder recol·locar a aquests senyors sinó d'on treus els diners per pagar la construcció d'aquests nous edificis i l'enderroc d'aquests. És una cosa que just hem fet ara amb un edifici, amb el dels ferroviaris del Parc del Nord, són seixanta habitatges i és una autèntica sangria econòmica, és una operació que a l'ajuntament li ha costat de pèrdues 480 milions de pessetes, perquè clar als residents d'aquí no els pots cobrar gaire pels habitatges nous, i en molts dels casos els has de canviar nou per vell, però clar això genera un dèficit brutal, un habitatge nou de construir doncs val, això, de 10 a 12 milions no te'ls treu ningú. Però jo crec que és una opinió personal, que el pla no diu res però que em sembla que haurem d'acabar de madurar i veure-ho i perquè seria decisiu tot aquest tema.*

Una de les coses que els veïns alguna vegada tan comentat de que volen pujar els límits d'alçada, què hi ha d'això? Això era l'últim que us volia comentar, perquè aquí s'acaba el repertori de coses que es proposen. La demanda dels veïns "és que tot això que ens està passant, en part és, perquè clar el mercat de l'habitatge ha caigut, entre d'altres coses perquè no hi ha una renovació urbana i perquè no hi ha una substitució d'edificacions per nou habitatge que faci pujar els preus i, per tant, expulsi aquests segments de població que vénen a aquí" és una mica el discurs d'ells. Certament, el pla del 83 tenia una regulació normativa de tota aquesta zona que limita els creixements en planta baixa i dos, que jo crec que no era una regulació dolenta, que tenia una lògica de com s'havien custodiat aquests terrenys, aquestes

ocupacions d'aquestes illes, però que lògicament han produït una paràlisi o una no renovació d'aquestes edificacions. Aleshores, des de fa temps inclús des d'abans dels fets de referència, ja una certa demanda per part d'alguns veïns, a vegades propietaris de casetes a l'associació de veïns de que s'incrementi l'alçada. Això finalment el pla ho recull i el que es fa és una regulació diferent de forma que en aquests carrers més de pas, més exteriors, és puja l'alçada a una planta més, en aquests interiors també una planta més però reculada, o sigui reculada 4 metres respecte el carrer, per no ofegar els carrers, perquè són carrers estrets. I és aquest el tema que el pla també ha recollit, i amb això estem convençuts de que si podria una renovació, no una entrada molt immediata però sí important renovació urbana. Que això la Societat Municipal de Ca n'Anglada també ho intenta per la seva banda, encara que modestament, incentivar per la via de comprar uns immobles de per aquí per impulsar noves promocions.

Els veïns que diuen d'això d'aquí? Jo crec que en són poc conscients, que no són massa conscients. L'Associació de Veïns ho coneix i d'allò però em sembla que no en són massa conscients d'aquest tema.

I tampoc la concepció d'augmentar els espais públics que t'ho deies, les possibilitats petites, però... en parlen els veïns o sou vosaltres, no és una demanda d'ells, no? No, això és una idea molt d'aquí i això ells no ho entenen, els hi sembla bé però no en són massa conscients. Per ells només els interessa el tema aquest [fa referència al tema de les alçades] i a més a més, ara va associat amb un altre tema que és la transformació d'això com oportunitat també per construir un aparcament subterrani al subsòl d'aquest eix, que és un altre dels problemes que els hi preocupa molt, el dèficit d'aparcament en aquests carrers, agreujat ara per aquestes operacions de transformació d'aquests carrers que suposaran eixamplar voreres i, per tant, eliminar aparcament al carrer, i per tant, lo que fa uns anys va quedar aparcament perquè els veïns, o sigui que els comerciants volien fer però als veïns no els hi va semblar bé, ara és una reclamació veïnal de primer ordre de fer un aparcament però no aquí sinó aquí. *I en principi el disseny de la plaça queda igual?* De moment no hi ha cap reivindicació de que s'hagi de transformar, jo crec que serà una cosa que caurà pel seu propi pes, és a dir, és una peça fonamental. No només a través del disseny de la plaça en si mateix sinó que entenc que també la renovació dels seus fronts. *I quines possibilitats hi ha de renovar els seus fronts?* Una molt important, en aquest d'aquí, aquest d'aquí sí, que ara ja hi ha dos immobles de la Societat Municipal, la resta no, la resta és més difícil, perquè aquí no pots anar tampoc a grans alçades, ja veieu que tornem a estar en aquestes illes que estan partides a banda i banda. Aquí sí, aquí pots fer una planta baixa i quatre perfectament, que pot anar molt bé inclús per generar vivenda i baixos comercials que donin activitat. *Això qui ho farà?* L'ajuntament ho incentivarà, farà una promoció l'ajuntament però a partir d'aquí serà un efecte dominó. *I d'això els veïns que opinen?* Molt bé, ells volen que hi hagi renovació.

A l'hora de pensar la intervenció urbanística, els criteris aquests d'inseguretat els teniu en compte? Home, des del planejament urbanístic no, és una cosa que s'escapa. Amb el disseny dels espais sí, la reurbanització dels carrers ja contempla estàndards d'il·luminació molt superiors als que hi ha ara, és a dir, la qualitat de la llum com un aspecte fonamental a l'hora de donar vida al comerç i, per tant, capaç de també d'incentivar una major seguretat urbana. És una cosa que ja ve a la pròpia agenda dels espais. No es té una preocupació a l'hora de plantejar aquest tema en el barri, és un tema que té una escala diferent. La seguretat ciutadana t'apareix amb determinades qüestions, com per exemple, en aquell tema que us comentava abans, aquest pas, aquest itinerari, té un dubte important que és el de la seguretat. Com aquest espai s'usarà, la llum, la funció, l'amplada. I per tant, si serà un espai utilitzat o serà un espai més aviat marginal i això et fa posar en dubte qüestions d'aquest tipus.

Jo un comentari que volia fer-te, comparant amb Via Júlia una mica, a la gent també els preguntem el sentit de barri, si senten identificats. Curiosament a Nou Barris la nova generació de gent jove se sent molt orgullosa d'estar a Nou Barris i vol viure, com que hi ha possibilitats d'habitatge es queden, i això molt important, hi ha una continuïtat. En canvi aquí, la gent jove marxa, la gent que pot mínimament se'n va... Sí, sí. Jo crec que hi ha aquest efecte molt pernicios del 99, i molta gent del barri, que sempre tens el dubte si no és excessivament alarmista o no, però s'ha de ser conscient que des de fora és molt fàcil també relativitzar el que diuen els veïns, és un discurs completament negatiu i jo diria que desesperançat. A part que la pròpia estructura del barri no ha afavorit massa a que la gent es quedés. Clar, les cases velles tenen els pares, i el fill no tenia possibilitats. Si hi ha implantacions de nou habitatge, les poques que es puguin fer, això sí que generarà un producte nou, ara inexistent, que permetrà que la gent es quedi i, fins i tot, captar població de fora. Això fins ara ha estat ineficient perquè hi ha hagut molt poca producció d'habitatge. Si mirem aquest altre barri d'aquí el costat, el de la universitat, el barri de l'Escola Industrial, des de fa anys hi ha una certa renovació, que ha permès no només que la gent es quedi sinó que vingui a viure gent d'altres barris de la ciutat, aquí això no ha succeït.

ENTREVISTA A INFORMANTS (Treball de camp Can Palet)

Entrevista grupal a **Concepció**, informant vinculada al consistori municipal de la ciutat de Terrassa [respostes en negreta]; i **Eugenio**, informant vinculat al consistori municipal de la ciutat de Terrassa [respostes en vermell]. Entrevista realitzada el 7 de juny de 2005.

- *Com ha estat la progressiva construcció d'identitat pròpia del barri de Can Palet?* Jo l'entenc a l'entorn de la masia de Can Palet, que tenia... de fet qui us podia donar referència d'això també, és el que és diputat ara, Joan Vilajoana –sí, ja hem parlat- entorn a la masia aquesta es va començar a crear un nucli de vivendes disperses per aquí i d'autoconstrucció, m'imagino que era en aquella època. I es va anar fent un barri molt propi, amb una identitat molt... això que dius tu, que al barri de Can Palet, els que eren de Can Palet eren de Can Palet, i això que estava allunyat del centre, perquè en aquella època, era un barri allunyat del centre, que sempre havia tingut un sentit de barri molt important. I entenc que va ser al voltant de la masia i de totes aquestes cases de per aquí. **Jo crec que es configura, a part de la qüestió al voltant de la masia, i sobretot comença a configurar-se i a tindre aquesta identitat de barri quan comença la parròquia en si... la parròquia, és veritat, sí, sí, sí... i la pròpia evolució del barri de Can Palet pues no deixa de ser igual que els altres barris que van sorgir a principis del segle a la ciutat. Les primeres migracions al voltant del 1905-1910, la majoria de les persones que s'establien eren de la part de Múrcia, de la part de l'Aragó, i és quan comença a configurar-se la ciutat al voltant com quasi sempre al costat de la parròquia. La parròquia va ser sempre molt potent, bueno, encara ara, encara ara. Encara ara és un referent i ha tingut èpoques encara de molta influència. La parròquia ha sigut un pal de paller molt important. Ha sigut un referent no només d'una banda de la carretera, per lo que fa a la divisió del barri, sinó a les altres bandes de la carretera.**

- *I elements històrics que hagin ajudat a aquesta configuració d'identitat? Per exemple, en alguns barris, com a Ca n'Anglada, la lluita veïnal ha estat un element que ha ajudat a donar identitat al barri, i quin ha estat l'element que ha ajudat pel cas de Can Palet?* **A veure, aquí hi hagut un procés paral·lel igual que a la resta de la ciutat. És veritat que en la història de la ciutat, i sobretot aquest moviment veïnal i moviment obrer, s'identifica simbòlicament al barri de Ca n'Anglada, però els que portem un cert de temps, que havíem participat de tot aquest moviment, la parròquia de Can Palet era un referent. No pot ser des d'un punt de vista com el que passava al voltant de la plaça de Ca n'Anglada, però a Terrassa havíem quatre parròquies que eren simbòliques per fer reunions: Can Palet, Sagrada Família, Egara i Ca n'Anglada. I si no ens trobàvem en un lloc en trobàvem en un altre. És veritat que el moviment obrer, va sortir més el tema o s'ha explotat més el nom de Ca n'Anglada en tots els seus sentits, però els punts de referència eren aquestes quatre parròquies, entre elles estava Can Palet. I fèiem ús de l'església de Can Palet, no potser tant de l'església però sí dels locals de l'església del voltant de l'església. Com això que dèiem, entesa com a espai públic, com**

a lloc de reunió. Més que res perquè tampoc grans espais, places obertes, no hi havia tantes. Potser l'església feia aquestes funcions de lloc de trobada... els espais de trobada i de discussió eren els espais de l'església, no solament els que estan al costat de la parròquia sinó també a l'espai de l'esplai... l'esplai, això sí que és important... l'espai del carrer Colom a l'altra banda de la carretera, era un punt de referència molt important. Els joves del barri han passat gran quantitat de joves que han estat vinculat a l'esplai d'una manera intensa que no tant a la parròquia, però vull dir, ha hagut bona relació, que no ha sigut un esplai d'aquells que els han fet marcar el pas estrictament, i ha passat molta gent que té implicacions a la ciutat d'una manera... que han seguit en el moment associatiu, que van fer la pedagogia aquella d'estar vinculats a l'esplai i amb el sapiguer que s'han de vincular més a la ciutat. Per això l'esplai ha sigut sempre una cantera de gent implicada. I això fa parlar de què, unes quantes persones que estaven dintre d'aquest moviment vivien a Can Palet i viuen a Can Palet. Les persones d'un moment històric, tant de moviment obrer com a moviment sindical de la ciutat, i de la lluita veïnal, vivien a Can Palet i segueixen vivint encara avui en dia al barri. Si vivien les persones això també vol dir que havia una certa organització o mecanisme de trobar-se al voltant d'aquestes persones.

- El paper que va jugar com a aglutinador la parròquia, creieu que la posada en marxa del centre cívic també el juga a partir de finals dels vuitanta i noranta? És més diferenciat el tema amb el centre cívic-església. La gent el té com un referent laïc, que si tu vols associar-te fas una proposta associativa i desenvolupar-la en el centre cívic. A l'església ja és anar què pots fer-hi, jo crec que és un altre plantejament molt diferent del que es pot fer en el centre cívic. Però sí que un cert canvi, no? Als anys seixanta els locals de la parròquia eren un lloc de reivindicació i, en canvi, ara els centres cívics estan més destinats al lleure o a un activisme d'entreteniment més que no pas de reivindicació. Què en penseu d'aquest canvi? Bueno, la reivindicació existeix, el que passa que sí que és veritat la funció que compleix un centre cívic no... primer, al ser punt de referència d'un territori i no exclusivament d'un barri, els punts de trobada, d'intercanvi o de discussió que tinguin les pròpies entitats relacionades amb el territori estan molt implantades en el territori, i el centre cívic aglutina tot aquest entramat d'entitats i es fan discussions, però pràcticament totes les discussions es fan en la pròpia seu de l'entitat, sigui veïnal, cultural o esportiva, i això vol dir que acaba o finalitza en el centre cívic, però a nivell de reivindicació es manté. El que sí que és veritat que la necessitat dels serveis que es reivindiquen són diferents avui en dia als dels anys seixanta. Ja sabeu el funcionament dels consells de districte... en el consell de districte és on les reivindicacions aquestes surten de tots els representants o col·lectius que hi ha al territori, en el districte en aquest cas. Llavors van sortint, les reivindicacions evidentment encara hi són. Però és el que deia ell, abans es reivindicaven que s'asfaltessin els carrers o que es posés l'aigua corrent i ara, afortunadament, es reivindica una millor qualitat de vida. Sempre serà així, que la reivindicació hi és sempre. I si les entitats que hi ha ara aquí no reivindicuessin vol dir que no estan per la feina que haurien de fer. Per sort, la reivindicació evoluciona igual que evolucionen les persones.

- Igual que es fomenta la identitat de ciutat, també hi ha interès en fomentar la identitat de barri? A veure, jo crec que aquí tenim que ser una mica seriosos en el plantejament. El primer objectiu és sentir-se identificat amb la ciutat. L'actitud és molt normal, la veritat és que és molt més ampli. Això vol dir entendre molt bé la situació que viuen avui en dia les ciutats, la realitat de la ciutat. I això no vol dir despreciar el barri, els barris tenen la seva configuració, els seus mecanismes de funcionament, els seus serveis, però avui en dia el tema de la implantació de serveis tenim que tindre la visió molt més àmplia, sobretot pel tema de la mobilitat, d'anar abarçant un territori més ampli que el barri. Ja s'ha parlat de districte, podríem parlar de ciutat. En aquest cas estem en el procés de construcció de la biblioteca del Districte 3, vol dir que segurament, segurament, per mobilitat i per facilitat de la ubicació, però les persones d'uns altres barris i d'altres districtes de la ciutat que faran ús d'aquesta biblioteca. És una biblioteca ubicada en un districte però que això serveix a la ciutat. I això passa amb instal·lacions esportives i amb aquest centre. Aquest centre, segurament, que no totes les persones usuaris del centre cívic... hi ha el grup Dones amb Iniciativa, de la gent gran i de joventut són del barri de Can Palet o del districte. Bé pels cursos, bé perquè li agrada o hasta inclús un monitor, o bé perquè es fa un curs aquí que no es fa en un altre lloc, és un servei, s'està prestant un servei en aquest edifici per la ciutat. El sentiment, jo crec que primer tindríem que dir sentiment de ciutat i poder anar a la cel·lula més petita que és el barri, però jo crec que en el sentiment tindríem que anar, sense perdre els orígens, com sempre diem, anar al sentiment de ciutat. Nosaltres des del consell de districte ja fa molt temps que ho estem dient, i jo ho recordo ara que ho estàs parlant tu, quan jo havia sigut regidora d'hisenda, que he tingut la responsabilitat de hisenda en l'altre mandat, és que una mica el sentiment de barri l'han de tenir però no sentiment de dir "aquest és el nostre barri i aquí ha d'haver-hi..." o sigui, tot lo que passa al límit del barri no és nostre o no podem considerar-ho que són serveis al barri. Això és una pedagogia que ja vam començar a fer en l'anterior mandat. Hem de pensar a nivell de... és lo que anem potenciant, que a nivell de discussió d'equipaments hem de parlar d'equipaments de ciutat, estic parlant de piscines, haurem de parlar de piscines al barri tal o qual, i a més a més hi ha barris que són d'un nombre d'habitants molt reduït i llavors no té sentit plantejar equipaments de barri, sinó que ha de ser ja de dis... o sigui, el plantejament que han de tenir els representants de les associacions de veïns de barri és en l'amplitud del districte com a mínim. Perquè sinó hi ha hagut moments que s'han fet plantejaments d'equipaments perquè et diuen "perquè aquí no hi ha piscina", ara dic piscina per dir algo, eh! "aquí no tenim piscina" i dius "home! Aviam, però si tens la piscina aquí" "ah! Sí, però no en el nostre barri" "Aviam, saps què, canviarem la línia, perquè..." No. O sigui, això és una mica el que hi havia... cada vegada em sembla que es va entenent més, però és clar, no pot ser perquè el límit arribi aquí doncs diguis "escolta, aquí aquesta frontera..." no cal es segueixi reivindicant un equipament quan hi ha un que dóna servei als dos o tres barris o a tot el districte. Aquest és el plantejament, crec, de biblioteques. El pla de biblioteques, és complementament absurd fer biblioteques de barri. Ara acabem de traslladar una perquè s'ha hagut de tancar la que hi

havia, però quan estigui feta la Districte 3 és la que ha de donar servei a tot el barri, ai! A tot el districte, perquè sinó no tindria sentit. I això amb tot, amb els equipaments esportius, amb tot això. I ara sembla que els líders veïnals, que són els que més tenen el paràmetre reivindicatiu, sembla que ja vagin entenent... ja ho entenen, vull dir, bueno és el fet d'aconseguir una cosa o una altra, però vull dir, el sentiment de barri sí però amb les condicions de compartir i d'obrir el que són els equipaments, els que tens en el barri o els que estan a l'altre cantó utilitzar-lo, que si no seria absurd.

- *Com a representants polítics, quina idea d'espai públic teniu?* La idea jo crec que és molt simple, o sigui, tot l'espai, tant edificat o sense edificar, que pugui ser compartit. I aquí ja començaria si té que ser espai verd, si té que ser un parc, si té que ser una plaça o si té que ser un edifici d'unes certes característiques. Jo crec que una vegada feta aquesta discussió és quan comença la complexitat de la discussió, com definim un espai públic i com l'articulem i fem ús d'ell. Aquí està el gran problema, com articulem entre tots les característiques de l'espai i, després, compartim l'ús entre tots.

- *Quins d'aquests espais són referencials o centrals a Can Palet?* És que per desgràcia, per desgràcia, Can Palet té molts pocs espais de referència, com a Can Palet. Can Palet té la referència de lo que hi ha al costat de la parròquia o té la referència de la plaça del centre cívic, a partir d'aquí començarem aquest any a treballar en el tema d'adequació del Parc de Vallparadís, la continuació i serà un espai referent, no solament al barri sinó a tot el districte i la ciutat. I ja sí que entrem en tot el que sigui les últimes urbanitzacions que es van fer al barri, tot el que és els blocs de Guadiana, Guadalhorce i Can Palet II allà sí que hi ha més espais públics oberts, però com referència és la plaça del centre cívic. Però, per exemple, la plaça de Pablo Neruda és constant la gent, sempre plena aquella placeta, és petitona però té un ambient altíssim. I la placeta aquesta d'aquí dalt, la del final del carrer Colom, aquella també té una utilitat molt... com que no hi ha una plaça central, aquestes petites placetes són les que estan ocupades d'una manera que la gent surt a prendre a la fresca. I aquestes donen serveis i, fins i tot, cobreixen el que podria ser la Plaça de Can Palet, que és aquesta que hi és aquí, que també està molt ocupada. [...] Com element referent, un altre que no ho hem comentat, són els dos col·legis, el President Salvans és un referent, concretament públic i a Can Palet. A banda del concertat i de la iniciativa privada, però el col·legi referent, molt important, molt important, i sempre ha sigut en el barri. Ara canviarà molt amb la biblioteca, la biblioteca que serà un espai guanyat a Vallparadís, i per definició la biblioteca també serà un espai públic, i el parc, el propi parc. O sigui, tot Can Palet segurament que donarà una orientació, i és clar, evidentment anirà cap a Vallparadís segur. Ara estan en uns espais recollidets i decents, perquè estan força bé, però això donarà perquè tiri gent molt cap allà. La recuperació de Vallparadís té que donar un salt qualitatiu al barri, sobretot... aquesta és una de les reivindicacions més intensa que ha tingut tot el barri, bueno, tot el districte en l'últim mandat que ja s'ha dit que es faria una part del parc. A més que era... el pont divideix el parc, el parc acabat i el parc per començar, és molt evident. És que és una cosa que dius

“aquí s’acaba, i aquí hi ha el torrent”, això serà un referent molt important, i sobretot perquè serà encara aquesta barrera que avui és el parc sense acabar de connexió entre els dos barris que estan davant per davant, el Segle XX i Can Palet. La connexió per passarel·la o per camí serà lo que donarà contingut a Can Palet com a la resta de la ciutat per la part sud. I a més tenim tota l’experiència de la part nord... sí, tots el cul de patis i s’han girat totes i són precioses, les que donaven al torrent, s’han girat, i són vivendes que han guanyat les dues cares. S’han anat girant les cases, quan es va acabar el parc les cases van començar a fer així [fa el gir amb les mans] i ara tenen façana preciosa pel parc i per la façana que tenen d’accés.

- *Hi ha calendari, hi ha terminis per aquesta nova part del parc?* La primera fase del parc s’acabarà a principis del 2007, una primera part que arriba fins a on haurà la biblioteca, que la biblioteca que està en una pastilla de terreny que està just al costat de l’escola, i tot això ha d’estar a principis de 2007, febrer i març de 2007.

- *El disseny, no només estètics, sinó d’usos i tal, qui intervé? També intervenen les associacions de veïns, els ciutadans? Com es fa això?* Sí. El projecte de parc és un projecte que el mateix redactor de tot el Parc de Vallparadís, el que passa és que hi hauran modificacions, però el porten el mateix gabinet d’arquitectes i llavors la biblioteca teníem un problema molt gran per col·locar la biblioteca de districte en aquest districte, que tingui un radi i una centralitat i no hi havia manera, i al generar aquesta pastilla a tocar del parc i en aquella superfície d’allà ens dóna per fer la biblioteca. I amb aquesta biblioteca, els hi vam ensenyar un pre-projecte per dir “mireu, això pot anar per aquí” i es van ensenyar en el consell de districte, al parc també es van fer un parell de reunions amb el districte, perquè llavors la gent... els consellers de districte, llavors hi ha el consell del parc també, o sigui hi ha un procés de participació. **Hi ha un procés de participació dintre del propi parc i de l’ampliació del parc i està constituït. I a més a més també s’ha constituït un procés de participació a on hi ha representants de tots els consells de districte de la ciutat, perquè és un projecte de ciutat, i a més a més està la participació dintre del consell de districte de tots els representants, no només del moviment veïnal sinó del moviment associatiu, de joventut, gent gran i de totes les sectorials que hi ha amb implantació al territori. Això ho hem anat fent a tota la ciutat. I s’està definint, s’estan definint usos, si hi haurà zona poliesportiva oberta o no oberta, per tant, encara s’estan discutint usos.** Hi ha vegades que hi ha propostes que no són masses atinades, però vaja, en general, no. En general són propostes que tenen una coherència, que a vegades la coherència és dir, això no funcionarà perquè té que... però les propostes que fa la gent en última hora són... bueno, estan ben pensades, el que passa és que llavors has d’argumentar d’alguna manera perquè ja saps que no funcionarà, però vaja, bé.

- *La vida de barri és molt femenina, que són les dones les que bàsicament fan més ús del barri, encara que cada cop més canvien les coses. Creieu que aquesta realitat des del agents polítics es té en compte a l’hora d’intervenir en els barris?* **Hehehe [riures] la veritat que sí que es té en**

compte, s'han de tenir en compte les opinions tant de l'home com de la dona, sí que es tenen en compte els diferents usos d'un espai públic. Segurament la concepció que té... o la gran majoria de les vegades, la concepció que té una dona d'una plaça serà [...], més que res perquè la majoria del temps i de l'ús és per part de la dona amb els nans, per sort, que l'home no pot estar, però la concepció de l'espai públic és molt diferent en un home que en una dona. I pot ser una dona es fixa més en l'inconvenient que s'està trobant. És observadora i si veu que una acera, pel cotxet o pel carretó, o pel que sigui, no va bé, pues diu "jo no sé perquè ho han fet així" i en canvi... segurament que en una associació esportiva hi ha més homes que dones, però bueno, l'ús sí que el determina, o l'opinió la determinen molt els usuaris.

- En el cas de futures places en projecte, com les vinculades a les noves promocions d'habitatge al carrer Bages, quin és el paper que estan jugant administració i veïnat? heehe [torna a riure] A veure la generació d'espais que surten de les promocions és igual que altres espais de la ciutat. El percentatge de terreny que té que haver de cessió i aquí quan hi ha una transformació igual que a la resta de la ciutat. Sí que és veritat que una vegada es dona aquesta situació es comença a discutir, no solament amb l'Àrea de Planificació del Territori, l'Àrea d'Urbanisme i de Medi Ambient, com volem que sigui l'espai, sobretot si és un espai obert. La cessió és igual que a la resta de la ciutat, no podem apretar ni més ni menys perquè ja està predeterminat per llei. I la gestió i manteniment d'aquesta plaça un cop està urbanitzada en qui es concentra? Això una vegada s'ha fet, el tema de manteniment és de la ciutat. Sempre i quan sigui un espai públic és de la ciutat. L'espai que es genera i llavors des de l'ajuntament es manté, el que instal·la el subministre d'aigua si hi ha una font.

- Creuen que la futura urbanització del Parc de Vallparadís en el tram del barri de Can Palet afecta en el cas d'altres demandes d'espai públic que es fan des del barri? Si es fa Vallparadís, no es fa lo altre? Tampoc no té tant moviment, vull dir, no es fan tantes construccions aquí. Creieu que amb Vallparadís es solucionarà una mica aquestes demandes d'espais oberts al barri? Si no tinguéssim Vallparadís podríem parlar, efectivament, que a Can Palet, tal com tenim concepció de barri, hi ha necessitat de places obertes, segur. Tenim Vallparadís i tenim noves promocions que responen a aquest dèficit. Segurament el desplaçament al barri de Can Palet té carrers mes a vall diran... però és la configuració que tenim del propi barri. L'única ordenació que jo penso aquí a Can Palet és aquella de... aquella de l'avinguda de les Glòries, la que es va cremar i després la van tancar, l'Estambrera, l'únic espai és aquell. Aquell i probablement aquí al principi del carrer Concepció Arenal, el barri no ha tingut mai indústria, sempre ha tingut més habitatges, tota la transformació d'habitatge és més lenta que la transformació d'espais industrials. Aquí hi havia en el seu moment, jo recordo que hi havia, un camp de futbol, un bar, que recordo més que hi havia? Jo recordo que hi havia el camp de futbol del San José. Al carrer Menéndez y Pelayo... Duquessa de la Victòria... entre Duquessa de la Victòria i Agricultura, hi havia dos indústries, i després el que hi havia al voltant de... no hi havia més indústria... indústria, el que podia ser alguna indústria petita o en alguns baixos

d'alguna casa, poder hi havia alguna. Si és veritat que en tema de serveis, tallers i tot, sí que hi ha, però indústries una mica grans, factible de fer una transformació solament aquestes vull dir-te, i luego lo que hi ha al voltant de l'avinguda Santa Eulàlia.

- Sobre la Plaça de Can Palet, com van viure vostès el procés, perquè sabem que va existir una certa controvèrsia? Jo ho vaig viure perquè estava molt implicat, sí és veritat que hi ha persones que volíem que tota la pastilla fos una plaça. Però bueno, l'ocupació de la plaça, ho esteu veient ara. Jo crec que va ser un encert la ubicació del centre cívic, més que res per la prestació que està donant a la resta del districte. La ubicació és adequada... i serveix de... perquè llavors la gent ja ve a fer una gestió aquí, llavors ja... o sigui la utilitza abans la plaça, que té unes dimensions reduïdes, però dóna aquest servei. Si el centre cívic estés en un altre cantó, aquesta plaça quedaria... aquí es centralitza un servei. És el problema de la concepció dels espais públics, i sobretot quan parlem de les places. Problament hi ha gent que defensa una plaça gran, gran, gran, i uns altres diran una plaça gran, gran, o un espai obert gran, gran, gran, és difícil de gestionar i, sobretot, de dinamitzar. L'espai més petit, probablement, té que ser-hi, però els espais més petits són més factible no solament gestionar sinó de... implica un altre sistema de manteniment i de poder dinamitzar. Una plaça com aquesta amb un bar o alguna activitat comercial o el que sigui està dinamitzada. Si fos quatre vegades més gran pues ja quatre vegades més de serveis. De serveis des del punt de vista... no solament des del punt de vista municipal, sinó també des del punt de vista privat. I aquí tenim el problema... per exemple, és lo que passa en la plaça que hem comentat abans, la Plaça de Ca n'Anglada. És molt gran, té un bon ús, però costa dinamitzar-la des del propi hàbit de crear comerç. Una altra cosa és que hi ha un servei de l'església, està la biblioteca, hi ha quatre bars, però com que és molt gran, la dinàmica que genera la iniciativa privada pues costa. En canvi en la plaça més petita pot donar una altra dinàmica. I no vull dir que no hi hagin places grans, que també han de ser-hi, però s'han de reconèixer les dificultats que tenen i l'altra no.

- Com gestioneu vosaltres el tema de les plaques que surten a les places on es diu "Prohibit jugar"? N'acabem d'estrenar dues jejeje. Depèn de la molèstia que produeix. En aquí, per exemple, era molt evident. Hi havia els nens petits amb la sorra i amb tot, i amb els tres jocs que hi ha, i ara s'ha posat, precisament, ara s'ha posat un tancadet, perquè els nens no puguin fer una corredissa i anar cap al carrer, i els cartells de no jugar a pilota, perquè poden fer mal a algun nen o alguna persona gran que estigui assentada i li donin un pilotasso al cap. Però les pilotes i els gossos es mira que d'alguna manera que no es puguin... que no són massa compatibles amb el lleure de la gent que està. Jo que crec que estem vivim un moment la societat, no solament a Terrassa, a la ciutat, que ens agrada prohibir... -sí!- i després quan prohibim moltes vegades pensem que no seria tan aconsellat fer tantes prohibicions, però bueno, l'espai públic té aquestes característiques, que has de fer compartir usos... -que els nens han de jugar a pilota i molestar- sempre s'ha jugat amb la pilota al carrer, i de sempre hem fet destrosses de cristalls, i vidrieres, i avui en dia aquesta concepció no... tenim que fer un ús mesurat i molt comeditat a l'espai públic. En un espai obert té que ser factible corre, saltar, i

en un moment determinat cridar, sense molestar massa, però de tant en tant té que complir les funcions aquestes, d'obertura del tancament de la vivenda.

- Sobre tot el fenomen migratori actual com són les actuacions que poseu en marxa per fer possible l'assentament i el procés d'acollida? Primer que la concepció que tenim nosaltres d'una persona que viu a Terrassa no hi ha distinció. Aquí els serveis són per a tots iguals. Com influïm? Nosaltres des del punt de vista de la iniciativa privada no tenim influència, perquè clar, la gent compra l'habitatge allà on està més barat o on agrada més, i sobretot moltes vegades per l'afinitat si un familiar o un amic o un conegut viu al costat, és l'efecte crida, això se dona en tots els barris i totes les ciutats, i aquí poc podem intervindre. Ara nosaltres sí que intentem intervindre en com acollim aquestes persones, que ha agafat la decisió de vindre a Terrassa. Aquí sí que intentem intervindre. Però més que res des del punt de vista de serveis que prestem al ciutadà. Moltes vegades la problemàtica... és un problema el poder gestionar la massificació d'una zona determinada, com pot ser algun lloc concret de la zona de Can Palet, La Maurina o Ca n'Anglada. Però aquí juga la iniciativa privada, el tema d'habitatges, qualitat dels habitatges, preu,...

-I una mica, la interlocució que ha existit amb les poblacions nouvingudes, com a col·lectivitat, perquè sabem que Can Palet és un dels primers barris on es van assentar fa molts anys famílies d'origen marroquí van entrar a treballar a l'empresa municipal d'escombraries, i a Terrassa s'ha comprovat que ha cada barri s'ha viscut un procés diferent en l'assentament i incorporació de les persones nouvingudes, i per això ens interessaria saber com ha estat la interlocució amb les comunitats? La realitat és que Can Palet és diferent a la resta de la ciutat, excepte en aquests llocs concrets, que sobretot és el tema... el problema de la vivenda. Per desgràcia la majoria de gent que ve, d'immigrant, no té un poder adquisitiu gran, busca les vivendes no més degradades però si més barates que hi ha al mercat. En aquest cas, Can Palet no... es dona en dos o tres trams de carrers molt significatius, però que casi bé on sempre. Els habitatges que es van fer-hi de tres o quatre pisos d'alçada sense ascensor, unes escales molt petites, i la gent que hi vivia ha millorat la seva qualitat de vida i se'n va a buscar a un altre habitatge, és lògic, amb més qualitat. I això està passant. Això passa al Torrent de la Maurina, en el que són els pisos de la VITASA, està passant en llocs concrets de Sant Pere, i està passant a Ca n'Anglada i a Montserrat. Tots els llocs on l'habitatge que es va construir al voltant de l'any 50-60, i no té... no es va tindre la previsió de tindre un ascensor, doncs són habitatges que des del punt de vista de valoració econòmica té el seu preu, és un habitatge de preu per a un sector del mercat per a renda baixa, i de la gent que té un poder adquisitiu [xxxx]. És veritat que la gent que va començar a treballar en l'empresa de recollida d'escombraries va ser al voltant de l'any 65-70, i es va assentar a Can Palet. Suposo que més que res per l'afinitat de què el magatzem i el garatge el tenien aquí més a baix. I a partir d'aquí, pues bueno, els interlocutors, pues com sempre, igual que els demás barris i la resta de la ciutat. Estan constituïts en comunitats, tenen entitats culturals, tens les entitats des del punt de vista religiós, i dones, grups de dones, que parlem, que a través del col·legi, a través del centre

cívic, i intentem tenir tots aquests mecanismes de relació per poder oferir la ciutat a un ciutadà normal i corrent com la resta. El que passa que pot ser hi ha una resposta diferent a Can Palet, tant des del mateixos immigrants com de la societat d'acollida, en relació a altres barris, o aquesta comparació amb Ca n'Anglada... no es donen situacions de conflicte... els conflictes... els conflictes existeixen en totes les ciutats, i a Can Palet també, i a la resta de la ciutat. Sí que és veritat que l'entramat social és diferent. No solament l'entramat social és diferent, probablement, i jo moltes vegades dic, un costipat a la resta de la ciutat vas al CAP i té donen una medecina i et treuen l'encostipat i un costipat a Ca n'Anglada és una epidèmia. I a sobre els mitjans de comunicació exploten aquest fet. Quan hi ha un tema de convivència a Ca n'Anglada, dóna la sensació que el morbo de vendre el producte existeix allà, i quan és a Can Palet no. Té que ser el mateix. És un problema de convivència, de societat, i que tenim que articular. I que tenim que buscar mecanismes perquè això no sigui així. Però això està passant, i per desgràcia, estem escoltant que cada dia als mitjans de comunicació surten. Però bueno, surt més la part negativa que tot el treball positiu que fem tots. Tots plegats, eh! Perquè aquí ens hi sumem tots. La balança, la part positiva és molt pesada que la negativa, però bueno, ven més la negativa que la positiva, i ven per desgràcia més quan a més a més li fiques un nom al costat, que en aquest cas és Ca n'Anglada. En Can Palet no es dóna. És un tema que difícilment podem combatir amb els recursos que tenim, per trencar aquesta dinàmica, sobretot de mitjans de comunicació.

- El funcionament diferent a Can Palet per quin motiu pot ser? Per què hi ha més associacions que han mirat d'integrar? Que els espais de trobada... és una dinàmica que es va donar a Ca n'Anglada en un moment donat que aquí no s'ha donat. Jo la setmana passada vaig entregar diplomes al col·legi President Salvans, del tema dels cursos de català en dones, i eren vuit o deu, a Ca n'Anglada van acabar un grup de... un taller amb nou dones magribines. És igual, les coses són les mateixes. Nosaltres que tenim les relacions, són les mateixes, lo que passa que bueno, aquest fet trenca, una etiqueta o una altra, ja et dic, era pràcticament la mateixa línia. Aquí la professora era per un curs través de normalització lingüística que es feia en horari que les mares tenien els nens al col·legi, al President Salvans, i en canvi a Ca n'Anglada, eren professorat voluntariat per l'administració al centre cívic, i el número de dones era el mateix, i l'objectiu era el mateix: integració i donar a conèixer la història, i l'idioma i no sé jo... i res més. Són coses d'aquestes que mai sortiran a la premsa, però és un fet positiu. L'entramat social és diferent. És veritat que l'entramat social de Can Palet és diferent al de Ca n'Anglada, i això influeix. Sí que és veritat que aquí tenim una altra relació des del punt de vista esportiva, tenim interlocutors, en canvi a allà pues... s'està treballant però és completament diferent. Perquè al fi i al cap és la mateixa problemàtica tenen allà que aquí. La immigració... la problemàtica de tot el que tenim a la ciutat, sinó simplement que la ciutat s'ha transformat i dintre d'aquesta transformació una part incideix la immigració. Perquè bueno, la ciutat, Can Palet, a les 10 del vespre no veus ningú al carrer, a Ca n'Anglada tampoc, fem ús de la ciutat d'una manera diferent a l'any setanta. I si aquest anàlisi no el fem, perquè avui dia, tema de comerços, tema de prestació de serveis, tot això, és completament

diferent a l'any setanta. I no podem tindre semper en la memòria que a l'any setanta era millor, era una altra història. La ciutat també s'ha modificat, la mobilitat que tenim avui en dia, de compra, de cotxe, de... grans superfícies, és diferent a la que fèiem, estava la botiga a la cantonada, i això pues ha condicionat. I avui Can Palet té tres trams de carrer amb un potencial econòmic i de serveis molt important, des del punt de vista de botigues, i la resta del barri no té res. En canvi, abans la botiga estava al costat de casa. I això és una realitat i un canvi. Millor o pitjor? No ho sé, el que sí és veritat que existeix, i això modifica molt els hàbits de les persones.

- La demanda de Vallparadís al barri és de les conegudes, però ens agradaria saber d'altres que també us arribin i volgueu destacar... les instal·lacions esportives, és una demanda latent a tota la ciutat, perquè contra més hi ha... vull dir, ja n'hi ha a la ciutat, però es demana. Ara s'està fent el pla d'equipaments esportius per reordenar una altra vegada, perquè de tant en tant, cada uns quants anys s'ha d'anar fent, per tornar a veure la utilització i rendiment, i el tema esportiu és una reivindicació que està a tots els districtes. **I el tema de mobilitat, el tema de mobilitat és un tema de tota la ciutat...** -tema d'aparcament i de transport públic, que a vegades no arriba ben bé... bueno, que tothom voldria l'autobús davant de casa. Aquí a Can Palet, lo que és a Can Palet, Can Palet, no hi ha massa problema en transport públic, és més a la resta del districte. Però el tema de l'aparcament. *Com es vehiculen les demandes, com és la interlocució? quins són els agents?* Bàsicament, l'associació de veïns... i ciutadans? Ja hi ha algun. **Hi ha a nivell individual, però bàsicament tot és a través dels mecanismes de participació a través del moviment veïnal, l'associació veïnal, les AMPAs, les socioesportives, les de dones,... cadascú fa la seva carta i al final pues es recullen i es discuteixen entre tots.**

- Igual que amb el tema de la Plaça de Can Palet, tot la transformació de l'avinguda Santa Eulàlia va generar conflicte i diferents punts de vista des del veïnat. Com recorden tot aquest procés? **A** veure, jo la gestió certament jo no la recordo, perquè no estava encara en el govern, sí que vaig viure aquest moment. Segurament que alternatives a la decissió que es va agafar n'hi ha. Podia haver anat la variant més a baix, pues probablement que sí. I amb quin cost? Probablement més alt que fer-ho per aquí. El que sí que és veritat és que avui en dia, a part d'aquest sentiment de reivindicació que es podia haver fet d'una altra manera, és una via important i, sobretot, una via que està prestant un servei... –descongestiona molt bé- al barri que el descongestiona. Probablement tindrà les seves problemàtiques, igual que totes les vies, però en el seu moment la carretera de Montcada seria un problema... un benefici per la ciutat després que va ser un problema pel tema del volum que cotxes, i avui en dia és una via de connexió caminant de Can Palet i Segle XX amb el centre de la ciutat impressionant. En deu anys era impensable com estava. I la variant suposo que serà igual. Hi haurà persones que totavia mantenen el seu criteri que va ser una obra, encara hi ha pancartes, "il·legal", però la gran majoria que l'usen pues diuen que no és tan problemàtic com en el seu moment va sortir. Jo crec que és una barrera que defineix molt bé, molt bé, lo que és la part final de la ciutat de la zona industrial. És veritat que excepte la part de Can Jofresa, però per a la

resta sí que defineix una barrera, la ciutat, els habitatges arriben hasta aquí i a partir d'aquí l'ús de la ciutat és un altre, és un ús industrial, la connexió comercial, tot el voltant de l'hotel, però és una zona on canvien els usos. Aquesta barrera defineix els usos del territori, un és l'habitatge i a l'altre la indústria i el comerç. És veritat, que excepte Can Jofresa hi ha habitatges, però bueno.

- *Quin ha estat el criteri de l'ajuntament per donar suport a la creació d'entitats veïnals per a l'àmbit històric de Can Palet, creant-se entitats veïnals –i sentiment de barri- per Guadalhorce, Can Palet II, ... Jo crec que simplement és per un fet que històricament hi havia un referent que eren els barris, en aquest cas Can Palet, Ca n'Anglada o Antic Poble de Sant Pere, i tal com ha anat creixent la ciutat i els barris pues aquests nuclis diuen "i nosaltres per què no podem ser barris igual que els demés?".* Hi ha més té un sentit territorial perquè Can Jofresa estava allà, i també tenia sentit que s'agrupés la gent per defensar els interessos de tot aquell col·lectiu. Hi ha barris que són molt, molt petits, com Xúquer, que clar, estava allà penjat. Ara ha guanyat molt aquell barri, però era un carrer amb un bloc de pisos aquí i blocs de pisos aquí i a les "quimbambes" entre naus industrials. Vull dir, que era lògic que tinguessin una associació... *–capaç de defensar els interessos comuns d'un territori per un tipus de prestació molt determinada és el que comentàvem abans, si el 90% dels serveis el tenen en un àmbit de districte i fora pràcticament de l'àmbit, perquè, en aquest cas, Can Jofresa, les escoles i el CAP i tot a tocar de Can Palet, vull dir, avui en dia la concepció aquesta de barri com a nucli, punt de concentració, jo crec que s'anirà perdent. Sobretot, més que res, per la incidència que tenen els propis serveis. En aquell moment no era tan fàcil moure's.*

ANNEX B-3

Textos analítics tematitzats de la codificació

EXEMPLES TEXTOS ANALÍTICS DE LA CODIFICACIÓ

CODI “CONSTRUCCIÓ HISTÒRICA” (CA N’ANGLADA)

Apartat tesi sobre referents històrics en la construcció social urbanística dels barris.

A ‘força de la gent’ i de sacrificis, personals, familiars i col·lectius, és com la gent explica el procés de construcció del barri. Encara hem recollit relats de com el barri era un extens camp de vinyes on només es localitzava l’ermita de Sant Cristòfor i una masia (9:33) i es començaven a vendre els terrenys a tres famílies diferents (29:3), fent-se les primeres cases a la part alta del barri, al voltant de l’ermita, per evitar les riuades (35:2). Es recorden imatges de gent vivint en coves on ara es situa la plaça Catalunya, que antigament era un lloc de terrasses i horts al voltant de la riera que baixava per on ara transcorre l’avinguda Barcelona (5:6) o en mig de la riera (9:29) i de com les famílies que s’anaven instal·lant al barri, provinents la majoria del migdia peninsular, rebien la caritat de les famílies riques de Terrassa (7:4) i de com s’alegraven de veure paisans encara que visquessin a quilòmetres de distància els pobles d’origen (15:49). Anar al centre de la ciutat per assistir a un ball era un costum que les noies del barri no podien exercitar, el treball i l’arribar amb botes plenes de fang les marcava com dones pobres (7:42). Les dones sortien a les sis del matí per anar a comprar a la plaça del centre i tornaven tota carregades, havent de baixar a la zona de l’Escola Industrial, perquè l’autobús no arribava al barri, havent de travessar la riera per camins enfangats (9:36), el sentiment d’aïllament era marcat llavors (35:5), arribant-se a parlar d’una manca d’integració, resultat de viure en un lloc diferent a la resta, on es reproduïa un ambient semblant al de procedència (‘Bar Andalusia en Catalunya’) (35:26). Les dures jornades de treball només deixaven el diumenge lliure, es compraven els materials a poc a poc (7:5) i un cop es feien les primeres quatre parets la família extensa ja s’instal·lava sobre el terra fred (7:31, 7:42, 34:2), eren moments en que es diu que entrava sorra ‘hasta a l’escudella’ (29:4), encara que algunes famílies podien instal·lar-se en cases fetes per les mateixes empreses on els pares treballaven (35:3). Per a alguns entrevistats va ser una vida molt cruel, on la construcció d’un nou habitatge suposava que les ja construïdes havien d’enderrocar alguna part ja construïda (9:59). Ha estat un procés explicat molt eloqüentment (9:35), on cadascú, amb l’ajuda de la resta, s’anava fent a poc a poc la casa ‘menjant papilles’ (15:10), posant de manifest que s’ha passat molt però que tothom ajudava (15:13, 15:17, 21:16), havent de pagar a l’església una quota perquè permetès treballar el diumenge, sense que els agents del quartell, ubicat a la plaça, fessin acte de presència (15:13, 34:16). La construcció de cases amb material de ‘desechos’ ha donat pas a una gran barriada (5:2, 15:28), on l’abandó per part de l’ajuntament en aquest període s’ha contraposat amb el treball conjunt del veïnatge, primer espontàniament i després organitzativament, reclamant-se els serveis més bàsics (35:6) i transformant-se aquesta primera solidaritat veïnal per fer els habitatges en una segona solidaritat veïnal de tipus més polític, centrada en la lluita veïnal per millorar el barri i la lluita antifranquista (9:38, 14:22, 16:15, 35:4, 35:13, 35:14, 35:15, 36:44), on el passat obrerista i reivindicatiu de moltes de les famílies que s’assentaven al barri, fugint

de la pressió del vencedors feixistes als pobles, és un fet a tenir molt en compte per entendre aquest esperit, i on també destaca el paper jugat per les dones, fruit de les mateixes necessitats que es patien, en les lluites per les places, escoles, els presos polítics,... (36:1), encara que també tenim opinions de gent que va voler restar al marge (29:5). Aquest passat de penúries i solidaritat comunitària és veu ara alterat per la presència/imatge de la població nouvinguda marroquí (29:32, 9:59, 15:13), encara que algunes opinions intenten identificar les mancances de llavors amb les d'ara (7:19, 7:58), o per la marxa dels fills (39:3), però, en definitiva, es remarca que d'aquella ajuda mútua ara ja no en queda res (7:3) i, fins i tot, la gent més jove sent que s'ha perdut el ric teixit social d'abans (17:25).

CODI “CONSTRUCCIÓ HISTÒRICA” (CAN PALET)

Apartat tesi sobre referents històrics en la construcció social urbanística dels barris.

[164 cites, la numeració en negreta assenyalava cita per incloure a la redacció final]

Veïnat entrevistat ressalta que el barri es fruit de diferents onades migratòries que es remunten a principis de segle (2:3, **2:15**, 27:8), fruit de moments històrics de referència que algunes persones entrevistades identifiquen amb la 1a i 2a Guerres Mundials que cal lligar a la creació dels estudis tècnics a la ciutat (creació de la universitat als afores del centre-vila) i noves naus industrials al voltant de les quals es construïren cases barates per a treballadors (**6:21**, 21:4), és a dir, responent al procés d'expansió de la ciutat, donant lloc a la ciutat-fàbrica que persones entrevistades han anomenat (19:11); d'altres identifiquen l'assentament de població nouvinguda a partir de la postguerra, bàsicament gallega, i a partir dels anys seixanta, bàsicament andalusa (**8:14**). El barri es va assentar en una zona elevada entre dos torrents, el de Can Palet i el de Vallparadís, i tota l'àrea es va anar omplint intensament sense deixar cap espai lliure obert i públic (19:12)

En el que sí que coincideixen diverses persones entrevistades en assenyalar a la parròquia i els carrers Colom i Agricultura com nucli sobre el qual anava creixent el barri (8:14, 27:7), amb unes primeres famílies que s'assentaven que procedien d'ambient rurals de les rodalies de Terrassa (**17:25**, 23:25), com Vacarisses, Mura, Matadepera, etc. Abans de la Guerra Civil el barri ja comptava amb una escola dependent de la parròquia (2:15) i es té un record del barri amb camps de cultiu i zones boscosos, tant a partir del carrer Colom cap a la masia de Can Palet com a partir del carrer Sindicat direcció Rubí (6:21), essent generalitzada la idea de barri poc habitat i d'ambient agrícola (**21:1**, 29:9, 29:10). La Guerra Civil es recordada per gent entrevistada, tant per haver estat a diferents fronts amb el bàndol republicà (4:39) com per atacs que va rebre la parròquia, es diu, per gent vinguda de fora (17:19, 20:20).

Existeix un record molt viu de les mancances que es van patir durant la postguerra, tant des del punt de vista de la intendència (**20:11**, 20:21), que calia anar a buscar a fora evitant els

controls, com de les llibertats individuals, encara que els enfrontaments directes no es vivien al barri i sí a fora (2:3, 2:5, 2:16, 2:17, 20:28), malgrat tot es remarca que tothom es coneixia en una estructura del barri on proliferaven les cases disperses (2:6), on la gent es coneixia per sobrenoms i l'espai lliure privat estava molt més humanitzat (**2:26**), remarcant-se que més que espais públics existia molta vida pública (**7:4, 7:5**). Abans i després de la Guerra Civil la presència de les dones a les fàbriques era molt elevada (3:12, 16:40), treballant tota la família a fàbriques de la ciutat (17:4, 23:17), sobretot al sector tèxtil (27:16), treballant-se moltes hores i tenint molt poc temps lliure (3:42) i combinant moltes vegades la feina a la fàbrica i al camp (**17:7, 17:8**), encara que ràpidament el barri va passar de tenir una clara connotació agrícola a una d'obrera (23:11). Amb l'arribada de dones del sud peninsular que s'observa un canvi de tendència, si fins llavors les dones treballaven al comerç o al sector tèxtil, ara passaven al sector domèstic (23:18). Alguna persona entrevistada ens ha recordat com va ser la seva entrada a l'emblemàtica empresa metal·lúrgica AEG (20:22), amb uns clars períodes de formació en l'ofici per després incorporar-se al taller de producció. També es destaquen algunes situacions de la vida quotidiana d'aquella època, i era el fet que les dones de Can Palet quan anaven a comprar a les botigues del centre anaven amb una bata arreglada a diferència de la majoria de dones que anaven arreglades amb roba de vestir, fet que les distingia com a dones treballadores i menestrals (**23:12**).

Veïnat entrevistat ressalta el fet de què les migracions del període del "desarrollisme" espanyol, bàsicament provinents d'Andalusia -però també remarcar la important presència gallega al barri (3:70, 8:14), fet que no es dona a Ca n'Anglada-, es van assentar sobre un nucli ja establert (**2:33**), bàsicament d'origen català i en menor mesura per migrants de territoris veïns (País Valencià, Aragó i Múrcia), això va ajudar al procés d'integració a la realitat local (21:15), en aquest sentit, persones entrevistades remarquen com la població d'origen andalús es va adaptar sobretot als barris més que no pas al país (**16:38, 16:39**), fet que també s'explica perquè la població d'origen andalús mai ha estat majoritària al barri (20:18, **20:19**, 20:24, 20:25), com passa a Ca n'Anglada. Aquest període és el que coincideix amb la proliferació de construcció de blocs i polígons d'habitatge (6:24), com pel cas de Ca n'Anglada, trencant amb la fesomia tradicional del barri amb cases de planta de baixa per classes menestrals, cases d'una major qualitat i prestacions, i obreres, les anomenades "cases barates" (20:15). Al carrer Colom, on primer s'havien construït cases angleses barates per a famílies de classe treballadora, van començar a construir blocs de pisos també destinats a les novingudes famílies de classe treballadora (2:27), però aquest moment va tenir altres precedents de més dificultats amb la construcció de barraques on s'allotjaven molt precàriament les famílies novingudes a partir dels anys cinquanta (**3:13**), que fins i tot s'arribaven a rellogar (**3:22, 3:50, 29:12**). A principis dels seixanta, la feina a Terrassa es combinava amb desplaçament per motius laborals a Alemanya fins que es fixava la residència al barri (3:14, 3:15). Aquestes migracions a Alemanya tenia uns objectius clars: ajudar a la família extensa i poder adquirir o millorar l'habitatge (**3:16**). En aquest sentit, moltes famílies van iniciar un procés de canvi d'habitatge o d'actualització i millora del que ja es tenia per

part d'elles mateixes (3:17, 3:45) que ha culminat amb un parc d'habitatges molt digne en l'actualitat (10:24, 10:79), com pel cas de Ca n'Anglada, sense deixar de remarca el fort idealisme de la casa enfront el pis (3:47), on pares i mares volien construir també la casa pels seus fills i filles (23:16). Malgrat tot, els records de penúria són ben vius (14:28) i al barri es poden veure encara cases de molt baixa qualitat on encara viuen les mateixes persones però ja molt gran i que necessiten una clara assistència social (3:52, 3:69). És una etapa on encara es recorden camps d'oliveres un cop acabava la zona de barraques d'autoconstrucció (3:19), on s'estenia la roba un cop rentada en espais comuns (3:44) i on també es destaca l'ambient d'ajuda mútua, amb molt moments de vida en comú i proliferació d'espais comunitaris intensos (3:23, 29:12) i també de com es construïen les cases amb l'ajuda i entre veïnat (8:22, 27:16) i amb utilitzant el sobresou que es treien amb pluriocupacions o hores extres (16:42), encara que algunes persones entrevistades que l'ajuda mútua era entre el cercle de bones amistats, treballant-se, malgrat tot, coordinament sense necessitat d'AV (20:27). Els espais de joc es centraven en els espais lliures (7:24) o fronterers marginals entre barris, on proliferaven les "guerres" entre canalla d'uns i altres barris (7:5). També cal ressaltar que la majoria de gent entrevista considera el barri de classe treballadora però no l'identifica amb un barriada marginal desestructurat (10:20, 10:21, 10:77, 16:5, 23:16, 29:30), fins i tot se li atribueix un cert prestigi (26:39), que pot explicar la menys baixa intensitat de la lluita veïnal en comparació amb altres barris (10:77) en comparació amb ambients de més dificultats o de vivència directe de catàstrofes naturals (11:37, 29:22).

Aquesta barreja entre vells estadants d'origen català i nous estadants de fora de Catalunya o, si més no, la cohesió i entesa entre una i altra realitat del barri, cultural i territorial (21:15, 22:7), és bastant recurrent en moltes de les persones entrevistades, ressaltant-se la tasca realitzada des de la parròquia, a partir de les idees conciliars (21:13, 21:22) i, abans, amb la tradicional tasca assistencial (6:74, 10:25, 23:24), on destaca la caritat i la tasca de l'Escola de Llar (2:28, 2:29, 10:22), generant-se sempre un bon ambient relacional entre un i altre origen (23:19), encara que altres persones entrevistades. En aquest sentit, cal remarcar com persones entrevistades identifiquen la parròquia amb un espai que ha aglutinat socialment al barri (2:13). Fins i tot, es parla dels ambients diferents que es va viure durant els setanta, amb una parròquia contestatària i una escola del règim (19:4), val a dir, que fins el 1972, amb la creació de l'Escola President Salvans, l'ambient escolar era totalment controlat per l'Església Catòlica (21:5), i aquesta primera escola ben condicionada es localitzar encara lluny de les construccions que anaven creixent com els blocs de la Vitasa (19:15). Les primeres reunions clandestines de veïnat a la parròquia marquen la creació de l'associació de veïns (AV) (2:61, 10:35, 10:36, 19:7), on s'agraeix la generositat de la parròquia amb ambients que no eren confessionals (19:8), remarcant-se, però, que no es tractava d'un barri esvalotat (10:36). Un espai sorgit de l'ambient parroquial del barri que ha fet molt per cohesionar i integrar a la realitat local de les persones novingudes va ser, i és, l'esplai parroquial, arribant-se a considerar la parròquia i l'esplai com els dos únics espais de trobada reals del barri durant la segona meitat dels seixanta i principis del setanta (19:10), només en casos

puntuals s'adaptaven les cotxeres d'una empresa d'autobusos per fer verbenes al barri (29:8). Les idees progressistes de l'esplai va ser un tret distintiu del barri, mentre que altres barris de la ciutat més que esplais el referencial eren els ambients polítics i sindicals (21:12). Malgrat tot, altres persones entrevistades parlen de la diferenciació del barri, ressaltant que sí que ha existit i existeix una diferenciació entre una banda del barri més catalana, sector plaça de Can Palet-carretera de Montcada, i més andalusa, sector plaça de Can Palet-avinguda Santa Eulàlia (29:13).

Els orígens de l'AV, un nou espai veïnal que s'afegeix a la tasca de cohesionar les dues parts del barri i reclamar actuacions concretes de millora de la qualitat de vida del barri, cal buscar-los als anys cinquanta i seixanta (19:9, **21:15**). Els seus inicis cal buscar-los en uns moments molt difícils, a finals dels quaranta i als cinquanta, on pocs veïns encara es començaven a reunir per tractar les mancances del barri i fer-les arribar a les autoritats competents, trobant-se sempre amb les traves que posava l'oligarquia local del barri, vinculats al món comercial i catòlic del barri (4:1), que va dificultar, com no va passar a altres barris, la creació de l'AV (4:18). Ja a partir dels anys seixanta, la clara incidència del ambients polítics i sindicals antifranquistes van introduir-se als barris des del partits, sindicats i fàbriques, on el PSUC i les CONC jugaven un paper preponderant (4:2), però remarcant la tasca exclusiva en temes de necessitats col·lectives del barri deixant en un segon la propaganda política directa (4:4) produint-se els primers conflictes intracomunitaris entre l'oligarquia local i la nova realitat social i política del barri (**4:3**), conflictes que es tornarien a repetir entre AV i veïnat del barri per culpa de les diferents postures entorn el canvi de nom de l'antic carrer Doctor Albiñana, destacat personatge del franquisme (**10:39**). Altres comentaris remarquen que més que un procés d'autoorganització propi del barri van comptar molt les influències externes d'altres barris, és a dir, que es va anar a remolc de la creació d'altres AV (23:26). Les dificultats per fer menys palpable la doble militància partit-AV va comportar molt problemes de criminalització i persecució política afectant el treball local pel barri (4:5, 4:15), vivint-se alguns episodis de denúncia al règim per part d'antics companys de militància (4:16) i, en un altre sentit, fins al punt que gent veïnat del barri ha dedicat grans esforços en ambients polítics d'escala municipal i nacional més que no pas de barri (21:2). Més tard, a finals del setanta i principis dels vuitanta, vindrien els conflictes per la lluita per controlar l'AV per part de partits com el PSUC i el PSC (4:6), fins i tot els problemes interns del PSUC a principis dels vuitanta van afectar negativament a l'AV (**4:7**, 4:12). Aquesta etapa coincidirà amb una forta i intensa política del govern de Manel Royes (PSC) de millora de la xarxa d'equipaments i serveis col·lectius, on els barris van ser els més beneficiats, aspecte que encara debilitar més a l'AV (4:8) i també amb la divisió del barri en diferents nous barris, on comptava tant l'interès del propi barri com del govern municipal així com el propi creixement urbà i humà d'aquestes àrees (4:28, 7:27, **10:32**, **19:16**), encara que el "gran can palet" sigui referencial per a persones d'aquests nous barris (10:31, 23:20)...

Les primeres reivindicacions veïnals van ser les de reclamar la urbanització bàsica del barri (llum, clavegueram i asfaltat de carrers, bàsicament, i no pagar les contribucions per aquesta urbanització) ja que el barri encara patia sèries mancances (7:26, 29:7), en un moment en que els camps que restaven al barri eren intensament ocupats per blocs d'habitatge (2:18, 2:57) no deixant ni programant cap parcel·la per a espai públic obert. Més tard vindrien les reivindicacions d'espais verds de titularitat pública, ja que el barri tenia espais lliures però privats i patia d'una manca total d'espais públics oberts de trobada (2:18, 10:9), i les de tipus cultural (2:57, 2:60). Dignificació del barri, amb una completa urbanització del barri, amb equipaments col·lectius i espais verds eren els principals reclams de l'AV (2:2, 19:16) amb importants demostracions al carrer (4:11) o accions directament portades a termes pel veïnat que, a vegades, no comptaven amb la comprensió de veïnat del barri (4:45), malgrat tot s'admet que la lluita reivindicativa no va donar els seus fruits, sense acabar d'incidir tal com es volia en la definitiva política de localització d'equipaments col·lectius (2:31) o com finalment es va haver de cedir i pagar les taxes imposades pel consistori per les obres de dignificació del barri, com pel cas de les feines d'asfaltar (3:46), generant-se, de nou, malestar entre el veïnat per com es va portar la negociació (4:10). Amb tot, la lluita per la millora del barri s'assenyala com un clau element que ha ajudat a la cohesió del barri (6:30, 21:4) i que el barri ha patit una molt forta transformació urbanística (16:16, 17:4, 20:7), amb una clara mancança d'espais públics i de trobada (23:14), apropant i integrant el barri al centre de la vila (17:5), encara que hem trobat altres comentaris que ja remarquen la forta vinculació entre el centre-vila i el barri (20:16, 20:17). En l'organització de l'AV del barri es remarca el paper que va jugar el PSUC i com sempre va mirar per aglutinar a una i altra realitat del barri i a les diferents tendències progressistes del barri, aspecte que no s'assenyala en d'altres col·lectius de l'extrema-esquerra (2:35). Si els anys setanta són identificats com d'intensos anys de lluita veïnal per part de l'AV, l'etapa dels centres cívics es veu com una desactivació de la mateixa (2:54)...

Cal destacar com a lluites veïnals concretes que són recordades i comentades per persones entrevistades la que es va desenvolupar pels espais públics oberts al barri, en el cas de la plaça de Can Palet, que va comptar amb una important mobilització de sectors juvenils del barri més que no pas altres sectors (6:31). També cal esmentar la lluita per aturar el projecte de desdoblament de la N-150, que va mobilitzar bastant al barri (6:32, 9:17), encara que es vegi al barri com a poc lluitador (6:32) o poc constant en la lluita per un model de ciutat-jardí on Can Palet tenia molt a guanyar (19:12). La lluita antifranquista i per les escoles també són referenciades per persones entrevistades (9:17)

Es guarden records de la destrucció i virulència de la riuada del '62 (2:41, 20:26, 21:8, 21:10), que no va afectar al barri, i de les processons de Setmana Santa (2:43) que es feien al centre de la ciutat.

ANNEX B-4

Fets de 1999 a Ca n'Anglada

Text extret del Treball de Recerca presentat a l'abril de 2004

6.1.1. Els fets de juliol de 1999 a Ca n'Anglada.

L'espai públic de la plaça de Ca n'Anglada ha estat el marc material, social i simbòlic on més evident s'ha fet el conflicte, la inquietud, la malfiança, àdhuc la xenofòbia, que una part del veïnat del barri ha expressat vers les persones d'origen, bàsicament, marroquí. Que aquestes persones nouvingudes comencessin a usar, a ser visibles i a apropiar-se d'aquest emblemàtic espai públic concret va fer aflorar un sentiment de pèrdua d'identitat sobre un espai simbòlic i, també, de pèrdua de control sobre ell per part de veïnat del barri. L'observació de comportaments considerats incívics, atribuïts a joves d'origen marroquí, o, simplement, escampar un rumor sobre persones d'aquest origen, ha donat lloc, en persones del barri, a una certa visió homogènia de la gent provinent de l'Estat marroquí, la majoria de vegades una visió negativa, de por i inseguretat i que degrada social i urbanísticament el barri, on la imatge de *l'home-musulmà-sense-papers-que-s'està-a-tothora-al-carrer* és el referent discursiu que veïnat del barri utilitza per queixar-se de la situació del barri. Aquesta imatge va ser determinant per a què el barri és veïes immers en un greu conflicte interètnic a partir d'una baralla entre joves del barri a l'estiu de 1999. Entre joves que, bàsicament, han viscut tota la vida al barri i joves d'origen marroquí. Aquesta baralla va donar pas a uns dies de manifestacions marcadament xenòfobes i de molta violència, violència contra persones provinents de l'Estat marroquí i, també, contra els seus comerços i les seves propietats. Nosaltres, en un primer apartat, intentarem analitzar els successos a partir de la premsa local, nacional i estatal que durant aquells dies van seguir els episodis de violència xenòfoba al barri¹ i, en un segon apartat, entrarem a valorar les opinions de les persones entrevistades sobre aquella part de la història recent del barri, intentant seguir el fil conductor a través del paper que els espais públics del barri han jugat i juguen en aquest tipus de relacions conflictives.

¹ El període tractat és el que va del dia 14 de juliol al 28 de juliol de 1999, consultant-se els següents diaris: *El 9 Nou*, *Diari de Terrassa*, *El Periódico de Catalunya*, *Avui*, *La Vanguardia* i *El País*. No es tracta d'un recull exhaustiu de totes les notícies aparegudes durant aquells dies, segurament faltaran referències, però creiem que les que sí que han estat referenciades ajudaran a conèixer i seguir aquells dies. També volem advertir al lector que el s'escriu són comentaris de notícies, és a dir, s'escriu sobre informació que ha passat per molts filtres, per això cal anar alerta de no llegir aquestes línies pensant-se que és un relat de primera mà del succeït. Sobre aquells fets també s'han publicat alguns treballs, que poden ajudar a completar la informació sobre aquells dies:

Arenós, P.; Codina, C.; Cortines, J.; Zalacáin, A. (2000). *Lògiques d'exclusió en els contextos locals: els nouvinguts a Ca n'Anglada*. [Treball sense publicar, consultable a la seu de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans, a la Universitat Autònoma de Barcelona]

Fumanal, L. i Álvarez, I. (2000). Ca n'Anglada. Una reflexió sobre l'emergència de la xenofòbia. *Veus alternatives*, n°13, p.4-7.

Giró, X. (1999). Encerts i problemes en informar del racisme. Clarobscur en la cobertura dels fets al barri de Ca n'Anglada el passat juliol. *Capçalera. Revista del Col·legi de Periodistes de Catalunya*, 96, p.5-12.

Milian, À. (1999). L'avís de Ca n'Anglada. *El Temps*, n°27, p.30-32.

Porcel, J. (1999). *Els conflictes interculturals: el cas de Ca n'Anglada*. [Treball sense publicar, consultable a la seu de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans, a la Universitat Autònoma de Barcelona].

El divendres 9 de juliol de 1999 s'iniciava una nova festa major al barri de Ca n'Anglada que va tenir el trist desenllaç d'acabar en una baralla entre joves a la plaça de Ca n'Anglada el diumenge 11 de juliol. L'origen de la baralla és bastant confús, però on coincideix tothom és en assenyalar que va ser entre joves, bàsicament, nascuts a Terrassa i joves nouvinguts d'origen marroquí, que va tenir continuïtat l'endemà quan es van produir agressions directes dels primers sobre els segons, també a la plaça de Ca n'Anglada, estenent-se les agressions a un bar dels voltants i a la mesquita. Amb aquest darrer episodi s'iniciava una autèntica persecució sobre persones d'origen marroquí, on en un primer moment participava veïnat del barri i, després, es van afegir persones provinents de fora de Ca n'Anglada, i on l'actuació policial per aturar aquestes agressions xenòfobes no va ser efectiva fins el dijous 15 de juliol, quan els pitjors episodis –sobretot els del dimecres a la nit- ja havien succeït i tots els mitjans de comunicació d'abast estatal havien fet acte de presència al barri i s'estaven fent ressò de les agressions [veure IMATGES 26-29].

IMATGE 26. Violència verbal a la plaça de Ca n'Anglada. Juliol de 1999.

[Imatge proporcionada per un reporter gràfic d'El 9 Nou]

IMATGE 27. Violència contra comerços regentats per població d'origen marroquí. Juliol de 1999.

[Imatge proporcionada per un reporter gràfic d'El 9 Nou]

IMATGE 28. Violència contra habitatges on resideix població d'origen marroquí. Juliol de 1999.

[Imatge proporcionada per un reporter gràfic d'El 9 Nou]

IMATGE 29. Presència i vigilància policial a la plaça de Ca n'Anglada. Juliol de 1999.

[Imatge proporcionada per un reporter gràfic d'El 9 Nou]

Dimecres 14 de juliol de 1999.

Va ser el dimecres 14 de juliol quan els diaris d'abast local, nacional i estatal es feien ressò dels incidents de caràcter xenòfob que des de la nit de diumenge s'estaven produint a Terrassa, al barri de Ca n'Anglada. El *Diari de Terrassa* obria en portada amb el titular: *Una pelea desata un conflicto étnico en Ca n'Anglada*, on es deia que “un grupo de jóvenes magrebíes y otro formado por chicos del barrio se enzarzaron en una pelea de origen confuso el pasado domingo en la plaza de Ca n'Anglada”, que va acabar amb dos joves ferits lleus, d'origen marroquí. Comenten que durant el dilluns es van tornar a repetir els incidents a la plaça, aquest cop dirigint-se les agressions directament contra joves d'origen magribí i contra un bar situat a la façana meridional de la plaça, el Bar Egipcio, freqüentat per aquests últims, al que el diari fa referència dient que “los africanos se refugiaron en un bar de inmigrantes”. Aquell vespre també es va apedregar la mesquita que dona servei a població que practica la religió islàmica al barri i a d'altres barris de Terrassa (*Diari de Terrassa*, 1999, 14 de juliol).

El diari local també va repassar el dimarts 13 de juliol, apuntant que unes tres-centes persones, veïnes del barri, es van manifestar amb una actitud desafiant, al mateix temps que la policia municipal va fer pública una informació on remarcava que garantiria la seguretat de tot el veïnat. Es van recollir també opinions al carrer de veïnat de Ca n'Anglada, on es manifestava que al barri “hay mucha rabia”, pronosticant que “habrá desgracias, habrá alguna muerte. Alguien tiene que poner remedio a esto” o de gent que es mostrava més exaltada: “¿Ellos o nosotros? Aquí ya mismo nosotros seremos los extranjeros y ellos los españoles. De momento, ya se han hecho amos de la plaza”. Les opinions de persones d'origen marroquí també van aparèixer, unes voltes per denunciar que el que va produir va ser una persecució preparada i, unes altres, per considerar que els problemes venien des del 1991, “desde entonces todo va mal. Ahora el barrio es una ruina. Hay mucha gente sin papeles y además está el problema de la droga”. L'editorial del diari exposava la següent anàlisi: “los enfrentamientos entre vecinos de Ca N'Anglada tiene su origen en una situación social donde la marginación tiene un peso específico mucho más importante que la raza”. També s'apuntava, a l'editorial, com a origen del conflicte la situació d'estancament del barri, la situació d'il·legalitat de persones del barri o la concentració d'homes sols als espais públics, considerant que són aspectes que no afavoreixen els intercanvis i sí a la creació de guetos (*Diari de Terrassa*, 1999, 14 de juliol).

El mateix dimecres 14 de juliol els diaris *Avui* i *La Vanguardia* també es van fer ressò de la baralla entre joves del barri, utilitzant la categorització d'uns com *joves terrassencs*, de *Ca n'Anglada* o *catalans* enfront uns altres com *joves magribins* o *d'origen magribí*, ressaltant-se l'opinió d'un membre del PSC terrassenc, Jordi Labòria, que considerava que els incidents no tenien connotacions racistes (*Avui*, 1999, 14 de juliol; *La Vanguardia*, 1999, 14 de juliol).

Dijous 15 de juliol de 1999.

El dijous 15 de juliol el diari comarcal *El 9 Nou* va obrir en portada amb el titular: *Ca n'Anglada de Terrassa viu una altra nit de violència amb agressions i càrrega policial*. S'explicava

que durant la nit de dimecres es van repetir les agressions, amb dues persones apallissades, i atacs, al crit de *puto moro*, contra persones d'origen marroquí i establiments i vehicles propietat de persones d'aquesta procedència. Es va escriure que les persones que estaven al carrer *avenen de cacera* i es van publicar opinions de gent, a peu de carrer, que afirmaven que les persones d'origen marroquí “nunca se integrarán”. El diari també va tractar els atacs contra periodistes, remarcant-se l'escassa presència policial, on només dos agents de la policia local van fer acte de presència per aturar les agressions durant les dues hores més tenses i violentes, veient-se desbordats. Es van recollir les pròpies opinions dels agents on s'admetia que no podien garantir la seguretat ni a periodistes ni a població d'origen marroquí. En aquest sentit, es va remarcar que les Unitat d'Intervenció Ràpida de la Policia Nacional només van fer acte de presència quan els i les manifestants es dirigien cap a la mesquita, moment en què aquest cos va dissoldre en pocs minuts a les persones que es manifestaven, perseguien i atacaven a persones d'origen marroquí i els seus béns, sense haver intervingut abans a l'interior del barri, quan es van viure els moments de més violència xenòfoba (El 9 Nou, 1999, 15 de juliol).

El *Diari de Terrassa* d'aquell mateix dia titulava en portada: *Inyección de urgencia de trescientos millones para Ca N'Anglada*, on s'anunciava la materialització d'una promesa electoral del PSC pel barri durant la passada campanya electoral, amb la intenció de crear una societat anònima que invertiria poc més d'un milió vuit-cents mil euros al barri. Aquest diari també es va fer ressò dels incidents i de l'agressió contra periodistes. Van ressaltar que, tant l'ajuntament com representants de l'associació de veïns del barri, fent el seu president la seva primera aparició pública, demanaven que s'intensifiqués el reconeixement i la detecció de gent “en situación ilegal, esto es sin papeles” al barri, assenyalant-se que és aquesta la font del conflicte. El representant del PSC, Jordi Labòria, va fer seves aquestes queixes, reconeixent que hi ha joves d'origen marroquí que profereixen frases ofensives contra algunes dones i noies al barri (Diari de Terrassa, 1999, 15 de juliol).

El Periódico de Catalunya titulava en portada: *Alta tensió a Terrassa després dels atacs contra magribins a Ca n'Anglada*, on es reproduïa el relat d'un comerciant d'origen marroquí, al que li van atacar la carnisseria, evitant mals majors a l'haver tancat la botiga moments abans que fos atacada, gràcies a l'avís de veïnat del carrer. A les pàgines interiors es van recollir opinions a peu de carrer, tornant a sortir les queixes i les denúncies contra joves d'origen marroquí que “s'han fet propietaris de les places” i profereixen amoretetes a dones que passen pel carrer, joves que es considera que estan situació *il·legal* i desocupats, apuntant-se que estan instal·lats al barri des del 1996 (El Periódico de Catalunya, 1999, 15 de juliol).

El diari *Avui* titulava en portada: *Una manifestació xenòfoba acaba amb aldarulls i agressions contra els magribins a Terrassa*, ressaltant-se en les seves pàgines interiors la imatge d'un barri degradat urbanísticament. Es van recollir les opinions del representant del PSC, Jordi Labòria, que considerava important fer referència a l'augment de joves magribins com a

causa dels problemes i conflictes al barri, considerant que “potser que molts d’ells s’hi estiguin i hi treballin il·legalment” al barri. També es van reproduir opinions a peu de carrer de gent del barri com: “no som racistes, no qualifiquem tots els marroquins igual, però no podem permetre que grups d’incontrolats molestin les nostres xicotes, es passegin pel barri i es dediquin a vendre drogues amb total impunitat” o que “se’ls ha d’expulsar: n’hi ha molts i es passegen per aquí com si fossin els reis, creant problemes” (Avui, 1999, 15 de juliol).

El diari *La Vanguardia* titulava en portada, a la secció *Vivir en Barcelona: Crispación y violencia racista en Terrassa*, on també es va ressaltar que el conflicte guardava relació amb l’increment de l’aparició de gent jove il·legal al barri. Es van recollir opinions de caràcter xenòfob contra la població d’origen marroquí dites per persones del barri, com: “los moros nos están avasallando, nuestros niños ya no pueden culumpiarse en el parque porque no los dejan, acosan a nuestras hijas” o que “mientras nosotros tenemos que pagar los libros de la escuela, a ellos se los dan gratis”. I expressions molt més violentes com: “si un moro toca a mi hija, lo destrozo con un hacha” (La Vanguardia, 1999, 15 de juliol).

A *El País* es titulava en portada, a la secció dedicada a Catalunya: *Más de 1.000 manifestantes piden en Terrassa la expulsión de los inmigrantes magrebíes*, reincident amb la presència de joves sense treball, que segons veïnat del barri assetgen a les dones i no deixen jugar a la canalla a les places. S’apuntava que SOS Racisme no havia tingut cap denúncia del barri i la representant del Centre d’Informació a Treballadors Estrangers (CITE) a Terrassa, Núria Alcalà, va ressaltar que al barri la majoria de veïnat d’origen marroquí residien en situació legal i el que s’estava produint era el reagrupament familiar, desmentint les insistències que des de diversos sectors polítics, veïnals i periodístics s’estaven focalitzant sobre l’existència de joves sense-papers (El País, 1999, 15 de juliol).

Divendres 16 de juliol de 1999.

El divendres 16 de juliol *El 9 Nou* titulava en pàgines interiors que *L’Ajuntament de Terrassa demana més presència de la policia a Ca n’Anglada*, perquè es situïn en llocs on es poden tornar a reproduir atacs i agressions, com a la plaça de Ca n’Anglada, plaça Catalunya, on es localitza la mesquita, i carrers on es situen els comerços propietat de població immigrada des de l’Estat marroquí. Es recollia l’opinió del consistori, on s’apuntava que la greu violència xenòfoba que es va estendre pel barri la nit de dimecres és responsabilitat de grups feixistes de fora de Ca n’Anglada, afegint el diari que no es va produir cap detenció, només dues i van tenir lloc abans que s’iniciés la manifestació que acabà amb agressions i atacs contra persones d’origen marroquí i béns relacionats amb elles. S’anunciava que cinquanta-dues entitats i col·lectius de la ciutat anaven a convocar una concentració per reivindicar els drets dels i les immigrades, on no es tenia clar que participessin l’associació de veïns del barri i el govern municipal (El 9 Nou, 1999a, 16 de juliol). Un altre titular del diari era el de què *500 persones repeteixen les batudes contra els magribins a Ca n’Anglada*, en relació a la nit de dijous, on es remarcava que els agents de la Policia Nacional van deixar actuar en un primer moment,

però que, finalment, van carregar per dissoldre els i les manifestants. Es comentava que un jove d'origen marroquí estava ingressat greu a la Mútua de Terrassa per tres ganivetades (El 9 Nou, 1999b, 16 de juliol).

El *Diari de Terrassa* titulava en portada que *La policia reprime nuevos brotes violentos en Ca N'Anglada* (Diari de Terrassa, 1999a, 16 de juliol), i a les seves pàgines interiors es feia referència a la manifestació del passat dimecres al barri, amb el titular «*La caza del moro*» se *salda con daños en fachadas y un herido grave*, on s'apuntava que havien estat atacades dues carnisseries, dos bars, i quatre persones, dos joves d'origen marroquí, una periodista i un reporter gràfic. Es van tornar a reproduir comentaris de veïnat, com els d'una veïna en el moment que un dels joves va ser apunyalat, que deia “*déjalo, que todavía respira. Que le den por el c...*”. El diari, com havia fet el dia anterior *El 9 Nou*, ressaltava que, després de dues hores sense presència policial, en deu minuts la intervenció dels antiavalots de la Policia Nacional va acabar amb la violència al carrer. Es remarcava l'estètica de caràcter feixista de manifestants, apuntant-se que havien vingut de fora de la ciutat. Es va fer pública també la convocatòria de la concentració de suport a la població nouvinguda, a la qual s'havien afegit fins el moment cinquanta-dues entitats i col·lectius de la ciutat, on no hi era present l'associació de veïns del barri de Ca n'Anglada (Diari de Terrassa, 1999b, 16 de juliol).

El Periódico de Catalunya titulava en portada: *La policia vincula el racisme de Terrassa amb grups 'skins'*, anunciant-se que les Forces de Seguretat de l'Estat (FSE) havien identificat a quaranta avalotadors, considerats *skins* i *traficants*, que estan al darrere dels greus incidents que s'estaven produint al barri (El Periódico de Catalunya, 1999a, 16 de juliol). A les pàgines interiors es recollien l'assetjament i les amenaces verbals que una parella feien contra una jove d'origen marroquí a la plaça de Ca n'Anglada, a l'article titulat “*Tinc la teva cara gravada*”, on es podia llegir coses com aquestes: “*Fills de puta, aquí hi sobreu. Ens preneu la feina i no pagueu impostos, però us donen ajudes, cases i col·legis. Quan no hi hagi cap espanyol a la cua de l'atur, llavors us tocarà a vosaltres*” o que “*jo he nascut aquí i he lluitat per aquest barri*” continuant el marit dient que “*jo he lluitat contra els grisos amb el meu pare per aquesta plaça i ens ficaven a la presó. Vaig passar 18 mesos al Sàhara, exposant-me que aquests moros em matessin, però no els vam deixar pujar. Ara tornareu a baixar*”, la noia replicava educadament a la parella, però la dona la tallava dient-li que “*abans de parlar renta't, que tots feu pudor*”. El marit, va acabar amenaçant-la amb què s'havia quedat amb la seva cara i que anés en compte durant la nit (El Periódico de Catalunya, 1999b, 16 de juliol).

El diari *Avui* titulava en portada que *Els àrabs de Ca n'Anglada s'amaguen a casa per por a les agressions*, on es feien ressò de la por a sortir de casa, on les persones adultes d'origen marroquí no estaven anant a treballar i els i les joves no estaven assistint a l'escola pel rebuig i la violència que sentien contra ells i elles al barri (Avui, 1999, 16 de juliol).

La Vanguardia obria en portada amb *Magrebíes de Terrassa cambian de barrio por temor a agresiones*, on també feien referència a què la població d'origen marroquí no sortia de casa,

afegint que algunes famílies estaven optant per canviar de barri de residència (La Vanguardia, 1999a, 16 de juliol). A les pàgines interiors de la secció *Vivir en Barcelona* es presentava una molt interessant anàlisi social del barri, amb el títol *Inmigrantes contra inmigrantes*, on es reproduïen algunes opinions de la sociòloga Gemma Marcet, que considerava que el que havia passat al barri guardava relació amb la visualització de la població d'origen marroquí a la vida pública del barri, que estava essent percebuda per sectors del barri com “una amenaza al territorio y a una comunidad que ya han hecho suya”, on la por veïnal era producte de “los prejuicios negativos, al miedo y al desconocimiento mútuo”, ja que “pocos vecinos serían capaces de verbalizar qué problemas concretos les supone este colectivo, es más un miedo indefinido a lo desconocido” (La Vanguardia, 1999b 16 de juliol).

El País titulava en portada de la secció dedicada a Catalunya: *Los magrebíes de Terrassa se encierran en sus casas por miedo a agresiones racistas*, seguint la línia dels anteriors diaris, i recollint, com *El Periódico de Catalunya*, l'assetjament i amenaces verbals d'una parella a la noia d'origen marroquí a la plaça de Ca n'Anglada. També es publicaven les opinions crítiques sobre l'actitud de part del veïnat contra la població d'origen marroquí resident al barri, on es considera que “ha explotado la bomba y ahora todo el mundo quiere matar magrebíes al grito de ¡moros mierda! Es cierto que han venido skinheads, pero tienen el apoyo de vecinos de este barri” (El País, 1999, 16 de juliol).

Dissabte 17 de juliol de 1999.

El dissabte 17 de juliol *El 9 Nou* obria portada amb el titular: *Un miler de persones es manifesta en suport als magribins de Terrassa* (El 9 Nou, 1999a, 17 de juliol), i a les seves pàgines interiors es feien ressò de les opinions de l'alcalde de la ciutat amb el titular *Royes admet que els responsables dels atacs a Ca n'Anglada són de Terrassa*. Aquesta notícia coincidia amb la primera aparició pública de l'alcalde de llavors, Manuel Royes, on es reconeixia que els cinquanta identificats per la Policia Nacional vivien a la ciutat, i molts, del barri. Una representant del CITE, Núria Alcalà, també reconeixia que la major part de la gent que estava participant a les manifestacions era del barri, a les quals s'havien afegit algunes persones de fora. Remarcant que al diari es comentava que l'origen del problema, recollint-se opinions de persones d'origen marroquí, estava en joves que havien arribat al barri feia uns cinc mesos i que passaven moltes hores al carrer, oferint un matís important, car no s'insistia en la figura del *sense-papers* sinó amb les conseqüències d'un problemàtic i dificultós reagrupament familiar dels joves. També es comenta que les concentracions a la plaça de Ca n'Anglada continuaven, havent baixat la intensitat i no arribant a esdevenir manifestacions espontànies de caràcter xenòfob (El 9 Nou, 1999b, 17 de juliol).

El Diari de Terrassa, a les seves pàgines interiors, titulava: *Manuel Royes pide sensatez a los vecinos de Ca N'Anglada*, considerant l'alcalde que era la situació més greu que vivia la ciutat dels darrers vint anys, on l'alcalde criticava l'actitud dels sectors del barri que estaven al darrere d'aquests incidents (Diari de Terrassa, 1999a, 17 de juliol). El diari local presentava

també les opinions de persones del barri, una d'origen marroquí, i les altres de veïnat de tota la vida al barri, a l'article titulat: *Dos versiones encontradas*. El primer arribava a admetre que algunes persones del seu mateix origen “no tienen ganas de integración. Hay marroquíes que llevan aquí mucho tiempo, y se han adaptado perfectamente” però matissa que els joves que s'assenyalen com a font del problema “en su mayoría, han venido por reagrupamiento familiar y sin sus madres. Les falta ese referente. Y tanto en los colegios como en los puestos de trabajo se sienten rechazados, insultados y explotados. Y eso tampoco se puede negar. Es muy difícil integrarse cuando a uno se lo ponen tan difícil”. Els segons també es centraven en aquests joves d'origen marroquí, però donant una altra imatge: “lo que pasa es que hace poco menos de un año han llegado varios marroquíes jóvenes, la mayoría sin papeles, que han venido a romper la convivencia y la armonía que había en nuestro barrio”, per continuar dient que es posen “a chillar en medio de la plaza que España es suya y que también lo son las mujeres españolas. En más de una ocasión han gritado a todo pulmón que van a violarlas a todas” (Diari de Terrassa, 1999b, 17 de juliol).

El Periódico de Catalunya titulava en pàgines interiors: *5 detinguts pels atacs a magribins*, on es feia també referència a la manifestació que va aplegar a cinc centes persones, en suport de la gent assentada a la ciutat d'origen extracomunitari, amb l'absència de representants del govern municipal i de l'associació de veïns del barri, mentre a la plaça de Ca n'Anglada es tornava a produir una concentració de rebuig a la població nouvinguda (El Periódico de Catalunya, 1999, 17 de juliol).

El diari *Avui* titulava en portada: *Terrassa tem que 'skins' de fora de la ciutat revifin els atacs xenòfobs*, on s'apuntava la possibilitat, amb la que treballaven ajuntament i FSE, de què durant el cap de setmana es pugés la tensió al barri amb la presència de grups feixistes vinguts de fora de la ciutat (Avui, 1999, 17 de juliol).

La Vanguardia, a la seva secció *Vivir en Barcelona*, obria amb el titular: *Primeras detenciones* (La Vanguardia, 1999a, 17 de juliol) i a pàgines interiors es feia ressò de la concentració de suport a la població nouvinguda i de condemna a la violència xenòfoba amb el titular: *Entidades, partidos y sindicatos se movilizan contra la xenofobia* (La Vanguardia, 1999b, 17 de juliol).

A la portada de la secció dedicada a Catalunya a *El País* també es posava l'èmfasi en la concentració: *Cien entidades reúnen a un millar de personas en la concentración antirracista de Terrassa* (El País, 1999a, 17 de juliol). A pàgines interiors del diari, amb el titular “*Es incomprensible que antifranquistas lancen piedras contra locales islámicos*”, es recollien les opinions del capellà de la parròquia catòlica del barri, Jesús Navarro, on aquest criticava les relacions entre població nouvinguda d'origen marroquí i delinqüència, reconeixent que “a veces he llamado a la policía porque había unos jóvenes delincuentes en la puerta. Ni uno solo era marroquí”, i denunciant-se també que “en el barrio hay gente muy racista que se ha

aprovechado de gente de *poc seny*, los cabezas rapadas, para que les hagan el trabajo sucio” (El País, 1999b, 17 de juliol).

Diumenge 18 de juliol de 1999.

El diumenge 18 de juliol *El Periódico de Catalunya* presentava en les seves pàgines interiors el titular: *Més detinguts per la violència racista*, i on també es tornava a insistir en considerar que l'arribada de joves conflictius d'origen marroquí al barri explica els fets d'aquests darrers dies, exposant-se manifestacions de veïnat on es deia que “els moros s'han comprat destrals i matxets per matar-nos a tots”, rumor que s'havia fet córrer a partir d'una notícia tractada per *El País* el dia 16 de juliol, quan agents de la policia municipal havien retingut i se'n duien d'un bar, per precaució, unes persones veïnes del barri, d'origen marroquí, que portaven en una bossa dues destrals comprades feia poca estona. S'exposen altres opinions de joves del barri que s'estaven a la plaça de Ca n'Anglada, manifestant els joves que “no som racistes. No tenim res contra els negres, només contra aquesta merda de moros”, considerant que era un mal *col·lateral inevitable* que rebés tota la comunitat marroquina a part de les assenyalades com provocadores del conflicte, considerant-se que estaven fent “el que hauria de haver fet la policia” amb les persones titllades d'*il·legals* (El Periódico de Catalunya, 1999a, 18 de juliol). En un petit reportatge, titulat *La diversitat va crear Ca n'Anglada*, s'assenyalava al procés de degradació urbanística que patia el barri amb l'origen dels conflictes i dels recels d'una població cap a una altra (El Periódico de Catalunya, 1999b, 18 de juliol).

El diari *Avui* titulava a les seves pàgines interiors: *Detingut l'“skin” de Ca n'Anglada que va apunyalar un veí magribí* (Avui, 1999a, 18 de juliol). També es presenta un altre petit reportatge sobre el barri, titulat: *De la Plaça Roja a la plaça de la intolerància*, on es recollien opinions de veïnat on tornàvem a remarcar que “no som racistes, els magribins portaven molt de temps provocant-nos” i, apuntant-se, que “potser és que la gent s'ha cansat que ens tinguin abandonats i ha estat una manera de dir prou, poseu fill a l'agulla i arregleu el barri” (Avui, 1999b, 18 de juliol).

La Vanguardia també presentava un breu reportatge a la secció *Vivir en Barcelona*, titulat *Hijos del mismo barrio*, on es considerava que l'autoconstrucció, les grans superfícies i l'aluminosi estaven essent la combinació de factors que havien fet sorgir un sentiment racista en sectors de la població del barri (La Vanguardia, 1999a, 18 de juliol). En un segon reportatge més extens, titulat *El racismo que dejó de ser silencioso*, s'exposaven els rumors que certes persones difonien a la plaça de Ca n'Anglada per escalfar els ànims i el rebuig vers la població nouvinguda d'origen marroquí. Els rumors que es van recollir eren que els regalen els pisos o que s'apropien gratis del poliesportiu, arribant-se al punt de manifestar opinions d'aquest tipus: “ya lo veis, se quieren follar a nuestras mujeres y la policia los defiende a ellos. Compañeros, acordaos que esa plaza es la Roja y que es nuestra, que allí hemos luchado por todo en este barrio. Y al moro que se mee en esta plaza le vamos a cortar la punta del...”, puntualitzant-se que “en este barrio no somos racistas, hemos convivido con moros, con

negros, con gitanos y nunca ha pasado nada. Lo que no se puede tolerar es que esos tíos estén todo el día en la plaza y amenazando a nuestras mujeres”. Una altra persona expressava el següent comentari: “fíjate como es la cosa, que a partir de las cinco de la tarde, a la salida de los colegios, no hay ningún español en la plaza. ¿Sabes cómo la llaman ellos? Plaza Hassan II. Y a la de atrás, la de los pisos de Vitasa, plaza Tetuán”. Una dona explicava que “pasaba por la plaza, los veía ahí sentados y contenía la respiración... Es curioso que a todas las mujeres nos pasaba lo mismo y no lo habíamos hablado hasta ahora”. En el reportatge és recollien més rumors sobre persones d’origen marroquí, que gent del barri percebia com un greuge a la plaça de Ca n’Anglada com que les dones es veien obligades a donar la volta a la mançana quan estaven al carrer; que a una noia de setze anys uns marroquins la intentaren ficar dintre d’un cotxe, que a una altra noia la van voler violar o a una altra la van seguir fins a casa; que a unes dones grans li tiraven floretes, etc. En referència als homes d’origen marroquí es deia que s’estiraven en la gespa, que es rentaven els peus quan es posava el rec, que fumaven haixix, que s’injectaven heroïna, que feien pipí als arbres, que al dia següent dels primer incidents -el dilluns 12 de juliol- quaranta joves d’origen marroquí amb navalles esperaven a la plaça o que un altre armat amb un matxet era defensat per la policia. En referència a les dones d’origen marroquí s’arribaven a dir coses com que aprofitaven que portaven gel l’aba i que no duïen calces per fer pipí a la plaça. Totes aquestes opinions eren expressades de referència, de les que no va existir cap constància ni, en el cas de les més greus, denúncies. Només la presència a la gespa d’homes d’origen marroquí semblava fer referència a situacions que sí que tenien lloc a la plaça. En definitiva, rumorologia que s’estenia pel barri, a la qual veïnat del barri es remetia per queixar-se de la situació del barri i de la presència de població nouvinguda (La Vanguardia, 1999b, 18 de juliol).

El País en les seves pàgines interiors titulava que *Los vecinos de Ca n’Anglada señalan a un grupo de jóvenes magrebíes como origen de la tensión*, on s’insistia en aquesta idea per part del veïnat, reclamant-se que les persones assenyalades fossin expulsades del barri (El País, 1999, 18 de juliol).

Dilluns 19 de juliol de 1999.

El dilluns 19 de juliol el diari *El 9 Nou* publicava un article d’anàlisi a les seves pàgines interiors, titulat *Història d’un desencís*, amb la intervenció de dos historiadors terrassencs, citats en aquest treball, on es parlava de desencís, considerant que l’etapa considerada democràtica a l’Estat espanyol no havia portat la millora social que s’esperava. També es parlava d’insatisfacció, de pèrdua d’identitat i de personalitat, de crisi econòmica, que algunes persones del barri ho havien canalitzat contra la presència de persones d’origen magribí considerades conflictives (El 9 Nou, 1999, 19 de juliol).

El Periódico de Catalunya presentava el titular a les seves pàgines interiors de *Presó per a tres capitostos ‘skins’*, on es feia referència a la detenció de tretze persones pels incidents

xenòfobs dels dies anteriors i es ressaltava que grups feixistes de fora del barri havien manipulat al veïnat (El Periódico de Catalunya, 1999a, 19 de juliol). Un altre titular d'aquell mateix dia era *La normalitat de la por*, on es comentava que el barri començava a recuperar la normalitat a poc a poc (El Periódico de Catalunya, 1999b, 19 de juliol).

Tant el diari *Avui* com *La Vanguardia* i *El País*, van centrar els seus titulars a pàgines interiors seguint el tema dels detinguts: el primer, amb *Els detinguts per actes xenòfobs a Ca n'Anglada arriben a tretze*; el segon, amb *Once detenidos por los últimos enfrentamientos en Ca n'Anglada* i, el tercer, amb *La policía ha detenido ya a 11 jóvenes 'skins' por los incidentes racistas de Terrassa* (Avui, 1999, 19 de juliol; La Vanguardia, 1999, 19 de juliol; El País, 1999, 19 de juliol).

Dimarts 20 de juliol de 1999.

El dimarts 20 de juliol *El 9 Nou* titulava en portada: *Tensa reunió de veïns a Ca n'Anglada pel conflicte dels magribins*, on es remarcava que el veïnat que havia intervingut en l'assemblea pública considerava els fets com a previsibles, amb crítiques a l'alcalde i als mitjans de comunicació per la imatge que estaven donant del barri. En la reunió es van reproduir comentaris durs i contundents com que "si ser racista ha servit per veure de nou la plaça de Ca n'Anglada amb nens i avis, em sento orgullós de ser racista". També es ressaltava, en les intervencions, el tema de la inseguretat que se sentia al barri, recordant-se que feia temps que s'estaven reclamant mesures en aquest sentit (El 9 Nou, 1999, 20 de juliol).

El *Diari de Terrassa* també es va fer ressò de l'assemblea veïnal amb el titular: *Ochocientos vecinos se reúnen para buscar una solución al conflicto*, comentant els diferents manifestos pronunciats a l'assemblea, uns crítics amb els fets i reclamant l'entesa i el respecte mutu entre persones de diferents orígens i, uns altres, mostrant un clar rebuig a les persones d'origen marroquí, tornant-se a reproduir comentaris com que assetjaven sexualment a les dones i que s'havien fet amb el control de la plaça de Ca n'Anglada (Diari de Terrassa, 1999, 20 de juliol).

El Periódico de Catalunya i *l'Avui* van obrir en portada amb els atacs racistes que van tenir lloc a Banyoles i Girona, amb els titulars a portada: *Atac racista a una vivenda de Banyoles* i *S'estén la violència racista*, respectivament. Un habitatge on residien famílies banyolines d'origen subsaharià i una mesquita gironina van ser brutalment atacades, amb persones ferides greus en el primer atac (El Periódico de Catalunya, 1999, 20 de juliol; Avui, 1999, 20 de juliol).

La Vanguardia i *El País* també es van fer ressò d'aquests lamentables successos, però també van incloure titulars sobre Ca n'Anglada a les pàgines interiors, el primer amb *Los skins de Terrassa no formen una banda, según la policía* i, el segon, amb *Una asamblea de vecinos de Ca n'Anglada exige "que se limpie la imagen del barrio"* (La Vanguardia, 1999, 20 de juliol; El País, 1999, 20 de juliol).

Dimecres 21 de juliol de 1999.

El dimecres 21 de juliol *El 9 Nou* va obrir en portada amb el titular de *Royes afirma que visitar Ca n'Anglada abans hagués estat com una provocació* (El 9 Nou, 1999a, 21 de juliol), i a les seves pàgines interiors es centrava també amb un altre tema, amb el titular *Ca n'Anglada promourà activitats per a la integració dels magribins*, exposant-se que ajuntament i entitats del barri es comprometien a impulsar activitats de lleure per fomentar la integració i la convivència al barri (El 9 Nou, 1999b, 21 de juliol). El *Diari de Terrassa* també presentava en portada l'aparició de l'alcalde amb el titular de *Royes acude por primera vez a Ca N'Anglada* (*Diari de Terrassa*, 1999a, 21 de juliol), fent-se ressò a les seves pàgines interiors, com l'anterior diari, de l'acord entre ajuntament i entitats per promoure el diàleg al barri, presentant-se el titular: *Las entidades del barrio ampliarán su oferta a favor de la integración* (*Diari de Terrassa*, 1999b, 21 de juliol). El diari *La Vanguardia*, com els anteriors diaris, va tractar l'aparició pública de l'alcalde *Royes acude a Ca n'Anglada para tranquilizar los ánimos en el barrio*, a les pàgines interiors de la secció *Vivir en Barcelona* (*La Vanguardia*, 1999, 21 de juliol).

Dijous 22 de juliol de 1999.

El dijous 22 de juliol *El 9 Nou* titulava en portada: *Terrassa convoca una 'mani' unitària contra el racisme i la xenofòbia* (El 9 Nou, 1999a, 22 de juliol), ampliant la informació a les pàgines interiors amb el titular de *Royes encapçalà una manifestació multitudinària dimarts a Terrassa* (El 9 Nou, 1999b, 22 de juliol). El *Diari de Terrassa* va sortir amb el titular de portada: *Antoni Comas se reunirá hoy con las entidades del barrio de Ca N'Anglada* (*Diari de Terrassa*, 1999a, 22 de juliol), fent-se ressò a les pàgines interiors d'una altra informació amb el titular de que *El Consell d'Immigració pide cambios en la ley de extranjería* (*Diari de Terrassa*, 1999b, 22 de juliol).

Divendres 23 de juliol de 1999.

El divendres 23 de juliol *El 9 Nou* encapçalava en portada el titular: *Les entitats del barri de Ca n'Anglada donen el conflicte "per superat"* (El 9 Nou, 1999a, 23 de juliol), ressaltant-se a les pàgines interiors que l'associació de veïns es comprometia a incorporar persones d'origen marroquí a la junta, amb el títol: *Un magribí formará part de la junta de l'Associació de Veïns de Ca n'Anglada* (El 9 Nou, 1999b, 23 de juliol). Un altre titular recollia les opinions de l'alcalde de la ciutat, tractant els possibles orígens dels conflictes al barri, *Royes afirma que la plaça és l'origen del conflicte i no visita el barri*, on l'alcalde considerava que la plaça de Ca n'Anglada era l'únic espai de trobada del barri i que per això es vivien situacions de tensió (El 9 Nou, 1999c, 23 de juliol). El *Diari de Terrassa* també seguia la línia de l'anterior, presentant-se en portada el titular *Ca N'Anglada da por superado el conflicto* (*Diari de Terrassa*, 1999a, 23 de juliol) i a les pàgines interiors l'altre titular era *Un enlace facilitará la integración de magrebies en el tejido asociativo* (*Diari de Terrassa*, 1999b, 23 de juliol).

Dissabte 24 de juliol de 1999.

El dissabte 24 de juliol *El 9 Nou* titulava en portada: *Unes 160 entitats convoquen una 'mani' contra el racisme que no creuarà Ca n'Anglada*, recollint-se en les seves pàgines interiors les opinions del secretari d'organització local del PSC, Lucio Villasol, que esperava que la manifestació signifiqués "la fi de l'espectacle per continuar treballant en el conflicte", acusant als mitjans de comunicació d'àmbit estatal de la imatge tergiversada que s'estava donant del barri (*El 9 Nou*, 1999, 24 de juliol). El *Diari de Terrassa* presentava en les seves pàgines interiors el titular «*Todos*» *los terrassenses están convocados a la manifestación*, fent-se també ressò de l'opinió de Lucio Villasol (*Diari de Terrassa*, 1999a, 24 de juliol). Un altre tema que va tractar el diari local va ser el de la presència policial durant els dies que es van produir els atacs xenòfobs al barri, amb el titular *Unos 150 antidisturbios tomaron el barrio en los días de más tensión*, fent balanç de la presència policial al barri des de l'inici del conflicte, remarcant que els primers agents antiavalots van arribar la nit de dimecres, però el gruix del contingent va arribar a l'endemà, quan ja feia quatre dies que s'estaven produint els atacs xenòfobs (*Diari de Terrassa*, 1999b, 24 de juliol).

Dimecres 28 de juliol de 1999.

El dimecres 28 de juliol *El 9 Nou* va obrir en portada amb el titular: *Unes 3.000 persones es manifesten per la convivència a Terrassa*, i en les seves pàgines interiors ressaltaven que el discurs de l'alcalde va ser interromput amb xiulets d'un grup de persones i es feia ressò, també, de la manifestació simultània que SOS Racisme havia convocat a plaça Sant Jaume de Barcelona (*El 9 Nou*, 1999, 28 de juliol).

Havent resseguit la premsa² d'aquells dies diferents aspectes podem ressaltar: la cobertura quasi exclusiva de les opinions contràries a l'assentament al barri de persones d'origen marroquí, basant-se moltes d'aquestes opinions en rumors i estereotips sobre aquestes persones, així com la importància i la insistència en assenyalar a la persona considerada *sense-papers* com a responsables dels problemes als espais públics i del malestar de veïnat del barri. En aquest sentit, les referències a la *il·legalitat* de les persones a les quals se les acusa com a responsables del mal ambient són constants. La construcció d'un barri deteriorat social i urbanísticament, també ha estat una constant en el tractament fet per la premsa a l'hora de fer anàlisis socials del barri, on s'arriba a oferir una imatge no del tot precisa del barri. Així mateix, la construcció d'un discurs que assenyalava a persones de fora, la figura dels *skins* feixistes i neo-nazis, com a responsables materials quasi únics de les agressions

²No volem acabar aquest repàs de premsa sobre els fets de juliol de 1999 a Ca n'Anglada sense deixar de tractar el tema de les detencions arrel de les agressions, tot recordant que al maig del 2002 se celebrà el judici per l'apunyament d'una persona d'origen marroquí durant aquells incidents, estant acusat el veí del barri Juan Ramos Salmerón, al que se li demanaven nou anys de presó. L'acusat assenyalava a un altre veí ja mort, José Marín Soriano, com autor material de l'apunyament. El jove apunyalat no es va presentar al judici i el judici s'aplaçà fins el 22 de juliol. Arribats a aquesta darrera data, l'apunyalat tampoc es va presentar al judici i a l'acusat se li va aplicar la condemna mínima, essent absolt d'un delictes d'intent d'homicidi, condemnant-lo a una pena mínima per lesions amb mòbil racista, havent de complir sis caps de setmana d'arrest penitenciari, després que no es pogués provar la seva culpabilitat directa. Als altres deu detinguts durant els incidents no se'ls va condemnar a cap pena, que tinguem constància.

xenòfobes, creiem que respon a una descripció sensacionalista dels fets, on sembla que el veïnat que ha participat en els aldarulls es vulgui invisibilitzar i se li vulgui treure qualsevol tipus de responsabilitat. Tanmateix, destacar que puntualment apareixen opinions que vénen a contrarestar les opinions estereotipades sobre la vida al barri i l'assentament de població d'origen marroquí, destacant-se els comentaris de l'immigrat des de l'Estat marroquí recollits el dia 17 de juliol al *Diari de Terrassa*, els de la representant del CITE a Terrassa, Núria Alcalà, i els de la sociòloga Gemma Marcet.

6.1.2. Les impressions de veïnat del barri entorn aquests fets.

En les respostes donades per les persones entrevistades sobre els incidents de juliol de 1999 s'assenyala que tot va iniciar-se a partir d'una baralla entre joves, on les possibles paraules d'un jove d'origen marroquí a una noia vam motivar el retret del company d'aquesta última, derivant tot en una baralla col·lectiva entre dos grups de joves:

"[...] se habían metido con un chica normal y entonces el novio le había pegado al otro y los otros le fueron a defender y ahí se lió todo". [3:61].

Gloria, veïna de la zona dels pisos, 37 anys. Immigrada des de Puertollano (Ciudad Real), viu al barri des de fa dotze anys.

Però una baralla no acaba, normalment, originant la persecució d'un col·lectiu, el que identificaríem amb les persones d'origen marroquí residents al barri, per part d'un altre col·lectiu, el que identificaríem amb gent que porta tota la vida al barri, on el fet que un dels joves que va participar a la baralla fos d'origen marroquí va canviar l'evolució de la baralla:

«A veure, va ser un problema, és una baralla com les que hi ha cada any per festa major, que la gent veu massa, un es fica amb la nòvia d'un altre i es peguen. Aquí el problema és que un era immigrant i l'altre era d'aquí, [...]». [27:50]

Carla, veïna de la zona de les cases, 24 anys. Nascuda a Terrassa, viu al barri des que va néixer.

En aquest sentit, l'origen dels incidents de juliol de 1999 a Ca n'Anglada responen als canvis socials viscuts al barri, canvis que veïnat del barri no acaba d'acceptar o n'és contrari. De la baralla es passa a la construcció de la figura d'una suposada presència de *sense-papers* als espais públics que altera la vida al barri i que, també, molesta, assenyalant aquesta presència com a font de conflicte, com a motiu per a què gent del barri alcés la veu i actués amb violència contra la població nouvinguda d'origen marroquí. El cert és que, setmanes abans dels successos, un grup de joves d'origen marroquí, vinguts al barri a través del reagrupament familiar, van comportar-se a l'espai públic fent malifetes i, en alguns casos, es comportaven de forma considerada incívica per veïnat del barri. De fet, ens trobem davant una situació normal si veiem com arriben joves provinents d'estats com el marroquí a les ciutats i pobles de l'estat espanyol. No existeix, per part de les administracions públiques, un seguiment i un suport professional que ajudi a fer, durant les primeres setmanes, una inserció en la vida quotidiana de la joventut de la ciutat, contemplant l'àmbit educatiu, però també el del lleure, sense oblidar el familiar. En el cas del barri de Ca n'Anglada, aquesta manca de suport i de seguiment, de facilitació de la incorporació a la vida de la ciutat, fa que

molts d'aquests joves només tinguin motivació en l'estada al carrer durant hores, sense que es preocupin d'ells, però sí que preocupi la seva presència.

Aquestes presències no van comportar una reflexió veïnal, associativa i governativa, de per què aquests joves, que tornaven a integrar-se a la unitat familiar, amb el pare i mare, -o només amb el pare- sense sentir-se motivats per l'escola ni per la feina -en el cas dels més grans- passaven moltes hores al carrer, sense referents educatius, de lleure formatiu, associatius o laborals, sinó que aquestes presències van originar la construcció d'una imatge que al barri i als seus espais públics s'havien instal·lat i se'ls havien fet seu nois d'origen marroquí. Aquestes presències als espais públics han estat vistes per sectors del barri com un motiu de deteriorament de la vida social al barri, on la inseguretat, l'assetjament verbal i físic a les dones, el tràfic i consum de drogues, etc. eren temes recurrents en les mostres de rebuig, fent-se extensiu aquest rebuig a tota la comunitat, bàsicament, d'origen marroquí. Es reconeix que en els consells de districte la immigració d'origen extracomunitari que s'anava assentant al barri no era tema que preocupés ni que és tractes fins pocs mesos abans dels fets de juliol de 1999, quan ja feia anys que la població nouvinguda s'instal·lava al barri i era veïna de Ca n'Anglada. En aquests comentaris, veure com a problema l'assentament i presència al barri de població nouvinguda és recurrent:

«Et diré una cosa, que potser en aquell moment no esperàvem i ja s'estava coent. Fins un any abans d'això del '99 dels marroquins en el consell de districte no es parlava, l'únic problema que hi havia era un parell de famílies gitanes que volten per aquí Terrassa, venent droga, i que quan lloguen un pis en una banda doncs hi ha el focus fins que apareix la policia i se'n van a una altra banda i després apareixerà el problema en aquesta banda. L'únic problema que hi havia important d'inseguretat ciutadana era això, i és a partir d'uns sis mesos abans dels fets del '99 que comença a sentir-se certa angoixa per part d'alguns ciutadans davant d'aquests altres ciutadans, que són els magribins». [22:36]

Xavier, veí de la zona dels pisos, entre 40-50 anys. Nascut a Terrassa, viu al barri des de fa vint-i-un anys.

Les referències al canvi d'ambient que es vivia a la plaça de Ca n'Anglada són habituals, però paga la pena advertir que moltes vegades aquestes opinions es basen, de nou, en rumors i estereotips, en informacions que arriben per terceres persones, no havent estat viscudes per les pròpies persones entrevistades, fet que s'arriba a reconèixer identificant a una part del veïnat que no veu amb bons ulls els nous assentaments al barri:

«Jo estava al balcó de casa meua i vaig veure tota la manifestació, no sé ben bé per què va ser, no sé si és que van fer algo a alguna nena, o algo, i ja es va liar. Pues pensava "ostia! Què passa aquí? Què està passant?" clar, jo no sabia res i vaig veure tot el meollo de gent que pujava, i no em vaig ficar a la manifestació perquè jo no tinc res que manifestar-me en aquest aspecte, si ho volen posar així a mi mentres no em molesti, a mi si em passés alguna cosa o membres de la meua família es veiessin... no sé, perquè clar, hi ha molta gent que diu "és que a mi me pasó" però clar, no pots ficar-los a tots al mateix sac perquè et passi una cosa. Hi ha moros dolents com hi ha espanyols dolents, això de perquè siguin moros, vale que fan una mica més de pudor, això és veritat, però perquè, mira, la seva olor natural és així, però res més». [13:50]

Helena, veïna de la zona de les cases, 27 anys. Nascuda a Terrassa, viu al barri des de fa dotze anys.

El rebuig es fa palès en una part del veïnat de Ca n'Anglada que algunes persones entrevistades consideren que és poc sensible i flexible als canvis socials viscuts al barri, veient, en alguns casos, que està manipulada per altres persones que sí que mostren una clara identificació amb ideals xenòfobs i racistes, residents al barri i a la ciutat i, també, de fora de Terrassa. Una part del veïnat del barri al qual, en la majoria de casos, no és vàlid aplicar el qualificatiu de racista ni xenòfob, sinó que és gent humil que, com s'ha apuntat en capítols anteriors, veu que el seu modest patrimoni acumulat al llarg dels anys pot devaluar-se en un context de vida capitalista, on se li dóna un valor de canvi a l'habitatge, i on ètnia, classe i espai juguen un paper clau en devaluar, mantenir o revaluar el preu del sòl:

«Yo tengo mucho miedo, no un poco, mucho miedo, porque yo no veo las cosas como las ve la gente, yo te estoy dando la visión de cómo lo veo yo, que no puede ser objetiva a lo mejor, pero yo sí que veo a la gente que con nada que le des se va encender. Que no aguantan nada, todo les molesta, y son buena gente pero muy manipulable por gente que realmente le interesa que eso pase, y eso me da miedo. Gente que son sanotes, que son majas, y que la convivencia con ellos, años atrás no había problema ninguno, y había muchos ¡eh! pero ahora los ves que piensas “pues, claro, te están invadiendo” eso que las casas les valgan menos no lo perdona nadie, y ese es un problema que ahí también, que de esto se aprovechan. Y todo eso, yo qué sé, me da miedo, me da mucho miedo, porque cada vez hay más moros también ¡eh! eso es cierto. Y si cada vez hay más, cada vez se forman más guetos, cada vez se sienten ellos más fuertes y cada vez pasarán menos por el aro, por el aro del civismo, cada vez pasan menos, cada vez se sienten más fuertes. Y esa es una de las cosas que a mí me da... y me gustaría que se fuera al ayuntamiento o a quien tuviera que ser y que los repartan. En Terrassa podrían haberlo hecho».
[36:51]

Pilar, veïna de la zona de les cases, 50 anys. Nascuda a Terrassa, viu al barri des de fa trenta-nou anys.

Les opinions que justifiquen que veïnat del barri sortís al carrer a manifestar-se també apareixen a les entrevistes, remarcant-se que la gent que sortia i es manifestava ho feia perquè s'arreglés l'ambient d'inseguretat, que es considerava que es sentia al barri. El tema del sentiment d'inseguretat ha estat utilitzat per persones entrevistades per analitzar el que va passar al juliol de 1999, treient, en tot, qualsevol connotació racista o xenòfoba als fets i si se'n reconeix s'atribueix a persones de fora del barri:

«Els veïns el que volien era arreglar la situació, perquè això va ser potser la gota que va vessar el vas, que per exemple, d'inseguretat en el fet que, per exemple, les dones que utilitzaven la plaça ja no hi anaven perquè els immigrants són joves i vénen sols, saps, i els miraven mal, els hi miraven amb ulls d'aquests de perversos, o deien coses i això incomodava a les dones. O per exemple, va augmentar una miqueta la delinqüència, o sigui jo no m'he fixat en dades, i no vull dir que només siguin ells, perquè en el barri hi ha de tot, saps, hi ha gent bona, hi ha gent dolenta independentment de quina raça tingui, però sí és veritat que va augmentar, ho vaig veure en l'augment de la vigilància que hi va haver, i bueno, doncs, no havia passat res fins aquest incident que, bueno, després es va dir “què s'han pensat?” no sé què, no sé quantos. Però, bueno, que a tot això, a totes les actuacions actuacions vandàliques o gairebé totes, no sé, jo no puc parlar perquè no hi era, però bueno, pel que he escoltat era gent de fora, gent del barri no sé si un o cap va ser detingut». [18:59]

Óscar, veí de la zona de les cases, 24 anys. Nascut a Terrassa, viu al barri des que va néixer.

En aquest sentit, el que ha aparegut com respostes i opinions força recurrents ha estat el fet d'exculpar o desmentir que veïnat del barri participés o fos responsables dels incidents de

juliol de 1999, assenyalant a gent vinguda de fora, els caps rapats d'ideologia feixista, com a causants de la violència contra la població d'origen marroquí, arribant-se al punt de minimitzar, àdhuc, els fets:

«No, jo més aviat diria que va ser gent de fora. No crec que la gent del barri... no està per aquests jaleos, no, no. No vol dir que no s'hagués posat algun, però no, més aviat sempre ha sigut la gent de fora que ha vingut... que ha tingut més mala fama Ca n'Anglada de resultes d'això que va passar, perquè sinó pues, és un barri que... n'hi ha a Can Palet, però des de què va passar això... i com que la tele ens en donaven... jolines tu, sempre i sempre i tornaven, anda tu. Si no haguessin buscat tan d'allò la televisió tampoc no... no res». [29:45]

Rosa, veïna de la zona de les cases, 70 anys. Nascuda a Terrassa, viu al barri des de fa trenta-vuit anys.

Aquestes opinions que eviten responsabilitzar a veïnat del barri pel incidents i la minimització o justificació d'aquests guarda relació amb una opinió molt estesa en les entrevistes realitzades, que és la de criticar el paper dels mitjans de comunicació, sobretot televisius i d'àmbit estatal, que es considera, per una banda, van donar una visió sensacionalista o exagerada dels fets que no responia al que estava passant al barri o, per una altra, no van incloure opinions de gent del barri que podia donar una visió no alineada amb posicionaments de rebuig a la població d'origen extracomunitari:

«[César] Todo desorbitado... [Leandro] porque no fueron correctos, lo que pasa que estamos en una sociedad de consumo y hay que poner no sé, rótulos y titulares escandalosos para que la gente compre el diario. Aquí se desorbitaron las cosas, ocurrieron pero más allá no fueron. Fue más, la información se propagó y nos vinieron gente de otras, incluso de otras regiones, según se dijo aquí vino gente de Madrid y de Valencia, los clásicos folloneros, los conflictivos que hay en todos sitios, a armar más conflicto todavía, y fue por la información que se daba. La información a nivel periodístico, a nivel informativo de prensa y televisión fue nefasto porque se desorbitó todo». [15:45]

Leandro, veí d'aprop del barri, 59 anys. Immigrat des de Còrdova, va viure durant quatre anys al barri on sempre ha fet la seva vida associativa.

César, veí d'aprop del barri, 63 anys. Immigrat des d'Alcalà la Real (Jaén), sempre ha fet la seva vida associativa al barri.

«[Leonor] Cuando una persona quería explicar de verdad lo que pasaba esa nunca salía en la tele, sólo salían las cuatro tontas diciendo cosas que no eran verdad. [Adela] Sí, lo que dicen en un momento de calentamiento y... [Gloria] Y algún yayo así, y otra vez en el telediario un chico, que yo lo conozco, que está mal de la cabeza, “vamos a matar a los moros” pero eran chavales de estos que no, que tú ya sabes que no son normales, pero luego la gente como nosotros no teníamos ningún problema». [3:66]

Leonor, veïna de la zona dels pisos, entre 30-40 anys. Viu al barri des que es va casar, abans vivia en un altre barri de la ciutat.

Adela, veïna de la zona dels pisos, 33 anys. Nascuda a Terrassa, viu des que va néixer al barri, excepte un curt període dels 18 als 22 anys que va viure en un altre barri de la ciutat.

Gloria, veïna de la zona dels pisos, 37 anys. Immigrada des de Puertollano (Ciudad Real), viu al barri des de fa dotze anys.

En un altre sentit, les opinions de gent que es mostren crítiques davant aquests successos i de les actituds xenòfobes que van tenir lloc durant aquells dies, també són recurrents en les entrevistes realitzades. Es tracta de visions que remarquen la presència de veïnat del barri als incidents, sense oblidar la important presència de gent vinguda de fora. També es tracta de persones entrevistades que es mostren crítiques amb el paper jugat pel govern municipal i

pels diferents cossos policials. Fins i tot, algunes opinions consideren que els incidents responien a una certa lògica organitzada:

«Yo estaba aquí, vi como los dos primeros días de que viniera la prensa se consentían las palizas, pero lo consentían las patrullas de policías, yo me acuerdo que les dije a unos municipales que si no iban a intervenir, porque estaban parados con las furgonetas abajo y les dije “bueno, qué pasa, no vais a hacer nada, que le están pegando una paliza a la gente” y me contestaron textualmente “que si no los llamaban, ellos no se movían de allí” y en la calle de al lado estaban apalizando a la gente, y la policía lo permitía. Luego cuando vinieron las televisiones, fue cuando vinieron los antidisturbios y toda la parafernalia. Y a partir de ahí pues eso, política de año 1984, que genial es el barrio, esto no se puede hacer, esto no se puede hacer, nada más que imagen, imagen, al margen que estén haciendo algo en el barrio. Había gente del barrio..., siempre dicen lo mismo “había gente de fuera”, sí, claro que había gente de fuera, porque a las movidas estas se apunta todo el mundo, pero la gente del barrio estaba aquí, nadie de la gente del barrio intercedió por los inmigrantes, por nada, que no estuvieran todos como los cuatro niños por la calle pegando pedradas, sí, pero estaban, estaban, [...] los vecinos estaban todos en la calle jaleando, incluso familiares míos, mi abuela estaba jaleando a los subnormales esos cuando iban por la calle. Ahora lo que tampoco creo que un barrio se vuelva racista de un día para otro, hay que analizar el por qué ha pasado esto. Si tú tienes a la gente tirada en la plaza sin trabajo sin nada que hacer tampoco pueden ir a ningún centro cívico porque no conoces a ni cristo ni haces nada, pues venga, ahí tirado, y la gente es un grupo de quinquis, es un grupo de quinquis, aunque sea magrebí o sea español, y hubo un día que explotó y explotó. [...] Encima el tema este de la inseguridad ciudadana, la gente siente inseguridad, inseguridad, inseguridad, la gente sale acojanada. Leí la semana pasada en el periódico que alguno que había decidido acompañar a su novia porque le daba miedo, hombre tampoco, yo no tengo esa sensación. Y lo que dicen de que te levantas por la mañana y que está lleno de inmigrantes en las puertas y dan miedo, ¿por qué miedo?, a mi me da pena cuando salgo a las seis de la mañana y veo que uno se baja de la furgoneta y dice “tú trabajas, tú trabajas, tu no trabajas” y eso está pasando aquí, pero a mi eso no me da miedo, me da pena». [16:40 i 16:41]

Iván, veí de la zona dels pisos, 25 anys. Nascut a Terrassa, viu al barri des que va néixer.

Pel que fa a la població d'origen marroquí entrevistada, encara que algunes d'elles no vivien encara al barri, d'altres sí que ja residien i destaquen la violència que es va viure contra elles, així com el fet d'evitar sortir al carrer per por a ser agredida. També es remarca com des d'aquells fets la població d'origen marroquí ha evitat l'ús de la plaça de Ca n'Anglada, preferint altres espais públics de la ciutat i de fora d'ella:

«Quasi no sortia al carrer. Jo visc en un cinquè i vaig veure la gent com si fossin formigues, van atacar un marroquí al nostre portal, li van pegar, li va sortir sang i van marxar corrents tots. I a l'endemà vaig trobar-me el portal amb el vidre trencat i sang. Van venir les ambulàncies aquella nit». [30:31]

Talâl, veí de la zona dels pisos, 15 anys. Immigrat des de Tànger (Estat marroquí), viu des de fa pocs anys al barri.

«Antes se hacían fiestas muy majas e íbamos pero cuando ha habido esta guerra, antes de la pelea, ahora no, la mayoría tiene miedo y no va, van a jugar un poquito con los niños y se vienen. Antes hasta las doce o once, hablaba con mi amiga, pero ahora no, una pequeña vuelta y volvemos». [19:26]

Munira, veïna de la zona de les cases, 36 anys. Immigrada des de Rabat (Estat marroquí), viu al barri des de fa quatre anys.

Creiem que és vàlid emmarcar els incidents de juliol de 1999 en un ambient relacional interètnic tens, on els recels i inquietuds pels canvis socials sobtats, però també, i no menystenint-los, els posicionaments xenòfobs i racistes de part de veïnat del barri, són

importants per entendre els successos³. Els incidents de caràcter racista i xenòfob viscuts a Ca n'Anglada no són aïllats, ni tampoc la resta d'atacs d'aquestes característiques viscuts al barri després i abans que aquest, on creiem que juga un paper clau la manca d'interès, intencionat o no, de part del veïnat que és nega, fins el moment, a acceptar que la població nouvinguda és també veïnat del barri. Aquest sector de població del barri s'ha instal·lat en la construcció d'un món a part on els i les nouvingudes no hi compten i tampoc les entitats i col·lectius que aposten per fomentar espais de diàleg i de trobada entre les diferents realitats socials del barri. Des d'aquest món a part, es dominen els espais públics emblemàtics, es domina la participació i la interlocució amb el govern i les polítiques municipals que afecten al barri, i es domina un discurs organitzat que, avui per avui, desborda la realitat mateixa de la vida quotidiana, molt més porosa, oberta i flexible a la interrelació i interacció entre diferents realitats. Temés d'interès que destaquen d'aquests incidents són el paper de les concentracions humanes als espais públics, on la visibilització de grups d'homes d'origen marroquí és veu com un dels principals problemes que interioritzen les persones que més rebug mostren vers la població nouvinguda extracomunitària. Però també com en la vida als espais públics els mitjans de comunicació de masses juguen un paper fonamental en la generació de discursos, imatges i estereotips que també s'interioritzen fàcilment en la població. Tampoc cal oblidar el paper jugat per les institucions, en aquest cas de l'ajuntament i la seva privilegiada interlocució al barri, l'associació de veïns, dominada per uns sectors que es mostren poc oberts i flexibles al canvi social que ha viscut i viu Ca n'Anglada.

6.2. Intervencions en matèria social al barri.

Seguint la situació que ha continuat narrant la premsa⁴ i la que hem pogut conèixer de primera mà, amb el treball de camp i les entrevistes, des de desembre de 2001, podem assegurar que les situacions de conflicte han continuat al barri, amb la diferència que a partir de juliol de 1999 tant l'ajuntament com les entitats i col·lectius del barri de Ca n'Anglada han fet pública les seves intencions de treballar al barri en favor de la seva millora urbanística i, també, en favor de la millora de les relacions, el diàleg i la trobada entre les diferents realitats ètniques i culturals existents en l'actualitat al barri. Malgrat això, la realitat ha estat que el que més s'ha impulsat han estat les intervencions urbanístiques, a través de la creació de la *Ca n'Anglada Societat Municipal de Planificació Integral*. Al llarg d'aquest període podem distingir entre tres tipus d'actuacions i plantejaments: govern municipal i associacions de veïns, de comerciant i de gent gran, units en el discurs i en la materialització de la reforma

³ El profit que d'això van treure grupuscles neofranquistes i feixistes de la comarca del Vallès també és evident, havent estat presents també al barri durant els fets i que continuen organitzadament atacant i atemptant contra persones immigrades i els seus comerços i, també, contra persones i centres socials de l'esquerra transformadora i dissident a una escala comarcal. Atacs i atemptats que els governs municipals insisteixen en considerar que són fets aïllats, com pel cas de Terrassa, Sabadell o Barberà del Vallès.

⁴ S'ha realitzat un segon buidat de premsa, en aquest cas bàsicament dels diaris locals *El 9 Nou* i *Diari de Terrassa*, encara que en alguns moments, degut a la transcendència de la notícia, s'han tornat a consultar diaris d'abast nacional i estatal. En aquest segon buidat el període consultat va des del 3 d'agost de 1999 fins el 29 d'octubre del 2003, advertint que en aquest cas el recull és menys exhaustiu que en l'anterior i que, en cap cas, s'han recollit totes les notícies aparegudes en relació al barri de Ca n'Anglada.

urbana del barri⁵ i, després, el bloc més dispers d'entitats del barri com Ca n'Anglada Jove o Dones de Ca n'Anglada que han engegat, per separat, projectes de trobada i d'implicació de la població nouvinguda, en el cas de la segona amb l'impuls o el suport del govern municipal, sobretot en el cas de les dones. Després tindriem a la resta de gent que, sense està organitzada, fa de la seva quotidianitat un àmbit relacional diari i intens de convivència, sigui en el sentit que sigui, però on creiem que cal destacar l'adaptabilitat al canvi social viscut al barri i que molts cops mitjans de comunicació, institucions i ciència social obviiem.

Ja hem dit abans que el 23 de juliol de 1999 la premsa local i comarcal encapçalava els titulars dient que el barri donava per superat el conflicte, amb l'acord d'incorporar a la junta de l'associació de veïns del barri persones d'origen marroquí residents a Ca n'Anglada. El matís estava en veure com *El 9 Nou* col·locava entre cometes la idea de superat i, el *Diari de Terrassa*, no ho feia. A primera vista podem afirmar que un conflicte social i relacional rarament entra en vies de solució incorporant només a una persona en una associació de veïns, persona concebuda com un enllaç que ha de facilitar la integració de persones d'origen marroquí en el teixit associatiu del barri. Tot seguit ens fixarem en com es van encarar els episodis de juliol de 1999 des del punt de vista de la intervenció municipal i de les entitats veïnals en matèria social, per la millora de les relacions socials interètniques al barri, seguint també la premsa local i comarcal.

El 3 d'agost de 1999 es presentaven les línies a seguir per part del consistori després dels incidents de juliol. *El 9 Nou* publicava el titular *Ca n'Anglada mira endavant*, on s'anunciaven les actuacions que es desenvoluparan al barri impulsades per l'ajuntament: creació de la societat municipal amb un pressupost inicial de 300 milions de pessetes, amb l'objectiu, segons l'alcalde Manuel Royes, del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC), d'augmentar la qualitat de vida de la zona, promovent-se pisos nous; construir un aparcament; més zones verdes i facilitar la integració (*El 9 Nou*, 1999, 3 d'agost). El 16 de novembre del mateix any *El 9 Nou* es feia ressò de la immediata obertura de l'Oficina d'Informació i d'Atenció al Ciutadans al barri (*El 9 Nou*, 1999, 16 de novembre) i el *Diari de Terrassa* incorporava el titular *Ca n'Anglada pide ayudas a Europa para reactivar Ca n'Anglada*, on es feia pública la intenció del govern municipal d'optar a fons públics d'altres administracions per engegar la transformació i reactivació social i urbanística del barri (*Diari de Terrassa*, 1999, 16 de novembre). El 18 de

⁵ En aquest sentit, volem destacar les paraules d'un representant de la societat municipal que guarden relació amb el discurs del deteriorament social i urbanístic que viu el barri. Les seves paraules són importants, car són les que estan al darrere de les intervencions que sobre els espais públics s'estan desenvolupant al barri. Aquestes paraules treuen a la plaça de Ca n'Anglada el seu interès social i interrelacional i deixen la vida al carrer a expenses només de l'activitat comercial:

“ (...) jo la veig molt morta, morta pel seu ús i l'ajuntament se'n cuida de fer un manteniment molt correcte, tens una gespa perfecte. [...] Ara en aquest moment punt de trobada no [...], tenim televisions, tenim no sé què, tenim no sé quantos a casa, la gent no surt tant. Què tira ara? Comerç, que són aquests carrers bàsicament, aquests, aquests, centrats en aquest eix, comerç”. [e:15 i e:20]

Martí, informant que treballa al barri però no resideix. Tècnic vinculat a *Ca n'Anglada Societat Municipal de Planificació Integral*.

gener del 2000 s'anunciava al *Diari de Terrassa* que tots els grups amb representació municipal, menys el Partit Popular (PP), aprovaven la memòria i estatuts de *Ca n'Anglada Societat Municipal de Planificació Integral*, un impuls consistorial que intentarà seguir, segons les persones promotores, la línia de la creada a Barcelona per a Ciutat Vella, buscant un gir en la situació urbanística de Ca n'Anglada, potenciant el barri socioeconòmicament, amb una atenció central pel comerç i per la millora de la imatge del barri (*Diari de Terrassa*, 2000, 18 de gener). El 2 de maig del mateix any el *Diari de Terrassa* publicava una entrevista al nou gerent de la societat municipal, Joan Boada, on aquest afirmava que “la societat darà apoyo a estos proyectos, pero su objetivo es revitalizar el barrio, no solucionar el conflicto social”, els projectes als que fa referència són els de caràcter social i relacional (*Diari de Terrassa*, 2000, 2 de maig). Dies després, el 15 de maig, la responsable política de la societat, Montserrat Ribalta, en el mateix diari, desmentia la imatge que s'havia pogut donar equivocadament de la societat municipal com una empresa immobiliària municipal, imatge que es començava a estendre al barri i en l'opinió pública de la ciutat (*Diari de Terrassa*, 2000, 15 de maig).

El 31 de gener del mateix any *El 9 Nou* es feia ressò de la intenció del consistori de promoure l'oferta d'esport gratuït totes les tardes al poliesportiu del barri, per a joves de cinc a disset anys de cinc a set de la tarda, amb tres monitors, essent el cost d'inscripció totalment gratuït. També es presta atenció a la reclamació de contractar un servei de mediació per a l'escola (*El 9 Nou*, 2000, 31 de gener). Dies més tard, el 5 de febrer, tant *El 9 Nou* com el *Diari de Terrassa* anuncien les intencions de l'associació de veïns del barri, centrant-se en l'anunci que el seu president, Felipe Arenas, fa sobre el conveni entre ajuntament i Generalitat, d'uns set mil dos cents euros, per que “els nens que juguen a la via pública puguin practicar esports al poliesportiu”, amb dos monitors, de cinc a set de la tarda per a joves de cinc a disset anys. L'altra part dels diners del conveni aniria destinat a la gent gran del barri, per informar-los dels serveis que hi ha al barri (*El 9 Nou*, 2000a, 5 de febrer; *Diari de Terrassa*, 2000a, 5 de febrer). El 28 de març del 2000, el *Diari de Terrassa* tractava en una notícia els arguments fets públics pel govern municipal per tal de contrarestar les crítiques que es fan des de diferents partits polítics de la ciutat a què no s'ha fet res al barri, repassant-se el seguit d'actuacions que s'han dut a terme al barri, com l'organització de l'esplai on participen més de cent joves, la meitat d'ells d'origen marroquí; les activitats esportives gratuïtes; els programes de reforç escolar; els programes d'inserció laboral i el seminari sobre immigració a la policia local. Sobre el seminari es comunica que es farà extensiu al veïnat (*Diari de Terrassa*, 2000, 28 de març).

En matèria de polítiques socials el consistori també ha engegat diferents projectes, centrats en els àmbits de l'esmentat punt d'informació, depenent de l'Institut Municipal de Serveis Socials; la mediació i el reforç escolar; la contractació del sociòleg Miguel Narbona; la convocatòria d'un grup de reflexió, amb experts locals de diferents àmbits disciplinaris, que portarà el nom de *Grup de Reflexió sobre la Diversitat Cultural a Terrassa* i actuacions més

sectorials en l'àmbit del lleure i l'esport per la població juvenil i, també, en l'àmbit de la dona. El 19 de novembre del 1999 *El 9 Nou* tractava l'anunci de la proposta de Miguel Narbona d'incorporar una assignatura sobre racisme a les escoles de la ciutat (*El 9 Nou*, 1999, 19 de novembre). En la línia dels cursos i assignatures, altres propostes tingueren efecte més immediat com la celebració del curs *Drets i llibertats: Policia Municipal i multiculturalitat, racisme i xenofòbia*, on van participar mig centenar de policies locals (*Diari de Terrassa*, 1999, 18 de desembre). El 26 de gener del 2000 tant *El 9 Nou* com el *Diari de Terrassa* es fixen en la proposta, de la recent creada societat municipal, d'organitzar cinc fòrums per debatre sobre el barri. Aquest anunci s'emmarca en la presentació de la seu provisional de la societat municipal, on a part de realitzar una declaració d'intencions del que es vol fer i impulsar al barri, s'anuncien la convocatòria d'aquests cinc fòrums oberts a les entitats del barri sobre convivència, educació i formació, comerç, rehabilitació i nous projectes i promoció de la dona. També, s'aprofita per apuntar la possibilitats fermes de construir una residència de gent gran i buscar una zona per un aparcament (*El 9 Nou*, 2000, 26 de gener; *Diari de Terrassa*, 2000, 26 de gener). Setmanes més tard, el 8 de febrer, al *Diari de Terrassa*, es comentava que els cinc fòrums anunciats encara no tenien data (*Diari de Terrassa*, 2000, 8 de febrer).

6.2.1. Crítiques cap al govern municipal.

Les actuacions del govern municipal en relació al barri de Ca n'Anglada també han estat motiu de crítica per part dels grups polítics amb representació al consistori i d'altres entitats i col·lectius de la ciutat. Crítiques que han anat dirigides contra la política que el govern municipal ha anat seguint vers el barri de Ca n'Anglada. El 9 d'octubre de 1999 el *Diari de Terrassa* feia pública la queixa de Comissions Obreres (CC.OO), on el sindicat criticava les mesures adoptades pel govern municipal al barri, considerant que no s'estava fent res, i també es criticava que no se'ls hagués inclòs en el grup de reflexió, on el Centre d'Informació a Treballadors Estrangers (CITE), vinculat al sindicat, podria enriquir les aportacions (*Diari de Terrassa*, 1999, 9 d'octubre). Dies més tard, el 13 d'octubre, *El 9 Nou*, recollia també la crítica d'un altre col·lectiu amb el qual tampoc s'havia comptat a l'hora de crear el grup de reflexió, l'Associació Cultural Musulmana de Terrassa (ACMT), que també denunciava que encara cap persona d'origen marroquí estava participant en les reunions de l'associació de veïns del barri (*El 9 Nou*, 1999, 13 d'octubre). El dia següent el mateix diari anunciava que ambdós col·lectius serien finalment inclosos en el grup de reflexió, anunciant-se que es crearien tres comissions: la d'educació, la de relacions sociolaborals i la sociocultural (*El 9 Nou*, 1999, 14 d'octubre). Malgrat tot, el dia 15 d'octubre, *El 9 Nou* publicava que encara CC.OO no tenia cap notificació oficial per participar en el grup de reflexió (*El 9 Nou*, 1999, 15 d'octubre).

Aquell mateix mes la polèmica tornava a incrementar-se, aquest cop en relació a la creació de la societat municipal. El 30 d'octubre i el 9 de novembre el *Diari de Terrassa* tractava el comunicat fet públic per Iniciativa per Catalunya-Verds (IC-V), on es criticava la política del

govern municipal entorn el barri, denunciant-se que s'anunciés la posada en marxa de la societat municipal quan encara no estava constituïda i no tenia pressupost i tampoc organigrama, estatuts i objectius definits, a més de no comptar amb la participació dels grups municipals (Diari de Terrassa, 1999, 30 d'octubre; Diari de Terrassa, 1999, 9 de novembre). La notícia recollida per *EL 9 Nou*, el 3 de febrer del 2000, on es feia públic l'anunci del govern municipal de què optaria al fons URBAN per desenvolupar el barri durant els propers sis anys, desfermava una nova etapa de crítiques que s'afegien a l'anterior (El 9 Nou, 2000a, 3 de febrer). L'associació de veïns del barri criticava que no s'informés ni es comptés amb el barri sobre el que s'estava fent al voltant de la societat municipal, ressaltant-se que a part de les mesures socials s'atenguessin les necessitats de transformacions urbanístiques al barri, reconeixent-se que el barri s'estava morint urbanísticament (El 9 Nou, 2000b, 3 de febrer). El 4 de febrer del mateix any *El 9 Nou* feia esment del posicionament d' IC-V, Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) i Convergència i Unió (CIU) respecte la política del govern municipal vers el barri, on criticaven haver-se assabentat per la premsa de la decisió d'optar als URBAN, denunciant-se que el PSC no volia el consens (El 9 Nou, 2000b, 4 de febrer). A aquestes crítiques es van afegir les del president de l'Associació Cultural Musulmana de Terrassa, Abdelsalam Tanyaoui, el qual denunciava públicament que no es comptés amb la població d'origen marroquí per tractar els problemes del barri, sobre la qual només se sentien les queixes de què no s'integren. També es comunicava el fet que la canalla d'origen marroquí havia deixat d'anar a jugar a la plaça de Ca n'Anglada (El 9 Nou, 2000b, 4 de febrer). El 5 de febrer del 2000, IC-V i ERC amenaçaven amb la possibilitat de demanar un ple extraordinari, car ambdós partits consideraven que el PSC no volia consens en la política a seguir al barri de Ca n'Anglada (El 9 Nou, 2000b, 5 de febrer; Diari de Terrassa, 2000b, 5 de febrer). El 8 de febrer es feia pública a la premsa l'autocrítica feta pel propi PSC, reconeixent-se que s'havia informat poc a l'oposició sobre Ca n'Anglada. Amb aquest gest s'anunciava, al mateix temps, que no es presentaria la moció per un ple extraordinari (El 9 Nou, 2000a, 8 de febrer). També es feia pública la proposta de que cada dilluns, a la junta de portaveus dels grups municipals, s'inclouria, a l'ordre del dia, un punt que tractés les actuacions al barri, comptant amb la compareixença dels responsables tècnics de les actuacions (El 9 Nou, 2000b, 8 de febrer). En una primera junta de portaveus, que compta amb la presència Miguel Narbona i Joan Boada, no assistiria el representant del Partit Popular (PP) (Diari de Terrassa, 2000, 16 de febrer), que si assistirà a les següents. En posteriors juntes de portaveus, el *Diari de Terrassa* i *El 9 Nou* feien balanç ressaltant la reclamació de CIU, PP i ERC per tal que s'agilitessin les intervencions previstes al barri, considerant-se que s'estava trigant molt en fer actuacions al barri (Diari de Terrassa, 2000, 1 de març; Diari de Terrassa, 2000, 21 de març; El 9 Nou, 2000, 28 de març).

El 9 de maig del 2000 el *Diari de Terrassa* recollia la denúncia feta per la Federació d'Associacions de Veïns de Terrassa (FAVT) per com s'estaven fent les coses al barri, des de dalt, amb experts, amb una societat municipal tancada, sense participació veïnal, criticant-se també que els temes d'immigració no es tractessin a escala general de ciutat, dedicant-se

només a Ca n'Anglada recursos per immigració d'origen extracomunitari (Diari de Terrassa, 2000, 9 de maig). El 8 de juliol del 2000 *El 9 Nou* presentava la notícia titulada "Poques accions i moltes paraules un any després dels fets de Ca n'Anglada", on es repassaven les propostes encara no desenvolupades: la societat municipal, que només s'havia proposat fins ara; les operacions urbanístiques, només havent-se requalificat sòl industrial i havent-se presentat les propostes de pàrquing i de rambla a l'avinguda Barcelona; la rehabilitació d'habitatges, destacant la col·locació d'ascensors en uns pocs blocs; el grup de reflexió, sense haver-se fet públics encara els resultats; i les demandes de fons europeus (El 9 Nou, 2000a, 8 de juliol).

6.2.2. Crítiques cap a l'associació de veïns del barri.

Les crítiques, però, també s'han dirigit cap a qui ostenta el monopoli de la interlocució entre el barri de Ca n'Anglada i el govern municipal, l'associació de veïns del barri. En les línies anteriors ja s'ha esmentat quelcom sobre el tema de la inclusió de persones d'origen marroquí a la seva junta, fent-se denúncies del fet que al llarg de tot aquest temps no s'havia aconseguit encara incorporar a ningú. El 7 de març del 2000 *El 9 Nou* titulava *Cap magribí forma part de l'AV de Ca n'Anglada des del final del conflicte*, on es recordava que la incorporació de veïnat d'origen marroquí havia estat la principal mesura presa després de la reunió veïnal amb ajuntament i Generalitat, del 22 de juliol de 1999, i no s'havia complert encara. En la mateixa notícia és recollia l'opinió al respecte del president de l'entitat, Felipe Arenas, el qual explicava la situació per falta d'interès de la pròpia comunitat d'origen marroquí (El 9 Nou, 2000, 7 de març).

El 5 de gener del 2001 una altra polèmica es feia pública després de què el president de la FAVT, Antoni Falgar crítiques l'enfocament de les intervencions municipals al barri de Ca n'Anglada a través de la societat municipal. El *Diari de Terrassa* publicava la notícia *Ca N'Anglada acusa Falgar de hablar del barrio desde la ignorancia*, on és feia ressò d'aquesta polèmica entre la FAVT i l'associació de veïns del barri, on el representant de la primera, Falgar, es queixava que es destinessin diners de forma exclusiva al barri quan es podia fer de forma global a tota la ciutat que estava tenint les mateixes necessitats. Felipe Arenas, president de l'associació de veïns del barri, responia a Falgar dient que parlava des de la ignorància, car la creació de la societat municipal ja estava prevista en el programa electoral de les darreres eleccions municipals del PSC, insistint que calia deslligar la societat municipal amb el fenomen de la immigració, el qual s'apuntava que era general a tota Terrassa i no exclusió del barri (Diari de Terrassa, 2001, 5 de gener). El 9 de gener del 2002 el president de la FAVT matisava que ell feia referència, en la seva crítica, a la manca d'informació. Aprofitava, també, per proposar que l'associació de veïns del barri encapçalés una comissió sobre immigració a la FAVT (Diari de Terrassa, 2000, 9 de gener).

L'11 de juny del 2002 el portal contrainformatiu egarenc Alternativa Informativa Terrassa (ANTA) publicava el següent notícia *Crisi a l'AV de Ca n'Anglada a causa de la publicitat de*

comerços magribís, on es tornava a fer pública la manca de sensibilització de la majoria de la junta de l'associació de veïns respecte els canvis socials que s'estaven vivint al barri. Aquesta polèmica va suposar la dimissió del membre de la junta Carlos Romero al no acceptar, la resta de la junta, la inclusió de rètols publicitaris de comerços regentats per persones d'origen marroquí en el programa de festa major. L'entitat acusava al dimissionari d'haver infringit les normes per recollir l'interès de comerços que es volguessin publicitar, afegint que no es contemplava a les normes anunciants que només publicitessin en àrab, per la qual cosa la direcció no els va incloure (ANTA, 2002, 11 de juny). El 13 de juny *El 9 Nou* feia públiques les opinions de la junta de l'associació de veïns, les quals es centren en dir que són falses i malintencionades les acusacions, amb tot, no s'aclara si s'inclouran els anuncis de comerços regentats per població d'origen marroquí (*El 9 Nou*, 2002, 13 de juny).

El 14 de juny *El 9 Nou* recollia una altra vegada les opinions de representants de l'associació de veïns respecte la no presència de població d'origen marroquí a la junta, on es continua comentant que “són ells els que han de venir” i que “nosaltres no hem d'anar darrere de ningú”. Altres informacions contrastaven amb aquestes opinions, fent-se referència a què no se'ls havia permès i que sempre s'estaven donant respostes negatives, per part de la direcció, a la possible participació en l'associació veïnal de persones d'origen marroquí (*El 9 Nou*, 2002, 14 de juny).

El 14 de juny, el periodista d'*El 9 Nou*, Miquel Àngel Luque, que seguia l'actualitat de Ca n'Anglada firmava l'encertat, creiem, article d'opinió *El pacte del silenci*, on apuntava, fent referència al barri, que “com menys se'n parli millor”, denunciant-se un pacte de silenci a la ciutat, considerant que la classe política no poden dir el què pensa o es mossega la llengua, els mitjans de comunicació no poden preguntar i parlar de la immigració a la ciutat, resultant, així, un tema *tabú*. Posava de manifest, el periodista, que aquest clima no estava ajudant gens i qualsevol petit problema es podia acabar magnificant (Luque, 2002).

El 14 de juny el Diari de Terrassa publicava el titular *Las entidades de Ca N'Anglada intentarán facilitar la convivencia*, on es recollien les opinions de representants de l'associació de veïns, que comentaven que “las cosas están como están, hay problemas de convivencia y la mayoría de la gente no está preparada para afrontar la llegada masiva de inmigrantes al barrio”. S'assenyalava que el darrer assentament de persones d'origen marroquí al barri provenia “de zonas agrícolas y tienen muy poca cultura social”. S'acabava apuntant que “las personas, como los animales, somos territoriales, y debe pasar un tiempo hasta que aceptemos a las personas nuevas que se establecen en nuestro territorio. Este problema se está produciendo en toda Europa y hay países en los que el enfrentamiento es mucho más crudo y evidente”. Antonio López, un dels que va intervenir en la roda de premsa, remarcava que “las cosas están bastante mal y no sería de extrañar que se liase algo gordo muy pronto. Hay muchos magrebíes, hombres y mujeres, que viven en el barrio desde hace tiempo y que están perfectamente adaptados. Pero últimamente han llegado muchos nuevos, una avalancha, la

mayoría de los cuáles sólo se dedican a estar en la calle diciendo groserías a las mujeres, durmiendo debajo del puente de la riera y traficando con droga. Eso es lo que molesta realmente”. La notícia s’acabava anunciant que les associacions de veïns i de comerciants i el Club de la Gent Gran es reunirien amb la recent creada Associació Sociocultural Marroquina de Catalunya per treballar conjuntament en la millora de les relacions socials al barri entre les diferent realitats coexistents (Diari de Terrassa, 2002, 14 de juny).

El 15 de juny, tant *El 9 Nou* com el *Diari de Terrassa*, es feien ressò de les declaracions de l’alcalde, Pere Navarro (PSC), el qual titllava de “puntual” el conflicte en el si de l’associació de veïns, considerant-lo un problema intern de l’entitat i que, com a tot arreu, tenen problemes. A més, l’alcalde admetia la sensació d’inseguretat ciutadana existent en sectors del barri, recordant que l’ajuntament havia demanat a la Delegació del Govern més agents de policia a les zones de la ciutat on més present estava essent els nous assentaments de persones d’origen extracomunitari, car –reconeixia l’alcalde– que s’estava generant una sensació -segons ell justificada- d’inseguretat ciutadana (*El 9 Nou*, 2002, 15 de juny; *Diari de Terrassa*, 2002, 15 de juny).

El 18 de juny, també ambdós diaris, recollien les significatives impressions de representants de l’associació de veïns del barri, que admetien que hi havia problemes de convivència al barri, com a tot arreu –consideraven–, assenyalant que, pel cas de Ca n’Anglada, estaven essent per culpa d’una minoria que no tenia hàbits socials, fent referència a persones d’origen marroquí⁶. També deien que els anuncis de propietaris de comerços d’origen marroquí no s’havien publicat perquè havien arribat tard (*El 9 Nou*, 2002a, 18 de juny; *Diari de Terrassa*, 2002, 18 de juny). *El 9 Nou*, pel mateix dia, també tractava el pronunciament crític del partit Esquerra Unida i Alternativa (EUiA), el qual considerava que s’havia perdut el temps perseguint, pel cas del barri, una política de pujada de preus dels habitatges, traslladant, així, els conflictes a altres llocs de la ciutat (*El 9 Nou*, 2002b, 18 de juny).

El 19 de juny s’anunciava que l’Associació Marroquina-Catalana per a la Integració i la Convivència, considerada per l’administració local la interlocutora al barri de la comunitat d’origen marroquí, valorava positivament la darrera reunió amb l’associació de veïns i s’anunciava la propera trobada després de les vacances d’estiu (*El 9 Nou*, 2002, 19 de juny). El 19 de juny el *Diari de Terrassa* publicava una entrevista amb Carlos Romero, el dimissionari de l’associació de veïns del barri, el qual assegurava que els anuncis no havien arribat tard i que no es publicaran pel desig exprés de la junta, recordant com un membre de la junta, feia just un any, s’havia dedicat a recollir firmes contra el veïnat nouvingut extracomunitari (*Diari de Terrassa*, 2002, 19 de juny).

⁶ Volem fer notar que es tornava a repetir la història de juliol de 1999, quan la tensió al barri és màxima s’acaba assenyalant, per part dels sectors més tancats al canvi social, a un grup d’incontrolats, *il·legals* o sense hàbits socials, sempre fent referència a persones d’origen marroquí.

ANNEX B-5

Fets del 3 de març de 2003 a Ca n'Anglada

Text extret del Treball de Recerca presentat a l'abril de 2004

6.4. El desenvolupament de nous episodis de violència xenòfoba al barri.

Ja hem dit anteriorment que després dels incidents de juliol de 1999 ràpidament s'intentà, per part d'alguns sectors del barri, passar pàgina a aquells fets i insistir en la idea que el barri estava ja instal·lat en la *normalitat*. En aquesta línia cal emmarcar notícies com les del 14 d'agost del 1999 on el *Diari de Terrassa* incloïa el titular de "Ca N'Anglada quiere olvidar", on es comentava que la normalitat torna al barri, i que la gent insisteix en què havia estat un problema de convivència, tornant-se a criticar el tracte rebut pel barri per part dels mitjans de comunicació (*Diari de Terrassa*, 1999, 14 d'agost). El 13 de novembre de 1999, el mateix diari publicava una entrevista a Miguel Narbona, on l'antropòleg manifesta que la gent del barri vol oblidar i pensa que no es tornaran a succeir incidents com els de juliol al barri (*Diari de Terrassa*, 1999, 13 de novembre).

Al llarg d'aquest temps també han aparegut diferents notícies que ajudaven a desmentir tòpics sobre el barri, a partir d'estudis que s'han anat realitzant. El 4 de novembre de 1999 el *Diari de Terrassa* es feia ressò d'un estudi sociourbanístic on es rebatien certs tòpics sobre el barri, com les sobredimensionades imatges de la presència de població nouvinguda, de l'infrahabitatge o de l'envelliment (*Diari de Terrassa*, 1999, 4 de novembre). Dies després, el 7 de novembre de 1999, en aquest cas *La Vanguardia*, també feia referència a aquest estudi, però explicant altres coses, on els tòpics es tornaven a posar de manifest, com el tema de barri envellit, amb cases molt velles i defectuoses i nivells socials, educatius i laborals per sota de la mitjana de la ciutat (*La Vanguardia*, 1999, 7 de novembre). El 12 de juliol de l'any 2000, Joan Porcel firmava un article d'opinió on es realitzava una anàlisi dels incidents de juliol de 1999, on s'assenyala, entre d'altres qüestions, la crisi del sector comercial o els dèficits urbanístics amb cases amb aluminosi, que, com hem vist amb el comentat fins ara, no s'adiuen a la realitat del barri (Porcel, 2000).

El 12 de gener del 2002 el *Diari de Terrassa* dedicava una notícia a les opinions del rector de la parròquia catòlica de Sant Cristòfor, ubicada en una de les façanes de la plaça de Ca n'Anglada, on es queixava de la baixada contínua des del 1997 dels batejos i casaments al temple, fet que el portava a dir que el barri perdia identitat, amb pisos no atractius enfront els que es fan a altres barris, i on la presència de població musulmana està fent que la gent marxi de Ca n'Anglada (*Diari de Terrassa*, 2002, 12 de gener). El 16 de març del mateix any, el mateix diari incorporava en les seves pàgines el titular *Juventud y Tercera Edad, prioridades en Ca N'Anglada*, on s'anunciava la renovació de la junta de l'associació de veïns, continuant el mateix president, Felipe Arenas, el qual va fer una intervenció dient coses com que el 50% de població del barri és major de cinquanta anys, per la qual cosa cal treballar a favor d'aquest col·lectiu, centrant també els esforços en què entri gent jove a l'entitat. Els eixos bàsics d'actuació, seguint l'interès de l'entitat, serien els de donar serveis per a la gent gran i

l'urbanisme perquè la gent jove opti pel barri (Diari de Terrassa, 2002, 16 de març). El 5 de juny del 2002 es recollia com a notícia al *Diari de Terrassa* la celebració de la festa de les persones associades a l'associació de veïns, on l'àpat va consistir en un plat de botifarra i mongetes a la plaça de Ca n'Anglada (Diari de Terrassa, 2002, 5 de juny).

De visions apocalíptiques sobre el barri cal esmentar una que es va fer pública en el marc de la campanya electoral de les passades eleccions autonòmiques a Catalunya, on el representant del PP, Daniel Cirera, després de fer un passeig pel barri, va qualificar Ca n'Anglada de barri marginal amb alts índexs d'atur, amb problemes de convivència, de drogaaddicció i delinqüència, alertant que una victòria dels partits de l'esquerra parlamentària impediria l'accés de la Policia Nacional a les dades del padró per, en paraules del jovent ultraconservador, "perseguir els immigrants il·legals" (El 9 Punt, 2003a, 23 d'octubre; El 9 Punt, 2003b, 23 d'octubre). El discurs populista i reaccionari del PP vers la immigració extracomunitària no és l'únic que s'ha intentat aprofitar del clima convivencial tens existent al barri. Grupuscles neofranquistes i neofeixistes també han intentat enrair més l'ambient, distribuint pamflets on es criticava als mitjans de comunicació i als col·lectius antirracistes i antifeixistes, promovent-se l'odi racial i negant-se que es puguin considerar persones immigrades els *nacionals* dels estats europeus que es desplacen per l'interior d'Europa (Diari de Terrassa, 1999, 3 d'agost). També la Plataforma per Catalunya (PxC) ha intentat trobar complicitats al barri, apareixent pel barri durant la passada campanya per a les eleccions autonòmiques⁷ (El 9 Punt, 2003, 29 d'octubre), havent intentat abans, sense èxit, trobar suports al barri per presentar una llista per a les darreres municipals.

La veritat és que el que s'ha anomenat anteriorment com *normalitat*, després dels incidents de 1999, encara no existeix al barri. Si fem un repàs a la premsa centrant-nos amb el tema de la demanda de presència policial a Ca n'Anglada barri⁸ destaquen les referències a aquest tema durant les celebracions de la festa major del barri. El 14 de juny del 2000 el *Diari de Terrassa* es feia ressò de la demanda de la regidora de Seguretat Ciutadana, Isabel Castilla, on es demanava a la Delegació del Govern una dotació especial pels dies 7, 8 i 9 de juliol, mentre Felipe Arenas, president de l'associació de veïns, insistia en afirmar que la convivència al barri era bona (Diari de Terrassa, 2000, 14 de juny).

El 8 de juliol del mateix any *El 9 Nou* titulava la notícia *Festa major, bars tancats*, on s'explicava que el Bar Los Manchegos, regentat per una persona d'origen marroquí, havia estat precintat per l'ajuntament per no reunir les condicions higienicosanitàries, i al Bar Terrassa se'l recomanava tancar i si obria ho feia sota la seva responsabilitat. El propietari del primer

⁷Aquest partit va obtenir al barri en les darreres eleccions al Parlament de Catalunya 38 vots.

⁸ En aquest sentit, val la pena ressaltar que en les mateixes reunions de la Comissió del Districte II sobre el debat entorn el nou POUM, a l'apartat complementari del barri de Ca n'Anglada les persones presents del barri van incloure un apartat de seguretat on es reclamava la ubicació d'una dependència de la policia municipal al barri.

establiment denunciava que ell ja havia començat les obres de condicionament, reclamades per una passada inspecció municipal, però que sense avis s'havia presentat la policia local dient que li precintaven l'establiment. El Gremi d'Hostaleria de Terrassa es queixà de l'actuació municipal i es solidaritzà amb els propietaris (El 9 Nou, 2000b, 8 de juliol). Els dos bars, juntament amb el Bar Egipcio, ja tancat, van ser atacats durant els successos de 1999. El mateix dia, el *Diari de Terrassa*, confirmava que dotacions policials estaran de forma preventiva durant les festes del barri (Diari de Terrassa, 2000, 8 de juliol).

Amb el narrat fins ara no és d'estranyar que de tant en tant es produeixin fets molt lamentables, on una minoria, organitzada i de caràcter neofeixista, racista i xenòfoba, ataca i agredeix violentament contra persones d'origen extracomunitari, bàsicament de gent provinent de l'Estat marroquí. El 12 de febrer del 2000 els diaris es feien ressò de l'acció d'aquests grupuscles, els quals intentaren cremar una botiga del barri amb benzina, provocant un petit incendi. Veïnat i govern municipal van considerar que es tractava d'un fet aïllat. La botiga ja va ser atacada durant els incidents de juliol del 1999, tenint com a propietari un home d'origen marroquí que porta vint-i-un anys al barri. L'alcalde de llavors, Manuel Royes, considerava que no hi havia cap problema de convivència al barri i que a partir d'aquell moment no creia que tornés a passar cap incident més, insistint que havia estat un fet aïllat i una bretolada. En un comunicat de la junta de portaveus es desvincula aquest succés amb els del 1999 (El 9 Nou 2000a, 12 de febrer; El 9 Nou 2000b, 12 de febrer; Diari de Terrassa, 2000, 12 de febrer).

No serà fins el 2003 quan la violència neofeixista, racista i xenòfoba s'agreugi al barri, però també a la ciutat. El 6 de maig del passat any *EL 9 Nou* publicava el titular *Un grup de joves agredeix amb un ganivet un home a Ca n'Anglada de Terrassa*, on un jove d'origen marroquí va resultar ferit greu el dia 3 de maig, afegint-se a la notícia que el govern municipal treia importància al succés, dient que era un fet *puntual* i una *qüestió personal* (El 9 Punt, 2003, 6 de maig). No serà fins el 14 de maig quan la notícia tornava a reemprendre's arrel de què es fes pública una operació policial on s'havien detingut onze persones, residents a Terrassa i Sabadell, en relació als fets del 3 de maig a Ca n'Anglada, fent-se públic per part de la Policia Nacional un comunicat on s'explicava que un centenar de joves es concentraren al pàrquing del supermercat Eroski, al costat del barri de Ca n'Anglada, per, des d'allà, iniciar una *cacera* pel barri de Ca n'Anglada contra persones d'origen marroquí (El 9 Punt, 2003, 14 de maig). El resultat final d'aquest atac organitzat va ser d'un jove greument ferit per una ganivetada i l'atac amb còctel molotov a un bar regentat per una família d'origen marroquí⁹.

⁹ En aquest sentit volem incloure els comentaris d'una persona entrevistada sobre com es va tractar aquest succés per part del govern municipal i l'associació de veïns del barri:

«[...] aquello fue una expresión de racismo. Y lo mismo que lo de la semana pasada, que lo han ido tapando, tapando, tapando, hasta que han detenido a los chavales esos. Pero si tú coges y no explicas que hay un problema, simplemente vas cerrando los ojos, mientras por el otro lado... que pasó, cuando le pegaron el navajazo hace tres semanas no salió en ningún lado, y de golpe te levantas el lunes y ves que está todo el barrio lleno de antidisturbios y de patrullas de la policia dando vueltas y de secretas. ¿Qué consigues con eso? Una psicosis de la gente, y, bueno,

El 15 de maig *El 9 Nou* es feia ressò de la polèmica originada pel nombre de persones que protagonitzaren els incidents, on la policia mantenia que havien estat un centenar de joves, formant petits grups i ben armats, i el govern municipal considerava que havien estat poc més d'una quinzena, vinguts després d'una crida d'alguna persona del barri, que podia tenir el seu origen en una baralla del passat 21 d'abril, de la que tenia informació la Policia Nacional. Tots els detinguts són posats en llibertat, vuit amb càrrecs. Tant el presumpte autor de l'apunyament com la majoria de detinguts tenien antecedents (El 9 Punt, 2003, 15 de maig; Diari de Terrassa, 2003, 15 de maig). El 16 de maig ambdós diaris recullen les opinions de l'alcalde Pere Navarro, treient ferro a l'episodi insistint -com sempre- en què és un fet aïllat, i que es tracta d'un tipus d'atac que passa "cada cap de setmana en qualsevol punt de Catalunya". En aquest anàlisi també coincideix el president de l'associació de veïns del barri, Felipe Arenas, dient que és un succés puntual i que el que havia passat podia haver passat en qualsevol altre barri perquè "apuñalamientos hay en todos lados". Significativament, també es recullen les crítiques de veïnat del barri que consideren insuficient que només s'estigui actuant urbanísticament i no s'estigui fent res en matèria social i convivencial (El 9 Punt, 2003, 16 de maig; Diari de Terrassa, 2003, 16 de maig).

El 26 de maig, el portal d'informació local *Terrassa Web* informava de les mobilitzacions de denúncia contra les agressions feixistes a la ciutat de les darreres setmanes, tractant els successos de Ca n'Anglada, a les que s'afegien les agressions al Parc de Vallparadís de joves neofeixistes contra joves activistes de l'esquerra combativa i dissident de la ciutat (Terrassa Web, 2003, 24 de maig). El 28 de maig apareix en diaris com *El Periódico de Catalunya* una carta firmada pels màxims responsables de les associacions de veïns i de comerciants i del Club de la Gent Gran del barri on mostraven la seva queixa pel tracte rebut pel barri pels mitjans de comunicació, acusant-los de què només s'estaven reflectint les situacions conflictives i no els impulsos que s'estaven fent al barri per millorar la seva situació (Arenas; Martín; Sánchez, 2003).

El 3 de juny el Col·lectiu Kaosenlared, de llarga tradició combativa des del barri de Ca n'Anglada, fa públic un comunicat a favor de la promoció i desenvolupament d'iniciatives que fomentin les relacions quotidianes entre el veïnat del barri, just un dia abans que se celebri una reunió entre entitats i col·lectius del barri i de la resta de la ciutat per tractar les propostes i accions que es volen desenvolupar al barri i la ciutat arran dels darrers episodis de violència neofeixista, racista i xenòfoba (Kaosenlared, 2003). El 5 de juny *El 9 Nou* publicava una notícia tractant el transcurs d'aquesta reunió, on s'havien posat en evidència les dificultats de diàleg i els enfocaments diferents de les diverses entitats i persones que van celebrar la reunió al centre cívic del barri. Els representants de l'associació

cuarenta versiones he escuchado yo de lo que pasó. Pero desde el noventa y nueve Ca n'Anglada es intocable, en Ca n'Anglada no se puede hacer absolutamente nada, empezando por la asociación de vecinos, ellos sabrán». [16:40]. Iván, veí de la zona dels pisos, 25 anys. Nascut a Terrassa, viu al barri des que va néixer.

de veïns negaven la possibilitat de realitzar activitats a la plaça de Ca n'Anglada a entitats i col·lectius que proposaven fer accions a favor del diàleg i la convivència entre les diferents realitats presents al barri. Un dels seus arguments era que ja s'havia acabat la temporada d'activitats fins passades les vacances d'estiu (El 9 Punt, 2003, 5 de juny). Arrel d'aquesta reunió, els col·lectius del barri Ràdio Kaos i Kaosenlared feien públic un comunicat de denúncia de l'actitud bel·ligerant que s'havia tingut contra ells en la reunió per part de membres de la direcció de l'associació de veïns del barri (Ràdio Kaos i Kaosenlared, 2003).

Val a dir que van ser moments que es van viure directament per la persona que escriu aquestes línies. Van ser dies d'un treball de camp intens dels quals es voldria que es retinguessin algunes coses. La primera és l'anul·lació d'una entrevista a una persona gran, representant tant de l'associació de veïns com del Club de la Gent Gran. La tensió que es vivia al barri arrel de l'agressió que va patir un jove d'origen marroquí per part de joves neofranquistes i neofeixistes va ser el motiu pel qual es va anul·lar aquella entrevista, no es volia fer perquè literalment "no serviria per a res". Malgrat tot, això no va evitar que es mantingués un canvi d'impressions, on s'exposava de nou per part del veí, que els problemes al barri l'originaven un grup de joves maleducats que no respecten res i que són d'origen marroquí. Es tracta d'arguments que, curiosament, cada cop que hi ha tensió al barri s'utilitzen, no cal oblidar-ho. Es comentava que la situació era inaguantable i que en qualsevol moment podia encendre's l'espurna que tornés a portar al barri a escenaris com els de juliol de 1999. A la conversa entraven d'altres persones presents que denunciaven que al barri no hi havia suficient vigilància policial, fent-se referència a vigilància de control sobre persones d'origen marroquí. Una de les altres persones que intervenia, esmentava els casos de Cervera i el Vendrell, dient que la presència de població nouvinguda d'origen extracomunitari era insuportable -es donava la casualitat que en aquestes dues poblacions el partit xenòfob Plataforma per Catalunya estava fent campanya contra la immigració extracomunitària. Tot seguit, les persones parlen d'alguns fets que havien passat al barri: un home d'origen marroquí s'havia tret la titola al centre cívic; que els homes d'origen marroquí perseguïen a les dones; que les famílies d'origen marroquí no rentaven l'escala i que no feien cas de les normes; que les dones d'origen marroquí no podien anar amb el vel pel carrer ni els homes amb gel·laba; que persones d'origen argentí no pagaven l'escala; etc. Comentaven, també, que durant la botifarrada, que s'havia celebrat dies abans, pel dia del soci i sòcia de l'associació de veïns del barri, l'ambient va estar a punt de saltar. Sorprenia que, quan se'ls feia referència la presència de joves d'estètica neofranquista al barri, no la condemnaven sinó que la relacionaven amb el control dels carrers i admetia, una de les persones, que la seva presència evitava que persones d'origen marroquí estiguessin pel carrer. Afirmaven que elles no sabien per què succeïa això, però que aquests joves generaven por a comunitats com la d'origen marroquí. Al preguntar per l'ambient que esperaven per la festa major del barri, aquestes persones veïen la necessitat, resignant-se, de què hi hagués presència policial permanent a la plaça, admetent que sabien del cert que hi haurien quatre dotacions policials col·locades a les quatre cantonades de la plaça. El que volien evitar, així, era que passessin i

estiguessin presents per allà persones d'origen marroquí, car no volien que *destorbessin* la seva festa, que *destorbessin* als seus espais. Dies després vaig assistir a la reunió que ja s'ha comentat abans, entre entitats del barri i de la ciutat, i la idea de què els seus espais, en aquest cas la plaça de Ca n'Anglada, pogués ser utilitzats per entitats que apostaven pel treball conjunt entre les diferents comunitats ètniques i cultures que conviuen al barri, tornava a aixecar les veus més contundents a no permetre-ho. No va ser una reunió agradable, membres de l'associació de veïns en tot moment van voler marcar el terreny i controlar la reunió, atacant a persones i deslegitimant a la resta per viure fora del barri de Ca n'Anglada. La cara més crua del tancament intracomunitari que cert sectors del barri estan alimentant es va posar de manifest en aquella reunió.

En arribar al mes de juliol, durant les festes del barri, les agressions neofeixistes continuaven tenint lloc a Terrassa. Aquesta vegada eren atacats col·lectius que han mostrat un posicionament clarament crític amb la política que se segueix a la ciutat respecte la immigració d'origen extracomunitària, i en els quals també participava gent vinculada al barri de Ca n'Anglada. El 14 de juliol Consell de Joventut de Terrassa i la Confederació General del Treball (CGT) feien públic un comunicat de denúncia per l'atemptat que havia rebut el local que comparteixen amb altres col·lectius, durant la matinada del dissabte 12 de juliol (Consell de la Joventut de Terrassa, 2003; Confederació General del Treball, 2003). El mateix dia el col·lectiu Ca n'Anglada Jove, on també estan integrats Ràdio Kaos i Kaosenlared, feia públic un comunicat on denunciava la presència policial al barri, amb presència d'unitats d'antidisturbis, que flanquejaven la plaça de Ca n'Anglada, durant els dies de les festes del barri, veient-se aquesta actitud com una mesura de coerció, repressió i força contra part del veïnat del barri que no està a favor i/o pateix aquestes mesures especials, les quals han estat ben vistes pels sectors del barri que van celebrar les festes a la plaça, custodiats per aquestes unitats de la Policia Nacional i la policia local (Ca n'Anglada Jove, 2003)¹⁰.

Passant al tractament que va fer la premsa local d'aquesta darrera festa major al barri destaca el diferent enfocament dels principals diaris. El 10 de juliol, el *Diari de Terrassa* titulava "Policías especiales vigilarán la fiesta mayor de Ca N'Anglada", on s'anunciava l'augment de presència policial, tant de la policia local com de nacional al barri, en franges horàries considerades conflictives. En la notícia és recollia l'opinió de representants de l'associació de veïns, als quals no els inquietava el fet i apuntaven que l'any anterior ja va haver-hi presència policial per prevenció (Diari de Terrassa, 2003a, 10 de juliol). En l'editorial del diari d'aquell dia, titulat *Prevenir, una buena medida*, es considerava que "es necesario que la sociedad –

¹⁰ Val a dir, en aquest sentit, que col·lectius esmentats com Ca n'Anglada Jove, amb anys d'experiència en la vida política i associativa no només del barri, són espais des dels quals s'estan impulsant accions i iniciatives en pro d'enfortir les relacions socials al barri entre les diferents realitats que coexisteixen a Ca n'Anglada. Accions que molts cops no es poden realitzar a llocs com la plaça de Ca n'Anglada per la negativa de sectors del barri que veuen amb mals ulls que es facin actes on entre els i les protagonistes hi hagi gent d'origen marroquí. En aquest context moltes vegades les coses es queden en anuncis que no es fan o queden desvirtuats.

incluso los vecinos- aprendan a diferenciar la violencia gratuita de grupos de incontrolados de un enfrentamiento entre vecinos por cuestiones culturales o de raza”, considerant les darreres agressions del feixisme organitzat a la ciutat com una “espiral de enfrentamientos entre grupos muy concretos”, donant-se ple suport a la política policial preventiva al barri engegada pel govern municipal a demanda de sectors del barri (Diari de Terrassa, 2003b, 10 de juliol). Dies després, el 13 de juliol, Jaume Espuny del consell de redacció d'*El 9 Nou*, firma un article d'opinió titulat *Ca n'Anglada, policia i tapes*, analitzant críticament el l'escrit en l'anterior editorial comentada del *Diari de Terrassa* (Espuny, 2003).

En aquest punt ens agradaria que es retingués la imatge viscuda al barri durant els dies de la darrera festa major al barri, quan dotacions de la Policia Nacional es van situar estratègicament a les quatre cantonades de la plaça de Ca n'Anglada, per vetllar pel desenvolupament *tranquil* dels actes festius. Les Unitats d'Intervenció Policial de la Policia Nacional i un *cos d'intervenció especial* de la policia local van estar preventivament presents al barri i custodiant la plaça. El 15 de juliol el *Diari de Terrassa* feia una anàlisi de les festes al barri, publicant la notícia *El buen ambiente se hizo notar en la fiesta mayor de Ca N'Anglada* on s'explicava que el desplegament policial havia estat “asumido por los vecinos”, afegint que la gent s'havia sentit més segura i que “en cualquier caso el ambiente ha sido tranquilo, según algunos vecinos, más incluso que en la del año pasado”. Nogensmenys, també es feia ressò dels sectors del barri que criticaven la forma en què s'havien desenvolupat les festes a l'entorn de la plaça, constatant-se, també, que havia anat menys gent als actes festius (Diari de Terrassa, 2003, 15 de juliol).

ANNEX B-6

Participació a les “Tertúlies de Ca n’Anglada”

un pas
endavant...

pla de **barri**

CA N'ANGLADA | TORRE-SANA | VILARDELL | MONTSERRAT
PROGRAMA FOMENT DE LA CONVIVÈNCIA

les Tertúlies de Ca n'Anglada

Un espai de reflexió per a
parlar del passat, el present
i el futur del nostre barri.

Resum de les sessions

 **Generalitat
de Catalunya**

Ajuntament de Terrassa

Amb el suport de:

 Obra Social
Fundació "la Caixa"

**ASSOCIACIÓ DE VEÏNS
CANANGLADA Terrassa**

**TOTHOM
SUMA**

Edita: Foment de la Convivència, Pla de Barris

Textos: Intercultura, Centre per al Diàleg Intercultural de Catalunya

Maquetació: Imatge i Comunicació, Ajuntament de Terrassa

Terrassa, juliol de 2007

Índex

1. Presentació	p. 05
2. Crònica de les sessions	p. 07
Primera sessió: "Memòria del barri de Ca n'Anglada"	p. 07
Segona sessió: "Els nous veïns"	p. 11
Tercera sessió: "La convivència, avui"	p. 15
Quarta sessió: "Què fem i què podem fer?"	p. 21
3. Propostes i perspectives de futur	p. 27
4. Relació de participants	p. 31

1. Presentació

La tarda del dijous 18 de gener del 2007 va començar la primera sessió de les Tertúlies de Ca n'Anglada. La proposta de les tertúlies és una iniciativa de l'Associació de Veïns de Ca n'Anglada i del Pla de Barris de l'Ajuntament de Terrassa i de la Generalitat de Catalunya.

Gràcies a l'interès mostrat pel veïnat, va caldre organitzar dues edicions, a les quals van assistir un total de 61 persones. Cada edició constava de 4 sessions, amb les quals es desenvolupava el programa següent:

- 1) "Memòria del barri de Ca n'Anglada" (18 de gener i 28 de febrer)
- 2) "Els nous veïns" (25 de gener i 07 de març)
- 3) "La convivència, avui" (1 de febrer i 14 de març)
- 4) "Què fem i què podem fer?" (8 de febrer i 21 de març)

Aquestes trobades han estat una experiència interessant i rica, de compartir vivències que no s'han limitat a la reflexió i al debat, sinó que han generat propostes d'actuació, una prova del sentit constructiu que els veïns i veïnes han donat a les tertúlies.

Al present document hi hem posat per escrit un petit resum del conjunt d'intervencions, a tall de crònica. No personifiquem les opinions, perquè som conscients dels oblots i de les limitacions per a incloure-les totes, i també de la dificultat de reflectir per escrit la profunditat i la vida que van aportar els veïns i les veïnes en les seves intervencions. Per això volem agrair la implicació dels participants, ja que creiem que tots i totes hem après a conviure més de prop, i vam desitjar que aquestes experiències es puguin tornar a viure.

Gràcies i fins aviat!

Per tal d'agilitzar la lectura, s'han unificat les dues edicions en un sol text. D'aquesta manera es proporciona una visió més de conjunt de la pluralitat que conviu al barri.

2. Crònica de les sessions

Primera sessió: "Memòria del barri de Ca n'Anglada"

L'objectiu de la sessió inicial era recuperar els records col·lectius comunitaris de Ca n'Anglada, per tal de millorar l'acollida dels nous veïns des de la identitat de barri. Es tractava de presentar la història com un procés en el qual els veïns i les veïnes són qui creen el barri.

La tertúlia comença amb l'exposició del moderador, Rafael Crespo. A través de la seva biografia familiar, en la qual descobreix el desconeixement que el seu fill té de la història de migració de l'avi i l'àvia paterns, amb el consegüent efecte en el tipus de valors que té, comparat amb els del seu pare i el seu avi. Va caldre transmetre al seu fill com va ser l'arribada del seu avi a Barcelona, la vivència a les barraques, a Nou Barris i a la Verneda, les seves condicions de vida i la relació d'aquestes condicions amb les d'altres indrets del món.

Es fa evident la necessitat de la transmissió dels grans cap als més joves, sobre la història col·lectiva, tant l'oficial com la que es basa en la tradició, en la transmissió oral. Aquesta és una història que recull els vincles, la història de les vivències, i que mostra, entre d'altres, la convivència, el fet de tenir alguna cosa en comú i els vincles que a partir d'ella es construeixen. Permet que les persones s'interroguin sobre com era abans la convivència, en el passat, i com és ara, en la situació actual.

Memòria és saber com s'estava i de quina manera hom arriba on és ara, aquí. Contribueix a contestar la pregunta "D'on venim?". Permet veure els elements actius, la capacitat de canvi. En termes de civisme, la nostra societat ha evolucionat positivament i ara ja no són necessaris els cartells que hi havia als tramvies i a alguns bars, com ara "Es prohibeix escopir", mentre que es detecten comportaments incívics que demostren que algunes persones no es responsabilitzen dels espais comuns, o del baix nivell de comunicació social entre les persones. Quan es recorre a la memòria, es veu que no tot estava tan bé ni tot tan malament.

Sobre la immigració

Ca n'Anglada va ser construïda, literalment, pels immigrants arribats de diferents punts de Catalunya i de la resta de l'Estat espanyol. Ells i elles van protagonitzar la construcció física i social, i per això és

bàsic, per a mantenir i transmetre la identitat oberta del barri, reforçar la capacitat per a transferir les biografies personals i col·lectives, i sobretot que aquest coneixement no es perdi. Difícilment podrem estimar el barri si no coneixem el seu passat i el de la seva gent.

Sembla que hi ha un acord en virtut del qual, més enllà de la llengua en què es comuniqui, es tracta d'explicar la història a través de la proximitat, la proximitat del coneixement. De saber coses com ara "Com s'hi van instal·lar?"; "Quines capacitats i possibilitats tenien?", per a explicar, als qui arriben, els valors de la convivència, amb la finalitat de facilitar-ne l'adaptació i d'afavorir el seu accés als diferents àmbits socioeconòmics.

Com a comparació, s'explica l'experiència de barris on hi ha plans d'acollida i de convivència, en relació amb la memòria popular. Per exemple, el barri de la Salut, a Badalona, i la seva experiència de recuperació de la memòria del barri a través de fotografies, pel·lícules i entrevistes realitzades pels alumnes d'instituts d'ensenyament secundari als seus pares i mares, i com, després de la filmació i la selecció d'imatges significatives, es contrasten filmacions dels anys 1950 amb les del 2006, en les quals apareixen de joves i d'adults, i després expliquen aquestes experiències als seus companys i companyes. S'insisteix, en definitiva, que una societat més acollidora afavoreix la convivència.

Com es recupera la memòria popular

Hi intervenen veïnes i veïns, que rememoren la seva experiència de migració, amb la instal·lació dels serveis bàsics. "No hi havia aigua potable, ni serveis, ni carrers". "Les primeres migracions", diuen, "es van realitzar per necessitat, a Espanya". Entreteixeixen, en els seus relats, com sorgeix el barri, de la necessitat comuna, i com aquesta necessitat genera una consciència que cal fer les coses plegats, com ja van fer la construcció de les seves cases, a les quals es dedicaven cada cap de setmana.

Apareix, en aquesta memòria, un barri en què el naixement de les lluites es feia pel bé de tots. Es fa esment de l'emissora Radio Pirenaica, del PSUC, les vagues, la relació amb el moviment sindical i d'aquest amb la policia, amb "els grisos" (en referència al color de l'uniforme que vestien els policies nacionals durant la dictadura franquista).

Això sí, es fa una distinció entre qui va migrar antany i qui migra ara. Els d'antany diuen que els unia una llengua comuna, parlar el mateix idioma, el sorgiment i la creació d'uns vincles. Hi ha matisos, en el sentit que uns consideraven que tots són immigrants, o uns altres que no, perquè es tracta del mateix

país. D'alguna manera, els habitants que van venir als anys seixanta han perdut la noció de ser immigrant i es consideren de Ca n'Anglada "de tota la vida", perquè ha estat el lloc on han crescut, on han creat les seves famílies; en definitiva, el seu espai de vida, sense oblidar, això sí, els seus orígens.

En la recuperació històrica de la memòria, es destaquen diverses coses. Per una banda, les formes que la convivència adopta entre qui, essent català, se sentia "foraster" i era percebut com a forà, pel fet de ser minoria i perquè el català no era la llengua utilitzada majoritàriament. Per altra banda, apareix el valor i el paper de les dones, creant i fent barri. La capacitat d'elles per a establir relacions, vincles, contactes i, fins i tot, per a propiciar aquests espais de trobada.

Hi ha, de manera constant, una al·lusió al passat i al present, i una relació contínua entre ambdós. Amb la sensació que, segurament, en altres èpoques les coses funcionaven més bé, enfront de les grans dificultats i del contrast amb què se'ls apareix el present. El valor que s'atorgava a les coses i que ara sembla que, per a ells, no és igual. Ara hi ha carrers, llum, asfalt, vies de tren, i tot sembla normal per als més joves, sense veure el cost de les lluites socials que això ha significat. En aquest sentit, a causa del ritme de vida actual, apareix la dificultat i la falta de temps per a mantenir relacions i conrear-les, fins i tot amb els veïns del replà.

La percepció que es té dels nous veïns, per part d'alguns, és que no fan prou esforços per a adaptar-se, mentre que, per a unes altres i uns altres, hi ha tot un seguit d'activitats en les quals ja es troben (com, per exemple, els espais conjunts amb les dones i el consegüent suport en els processos de canvi amb què moltes es troben).

Davant algunes intervencions, els nous veïns plantegen la seva sorpresa per la imatge que es dona del barri, sobre l'estigma que esmenten com a barri d'immigrants, en relació amb els baixos costos del lloguer, en termes relatius. Això produeix, segons els veïns que fan aquesta afirmació, un efecte pervers.

Pel que fa als nous veïns i veïnes, assenyalen les dificultats que troben respecte de diversos aspectes, com ara en les qüestions idiomàtiques o bé en les condicions de llibertat per a algunes dones (que, venint del Magrib, senten que han de demanar tot tipus de suport, ajuda i reforç, en la relació amb els seus mateixos paisans): com a conseqüència del seu procés de canvi, en què les llibertats de mobilitat, de vestimenta, que inclou l'ús del hiyab (mocador), es col·loquen a l'ordre del dia, reiteren la importància de la preparació i la formació en llengües, catalana i castellana, de cara a la convivència i al món laboral i social.

Es fa visible, en l'intercanvi d'idees i opinions, com el procés d'adaptació i de canvi no és pas lineal, i com es tracta de construir i de generar confiança per a establir relacions. Alguns nous veïns plantegen, fins i tot, l'existència de situacions en què es tenen actituds estereotipades i de prejudici cap a ells. "Sembla normal" diu algun d'ells, "que pensin que som lladres, pel desconeixement mutu de la societat d'acollida, per part dels nous veïns, i de les condicions de vida de la població immigrada, per part dels antics veïns." Això sí, s'insisteix, per part dels uns i dels altres, en la necessitat de la proximitat, de l'acostament, de treballar un pla d'acollida per als nous veïns i de crear espais per a la trobada.

Per als qui, venint d'altres llocs, escolten el relat de la construcció del barri, hi ha tot un coneixement de l'entorn i de la història que permet generar arrelament, una història comuna de la qual se senten part.

Un element important que cal esmentar és la percepció de com se senten els diferents veïns catalans, com mantenen els seus vincles amb els llocs que antany van ser els dels seus orígens i com configuren les seves adscripcions identitàries, les seves pertinences. S'aprecia la necessitat d'anomenar el que significa migrar ("desplaçar-se en l'espai") i l'ús social que es fa, en l'actualitat, de la paraula immigrant. Durant l'intercanvi, es nota que existeix, per a alguns, la sensació de no abordar els temes que consideren prioritaris. Per a aquests veïns, la migració es concep més en termes de classe social, amb un enfocament des de la globalització, i qualsevol solució passaria per abordar el present i centrar-se en temes com ara els pisos pastera, l'explotació de les persones que hi viuen, etc. Es produeix, així, per la seva banda, un desplaçament respecte dels temes del passat. S'insisteix, per part d'ells, en el paper dels polítics i de l'Administració, que no responen com a ells els sembla que hauria de ser: amb polítiques socials que abordin temes com ara l'ús de l'espai urbanístic o de la bombolla immobiliària. Hi ha poc espai per a aquest tipus d'enfocament, per a la concreció d'aquests plantejaments per part del veïnat o per reflexionar sobre, com es diu en ocasions, per què hi ha gent que se n'ha anat del barri, de la dificultat de convivència enmig d'aquests temes sense resoldre.

Contrasta, aquí, la contradicció d'un discurs ideològic amb unes pràctiques poc solidàries i de poca actitud comunitària.

A les dues tertúlies del primer tema, sobre recuperació de la memòria, té lloc entre els participants, dones i homes, una pràctica d'intercanvi d'opinions basada en l'actitud d'escolta, de gran motivació i de ganes de plantejar aportacions.

Segona sessió: "Els nous veïns"

A aquesta segona sessió es va convidar dos dels nous veïns, per a conèixer la seva visió sobre el barri i sobre la convivència, a partir de la seva experiència personal. Els ponents van ser la Saïda, de Larraix (el Marroc) i l'Abdulaye Seck, president de la Coordinadora d'Associacions de Residents Senegalesos a Catalunya.

La Saïda comenta en la seva conversa la diversitat del veïnat, tant en referència a la població autòctona com als i les compatriotes que ha conegut als dos llocs on ha residit a Ca n'Anglada.

Parla de les relacions veïnals. Evoca el primer lloc on va viure al barri com un espai on la gent es preocupava dels veïns i parlaven amb ella i amb els seus fills. El seu marit és comerciant i ella atén la botiga de fruita. Al lloc on resideix actualment, no percep la mateixa actitud cap a ella i els seus nens, sobretot per part de les persones grans. Per a ella és molt important el fet de saludar i ser saludada, conversar i saber com estan el veí i la veïna, i per això de vegades es troba desanimada. "Durant tres anys he estat dient hola als nens [dels veïns], però no sempre rebo resposta."

Sobre les persones que han migrat del Marroc, comenta que també hi ha molta diversitat i que algunes "no es volen integrar, només pensen en el Marroc". Ella, amb les persones que tenen aquesta actitud, en ocasions hi té dificultats.

Assenyala temes que són importants per a ella, en la convivència veïnal: la necessitat de més mitjans per a la millora de l'aprenentatge de les llengües catalana i castellana per part dels nous veïns i veïnes, particularment per als qui vénen del camp, i, d'altra banda, que la societat d'acollida conegui millor el per què de l'ús del mocador, amb el que això implica, per a l'acceptació mútua en les relacions personals, i també en altres camps, com ara el fet d'aconseguir i mantenir una ocupació per a les dones que el duen.

En el transcurs de la seva intervenció, la resta de veïns l'animen a continuar en l'obertura de relacions i en el seu esforç per la convivència; parlen de polir els aspectes de la convivència dels quals no es té prou cura, de la necessitat de mirar-se a la cara, de millorar el barri... i es concreten temes com la falta d'informació, de la conveniència de treballar amb la comunitat de veïns del seu habitatge, perquè hi participin, i dels beneficis d'aquesta participació. En aquest sentit, es parla de plantejar les regles del joc, de respectar els edificis i de treballar sobre l'ús dels espais

oberts, de vigilar la "inseguretat visual", en referència als grups d'homes, magribins i no magribins, que solen omplir determinats espais públics amb la seva presència (com ara les portes d'alguns locutoris).

Proper a aquest tema apareix, amb insistència i des de visions diferents, la inquietud per l'ús del mocador per part de dones del Magrib, amb posicions que van des de les idees prèvies, passant pels prejudicis, fins a d'altres de més neutrals, que donen espai a l'interrogant: "El duen per elecció o per obligació?" Homes i dones, antics i nous veïns opinen sobre el que diuen l'Alcorà i l'islam quant a aquest tema.

Per la seva banda, l'Abdulaye, a la seva intervenció, relata la seva arribada a Catalunya el 1999, després de residir abans a Andalusia i fins que un cosí que vivia aquí li va plantejar que vingués.

Com la Saïda, parla de la convivència, del significat que ell dóna a la frase següent: "Compartir-ho tot. Deixar una part de la nostra llibertat per a la vida en comú i respectar". Per a ell, es tracta de reconèixer el barri i la ciutadania, per tal de millorar la integració i deixar espai per a adaptar-se. En la convivència, cadascun s'implica i posa predisposició per a reconèixer la veritat de l'altra part, tot assumint que ningú no té la veritat sencera. Si existeix comunitat, cadascun coneix l'altre.

Es tracta, per tant, de superar la por de l'"altre", de realitzar gestos, accions, com ara tocar el timbre de la porta del veí, mirar-se cara a cara, d'obrir-se, perquè la gent es conegui més bé.

També és important assumir la multiculturalitat que caracteritza la població del barri com una mica "normal". Però per a això cal conèixer cultures, altres realitats, altres països i, sobretot, tenir predisposició per a canviar, tant les persones que arriben de nou com les persones que acullen.

Planteja que, més que en la tradició cultural pròpia, l'èmfasi és en el sentit comú que cadascú ha de tenir. Enfront de la regulació en l'ús dels espais i de les normes de convivència, suggereix de tenir cura en la relació amb el veí, per part del nouvingut. Per exemple, avisant la resta de veïns, si es tracta de realitzar una festa; i, per part de l'antic veí, de no recórrer a l'autoritat policial com a primera opció, davant les molèsties d'altres veïns: abans, és millor parlar amb el veí que se suposa que infringeix les normes de convivència. Aquí, la seva presència és en clau mediatra: "Necessito l'altre per a resoldre el que passa."

Es tracta de concebre la trobada des de la perspectiva de guanyar unes altres visions de les coses, de treballar en la comunitat, de compartir la noció d'espais comuns i d'educar-se en la necessitat de viure amb normes i que hi hagi un ordre comunitari.

Intercanvis entre veïns i veïnes

Els intercanvis entre veïns antics i nous se centren en els aspectes següents:

- Les llibertats dels uns i els altres. El límit de la llibertat d'un mateix arriba on comença la dels altres. Què passa quan no es porten bé aquests límits? Implica generar un incident crític, obrir el conflicte. Tenir present que els costums dels uns afecten els altres.
- Temes d'identitat. Com es continua sent qui ets, des del punt de vista identitari, i adaptant-se al temps? La mesura i el pes del temps, en la mútua adaptació a llarg termini.
- La falta d'informació. El pes de la ignorància d'un/es i altres sobre les cultures respectives. El rebuig d'un/es i altres. Distingir entre els hàbits i costums i les pràctiques distorsionadores, com, per exemple, el consum excessiu d'alcohol.
- Sobre el pes de l'islam, de la religió, en diversos àmbits:
 - Les relacions entre dones i homes. Què passa, respecte dels homes i les dones? Poden estar junts en espais públics, segons l'islam?
 - Les actituds. És important no prejudicar com a ignorants les dones que porten el mocador. Cal veure cas per cas. Saber quan és elecció, quan és imposició, quan obligació. Obligat per qui, per què? Per la dona mateixa i per les seves conviccions; per les del marit, de l'imam, del pare.
 - La pràctica del Ramadà.
 - Les creences i el sentiment de por que tenen algunes dones autòctones respecte d'alguns homes del Magrib. Opinions sobre la seva manca d'adaptació als canvis viscuts en aquest país, pel que fa a la condició i els drets de les dones.

- Les diverses expressions de l'islam, segons els països. La relació entre àrabs i magribins, quant a la religió. Com es desenvolupa l'espiritualitat, a cada país? S'esmenta l'experiència de Síria.

Temes sobre convivència

Al llarg de la tertúlia van apareixent qüestions que, segons la majoria, eren fonamentals per a la convivència veïnal, tant a les comunitats de veïns com als espais públics.

- El pes dels protocols. El valor i el sentit de la salutació. El fet de presentar-se, l'explicació de les regles de la convivència.
- Ser conscients que a gairebé totes les escales hi ha problemes.
- El respecte mutu, el desig de respectar-se. Fer l'esforç d'encetar relacions i d'adaptar-se els uns als altres: l'obertura a l'altre com a via per conèixer-se.
- Pràctiques a les comunitats de veïns. Es plantegen qüestions com ara: "Què es fa amb una bicicleta, la deixes a baix o la pugues, o es guarda en algun lloc?"
- Drets i deures dels nous veïns. Compliment de les normes.
- Sobre espais privats i comuns. Quins són els espais propis? Espais de rentar, assecadores.
- Com conèixer-nos, com formar-nos, com ens comuniquem? Els grups d'homes asseguts a la vorera que parlen fins a altes hores de la matinada: es tracta de desconsideració i no pas de cultura específica.
- Conèixer les regles i els estatuts de la comunitat: el pagament de les quotes, la neteja, l'ús dels espais comuns, el soroll, la música, les festes, els llums del pati.
- Adoptar un paper actiu per part del veïnat més antic, en la transmissió de normes i costums, amb el suport dels serveis municipals.

- Els mecanismes que cal utilitzar quan s'incompleixen les normes, quan es fa públic el conflicte que abans era latent, quan es torna disputa. Les fases. Primer cal parlar-ne i aplicar les regles, i després cridar la policia; no pas a l'inrevés.
- El paper de l'educació, la informació, la comunicació, el respecte mutu, la confiança. Quan cal recórrer a la policia i quan cal recórrer a la justícia. El lloc i el moment per a cada instància.
- Les diferents fases de la convivència: la informativa, la de coneixement mutu, la de reconeixement, la d'adaptació. Assumir la complexitat del procés.
- La convivència a la plaça pública, a partir de l'ordre, el respecte i la comunicació entre veïns.
- Com implicar les associacions de veïns. Formació sobre la Llei de propietat. Els espais perquè s'airegin els problemes. La qüestió de la proximitat, donar suport, trencar el silenci. Implicar-hi i vincular-hi els nous veïns i les noves veïnes.
- Promoure i configurar la nova comunitat, tot adaptant les formes associatives i participatives actuals a les dels que s'incorporen com a nous veïns i veïnes.

Tercera sessió: "La convivència, avui"

La tercera sessió es presenta com a continuïtat de les anteriors, una estació més d'un recorregut que va començar amb la fundació del barri, va continuar amb l'arribada de nous veïns i arriba fins al present. Per a parlar de la situació actual convidem Fabià Díaz-Cortés, geògraf de la Universitat Autònoma de Barcelona, que va portar a terme la investigació "Espai públic, arrelament al lloc i vida quotidiana: el cas del barri de Ca n'Anglada de Terrassa", en el marc de la seva tesi doctoral "Identitats, espais públics i vides quotidianes a Terrassa. Els casos de Can Palet i Ca n'Anglada". La investigació es contextualitza temporalment als anys 2001 i 2003.

Comenta el mètode abordat, les entrevistes, el perfil dels entrevistats i la utilització de les cites, i destaca els aspectes d'identitat del barri. La part diferenciada de Ca n'Anglada; la pluralitat d'actituds; la necessitat d'actualitzar el barri; la incorporació de nous veïns; les diferències generacionals en relació amb la decisió d'anar-se'n o quedar-se al barri; el compromís amb aquest; els canvis; la composició actual de la població, per edats. Fabià remarca que la presentació també és una anada i tornada de la

relació entre barri i universitat; una tornada agraïda a les persones que havien col·laborat en la investigació, amb la casualitat que algunes eren presents a la sala.

Del document distribuït per l'autor, a tall de resum, en destaquem i recollim, gairebé literalment, els aspectes més rellevants:

1. "Ca n'Anglada, morfològicament, presenta dues realitats ben definides. La part centre i sud, amb cases adossades de planta baixa, originàriament d'autoconstrucció, però en l'actualitat reformades i modernitzades, i la part nord i oest, on hi destaca la presència de blocs de pisos, molts de promoció pública que, en alguns casos, diu, tenen problemes estructurals i funcionals, sobre els quals s'està actuant."
2. "La població manifesta una marcada identitat de barri i el component cultural polític, econòmic de les migracions interiors, l'autoconstrucció planificada i la lluita veïnal (per la dignificació i millora del barri, i en el si de l'antifranquisme) són els elements històrics que han ajudat a configurar aquesta identitat."
3. "El barri ha viscut un procés de cohesió territorial amb la ciutat central, un procés de transformació de perifèria en proximitat del centre, amb intervencions importants, assenyala, en matèria d'equipaments i serveis col·lectius. Hi té lloc una certa mobilitat social ascendent de les famílies (un augment del poder adquisitiu; cal tenir en compte que es partia d'uns nivells molt baixos)."
4. "Ha continuat sent un barri de concentració de poblacions desafavorides. El procés d'integració del barri al nucli central de Terrassa, acompanyat de la millora del poder adquisitiu de les famílies, ha coincidit amb un clar període d'expansió urbanística de la ciutat. S'ha produït una clara redistribució residencial per la ciutat, en virtut del qual han marxat veïns del barri cap a d'altres zones."
5. "Ca n'Anglada ha viscut un procés de descohesió social interna que no és exclusiu del barri. L'arribada de població nova, d'origen extracomunitari i de classe treballadora, a un barri que encara tenia mancances individuals i col·lectives, ha estat viscuda de manera diversa pel conjunt dels veïns. S'hi destaquen dos clars posicionaments: el de no reconeixement i el de reconeixement com a veïns."
6. "Amb el temps, ha sorgit un discurs estereotipat sobre la realitat urbanística i social de Ca n'Anglada. En ocasions, aquest discurs ha assenyalat la població nova d'origen extracomunitari, espe-

cialment les persones i famílies d'origen marroquí, com la causant de les problemàtiques que afecten el barri."

7. "A Terrassa, com a d'altres ciutats, hi tendeix a haver un sobrecontrol sobre els espais públics: Ca n'Anglada ha estat un exemple de com es retallen les llibertats a l'espai públic, tant des d'actuacions parcials dels diferents governs municipals com des de posicionaments tancats i individualistes dels veïns."

8. "A Ca n'Anglada, un determinat discurs ha eclipsat una realitat més complexa, diversa i normalitzada. El discurs estereotipat ha condicionat les intervencions municipals al barri, unes intervencions que s'han fonamentat més en la revaloració urbanística del barri que no pas en la millora de les condicions de vida col·lectiva. És a dir, s'han impulsat més els valors individuals que no pas els comunitaris."

9. "I, al mateix temps, la vivència normalitzada del fet migratori s'obre camí, malgrat les dificultats internes i externes: aquesta vivència normalitzada del fet migratori és una realitat que, de vegades, s'ha volgut ocultar, tant des del barri com des de fora. En tot cas, és una vivència que s'ha anat desenvolupant i consolidant, i des de la qual el barri guanyarà en cohesió i en qualitat de vida."

Intervencions dels veïns i veïnes

Es van plantejar els temes següents:

Qui es queda i qui marxa. Raons que, en molts casos, assenyalen la inseguretats i la vinculen a la nova migració.

Esment constant dels aspectes de seguretat, referits a l'ús dels espais públics, esmentats per dones que senten que els homes d'altres orígens de vegades els provoquen temor, de manera que les seves sortides a determinades hores es redueixen. Els homes autòctons no plantegen els mateixos temors.

Els participants estan d'acord a identificar el barri com un espai de seguretat i que la percepció d'inseguretats és personal, que tothom té pors. De vegades, apareixen prejudicis i estereotips que, en el fons i en la superfície, plantegen temor i un desconeixement mutu entre antics i nous veïns, és a dir, poc acostament entre els uns i els altres.

La importància de la identitat del barri. Com es pot mantenir? En un barri de lluita i d'un context que ha canviat, alguns pares i mares constaten que els seus fills i filles tenen un arrelament diferent al barri: "Abans ho fèiem tot al barri i ara els nostres fills i filles surten a fora per a les relacions socials."

També cal tenir en compte que, des del començament dels noranta, Terrassa ha experimentat un gran creixement i molts joves han marxat atrets pels "barris" de nova planta, zones que també han atret joves d'altres poblacions de l'entorn metropolità de Barcelona (Cornellà, l'Hospitalet, Santa Coloma de Gramenet, etc.).

Lamentablement, la imatge i la realitat del barri es va anar deteriorant, en un procés amplificat pels mitjans de comunicació escrits i audiovisuals. Aquest era i ha estat un barri de classe treballadora. Enfront d'això, alguns també van plantejar: "Me'n vaig perquè hi ha equatorians". Es va mirar de fer visible el procés, que el veïnat antic se n'anava per opció pròpia. Per això és fals relacionar la partida dels joves amb la immigració, ja que mentre anaven sorgint zones residencials noves no es va actuar a Ca n'Anglada.

Amb el temps i amb projectes com el Pla de Barris es va reconvertint la situació, van augmentant els serveis i les comunicacions i es va reforçant la xarxa comercial. "Ara es veuen més grues al barri". Tot i així, hi ha un acord general en el sentit que, a més de millorar l'urbanisme, cal incidir a reforçar el teixit social. Alguns assistents apunten alguns exemples que semblen indicar un canvi de tendència: joves originaris del barri que tornen els caps de setmana i fins i tot que s'hi tornen a instal·lar.

La tertúlia retorna a la preocupació per l'ús que de l'espai públic fan algunes persones d'origen extracomunitari. En algunes ocasions, es posa l'èmfasi en l'ocupació de la via pública per part d'homes provinents del Magrib i, en unes altres, el cas de famílies sud-americanes que, segons algunes veïnes, s'apropien de l'espai, en fan un ús intensiu els dies de festa i no compleixen les normes de convivència, de neteja i d'ús dels recintes (ja siguin parcs o pistes esportives). Aquesta situació expressa, d'una banda, el desconeixement i la falta de respecte per part d'alguns veïns d'origen estranger de les normes de civisme i convivència i, d'altra banda, que al barri hi ha hagut canvis en els hàbits de relació social.

Com hem comentat abans, les transformacions de la vida laboral (les dones també treballen fora del domicili), familiar i de costums (amb la televisió, les videoconsoles, etc.) han provocat una menor utilització del carrer, els parcs, etc., com a espais de relació social quotidiana i d'educació ciutadana. Ara, els nens i nenes ja no poden dir: "Jo m'he criat, he jugat, al carrer." Quan els antics veïns s'estaven retirant del car-

rer, arriben veïns nous amb uns hàbits semblants, i és quan apareixen els conflictes. En referència a això, s'insisteix en la distinció entre qüestions cíviques i plantejaments culturals.

Els problemes que sorgeixen pels sorolls d'alguns veïns (a causa de festes, música, talons de sabates, moviment de mobles a la nit, etc.), la instal·lació d'antenes parabòliques, l'incompliment dels deures sobre neteja o el fet de tenir poca cura dels espais comuns són problemes de convivència, no pas culturals. De fet, les persones poden canviar d'hàbits cívics sense abandonar el seu origen cultural, des del moment que hi ha persones d'un mateix origen cultural que tenen comportaments cívics diferents.

Així, doncs, l'incivisme no té a veure amb l'origen cultural de les persones. Ja s'han comentat els canvis que hi ha hagut a Catalunya respecte del tema, per exemple en les relacions intergeneracionals i en les dificultats de comunicació entre persones joves i gent gran.

Aquesta incomunicació s'expressa a les places públiques, on, en ocasions, es produeixen conflictes entre gent gran i jovent. Els joves tenen necessitat de jugar a pilota, però no disposen d'espais adients i a les places i els parcs els està prohibit. A més, en aquests espais també poden molestar famílies amb nadons i nens petits. És evident la falta d'espais públics per als joves, i es comenta la idea d'obrir els patis d'escoles i instituts fora de l'horari escolar, una proposta que està en estudi per part de l'Ajuntament.

Però la falta de comunicació va més enllà de les generacions; als nostres dies, hi ha poca comunicació entre els veïns: "La gent no es parla. Vivim a dins de casa." La falta de comunicació afebleix els vincles socials i afavoreix una expressió més radical dels problemes.

D'aquesta lectura de la realitat sorgeix una pregunta bàsica: en quina mesura els antics veïns poden ajudar als nous veïns? I la conveniència d'afavorir el coneixement de normes, de com posar-les en pràctica, la manera de presentar-se als nous veïns.

Els nous veïns parlen de noves maneres de cohesionar; ara són del barri i la situació no tornarà al temps passat, per la qual cosa cal facilitar que s'identifiquin amb el territori i que s'arrelin.

En aquest procés, és important proporcionar informació i mitjans a les entitats (associacions de veïns, de joves, de dones, culturals, etc.) perquè puguin ser més actives en la promoció de la convivència. Amb més mitjans, serà més fàcil matisar els estereotips i separar-los de la realitat urbanística i social. És a dir, cal implicar-hi al conjunt de la població. Quan hom escolta amb atenció, és més fàcil implicar-se.

D'aquí ve l'interès per vincular els diferents continguts que han aparegut a les diverses sessions. Per a valorar el present, cal conèixer el passat, però sense idealitzar-lo, i essent conscient dels esforços col·lectius. Si no existeix aquesta transmissió, les persones joves no valoraran el seu entorn ni tampoc la gent gran, perquè no coneixen el seu passat col·lectiu. Per això és tan important que els agents socials (entitats, comerciants, etc.) exerceixin un paper informatiu i formatiu de la societat. Un paper que comença per escoltar què necessiten els col·lectius.

Es parla del respecte a l'ús dels espais públics i es demana més intervenció de l'Administració pública. Per exemple, es considera que des que han arribat els Mossos d'Esquadra a patricular ja no hi ha tanta inseguretat.

Els nous veïns comprenen la por respecte de l'estranger, reconeixen l'associació que s'estableix, per algunes males experiències. Fa por quan sembla que l'atemptat de les Torres Bessones, a Nova York, o el de l'11 de març, a Madrid, es poden generalitzar. Però també es podria pensar el contrari, que al món hi viuen més de 1.200 milions de musulmans, dels quals només una petita minoria són radicalistes islàmics, i, no obstant això, tots viuen, en bona mesura, sota la pressió del prejudici que associa islam amb terrorisme. Aquesta relació és tan falsa com la que associa qualsevol persona occidental amb la xenofòbia antimusulmana.

Així mateix, els nous veïns assenyalen coses que passen: alguns insults pel carrer. D'aquí ve una reacció defensiva de grup; per exemple, un jove de 17 anys deia: "M'inquieta, però no em fa por. Jo sé defensar-me, perquè vas en grup i és millor no fer-ne cas". És evident que algunes persones, de qualsevol origen, poden manifestar opinions i actituds racistes, i si això s'amaga serà més difícil d'abordar-ho i canviar-ho. Es reconeix la diversitat espacial i territorial de Ca n'Anglada i també els problemes relacionats.

Es reconeix una creixent comunicació entre el veïnat, fet que afavoreix el desconeixement i també l'aparició de rumors urbans sobre els veïns d'origen estranger (amb la creença que no paguen impostos o que tenen ajuts gratuïts i se'ls beneficia més que als antics veïns, etc.); són arguments que propicien el racisme. S'assenyala que l'Estat de Benestar és molt feble i el seu accés desigual. Motiu pel qual, davant la precarietat de recursos, no ens ha d'estranyar que la consciència social es faci més complexa.

Amb la referència als recursos públics, finalitzem el resum de la tercera sessió, tot donant pas a l'última trobada, en la qual es va tractar sobre les actuacions que s'estan duent a terme al barri i sobre què podem fer en el futur.

Quarta sessió: "Què fem i què podem fer?"

I arribem al final del trajecte. Les últimes trobades, que van ser presentades pel president de l'Associació de Veïns de Ca n'Anglada, es refereixen als temes abordats a d'altres sessions: la comunitat de veïns, l'espai públic, la seguretat ciutadana. S'hi anuncia la publicació d'un document que els reculli, no només amb la finalitat de facilitar l'accés a la informació per a un major nombre de veïns i veïnes, sinó, al mateix temps, també per a afavorir la comunicació, eix principal d'aquestes tertúlies.

L'objectiu de la sessió era doble: d'una banda, donar a conèixer les actuacions municipals per a afavorir la convivència, i, per una altra, concretar propostes que afavoreixin la convivència a partir de la implicació de tot el veïnat.

Per part dels tècnics municipals, es presenta el programa Foment de la Convivència, que forma part del Pla de Barris, i els diferents materials elaborats per l'Ajuntament per a facilitar l'acollida i la convivència veïnal, com ara la Guia de benvinguda a Terrassa i la Guia per a una bona convivència a les comunitats de veïns i veïnes.

I, a partir de les demandes de les persones participants, s'expliquen dues actuacions concretes de l'Ajuntament.

Informadors del programa Foment de la Convivència

L'Ajuntament ha impulsat una campanya informativa sobre convivència, a partir de l'edició d'una guia en diferents llengües: castellà, català i àrab, adaptada al territori. La valoració que se'n fa és qualitativa i s'informa que és un projecte ben rebut.

Servei municipal de Traducció i d'Informació (STI)

Al llarg de la sessió es fa la presentació i la informació del Servei de Traducció i Informació, tant a nivell de tasques com de la seva composició. Està constituït per quatre persones d'origen magribí i un coordinador. El Servei té un doble objectiu: per una banda, donar suport intern als professionals de l'Ajuntament, i per una altra ser un servei obert als ciutadans i ciutadanes, a fi de facilitar la comunicació entre veïns de diversos orígens i de donar informació a la població nouvinguda sobre les normes de convivència, quan es detecta un desconeixement d'aquestes.

Les dades són les següents: l'any 2006 es va arribar a 52 comunitats de veïns, i el 2005 a 47. El 80% de les demandes es refereixen a intervencions que tenen relació amb:

- a) Pagament de quotes comunitàries.
- b) Torns de neteja.
- c) Sorolls.
- d) Fuites d'aigua.

L'STI també dona suport en les reunions de comunitat de veïns. L'any 2006 van sol·licitar aquest suport un total de 19 comunitats i es va donant suport a un total de 34 reunions de propietaris, amb l'objectiu de facilitar la comunicació i la consecució d'acords entre veïns i veïnes.

Al 70% dels casos rebuts, la intervenció de l'STI va servir d'ajuda per a superar problemes i per arribar a acords entre veïns.

Com a conclusions, es pot assenyalar que apareixen freqüentment dificultats de comunicació, entre veïns "que no es coneixien ni les cares". També hi ha manca d'informació, desconeixement sobre normes de convivència, sobre els drets i deures en el si de les comunitats. Es tracta de realitzar traduccions "sociolingüístiques i culturals" i explicar-les de forma oral, en el cas d'algunes poblacions que arriben de zones rurals, ja que aquesta és la seva manera habitual i principal de rebre informació i de captar-la.

Cal destacar, igualment, que les dificultats de convivència també es donen entre els autòctons. Es tracta majoritàriament, per tant, de problemes de falta de comunicació entre els veïns i de formació sobre aspectes concrets de la Llei de propietat horitzontal.

Servei d'Orientació sobre la Llei de propietat horitzontal del Districte 2

Aquest Servei, del programa Foment de la Convivència, complementa les actuacions realitzades a les comunitats de veïns per part d'aquest programa. Es crea per a pal·liar el desconeixement de la Llei de propietat horitzontal, un desconeixement que causa la major part de malentesos entre veïnes i veïns.

Per tal d'implementar-lo, es va signar un conveni amb el Col·legi d'Advocats de Terrassa.

Aquest Servei ofereix a veïnes i veïns:

- Informació i orientació sobre la Llei de propietat horitzontal.
- Suport per a facilitar la constitució de comunitats de propietaris.
- Cursos introductoris a la nova Llei de propietat horitzontal.

Per a donar a conèixer el Servei es van realitzar xerrades sobre la Llei de propietat horitzontal a l'Escola d'Adults, a l'Oratori i a dues associacions de veïns, a tall d'informació, a més d'una bustiada amb el díptic del Servei a Ca n'Anglada i a Torre-sana.

Mitjançant el servei d'aquest advocat, s'han realitzat 17 reunions, a les quals s'ha convocat 63 comunitats. D'aquestes, hi van assistir 33 comunitats.

Feta l'exposició dels tècnics de l'Ajuntament, en la qual es van comentar els acompanyaments, el tipus de serveis que ofereixen, la tipologia de consultes i els assessoraments realitzats, alguns veïns i veïnes van plantejar consultes i preguntes i van mostrar molt d'interès a utilitzar el servei, del qual, alguns van dir, no en tenien coneixement. Es parla del paper dels rumors, de l'actitud d'acceptació dels joves davant els projectes i de les crítiques al Pla de Barris.

La persona que coordina el Servei va exposar diversos comentaris sobre l'etapa en què aquest servei es troba: està passant d'una fase en què s'està donant a conèixer a una fase en què ofereix un ventall d'ofertes a la disposició del veïnat. Per exemple, la tasca del Servei de Traducció i Informació en l'àmbit de les comunitats de veïns s'ha ampliat amb l'assessorament d'un advocat i amb una participació més activa de l'Associació de Veïns.

Intervencions dels veïns

En l'intercanvi de paraules entre les dones i els homes, els antics i els nous veïns, s'han tocat els temes següents:

Les relacions veïnals. Plantegen experiències anteriors, temes relacionats amb l'acompanyament i la necessitat de parlar amb els veïns, enfront de les dificultats. Es valora la necessitat i la importància d'escoltar-se. En moltes ocasions, es tracta de la no participació d'una part dels veïns en les associacions. Es planteja el valor de les reunions d'intercanvi, de propiciar amistat i actituds positives,

abraçades fins i tot. S'arriba a plantejar, fins i tot, el suggeriment de buscar reunions amb qualsevol excusa.

Les dificultats estructurals. També cal tenir en compte les condicions dels habitatges; els edificis alts que no tenen ascensor i amb una població envellida. En altres ocasions, per l'antiguitat dels edificis, són necessàries despeses de manteniment, i el pagament d'aquestes despeses genera tensions.

La necessitat d'escoltar les demandes veïnals per a l'elaboració de les actuacions públiques i d'informar-ne, per a trobar solucions compartides. Es va parlar de la utilització dels espais, de la urbanització i de l'especulació immobiliària.

Alguns veïns i veïnes insisteixen que primer cal que es resolguin els problemes dels d'aquí, de les persones grans, de l'accessibilitat per a les persones amb problemes de mobilitat, de les mares que viuen soles amb fills. Sense oblidar, tampoc, qüestions estructurals que no s'aborden, com per exemple els temes de les pensions de jubilació per a ciutadans espanyols, el dèficit de les quals en bona part es cobreix amb les cotitzacions de les persones immigrades, si bé la immigració no és la solució definitiva als problemes inherents al sistema de pensions.

Les tensions puntuals entre veïns provinents del Magrib, en una crítica a les actituds poc considerades per part d'alguns ciutadans. Per a alguns, és qüestió de temps, d'un canvi d'hàbits i de normes, que es farà lentament, però que es farà. Es tracta de contribuir al procés, per tal de facilitar-lo i de proporcionar l'espai i el temps perquè això succeeixi.

La constatació de l'existència de zones sensibles d'interacció intercultural: la noció que cada part de la comunitat, els vells i els nous veïns i veïnes, té de l'altra part. Hi ha un punt de vista segons el qual la persona, l'"altre", és un individu, un veí o veïna, independentment del seu origen; i hi ha un altre punt de vista segons el qual l'altre és fortament associat a la seva comunitat d'origen i no és percebut senzillament com un veí o veïna més.

La necessitat de reconèixer prejudicis (idees prèvies) i estereotips (imatges) de les persones que han migrat, i de treballar sobre aquests prejudicis i dissipar-los. La importància i la necessitat d'una transmissió efectiva de la informació i la verificació d'aquesta: el fet de comprovar si ha arribat de la forma i la manera que l'interlocutor o interlocutora pot captar-la, percebre-la.

Una alta valoració de la necessitat de dialogar i de no imposar les coses, com a via de trobada, i de la interacció entre els éssers humans. No es tracta que l'altre deixi de banda allò que és seu, sinó de la capacitat, sense deixar de ser fidel al propis orígens, d'adaptar-se a la nova societat que li ha de facilitar les condicions per a conviure amb dignitat.

Sobre les comunitats de veïns, més directament, hi ha un acord sobre la necessitat de reforçar les actuacions d'informació sobre les normes i regles de convivència, sobre els diversos aspectes dels estatuts de les comunitats de veïns i sobre la Llei de propietat horitzontal. Caldria adreçar aquestes actuacions a la població i als responsables de les comunitats de propietaris.

Es dóna importància al treball des de la base, perquè es produeixi la implicació dels nous veïns i veïnes i perquè augmenti el seu procés de responsabilització. D'aquí ve la importància de reforçar les entitats veïnals i les institucions que han estat molt importants en la construcció social del barri, com ara el Centre Cívic. Aquest centre ha impulsat iniciatives positives de trobada, intercanvi i suport entre dones: tallers de lectura, una trobada inicial al centre per a qüestions de cites mèdiques, activitats de conversa i de lectura, cursos de cuina i molts d'altres. Aquestes experiències han permès trobar els aspectes comuns entre les dones que comparteixen costums i pràctiques del Mediterrani, més enllà de la nacionalitat.

I fins aquí el resum de la quarta etapa, amb la qual vam arribar a la fi d'aquest trajecte, tot i que no pas del viatge; perquè la convivència no té estació final, és un tren que acompanya l'evolució de la societat i, com ella, pot tenir aturades, però sempre és en moviment...

3. Propostes i perspectives de futur

*"La solució del que passa al barri és entre tots nosaltres.
El barri serà el que nosaltres vulguem i el que faci el veïnat"*

Opinió d'un tertulià i veí de Ca n'Anglada

Recollim aquí les propostes realitzades per les persones participants

- Plantejar un pla d'acollida. Es parla de les iniciatives per a la materialització d'aquest pla d'acollida i s'insisteix que cal implicar-hi tots els agents involucrats (administracions públiques, empreses i sector social) perquè siguin possibles tant el coneixement mutu com dissipar esquemes i preconcepcions.
- Crear mecanismes perquè es conegui la història del barri. Informar de dades, estadístiques, documents públics i mitjans de comunicació sobre les aportacions i les tasques que han fet pel barri totes les persones que hi han migrat, abans i ara. La seva aportació a la construcció de l'actual societat catalana, a tots els nivells.
- Esforç dels nous i antics veïns per a efectuar un intercanvi, conèixer-se mútuament, a través de:
 - Setmanes culturals i seminaris sobre les societats d'origen dels nous veïns (el Magrib, el Senegal, l'Equador, etc.), que facilitin i permetin conèixer l'altre.
 - Realitzar seminaris per a dones immigrades, en particular per a les dones del Magrib.
- Recerca d'espais i ocasions per a aquestes activitats.
- Informar-se els uns sobre els altres, mitjançant:
 - Estratègies de festa: familiar, col·lectiva, compartir amb el veí i veïna. Informar sobre les festes de cada comunitat; per exemple, la Festa del Xai musulmana, convidar-hi i explicar-la.

- Informar sobre el funcionament de la comunitat de veïns i el treball dels tècnics i tècniques del Pla de Barris. Reforçar i rebre suport del personal tècnic i de mediació, per tal d'aconseguir un canvi d'hàbits en aquella persona que no respecta les normes, tant si ha nascut al barri com si hi ha arribat de fora.
- Realitzar un cens d'aquells veïns i veïnes que no compleixin les normes. Investigar les raons per les quals no les compleixen. Verificar els diferents ordres de prioritats i buscar les que són comunes.
- En cas de coneixement d'algun fet fraudulent o que ratlli el delictes: cal denunciar, controlar i vigilar. Per exemple, l'explotació, en termes d'habitatge, dels col·lectius de persones immigrades o l'incivisme dels propietaris que deixin els seus vehicles abandonats a la via pública.
- Reforçar el treball a les comunitats de veïns: difondre informació, diversificada i actualitzada, de la Llei de propietat horitzontal i de les normes relacionades. Donar informació, formular nous objectius i, sobretot, que els veïns puguin conèixer els seus drets, les seves obligacions, els seus deures. Realitzar, quan sigui possible i necessari, cursos d'informació i d'actualització.
- Treballar per a arribar a actituds medidores i flexibles. Treballar les qüestions de comunicació i de competències de relació intercultural.
- Es proposen reunions a comunitats de veïns, de diverses escales, que funcionin com a baló d'oxigen, que portin al dia el llibre d'actes i que permetin avançar en la convivència en el si de la comunitat.
- Tenir en compte la realitat de les altres persones. Educació en l'alteritat i en la diversitat.
- Continuar fomentant la participació ciutadana de nous veïns i veïnes a entitats; per exemple, promoure una vinculació més gran de les veïnes i veïns a les associacions de mares i pares d'alumnes dels centres escolars (AMPA). Que hi participin més i que hi aportin noves idees.
- Es proposen reunions amb totes les parts i amb els agents implicats: veïns antics, veïns nous, personal tècnic municipal, agents cívics... per tal de comentar aquells aspectes que fan mal a la convivència. Es recomana pensar en termes mediadors, de trobada, de fluïdesa en les relacions i, sobretot, transcendir de la queixa i la simple reclamació cap a la clau propositiva, a la proposta. Fer servir la creativitat, en aquest sentit.

- S'insisteix en la política viva, que la política de la representació obri espai a la política del diàleg i tingui en compte els seus votants. Continuar en l'esforç de polítiques i accions participatives.
- Planificar reunions, crear comissions de veïns, plantejar programes d'actuació consensuats. Es proposa i es convida a participar en els diferents grups de treball que ja estan en funcionament dins el Pla de Barris, i també a fer una tasca de difusió i de multiplicació del procés.
- Se suggereix a l'Ajuntament que abordi el tema de l'accés a l'habitatge, principalment, i les altres qüestions d'aquest àmbit. Fer un encreuament amb els temes de treball, encara que es va insistir que no són temes de competència dels mateixos organismes.
- Que les polítiques dialoguin sobre el que és local amb el que és global, tenint present que la globalització de l'economia és la raó última de la intensificació dels fluxos migratoris, de l'explotació sense misericòrdia sobre moltes persones que han migrat.
- Es parla de treballar per un canvi d'actitud, de deixar portes obertes i tenir paciència mútua. De poder capgirar els estereotips.
- Lluitar contra la difusió de rumors sense fonament. Es proposa que un grup de veïns treballi sobre els rumors, els reculli i els ordeni de manera temàtica i estructurada, per tal de realitzar un treball aclaridor i de dissipació o desmentiment. Per exemple, sobre la llegenda urbana respecte de les despeses sanitàries sobre la població que ha migrat, tot aportant les dades d'incidència en el pressupost sanitari (les quals indiquen que la població immigrada hi aporta més fons que la despesa que realitza; és a dir, que hi està subrepresentada).

4. Relació de participants

Els veïns i veïnes que van participar a les tertúlies van ser:

- Mokhtar Akkhazan	- Montse Garcia Villanueva	- Josep Maria Martínez	- Cándida Rodríguez
- Felipe Arenas	- Dolors Gómez	- Carmen Merino	- Josep Maria Roma
- Soledad Arenas	- Dolores González	- Fran Martínez	- Carlos Romero
- Vicente Barrón Cerdán	- Moussa Fall	- Antonia Medina	- Vicente Romero Rojas
- Amina Ben Abdelloh	- M. del Carmen Fernández	- Saïda El Mezazem	- Rafael Rosa
- Antonio Borrell	- Manuel Ramón Flores	- Carmen Mozas	- Bass Sangare
- José Luis Charles	- Lahbib Harrou	- Moussa Ndaye	- Iván Santa Fe
- Mohamed Daich	- María Hernández	- Khady Ndoye	- Yahia Satoud
- Souleiman Diallo	- Antonio Hoyo	- Antonio Pavón	- Abdoulaye Seck
- Carmen Díaz Romero	- Khalidou Ibrahima	- Ferran Pont	- Salvador Seliva
- Ahmed Dounani	- Zhora Khattat	- Ángel Portero	- Rafael Yeste
- Emi Mary	- Plácido Lordán	- Pilar Quintanilla	- Wladimiro
- Mohamed El Ouardani	- Pilar Lorente	- José Ramos	- Loubna Zaher
- Imane El Waraghli	- Antonio Llobregat Román	- Paco Ramos	
- Pilar Galindo	- Jaume Majó Buigas	- Alfonsa Redondo	
- José García	- Montserrat Martín	- Laia Rosa	

Els tècnics i tècniques que van participar a les tertúlies van ser:

- Sandra Astudillo (programa Foment de la Convivència. Pla de Barris)
- Gemma García (Ciutadania i Drets Civils. Ajuntament de Terrassa)
- Andrés Montoya (Ciutadania i Drets Civils. Ajuntament de Terrassa)
- Esther Sánchez (Programa d'Acollida. Pla de Barris)
- Daniel Soto (programa Foment de la Convivència. Pla de Barris-Creu Roja)

Rafa Crespo i Elisabet Uribe
 Redactors
*Intercultura, Centre pel Diàleg
 Intercultural de Catalunya*

Més informació:

Oficina tècnica del Pla de Barris
Programa Foment de la Convivència
C. de Sant Cosme, 149 2n 2^a
Tel. 93 784 82 14

Associació de Veïns i Veïnes
de Ca n'Anglada
(de dimarts a dijous, de 18 a 20h)
Av. de Barcelona, 180
Tel. 93 731 13 63

ANNEX B-7

Conflicte veïnal a Ca n'Anglada

Buscar

Buscar

(tamaño mínimo de palabra: 4 letras)

Ordenado por

Durante los últimos

Buscar **n'anglada**

Encontrados **16** resultados.

Búsqueda por Título y Resumen.
Ordenado por Relevancia.
Durante los últimos 15 días.

Mostrando resultados del **1** al **30**

Noticias

Colom ofereix una mirada de Ca n'Anglada

Kaos - Redacción

Ca n'Anglada es veu desendregada, degradada, un barri que ha quedat estancat des de fa anys... Em diuen que l'Ajuntament hi ha fet inversions milionàries (en euros) i no ho sé veure per enlloc...
[17-8-2008] | 779 lecturas | 1 comentario

Xerrada a Terrassa: Front la crisi, quina esquerra volem?

Revolta Global-Esquerxa Anticapitalista

Terrassa: dijous 19 de març, 19:00h al Centre Cívic Montserrat Roig (Avda. Barcelona, 180. Ca N'Anglada). Joan Tamayo, ODS, Raul Martínez, AAVV Millorem Ca N'Anglada i Esther Vivas, Revolta Global.
[16-3-2009] | 567 lecturas

Assemblea de veïns a Ca n'Anglada!

Veïns per la Millora de Ca n'Anglada

Assemblea oberta a tots els veïns i veïnes de Ca n'Anglada aquest dissabte 23 de febrer a les 11h. per buscar solucions als problemes del barri.
[21-2-2008] | 429 lecturas | 2 comentarios

Chocolatada Popular en Ca n'Anglada!

Associació per la Millora de Ca n'Anglada

Chocolatada popular este domingo 17 de febrero en Ca n'Anglada contra la zona azul y por las mejoras sociales en el barrio
[12-2-2008] | 581 lecturas | 3 comentarios

Los criminales de Ca N'Anglada y los demócratas a la española

Leonardo

De todas formas, mucho criminal en Ca n'Anglada, a plena luz del día y bajo control policial, con niños y numerosas personas de avanzada edad, con familias enteras. Unos criminales muy pero que muy particulares.
[31-1-2008] | 4739 lecturas | 6 comentarios

[Terrassa] Más de 300 vecinos se manifiestan contra la instalación de zona azul en Ca n'Anglada

Kaos, Terrassa

Más de 300 personas, se han manifestado este sábado por las calles del barrio de Ca n'Anglada, de Terrassa, para reclamar la supresión de la zona azul recientemente instalada por el ayuntamiento. VER FOTOS Y MANIFIESTO >>

[12-1-2008] | 1522 lecturas | 16 comentarios

 10 imágenes

Buscar en Kaosenlared.net utilizando Google

Campañas

Canales RSS

Suscríbete a nuestro Boletín de noticias

Hemeroteca de Kaos, desde Nov-2003

Nuevo foro de Radio Kaos y Ca n'Anglada Jove

Dani Kaos

[21-2-2006] | 1116 lecturas | 5 comentarios

Suport dels Republicans de Terrassa als veïns de Ca n'Anglada

Associació de Terrassa per la Tercera República

[29-1-2008] | 477 lecturas

Col·lectiu Kaos en la Red. C/ Sant Crispí, 182 (08222). Terrassa (Barcelona)

Nota legal | | Contactar | Enlázanos | Alojados en Nodo50 | Usuarios registrados

[Ca n'Anglada] Comentaris sobre les notícies de la premsa

Dolors Gómez

El que ha sortit al diari demana una resposta por la nostra part ja que ens están adjudicant una sèrie d'accions que no hem fet...

[31-1-2008] | 462 lecturas | 3 comentarios

Memòria Històrica: Ca n'Anglada: Lluita d'un barri.

Kaos. Memòria històrica

Terrassa: Divendres 25 de novembre, a les 19:00h. Biblioteca del Dto. II (C/ Sant Cosme 157)

[23-11-2005] | 167 lecturas

Comunicat suport Associació Millora Ca n'Anglada

CUP Terrassa

Des de la CUP de Terrassa volem mostrar el nostre suport al posicionament de l'Associació de Veïns per la Millora de Ca n'Anglada respecte a la futura zona blava que s'instaurarà al barri.

[17-1-2008] | 491 lecturas | 2 comentarios

Manifestación contra la zona azul de Ca n'Anglada

AV Per la millora de Ca N'Anglada

Manifestación este sábado 12 de enero a las 12h. del mediodía desde el Centre Cívic Montserrat Roig contra la zona azul impuesta en el barrio de Ca n'Anglada de Terrassa.

[9-1-2008] | 1234 lecturas | 25 comentarios

Terrassa: "Creuar les memòries. Recuperació de la memòria històrica de Ca n'Anglada",

Kaos - Redacció

Conferència: Manuel Márquez: "La història de Ca n'Anglada. Fenomen migratori d'ahir i d'avui", 9 de abril a las 19:00 en el Centre Cívico Montserrat Roig. Exposició: 13 marzo al 13 de abril en el Castell Cartoixa de Vallparadís

[3-4-2008] | 589 lecturas | 1 comentario

1 imágenes

La crispación en Ca n'Anglada

Evaristo

Poco o nada se contribuye así a eliminar la crispación. Poco o nada refleja eso un espíritu democrático. Poco o nada se trabaja así a favor del barrio, de cualquier barrio las once entidades que se unen para criticar a otra pequeña y digna asociación que solo desea lo mejor para el barrio.

[26-1-2008] | 1315 lecturas | 22 comentarios

El chocolate y el tomate de Ca n'Anglada

Coordinadora de Entidades de Mi Parcela en el Nombre del Barrio

Mientras la Asociación Vecinal por la Mejora de Ca n'Anglada organiza inocentes y exitosas chocolatadas populares en la plaza central del barrio de Ca n'Anglada, algunas entidades se dedican a inundar los buzones con nauseabundas lindezas propias del Tomate, del Aquí hay Tomate, uno de los más viles y abyectos programas que se hayan realizado en la historia de la televisión.

[20-2-2008] | 791 lecturas | 2 comentarios

Terrassa: Nueva manifestación en Ca n'Anglada!

Associació de Veïns per la millora de Ca N'Anglada

La AVPMCAN convoca a una nueva movilización popular a los vecinos y vecinas del barrio, y hace un llamamiento a la participación al resto de los barrios de la ciudad. Manifestación Sábado 26 de enero, a las 12h del mediodía delante del Centro Cívico Montserrat Roig (Avenida Barcelona).

[21-1-2008] | 1529 lecturas | 31 comentarios